

પ્રકાશક

દો. ભોમીલાલ જ. સાહેસરા,
અધ્યક્ષ, ગુજરાતી વિભાગ,
મ. સ. વિશ્વવિદ્યાલય, વડોદરા.

આવૃત્તિ પહેલી,

વિ. સં. ૨૦૧૧

દે. સ. ૧૯૬૩

મૂલ્ય રૂ. ૧૬=૬૦

પ્રાપ્તિસ્થાન

ગુનિવર્મિટી પુસ્તકવેચાણ વિભાગ
મહારાજા સયાજીરાવ ગુનિવર્મિટી પ્રેસ,
રાજમહેલ દરવાજા પાસે, રાજમહેલ રોડ,
વડોદરા

મુદક

શ્રી. રમણલાલ જી. પટેલ, વ્યવસ્થાપક,
મ. સ. ગુનિવર્મિટી ઓફ વરોડા પ્રેસ
(સાધના પ્રેસ), રાજમહેલ દરવાજા પાસે,
રાજમહેલ રોડ, વડોદરા.

નિવેદન

યશોધીરકૃત ‘પંચાગ્યાન ચાલાવચો ૪’ એ પશ્ચિમ ભારતીય ‘પંચતંત્ર’ની મુનિ પૂર્ણભદ્ર-સંસ્કૃતિ અલંકૃત પાઠપરંપરા ‘પંચાગ્યાન’નો જના ગુજરાતીમાં થયેલો રસબદ્ધ ગદ્યાનુવાદ છે. એની રચના વિક્ષમના ગોઠામાં રીકામાં થઈ ગયે છે. સંન ૧૯૪૭-૪૮માં ગુજરાતી સાહિત્યપરિષદ માટે ‘પંચતંત્ર’ના અનુવાદનું તથા તદ્વિષયક અભ્યયન-મસોધનનું કામ કરનાં આ ચાલાવચોધની ચે હસ્તપ્રત મેં જોઈ અને ‘પંચતંત્ર’ની પ્રત્યાવના(પૃ. ૪૩-૪૬)માં એ ટુનિનો પરિચય આપ્યો. આ પ્રલંચ અને સમૃદ્ધ ગદ્યરચનાનું સંગ્રાદન કરવાનો વિચાર તે સમયે મને આવેલો. એ પછી, ૧૯૫૧માં, વડોદરા યુનિવર્સિટીએ ભાષાત્રીય, સાહિત્યિક અને સાંસ્કૃતિક સહસ્ત્ર ધરાવતી વિશિષ્ટ જૂની ગુજરાતી ટુનિઓના તેમ જ એ વિષેના અભ્યયનોના પ્રશ્નગ્રુન માટે ‘પ્રાચીન ગુર્જર પ્રન્યમાલા’ની સસોધન યોજના મંજૂર કરી, તેમાં આ રચનાને પળ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો; એને પરિણામે આ પ્રસશન શક્ય બન્યું છે.

આ માટેની જરૂરી હસ્તપ્રત-સામગ્રી અમને જુદે જુદે સ્થલેથી મળી છે. આચાર્ય ધી જિનવિજયજીએ આ ચાલાવચોધની પાંતાના સપ્રહમાંની હસ્તપ્રત અમને આપી હતી. માંડારકર ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂના યાતેના સરકારી સપ્રહની ચે પ્રતો એ સંસ્થાનાં ભૂતપૂર્વ ક્યૂરેટર ડૉ. પી. કે. ગોડે અને હાલના ક્યૂરેટર ડૉ. એ. ડી. પુસાલરે લાંવા સમય સુધી અમને ધીગે છે. લંડનની ઇન્ડિયા ઓફિસ લાયબ્રેરીમાંની હસ્તપ્રતની માઈક્રોફિલ્મ તેમ જ એનું એન્લાર્જમેન્ટ, મુંબઈની બ્રિટીશ કાલ્કમિલના અધિકારીઓએ અમને મેલવી આપ્યા હતા. આ ચાલાવચોધની વિરલ અને બહુમૂલ્ય સચિત્ર હસ્તપ્રત સરીદીને ડપયોગ માટે અમને મુલમ બનાવવાનું શ્રેય વડોદરા યુનિવર્સિટીના ભૂતપૂર્વ વાઇસ-ચાન્સેલર ધીમતી હંસાવહેન મહેતા અને યુનિવર્સિટી-લાયબ્રેરિયન ડૉ. ચપરલાલ શુક્લને છે. ચિત્રોનાં અભ્યાસી પરિચય એ વિચયના તદ્વિદ્ અને વડોદરા પ્રાચ્યવિદ્યા મન્દિરમાં મારા સહસાયકર ડૉ. ડમાકાન્ત શાહે લખી આપ્યો છે. એ સર્વેએ આપેલી મહાયતી અહીં મામાર નોધ લડે છે.

પાશાન્તરો માથેનો આવો પ્રન્ય એક જ પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરવામાં ધળો વિલંબ થાય તેમ હતો. આ પુસ્તકમાં પહેલું તંત્ર પ્રગટ કર્યું છે. બાકીનાં તંત્રો તથા શબ્દ-કોશાદિ અભ્યાસસામગ્રી હવે પછી પ્રકાશિત થશે.

‘અધ્યાપકનિવાસ’,
વડોદરા.
વસંતપંચમી, સં. ૨૦૧૯

મોગીલાલ જયચંદ્રમાઈ સંડેસરા
સામાન્ય સપાદક

डॉ. सांडेसरानां अन्य पुस्तको

- मंघविजयकृत सिंहासनवर्नसी (१९३३)
 माधवकृत रूपसुन्दरकथा (१९३४)
 वीरसिंहकृत उपाहरण (१९३८)
 वाघेलाओतुं गुजरात (१९३९)
 मत्तिसारकृत कर्पूरमञ्जरी (१९४१)
 प्राचीन गुजराती साहित्यमा उत्तरचना (१९४१)
 इतिहासनी केडी—लेखसंग्रह (१९४५)
 मंघदासगणितन चमुदेव-हिंदी : अनुवाद (१९४६)
 बस्तुपाल का विशामण्डल—हिन्दी अनुवाद (१९४७)
 बस्तुपालतु विद्यामंडल अने वीजा लेखो (१९४८)
 मत्तरमा दातकना प्राचीन गुर्जर काव्य (१९४८)
 ज्योतीमत्र जाति अने मत्तपुराण (१९४८)
 पंचतन—अनुवाद (१९४९)
 जगन्नाथपुरी अने ओरिसाना पुरातन अवशेषो (१९५१)
 हेमचन्द्राचार्य का साय्यमंडल—हिन्दी अनुवाद (१९५१)
 जैन आगमसाहित्यमा गुजरात (१९५२)
 उत्तराध्ययन सून, अध्ययन १-१८ (१९५२)
 भारतीय आर्यभाषा अने हिन्दी (१९५२)
 नेमिचन्द्र मञ्जरी-विरचित पट्टिशतक प्रकरण, त्रण बालावबोध सहित (१९५३)
 Literary Circle of Mahāmātya Vastupāl and Its Contribution
 to Sanskrit Literature (1953)
 महीराजकृत नल-द्वंद्वती रास (१९५४)
 शब्द अने अर्थ—भैतिहासिक शब्दार्थशास्त्र विषे पाच व्याख्यानो (१९५४)
 चर्गक-समुच्चय, भाग १—मूल पाठ (१९५६)
 महामात्य बस्तुपालतु साहित्यमंडल तथा सहकृत साहित्यमा तेनो फालो (१९५७)
 प्रदक्षिणा—गद्यम अने पूर्वनी विद्यायात्रा (१९५९)
 चर्गक समुच्चय, भाग २—माहृतिव अध्ययन (१९५९)
 दयाराम (१९६०)
 सोमेश्वर-विरचित उगधराध्व नाटक (१९६१)
 रंजोभननी केडी—लेखसंग्रह (१९६१)
 Lexicographical Studies in ' Jaina Sanskrit ' (1962)
 अमृतकला-विरचित ' हर्म्मीर प्रबन्ध ' (छपाय छे)

અનુક્રમ

નિવેદન

પ્રતિપરિચય અને સપાદનપદ્ધતિ

૧- ૧૪

ચિત્રપરિચય

૧૫- ૩૦

કથામુખ

૩- ૮

પ્રથમ તંત્ર-મિત્રભેદ

૯-૧૮૫

મુખ્ય કથા-સિંહ અને વલ્લભ

૮- ૧૭

રૂપકપ્રાપ્તિ :—

૧. લીલી લેખનાર વાનર ૧૭- ૪૦
૨. શિયાળ અને દુન્દુભિ ૪૦- ૪૯
૩. દંતિલ શ્વેટી અને ગોરંભ ૫૦- ૬૦
૪. પરિવ્રાજક અને ધુતારો ૬૦- ૭૪
૫. વાયસદંપતી અને વાલો સાપ ૭૪- ૭૬
૬. વગલો અને કરવલો ૭૬- ૮૧
૭. સિંહ અને સસલો ૮૧- ૮૪
૮. વળવર અને રાજકન્યા ૮૪-૧૦૧
૯. યજ્ઞદત્ત વ્રાહ્મણ, વાઘ, વાનર અને સાપ ૧૦૧-૧૦૭
૧૦. જૂ અને માનવ ૧૦૭-૧૧૦
૧૧. ગઝીથી રંગાયેલો શિયાળ ૧૧૦-૧૨૦
૧૨. હંસ અને છુવડ ૧૨૦-૧૨૫
૧૩. સાગરદત્ત વાણિયો, હંટ અને સિંહ ૧૨૫-૧૩૦
૧૪. મુથાર અને સિંહ ૧૩૦-૧૩૪
૧૫. દીટોડો અને મમુટ ૧૩૪-૧૩૭
૧૬. બે હંસ અને વાવરો ૧૩૭-૧૩૮
૧૭. અનાગતવિધાતા, પ્રત્યુત્પન્નમતિ અને ચક્રવિખ્ય ૧૩૮-૧૪૧

૧૮. ઘડ હંસ અને વડ ટપરની વૈલ	૧૪૨-૧૪૩
૧૯. સિંહ અને ઘેટું	૧૪૩-૧૪૬
૨૦. વરુ અને સિંહને છેતરનારો શિયાળ	૧૪૬-૧૫૫
૨૧. રાજા, મંત્રી અને નામ શ્રમણ	૧૫૫-૧૫૬
૨૨. સર્પને પરણનારી રાજકન્યા	૧૫૬-૧૫૮
૨૩. દન્દનો સૂડો	૧૫૮-૧૬૦
૨૪. સૂચીમુખ પક્ષી અને વાંદરાઓ	૧૬૦-૧૬૨
૨૫. ધર્મબુદ્ધિ અને પાપબુદ્ધિ	૧૬૨-૧૬૪
૨૬. બગલો, સાપ અને નોઢિયો	૧૬૪-૧૬૮
૨૭. લોહું ઉદર યાદે ગયા !	૧૬૮-૧૭૩
૨૮. રાજા અને સૂઢાના વે પુન	૧૭૩-૧૭૪
૨૯. પંડિત શનુ અને મૂર્ખ મિત્ર	૧૭૪-૧૭૮
મુખ્ય કથા ' સિંહ અને વઢદ '—અન્તભાગ	૧૭૮-૧૮૪
પાઠાન્તરો	૧૮૫-૨૬૮

ચિત્રસૂચિ

ક્રમાંક	ચિત્રનું ઝીર્ણક	પૃષ્ઠાંક સામે
	કૃતિના સપાદનમા ઉપયોગમા લંબેલી હસ્તપ્રતોના આદિ અને અન્તિમ પૃથોના ફોટોગ્રાફ્સ.	કૃતિના પ્રારંભમા
૧	ગણપતિ, સરસ્વતી અને પંચાલ્યાન વાર્તિકકાર યશોધર પંડિત.	૨
૨	મનુ, વૃહસ્પતિ, શુક્રાચાર્ય, દ્વૈપાયન વ્યાસ, ચાણક્ય અને અન્ય વે પંડિત.	૩
૩	રાજા અમરશક્તિ, તેના ત્રણ મૂર્ખ પુત્ર, પ્રધાન અને વિષ્ણુશર્મા.	૫
૪	રાજા અમરશક્તિ, વિષ્ણુશર્મા અને રાજાના ત્રણ મૂર્ખ પુત્ર.	૭
૫	પંડિત અને વર્ધમાન વાણિયો.	૧૦
૬	ઘગલો અને વરચલો	૧૧
૭	સંજીવક ચઢદને પડતો મૂકી, ધીજા ચઢદને ગાદીએ જોઢી ચાલતો થયેલો વર્ધમાન વાણિયો.	૧૪
૮	રાજકુંવરી અને પ્રાપ્તવ્યમર્થ	૧૪
૯	વિષ્ણુસ્વરૂપે ગરુડ પર બેસી કોલી દરરોજ છૂપી રીતે રાજકુંવરીને મઢતો.	૮૮
૧૦	કોર્ની અને રાજકુંવરી, વિષ્ણુસ્વરૂપે ગરુડ પર બેસી કોલી શત્રુ રાજા સાથે યુદ્ધ કરે છે.	૮૯
૧૧	ધર્મયુદ્ધિ અને પાપયુદ્ધિ.	૧૬૨
૧૨	પત્રીઓએ સંપ કરી કનડગન કરતા હાર્થાને માયો	૧૬૩
૧૩	રાજા, ઋષિ અને ઋષિનો સૂડો	૧૭૩

૧૮. ગ્રહ હંસ અને વઢ લપરની વેલ	૧૪૨-૧૪૩
૧૯. સિંહ અને ઘેટું	૧૪૩-૧૪૬
૨૦. વઠ અને સિંહને છેતરનારો શિયાળ	૧૪૬-૧૫૫
૨૧. રાજા, મેની અને નમ્ર થ્રમણ	૧૫૫-૧૫૬
૨૨. સર્પને પરણનારી રાજકન્યા	૧૫૬-૧૫૮
૨૩. શન્દ્રનો સૂઝો	૧૫૮-૧૬૦
૨૪. સૂર્ચામુખ પક્ષી અને વાદરાઓ	૧૬૦-૧૬૨
૨૫. ધર્મવુદ્ધિ અને પાપવુદ્ધિ	૧૬૨-૧૬૪
૨૬. વગલો, સાપ અને નોઝિયો	૧૬૪-૧૬૮
૨૭. લોહુ કદર લાઈ ગયા !	૧૬૮-૧૭૨
૨૮. રાજા અને સૂઝાના વે પુત્ર	૧૭૨-૧૭૪
૨૯. પંડિત શનુ અને મૂર્ખ મિત્ર	૧૭૪-૧૭૮
મુલ્ય વથા ' સિંહ અને વઢલ '—અન્તભાગ	૧૭૮-૧૮૪
પાઠાન્તરો	૧૮૫-૩૬૮

પ્રતિપરિચય અને સંપાદનપદ્ધતિ

પ્રતિપરિચય

યશોધીરકૃત 'પંચાસ્યાન વાલ્મવગ્ધ'ના સંપાદન માટે નીચેની હસ્તપ્રતોનો ઉપયોગ કરવામા આવ્યો છે .

૧. વિ. આચાર્ય શ્રી જિનવિજયજીના સમ્રહની હસ્તપ્રત.
૨. ડ. ઇન્ડિયા ઓફિસ લાયબ્રેરી, લડનની હસ્તપ્રત નં S 3400 C-ની ફોટો નકલ
૩. મા-૧. માળ્ડારકર ઓરિયેન્ટલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનાની હસ્તપ્રત નં 289 of A 1882-83
૪. વ. શ્રીમતી હંસા મહેતા લાયબ્રેરી (વડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરી)-ની સચિત્ર હસ્તપ્રત
૫. મા-૨. માળ્ડારકર ઓરિયેન્ટલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનાની હસ્તપ્રત નં. 424 of 1879-80

આ હસ્તપ્રતોનો ત્રિગતપર પરિચય નીચે પ્રમાણે છે

૧. વિ. આ હસ્તપ્રત આચાર્ય શ્રી જિનવિજયજીની હસ્તપ્રતોના ભારતીય વિદ્યાભવન, મુન્ડેમા રસ્તાયેલા સમ્રહમાથી પ્રાપ્ત થઈ છે. આ પ્રતનું છેલ્લું પત્ર નથી અને તેથી કૃતિના રચનાસમય કે લેખનસમય વિષે પુષ્પિકામા ડલ્લેખ થયો હોય તો તે મલ્લ્યો નથી. પણ તેના માપાસ્વરૂપ પરથી જણાય છે કે, સમય ૧૬૨૩ના લેખનસમયવાલ્લી માળ્ડારકર ઓરિયેન્ટલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનાની હસ્તપ્રત નં 289 of A 1882 83 અને ઇન્ડિયા ઓફિસ લાયબ્રેરી, લડનની હસ્તપ્રત નં S 3400 C (એનો લેખનસમય ૧૬૦૩ છે.) એ પહેલે પ્રતો કરતાં એનું માપામ્વરૂપ જૂનું છે. એટલે આ પ્રતનો લેખનકાલ સમય ૧૬૦૩ પહેલાનો હોયો

યશોધીરકૃત ‘પંચાલ્યાન ચાલાવબોધ’ની સચિત્ર પ્રતની માફક આ પ્રતમાં પણ મૂળે ચિત્રો મૂકવાની યોજના કરવામાં આવી હશે, એમ પ્રતના પૃષ્ઠાક 1-B, 2-B, 6-B, 7-A, 8-A, 8-B, 13-A, 20-A, 24-B, 26-A પર જમણી બાજુએ વ્યવસ્થિત રીતે લીટીઓ દોરી, આશરે ૩” થી ૩.૫” જેટલી खाली રાખેલી જગ્યા પરથી માલુમ પડે છે. વડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરીની સચિત્ર પ્રતમાં લેખનસવત આપેલી નથી, પણ તેના માપાસ્વરૂપ પરથી, આચાર્ય જિનવિજયજીવાળી પ્રતની નકલ થયા પછી, થોડા વર્ષ વાદ તેની નકલ થઈ હશે અને તેના ચિત્રો પણ ત્યારે દોરાયાં હશે, એમ અનુમાન થાય છે. તાજેતરમાં, મ. સ. યુનિવર્સિટી, વડોદરાના ગુજરાતી વિભાગે खરીદેલી યશોધીરકૃત ‘પંચાલ્યાન ચાલાવબોધ’ની પ્રતમાં પણ કેટલાક પૃષ્ઠ પર ચિત્રો દોરવાના આશયથી खालી જગ્યા રાખેલી છે અને ચિત્રોના રેલાકન કરેલા છે. આ સર્વ પરથી ફલિત થાય છે કે, આ ચાલાવબોધની સચિત્ર નકલો કરવાની પ્રેરણા આપનાર કોઈ વધારે જૂની સચિત્ર નકલ હશે કે જે હજી જાણવામાં આવી નથી, પણ જેના પરથી બીજી અનેક નકલોમાં ચિત્રો દોરવાના પ્રયત્નો થયા લાગે છે.

આખી પ્રત એક જ હાથે દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી છે, અને સુવાચ્ય છે. પ્રતનો મોટો ભાગ પડી માત્રામાં લખાયેલો છે, પણ કોઈ કોઈ સ્થળે ટૂંકી માત્રા મળે છે. તેના પ્રથમ ૪૫ પત્રમાં કેટલીક અશુદ્ધિઓ છે. લેખનપદ્ધતિની દૃષ્ટિએ, તેમાં કેટલાક સ્થળે ‘વ’ના સ્થાને ‘બ’ અને ‘વ’ના સ્થાને ‘વ’ લખેલો છે. ‘પ’ અને ‘વ’ તેમ જ ‘પ’ અને ‘ય’ એકસરખી રીતે લખેલા મળે છે, જેથી ‘પ’, ‘વ’ અને ‘ય’માં તફાવત કરવો મુશ્કેલ બને છે.

લહિયાની ભૂલના કારણે, પ્રતમાં કેટલાક સમ્પૂર્ણ શ્લોકોનો અનુવાદ

જોઈએ. એ રીતે આ પ્રત સર્વ પ્રાપ્ત પ્રતોમા જૂની છે તથા પાંચે ય તત્રોનો બાલાવગોધ આમાં અલંકૃતકલ્પ છે, તેથી તેને મુખ્ય પ્રત તરીકે સ્વીકારી, તેના પરથી બાલાવગોધનો પાઠ તૈયાર કરવામા આવ્યો છે.

આ પ્રતિના પ્રારંભમા 'શ્રીગણેશાય નમ' એ શબ્દોથી નમસ્કાર-વિધિ કરેલો છે, જ્યારે હ પ્રત 'શ્રીવીતરાગાય', આ-૧ પ્રત '[શ્રી]સર્વજ્ઞાય', વ પ્રત 'હં નમ. શ્રીગણપતયે', આ-૨ પ્રત 'ઓ નમ. શ્રીગણપતયે' એવા શબ્દોથી પ્રારંભ કરે છે.

આ હસ્તપ્રતના કુલ પત્ર ૧ થી ૧૫૪ છે. વચ્ચે પત્ર ૨૫ તેમ જ છેલ્લું એક પત્ર નથી. એ બે પત્ર સિવાય, આખી ય કૃતિ આ પ્રતમા છે. તેના પત્રાકમા અંક ૨૦ નામ્બવો રહી ગયો છે, જ્યારે પત્રાક ૨૧ વે પાન પર નાખેલો છે. સંપાદનમા આ મૂલ સુધારી છે. તેના પાનનું માપ ૧૦.૫" x ૪.૪" છે. દરેક પાન પર સરેરાશ તેર પંક્તિઓ છે. કૃતિનો પ્રારંભ પૃષ્ઠાક ૧-B પરથી થાય છે, પૃષ્ઠ ૧-A કોરું છે. દરેક પૃષ્ઠની ઢાંચી અને જમણી બાજુઓ કાઢી શાહીથી ૧" નો હાસિયો પાડેલો છે અને દરેક પાનની ઉપર અને નીચે ૬" જમ્યા કોરી રાખેલી છે. આખી પ્રતમા, પૃષ્ઠાક ૧, ૨, ૩ પર વચ્ચે બાજુઓ, લાલ શાહીથી હાસિયો પાડેલો છે અને ઢાંચા તેમ જ જમણા હાસિયામા મધ્ય ભાગે તેમ જ પાનની વચ્ચેની કલશાકૃતિમા લાલ ગોઠ વર્તુલ મૂકેલા છે. પૃષ્ઠાક ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩ અને ૧૫૪ની B બાજુ પર પણ લાલ શાહીથી ઢાંચો અને જમણો હાસિયો પાડી, દરેક હાસિયામા મધ્ય ભાગે, અને પાનની વચ્ચે કલશાકૃતિમા લાલ ગોઠ વર્તુલ મૂકેલા છે, જ્યારે આ જ પૃષ્ઠોની A બાજુ પર કાઢી શાહીથી વચ્ચે હાસિયા દોરેલા છે હાસિયા વિષે ઉપર્યુક્ત જે પૃષ્ઠોનો નિર્દેશ કર્યો છે તે સિવાય અન્ય સર્વ પૃષ્ઠોની વચ્ચે બાજુઓ કાઢી શાહીથી હાસિયા દોરેલા છે. વડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરીની

યશોધીરકૃત ‘પચાસ્યાન ચાલાવનોધ’ની સચિત્ર પ્રતની માફક આ પ્રતમા પળ મૂલે ચિત્રો મૂકવાની યોજના કરવામા આવી હશે, એમ પ્રતના પૃષ્ઠાક ૧-B, ૨ B, 6-B, 7 A, 8-A, 8 B, 13 A, 20 A, 24 B, 26 A પર જમણી બાજુએ વ્યવસ્થિત રીતે લીટીઓ દોરી, આશરે ૩” થી ૩.૫” જેટલી સ્થાલી રાખેલી જગ્યા પરથી માલુમ પડે છે વડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરીની સચિત્ર પ્રતમા લેખનસપ્ત આપેલો નથી, પણ તેના ભાષાસ્વરૂપ પરથી, આચાર્ય જિનવિજયજીવાળી પ્રતની નકલ થયા પછી, થોડા વર્ષ પાદ તેની નકલ થઈ હશે અને તેના ચિત્રો પણ ત્યારે દોરાયા હશે, એમ અનુમાન થાય છે તાજેતરમા, મ સ યુનિવર્સિટી, વડોદરાના ગુજરાતી વિભાગે સ્વરીદેલી યશોધીરકૃત ‘પચાસ્યાન ચાલાવનોધ’ની પ્રતમા પણ કેટલાક પૃષ્ઠ પર ચિત્રો દોરવાના આશયથી સ્થાલી જગ્યા રાખેલી છે અને ચિત્રોના રેસ્કાફન કરેલા છે આ સર્વ પરથી ફલિત થાય છે કે, આ ચાલાવનોધની સચિત્ર નકલો કરવાની પ્રેરણા આપનાર કોઈ વધારે જૂની સચિત્ર નકલ હશે કે જે હજી જાણનામા આવી નથી, પણ જેના પરથી બીજી અનેક નકલોમા ચિત્રો દોરવાના પ્રયત્નો થયા લાગે છે

આથી પ્રત ૫૪ ન હાથે દેવનાગરી લિપિમા લખાયેલી છે, અને સુગ્રાહ્ય છે પ્રતનો મોટો ભાગ પડી માત્રામા લખાયેલો છે, પણ કોઈ કોઈ સ્થળે સ્વડી માત્રા મળે છે તેના પ્રથમ ૪૫ પાના કેટલીક અશુદ્ધિઓ છે લેખનપદ્ધતિની દૃષ્ટિએ, તેમા કેટલાક સ્થળે ‘વ’ના મ્યાને ‘વ’ અને ‘ન’ના મ્યાને ‘વ’ લખેલો છે ‘પ’ અને ‘ય’ તેમ જ ‘પ’ અને ‘ય’ એકમરણી રીતે લખેલા મળે છે, જેથી ‘પ’, ‘વ’ અને ‘ય’મા તફાવત કરવો મુશ્કેલ બને છે

લહિયાની મૂલના કારણે, પ્રતમા કેટલાક સંસ્કૃત શ્લોકોનો અનુવાદ

સંપૂર્ણ રીતે અને કેટલાકનો અંશતઃ પડી ગયેલો છે, જેનો પાઠ બીજી પ્રતોમાંથી લઈ કૌંસમાં મૂકેલો છે.

૨. ડ. આ હસ્તપ્રતનું વર્ણન 'Catalogue of the Sanskrit and Prākṛt Manuscripts in the Library of the India Office,' Vol. II, Part II (p. 1191) પર આ પ્રમાણે આપેલું છે:

“હસ્તપ્રત ચોપડી (ગુટકા) આકારની છે. તે એક મોટી સંપ્રહ-પોથી નં. ૭૩૧૬નાં પૃ. ૧૧૭-૧૯૦ પર ઉતારેલી છે, અને તેનો જુદો ક્રમાંક નં. S. 3400 c છે. તેનું માપ ૭૩” x ૬૭” છે, અને પ્રત્યેક પાન પર ૧૯ પંક્તિઓ છે. તેની નકલ એક જ હાથે જૈન દેવનાગરી લિપિમાં, વિ. સં. ૧૬૦૩ (ઈ. સ. ૧૫૪૭)માં કરવામાં આવેલી છે. પ્રતના પાનની ડાબી અને જમણી વાજુઓ, કાઠી ગ્રાહીની વેપડી લીટીઓની સાથે લાલ પહોળી લીટીથી હાંસિયો પાડેલો છે. વચ્ચે વાજુના હાસિયામાં અને પાનની વચ્ચે ગ્વાલી રાખેલી જમ્બાળ, લાલ રંગની વર્તુલકાર આકૃતિઓ આપેલી છે.”

સર્વ પ્રાપ્ત પ્રતોમાં, પ્રાચીનતાની દૃષ્ટિ, ચિ પછી આ ડ પ્રતનું સ્થાન આવે છે. ડ અને ખા-૧ વચ્ચેનાં ભાષાસ્વરૂપમા ઘણું સામ્ય છે. આ પ્રતમા એક જ સંત્રનો બાલાવબોધ મળે છે.

આ હસ્તપ્રતની માસ્કોપિલમ તથા વાંચી શકાય એવા કદનું એનું પબ્લર્જમેન્ટ, મુંબઈની બ્રિટીશ કાઉન્સિલ દ્વારા, ઈ. સ. ૧૯૫૩માં ઘડોદરા યુનિવર્સિટીના ગુજરાતી વિભાગ માટે લંડનથી મેટ્રગ્રામાં આન્યું હતું.

૩. ખા-૧. આ હસ્તપ્રત માળ્ડારફર ઓરિયેન્ટલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનાના સરકારી ગ્રંથસંગ્રહની છે. તેનો ક્રમાંક 289 of A 1882-83 છે. તેના કુલ પત્ર ૧-૪૬ છે, વચ્ચે પત્રાંક ૨ નથી. તેનાં

પત્રનું માપ ૧૦.૫" x ૪.૫" છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠ પર સામાન્યતઃ ૨૫ પંક્તિઓ લેખેલી છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠની ઢાંચીજમણી બાજુઓ ૫"નો હાસિયો કાઢી શાહીથી પાડેલો છે; પૃષ્ઠની ઉપર નીચે ૫" જગ્યા છોડેલી છે. પ્રતનું પહેલું પત્ર ટાંચી બાજુના ઉપલ્લ ભાગે ફાટેલું છે, જ્યારે પત્રાક ૧-૯ની ઢાંચી બાજુનો નીચલો ભાગ અને પત્રાક ૧૨-૨૬ની ઢાંચી બાજુનો ઉપલો ભાગ કપાયેલો છે, તેથી દૃઢ પાઠ સંહિત થાય છે. પ્રતની ઢાંચી અને જમણી બાજુની કિનારોને સારો એવો ઘસારો લાગેલો છે.

આખી પ્રત એક જ હાથે, એકધારા અક્ષરે દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી છે. એનું લેખણ મોટે ભાગે પઢી માત્રામાં છે, જ્યારે કોઈ કોઈ ઠેકાણે સ્વહી માત્રા પણ નજરે પડે છે. એમાં સંસ્કૃત શ્લોકોના પાઠ લગભગ શુદ્ધ સ્વરૂપમાં છે, તે પરથી એમ અનુમાન થાય છે કે, એની નકલ કોઈ વિદ્વાન લેખિયાઈ કરી છે. પુષ્પિકામાં, પ્રતની નકલ કરનાર 'ઋષિ થાવર' નામના કોઈ જૈન સાધુનું નામ છે.

પ્રતની પુષ્પિકા આ પ્રમાણે છે

સંવત ૧૬૨૩ વર્ષે માર્ગસિર વદિ ૧૪ ભૂમે ઋષિ થાવર લિપતં
લોલીયાણા નગરે સ્વયં પઠનાર્થ । શુભં ભવતુ ॥ કલ્યાણમસ્તુ ॥ છ ॥
શ્રી ॥ શ્રી ॥

પુષ્પિકાને અન્તે, જુદા મોટા અક્ષરોમાં 'સ । ધનજી સ । વ્રધ-
માનને પાપો ' એવા શબ્દ લેખેલ છે.

ત્રિ પ્રતના પ્રમાણમાં આ પ્રત શુદ્ધ છે, પણ આમાં મૂળ ચાલક-
બોધનો સંક્ષિપ્ત પાઠ મળે છે, દૃઢ તેનો ઉપયોગ પાઠાન્તરો નોંધવામાં
કર્યો છે. ત્રિ પ્રત જ્યાં જ્યાં અસ્પષ્ટ અને અશુદ્ધ જણાઈ ત્યાં ત્યાં આ
ખા-૧ માં મળતા પાઠ પરથી વિનો પાઠ ઘણું સરુ શુદ્ધ કરી શકાયો

છે. ઇન્ડિયા ઓફિસ લાયબ્રેરી, લંડનની હ પ્રતનો લેખનસરત ૧૬૦૩ છે, અને આ પ્રતનો લેખનસરત ૧૬૨૩ છે. ઇટલે થોડા વર્ષના અતરે જેની નકલો થયેલી છે, એવી આ બન્ને પ્રતોના ભાષારૂપમાં સારા પ્રમાણમાં સામ્ય છે.

૪. વ. આ હસ્તપ્રત ઘડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરીની છે અને તેનો ક્રમાક્ર નં. ૧ છે. આ સચિત્ર પ્રતમાં ૧૨૦ રંગીન ચિત્રો છે. આ કૃતિની સમીક્ષિત વાચનાના આ પહેલા ભાગમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા સાદા અને રંગીન ચિત્રો આ પ્રતમાંથી લીધેલા છે. અત્યાર સુધીમાં ‘પંચતંત્ર’ ગ્રન્થની કે પ્રાણીકથાઓની વાંચી કોઈ જૂની સચિત્ર પ્રત મળી નથી, તે જોતા આ પ્રત અતિ મહત્ત્વની છે. તેમાંથી જે છ રંગીન અને સાત સાદા ચિત્ર આ કૃતિમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે તેમનો પરિચય આ વિષયના તદ્વિદ્ ડૉ. ઝમાકાન્ત શાહે આ ગ્રન્થમાં જુદા લેખરૂપે આપ્યો છે.

પ્રતનું માપ ૧૦ ૫" x ૭ ૧" છે. પ્રતના કુલ પત્ર ૧-૧૯૧ છે. દરેક પૃષ્ઠ પર સામાન્યતઃ અગિયાર પંક્તિઓ લખેલી છે. દરેક પાનની ઢાંચી અને જમણી બાજુઓ ૧ ૨"નો હામિયો પહોળી લાલ લીટીથી પાડેલો છે, ઉપર દરેક પાનના મથાળે ૮" અને નીચેના ભાગમાં ૭" જગ્યા છોડવામાં આવેલી છે. બન્ને બાજુના હાસિયામાં અને દરેક પાનની વચ્ચે છાલી રાખેલી જગ્યામાં લાલ રંગની વર્તુલાકાર આકૃતિઓ આપેલી છે. જમણી બાજુના હાસિયાના નીચલા ભાગમાં પ્રતના પૃષ્ઠાક નાખેલા છે. આખી પ્રત, એક જ હાથે જૈન દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી છે. પ્રતના લખાણમાં ‘અ’ અને ‘પ’, ‘વ’ અને ‘ક’ તેમ જ ‘ઘ’ અને ‘ચ’ વચ્ચે તફાવત માન્ય પડતો નથી.

પ્રતની પુષ્પિકા આ પ્રમાણે છે :

इति पंचाख्यानं समाप्तं ॥ छ ॥ ग्रंथाग्रं ५५०० ॥ छ ॥ साह
रायमल पठनार्थं देवजी लिपीतं ॥ छ ॥

પ્રતમા રચનાસંગત કે લેખનસંગત આપેલો નથી, પણ તેના તુલનાપૂર્ણ અર્થાચીન ભાષાસ્વરૂપ અર્થથી તે વિ, હ અને ખા-૧ પછીના સમયની હોય, જોકે તેના ચિત્રોની ઘાટીને આધારે તે સ. ૧૬૨૫ પહેલાની પણ હોય એમ હો. ઉમાકાન્ત શાહ ગણે છે. આ પ્રતનો ઉપયોગ પાઠાન્તરો નોંધવામા તેમ જ તેની ત્રિશિષ્ટ ચિત્રકલ્પનો પરિચય આપવા માટે કર્યો છે.

૫. ખા-૨. આ હસ્તપ્રત, માણ્ડારકર ઓરિયેન્ટલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનાના સરકારી ગ્રંથસંગ્રહમાની છે. તેનો ક્રમાંક નં. 424 of 1879-80 છે. તેના કુલ પૃષ્ઠ ૧-૨૧૦ છે. પ્રતનું માપ ૧૦" X ૪૫" છે. તેના પ્રથમના બે પૃષ્ઠ પર નવ પંક્તિઓ અને પછીના દરેક પૃષ્ઠ પર સામાન્યતઃ દશ પંક્તિઓ લખેલી છે. દરેક પૃષ્ઠની ઢાબી અને જમણી બાજુઓએ વેચડી કાઢી લીટીથી ૮"નો હાસિયો પાડેલો છે, જ્યારે પૃષ્ઠની ઉપર નીચે ૭" જગ્યા છોડેલી છે.

આખી પ્રત ઇકધારી જૈન દેવનાગરી લિપિમા લખાયેલી છે. ઘથી પ્રતોમા, ખા-૧ના અક્ષર નાના છે તે છટકે સુધી કે, દરેક પૃષ્ઠ પર ૨૫ પંક્તિઓ લખેલી છે, જ્યારે મૂળ પ્રતોમા આ ખા-૨ ના અક્ષર મોટા છે અને તેથી દરેક પૃષ્ઠ પર ઓછી પંક્તિઓ લખાયેલી છે, અને તેની કુલ પૃષ્ઠસંખ્યા ૨૧૦ થાય છે.

પ્રતની પુષ્પિકા આ પ્રમાણે છે.

इति पंचाख्यानं समाप्तं ॥ शुभं भवतु ॥ सन १६३८ वर्षे
वैशाख मासे तृतीया शुक्लारे पर निमोटी ४.

પુષ્પિકામા લેક્તનસપતની પક્તિ પ્રતના લખાણથી જુદી શાહી

અને જુદા અક્ષરોમાં લગાયેલી છે. પૃષ્ઠે પ્રતની નકલ સરેખા સંયત ૧૬૩૮માં ચેલી છે કે કેમ તે પ્રશ્ન છે. આ બાલાપ્રબોધની માપાનું સં. ૧૬૩૮ આસપાસ હોય તે કરતા ઠીક ઠીક અર્ગાનીન સ્વરૂપ જોતા પ નિર્દેશ પાઠકથી કોઈર ઉમેરો લાગે છે. 'પ' નિમોટી ૪ 'નો અર્થ અમ્પટ છે.

આ પ્રતનો ઉપયોગ પાટાન્તરો નોંધવામાં કર્યો છે. ઘ પ્રત સાથે તેનું ઘણું સામ્ય છે, પણ ઘ નું માપામ્પરૂપ આ 'ખા-૨' કરતા જૂનું છે.

ઉપર્યુક્ત પ્રતો મિચાય, સને ૧૯૫૦માં એક સંશોધનપ્રવાસ દરમિયાન ત્રાણમા(૩ ગુજરાત)ના જૈન ગ્રંથમંડારમાં આ બાલાપ્રબોધની એક હસ્તપ્રત અમારા જોવામાં આવી હતી. પણ આ સંપાદનકાર્ય વલતે તે મઝી શકી નથી, તેથી તેનો ઉપયોગ થઈ શક્યો નથી. તે ઉપરાંત, મ. સ. યુનિવર્સિટી, વડોદરાના ગુજરાતી વિભાગને આશરે સત્તરમા શતકની શરૂઆતમાં લગાયેલી, આ કૃતિની એક પ્રત (૫ ૨-૧૩૨, પ્રથમ પત્ર નથી) થોડા સમય પહેલાં મઝી છે. પણ તે અરસામાં પુસ્તકનું છાપનામ લગભગ પૂરું થયું હોવાથી, તેનો ઉપયોગ થઈ શક્યો નથી.

સંપાદનપદ્ધતિ

આગળ જણાવ્યું તેમ, આ પાંચ પ્રતો પૈકી ચિ પ્રતને મુખ્ય પ્રત તરીકે મ્વીકારી આ કૃતિની સમીક્ષિત વાચના તૈયાર કરવામાં આવી છે. બાકીની ચાર હ, 'ખા-૧', ઘ, 'ખા-૨' પ્રતોનો ઉપયોગ પાટાન્તરો નોંધવામાં, ચિ પ્રતના અમ્પટ પાટને શુદ્ધ કરવામાં અને કૃતિને સચિત્ર બનાવવામાં કર્યો છે. કૃતિમાં આપણા ચિત્ર ઘ પ્રતમાંથી લીધેલા છે, અને દરેક ચિત્રની નીચે દશાવેલ હસ્તપ્રતના પત્રાક તે ઘ પ્રતના પત્રાક છે. મુખ્ય પ્રતમાંથી કેટલેક ઠેકાણે પાઠ પઢી ગયેલા છે, એવો પાઠ હ અથવા 'ખા-૧'માંથી રઈ કૌમમાં મૂક્યો છે જે જે પ્રતમાંથી પઢી ગયેલા પાઠની

પૂર્તિ કરી છે તે પ્રતોનો ઉલ્લેખ પાઠાન્તરોમા કરવામા આવ્યો છે. વિ પ્રતથી જુદા પડતા પળ ૩, ખા-૧, વ અને ખા-૨મા એકસરખા રૂપમા મઝતા પાઠનો ઉલ્લેખ હપ્રો. સંજ્ઞાથી દર્શાવ્યો છે. હપ્રો. ૬૮૯ વિ મિયાયની અન્ય પ્રતો. પાઠાન્તરોમા જ્યા જ્યા પક્તિઓ અને પરિચ્છેદોના પાટફેર નોંધાયલા છે તેમા, જ્યા વ અને ખા-૨નો પાઠ દર્શાવ્યો છે ત્યા ચના પાઠ સાથે કૌસમા મૂકેલો પાઠ ખા-૨નો છે. (ઉદાહરણ તરીકે જુઓ પૃ. ૨૧૦, ૨૧૫, ૨૨૧, ૨૩૧, ૨૩૪)

બાલાવબોધના મુખ્ય પાઠમા વચ્ચે વચ્ચે મોટા કૌસમા આવતા અગ્રેજી અક્ર વિ પ્રતના પૃષ્ઠાક છે, જ્યારે પાઠાન્તરોના ત્રિભાગમા, મોટા કૌસમા મૂકેલા ફાઝા બાઝવોધ અક્ર બાલાવબોધના મુદ્રિત પાઠના પૃષ્ઠાક છે. સમગ્ર મુદ્રિત કૃતિના વે ભાગ પાડેલા છે પહેલા ભાગમા પૃ. ૧-૧૮૪ સુધી બાલાવબોધના પહેલા તંત્રનો પાઠ ઢપાયેલો છે, જ્યારે પૃ. ૧૮૫-૩૬૮ સુધી પાઠાન્તરો મુદ્રિત થયેલા છે આ ગદ્યકૃતિના વિપુલ પાઠાન્તરોની નોંધ મુખ્ય પાઠની નીચે આપવાને બદલે સઢગ અલગ વિભાગમા આપવામા આવી છે. પાઠાન્તરોનો ક્રમાક ૧થી શરૂ થઈ ૧૦૦ સુધી જાય છે, અને ૧૦૦ ક્રમાક પછી નવેસર ૧થી ક્રમ શરૂ થાય છે આ ક્રમનું પુનરાવર્તન થયા કરે છે કૃતિનો કોઈ ભાગ કે વાર્તા પૂરી થતા, નવેસર શરૂ થતા ભાગ કે નવી વાર્તાના પાઠાન્તરોનો ક્રમ નવેસર ૧થી શરૂ કરવામા આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતમા સંસ્કૃત શ્લોકોનો ક્રમાક આપ્યો નથી, પણ મુદ્રિત વાચનામા આશ્વા તંત્રના સર્વ શ્લોકોનો સઢગ ક્રમાક આપવામા આવ્યો છે. આ રીતે આ કૃતિના પહેલા તંત્રમા ૪૫૨ શ્લોકો છે. પુસ્તકના આ પહેલા ભાગમા, પ્રથમ તંત્ર ‘મિત્રમેદ’નો બાલાવબોધ પ્રસિદ્ધ કરવામા આવ્યો છે; તેમા ‘કથામુખ’, ‘સિંહ અને વઝ્ઘ’ની મુખ્ય કથા,

તેમ જ ૧ થી ૨૯ ઉપકથાઓનો સમાવેશ થાય છે ‘કથામુલ્ક’, ‘મુલ્ક કથા’ અને ઉપકથાઓના શીર્ષક મૂલ પ્રતોમાં ન જ હોય તેથી અહીં મોટા કાંસમાં મૂકેલા છે અને પ્રત્યેક ઉપકથાને વ્રમાંક આપેલો છે

સંસ્કૃત શ્લોકોના પાઠ શુદ્ધ કરવામાં, હાર્વર્ડ ઓરિયેન્ટલ સિરીઝમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ડૉ હર્ટલ સંપાદિત પૂર્ણમંદ્રના ‘પંચતત્ર’નો તેમ જ બોમ્બે સંસ્કૃત સિરીઝમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ, ડૉ ફિન્હોર્ન સંપાદિત, પશ્ચિમ ભારતીય પરંપરાને અનુસરનાર ‘પંચતત્ર’નો ઉપયોગ કર્યો છે કેટલાક શ્લોક ચાલાનબોધકાર યશોધીરે પોતે વ્યાકથી ઉમેરેલા છે

યશોધીર અને ‘પચાહ્યાન ચાલાવબોધ’

‘પંચતત્ર’ના અનુવાદ, ભાવાનુવાદ અને રૂપાન્તરો દુનિયાની જુદી જુદી ભાષાઓમાં થયેલા છે^૧ જૂની ગુજરાતીમાં જાણવામાં આવેલા ગદ્યાનુવાદ કે પદ્યાનુવાદોમાં આ યશોધીરકૃત ‘પચાહ્યાન ચાલાવબોધ’ સૌથી જૂની ઉપલબ્ધ ગદ્યકૃતિ છે આના સિવાય, જૂની ગુજરાતીમાં ‘પંચતત્ર’—વિષયક નીચે દર્શાવેલી કૃતિઓ જોવામાં આવી છે

અજ્ઞાત કર્તૃક ગદ્યરચના ‘પચાહ્યાનોદ્ધાર’ (સત્તરમાં શતકનો પૂર્વાર્ધ), રત્નસુન્દરકૃત પદ્યરચના ‘પચાહ્યાન ચતુષ્પદી’ (વિ સ ૧૬૨૨), વચ્છરાજકૃત પદ્યરચના ‘પચાહ્યાન ચતુષ્પદી’ (વિ સ ૧૬૪૮), મેઘમિત્રેય ઉપાધ્યાય નિરચિત ‘પચાહ્યાનોદ્ધાર’ (વિક્રમનો અઢારમો શતક), અજ્ઞાત કર્તૃક ગદ્યરચના ‘પચાહ્યાનવાર્તિક’ (વિક્રમનો અઢારમો શતક), અજ્ઞાત કર્તૃક ગદ્યકૃતિ ‘હિતોપદેશ પચાહ્યાન’ (વિક્રમનો અઢારમો શતક) અને અજ્ઞાત કવિકૃત ‘પચાહ્યાન રાસ’ (વિક્રમનો અઢારમો શતક) આ કૃતિઓનો વિગતવાર

૧ જુઓ સાહેસરા, (દો) મા ન—અનુદિત ‘પંચતત્ર’ (ગુજરાતી સાહિત્યપરિષદ, મુંબઈ, ૧૯૪૯) ઓગસ્ટ પૃ ૧૪૨

પરિચય મેં મારા ‘ પંચતંત્ર ’ (ગુજરાતી અનુવાદ)ના ઉપોદ્ઘાતમાં આપ્યો છે. તે ઉપરાંત, જુદા જુદા ગ્રન્થભંડારોમાં, આ ‘ પંચાલ્યાન બાલાવબોધ ’ની અઢારમા અને ઓગણીસમા શતકમાં લખાયેલી, ગદ્ય અને પદ્ય રચનાઓની હસ્તપ્રતો ઠીક પ્રમાણમાં મળે છે.

‘ પંચતંત્ર ’ની પ્રાચીન મૌલિક પાઠપરંપરાઓ પૈકી જૈન સાધુ પૂર્ણભદ્રની રચના (ઈ. સ. ૧૧૯૯)માં આ ગ્રન્થનો ‘ પંચાલ્યાન ’ નામથી પહેલી વાર ઉલ્લેખ કરાયેલો છે. તેમની કૃતિની પુષ્પિકામાં ‘ પંચાલ્યાન ’ નામ આ રીતે મળે છે :

एतत्समाप्तौ समाप्तं*पञ्चतन्त्रापरनामकं पञ्चाख्यानकं नीतिशास्त्रम् ।

कथान्वितं सत्कविसूक्तयुक्तं श्रीविष्णुशर्मा नृपनीतिशास्त्रम् ।

चकार येनेह परोपकारः स्वर्गाय जायेत बुधा वदन्ति ॥ ૧ ॥

જૈન સાહિત્યપરંપરામાં ‘ પંચતંત્ર ’ કરતાં આ ‘ પંચાલ્યાન ’ નામ જ વિશેષ પ્રચારમાં રહ્યું છે.

યશોધીરે પોતાની રચનાને ‘ પંચાલ્યાન બાલાવબોધ ’ નામ આપ્યું છે, અને કૃતિના નામાભિધાન વચ્ચે તેની દૃષ્ટિમાં પૂર્ણભદ્રે ‘ પંચતંત્ર ’ને ‘ પંચાલ્યાન ’ તરીકે ઓઝાલાવ્યું છે તે હકીકત હોવી જોઈએ. યશોધીરે તેની કૃતિનું મંગલાચરણ આ પ્રમાણે આપ્યું છે :

॥ ૬૦ ॥ श्रीगणेशाय नमः

पंचाख्यानस्य शास्त्रस्य भाषेयं क्रियते शुभा ।

यशोधरीण विदुषा सर्वार्थस्य प्रकाशिका ॥ ૧ ॥

યશોધીરે મોટે ભાગે પૂર્ણભદ્રના ‘ પંચતંત્ર ’ની પરંપરાને અનુસરી આ બાલાવબોધની રચના કરી છે. પશ્ચિમ ભારતીય ‘ પંચતંત્ર ’ કરતાં

પૂર્ણભદ્રે પોતાના ‘ પંચતંત્ર ’નો ઘણો વિસ્તાર કર્યો છે, અને એ વિસ્તૃત વાચનાનો આ ચાલાવગોધ છે, એમ કેટલાક શ્લોકના પાઠ અને વાર્તાઓ પરથી જણાય છે. કેટલાક સંસ્કૃત શ્લોકો અને કથાઓ પશ્ચિમ ભારતીય ‘ પંચતંત્ર ’મા નથી, લે પૂર્ણભદ્રના ‘ પંચતંત્ર ’ અને યશોધીરના તદ્વિપયક ચાલાવગોધમા છે. પશ્ચિમ ભારતીય ‘ પંચતંત્ર ’ના પ્રથમ તંત્રમા ૨૨, બીજા તંત્રમા ૬, ત્રીજામા ૫, ચોથામા ૧૬ અને પાંચમામા ૧૪ કથાઓ છે, પૂર્ણભદ્રના ‘ પંચતંત્ર ’ના પ્રથમ તંત્રમા ૩૦, બીજામા ૯, ત્રીજામા ૧૭, ચોથામા ૧૧ અને પાંચમામા ૧૧ કથાઓ છે, જ્યારે યશોધીરકૃત ‘ પંચાલ્યાન ચાલાવગોધ ’ના પ્રથમ તંત્રમા ૨૦, બીજામા ૧૦, ત્રીજામા ૧૬, ચોથામા ૧૧ અને પાંચમા તંત્રમા ૧૧ કથાઓ છે. આમ કથા-સંખ્યાની દૃષ્ટિએ યશોધીર મુલ્યત્વે પૂર્ણભદ્રને અનુસરે છે.

પૂર્ણભદ્રના ‘ પંચતંત્ર ’માની નીચે દર્શાવેલી વાર્તાઓ પૂર્ણભદ્ર સિવાય ‘ પંચતંત્ર ’ની બીજી કોઈ પરંપરામા મળતી નથી^૧

‘ યજ્ઞદત્ત બ્રાહ્મણ, વાઘ, વાનર અને સાપ ’ (૧-૯),^૨ ‘ હંસ અને ઘુગડ ’ (૧-૧૨), ‘ સિંહ અને સુથાર ’ (૧-૧૪), ‘ સિંહ અને ઘેડુ ’ (૧-૨૦), ‘ રાજા, મંત્રી અને નદી શ્રમણ ’ (૧-૨૨), ‘ સર્પને પરણનારી કન્યા ’ (૧-૨૩), ‘ દેવો પણ મૃત્યુ સાથે નિરુણાય છે ’ (૧-૨૪), ‘ જેવો સંગ તેવો રંગ ’ (૧-૨૯), ‘ હરોએ હાથીને છોટાવ્યો ’ (૨-૮), ‘ કાઝો નાગ અને કીડીઓ ’ (૨-૫), ‘ નિત્ય એક દીનાર આપતો સર્પ ’ (૨-૬), ‘ સોનાના પીંડા આપનાર હંસ ’ (૨-૭), ‘ પોતાની જાતનું બલિદાન આપનાર રૂપોત ’ (૨-૮), ‘ જેના જઠરમાં સર્પ રહેતો હતો એવો રાજકુમાર ’ (૨-૧૧), ‘ સુર્યોની ત્રિણી

૧ જુઓ સાહેમરા, (હો) મો જ-અનૂદિત, ‘ પંચતંત્ર ’, પૃ. ૩૯૦-૪૨૫

૨ પ્રથમ અઠ તંત્રનો અને ત્રીજો અઠ કથાનો ક્રમાંક દર્શાવે છે .

કન્નાડ પદ્ધતી ' (૩-૧૪), ' સર્પ ઉપર સવારી કરનાર દેહકા ' (૩-૧૬), ' પુંશ્ચલીના પતિએ વાળેલું વેર ' (૩-૧૭), ' સ્ત્રીને વશ થયેલા નંદ અને વરુચિ ' (૪-૬).

ઉપર્યુક્ત વાર્તાઓ યશોધીરના ' પંચાસ્યાન બાલાવબોધ ' માં પણ મળે છે. એટલે યશોધીરે મુશ્કેલી પૂર્ણમદ્રના ' પંચાસ્યાન ' પરથી આ બાલાવબોધની રચના કરી છે, એમ ફલિત થાય છે.

આ બાલાવબોધના રચનાકાલ વિશે કોઈ નોંધ નથી, પણ ઇન્ડિયા ઓફિસ લાયબ્રેરી, લંડનની આ કૃતિની ડ્ર હસ્તપ્રત (નં. S 3400 c) નો લેખનસમય ૧૬૦૩ છે, અને આચાર્ય જિનવિજયજીની વિ પ્રતમા લેખનસમય ચોક્કસ આપેલો નથી, પણ અનુમાને તે િ. સ. ૧૬૦૦ પહેલાની છે. એટલે કૃતિની રચના, વિકાસના સોઝામાં શતકમાં થઈ છે. સોઝામાં શતક કરતાં એ જૂની નથી એ પણ સ્પષ્ટ છે.

કર્તા યશોધીર વિશે કૃતિમાંથી કંઈ જાણવા મળતું નથી. હસ્તપ્રતોના મંગલાચરણમાં તેનું નામ ' યશોધીર ' છે, પણ યશોધીરના એક ચિત્રની સમજૂતીમાં (વડોદરા યુનિવર્સિટી લાયબ્રેરીની સચિત્ર હસ્તપ્રત પૃ ૧-B) તેને ' પંચાસ્યાન વાર્તિકાર યશોધીર પંડિત ' કહ્યો છે. પૂર્ણમદ્રના ' પંચાસ્યાન ' જેવી જૈન રચના સાથે નિરુદ્ધનો પરિચય ધરાવનાર તે કોઈ બ્રાહ્મણ વિદ્વાન હશે એવી કલ્પના થાય છે. અનેક બ્રાહ્મણ વિદ્વાનો જૈન સાધુઓને સમ્પ્રદાયોના અભ્યાસ કરાવતાં એ પરંપરા આજ સુધી ચાલુ છે. એવી અભ્યાસપ્રવૃત્તિ અગે, વિદ્યાર્થીઓના ઉપયોગ માટે, વીંછા અનેક ગ્રંથોનો એક, આ ગ્રંથોમાંથી પણ રચના થઈ હોય એમ બને.

યશોધીરના અગત્ય જીવન વિષે અથવા મારુ-મુર્જર પ્રદેશમાં એ ક્યાનો વતની હતો એ વિષે કંઈ જાણવા મળતું નથી.

યશોધીરનો આ ચાલ્યવચોધ મૂઠ સંસ્કૃત કૃતિનો અક્ષરશઃ અનુવાદ નથી, પણ તેનો ભાવાનુવાદ છે. ચાલ્યવચોધકારે કથાતંતુ જાઝવીને કુશઠનાથી, મૂલ્લી કથાઓનો સંક્ષેપ કર્યો છે, અને પોતે દૃષ્ટિ સમજા રાખેલી પાઠપરંપરાને એ પૂર્ણપણે વફાદાર રહ્યો છે.

ચિત્રપરિચય

લેક્ષક : ડૉ. ઉમાકાન્ત પ્રેમાનન્દ શાહ

યશોધીરકૃત 'પંચાલ્યાન'ની સચિત્ર પ્રત(સંજ્ઞા ચ)માથી કેટલાક ચિત્રો પસંદ કરી આ પુસ્તકમાં છાપ્યા છે. આમાના કેટલાક ત્રિરંગી અને કેટલાક એકરંગી શાહીથી છાપી રજૂ કર્યાં છે. પ્રસ્તુત ભાગમાં છપાયેલા 'પંચાલ્યાન'ના પહેલા તંત્રમાં મૂઠા સચિત્ર પ્રતમાં કુલ ૪૭ ચિત્રો છે.

'પંચાલ્યાન'ની આ સચિત્ર પ્રતિને અતે એનો લેખનકાળ આપ્યો નથી, પણ લિપિ તેમ જ ભાષા આદિ પરથી આ પ્રતિ વિક્રમ સનત ૧૬૫૦ કે તે પછી લખાઈ હોય એવું અનુમાન છે. તેથી તેનો સમય ઈ. સ. ૧૬૦૦-૧૬૨૫ આસપાસ કલ્પી શકાય તેમ છે. ચિત્રશૈલી આ અનુમાનને પુષ્ટ કરે છે, કારણ કે, ઈ. સ. ના સોઝમાં સૈકાના અતભાગમાં અને સત્તરમાં સૈકાની ગરુઆતમાં મૂકી શકાય એવી શૈલીના આ ચિત્રો છે.

જેને Western Indian Miniature Painting નામથી ઓઝાવવામાં આવે છે એ શૈલીના ગ્રન્થસ્થ ચિત્રો પ્રાચીન જૈન તાડપત્રીય અને કાગળની પ્રતોમાં તેમ જ કાપડ ઉપરના પટોમાં મળે છે. આ શૈલીના ચિત્રોમાં કાલક્રમે અમુક ફેરફાર, સ્થલ અને સમય પરત્વે હોના છતાં, આશરે ઈ. સ. ના બારમાં સૈકાથી માંડીને ઇશ્વરમય ઈ. સ. ના સોઝમાં સૈકાના મધ્ય ભાગ સુધીના સમયમાં મૂકી શકાય એવા ચિત્રો એ પરિપાટીમાં મળે છે

રાજસ્થાની (અથવા રાજપૂત) ચિત્રકલા તરીકે ઓઝાવાવી શકાય અને ઉપર દર્શાવેલ પશ્ચિમ ભારતીય ચિત્રકલા (Miniature Painting)થી જુદી પાડી શકાય એવી રાજસ્થાની કલમ આશરે ઈ. સ.

૧૫૯૦ પહેલા શરૂ થઈ નહોતી एवो શ્રી કાર્લ મ્હાલાવાલાનો મત છે આનો અર્થ एवો નથી કે આ પહેલા આવી વીંજી ચિત્રશૈલીઓ (જેની કે, મુગર ચિત્રકલા) નહોતી અથવા ગુજરાતી (પશ્ચિમ ભારતીય) ચિત્રકલાના મ્યાનિક તેમ જ આનુષંગિક શૈલીભેદ નહોતા થઈ, આશરે ई स ૧૪૭૫ની દેવશાના પાઢાની 'કલ્પસૂત્ર'ની પ્રખ્યાત પ્રનમા તેમુરના યગની (તિમુરિદ) ચિત્રકલાની અસર પળ મળે છે જ અથાત્ રાજમ્યાનની પોશાની આગની અથવા વિશિષ્ટ કલાશૈલી, આ સમય પહેલા વિસ્તેલી અથાપિ શોધાઈ નથી ગુજરાતી અથવા પશ્ચિમ ભારતીય ચિત્રકલાના નામે ઓત્તમ્વાતી પ્રન્થચિત્રકલાના મ્યાનિક (દેશપરત્ત્વે, મ્થલ્લભેદે) નાના મોટા ભેદ (Provincial variants) પડતા ई स ૧૪૩૦ના માહુમા લખાવેલા 'કલ્પસૂત્ર'મા કે ई स ૧૪૬૫ના પૌનપુરમા લખાવેલા 'કલ્પસૂત્ર'મા આવા ભેદ (Variants) મળે છે આ ભેદ કેન્દ્રીક વાર મ્યાનિક વિશિષ્ટ વેશમ્પારૂપ અને વચિત્ મુન્વાટ્તિભેદે દેખાય છે एव આ વધા ભેદ મુલ્યત્ત્વે મૂલ્લ ગુજરાતી શૈલીમાથી જ પોપાવેલા છે एટલુ જ નહિ एव ए શૈલીના મુલ્ય મુલ્ય અગો કે एની પ્રણાલિકાઓને ચાલુ રાખી રહેલા નમૂનાઓ જ હતા एમ ઉપલબ્ધ સાધનો દઢાવે છે દાસલા તરીકે, ગુજરાતી ચિત્રકલામા Profile face—મોંની एક ગાનુનો આલેખ્ય છે, પરતુ તેમા વીંજી ઢાલુની આવ મુલ્લરેમ્વાથી વહાર પડતી (Projecting farther eye) જોગા મળે છે, તે પદ્ધતિ અને પ્રણાલી અનેક વામ્વલાઓમા एव સચનાઈ રહેલી છે एટલે પક્ત અમુક સ્થલ્લ કે દેશના વસ્ત્રપરિધાનમા ફરક હોગાથી, વેશમ્પાના આ ફરકને લીધે ए ચિત્રકલા एકદમ નવીન જ શૈલીની છે દ્વય રહી શકાય નહિ

આ પ્રન્થચિત્રકલાને ગુજરાતી ચિત્રકલા કહો, કે પશ્ચિમ ભારતીય ચિત્રકલા કહો, કે જંગ ચિત્રકલા કહો, ए નહુ મહત્ત્વનુ નથી एવ

જૂની ભાષા અંગે જેમ શ્રી. ડમાશંકર જોગીપૂ સૂચન કર્યું હતું તેમ આ ચિત્રકલાને પણ વધુ સ્પષ્ટ રીતે ઓઝસ્વાવવી હોય તો. આપણે એને ‘મારુ-ગુર્જર ગ્રન્થચિત્રકલા’ કહી શકીએ. એ કલા બંગાલ, વિહારના અને મોટા ભાગના નેપાલી ગ્રન્થોનાં ચિત્રોની પારશૈલીના નામે ઓઝ-સ્વાતી કલાથી જુદી પડે છે.

પણ ઈ. સ. ૧૫૪૦માં દિલ્હી (યોગિનીપુર)માં ચિત્રિત દિગમ્બર-ગ્રન્થ ‘મહાપુરાણ’નો પ્રતિમાં તે પ્રદેશના પહેરવેશ ઉપરાંત આપણને, બહાર આવતી વીંજી આંસ (Projecting farther eye) જોવા મળતી નથી, ઇટલું જ નહીં પણ ગુજરાત-રાજસ્થાનનાં ગ્રન્થોચિત્રોમાં મળતી વિશિષ્ટ પ્રકારની મુલકૃતિઓ પણ મળે છે. છતાં પણ ‘મહાપુરાણ’નાં આ ચિત્રોના અભ્યાસીઓ સહેલાઈથી સમજી શકશે કે, તેથી કોઈ વિશિષ્ટ નવી શૈલીનું નિર્માણ થયું નથી, પણ મૂળ ગુજરાતી શૈલીનું આ એક રૂપાન્તર જ છે.

ઈ. સ.ના પંદરમા કે સોઝમા સૈકાના ગ્રન્થચિત્રોમાં, ગુજરાત, રાજ-સ્થાન, માલવા, દિલ્હી અને જૌનપુરની પ્રતોમાં, છૂટી છવાઈ દરાની— (પર્શિયન) અસર બાદ કરતા, ટરાની શૈલીની સાસ છાપ કે અસર તરી આવતી નથી. Deccan painting (દક્ષિણી ચિત્રકલા)ને નામે જાણીતી ચિત્રશૈલીમાં, ગ્વાસ કરીને સોઝમા સૈકામાં ટરાની અને તુર્કી અસર સ્પષ્ટ તરી આવે છે, તેથી તે પશ્ચિમ ભારતીય શૈલીથી જુદી પડે છે.

ઈ. સ. ૧૪૩૯ના માંડુના ‘કલ્પસૂત્ર’ (હાલ નેશનલ મ્યુઝિયમ, દિલ્હીમાં સુરક્ષિત)માં કેટલીક પ્રાદેશિક (local, regional) વિશિષ્ટતાઓ છે. આ વિશિષ્ટતાઓ, છાતી દાકતી ઓઢણીની રજૂઆત-માં દેખાય છે. સ્ત્રીપાત્રોની મુલકૃતિ, આગળ પડતી વીંજી આંસ અને

અણિયાઢી દૃદપચી જેવા સામાન્ય તત્ત્વો હોના છના આ શૈલી વિશિષ્ટ પ્રકારની છે. ગુજરાતી ચિત્રો કરતા આમાં નારીનું મસ્તક વધારે ચપટું, મુખ વધારે ચોરસાકારનું, અને આંખો વધુ રાની છે. માઢુના 'કલ્પ-સૂત્રો'ના ચિત્રોની કલમ વધુ સૂક્ષ્મ છે. આમ, ગુણની દૃષ્ટિ તેમ જ રેગ્માન (draughtsmanship)ની દૃષ્ટિ વધુ સારી, આ પ્રતમા પળ દરાની (persian) અસર નહિત્ છે. કોઈ પુરવો જામા કે પાવ પહેરેલા મઢતા નથી. હજુ ગુજરાતી પ્રન્થચિત્રોની પ્રણાલિકાગત વેશ-ભૂષા જ જોવા મલ્લે છે. પળ, 'કાલકરુથા'ના ચિત્રોમા લગભગ ઈ. સ ના ચૌદમા સૈકાના મધ્યમાગથી, શાહીરાજાની આકૃતિઓ રાના જામવાઢી મલ્લે છે, અને આ શાહીઓની મુગલકૃતિ મુગલો જૈની (Mongolian) વતાવી છે આમા આગલ પઢતી બીજી આવ્વ પળ ઘણુંચરું દેખાતી નથી. આ વાનતમા ઈરાની અસર દેખીતી છે. તેમ જ કેટલીક વચ્ચત ગુચઢિયા (Curly) અને છંટકાવ કર્યો હોય ઁવી શૈલી ઢોરેલા વૃક્ષો (Spray-like trees) જૈવી કેટલીક અસરો અને દેવશાના પાઢાના 'કલ્પસૂત્ર'ના ઢાસિયા (Borders) વાદ કરતા ગુજરાતી પ્રન્થચિત્રોમા ઈરાની અસર આ સમય સુધી મઢતી નથી ઁટલે કે, ઈરાની અસરોમાથી ગુજરાતી પ્રન્થચિત્રકલાનું મૂલ્મૂત માઢ્લુ વદલાઈ વિશિષ્ટ ચિત્રશૈલી ડભી થઈ નથી. પળ સોઢમા સૈકાના અન્તમાગથી અને સત્તરમા સૈકાથી આ જૂની ગુજરાતી શૈલી પર મુગલ શૈલીની ઘેરી અસર પઢગથી ઁ જૂની ગુજરાતી શૈલી લુપ્તપ્રાય થઈ જાય છે. આ સંવાન્તિ અઢાજે ઈ સ ૧૫૭૫ થી ૧૬૨૫ (= વિક્રમ સન્ત ૧૬૩૧ થી ૧૬૮૧) સુધીમા થઈ લાગે છે. રાજકીય દૃષ્ટિ આ સમયમા મોગલોનુ વર્ચસ્વ આ પ્રદેશ પર સ્થપાઈ ચૂક્યુ હતુ અને તેથી તેમની અસર વધી.

ઈ. સ. ૧૫૪૦ની ઢિગમ્બર 'મઢાપુરાળ'ની ચિત્રિત પ્રત તેમ જ લૌર-ચંઢા, ચૌરપંચાશિકા વગેરેની ઁની જેમ વધતી મોગલ અસરવાઢી

પ્રતોની વિગતવાર ચર્ચા કરી, શ્રી કાર્લ શંડાલાવાલાએ ઘટાવ્યું છે કે, આ પોથીઓ, શ્વાસ કરીને ‘મહાપુરાણ’ની પોથી હજી મૂઠમૂત રીતે ગુજરાતી ચિત્રશૈલીની રહે છે. પણ પછીથી, તેઓ કહે છે તેમ, ઈ. સ. ૧૫૮૩ની ‘સંગ્રહણી સૂત્ર’ની પ્રતમાં, ઈ. સ. ૧૫૯૦ની વડોદરા મ્યુઝિયમની ‘ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર’ની પ્રતમાં, ઈ. સ. ૧૫૯૮ આસપાસનાં ‘ભાગવતપુરાણ’ના ચિત્રોમાં, આમ ઉત્તરોત્તર મુગલ અસર સ્પષ્ટ વધતી જાય છે. અને મુગલ ચાકદાર જામા, ઝટપટી અક્ષરયુગની પાઘડી વગેરે દેખા દે છે અને આગળ પડતી વીંજી આંખ (Projecting farther eye) અદૃશ્ય થાય છે. દિલ્હી જૈન મંદારની ઈ. સ. ૧૬૦૧ની ‘સંગ્રહણી સૂત્ર’ની પ્રતમાં ચાકદાર તેમ જ ઘેરદાર જામા નજરે પડે છે, અને ઝટપટી પાઘડી પણ છે. શ્રી શંડાલાવાલાના મતે મૂઠ ગુજરાતી (મારુગુર્જર) ચિત્રશૈલી પર મુગલ ચિત્રકલાની જોરદાર અમર નીચે રાજસ્થાની ચિત્રકલાનો જન્મ થાય છે. આમ, ઈ. સ. ૧૫૮૩ અથવા તેથી પૂર્વે કે વચ્ચે આ શરૂઆત માની શકાય.

રાજસ્થાની ચિત્રકલાના પ્રારંભનું એક અતિ અગત્યનું કેન્દ્ર તે સત્તરમા સૈફાનું મેવાડ. સત્તરમા સૈફાની મેવાડી ચિત્રકલા આ દૃષ્ટિએ મહત્ત્વની છે. પણ રાજસ્થાની ચિત્રકલાનો આ ઉદ્ભવ અને મારુગુર્જર-માથી રાજસ્થાની કલાની સંક્રાન્તિ એ કંઈ મેવાડ પૂરતા મર્યાદિત નથી. ઉત્તર ગુજરાત, મારવાડ અને મેવાડમાથી આ જાતના ચિત્રો મળ્યા છે.

હવે આટલી પ્રાસ્તાવિકા ચર્ચા પછી આપણે ‘પંચાસ્યાન’ના ચિત્રો જોઈએ.

પહેલું તો આ ચિત્રોમાં મુગલ અમર ભાગ્યે જ—નહિત્—નજરે પડે છે. ચાકદાર કે ઘેરદાર જામા કે મુગલ પાઘડી વગેરે કંઈ જ નથી. વેશભૂષા મોટે ભાગે ગુર્જર અથવા મારુ-ગુર્જર ચિત્રશૈલી (જેને Western

Indian Miniature Painting કહે છે)ને મઝતી, તેમાંથી જ ઉતરી આવેલી છે. હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠ ૧-B પરનું ગણપતિ, સરસ્વતી અને યશોધર પંડિતની આકૃતિવાળું ચિત્ર, જે અહીં ચિત્ર ૧ (રંગીન ચિત્ર) તરીકે રજૂ થયું છે તે જોતાં આ વાત સ્પષ્ટ થશે.

મુઘલાકૃતિઓમાં લાંબાં અણિયાઝાં નાક, કંઈક અણિયાઝી હૃદયપત્તી અને ચોગસ (Squarish) મુઘલાકૃતિ જોવા મળે છે. પણ એક વાજુ (Profile) દર્શાવતા મુઘોમા, આગળ પડતી વીંજી આંખ તો અદ્વિતીય જ થાય છે.

આ પોથી મુગલ અસરથી લગભગ મુક્ત, અને ઈ. સ. ૧૫૮૩ (‘ સંગ્રહણી સૂત્ર ’ની ચિત્રિત પ્રતનો સમય; એ પ્રતની ચર્ચા ઉપર થઈ ગઈ છે.) પહેલાંની હોવી જોઈએ; ઇટલે કે, વિ. સં. ૧૬૩૯ (ઈ. સ. ૧૫૮૩) પહેલાંની હોવી જોઈએ. ‘ સંગ્રહણી સૂત્ર ’ના એકત્રે દસકા પહેલાં આ અમર શરૂ થઈ હોય એમ બની શકે. તો આ પ્રત વિ. સ. ૧૬૨૫ પહેલાંની પણ હોઈ શકે.

આમાં આંખો કંઈક મોટી અને લંબગોળ છે, ગુજરાતી શૈલી જેવી વધુ લાંબી નથી અને તેથી કંઈક પહોળી પણ છે જે ભારત કલાભવનના ‘ મૃગાવતીની કથા ’નાં ચિત્રો, દિગમ્બર ‘ મહાપુરાણ ’નાં ચિત્રો આદિને મઝતી આવે છે. આ જોતાં આ ચિત્રોને અંદાજે ઈ. સ. ૧૫૫૦ થી ૧૫૭૦ અથવા વિ. સં. ૧૬૦૦ થી ૧૬૨૫ વચ્ચેના સમયમાં થયેલાં ગણીએ તો યુક્તિસગત ગણાશે.

ચિત્રોનું સંક્ષિપ્ત વિવરણ

ચિત્ર ૧; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૨ સામે—આ ચિત્ર પ્રતની શરૂઆતમાં પૃષ્ઠ ૧-B ઉપર છે. આખા પૃષ્ઠ પર ચાર સ્થાનાં પાડવામાં આવ્યાં છે. પહેલા સ્થાનામાં, ચતુર્ભુજ કુમા નૃત્યગણપતિ મૂળક વાહન

સાથે છે ગણપતિના શરીરનો ગર્ભ પીઝો, માથે મુકુટ અને હાથે વઢા છે વે ગાંડુ હાથમા કે અરુમા વે નાની આકૃતિઓ છે જે સિદ્ધિ વુદ્ધિ હોઈ શકે ત્રીજા સ્થાનામા ચતુર્ભુજ, સરસ્વતી, તેમના ઉપલા વે હાથમા પુસ્તક તથા કમલ, નીચેના જમણા હાથમા કમલ અને ઢાના હાથમા ઘોળા પીટ ઉપર રલિતાસને વેઠેલા દેવીની ગાંડુમા હસવાહન છે શરીરનો ગર્ભ લાલાશ પડતો શ્વેત માથે મુકુટ, જ્ઞાનમા કુંડલ, હાથે કરુણ વસ્ત્રમા ચોઢી, દુપટ્ટો તેમ જ નીચે પહેરેલી સાડી (અથવા લહેરિયા માતનો ચણિયો)

ચોથા સ્થાનામા ' પચાહ્યાનવાર્ષિક્રકાર યશોધર પઢિતરૂપ ' ચીતયાનુ ચિત્ર ઉપરનુ મથાલુ દશાવે છે પીતગર્ભ, જનોઈ પહેરેલા પઢિતે લાઢી રાલી છે અને માથા પાઝઝ મોટી ચોગ્લી ગાંધી છે શરીર ઉપર ઉત્તરીય દેલાતુ નથી, પણ પાટલી લાલીને લાલ છાટનુ ધોતિયુ પહેર્યું છે આગા ધોતિયા પર આ માત છે સામે પુસ્તક મૂકવાની ઘોડી ઉપર ' પચાહ્યાન 'નુ પુસ્તક છે વેના ઉપર પુષ્પ આદિ મૂકી પૂજા કરેલી છે

ત્રીજા સ્થાનામા ગ્રન્થનો પ્રારંભ છે—“ૐ નમ શ્રીગણપતયે ॥ પચાહ્યાનસ્ય ગામ્સ્ય માપેય ત્રિયતે શુભા ” એમ ગરુ થાય છે પ્રત્યેક ચિત્રની પૃથ્થમી લાલ, જેને ડંટોરી લાલ રહે છે તેવી છે

ચિત્ર ૨, મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૩ સામે—આ ચિત્ર હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠાંક ૨ A ઉપર છે આ ચિત્ર મૂઝ રગોમા નથી છાપ્યુ આ ચિત્ર પણ પ્રતિના આગા પાન જેટલુ લાલુ છે અને એમા ઢોરેલી આકૃતિઓની પિઝાળ, મથાઝાના માગમા તેમના નામ લખી ગતાવી છે તે ચિત્રની જમણી ગાંડુથી ગાવતા નીચેના રમે છે—“ મનુષ્યપિ ૪, વૃહસ્પતિ ૫, શુક્રાચાર્ય ૬, પરાશર ઋષિ ૭, વેદવ્યાસ ૮, રાજા ચાણક્ય ૯ ” પછી ચિત્રની રચમા ઢાવી ગાંડુ ' અનેરહ પઢિતરૂપ ”

આમ મનુષ્યપિને ચોથી આકૃતિ ગણાવવાથી એમ લાગે છે કે, આગલા પૃથ્થમાની ત્રણ આકૃતિગાત્રા ચિત્ર અને આ ચિત્રને એકમેકથી સયુક્ત અથવા સઙ્ગે જેવા ગણવાના છે. મનુ તથા શુક્રાચાર્યને દાદી-વાત્રા ક્ષતાવ્યા છે, જ્યારે બૃહસ્પતિ વગેરેને દાદી નથી. મનુથી માડી વેદવ્યામ સુધી દરેકને મસ્તકે જટા છે. બૃહસ્પતિના મસ્તકે વાઙ્ગ જુદી રીતે ગૂંચઝાથી ક્ષતાવ્યા છે, તેથી કઢાચ તેમના મસ્તકે જટા ના પણ હોય. આ આકૃતિઓમાંથી કેટલાકની ધોતી ઉપર કમરવંધરૂપે ગ્રાથેલ વસ્ત્રની ગાઠ તથા લટકતા વે છેડા ધ્યાન સેવે છે.

‘રાજા ચાણક્ય’ એ શબ્દો કોઈ અન્ય વ્યક્તિએ પાઠઝથી લક્ષ્યા જણાય છે, કેમ કે, તે ‘મનુષ્યપિ’ વગેરે લક્ષણથી જુદા પડે છે. વઙ્ગી છત્ર નીચે, બે હાથે નમસ્કાર કરીને બેઠેલી આકૃતિ વાસ્તવિક રીતે ગજાની નહિ, પણ કોઈ દેવની હોવા સમ્ભવ છે, કેમ કે, એ આકૃતિને ધેને વડલે ચાર હાથ છે. છત્રની પાઠઝ એક નાની ચામરધગ્ની આકૃતિ છે અને નીચેના ભાગમાં ‘અનેરહ પંડિતરૂપ’ એ લક્ષણ નીચે ઝમેલી આકૃતિ છત્રધરની છે, અને એક હાથે છત્રનો ઢંડ પકડેલો છે.

પક્ત પરાશરક્રપિ સિવાયની વર્ષા આકૃતિઓના શરીરનો વર્ણ પીંત છે, જ્યારે પરાશર મુનિનો વર્ણ નીલ ચીનયો છે. જુદી જુદી ધોતીમાં ઘેરો લીલો, આછો મુળાથી અને નીરુ રંગ વાપરવામાં આવ્યો છે. ચતુર્ભુજ દેવની મૂર્તિનો ઘાટ ઈ. સ. ૧૫૯૧ના વડોદરા મ્યુઝિયમમાં ‘ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર’માંની કેટલીક મૂર્તિ સાથે મરખાવી શકાય. ‘ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર’માં વેશમૂળામાં મુગલ અમર વપારે છે, જે ‘પંચામ્યાન’ના ચિત્રોમાં ઘણી ઓછી છે.

ચિત્ર ૩; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૫. મામે—આ ચિત્ર હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠાક ૩-A પર છે. આ ચિત્ર મૂઢ રંગોમાં છાપેલું છે. રાત્ર પૃથ્થમિકા

પર પીતવર્ણવાળી આકૃતિઓવાળું આ ચિત્ર સુંદર રેલાંકનવાળું હોઈ, નોંધપાત્ર છે. પ્રત્યેક આકૃતિ ઉપર ચિત્રના મથાળે તેનું નામ આપ્યું છે જે જમણી બાજુથી અનુક્રમે આ પ્રમાણે છે—“એક બહુશક્તિ, બીજો ઉગ્રશક્તિ, ત્રીજો અનેકશક્તિ, રાજા અમરશક્તિ, પ્રધાનનામ સુમતી ॥ છ ॥ બ્રાહ્મણ વિષ્ણુશર્મા ॥ છ ॥”.

સિંહાસન ઉપર, છત્ર નીચે બેઠેલા રાજાની સામે પ્રધાન સુમતિ તેમ જ બ્રાહ્મણ વિષ્ણુશર્મા બેઠેલા છે, જ્યારે રાજાની પાછળ તેના ત્રણ મૂર્ત્ય રાજપુત્રો ઊભા છે, તેઓએ બે હાથ નમસ્કારમુદ્રાએ જોડેલા નથી, પણ મૂઠિયો ઘાઠી, ફક્ત અનામિકા ઝંચી રાખી, કોઈ વિચિત્ર રીતે ઝંચા કરી રાખ્યા છે. આગલા ચિત્રમાં જેનો નિર્દેશ કર્યો છે તે થોડી ઉપર લાંબા લટકતા છેડાવાળી ગાંઠથી બધેલો કમરબંધ જેવો પટકો સાસ ધ્યાન રેંચે છે, કેમ કે, એના બે છેડા વધારે પડતા મોટા અને લાંબા દોરવામાં આવ્યા છે.

આ ચિત્રની કારીગરી જોતા તેમ જ સરસ્વતી, ગણેશ અને યશોધર-વાળા ચિત્ર નં. ૧ને જોતાં એમ જ છાપ પડે છે કે, આ ચિત્રો ગુજરાતી અથવા પશ્ચિમ ભારતીય (મારુ-ગુર્જર) ગ્રન્થચિત્રકલાના નમૂના છે. તેમાં પણ, એમની શૈલી જોતા, એ માલવા, દિલ્હી કે જૌનપુરના નહિ પણ ગુજરાત-રાજસ્થાનમાં, સંભવતઃ ગુજરાતમાં જ ચિતરાયેલાં છે. સંભવ છે કે એ વિ. સં. ૧૬૨૫ કરતાં વિ. સં. ૧૬૦૦ની વધારે નજીક હોય.

ચિત્ર ૪; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૭ સામે—આ ચિત્ર હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠાંક ૩-B પર છે. એક બાજુએ નાના કોઠામાં ગ્રન્થનું લખાણ વાદ કરતાં, બાકીનું આખું ગાનું આ ચિત્રે રોકેલું છે. કલાની દૃષ્ટિએ આ ચિત્ર પણ સૂક્ષ્મ અને સુષ્ક રેલાંકનનો નમૂનો છે અને ગુણ (Quality)ની દૃષ્ટિએ ઝંચી કોટીનું ચિત્ર છે. સાસ કરીને ગાયની આકૃતિ સ્વૂવ

વાસ્તવિક સારો ગવી છે; આગલો પગ ઝૂંચો કરીને ઝમેલી સફેદ ગાય સહેજ ભયભીત દશા, દર્શાવે છે. ચિત્રમાં ઉપર લેખેલાં મથાળાં પ્રમાણે, “ રાજા, પંડિત, ગાઈ ઠાલી’ (ગાય ઠાલી), રાજાનુ મુર્ખ પુત્ર” (કુલ ત્રણ પુત્ર છે)ની આકૃતિઓ છે. પંડિત ઇટલે વિષ્ણુશર્મા પંડિત લેવાના છે, નહિ કે યશોધર. ગાયની નીચે બકરીની આકૃતિ છે, પણ તે ગાયની માફક ‘ઠાલી’ અથવા વંધ્ય સમજવી જોઈએ.

રાજા અને પંડિત જે આસન અથવા પાટ ઉપર બેઠા છે તેની વેલ-ભાત જૂનાં ગુજરાતી ચિત્રોની યાદ આપે છે. ગાયનો રંગ સુંદર સફેદ છે. રાજા વગેરેની આકૃતિ પીતલવર્ણ છે. લગભગ સમાન ચિત્રોની પૃષ્ઠમૂર્તિ ઈંટોના જેવા લાલ રંગની છે. અહીં છપાયેલી રંગીન પ્લેટમાં, ગજા અને પંડિત વગેરેના અધોઘસો વધારે પડતા ઘેરાં મૂરા, લીલાં જેનાં છપાયાં છે, પણ મૂઝ રંગો આથી આછા અને જરા જુદા પડતા છે.

ચિત્ર ૫; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૦ સામે—આ ચિત્ર (મૂઝ ચિત્રનું કદ છાપેલા કદ જેટલું—૩.૮" x ૩.૨") પ્રતિના પૃષ્ઠ 7-B પર છે. આ ચિત્ર પંડિત અને વર્ધમાન વાણિયાનું છે. ઝૂંચા આસને પંડિત બેઠા છે, માથે જડા છે; દાઢી, મૂઝ, કપાલમાં ઊર્ધ્વ તિલક અને અંગ પર જનોઈ છે. ચિત્રને ઓઢાવવાનું લક્ષાણ, મથાળા ઉપર પ્રતિના કોરા ભાગમાં, પાનની ધારો થોડી કપાઈ ગઈ હોવાથી પૂરું વંચાતું નથી, પણ છેલ્લા થોડા અક્ષરો આ પ્રમાણે છે—“બ્રાહ્મણ શરપો; બ્રાહ્મણ હાહુ; માહે વાત કરિ વાણિઝ ત્રાયામણ છદ્દ ॥ છ ॥”.

મૂઝ કથામાં (મુદ્રિત પૃષ્ઠ ૯ અને ૧૧). ‘પંડિત કહેઈં,’

૧. ‘પિં તયા કિયને ધેન્વા યા ન સૂતે ન દુગ્ધદા’ । જે ગાય વીઆય નહિ તેમ દૂધ આપે નહિ તે શા કામની ? ષ આશયનું સુભાષિત મૂઝમાં છે. ‘ઠાલી’ ઇટલે વંધ્યા. જા શબ્દ ગાય-ઐંગ માટે (તેમ કવચિત્ત્ર સ્ત્રી માટે પણ) રચાયેલું ઉપર ગુજરાતમાં પ્રચલિત છે.

પડિત કહિડ' એમ બે વાર આવે છે, ઇટલે કયાલેસકરને વર્ધમાન વણિક અને તેના અધ્યાપક કોઈ પડિત વચ્ચેનો સમાદ ડહિટ છે એમ કહી શકાય તેનુ આ ચિત્ર છે

ચિત્ર ૬; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૧ સામે—આ ચિત્ર (મૂલ ચિત્રનુ કદ છાપેલા કદ જેટલુ—૩૮"×૩૨") હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠ 39 B પર આવેલુ છે વાર્તાના ક્રમમા અને ચિત્રના ક્રમમા આ ચિત્ર, પુસ્તકના હવે પડી પ્રસિદ્ધ થનાર ભાગમા આવે છે, પણ અહીં જે ક્રમમા ચિત્રો છપાયા છે તે ક્રમમા તેમની ચર્ચા નથી છે

આ ચિત્ર 'બગલા અને કરચલા'ની વાતમાના એક પ્રસંગનુ છે ચિત્રને મથાળે નોંધગમા આવ્યુ છે કે, "બગનહ ફલફડિ માર્યો અને મક્ષ કર્યા થકો " ચિત્રમા બગલાને માછલુ પકડતો, સરોવરને કાઠે ઝમેલો બતાવ્યો છે, ઇટલે માછલાને મારી બગલો તેને મક્ષ કરી ગયો, એવુ ચિત્રનુ સૂચન હોઈ શકે પણ મથાળાના લક્ષણ સાથે ચિત્ર બરાબર બંધવેસતુ નથી ગુણની દ્રષ્ટિ આ ચિત્ર સાસ નોંધપાત્ર નથી

ચિત્ર ૭; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૪ સામે—આ ચિત્ર (મૂલ ચિત્રના કદ જેટલુ છાપેલુ કદ—૪૪"×૨૭") હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠ 10 A પર આવેલુ છે 'સિંહ અને વઝલ'ની મુરબ કથામાનુ આ ચિત્ર રગીન છાપ્યુ છે સજીવક વઝલને પકડતો મૂકી, વીજા વઝલને ગાડી જોડી ચાલતા થયેલા વર્ધમાન વાણિયાનુ આ ચિત્ર છે ચિત્રને મથાળે લખ્યુ છે— "મૃગ કેડા સિંહ આવડ છહ, એક નગર ઠામિ જમ ગાહન ચાલેહ તાહા કોઈક પાટ મૂઝહ વાહિ " હવે આ ચિત્રમા વાસ્તવિક રીતે એક વઝલ જોડેલા ગાડા પર વણિક પોતે પાટ અથવા કપાટ જેવુ કાંઈક મૂસ્તો દેખાડેલ છે, પણ મૂલ કથાનકમા એવુ કંઈ નથી તે વણિકની પાઠલ એક મૃગ અને તેની પાઠલ વાઘ, સિંહ આદિ વચ્ચે પશુ ચીતરેલા

છે, જોકે સિંહની આકૃતિ વાસ્તવિક નથી. આ જાતનું ચિત્રામણ શીર્ષકમા લખ્યા પ્રમાણે ‘મૃગ કેદા સિંહ આગ્રહ છદ્’ અને અનુરૂપ છે, પણ કથાનક સાથે બરાબર બંધવેસતું ન ગણાય.

આમ, ચિત્ર નં. ૬, ૭ અને ૮ના ચિત્રો અને તેમના શીર્ષકો જોતા સમજાગે કે, ‘પંચાસ્યાન’ના પાઠ સાથે તેમનો પૂરો સુમેલ નથી, ઇટલે આગા દાસ્તલાઓ પરથી એમ અનુમાન કરવું વાજબી ગણાશે કે, આ ચિત્રકારની સામે કોઈ ચિત્રિત ‘પંચાસ્યાન’ની જૂની આદર્શ પ્રતિ હતી, અને તેના ચિત્રો તેમ જ શીર્ષકો, આ ચિત્રોના આદર્શરૂપે ચિત્ર-કારે ગણ્યા હોય. ઇટલે ‘પંચાસ્યાન’ના ચિત્રોની પ્રણાલિકા ઉપલબ્ધ એકમાત્ર સચિત્ર પ્રતિ કરતા સહેજે પચીસ પચાસ વર્ષ જૂની હોય તો નગાઈ નહિ વઢી, શીર્ષકો અને ચિત્રોનો ઉપલબ્ધ કથાપાઠ સાથે મેલ ન સ્વાય પણ સજોગોમા ‘પંચાસ્યાન’ના ચિત્રો અને કથાપાઠનો મેલ લાતી વીંજી કોઈ જૂની પ્રતિ હોવાનું અનુમાન કરવું કે કેમ એ પ્રશ્ન વિચાર માગી છે છે.

ચિત્ર ૮; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૪ સામે—આ ચિત્ર (મૂળ ચિત્રના કદ જેટલું ડાપેટું ૩ ૪" × ૨ ૩") પ્રતના પૃષ્ઠાંક XI 6 A પર છે. આ ચિત્ર વીંજા તંત્રની સાતમી વાર્તા—‘પ્રાસત્ર્યમર્થના પરાક્રમ’માથી લીધેલું છે, જે વાર્તા હવે પઠીના ભાગમા છપાગે. પણ, આ ‘પંચાસ્યાન’ની ચિત્રશૈલીનો અહીં સ્પષ્ટ રચાલ આપગા માટે અમુદ્રિત ભાગમાથી વે ચિત્રો આ ગ્રન્થમા છાપ્યા છે.

આ ચિત્રનું શીર્ષક આ પ્રમાણે છે—“રાજાની પુત્રી, પ્રાસત્ર્યમર્થ વર પ નામ”. ચિત્રમા પાયરળા પર બેઠેલી રાજપુત્રી મામે પ્રાસત્ર્યમર્થને ઝમેલો દર્શાવ્યો છે, અને વત્તે જળને ધંદક વાનાળિપ કરતા દર્શાવ્યા છે. રાજપુત્રી તથા પ્રાસત્ર્યમર્થનો પીત વર્ણ છે. વત્તે જળની મુલાકૃતિઓ

एक ज बाजु (Profile) बतावे छे, अने मुखाकृतिरेखानी बहार जती बीजी आख देखाती नथी प्राप्तत्र्यमर्थे कच्छो मारेलुं धोतियुं पहेंयुं लागे छे. वेशभूषा अने अलंकारनी दृष्टि आ चित्र प्राचीन पश्चिम भारतीय अथवा मारु-गुर्जर जैलीने अनुसरे छे. राजकुंवरीना दुपट्टाना बे छेडा हवामा बाजुए लटकता अने ऊडता बताव्या छे.

चित्र ९; मुद्रित पृष्ठांक ८८ सामे—आ चित्र हस्तप्रतना पृष्ठ 44 B पर आवेलुं छे. आ चित्र ‘पंचाख्यान’ना प्रथम तंत्रनी वार्ता नं. ८—‘वर्णकर अने राजकन्या’माथी लीधुं छे. चित्रना शीर्षक तरीके आ प्रमाणे लखाण छे—“कोली विष्णुनइ रूपे करी राजपुत्रीनइ भोगनइ. गुरुइ एरुनु रूप सुचार भालतो ॥ छ ॥.” चित्रमा काष्ठना गरुडनी मोटी आकृति पर चतुर्भुज विष्णुरूपे कोली बेठो छे अने तेनी सामे तनो सुतार मित्र हाथमा फरगी रईने पोते घडेल गरुडने जोई रह्यो छे गरुडना शरीरनो वर्ण सफेद गणी, तेमा कोई रंग पूर्यो नथी, पण तेनी पाखो पीळी माटोडी रंगनी चीतरी छे, ज्यारे कोलीने श्यामवर्ण बतावना माटे घेरो नील रंग बापर्यो छे. कोली तेम ज गरुडना कपाळे तिलक छे. सुनारनो पीत वर्ण छे अने तेणे वारिक वणाटनु धोतियु पहेंयु छे. आखा चित्रनी पृष्ठभूमि बीजा चित्रोनी माफक ईटना जेना लाल रंगनी छे, अने बधी आकृतिओना नाक तीणा, हडपची अणियाळी अने मुखाकृति चोरस छे

चित्र १०; मुद्रित पृष्ठांक ८९ सामे—आ चित्र (छापेलु चित्र मूळना रुद्र जेटल ५ ३" x ३ ५") हस्तप्रत पृष्ठ 50 A पर आवेलुं छे, अने ‘पंचाख्यान’ना प्रथम तंत्रनी वार्ता नं. ८माथी लीधेल छे. आ चित्र प्रतना डाबा अर्धा भागमा चीतरेलु होई, चित्रनु वस्तु डाबा हासियानी लीटीनी बहार विस्तरेलु छे. चित्रनी पश्चाद्भूનો

લાલ રંગ હાસિયાની લીટીને દવાવી દે છે. તેથી પ્રત આસી પહેલાં લગાઈ અને ચિત્રોની જગ્યા પહેલીથી નક્કી કરી સ્થાલી રાખવામાં આવી હતી, એમ સ્પષ્ટ થાય છે. આસી પ્રત લગાયા પછી ચિત્રો ટોરવામાં આવ્યા છે.

આ ચિત્રનું મધ્યલું આ પ્રમાણે છે—“રાજાનું સ્વરૂપ; પુત્રી ભર્તાર આગલી કહિ છદ, ‘તહો વિષ્ણુ છુ, તહો પર[બ્રમ] વિષ્ણુ છદ તેહનડ માજુ. તિગર પછી વિષ્ણુ ગુરુડે ચઢી આવીનટ પરસૈન્ય મારયું ॥ છ ॥”

ચિત્રમા બે વિભાગ પાડી, એક જમણી તરફના વિભાગમાં રાજપુત્રીને વિષ્ણુસ્વરૂપ કોલી સાથે વાન કરતી બનાવી છે. એક જ આસન પર બન્ને બેઠા છે. રાજપુત્રીના શરીરનો ચર્ણ પીત છે. તેની કંચુકી નીચ્ચર્ણી છે અને નીચેનું વસ્ત્ર લીલ રંગનું છે. તે ચિત્રમા ચોગળા અથવા લેંઘા જેવું હોવાની શંકા જાય, પણ સંભવ છે કે એ કચ્છ ચાંધી પહેરેલો ચણિયો કે અધોપસ્ત્ર હોય.

ચિત્રના ત્રીજા ભાગમાં, ગરુડ પર આરુઢ થયેલા વિષ્ણુને પરસૈન્યનો સહાર કરતા દર્શાવ્યા છે. અહીં પણ ગરુડે કચ્છયુક્ત ધોતિયું પહેર્યું હોય એવું લાગે છે. આ ચિત્રમા ઉપરના ભાગની પશ્ચાદ્ભૂના તેમ જ ત્રીજા કેટલાક રંગ ઝડી ગયા છે. રાજકુમારીનું એક વાજુનું મુખ (Profile) દેખાડયું છે. પણ તેમાં નારના ભાગ સાથે મુખરેસ્તા પૃથ્વમૂર્તિના લાલ રંગથી દવાઈ ગઈ હોય એવું લાગે છે. રાજકુમારીનું નાક અત્યંત ચીવું લાગે છે.

ચિત્ર ૧૧; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૬૨ સામે—આ ચિત્ર હસ્ત-પ્રતના પૃષ્ઠ 84 B પર છે. લગભગ અહીં ડાબેલા કદ જેટલું (૫.૨" x ૨.૮") લંચોરસ આ ચિત્ર પણ બે ભાગમાં વહેંચાયેલું સમજવાનું છે. “પંચાસ્યાન”ની ‘ધર્મવુદ્ધિ અને પાપવુદ્ધિ’ એ નામની વાર્તા

ન. ૨૫માના આ ચિત્રને મથાળે હાસિયામા આ પ્રમાણે રચેલુ છે
 “એક સ્થાન વિપિ વાણિયાના પુત્ર વિહિ મિત્ર પદ્મા, એક ધર્મબુદ્ધિ,
 બીજો અધર્મબુદ્ધિ, તે વિહિ ધન ઝપાર્જના પરદેશિ મ્યા ”

આમ, મથાળા પ્રમાણે ચિત્રના બે વિભાગ છે પહેલા વિભાગમા
 એક મહાપ નીચે ધર્મબુદ્ધિ અને અધર્મબુદ્ધિ (પાપબુદ્ધિ) નામના બે
 મિત્રો પ્રાપ્તો કરતા બતાવ્યા છે બીજા વિભાગમા આ ગોષ્ઠિને અન્તે
 લીધેલા નિર્ણય મુજબ પ્રભે મિત્રોને પરદેશ જતા ચાલતા દશપિલા છે
 બનેના કપાળે તિલક છે, તેમના શરીરનો વર્ણ પીઝો છે, અને ચોરણા
 જેવી દેખાતી ભાતીગળ લીલા તેમ જ મૂરા રંગની ધોતી પહેરી હોય
 એમ લાગે છે આ વસ્ત્રો લેંઘા અથવા પાયજામા કે સુરંગાલ નેના દેખાતા
 નથી સમન છે કે, કચ્છ મારેલા ધોતિયા હોય.

ચિત્ર ૧૨; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૬૩ સામે—આ ચિત્ર હસ્ત
 પ્રતના પૃષ્ઠ 101 A પર આવેલુ છે, અને પ્રતના અર્ધાંશી વધુ પૃષ્ઠને
 આગ્રી લેતુ આ ચિત્ર અહીં છાપેલા કદ પ્રમાણે મૂઝમા (૫ ૧"×૩.૫")
 છે આ ચિત્ર ‘ચકલીના સહાયકો’ એ નામની બીજા તત્ત્વની વાર્તા
 ન ૨માથી લીધેલુ છે, જે વાર્તા હવે પછીના ભાગમા છપાશે ચિત્રને
 મથાળે આ પ્રમાણે નોંધ છે—“હાથી એક એતલે મિલી મારઘુ હાથીડ
 આવી વૃક્ષ એક હલાવ્યો તિગરે સૂતારીડ આપિ કાટી, માપીડ આમીગ
 મૂંઝા, તે ડેડકો અઝ્ઝ કરચા પછેડ હાથી તરમ્યુ અધ કૂડ પઢ્યો ॥ છ ॥”
 ચિત્રના મથાળા પરથી ચિત્રનુ વસ્તુ સ્પષ્ટ થાય છે સુતારિયા પર્ણીએ હાથીની
 આલ પોડી રાત્રી ચાચગાલુ આ પર્ણી હાથી પર બેસાડેલુ છે જાડ પાસે
 ઝડતી માલીનુ કદ ઘણુ મોટુ બતાવ્યુ છે અને જાડના મૂઝ પાસે ચીતરેલા
 દેડકાનુ રૂપ પણ વાસ્તવિક નથી બીજી ગાજુ, અહીં ચીતરેલુ જાડ
 રાજસાની કલ્મની યાદ આપતુ અને પ્રાચીન ગુર્જરશેલી તેમ જ તે

પછીની કલમો વચ્ચેના સંક્રાન્તિકાળનું લાગે છે. આ વસ્તુ મ્પટ કરવા માટે આ ચિત્રને ત્રીજા વિભાગને વડાંલે ગ્રન્થના આ વિભાગમાં મ્યાન આપ્યું છે. દંટોરી રંગની પૃષ્ઠમૃમિ પર ચીનરેલ આ વૃક્ષ સુંદર છે. એનું થડ તથા ઢાઢીઓ પાંચા રંગનાં અને પાંદડા લીલ રંગનાં છે. પશુપંક્તીની આકૃતિઓ દોરવામાં ચિત્રકાર વાસ્તવિકતાને વફાદાર રહી શક્યો નથી. તે હકીકત, આ ભાગમાં રજૂ કરેલાં અન્ય ચિત્રો પૃથ્વી પણ સમજાશે. છતાં સંયોજનની દૃષ્ટિ, આ ચિત્ર કાઢી નામ્વા જેવું નથી.

ચિત્ર ૧૩; મુદ્રિત પૃષ્ઠાંક ૧૭૩ સામે—આ ચિત્ર (ચિત્રનું છાપેલું કદ મૂળના જેટલું—૩.૮" x ૩.૨") હસ્તપ્રતના પૃષ્ઠાંક 92-A પર છે. ‘રાજા અને સૂડના બે પુત્રો’ એ નામની ચાર્ત નં. ૨૮માંથી આ ચિત્ર લીધું છે. મથાળે, ‘ઋષિશ્વરનો આશ્રમિ રાજા છૌ તાં આન્યો; તિહાં સૂડો એક છદ્ તેહ પ્રાણિ ચોર્યો; ઋષિશ્વરે, રાજા આયો, ઘણૂ માન દીધૂ.॥” એ પ્રમાણે નોંધ છે. નોંધ જોતાં લાગે છે કે આ જાતની નોંધ જેમાં વાક્યરચના શિથિલ છે તે કદાચ ચિત્રકારની પોતાની નોંધ હોય. ચિત્રમા પોતાની ઝૂંપડી અથવા કુટિર પાસે ઋષિ બેઠા છે, તેમના એક હાથ ઉપર તેમણે ઉછેરેલો સૂડાનો પુત્ર છે; સામે રાજા વિનયપૂર્વક બેઠો છે. ચિત્રમા, મથાળાના ભાગમાં જે રીતે આકાશ-રેખા (Sky-line) ચતાવી છે તે નોંધપાત્ર છે.

पंचापवा
लाविबो

लि

५ मनववाव स्पन्थो अत्र त ए न स राय स सुता या नाणाभ्या नो य वि
पण्ण ॥ अगणे नाय न मः ॥ पंचाप्या न स्य वा स्त्र स्याः ॥ माष्ये यं क्रियते
सुता ॥ यत्नाधारण विजया ॥ सर्वाधिस्य धृक् शि कारं ॥ मन वि वि ड मे
नः ॥ मा सु न य वा स्त्र कर तं रं ॥ य ध क त क ह र ह ॥ ह म उ नि ॥ उ ह
स्प ति ॥ अ क ति ॥ ए रा म र र प्य न ॥ व्य क्ष दि पा य न वा स ति ॥ चा ण क य नि
अ न र्ध अ ति ॥ रा जे वा स्त्र ना क त ॥ त ह नि न म स्का र क म् ॥ सो स क ल
य वा स्त्र सा र ज ग ति ॥ म मा ला क्य वि स्त्र ना म ड ॥ २ ॥ वि
ए द द इ ना मि डां व्य ण ॥ त ए म सा र मा हि ॥ सु ध ला ॥
ना अ र्ध नि जा इ ति ॥ मो दो पा व त त्र क ह त आ र्था ॥
कि रा नि उ त म ज चा स्त्र त द्दे क रा ता दि उ या ॥ ति चा स्त्र क दी ए डा ॥
द द रा द रा म द्ध ॥ म दि ला रा ध्या ये क्षि ना मि न रा शि ॥ ति दां स क ल श
स्त्र ना क ल्य द्द ॥ मो दा ज रा जा ति ण न म स्का र णा य ॥ स र वे व द्या ना
रा न जा णि ॥ इ ए क ॥ अ म र ना क्रि य क्षि ना मि रा जा दो उ ति रा जा ता त्र ए ष
त्र उ र्ध दि आ ॥ ए क ष्य क्क वा क्षि ॥ चो जो उ त्र ना कि ॥ ना जा अ ति के रा क्षि
५ न तै ष त्र सो न्ध ले स्प का र सु मे ना द र वा अ ५

[illegible]

अध्याय

सुखस्य तत्कालं श्रान्तिकीर्त्यनपत्तिप्राप्ताकाङ्क्षा यच्च ईर्ष्यापरिकरता
 दीनबुद्धिमिदत्सङ्गीवकमभ्यानावाकवाङ्मनःकान्तप्रधन
 पुत्राणि नृपस्य परादराद्यकरतायाः ३ यथमस्ते वसुधुः ३ यथमस्त
 कस्तपुवधमानमदनासदसिदागावृष्ट्यादिनिर्लेखकनातिग्राह्येन
 तन्निर्णयिते २४ यतश्चादिक्यावृत्ति २१ इति प्रह्वितधीर्विस्मयार्ण
 विरविरवात्प्रवन्त्यानस्कराङ्गनातिग्राह्यमशानदनमप्रधमेवमभास
 वा। हा।

इन्डिया ऑफिस लायमेरी, २६ नवी, यशोधीरकृत 'पञ्चाध्यायन चालावधो'
 हस्तप्रत (न S 3400 C) नु अन्तिम पत्र

अर्थेऽप्याय। पंचाख्यानशास्त्रस्य साधयंक्रियातत्पुत्रा यायाधीरणविदुषा। तन्तोर्ध्वपुत्ररुभी की का १ मन्तव्यव्यवस्थ
 मृद्वयस्युताय जणकपय्यविदुषो मंगीयुमयशास्त्रकं स्वेन अंशकती मरुत्वे। कं मंगुत्वा। सुदस्यत्रिने
 ने मरुत्विपयनयासाते जालकपाने अथद्वयममिशास्त्रागतौ। तललेनमस्कारकं मरुत्वे। सकलजाले
 तमानेकरविमुवाग्निदे तैजःपंचतिरुनिश्चकारसंयुतादंरंशास्त्रं २ अर्धं विमुवाग्निपयकनामजो
 श्रोक्षेण त एतेसायमाहं मध्यांशास्त्रनाअग्नेजोर्दितः सौटपीय तंत्रकहये आग्न्याम भीएकरीत्न उल्लस्ययवाग्नि
 तल्लेकरताहोउ। तशास्त्रकदीइउइ दक्षिणदेशमध्य मरुनापुष्यपक्षनातेनमरुत्वेइ तितो सकलजालास्त्रात्तिकल्पय्युत्रो
 माटायरकान्तोणेनमस्करणीय सर्वविद्यानापारलेक्षाण ए
 रूर्ध्वहिआ एकमक्रवाक्ति। श्रीमोउयशक्ति श्रीमोअनेकशक्ति
 योलावागदकविताहोउ अदाअधमननरे ए जालोछा।
 शिमाळे तहलेकीदबालमुण्णनिर्विरयेराअमुखनधी
 इपा मृताकुतिमुतिवरा। मत्तस्तोस्वप्यदुःखाय यावज्जीवेज
 इतिपुत्र अतिरसूर्ध्वनेवूत्र तादव्याप्यपुत्रमाहि अणजलोअत
 कश्चिदीजमायापन्मावकीषदुःखदइ। मजीपंदितापकुंकरदिइ
 तम म्यानविज्ञानेसक्तिमान् ५ साणभाइपुक्षाइ तव्यादमहो अलोइदुःखदइ। तिम मीलोअणीपुत्रंइमृत्वातइ जियुअवि
 तैस्महेइ अतइमायापनोत्तिनमरुद। मरुजोर्ध्वसासो यरमृउपुत्रिचतिअमने मरुजोर्ध्वसासो यरमपित्तकलियेवसतिता मरु
 आसायी यरमपिअगर्निधयसातिन जाविआनरूपइविणवजलमुकोपित्तमयः ५ स्थीमोअर्धेस्वायदोइतेनपु। अम्रनास्त्री
 पुदानमदोउद तेनपु। अनेपुत्रतणमे अनेमनेतलपु अमनाकपामणायातलमी अथवास्त्रीवंध्यादाइतलमी अथवागर्जे
 रजुतावेइतलपु। मणस्मयनअतदधनादोपकोइअलवजलेत पक्षोइसूर्ध्वपुत्रकोर्दमहो। किंजातिर्दिकुलिः पुत्रिगा
 एस्तरकिः मरुमकः ऊजालेमी मन्त्रविप्रमत्तजिज इ द्येणइनेजोणसु कनजगपायालाइ तपयहपकमुपुत्रराजीअ

[illegible]

महाभारत

एकहस्ततेजोऽस्त्राभ्युक्तलोभेनदग्मादिशोनीकनीत्राखणनेषाद्यस्त्रात्रतोदोऽप्युच्छोवातोक्कसरेनेपरिमा
 सनाभेनघडीबाभोदिमानववदशीककदन्त्रीतोभाखनीभेक्षतावधडायेफाडीबाभेसिनीकन्यातीरादारणयेस्येक
 स्मन्निधेतिरोपेवो। धाईमुद्रापठद्वयस्यत्रोदनावधायामादिस्वपेनीनेमरिग्याबोइ॥ पठइमाडेववतपुकर
 समभ्राष्टीबात्राकनाकीदीनजेयेतथीकक्रसु॥ यत्न॥ विपुसर्ममोएकघा॥ १॥ पठइमुठर्मसिद्वक्कभरती॥
 त्र्यजामागीनेधमिगेजेसुघरयो॥ एकघा॥ १॥ ॥
 इतिपेवारख्यानममासोढा॥ ॥ ॥ येषांपपपण
 ॥ ॥ ॥

यं कर्तुं तेन गंधेनित्यं यैः ॥ तया -- मुनि एव बुद्ध्या एव ज्ञानं प्रदीयतां तेषां प्राप्ता हि स धर्मे जीने मरीर
 होन्ते ॥ यद्यपि इमां नुवचनं युक्तं प्राप्तेनो होति तेषां कला बीदी न ज्ञेयो तेषां कर्तुं एवैषि पुरुषो मया
 मेव कृतः ॥ यद्यपि इमां नुवचनं युक्तं प्राप्तेनो होति तेषां कला बीदी न ज्ञेयो तेषां कर्तुं एवैषि पुरुषो मया
 इति श्री एरीक्षित कर्तुं नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ इति एवाम्ब्या नं समाप्तः ॥ मुनि सत्तरे ॥ ११ ॥
 ॥ मे तत्तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु ॥ तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु ॥ तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु तद्वत्तु ॥

५०

यशोधरकृत

पंचाख्यान बालावबोध

तन्त्र १-मित्रभेद

एषावत्तमस्यपार

॥ नूनमः श्रीगणपतये
 एं चार्यानस्पदा अस्प
 सोधये क्रियतमुसाय
 जोधीतणद्विष्वासदी
 जाअप्रकासिकाशा म
 नववाचस्पतये मुक्ता
 ययराजरायमुक्तप्रघ
 णाकवायवविदुषेतमो
 मुत्तयजाअकईत्यः॥
 गुंमकनकतद्वद॥

सरस्वतीशर

इतिशरस्वतीशर
 इतिशरस्वतीशर
 इतिशरस्वतीशर

गणपति, सरस्वती शरस्वती पंचाव्ययन-गतिरकार यगोपर पठित [हन्यन, पृष्ठ 1-B]

मनु एहस्पति गुह्य-गर्भे, पराजित, द्रौपदीय व्यास, चाणक्य अने अन्य वे पंडित [हस्तप्रत, पृष्ठ 2-A]

[कथामुख]

[1-B] ॥ ६० ॥ श्रीगणेशाय नमः

पंचाख्यानस्य शास्त्रस्य भाषेयं क्रियते शुभा ।

यशोर्धारेण विदुषा मन्त्रार्थस्य प्रकाशिका ॥ १ ॥

मन्त्रे वाचस्पतये शुकान् पञ्चरात्राय समुदाय ।

चाणस्याय च विदुषे नमोस्तु नयशास्त्रकर्तृभ्यः ॥ २ ॥

ग्रन्थरुचां कहिडं छि, हं मनुनि, वृद्धस्पतिनि, शुकनि, परामरं
रप्यनि, कृष्ण द्वैपायन व्यामनि, चाणस्यानि अनर्द्ध अनिरा जे
शास्त्रना कर्चा तेहनि नमस्कार कर्त्तुं छं.

सरुन्मार्धशास्त्रमारं जगति ममालोभ्य विष्णुशर्मेदम् ।

तस्मैः पञ्चमिरेतचकार मुमनोदरं शास्त्रम् ॥ ३ ॥

विष्णुशर्मा एहवद् नामिं ब्राह्मण ते ए संमारमाहिं सधला
शास्त्रना अर्थनिं जोरनिडं मोटा पाच तंत्र कहजै आख्यान तीणि
करीनि उतम जे शास्त्र तेह्ने करतो हैउयो ते शास्त्र कहोए छं.

दक्षणा देश मद्धे महिलारोप्य ऐहि नामिं नगर छि तिहा
सकल शास्त्रनो कल्लवृक्ष मोटा जे राजा तैणि नमस्करणीय;
सरव वद्याना पारनि जाणिइ एह अमरशक्ति एहि नामिं राजा
हौउ. ते राजानि ग्रन्थ पुत्र मुर्ष्य हौआ; एक व्यहसक्ति, बीजो
उग्रशक्ति, त्रीजो अनिरुशक्ति. [2-A] तनार पृष्ठि राजा ते
पूत्रनर्द्ध मुर्ष्य देपीनड प्रधान सधला बोलवीनड कहितु हौउ,
अहो प्रधान तम्हे ए जाणो छो जे माहरे ए ग्रन्थ पूत्र

मूर्ध अनट^१ विवेक^२ न जाणि^३ एवा^४ हौउया^५ छिद^६ तेहनि^७ हूँ^८
 देपीनि^९ मुन्हि^{१०} [ए निर्वैर]^{११} जे^{१२} [राज्य] सुष नर्या करतूँ^{१३}
 अथवा पंडित एहवूँ^{१४} कहि^{१५} ते जुक्त^{१६}

अजातमृतमूर्धेभ्यो मृताजातौ मृतौ वरम् ।

यतस्तौ स्वल्पदुःखाय यावज्जीवं जडो दहेत् ॥ ४ ॥

अणजण्यु^१ जे^२ पूत्र^३ अनद^४ जण्या^५ पच्छी^६ मरि^७ जे पूत्र^८
 अनद^९ मुर्प^{१०} जे^{११} पूत्र तेह^{१२} अण्य^{१३} पूत्रमाहि^{१४} अणजण्यु^{१५} अनि^{१६} जण्या^{१७}
 पच्छी^{१८} मरिद^{१९} ए वि^{२०} मल जे थो[ड]^{२१} दूप्य^{२२} करि^{२३} पण मुप्य^{२४}
 काड^{२५} नही^{२६} जे मानापनद^{२७} यावज्जीव दुक्ख^{२८} दिइ^{२९} बली पंडित^{३०}
 एहुं^{३१} कहि^{३२}

किं तथा क्रियते धेन्वा या न सूते न दुग्धदा ।

कोऽर्थः पुत्रेण जातेन यो न विद्वान्न भक्तिमान् ॥ ५ ॥

तेणी^१ गाई^२ शू^३ कीजि^४ जे धीयाभि^५ नही^६ अनिड^७ दुन्योड^८
 नही^९ तम^{१०} तिणि^{११} ज्यणि^{१२} पूत्रि^{१३} सू^{१४} कीजि^{१५} जे पूत्र^{१६} विद्वान्
 नोहोइ^{१७} अनद^{१८} मानापनी^{१९} भक्ति न करिइ^{२०}

वरं गर्भमाद्यो वरमृतपु नैराभिगमनं

वरं जातप्रेतो वरमपि च कन्यैव जनिता ।

वरं वन्ध्या भार्या वरमपि च गर्भेषु वमति-

र्न चाविद्वान्नपद्रविणगुणयुस्तोऽपि तनयः ॥ ६ ॥

नानु^१ गर्भमात्र हुट^२ ते भन्नु^३ अथवा मीनि^४ रिनुदम^५ न
 दीजि^६ ते भन्नु^७, अनद^८ पूत्र^९ यणीने^{१०} मरिट^{११} ते भन्नु^{१२}, अथवा
 कन्या^{१३} यणी^{१४} ते भली, अथवा मी वंया हुट^{१५} ते भन्नी, अथवा
 गर्भनि^{१६} धिपि^{१७} पूत्र^{१८} नाइ^{१९} ते भन्नु^{२०}, पण रूपयं नइ^{२१} धनी^{२२}
 घणु^{२३} होइ^{२४} अनद^{२५} बलयं^{२६} हुट^{२७} मूर्ध पुत्र काइ^{२८} नही^{२९}

किं जातर्हमि पुर्गणनापरिपूरम् ।

वरमेकं कुरालंभी यत्र विश्रमते कुरु ॥ ७ ॥

घणे ' पुत्रे' जणे' सू, ' विविल' गणना [2 B] हु, ' ते
पाहि' एक सुपुत्र' भलो' जेहनि' उर सघलु' अरलानी' विश्राम'
पामद् "

को नाम मम पुत्राणा नित्यमुन्मार्गगमिनाम् ।

नीतिशास्त्रोपदेजेन पुनर्जम प्रयच्छति ॥ ८ ॥

राजा प्रधाननइ' कहि' छद्, ' को एरु' पडित छिड'
जे' माहू' पूत्रनिइ' उन्मार्गि' जाता' थका' न्यायशास्त्रनो'
उपदिश' तेणि' रीनइ' नमो' जन्म दिइ' "

एकेनापि गुणवता पुरुषविशेषेण किं न पर्याप्तम् ।

मणिरैकोपि मिशुद्ध करोति वारिद्रविद्रवणम् ॥ ९ ॥

एरुद् गुणवत पुत्रथी कुण वस्तु न पामीड' सरे' पामीड' यम'
एरुई शुद्ध जि' मण्य' ति' दरीद्रनि फेडि' "

एकेनापि गुणवता जातिमिशुद्धेन चास्वृत्तेन ।

स्वकुलमलवृत्तमखिल महता मुक्ताफलेनेन ॥ १० ॥

एरु' पुत्र गुणवत अनइ' जाति शुद्ध' रूडु' आचारवत एहो'
जे पुत्र तेणइ' आपणू' सघलु जे उर' गोमवीइ' इम' रूडु जे'
मोती मोट तीणे' हार' शोमि' "

अहो प्रधान, ते भणी एवू' सरे' गुणनु' कारण काई'
चीत[3 A] वु' उपाय जेणेइ' माहू पुत्रनिइ' बुद्धिप्रबोध हुइ' अनेइ'
माहू वृत्ति' भोगवता जे पडत' छद्' तेहनि' कहु' जे माहारा'
पुत्रनिइ' बुद्धिवत करी माहू' मनोरथ शधि' ल्यो तिहा'

केनलाएक प्रयान^१ 'बोल्ना' 'हौड्या,'^२ 'राजान्,'^३ 'व्याकरण' भणना^४
 वार वरस लागड,^५ 'तुहेईई' 'थोड्' 'थोड्' 'जाणीए.'^६ 'पच्छि' '७'
 धर्मशास्त्र' 'अनि' 'अर्थशास्त्र जाणीटं.' 'तद्धार' 'पन्नी' 'बुद्धिनु
 प्रमोद होण्ट.' 'वली' 'प्रयानमाहि' 'सुमनि एहि' 'नामि' 'जे प्रयान'
 ते बोल्तो' 'हौड,'^८ 'राजान्,'^९ 'मनुष्यनु' 'जीवन्य' 'वणू' 'थोड'
 न जाणीएड' 'अनेट' 'शास्त्र तो बहुकालमा'य; ते भणी' 'एड'
 मुहि' 'नाननि' 'अर्थ' 'कट' 'सक्षेन थोड' 'अनि' 'धर्मा बुध्य'
 करड' 'एहु' 'शास्त्र चीननु.' 'पंडित कहि:'^{१०}

अनन्तपार किल शब्दशास्त्रं
 स्वरूपं तथायुग्मवच्च विज्ञाः ।

सारं ततो ब्राह्मणपाठ्य फल्यु

हंसैर्यथा क्षीरमिनामुदभ्यात् ॥ ११ ॥

शब्दशास्त्रनुं' अंन पार नथी अनि आयु मनुगनो थोटो'
 अनि' विन्न घणा, ते भणी शास्त्र शास्त्र म'थी नेफळ छाडीनि'
 सार ग्रहीट' 'जम' 'हंस उदभनट' 'छाडीनट' 'दुधनि ग्रहड' उ.

ते भणी आटी' विष्णुगमा' एहि' नामि' ब्राह्मण' छट.' 'तेणि'^{११}
 अनेक विद्या' भणी' छट,'^{१२} 'निष्पन्न करी, प्रगिद्ध' 'छि.' 'तेहनि' ए
 व्रंणि' पुत्र समरपो'. ते विष्णुगमा' ए' 'पूत्रनि' न्यश्चिद सुबुद्धि'
 करमि.'

ते 'अमर्यमक्ति' गजा एहं परधाननु' वचन साभर्ग ते वीष्णु-
 गमा' ब्राह्मणि' योगी' कहितो' होड, जरो ब्रह्मण,'^{१३} 'तू'
 माटंते' 'च्छिटं.' 'मुं उपरि कृपा' 'दरीनि' ए माहा पू' 'व्यायनि'^{१४}
 अर्थशास्त्र भणानी सुबुद्धि होण' 'तम' 'कट' 'हंस' 'तूनि' 'मन सम्प्राक
 वृत्ति आपण'. 'एद्वा' 'राजनु' 'वचनि' 'विष्णुगमा' साभर्गनि'^{१५}
 चनमाहि' चीननु' होड,'^{१६} 'ह' ए कुमा[3-B]गनि' उदभननि'

योऽत्रेव पठति नित्यं नीतिशास्त्रं शृणोति यः ।

न पराभवमाप्नोति शक्रादपि हि कर्हिंचित् ॥ १२ ॥

जे^१ पूरूप^२ संसार मध्य^३ ए^४ नीतिशास्त्रनि^५ दिहाडी^६ भणि
अथवा साभलद^७ ते पूरूप^८ ईद्वययी^९ पराभव न पामि,^{१०} पछि^{११} बीजा
मनप्यै^{१२} जा माहि^{१३} ?

एतलं^{१४} ए कथानू^{१५} मूख.^{१६}

[पहेलुं तंत्र-मित्रभेद]

[सिंह अने वळद-मुख्य कथा]

हवि^१ पंचतंत्रमाहि^२ प्रथम^३ मित्रभेद नामि^४ जे^५ तंत्र ते आरभीइ^६
छ^७, जैहनो^८ पहिल^९ श्लोक,

वर्धमानो महाम्नेहः सिंहगोतृपयोर्जने ।

पिशुनेनैतिलुब्धेन जम्बुकेन विनाशित ॥ १३ ॥

वन मध्य^{१०} सिंह अनइ^{११} गाये-बलड^{१२} त्रिहंनिई^{१३} गाढी प्रीति हौड.
ते प्रीति^{१४} चाड अनिई^{१५} लोमीउ^{१६} एहो जे^{१७} शीयाल^{१८} तीणे^{१९} फेडी.

ते वार्ता पूर्व^{२०} साभलीये^{२१} छेइं^{२२} दक्षिण देश मध्य^{२३} महेलारोप्य
एहि^{२४} नामि^{२५} नगर छिइं^{२६} ते नगर मध्ये^{२७} सन्मार्गि^{२८} करी [ध]ननइ^{२९}
उपाजितौ^{३०} एहो^{३१} वर्द्धमान^{३२} नामि^{३३} वाणीयानि^{३४} पूत्र^{३५} हौउं^{३६} ते
वर्धमाननइं^{३७} रात्रि^{३८} सूता^{३९} किगारिक^{४०} चिंता ऊंपनी^{४१} ते चितमाहि^{४२}
चीनयतो हौउ, जुहड^{४३} धन घणू^{४४} छेइं^{४५} तोहइ^{४६} धन उपार्जयाना
उपाय चीतववा^{४७} अनइं^{४८} ति^{४९} उपाय^{५०} करवो, अनइं^{५१} पंडित कहे^{५२}
जे^{५३} वस्तु^{५४} न पामी^{५५} होइ^{५६} ते वस्तु णमीयानिइं^{५७} उपाय करवा^{५८}
अनि^{५९} पामी^{६०} हुइ^{६१} तेहि^{६२} रक्षण^{६३} करवूं^{६४} धन घणूंइं^{६५} होए^{६६} अनि^{६७}
रूडीं^{६८} परि^{६९} रापीड^{७०} नही^{७१} तु^{७२} व्यणसड^{७३} अनि^{७४} साचवीइं^{७५} तु^{७६}
थोडु थोडुं^{७७} बाबिलानीं^{७८} परि^{७९} ब्रद्धि^{८०} पामटं, अनि^{८१} वावरु थको
काजलनीं^{८२} पिरिं^{८३} थोडु थोडुं^{८४} करता^{८५} घणुं^{८६} साचउं^{८७} हुइं^{८८} ते^{८९}
पूटइं^{९०} अनइं^{९१} पंडित कहेइं^{९२},

न हि तद्विद्यते किञ्चिदर्थेन न सिध्यति ।

यत्नेन मतिमास्तसादर्थमेकं प्रसाधयेत् ॥ १४ ॥

हस्तिपुच्छः सकपापराण
 सार्वकाश्चिन्तनीकमाता।
 पीतामयावस्त्रीकडुस्वदे
 शः। वस्तीपडितशुककद
 कितय्याक्रियलभबाया
 नमतेनदुग्धदाकाया।
 पुत्रेणजातनायानविक
 कयकिमात्रम्। तीर्णाग
 नशुकीभूष। जेयाशनई
 ज्ञानईहकनदीतिमलेश
 पुत्रशुकीनाजपुत्रवि

राजा पंडित गाइबली

राजाकुपुत्रसुखी॥

॥ श्री॥

राजा भयरजनि, गिण्डमा अने तेना राजा कर्म पुत्र [इमप्र, पृष्ठ 3-13]

किम्^{१०} न्यायेमार्गनि^{११} व्यप्यइ^{१२} प्रवरतावीश^{१३} ? जु^{१४} एहि^{१५} नायमार्गनि^{१६}
व्यपि^{१७} नही^{१८} प्रवर्त्तावू^{१९} तु^{२०} पांच गत पंडननी^{२१} व्यति^{२२} लोप हुसे,^{२३}
अनि^{२४} नायशास्त्र^{२५} सीपवीश^{२६} तो राजानुं कार्य अनट^{२७} माहर^{२८} कार्य
अने^{२९} पंडितनुं कार्य, ए त्रंणि^{३०} कार्य सरस्वतीना प्रमादथी रूडां होय^{३१}
तम करूं.^{३२} एहूं^{३३} त्रिप्युशर्मा चित्तमाहि^{३४} व्यमासीनि^{३५} राजा प्रति
बोल्थतो^{३६} हौंउं,^{३७} राजानं^{३८} ! माहरूं^{३९} सत्य वचन साभलो.^{४०} हूं^{४१}
वीधानो^{४२} वीरय नं करूं.^{४३} हूं^{४४} तमारी^{४५} प्रति^{४६} चीना एहूं^{४७} पुत्रनड^{४८}
पष्ट^{४९} मासमाहि^{५०} न्यायशास्त्रनि^{५१} जाणता^{५२} न करूं तो माहरूं^{५३} नाम^{५४}
त्यजु.^{५५} घणुं शूं कहूं ? माहरो^{५६} ए जिहनादं सांभलो. हूं^{५७} धनलुवध^{५८}
धको नथी बोलतुं.^{५९} बुद्धनि^{६०} काई^{६१} असाद्य^{६२} नथी. मूंहनि^{६३} डशी^{६४}
विरप्य^{६५} हौआ तेणि^{६६} सर्व इंद्रिय निवर्त्त्या.^{६७} ते भणी^{६८} माहरड^{६९} धन^{७०}
प्रीउजन^{७१} नही^{७२} पण^{७३} ताहीं^{७४} प्रार्थना-श्रधिने^{७५} अर्थि हूं^{७६} माही
वाणीनि^{७७} विस्तार करीज.^{७८} ते भणी राजा^{७९} नु! दिन^{८०} लपी रापो.^{८१} जो
हूं^{८२} छ मास मध्ये^{८३} ताहा^{८४} पूत्रनि^{८५} न्यायशास्त्र जाणि^{८६} एहा करूं
तो^{८७} तबि^{८८} भुनि^{८९} मान^{९०} देवानदं योग्य हूं.^{९१} एदवी^{९२} ब्राह्मणनी^{९३}
असंभावि^{९४} प्रतीजा साभलीनि^{९५} हर्षित^{९६} थकि^{९७} परम विम्मयनि^{९८}
पामीनड^{९९} ते पूत्रनि^{१००} ब्राह्मणनि^{१०१} हस्ति समर्पत^{१०२} हौउं;^{१०३} पछि^{१०४} परम
सुपनि^{१०५} पाम्यो. त्रिप्युशर्मा^{१०६} तेह पूत्रनि^{१०७} आपणि^{१०८} ग्रहिनि^{१०९} व्यपि^{११०}
लेटनि^{१११} राजानी कृपानि^{११२} अर्थे एक मित्रभेद नामि^{११३} तंत्र १, बीजो^{११४}
मित्रसंप्राप्ति नाम^{११५} [२], त्रीजो^{११६} काकोलुकीयं [३], चोथो^{११७} लब्ध-
प्रणाश [४], पाचमु^{११८} अपरीक्षितकरणीय [५], ए पाच तंत्र स्वीते^{११९}
ते राजाना^{१२०} पूत्र^{१२१} भणाव्या.^{१२२} ते राजपूत्र^{१२३} ते^{१२४} पांच^{१२५} तंत्र^{१२६} भणीनि^{१२७}
मास छ^{१२८} माहि^{१२९} वित्पंज^{१३०} हौआ. ते काल^{१३१} आदि करी प्रथवीमाहि^{१३२}
पंचाप्यान^{१३३} नामे^{१३४} शास्त्र प्रर्वत्युं.^{१३५} बालकनी^{१३६} बुद्धयनि^{१३७} [बुद्धिनेद^{१३८}
अर्थि] प्र[४-A] वृत्तुं.^{१३९}

ते पदार्थ नथी जेइं^{१०} धननि^{११} न साधीटं^{१२}; ए^{१३} सर्ग धने^{१४}
साधीद^{१५}; ते भणी बुद्धिमानि^{१६} मोटि^{१७} [य]तने^{१८} एऊ धन साधिवृद्धं^{१९}।

[4-B] यस्यार्थस्तस्य मित्राणि यस्यार्थास्तस्य बान्धवाः ।

यस्यार्था. स पुमॉलोके यस्यार्था. स च जीवति ॥ १५ ॥

जिइं^{२०} पूरूपनड^{२१} धन हुड^{२२} तेहनड^{२३} सह मित्र थाइं^{२४} अनड^{२५} जेहनड^{२६}
[धन तेहनड]^{२७} सह भाइ^{२८} हुड^{२९}; जेहनड^{३०} धन ते लोऊमाहि^{३१} मोटो^{३२}
पुरुष^{३३} कहाइ^{३४} अनिइ^{३५} जेन्हिडं^{३६} धन^{३७} तेहंनू^{३८} जीवतय^{३९} प्रमाणइं^{४०}।

न सा विद्या न तच्छिल्पं न तद्दानं न सा कला ।

अर्थाधिभिर्न तत्संबन्धैर्धनिना यन्न गीयते ॥ १६ ॥

धननि^{४१} घंछिता^{४२} जे^{४३} पुरुष^{४४} तीणे^{४५} ते विद्या नथी जे^{४६} धनाद्वय^{४७}
आगिले^{४८} न कहीड^{४९}, सघली^{५०} विद्या कहड^{५१}, सघली^{५२} [कला] कहिइ^{५३},
सर्ग दान^{५४} कहड^{५५}, सघलो^{५६} सत्य^{५७} कहेइ^{५८}, सघली सुरवर्त^{५९} कहइ^{६०}।

इह लोकेऽपि धनिना परोऽपि भवजनायते ।

भजनोऽपि दरिद्राणा तत्क्षणादुर्जनायते ॥ १७ ॥

धनाद्वयनि^{६१} इह लोकि^{६२} पर^{६३} ये ते स्वजन थाइं^{६४} अनिइ^{६५}
दरीद्रीनि^{६६} स्वजन जे ते^{६७} तत्काल दुर्जन थाइं^{६८}।

अर्थेभ्यो हि विवृद्धेभ्यः सृष्टेभ्यस्तनम्रत ।

प्रवर्तन्ते क्रिया सर्वाः परंतेभ्य इवापगाः ॥ १८ ॥

वृद्धि पमाइ^{६९} जे^{७०} धन ते मघलि श्युं^{७१} एऊन कीधा पडी^{७२}
धनाद्वयनि^{७३} व्यतिक^{७४} सघला उपजट^{७५} ज्यम^{७६} परंत धकी^{७७} नदी
उपजइ^{७८}।

पूज्यते यदपूज्योऽपि वदप्रसोऽपि वंद्यते ।

भग्यते यद्भग्योऽपि तत्प्रगावो धनस्य हि ॥ १९ ॥

પટિત અને વર્ધમાન શાળિયો [હમ્તપ્રત, પૃષ્ઠ 7-B]

पण्याना गान्विक पण्य किमन्ये काश्चनादिमि ।
यत्रकेन च यत्क्रीत तच्छतेन प्रदीयते ॥ २३ ॥

सघला^१ द्रव्य ऊपार्जवाना^२ हाटमाहि^३ गाधीहट^४ वारू, ^५ ते^६
गाधीहट^७ आगलि सोनहट^८ काई^९ नही गाधीह[ट]माहि^{१०} एक गणू^{११}
लीधू^{१२} होइ ते शतगुणू^{१३} वेनीइ^{१४}

ते विणज^{१५} केतरा^{१६} सान प्रकारि^{१७} कहइ^{१८} पोट्ट^{१९} तोल, पोठउ^{२०}
माप [१], पोट्ट^{२१} मूल वहीइ^{२२} [२], थापेणमाहे^{२३} प्रवेश कीजेइ^{२४} [३],
ओलपीतू^{२५} ग्रहाग^{२६} कीजेइ^{२७} [४], गोठि कीजइ^{२८} [५], गाधीहट^{२९}
कीनइ [६], देशातरथी वस्तु आणीइ^{३०} ७ एणी^{३१} परि^{३२} सात
प्रकार धन उपार्जगाना^{३३} वली कहिइ^{३४} बोल्यू^{३५} डिइ^{३६} पडितेइ^{३७},

पूर्णापूर्णे माने परिचितजनवञ्चन तथा नित्यम् ।

मिथ्याकथम्य कथन निजधर्मोऽय किराटकानाम् ॥ २४ ॥

पूरू^{३८} लेइ^{३९} अनइ^{४०} उठउ^{४१} आपइ^{४२} अन[इ]^{४३} [5 B]
ओलपीतानि^{४४} पोट्ट^{४५} आपड,^{४६} जुठ^{४७} मूल कहि,^{४८} ए माहाजननु^{४९}
निज धर्मई^{५०} वली बोल्ले^{५१} छैइ^{५२},

परिचितमागच्छन्त ग्राहकमुत्कण्ठया विलोकयासौ ।

हृष्यति तद्धनलुब्धो यद्वत्पुत्रेण जातेन ॥ २५ ॥

माहानन^{५३} हाटि बट्ट^{५४} ऊची कोट करीनइ^{५५} जोई^{५६} अनिइ^{५७}
उलपीतू^{५८} ग्राहाग^{५९} आवतू^{६०} देपीनिइ^{६१} ऐहा^{६२} हर्षनइ^{६३} पामइ^{६४} जेहवउ^{६५}
हर्ष पून^{६६} ज्यण्या^{६७} पठी^{६८} होई^{६९}

निश्चय पतिते हर्षे श्रेष्ठी स्तौति स्वदेवताम् ।

तदा सो म्रियतामाशु नृम्य दाम्यामि चेप्सितम् ॥ २६ ॥

वाणीउ^१ घरमा^१ पीयारी^१ थापणि आज्या पंठि^१ आपणी^१
गोत्रजानि^१ वीनत्रि^१ स्तूति^१ करिइ,^{१०} जो थापणिनु^१ मूकनारु^१ वेगु^१
भरशि^१ तो हू^१ तृद्धि^१ वाछिन नेवेद्य^१ करिय.^{१६}

गोष्ठिरुक्मनियुक्त श्रेष्ठी चिन्तयति चेतसा हृष्ट ।

वसुधा वसुसपूर्णा मयाद्य लब्धा किमन्येन ॥ २७ ॥

वाणीजे^१ ग्राहागशू^१ गोठि करतो^१ चित्तमाहि^१ चीतरइ^१ हर्ष्युथो
चीतरइ,^१ आज मिंद^१ प्रथवी^१ सघली^१ धनपूर्ण^१ पामी अनेराइ^१
शू^१ पामसि.^१

येषा म्याद्विपुलं त्रित उद्यमन्तोऽपि दूरत ।

अर्थैरर्था निमग्न्यन्ते गजेरिव महागजा ॥ २८ ॥

जे^१ पुरुषनइ^१ घणू^१ धन होइ अनइ परदेशथी वस्तु आणी
उठम^१ करइ^१ तेहनि^१ धनि^१ करी धन वाधइ^१ जम^१ मोटा जे^१ हाथी
तेणि^१ वनना हाथी बाधीइ.^१

द्विगुण त्रिगुण त्रित भाण्डकयविचक्षणा ।

प्रामुनन्त्युद्धमालोका दूरदेशान्तर गता ॥ २९ ॥

जे^१ पुरुष दिशायतरि^१ जईनइ^१ लेइ^१ वेची जाणइ^१ ते^१ पुरुष
वस्तुना^१ त्रिमणा अनि^१ त्रेमणा^१ दाम^१ पामिइ.^१

सुमीता परदेशस्य बहुमायानपुंसका ।

स्वदेशे निधन यान्ति काका कापुरुषा मृगा ॥ ३० ॥

परदेशनइ^१ त्रिपइ^१ जातो^१ बीहिड^१ अनइ^१ घणी मायाइ^१
त्रिया थका पुरुषार्थ नीगमइ^१ ए[6 A]हा जे^१ काग^१ अनइ^१ कापुरुष
अनिड^१ मृग एतला^१ आपणा ज^१ देशनि^१ विपि^१ नाशनेइ^१ पामिइ.^१
वली बोल्छइ,^१

ઘગળે અને કરચળે [હમ્મપ્રત, પૃષ્ઠ ૩૭-૩૮]
 [જુઓ પહેલા ત્રણી ચાર્ત્સ છઠ્ઠી, પૃ ૩૬-૩૭]

जे^१ पूरूप^२ पूज्या^३ ज्योग्य^४ न होइ^५ अनि^६ पूजीइ^७ ते धननो
प्रभाव; अनइ^८ जे^९ नमस्कार ज्योग्य^{१०} नोहइ^{११} तिन्है^{१२} नमस्कार कीजेइ^{१३}
ते धननु^{१४} प्रभाव; अनिइ^{१५} जेन्हइ^{१६} घरि जाना जोग्य^{१७} नोहिइ^{१८}
तेहनइ^{१९} घरि जइइ^{२०} ते धननो प्रभाव^{२१}

अग्रनादिन्द्रियाणीव सत्कार्याण्यसिग्नान्यपि ।

एतस्मात्कारणाद्विज्ञं सर्वसाधनमुच्यते ॥ २० ॥

जम^१ जमा^२ पडी^३ सगली^४ इंद्रय^५ प्रवर्तइ^६ त्यम^७ रुटा^८
कार्य धनयी प्रवर्त्तिइ^९ तेह कारण^{१०} धन सर्वनु^{११} साधन^{१२}

अर्थार्थी जीमलोकोऽयं श्मशानमपि सेवते ।

जनयितारम[5-A]पि त्यक्त्वा निःस्पृं गच्छति दूरतः ॥ २१ ॥

लोक धननि^१ अर्थ^२ श्मशान^३ शैवइ^४ छिइ^५ अनि^६ निरधन^७
पितानइ^८ छाडइ^९ [छइ^{१०}]

उपायानां हि सर्वेषामुपायाः पण्यसंभवाः ।

धनार्थं शस्यते येन ते सर्वे संश्रयात्मकाः ॥ २२ ॥

उपाय सर्वे^१ मध्ये^२ उत्तम उपाय तिहा^३ हाट मांडयाना तीणइ^४
धन घणू^५ हइ^६; अनेरा जे^७ धन ऊपार्जयाना^८ जे^९ ऊपाय^{१०} तिहां धन
उपजयानु^{११} सदैह^{१२}

ये अर्थ थका^१ सर्व पदार्थ होइ^२ ते अर्थ छए प्रकारि^३ मनुष्यै^४
करवो^५ ति^६ उपाय गावीनु कर्म १, थापणि^७ मूकी^८ होइ^९ ति^{१०} माहि^{११}
थोहि^{१२} श्रैडिइ^{१३} प्रविश^{१४} २, अनइ^{१५} गोठि कीजे^{१६} ३, अनइ^{१७} ओलपीतो
ग्रहाग^{१८} कीजेइ^{१९} ४, जूइ^{२०} बोलवू^{२१} ५, अनइ^{२२} पोइ^{२३} तोल, पोइ^{२४}
माप ६, अनेइराइ^{२५} धनना उपाय: मिक्षाइ^{२६}, राजानी सेवाइ^{२७}, करसण^{२८}
करी अनिइ^{२९} बियाइ^{३०} करी, बोहोरगति^{३१}, व्याजबुहुरा^{३२} करी, एण^{३३}
उपाय^{३४} करी धन उपार्जवू^{३५} पंडित कहिइ^{३६},

कोऽतिभारः समर्थानां, किं दूरं व्यवसायिनाम् ।

को विदेशः सुविद्यानां, कः परः प्रियवादिनाम् ॥ ३१ ॥

समर्थनिडं काई^१ भारि^२ नहीइं^३, अनइ^४ व्यव्यशाईयानइं^५ काईं^६
विगलुं^७ नही^८, अनइं^९ विद्यामंतनिडं^{१०} कहुंडं^{११} परदिशं^{१२} [न] ही^{१३}, सने सह
देश हुंडं^{१४}, अनइं^{१५} प्रिय बोलइ तिन्हि^{१६} कोइ बटरी^{१७} नही^{१८}, सहं^{१९} ज
मित्र हुड^{२०} ।

यो न निर्गत्य निःशेषा विलोकयति मेदिनीम् ।

अनेकाश्चर्यसंपूर्णां, स नरः कूपदुर्दुरः ॥ ३२ ॥

जे^१ पु[रु]ष पाव्य^२ नीरुलीनइं^३ अनिक^४ आश्चर्ययुक्त^५ सघला^६
देश विदेश^७ न जोडं^८ ते पुठप कुआनु^९ देडरु^{१०} जाणगे^{११} ।

एहि^१ वर्द्धमान^२ नामि^३ वाणीयुं^४ रात्रि^५ चीतवीनइं^६, प्रभात-
फालि^७ रूडी ति^८य^९ अनड रूडु^{१०} बार एहि^{११} दिवशि^{१२} गुरु बडानी^{१३}
आज्ञा मागीनइं^{१४} मधूरा^{१५} नगरी^{१६} मदे^{१७} लइं^{१८} जावा जि^{१९} जोय बन्तु
तिहनि^{२०} लइंनिइं^{२१} गाडि^{२२} बलद वि^{२३} जोनरीनिइं^{२४} [6-3] साथी^{२५}
सघाति^{२६} चाल्यु^{२७} ते वर्द्धमाननइं^{२८} उत्तम वि^{२९} बलद, एक नंदक नाम,^{३०}
वीजो सजीरक नाम^{३१} आगिलवा^{३२} [धुर बहे]^{३३} एहो^{३४} बाटि^{३५} चालता^{३६}
घणि^{३७} भारि^{३८} करी थाका ते बेहे^{३९} बलदमाहि^{४०} सजीरक एहवे^{४१} नामि^{४२}
एक^{४३} मोटो नलद^{४४} जमुंनानि^{४५} काठि^{४६} जि^{४७} झ्यरण^{४८} तेणि^{४९} करी
हौड^{५०} जे कलण ताहा^{५१} पूतो^{५२} बलदनो पाग^{५३} अनइं^{५४} भागो. तिणे^{५५}
सजीरक जे बलद ते तिहा^{५६} पिठो^{५७} तहार^{५८} पच्छी^{५९} ते^{६०} वर्द्धमान^{६१}
ते^{६२} संजीरकनि^{६३} पिठो^{६४} अनि^{६५} पग^{६६} भागो देपीनिइं^{६७} दुपनि^{६८}
यामतो^{६९} होउ^{७०} ते बलद ऊयेरि^{७१} स्नेहे^{७२} करी अण्यो^{७३} दिन^{७४} पीयाणू^{७५}
भाजी^{७६} तिहा^{७७} रहो^{७८} तिहार^{७९} पच्छी साथी सघला वर्द्धमानने^{८०} दुप्यित्त^{८१}
थेइं^{८२} रहो^{८३} दिपी^{८४} कहेता^{८५} होया^{८६}, अहो वर्द्धमान,^{८७} एक बलदनि^{८८}

મંત્રીરુઠ્ઠ ષઠઠઠને પઠઠતો મૂઠઠી, ષીઠઠ ષઠઠઠને ગાઠીળુ ઝોઠી ષાઠઠતો
ધઠેઠે ષર્ધમાઠઠ ષાઠિયો [હમઠપત, પૃઠઠ 10-A]

રાઝઠંઠરી ંઠે પ્રાઠઠઠઠઠઠઠઠ [હમઠપત, પૃઠઠ 116-A]

काजि^{११} ईहा वनमाहि^{११} व्याघ्रनो भय, मिह्नो भय, णहि^{११} ठामि^{११}
सघरो^{११} साथ ते काड^{११} सदेहमाहि^{११} पात्रो^{११} छिट^{११} थोडाने^{११} काजि.^{११}
पंडित वहेड,^{११}

न म्त्तपम्य कृते भूरि गतिमान्नाजयेन्नर ।

एतदेव हि पाण्डित्यं यत्प्रल्पाद्भूरिग्वणम् ॥ ३३ ॥

बुद्धिमत् जि^{११} पूरूप^{११} तेणि^{११} थोडानि^{११} काजि^{११} [7-A]
घणानो^{११} नाश न करयो एह ज पूरूपनी^{११} चातुरी^{११} जे थोटि^{११} जाति^{११}
घणू^{११} रापीड^{११} वर्द्धमान^{११} णहु^{११} साथीनु^{११} [व]चन साभलीनिड^{११} सजीरक
जे बल्लनी^{११} गपयानि^{११} वनमाहि^{११} [जेनलाएक] जण^{११} मुंकीनिड^{११}
अनिरो^{११} नल्ल जोतरीनिड^{११} धाक्ता^{११} मारी सधाति^{११} चाल्या^{११} तिमार
पठी ते गपया मुक्या^{११} जे पुरुष^{११} ते भयानक वन देपीनड^{११} सजीरक-
निड^{११} छाडीनिड^{११} बीजि^{११} दिन^{११} वर्द्धमाननि^{११} सायि^{११} ग्यल्या^{११} अनि^{११}
वर्द्धमान^{११} आगिलि^{११} जुठू^{११} बोलू रहिता^{११} हाउया,^{११} अहो स्वामी,^{११}
सजीरक मूड^{११} अनि^{११} अन्ननि^{११} घणू^{११} बाहलु तेणे तेन्दि^{११} अमि^{११}
अमिदाष^{११} अनि^{११} मिया कीधी^{११} एहू^{११} जुठू^{११} बोलीनि^{११} वर्द्धमान^{११}
आगिल अनि^{११} सायि^{११} म्या^{११} अनि^{११} सजीरक बल्ल ति^{११} यमुनाना^{११}
घासु टाढा^{११} लेइनि^{११} थ्राडता^{११} फीटो, गरीरनि^{११} आप्यायन हौउं,^{११}
पठि^{११} उठीनिड^{११} जमुनाना^{११} ब्रटनि^{११} व्यपिड^{११} मरकत मणि शरपा^{११}
नीला^{११} त्यरण^{११} चरता डध्वरना नदी शरप्यो^{११} उत्तर^{११} हौउं^{११}
अनिड^{११} पाढा^{११} मोटू येउ^{११} अनि^{११} शीगि^{११} करी बागला अनिड^{११} भोड^{११}
पणि^{११} गाढि^{११} मोटा शब्दनिड^{११} करतो^{११} तिहा^{११} रहितो^{११} होउ^{११} अहो
पंडित एहू^{११} कहि^{११} ति^{११} साघू^{११},

अरक्षित तिष्ठति देवक्षित, सुरक्षित देवहत् विनश्यति ।

जीमत्यना^{११} थोऽपि वने प्रसि^{११}त, कृत्प्रयत्नोऽपि गृहे विनश्यति ॥ ३४ ॥

मनुष्य जेहे^१ रापे^२ नही^३ तेहनि^४ जो दैव रापि^५ तो^६ घणो^७
 काल रहेइ,^८ अनि^९ मुनूप्य^{१०} जिद्धि^{११} मोटि^{१२} जत्ने^{१३} रापि^{१४} तिहि^{१५} जो
 दैव न रापिइ^{१६} तो विनाश पामड^{१७} जम^{१८} अनाथ बनमाहि मूकयो^{१९}
 जीविड^{२०} अनि^{२१} मोटि^{२२} जत्ने^{२३} घेरमाहिथी^{२४} राक्षो^{२५} विनाशनि^{२६} पामडं^{२७}।

ते बनमाहि^{२८} पंगलक^{२९} एहि^{३०} नामे^{३१} सैह^{३२} उत्पत्तर अनि^{३३}
 सुपनि^{३४} अनुभवतु^{३५} रहेतो^{३६} हौउ^{३७}।

अमिपेको न सम्कार सिंहस्य त्रियते मृगै ।

वित्रमार्जितचित्तस्य स्वयमेव मृगेद्रता ॥ ३५ ॥

बनना मृग सिहिनि^{३८} अमिपे[7-B]क राज्यनु^{३९} न देइ^{४०} अनि^{४१}
 राजपदि^{४२} बैसारयानो^{४३} सम्कार न करि^{४४} तोहि^{४५} सैह^{४६} आपणा^{४७}
 पराक्रमे^{४८} वित्त उपार्जि^{४९} अनिइ^{५०} मृगानो^{५१} स्वामी^{५२} आपणीया^{५३} थाइं^{५४}।

केहो^{५५} एरु^{५६} अवसरि पंगलक^{५७} सैह^{५८} सर्व मृगि^{५९} परवरा^{६०} थको
 तृपाक्रान थकु^{६१} पाणी^{६२} पीनानिइ^{६३} यमुनानि^{६४} तीरि^{६५} आयता^{६६} होउ^{६७}।
 तवार^{६८} पठी ति^{६९} सैह^{७०} सजीमर वृमनु^{७१} विगला थका^{७२} शब्द मोटु^{७३}
 सामलतु^{७४} हौउ^{७५}। ते शब्द^{७६} सामली आकुलित हृदय हौउ^{७७}। पठइ^{७८}
 भद्रमीत^{७९} थकु^{८०} बट वृक्ष तलि^{८१} मडली बरीनिइ^{८२} रहितो^{८३} होउ^{८४}। पठि^{८५}
 एक करटक^{८६} नामि,^{८७} बीजो दमनक एहि^{८८} नामि^{८९} शीयाल प्रधानना^{९०} पूत्र^{९१}
 अनि^{९२} प्रधानपटथी^{९३} छडान्या^{९४} सधाति^{९५} हीडता^{९६} ध्या,^{९७} परम्पोरि^{९८}
 मत्र करता हौया^{९९}। ते बेहमा^{१००} दमनक कहतो^{१०१} हवोउं,^{१०२} अहो
 करटरु, ए आपणु^{१०३} स्वामी^{१०४} तृपाक्रान थको पिंगलक सैह^{१०५} जमुनाकटनेइ^{१०६}
 विपइं^{१०७} आधीनइ सेनानो^{१०८} व्यूह रचीनइ^{१०९} मननि^{११०} व्यपिइ^{१११} दुश्चित^{११२}
 थको रक्षो ति^{११३} सू^{११४}। करटक तवार^{११५} पठी कहितु,^{११६} [8 A]
 अहो दमनक,^{११७} ईणइ^{११८} मिथ्या [व्या]पारि^{११९} शु करीजि^{१२०}। पूरइं^{१२१}
 बोलिउ^{१२२} उइ,^{१२३}

अव्यापारेषु व्यापारं यो नर कर्तुमिच्छति ।

स एव निधनं याति कीलोत्पाटीय वानरः ॥ ३६ ॥

दमनक^{१३} कहेतो^{१४} हौउ.^{१५} ए कथा कम^{१६} ?^{१७} करटक^{१८} कहेतो^{१९}
हुउ,^{२०}

[१. खीलो खेंचनार वानर]

एक^१ नगरनि^२ समीपिइ^३ वाणीयानड^४ पूत्रि^५ वनमाहि^६ देवनो^७
प्रासाद^८ करावावु^९ मंडाव्यो.^{१०} तिहा जि^{११} सूत्राधारि^{१२} आदि करी
अनिराई^{१३} काम^{१४} करि^{१५} ति^{१६} मधाननि^{१७} समिटं^{१८} भोजननि^{१९} अर्थि^{२०}
नगर मध्य^{२१} आविइं.^{२२} ति^{२३} वनमाहि^{२४} कडाचि^{२५} भमतुं^{२६} वानरजुंथ^{२७}
आवतु^{२८} हौउं.^{२९} प्रासाद^{३०} समीपे^{३१} आख्या^{३२} तिहा^{३३} [४ B] सूत्रधारि^{३४}
अंजन^{३५} वृक्षनो स्तंभ अर्द्ध विदारो^{३६} ति^{३७} माहि पैरनो^{३८} पीलो घाली
मुंको.^{३९} तेहा^{४०} केतलाएक वानर वृक्ष उपरि,^{४१} केतलाएक प्रसाद^{४२}
उपरि^{४३} जथेष्ट^{४४} कीटा करता हौया.^{४५} तेहा^{४६} वानरमाथु^{४७} एक वानर^{४८}
चपलपणाथी^{४९} अर्द्ध विदारा^{५०} स्तम उपरि^{५१} विसीनिडं^{५२} ति^{५३} काष्ट-
बंधननुं^{५४} दोर छोडीनिइं^{५५} एहो^{५६} बोलतो हौउं,^{५७} अहो वानरो,^{५८} ईहा
काष्टमाहिइं^{५९} कोण्हि^{६०} पीळुं^{६१} बदसारो^{६२} छिइं,^{६३} एहुं^{६४} बोलतो हौउं^{६५}
[व्युहो]^{६६} हाथि^{६७} करी पीलो काढतो हुउं.^{६८} तमार^{६९} पच्छी^{७०} ति^{७१}
पीलो नीकलता^{७२} ते^{७३} वानरनो वृषण फाड्या राऊडामाहि^{७४} आख्या
अनइं^{७५} चपाणो,^{७६} वृषण चंपाणा, पच्छी वानर^{७७} मुंडं.^{७८}

ते भणी^१ कहूं^२ छूं^३ जे^४ अव्यापारिपू^५ व्यापार न करवु,^६ अतइ
आपण^७ पाता^८ आहार मात्र उगरो^९ छिइं^{१०} तो^{११} इंणि^{१२} व्यापारि^{१३}
मु^{१४} प्रयोजन ।

तमार^१ पछी दमनक कहि^२ छइं,^३ अहो करटक, तूं^४ तुं^५ केवल
आहारार्थी^६ छंडं;^७ जे^८ एहुं^९ कहि^{१०} छि^{११} ते युक्त नही^{१२} बोल्यूं^{१३} छइं,^{१४}

सुहृदामुपकारकारणाद् द्विपतां चाप्यपकारकारणात् ।

नृपसंश्रय ईप्यते बुधैर्जठरं को न विमर्ति केवलम् ॥ ३७ ॥

मित्रनई^१ उपकार करवानई^२ अनई^३ शत्रुनई^४ वैर पोपवानई^५
राजानो^६ आश्रय करवु^७; पंडिते^८ अन्यथा आपणू^९ उदर^{१०} तु सहई^{११}
भरई^{१२} बली^{१३},

यस्मिंजीवति जीयन्ति बहवः सोऽत्र जीवति ।

वयासि किं न कुर्वन्ति चञ्च्वा स्वोदरपूरणम् ॥ ३८ ॥ -

जे^१ जीयतई^२ घणा जीयई^३ ते पुरुष घणू^४ जीवु^५; बीजी परि^६
चाचीई^७ करी आपणा^८ उदर भरि^९ एहा पक्षी^{१०} ते^{११} घणाई^{१२} छई^{१३}
बली,

यज्जीव्यते क्षणमपि प्रथितं मनुष्यै-

र्विज्ञानशौर्यविभवार्थगुणै समेतम् ।

तत्तेषु जीवितफलं प्रवदन्ति तज्ज्ञा.

काकोऽपि जीयति चिरं च बलिं च भुङ्क्ते ॥ ३९ ॥

जे^१ पुरुषे^२ क्षण मात्र थोई^३ जीयई^४, जीवि^५ पण रूडु^६
जीवई^७, मानि^८ करी^९ प्रसिद्ध, शौर्य^{१०} करी [७-A] प्रसिद्ध अथवा
घणी संपत्ति^{११} करी अनि^{१२} गुणि^{१३} करी प्रसिद्ध जीवि^{१४} ति^{१५} जीवू^{१६}
मंडुं; बीजी परि^{१७} काग घणुंडं^{१८} जीयई^{१९} अनि^{२०} जन्म^{२१} सघलु^{२२} वाश^{२३}
पाई^{२४}.

सुपूरा म्याखुनदिका सुपूरो मूपकाखनि. ।

सुसंतुष्टः बापुरुष स्वल्पकेनापि तुष्यति ॥ ४० ॥

नान्ही^१ नदी थोडि^२ पूगई^३ अनि^४ उदरनी^५ पसली^६ थोडि^७
पूगई^८ अनि^९ [तिम हीन]^{१०} पूरुप^{११} थोडि^{१२} संतोपाई^{१३} बली,

कि तेन जातु जातेन मातुर्यौवनहारिणा ।

आरोहति न य सस्य वंशस्याग्रे घञो यथा ॥ ४१ ॥

जिम घञा वासना^{००} अग्रनिइ^{०१} व्यपि^{०२} [वि]सि^{०३} तिम जे^{०४}
पूरूप^{०५} आपणा^{०६} वंस्यमाहि^{०७} अग्रधुरि न होइ^{०८} ते पूरूपनो^{०९} जन्म
केवल^{१०} मातानु^{११} यौवन हरवानि^{१२} अर्य्या^{१३} ।

जातस्य^{१४} नदीतीरे तस्यागि तृणस्य जन्मसाफल्यम् ।

प्रसल्लिमज्जनाकुलजनहस्तालम्बनं भवति ॥ ४२ ॥

जे तृण नदीनइ^१ काठि^२ ऊगडं^३ तेनु^४ जन्म^५ सफल जिणि^६
बुढतू^७ मुनुप्य^८ आरुल^९ थकु हाथि झूनीनड^{१०} रहिइ^{११} ।

परिवर्तिनि ससारे मृत को वा न जायते ।

जातस्तु गण्यते सोऽत्र य स्फुरत्यन्यथाधिकम् ॥ ४३ ॥

ससार प्रवर्तति मूउ^१ थकु^२ कोण^३ नथी उपजतू^४,^५ सह
उपजड^६ छड^७,^८ पण जन्म तेहेउ^९ गणीड^{१०} जो वशमाहि^{११} अधिक जाणीइ^{१२} ।

मृत्तमितोन्नतसचारा जनसतापहारिण ।

जायन्ते विरला लोके जलदा इव सज्जना ॥ ४४ ॥

निश्चल बुद्धिनि^१ अनि^२ मोटी चालि^३ अनि^४ मुनुपना^५ सतापनि^६
फिडि^७ एहा मेघनी परि^८ पुरूप्य^९ थोडा ज होई ते सत्पुरुष्य^{१०} ।

अप्रकटीकृतशक्ति शक्तोऽपि जनस्तिरस्त्रिया लभते ।

निसन्नन्तर्दारुणि लङ्घयो बहिर्न तु ज्वलति ॥ ४५ ॥

समर्थ हुइ^१ ते^२ पूरूप^३ अनड^४ आपणी शक्ति प्रगट^५ न करि^६
ते^७ पूरूप^८ तिरम्कारनि^९ पामिट^{१०} जिम काष्टमाहिनु^{११} बैधानर प्रगट^{१२}
पापि^{१३} लो^{१४} [9 B] कि उरडीट^{१५} छ^{१६} ।

करटक कहितु^{११} हुउ,^{१२} आपणइ^{१३} हवटा प्रधान^{१४} नहीं^{१५} तो
एणे^{१६} व्यापारि^{१७} सु^{१८} प्रयोजन^{१९} वोल्खू^{२०} छिइ,^{२१}

अष्टो य प्रधानोऽपि ऋते राज्ञ पुर कुषी ।

न केवलमसमान लभते च विद्वानम् ॥ ४६ ॥

प्रधान^{२२} थकु^{२३} जे पुरुष^{२४} राजा आगेले^{२५} अणपूठ^{२६} थकु^{२७} जे
कुबुध^{२८} बोल्इ^{२९} ते अपमान^{३०} पामइ^{३१} अनि^{३२} घणी विडवना पामि^{३३}
वली,^{३४}

वचस्तत्र प्रयोक्तव्य यत्रोक्त लभते फलम् ।

स्थायीभवति चात्यन्त राग शुक्लपटे यथा ॥ ४७ ॥

पूरूपे^{३५} वचन त्याग^{३६} बोल्खू^{३७} जहा^{३८} [बोल्खु]^{३९} लागिइ^{४०}
अनिइ^{४१} फल पामिइ^{४२} अनिइ^{४३} स्थिर^{४४} होइ जम^{४५} धुलि^{४६} वले^{४७} रग
स्थिर होइ^{४८}

दमनक कहितो^{४९} हौउ,^{५०} माइ^{५१} करटक,^{५२} एह म बोलिश

अप्रधान प्रधान स्याद्यदि सेनेत पार्थिवम् ।

प्रधानोऽप्यप्रधान स्याद्यदि सेनाविजित ॥ ४८ ॥

जे^{५३} पूरूप^{५४} प्रधान^{५५} नोहि^{५६} अनि^{५७} राजानी शिवा^{५८} करि^{५९}
ति^{६०} प्रधान^{६१} हिइ^{६२} अनि^{६३} प्रधान^{६४} थको राजानी शिवा^{६५} न करि^{६६}
तिहू^{६७} [प्रधां]नपणू^{६८} जाड वली बोल्खू^{६९} छिइ,^{७०}

आसन्नमेव नृपतिर्भनते मनुष्य

त्रिद्याविहीनमकुलीनमसगत वा ।

प्रायेण भूमिपतय प्रमत्ता लताश्च

यत्पार्थतो भवति तत्परिवेष्टयन्ति ॥ ४९ ॥

जे^{७१} पूरूप^{७२} त्रिद्याहीनइ^{७३} थकु,^{७४} अकुलीन थकु,^{७५} पूरूप^{७६} थकि^{७७}

जु^{१०} राजा समीप^१ रहि^२ तु^३ राजा तेहनइ^४ घणू^५ भजइ^६ अनइ^७ राजानुं,^८
खीनु,^९ वेलिनु^{१०} एह ज स्वभाव जे पासि^{११} रहि^{१२} तेहि^{१३} वीटि^{१४}

कोपप्रसादवस्तूनि ये विचिन्वन्ति सेनरा ।

आरोहन्ति शनैस्त च धुन्वन्तमपि पार्थिवम् ॥ ५० ॥

जे शेरक^{१५} राजाना कोपनिइ^{१६} सहि^{१७} अनि^{१८} प्रमाद कीधु^{१९} हु^{२०}
तेहनइ^{२१} वहि^{२२} ने पुरुष^{२३} राजाना अणगमताइ^{२४} थकु^{२५} मोटा थाइ^{२६}

प्रियावता महेच्छाना शिल्पमित्रमशालिनाम् ।

सेनावृत्तित्रिदा चेत् नश्चय पार्थिव विना ॥ ५१ ॥

ये^{२७} पुरुष^{२८} प्रियावत होइ^{२९} अनइ^{३०} जे^{३१} मोटी आशाना^{३२} धणी,
[10 A] जे^{३३} मारीगरी जाणि,^{३४} जे^{३५} पराक्रमी^{३६} हुइ,^{३७} जे^{३८} शेवा^{३९}
करी जाणि^{४०} तेहनइ^{४१} राजा विना अनिरो^{४२} आश्रिय^{४३} नही^{४४}

ये जात्यादिमहोत्साहान्नेन्द्रान्नोपयान्ति च ।

तेषामामरण मिक्षा प्रायश्चित्त विनिर्मितम् ॥ ५२ ॥

जे जाति आदि मरी घणा गुणवत हुइ,^{४५} अनइ^{४६} उद्यमी हुइ^{४७}
एह जे^{४८} राजा कहि^{४९} न जाइ^{५०} तिहना^{५१} पापनु प्रायश्चित्त मिक्षा
जाणवी^{५२}

ये च प्राहुर्दुरात्मानो दुराराध्या हि भूभुज ।

प्रमादालम्बजाड्यानि रयापितानि निजानि तै ॥ ५३ ॥

जि^{५३} दुरात्मा पुरुष इम रहि^{५४} जे^{५५} राजा दुराराध्य ते पुरुष^{५६}
आपणपानू^{५७} असायधानपणू^{५८} अनि^{५९} आलस अनि^{६०} मृषापणू^{६१}
प्रगट^{६२} करि^{६३}

सपान्त्याद्यानाजान्सिद्धान्त्यो गयैर्नशीरुतान् ।

रात्रेति क्रियती मात्रा धीनतामप्रमादिनाम् ॥ ५४ ॥

जे^{११} उदमी^{११} अनिइ^{११} बुध्यमंत^{११} ति^{११} सर्पनि,^{११} व्याघ्रनि,^{११}
हाथीनइ,^{११} सिइनइ^{११} दृष्टिमात्रि^{११} वसि^{११} करिइ^{११} छइ^{११} तो राजा आ
माहि ?^{११}

राजानभेव संसृत्य विद्वान्याति परोक्षतिम् ।

विना मलयमन्यत्र चन्दनं न विवर्द्धते ॥ ५५ ॥

विद्वांस राजानि^{११} ज^{११} आश्रयीनि^{११} मोटिमपणानइ^{११} पामि^{११}
बीजी परि^{११} नही;^{११} ति^{११} दृष्टांत^{११} मलयाचल पर्वत^{११} विना चंदन^{११}
वृद्धि न पांमई.

धवलान्यातपत्राणि वाजिनश्च मनोरमाः ।

सदा मत्ताश्च मातंगाः प्रसन्ने सति भूपतौ ॥ ५६ ॥

जितातपत्रच्छत्र^{११} अनि^{११} रूप^{११} [उत्तम]^{११} घोडा अनि^{११} [मत्त]^{११}
हस्ती, एतल^{११} बांन^{११} धारितो^{११} हुइ^{११} जु^{११} राजा^{११} तूसिइ.^{११}

फरटक कहि^{११} छइ,^{११} अहो दमनक, तूं शूं करवा हीडइ^{११}
छइ^{११}? दमनक कहि^{११} छइ,^{११} ए पिंगलक सिह^{११} आपणुं^{११} स्नामी
प^{११} बीहतु^{११} छइ^{११} अनइ एहनो^{११} परिवार पण बीहनुं^{११} छइ,^{११} ते भणी
पिंगलक पूछी, भयनुं^{११} कारण जाणीनिइ^{११} सिंधिविग्रह आदि करी
अनिरा^{११} जे^{११} गुण तिणे^{११} करी सिहनूं^{११} भय फेडीशिइं.^{११} फरटक
कहितो^{११} हउं^{११}, अहो^{११} तु^{११} किम जाणीइं^{११} ए पिंगलक भयमीत
[छइ]^{११}? [10-B] दमनक कहितु हउं,^{११} बुद्धयवंतनइ^{११} काइ^{११}
अणजाणूं^{११} नथी. बोल्युं छइं,^{११}

उदीरितोऽर्थः पशुनापि गृह्यते,

हयाश्च नागाश्च वहन्त्युदीरिताः ।

अनुक्तमप्यूडति षण्डितो जनः

परेक्षितज्ञानफला हि बुद्धयः ॥ ५७ ॥

कहु^{१०} अर्थ^{३८} पशु^{३९} जाणि,^{४०} घोडा^{४१} [हाथी^{४२}] पुठी^{४३} प्रेराथा^{४४}
वहइ^{४५}, अनि^{४६} अणकहु^{४७} पंडित जाणितं;^{४८} ते भणी बुद्धइ^{४९} पीअरो^{५०}
चित्तनि^{५१} जाणइं.^{५२}

आकारैरिङ्गितैर्गत्या चेष्टया माषणेन च ।

नेत्रवक्त्रचिकारैश्च^{५३} गृहीतान्तर्गतं^{५४} मन ॥ ५८ ॥

आकारि^{५५} करी,^{५६} गति^{५७} करी, चालि^{५८} करी, चेष्टाइ^{५९} करी,
बोली^{६०} करी, आपि^{६१} देपी,^{६२} मुप^{६३} देपी,^{६४} एतला^{६५} देपीनि^{६६} मनुष्यिनु^{६७}
चित्त जाणीइं.^{६८}

ते भणी ए^{६९} सिंहनि^{७०} भयन्याकुल थकुड^{७१} निर्भय करीनि^{७२}
माहरी^{७३} बुद्धिनि^{७४} प्रभारइ^{७५} वग करीनि^{७६} माह्री^{७७} प्रधानरट पामीश^{७८}
कगटक कहितो^{७९} होउ,^{८०} दमनक, तुं^{८१} शिवाधर्म^{८२} न जाणि,^{८३} किम ए
सिंहनि^{८४} वशि^{८५} करीज^{८६}? दमनक कहितु^{८७} हूँउ,^{८८} [किम हुं]^{८९}
सेना न जाणु^{९०}? मि^{९१} वापनि^{९२} बोली^{९३} बेठा^{९४} नाहानाहा^{९५} थका पीता
कखे नीतिशास्त्र साधु^{९६} भणता^{९७} साभलु^{९८} छट^{९९} तेह भणी सेनाधर्मनु^{१००}
सार ति^{१०१} मि^{१०२} हैटइ^{१०३} रापू^{१०४} छट^{१०५} साभलीइ^{१०६} छट,^{१०७}

सुवर्णपुष्पिता पृथ्वी विचिन्वन्ति नरास्त्रय ।

शूरश्च कृतमिद्यश्च यश्च जानाति सेमितुम् ॥ ५९ ॥

सौनानड^{१०८} फूलि^{१०९} फूली पृथ्वीनि^{११०} ते^{१११} पूरूप^{११२} भोगवड^{११३} जे^{११४} शूर
होउ,^{११५} विद्यावंत^{११६} हुड^{११७} अनइ सेवा करी^{११८} जाणइ.^{११९} ते सेना जिम^{१२०}
कीजइ^{१२१} त्वम^{१२२} साभलि^{१२३},

प्रिया हिताश्च ये राजा, ग्राह्यवाक्या त्रिप्रेत ।

आश्रयेत् पार्थिवं विद्वांस, तद्वारेणैव नान्यथा ॥ ६० ॥

जे^{१२४} राजाना प्रिय हुड^{१२५} अनिट^{१२६} हित हुड,^{१२७} राजानी^{१२८} वात

सामलता^{११} हुइ^{१०}, एनलानी^{११} शेवा^{११} करवी जि^{११} राजानी^{११} सेवा^{११}
करवा हीडि.^{११}

यो न वेत्ति गुणान्यस्य^{१०} न तं सेवेत पण्डितः ।

न हि तस्मात्फलं किञ्चित् सुकृष्टादूपरादिव ॥ ६१ ॥

जि^{११} राजा सेवकना गुणनि^{११} न जाणिइ^{१०} [II-A] पंडिते [ते]^{११}
राजा न शेववो;^{११} ते शेव्या^{११} पछी फल न हुइ^{१०} यम^{११} ऊसनी^{११} भोइ^{११}
घणूइ^{११} प्येडीइ^{११} पुण^{१०} कांइइ^{११} न ऊगिइ.^{११}

अपि स्थाणुवदासीनः शुष्य^{११} न्परिगतः क्षुधा ।

न त्वेवानात्मसंपन्नाद् वृत्तिमीहेत पण्डितः ॥ ६२ ॥

जे^{११} पुरुष सेवा करतो पीलानी^{११} परि^{११} उंमु रहेइ^{१०} अनइ^{११}
क्षुधांइ^{११} व्यापो^{११} होइ^{११} पण^{११} आपणपानि^{११} हुंप्प^{११} न आणिइ^{११} ते
पुरुष^{११} राजानी वृत्ति^{११} भोगविइं.^{११}

सेनकः स्वामिनं द्वेष्टि कृण्वं परुषाक्षरम् ।

आत्मानं किं न स द्वेष्टि सेव्यासेव्यं न वेत्ति यः ॥ ६३ ॥

जे^{११} शेवक^{११} स्वामीनि^{११} कपण^{११} देपीनिइं^{११} श्वामीनि^{११} कठिण
वचनि^{११} करी द्वेष करइ^{११} ते पुरुष आपणपानि^{११} ज कां^{११} द्वेष न
करि^{११} जे मणी एहा श्वामीनि^{११} सेविइं^{११} ते सेवा न जाणइ.

यमाश्रित्य न विभ्रामं क्षुधातां यान्ति सेवकाः ।

सोऽर्कवन्तृपतिस्त्याज्यः सदापुष्पफलेऽपि सन् ॥ ६४ ॥

जे^{११} राजानि^{११} आश्रईनि^{११} सेवक मूषा^{११} जाई^{११} ते राजा फल्या^{११}
फल्या आगकी^{११} परि^{११} छाडइ.^{११}

राजमातरि देव्यां च कुमारे मुख्यमन्त्रिणि ।

पुरोहिते प्रतीहारे मन्त्रा वर्नेन राजवन् ॥ ६५ ॥

राजानी राणीनड,^{११} राजानी^{१२} मानिड,^{१३} कूअरिनिड,^{१४} वडा प्रधान-
निड,^{१५} पुरोहीतनि,^{१६} द्वारपालनिड,^{१७} एतलानि^{१८} राजानी परि^{१९} सेववू.^{२०}

जीवेति प्रवृत्तप्रोक्त. कृत्यं कृत्यविक्षणः ।

करोति निर्विकल्पं यः स भवेद्राजवल्लभः ॥ ६६ ॥

जे^१ सेवक^२ राजानु^३ बोलाव्यु^४ जी कहद^५ अनि^६ काज^७ दीधू^८
निरुपट^९ करि^{१०} ते राजानि^{११} वल्लभ हुइ^{१२}.

प्रमुप्रमादजं वित्तं सुपात्रे यो नियोजयेत् ।

वस्त्रायं विदधात्यङ्गे स भवेद्राजवल्लभः ॥ ६७ ॥

राजाट^१ आप्यो^२ द्रव्य सुपात्रनि^३ आपिड^४ अनि^५ राजाड^६ वल्ल
आप्या^७ हुट^८ ते डीलि^९ पिहिरिट,^{१०} ते राजानड^{११} वल्लभ हुइ.^{१२}

प्रोक्त प्रत्युक्तं नाह विरुद्धं प्रमुणा च य ।

न समीपे हृत्युच्चै स [II-B] भवेद्राजवल्लभः ॥ ६८ ॥

जे^१ शैवक^२ पूछ्या^३ थकु विरुध न बोलि,^४ राजा पासि^५
मोटि^६ हसे^७ नही,^८ ते राजानि^९ वल्लभ हुइ.^{१०}

अन पुरचै सार्ध यो न मैत्री^१ समाचरेत् ।

न कलत्रैरेन्दम्य स भवेद्राजवल्लभः ॥ ६९ ॥

जे^१ अंत पुरना रहणारशुं^२ जे^३ प्रीति न करड^४ अनि^५ राजानी^६
श्रीसु^७ मैत्री न करि^८ ति^९ राजानि^{१०} वल्लभ हुइ.^{११}

समतोऽहं विभोर्नित्यमिति मत्वा व्यतिक्रमेत् ।

कृन्त्रेप्यपि न मर्यादा स भवेद्राजवल्लभः ॥ ७० ॥

जे^१ पुरय गाढट^२ दोहिलि^३ पडि^४ पण^५ मर्जादा^६ न छाडिड,^७
ह^८ राजानद^९ मान्य^{१०} छु गड्डुं^{११} जाणितौ^{१२} राजानि^{१३} वल्लभ हुइ.^{१४}

द्वेपिद्वेषपरो नित्यमिष्टानामिष्टकर्मकृत् ।

यो नरो नरनाथस्य स भवेद्राजवल्लभ ॥ ७१ ॥

जे^{१०} पूरूप^{११} राजाना शत्रू^{१२} वड^{१३} रग^{१४} अनिड^{१५} मित्रसु^{१६}
मैत्री करइ^{१७} ते राजवल्लभ हुड^{१८} ।

न दुर्यान् नरनाथस्य योऽरिमि सह सगतिम् ।

न निन्दा न विगड च म भवेद्राजवल्लभ ॥ ७२ ॥

ठाजुरना सत्रुसु^{१९} जि^{२०} सगति न करि^{२१} जे^{२२} केहेनी^{२३} न्यदा^{२४} न
करि^{२५} अनि^{२६} विगड न करि^{२७} ते राजानि^{२८} वल्लभ हुड^{२९} ।

यो रणं शरणं यद्वन् मन्यते भयवर्जित ।

प्रयास स्वपुरायास म भवेद्राजवल्लभ ॥ ७३ ॥

जे^{३०} संग्रामनि^{३१} ठमि^{३२} आवि^{३३} शरणे^{३४} आत्र्यानी^{३५} परि मानि^{३६},
अनि^{३७} परदेश^{३८} आपणा नगरनी परि^{३९} चित्तमाहि^{४०} मानि^{४१}, ते राजनि^{४२}
वल्लभ हुड^{४३} ।

युद्धफालेऽग्रगामी म्यात्सदा शृष्ठानुग पुरे ।

प्रभुद्वाराश्रितो हर्म्ये स भवेद्राजवल्लभ ॥ ७४ ॥

जे^{४४} पुरुष राजानि जुधकालि^{४५} आगिलि^{४६} थाई^{४७}, अनड^{४८} नगर-
माहि सदा पाछलिथो^{४९} चालट^{५०} [अनड राजा घर मध्ये जाड तियारे
राजाने द्वागि रहइ] ते राजानद^{५१} वल्लभ हुड^{५२} ।

द्युत यो यमदूताम हारा हाराहलोपमाम् ।

पदयेत् स स्त्री यथा वस्त्री म भवेद्राजवल्लभ ॥ ७५ ॥

जे^{५३} जु^{५४} रमगानि^{५५} वीहि^{५६} जिम जिमना^{५७} दूत शफी^{५८} कीहिइ^{५९}
अनिड^{६०} स्त्रीयी ज^{६१} वी^{६२} जम^{६३} शम्भधगयी वीहि^{६४} ते राजवल्लभ
[12-A] [हुड]^{६५} ।

नृपस्य भावं जानीयात् यस्य या प्रकृतिर्भवेत् ।

धर्मे वाप्यथवा पापे वर्तितव्यं स्वमिच्छता ॥ ७६ ॥

जे^१ राजानु^२ भाव जाणइ^३ अनइ^४ जेइ^५ प्रकृति^६ स्वभाव हुइ^७
ते जाणी^८ धर्मे^९ तथा अधर्मे^{१०} धननि^{११} इछइ तेणे^{१२} प्रवर्त्तवूं^{१३}

करटक कहि^{१४} छिइ^{१५} अहो दमनक तूं^{१६} प्रथम सैहं^{१७} कन्हइ^{१८}
जैदनिइ^{१९} शु^{२०} बोलि^{२१} ति^{२२} कहिंद^{२३} दमनक कहितु^{२४} हूंउ^{२५}

उत्तरादुत्तरं वाक्यं वदतां संप्रजायते ।

सुवृष्टिगुणसंपन्नाद्बीजाद्बीजमिवापरम् ॥ ७७ ॥

बोलतां उत्तर उपेरी^{२६} उत्तर उपजिइ^{२७} जम^{२८} रूडी वृष्टि^{२९} करी
नीपनु^{३०} जे^{३१} बीज तेथी^{३२} बीज^{३३} उपजिइं^{३४}

करटक बोल्यो^{३५}

अपायसंदर्शनजां विपत्तिमुपायसंदर्शनजा च सिद्धिम् ।

मेधाविनो नीतिगुणप्रयुक्ता पुरः स्फुरन्तीमिव वर्णयन्ति ॥ ७८ ॥

बुद्धिमंति^{३६} ये पुरुष^{३७} हानिथी^{३८} उपजइ^{३९} जे आपदा तेन्हंइ^{४०}
देपइ^{४१} अनिइं^{४२} ऊपाय थकी^{४३} उपजिइ^{४४} सिद्धि^{४५} तिन्हैइं^{४६} देपइं^{४७} ति^{४८}
न्यायना^{४९} गुणथी वृष्टि^{५०} उदय अनइं^{५१} न्यास^{५२} देपइं^{५३} यली,

एकेपा वाचि शुक्वदन्येषां हृदि मूकवत् ।

हृदि वाचि तथान्येषा वल्गु वल्गन्ति सूक्तयः ॥ ७९ ॥

कितलानि^{५४} वाणी^{५५} पोपटना^{५६} सरणी^{५७} अनिइं^{५८} हैइं^{५९} मुंगानी^{६०}
परि^{६१} अनिइं^{६२} केनलाएकनइं^{६३} हईं^{६४} मुपे रूइ^{६५} य^{६६} होइं^{६७}

दमनक बोल्यो^{६८} ऐहूं^{६९} कहि^{७०} छिइं^{७१} पण राजान दुराराध्य
होइं^{७२} कहै^{७३}

भोगिनः कञ्चुकाविष्टाः कुटिलाः कृश्चेष्टिताः ।

सुदुष्टा मन्त्रसाध्याश्च राजानः पन्नगा इव ॥ ८० ॥

जिमं^० संपर्ष^५ काचलीइ^५ बौख्यो^५ होइ^५ अनउं^५ कुटिलं होइं^५
अनइं^५ कूरं होइं अनि^५ दुष्ट अनिइं^५ मन्त्रसाध्यं, पेहा^५ ० राजा पण हुइं^५।

स्वल्पमेप्यपकुर्वन्ति येऽप्यनिष्टे महीपते ।

ते बहूनाविव दहन्ति पतंगाः पापचेतसः ॥ ८१ ॥

जे^५ राजानइं^५ थोइंइइं^५ बरूउं^५ चीनचउं^५ अनउं^५ करिं^५ ते दाहनइं^५
पामि,^५ पतंगीया जेम^५ पामि^५ वैश्वानरमाहि^५ तिम पामइं^५।

दुरारोहं पदं राजा नीत्वा सवेत्र संस्कृतम् ।

स्वल्पेनाप्यपकारेण [12-B] ब्राह्मणमिव दुष्यति ॥ ८२ ॥

राजानो पदं^५ दुराराध्यं^५ होइ,^५ सघलिं^५ न्याइं^५ करी चालइं^५
अनइं^५ थोइइं^५ पाइइं^५ कीधइं^५ ब्राह्मणपणानी परिं^५ जाइं, हाथियी
जाइं।

दुराराध्याः श्रियो राजा दुरापा दुष्परिमहाः ।

तिष्ठन्त्यापे द्वाधारे चिरमात्मनि संस्थिताः ॥ ८३ ॥

राजाने^५ ते^५ स्त्री दुराराध्य हुइं,^५ दु खि^५ कन्हलिं^५ रहिवाइं,^५
दु ख^५ पानीये,^५ ऊठकनीं^५ परिं^५ ठामिं^५ रापता^५ दोहिलीं^५ हुइं^५।

दमनक बोल्यो, ए कैहुं^५ ते सत्य; पण,

यस्य यस्य हि यो भावस्तस्य तस्य हि तं नरः ।

अनुप्रविश्य मेधावी क्षिप्रमात्मवन्दं नयेत् ॥ ८४ ॥

मनुष्यि^५ राय्यमाहि^५ ज्येद्धो^५ जेहउं^५ भाव जेहवुं^५ हुइं^५ तेह^५
तेहुं^५ हितं^५ माहि पइसीनिइं^५ करवू,^५ अनिइं^५ आपणइं^५ वशि वेगुं^५
कीजइं^५।

भर्तुश्चित्तानुगतित्व मुवृत्त चानुजीविनाम् ।

राक्षसाश्चापि गृह्यते निय उदानुगतिभि ॥ ८५ ॥

राजानीं चित्तवृत्ति करवी, जनड राजाना सेरकनी अनुवृत्ति
करवी, नित्ये ये छदानुवृत्ति होट ति स्थितिनिड पामट वली,

सरुपि नृपे स्तुतिरचन तदमिमते प्रेम तद्विपि द्वेष

तद्दानम्य च असा अम त्रन त्र वर्गोक्तणम् ॥ ८६ ॥

जिह्वारि राजा क्रोरो हुट तिगारि स्तुतिरचन बोलइ
अनि राजा मानि मनि ते मानड अनि जे ऊपरि द्विष करि
ते उपरे द्विष करइ अनि राजाना दाननी स्तुति करिद,
एतला प्रधानट राजा वसि करवाना उपाय उद

करटक कहितु हउ अहो जो तइ एह वधु तो
तूनिहइ सिंह कन्हिड जाता कल्याण हजो अनइ बाउचो
पदारथ हग्यो पठिड दमनक फरफनि नमस्कार करीद सिंह
कन्हि चाल्यो पिंगलक सिंह दमनक जाततो दपीनड द्वारि गहीनिह
गोततो हउ अहो द्वारपाल दमनक माहरु परम जुनो मित्रनु
पूत्र छइ ते आत्रि छइ ते आगवा घेय्यो तोहइ ईहा
वीना माडली करी रहड सवार पठी दमनक त्या 13-A हो
आरी पिंगलकनि नमस्कार करी जापड आसनि बिटु पिंगलक
तिहा दमनकनी पूठि ऊपरि था पडीनड तेहिद नामिद बोला-
वीनि आपणपइ गोलतु हउ अहो कल्याण छइ तू
घणि दीवसिद दीठो छइ दमनक कहितु हवउ काड
अमनि राउला वरणनो षष प्रीयोजन नथी अनि राजानइ उत्तम
मध्यम हीन एहनु प्रयोजन हुइ ते मणी थोइ असर व्योग्य
बोलू बालू छिद

दन्तम्य निष्कोपणकेन राजन्

कर्णस्य कण्डूयनकेन वापि ।

तृणेन कार्यं भवतीश्वराणा

किमङ्ग वाग्वस्तवता नरेण ॥ ८७ ॥

दित^१ पोतरवा,^२ कान^३ पजूआलयानि^४ राजानि^५ तृणि^६ पण
काज^७ हुं^८ पठं^९ ज्येन्हड श्यरीर^{१०} वाणी^{११} हाथ पग,^{१२} एतरा
जेहनइ^{१३} हुइ^{१४} तेणि^{१५} राजानि^{१६} घणूं^{१७} प्रयोजन हुइं^{१८}।

अनिइ^{१९} अहो^{२०} तक्षारा^{२१} बैटशिना^{२२} शेयक^{२३} छूं^{२४} आपदाइ^{२५}
छता^{२६} राउलाष्टगामी^{२७} छूं^{२८}, जु^{२९} अक्षे^{३०} स्वामीनुं^{३१} कार्य^{३२} नथी
पामता^{३३} तोहि^{३४} वोलयुं^{३५} छइ^{३६}।

स्थानेष्वेव नियोज्यन्ते मृत्याश्चामर्यानि च ।

न हि चूडामणिः पादे प्रभावादिति^{३७} बध्यते ॥ ८८ ॥

[13-B] शेवक^{३८} अनिटं^{३९} आभगण आपणि^{४०} आपणि^{४१} ठामि^{४२} ज^{४३}
रापना. जिहेइ^{४४} आपणो प्रभाव घणो हुं^{४५} तुहि^{४६} माथानो^{४७} मणिइं^{४८}
कोइ पगे^{४९} न बाघट. अनि,^{५०}

अनमिजो गुणाना यो न भृत्यैर्गुण्यते ।

धनाढ्योऽपि कुलीनोऽपि क्रमायातोऽपि भूषति. ॥ ८९ ॥

धन्याह्य हुइं^{५१} कुलीन हुइं^{५२} कुयनि^{५३} चालुं^{५४} आवुं^{५५} हुइं^{५६}, एहुइं^{५७}
जे^{५८} राजा शेवकना^{५९} गुण न जाणि^{६०} तिन्हि^{६१} शेयक^{६२} न सेयइं^{६३}।

असमे समीयमान. समैश्च परिहीयमाणसत्कारः ।

धुरि यो न युज्यमानस्त्रिभिरर्थपतिं त्यजति भृत्यः ॥ ९० ॥

जे^{६४} सेयक नीच संघाति^{६५} सम कीजिइं^{६६} अनि^{६७} मरपा हुइं^{६८}
नि^{६९} समान^{७०} पूज्या^{७१} न पामट^{७२} अनि^{७३} धुरि न करीइं^{७४}, एहिं^{७५}
त्रंणिय^{७६} प्रकारि^{७७} शेयक^{७८} राजानइं^{७९} छटइं^{८०}।

यच्चाविवेकतया राजा भृत्यानुत्तममध्यमाधमस्थानियोजयेत् ।

ते न तत्रैव तिष्ठन्ति स भूपतेर्दोषा न तेषाम् ॥ ९१ ॥

जे^{१५} राजा शेवकनि^{३०} उत्तम मध्यम हीन स्थाननि^{३५} व्यपि^{३०}
मुक्या^{३५} थका^{३५} हीन कर्मादि^{३०} करि^{३०} ते राजानो दोष, शेवकनु^{३५} दोष^{३५}
नही.^{३५} बोल्युं छट^{३५} :

कनकभूषणसंग्रहणोचितो

यदि मणिम्लपुणि प्रतिबन्धते ।

न स विरौति स चापि न शोभते

भवति योजयितुर्वचनीयता ॥ ९२ ॥

जि^{३५} मणिणि^{३०} मृवर्णनि^{३५} आभरणिङ^{३५} जटवा^{३०} जोय^{३५} ते
मणिनि^{३५} जो ये^{३५} तरुंड^{३५} जडी^{३५} नि बाधु^{३५} तु^{३५} मणि^{३५} वृहवण^{३५}
नाणट^{३५} अनड^{३५} ओभि^{३५} नही^{३५} एण बाधनारनड^{३५} लोरु घोडि^{३५} दिट^{३५} :

जे^{३५} स्वामिन^{३५} तू^{३५} सिंह गहू^{३५} कहि^{३५} छट,^{३५} घणा^{३५} दिवसि^{३५}
तू^{३५} दीसि^{३५} छिट,^{३५} तेहि^{३५} कारण सामलि^{३५} :

सव्यद्रक्षिणयोर्यत्र विज्ञेयो नाम्नि हस्तयो ।

कस्तत्र क्षणमप्यार्यो विद्यमानगतिर्वसेत् ॥ ९३ ॥

जिहा डावा नी^{३५} जिमणा^{३५} हाथनु^{३५} विवेक नुहि^{३५} तिहा भलु^{३५}
अनि^{३५} जेहि^{३५} ठामि^{३५} हुड^{३५} ति^{३५} न रहे^{३५} :

काचो मणिर्मणि काचो येषा बुद्धिर्विफल्यते ।

न तेषा सन्निधौ भृत्यो [१४-Α] नाममात्रोऽपि तिष्ठति ॥ ९४ ॥

ज्यादा^{३५} काच मणिनि^{३५} ठामि^{३५} अनड^{३५} मणि काचनि^{३५} ठामि, ते
राजानि^{३५} समीपि^{३५} शेवकनु^{३५} नामि^{३५} न रहि^{३५} :

निर्विशेषो यदा स्वामी सम भृत्येषु वर्तते ।

तत्रोद्यमसमर्थानामुत्साह परिहीयते ॥ ९५ ॥

यहारि^१ राजानन्^२ भला सेवक नइ^३ पाहुंआ^४ ओवकनिं^५ व्यगेप^६ न
हइं^७ त्याहां^८ उद्यमी^९ सेवकनु^{१०} उद्यम जाइं^{११} बली,

न विना पार्थिवो मृत्यैर्न मृत्याः पार्थिवं विना ।

तेषां च व्यवहारागोऽयं परम्परानिवन्धनः ॥ ९६ ॥

राजा सेवक पापड^{१२} न रहि^{१३} अनि^{१४} सेवक राजा पापि^{१५} न रहि^{१६}
शेवक^{१७} अनिइं^{१८} राजानु^{१९} ए व्यवहार छिइ^{२०} ।

मृत्यैर्विना स्वयं राजा लोकानुग्रहकारिभिः ।

मयूखैरिव^{२१} दीप्तांशुस्तेजश्च्यपि न द्योभते ॥ ९७ ॥

लोकनि^{२२} हित करि^{२३} एहवा^{२४} जे सेवक ते पापि^{२५} राजा न द्योभि^{२६}
जिम तेजवंत जे सूर्य ति^{२७} क्यरण^{२८} पापि^{२९} न शोमे^{३०} ।

अरेः सधार्यते नाभिर्नाभा आगः प्रतिष्ठिताः ।

स्वामिमेवकयोरेवं वृत्तिचक्रं प्रवर्तते ॥ ९८ ॥

आरि करी नाभिचक्र धरीये छइं^{३१} नाभ्यनि^{३२} व्यपिइं^{३३} आरा
छइं^{३४} एणी^{३५} पेरि^{३६} स्वामी^{३७} अनइं^{३८} शेवकि^{३९} करी राज्यचक्र प्रवर्त्तिइं^{४०} ।

शिरसा विष्टता निम्बं तथा स्नेहेन पालिताः ।

अपि क्रिया विगड्यन्ते निःस्नेहाः किं न सेवकाः ॥ ९९ ॥

न्यते^{४१} माथट^{४२} धाया^{४३} अनि^{४४} स्नेहे^{४५} जे तेन्^{४६} निणि^{४७} बधारा^{४८}
एहवा केय^{४९} तेन्^{५०} रिगग म्पणू^{५१} निहि^{५२} पांमइं^{५३} पछि^{५४} स्नेहरहित^{५५}
शेवक^{५६} विरागनि^{५७} तु^{५८} पामि^{५९} ज^{६०} ।

राजा तृष्टोऽपि मृत्यानामर्थमात्रं प्रयच्छति ।

तेऽपि समानमात्रेण प्राणरप्युपकुर्वते ॥ १०० ॥

राजा तृष्टोथो^{६१} जे^{६२} द्रव्य देइं^{६३} अनइं^{६४} शेवक^{६५} राजानि^{६६} मानि^{६७}
जि^{६८} आपणा ज्युद्धनिइं^{६९} व्यपिइं^{७०} [प्राण दे]^{७१} ।

एवं ज्ञात्वा नरेन्द्रेण भृत्याः कार्या विचक्षणाः ।

कुलीनाः^{१०} और्यसंयुक्ताः^{११} शक्त भक्ताः क्रमागताः ॥ १०१ ॥

[14-B] एहूँ^{१२} जांणीनिं^{१३} राजाईं^{१४} चतुर कुलीनं^{१५} शर समर्थ
भक्त पूर्वें^{१६} च्याल्या^{१७} आविं^{१८} एहवा^{१९} शेवक^{२०} करवा.

यस्य कृत्यं समावेश्य निर्विकल्पेन चेतसा ।

आस्यते सेवकः स स्यात्कलत्रमिव चापरम् ॥ १०२ ॥

जे^{२१} शेवक^{२२} राजानुं^{२३} काज^{२४} करी निश्चंत^{२५} रहिं^{२६} ते शेवक,^{२७}
बीजा बैअरिं^{२८} जाणवा.^{२९}

यः कृत्वा दुष्करं कर्म लज्जयाऽघोमुखस्थितः ।

नो ब्रूते सन्मुखं किञ्चित्तेन राजा सहायवान् ॥ १०३ ॥

जिं^{३०} सेवक कठिण कामं^{३१} करीनें^{३२} अणबोल्हो बेसीनिं^{३३} रहिं^{३४} ते
राजानो सहाय जाणवो.^{३५}

यश्चाहूतः समभ्येति द्वारि तिष्ठति सर्वदा ।

पृष्टः सत्यं मितं ब्रूते तेन राजा सहायवान् ॥ १०४ ॥

जे^{३६} शेवक^{३७} बोल्हुं^{३८} आविं^{३९} अनिं^{४०} सदा वारिं^{४१} विठो^{४२} रहिं^{४३}
अनिं^{४४} पूछ्यां^{४५} पछी साचूं^{४६} बोल्हं^{४७} तेणिं^{४८} शेवकिं^{४९} राजा सहायवंत.

न गर्व कुर्वते मानेनापमाने न कुप्यति ।

स्वाकारं रक्षयेच्चस्तु स भृत्योऽर्हो महीभुजाम् ॥ १०५ ॥

गर्व^{५०} न करइं^{५१} मान्यं^{५२} पांम्यां^{५३} पछी अनं^{५४} अपमान पांम्यां^{५५}
पछी कोपिइं^{५६} नही; आपणूं^{५७} स्वरूप रापइं^{५८} ते सेवक राजानिं^{५९} जोम्य.^{६०}

अनादिष्टोऽपि भूपस्य दृष्ट्वा हानिकरं च यः ।

यतते तस्य नाशाय स भृत्योऽर्हो महीभुजाम् ॥ १०६ ॥

जे^{११} शेक^{१२} अण्णुं^{१३} राजानि^{१४} हाणि^{१५} फिडे^{१६} अनि^{१७} रोग
फेडवानि^{१८} यत्न करइ^{१९} ते शेक^{२०} राजानि^{२१} शेयानि^{२२} जोग्य^{२३} हुंइ^{२४} ।

न क्षुधा पीडयते यस्तु निद्रया न कदाचन ।

न च शीतातपाच्चैश्च स भृत्योऽहो महीभुजाम् ॥ १०७ ॥

जे^{२५} सेकनि^{२६} भूप्य^{२७} निद्रा शीततामड, एतरा वाना^{२८} जिन्हि^{२९}
न पीडिइ^{३०} ते राजानि^{३१} ज्योग्यि^{३२} ।

श्रुत्या साम्रामिर्ज्ञां वाचां भाविनीं स्वामिनं प्रति ।

येन सस्येन नित्यं च स भृत्योऽहो महीभुजाम् ॥ १०८ ॥

जीणि^{३३} रहिति^{३४} राजानु^{३५} हुणार^{३६} सग्राम^{३७} सामलीइ^{३८} अनि^{३९} जे
स्थिर रहिइ^{४०} ते सेक^{४१} राजानि^{४२} ज्योग्यि^{४३} ।

सी[१५-A]मा सञ्ज्ञेचमायाति बहौ चर्म यथावृत्तम् ।

येन सस्येन स त्याज्यो भृत्यो राज्यं समीहता ॥ १०९ ॥

जे^{४४} शेक^{४५} छता^{४६} शीम^{४७} गामनी^{४८} थोडी थाइ^{४९} अनिरा^{५०} लि^{५१}
ते रूडू वाळिति^{५२} राजाइ^{५३} त्यजवो बली विगेप वचन बोलीइ^{५४} छिइ^{५५} ।

अथ दल्ल दाल्लं वीणा वाणी नरश्च नारी च ।

पुरुषविशेषं प्राप्ता भगवन्त्ययोग्याश्च योग्याश्च ॥ ११० ॥

घोडा^{५६} शाहाम्ब^{५७} लोहेडा^{५८} वाचा^{५९} पुरूप^{६०} सी, एतरा^{६१} वाना^{६२}
पुरुष विशेषने^{६३} पामी^{६४} मलीइ^{६५} अनि^{६६} पाहयाइ^{६७} थाइ^{६८} अनि^{६९} ए
शीयाल^{७०} ण्हुं^{७१} जणीनिइ^{७२} मू^{७३} उपिरि^{७४} म्यामी^{७५} ति^{७६} जि^{७७} इ^{७८}
अवगणीउ^{७९} नृ^{८०} मान्तु^{८१} नयी नि^{८२} युक्त नही^{८३} ये^{८४} भणी,

विष्णु दृढरूपेण मृगरूपेण वा मुनि ।

पशुमुखा दृढरूपेण पूज्यते हि न साधुभि ॥ १११ ॥

विष्णु सुअरनि^{११} रूपि,^{११} रूपि^{११} मृगनेइ^{११} रूपि,^{११} स्वामि
कात्तकय^{११} बोकडानइ^{११} रूपि,^{११} एतला^{११} नीच रूप माटि^{११} शू^{११} नथी
पूजाता,^{११} सधलाइ^{११} पूजीइ^{११} छइ सत्पुरुषे.^{११} बली,

नेतदं किं ततः सिंह गृहजाताश्चिरंतनाः ।

भृत्याः श्रेयस्करा राज्ञां अमात्यास्ते हिता इति ॥ ११२ ॥

अहो सिंह, एहु फाई^{११} नथी जे^{११} सिवक^{११} [घरना^{११} ज होइ,^{११}
अनइ प्रधान तेह^{११} ज होइ, अनइ तेह ज] राजाना हितकारी हुइ,^{११}
एहु^{११} नथी तो सु^{११} अनिराई^{११} हुइ ?^{११} बली बोल्यूं^{११} छइ^{११}:

कौशेयं कृमिजं सुवर्णमुपलब्ध्वापि गोरोमतः

पङ्कात्तामरसं शशाङ्क उदधेरिन्दीवरं गोमयात् ।

काष्ठादग्निरहेः फणादपि मणिगोपित्ततो रोचना

प्राकाश्यं स्वगुणोदयेन गुणिनो गच्छन्ति किं जन्मना ॥ ११३ ॥

पडसूत्र कीडाथी उपजिइ,^{११} [शोनुं^{११} पाहाणथी^{११} ऊपजइ^{११}], द्रो^{११}
गायना^{११} रोमथी उपजइ,^{११} [^{११}कादवथी कमल], चंद्रमा समुद्र थकी^{११}
उपजेइ,^{११} इंदीवर गायना^{११} छांणथी,^{११} अग्नि काष्टथी,^{११} मणि सापना^{११}
फणिथी, गौरोचंदन^{११} गायना^{११} पित्तथी, एतलानुं^{११} प्रकाश आपणि^{११}
गुणि^{११} करी छइ;^{११} पण जेथी^{११} ऊपना^{११} तेन्हे गुण^{११} नही^{११} तिम
गुणवंतनो^{११} प्रकाश आप[15-B]णि^{११} गूणि^{११} करी पण पितानि^{११}
गुणि^{११} नही.^{११} बली,

भूपिका गृहजातापि हन्तव्या सापकारिणी ।

उपप्रदानैर्माज्जारो^{११} हितकृतप्रार्थ्यते नरैः ॥ ११४ ॥

ऊंदिरी घरमाहि^{११} ऊपनी^{११} हुइं^{११} अनि^{११} व्योणसाड^{११} करिइं^{११}
ति^{११} मारवी,^{११} अनि^{११} मार जि^{११} कंदर्प ति^{११} हित करी^{११} तीजे^{११} सह
वाछि.^{११}

एरण्डभिण्डार्कनलैः प्रभूतैरपि सञ्चितैः ।

दारुतृप्त्यं यथा नास्ति तथान्यैः किं प्रयोजनम् ॥ ११५ ॥

एरंडा मीडा^{१०} आकडानल ए रूडा अनि^{११} घणा^{१२} हुइं^{१३} तोहिं^{१४}
एणि^{१५} सागना काएनुं^{१६} काम न सरि,^{१७} तिम बीजि^{१८} हीनि^{१९} घणि^{२०}
काई^{२१} नही.^{२२}

किं भवतेनासमर्थेन किं शक्तेनापकारिणा ।

भक्तं शक्तं च मां राजन् नावजातुं त्वमर्हसि ॥ ११६ ॥

असमर्थ हुइं^{२३} अनिइं^{२४} भक्ति करइं^{२५} तेणे^{२६} शूं^{२७} कीजिइं,^{२८}
अनिइं^{२९} समर्थ हुइं^{३०} अनि^{३१} पाइ^{३२} करे^{३३} तेणे^{३४} शूं^{३५} कीजिइं?^{३६}
अहो राजान् हूं^{३७} भक्त अनिइं^{३८} समर्थ छंउं;^{३९} तु मुनि^{४०} निरादर^{४१}
करवा जोग्य^{४२} नही.^{४३}

अवज्ञानाद्राज्ञो भवति मतिहीनः परिजन—

स्ततस्तत्प्राधान्याद् व्रजति न समीपे बुधजनः ।

बुधैस्त्यक्ते राज्ये भवति न तु नीतिगुणवती

विपन्नाया नीतौ सनृपमवशं नश्यति कुलम् ॥ ११७ ॥

राजाना अज्ञाणपणायी^{४४} सेवक मतिहीन हूं^{४५} अनि^{४६} दोवक^{४७} मति-
हीन^{४८} थ्या पछी राजा समीपि^{४९} पंडित नाविइं,^{५०} अनि^{५१} पंडिते जे^{५२} राय^{५३}
छाडीयेइं^{५४} पछि^{५५} राजनीति भली न हुइं,^{५६} राजनीति निपर थ्या पछी
राजा समित^{५७} [कुल]^{५८} नाशि^{५९} पामि.^{६०}

सिंह कहिं^{६१} छइं,^{६२} अहो दमनक तु^{६३} समर्थ^{६४} असमर्थ थकु^{६५} जूना
प्रधाननु^{६६} पूर^{६७} छेइं,^{६८} ते भणी^{६९} बोलिजे तूं^{७०} बोलवा हीट्टि^{७१} छिइं.^{७२}
ते. दमनक बोल्थो, दशमिन्^{७३} काई^{७४} विनति छेइं.^{७५} पिंगलक
बोल्थो,^{७६} तूं^{७७} आपणो अभिप्राय बोलि. दमनक बोल्थो.^{७८}

अपि स्वल्पतरं कार्यं यद्वेत्पृथिवीपतेः ।

तत्र वाच्यं सभामध्ये प्रोवाचेदं बृहस्पतिः ॥ ११८ ॥

राजानुं थोइइ^{१६} काज^{१७} जे^{१८} हुइ^{१९} ते^{२०} सभा मध्य^{२१} न किहिवुं^{२२}
एह^{२३} [16-A] बृहस्पति^{२४} कहीइं^{२५} ते भणी^{२६} माही विनती स्वामिन्
एकाति^{२७} सांभलीइं^{२८} यि^{२९} भणी,

पट्णो^{३०} भिद्यते मन्त्रश्चतुर्कणस्तु गर्जति ।

द्विकर्णस्य तु मन्त्रस्य ब्रह्माप्यन्तं न गच्छति ।

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन पट्णं रक्षयेन्नुप ॥ ११९ ॥

जे^{३१} मंत्र छरुन हुइ^{३२} ते भिदनि^{३३} पामिइं^{३४} अनि^{३५} चूकन^{३६} जे^{३७}
मंत्र हुइं^{३८} ते गाजिइं^{३९} विरुन^{४०} मत्रना पारनि^{४१} अति^{४२} ब्रंझाइं^{४३} न
जाणि^{४४} ते माटि^{४५} सर्व^{४६} प्रयत्नि प्यट्ण^{४७} मंत्र राप्यवो^{४८} ।

तवार^{४९} पठी पंगलजनु^{५०} अभिप्राय जाणीनिइं^{५१} समस्त बाध्य^{५२}
हस्ती वरथडा^{५३} एह^{५४} वचन साभली^{५५} तत्क्षण विगल्या^{५६} थ्या, पठिइं^{५७}
दमनक बोल्तु^{५८} हउं^{५९} स्वामिन्^{६०} उदकप्रासननिं^{६१} जाता^{६२} यक्रा^{६३}
क्रा^{६४} ये पाछा बली ईहा रखा. पिंगलक केहितो^{६५} हवउं^{६६} हसतो^{६७}
यक्रो^{६८} विपरीति^{६९} कहितुं^{७०} हउं^{७१} काई नही. दमनक बोल्थो,
स्वामिन्, जो^{७२} कहिना शरपूं^{७३} न हुइं^{७४} तु^{७५} रहिवा^{७६} बो. बोल्थू^{७७}
छिइं^{७८} ।

दारेषु गोप्यं पुरुषेषु किञ्चित्

गोप्यं वयस्येषु सुतेषु किञ्चित् ।

युक्तं न वा युक्तमिदं विचिन्त्य

वदेद्विपश्चिन्महतोऽनुरोधात् ॥ १२० ॥

विक्तीलीइक^{७९} वात स्त्रीथी गुप्त राप्यवी,^{८०} क्तितीलीइक^{८१} पुरुषथी

गुप्त^१ राषवी, कितली^१ वात मित्रथी गुप्त राषवी [केतली^१ वात पुत्रथी गुप्त^१ राषवी] अनिइं^१ पंडिति^१ माहंत^१ आगिलि^१ जुक्त^१ अथवा अजुक्त^१ वात चिमांसीनिइं^१ करवी.

एहं^१ सामलीनि^१ पिंगलक चीतरतो^१ हौउं^१ ए दमनक जोम्य^१ दीसि^१ छिइं^१ ति मणी^१ माहारो^१ अमिप्राय ए आगिलि^१ कहं^१ बोल्यु^१ छै^१ जे^१ मणी^१,

सुहृदि निरन्तरचित्ते गुणवति भृत्ये प्रियासु नारीषु ।

स्वामिनि सौहृदि युक्ते निवेद्य दुःखं सुखी भवति ॥ १२१ ॥

जि^१ मित्र एकचित्त हुइं^१ अनि^१ शेवक^१ गुणवंत हुइं^१ अनि^१ जे^१ की प्रिय हुइं^१ अनि^१ स्वामी^१ निर्मलचित्त होइं^१ तो एतल^१ आगिलि^१ आपणूं^१ दूःप^१ निविदी^१ अनि^१ सुषी थइइं^१.

अहो दमनक तूं^१ ए मोटो शब्द सांगलइं^१ छइं^१ ? दमनक बोल्यो, स्वामिन्^१ सांगलं छूं^१ [16-B] ति^१ सुं^१ ? पिंगलक बोल्यो, हूं^१ ए शब्द थकें^१ वन ए^१ छांडी जावा हीइं^१ छूं^१. दमनक बोल्यो, ते काई^१ जाउं^१ छूं^१ ? पिंगलक बोल्यो, ये मणी^१ ए शब्द शरपो^१ मोटो^१ जीव छिइं^१ एहु^१ छैइं^१ जेहन्हु^१ ए मोटो शब्द सामलीइं^१ छैइं^१ ते मणी^१ ए शब्द शरपो^१ मोटो^१ जीव हसि^१ अनि^१ जीव जेउओ^१ मोटो^१ पराक्रम हसि^१. दमनक बोल्यो, स्वामिन्^१ जे^१ शब्द मात्रिथी^१ भय उपनो^१ छिइं^१ ते अजुक्त^१ बोल्यं छिइं^१

अग्मसा मिद्यते शैलः तथा मन्त्रोऽप्यरक्षितः ।

पैशुन्याद्विद्यते स्नेहो गिरा मिद्यते कातरः ॥ १२२ ॥

पर्वत उदकि^१ करी गिदीईं^१ तिम मंत्र अणरापो^१ मिदीईं^१ अनिइं^१ पिशुनपणि^१ स्नेह जाइं^१ बीहकण^१ बाणीइं^१ मेदीइं^१.

तिं^१ भणी स्वांमिन^२ तहांरु^३ पूर्वजे^४ उपांजुं^५ वननि^६ छांडवानि^७
अजुक्त^८ अनि^९ इहां^{१०} शब्द तो अनिकि^{११} प्रकारना आकाशमार्गनिहं^{१२}
व्यपि^{१३} ऊपजे^{१४} छिहं^{१५} ते मध्य^{१६} जे^{१७} केवल शब्द^{१८} मात्र छिहं^{१९} तेथी
न बीहीवू^{२०} यम^{२१} केतला शब्द वांशना,^{२२} वांणीना^{२३} पटहना, मृदंगनी,^{२४}
कमाडना,^{२५} यंत्रादिकना, एहंथी^{२६} न बीहवू^{२७} बोल्युं छिहं^{२८}

अत्युत्कटे च रौद्रे च शत्रौ यस्य न हीयते ।

धैर्यं प्राप्ते महीशेऽपि न स याति पराभवम् ॥ १२३ ॥

ये स्वांमीनु^१ धैर्य, रौद्र उत्कट कठिण^२ एहा शत्रू^३ पाग्या^४ पछी^५
धीर्य^६ क्षीण न हुइ^७, ते राजा पराभव न पामिहं^८ बली,

दर्शितभये विधानरि धैर्यध्वंसो हि नैव धीराणाम् ।

शोपितसरसि निदाघे नितरामेयोन्नतः सिन्धुः ॥ १२४ ॥

जिवारि^१ दैईव^२ य दिपाडिहं^३ तवारि^४ धीरनो धैर्य न जाइ^५
यम^६ ग्रीष्मकालि^७ उदक शोषहं^८ पछि समुद्र गाजहं^९

यस्य न विपदि विपादः संपदि हर्षो रणे च धीरत्वम् ।

निजकुलगगनशशाङ्कं जनयति जननी सुतं विरलम् ॥ १२५ ॥

जेहनइ^१ आपदा छतां दुःख नही^२ अनि^३ संपदा छतां^४ हर्ष
करइ^५ नही^६ अनइ संग्राममाहि^७ जे धीर हुइ^८ ऐहा^९ पुरू १७-A] प-
निहं^{१०} विरली स्त्री ज्यणि^{११} बली,

शक्तिवैकल्पनग्रस्य निःसारत्वान्नधीयसः ।

जन्मिनो मानहीनस्य तृणस्य च समा गतिः ॥ १२६ ॥

जे^१ पुरूष^२ शक्ति पाषहं^३ नग्र हुइ^४ अनि^५ निर्बल माटि^६
लघु हुइ^७, अनइ^८ जे पुरूष^९ मानहीन^{१०} होइ^{११} ते पुरूषनी अनि^{१२}
तृणनी^{१३} गति शरपी^{१४} बली,

अन्यप्रतापमासाद्य यो घृष्टत्वं न गच्छति ।

दुर्भगाभरणस्यैव रूपेणापि हि तेन क्रिम् ॥ १२७ ॥

जे" अनिरानो" प्रताप" पांमीनिहं" घृष्ट न हुई" ते पुरा" दुर्भगाना" रूढा" आभरणनी परि" कोई" नही."

ते मणी एहुं" जाणीनिहं" धैर्यं फरवूं," केवल शब्द मात्रयी बीहवु " नही." बोहुंउ" छइ,"

पूर्वमेव मया ज्ञातं पूर्णमेतद्धि मेदसा ।

अनुप्रविश्य विजातं यावद्दारु च चर्म च ॥ १२८ ॥

पूर्वि" मिह" ए मृदंग मिहं"पूर्ण" जाणित," पठि" माहि" पइठा" पठी थोइ" काष्ट अनइं" थोइ" चांभइ." पिंगलक" बोल्पु," ए कया किम ? दमनक कहतो" ह्वउ :"

[२. शिष्याळ अने दुन्दुभि]

फौ' एक प्रदेशनइ' विपइ' भुपु' सीआल' इतस्तत अमहुं' थकु' वनमाहि' धि सैन्यनी' युद्धनी भोयनि" पांगुं." ति" वनमाहि" वानी" हलावी" जे" वृक्षनी" डालि" करी वाजतूं" मृदंग" सांभली," तिवार पछी बीहीनो" थको" शीयाळ" चीतवतो" हूउं:" अहो हवइ" ह" मूंउं." जांहा" लगिइ" ए शब्दनो" करणहार न" देपि" तितलि" नाहसू" अथवा ए नाहासवूं" युक्त नही." जे" मणी" माहारूं" बापनु" उपार्जु" वन ते छांडवा" युक्त नही." बोल्पु" छइ:"

मये या यदि वा हर्षे संप्राप्ते यो विमर्शयेत् ।

कृत्यं न कुस्ते वेगान्न स सतापमाप्नुयात् ॥ १२९ ॥

मय अथवा हर्ष पाभ्या पछी ये" पूरूप" विमासीनेइं" काम नि" करिइ" ति" संतापनइ" पामइं."

ते भणी नथी जाणतुं^{५५} केहितुं^{५६} ए मोटउं^{५७} शब्द, शा^{५८} थकी^{५९}
ऊपतु^{६०} अनिइं^{६१} किंहा^{६२} उपजइ^{६३} छइ, एहवु^{६४} विमासीनइं^{६५}
सी[17-B]आल^{६६} हलइं^{६७} हलइं^{६८} जिहा^{६९} वाजि^{७०} छिइं^{७१} त्याहा^{७२}
ग्युं^{७३}. जै जोइं^{७४} नो मृदंगनिइं^{७५} वाजतुं^{७६} देपतो^{७७} हूउं^{७८} जेतलिं^{७९}
वायु वाइ छे^{८०} तेवारि^{८१} वृक्षनी शापा^{८२} करी वाजि^{८३} छिइं^{८४} पछि^{८५}
शीयाल तिं^{८६} मृदंग जाणीं^{८७} विनोदि^{८८} आफणीइं^{८९} वजावतो हूउं^{९०}
वली^{९१} हर्षथी चित्तमाहि चीतवतो^{९२} हूउं^{९३} अहो चिरकाल जइनिइं^{९४}
मइं^{९५} एकाइंत्यनिं^{९६} व्यपिं^{९७} भोजन पांग्यो;^{९८} सहीं^{९९} ए दिशिं^{१००} छइं^{१०१}
तिं^{१०२} मांस मेदिं^{१०३} भरुं^{१०४} छिइं^{१०५}, एहू^{१०६} विमांसीनिइं^{१०७} पछिं^{१०८} चांवडिं^{१०९}
बांधूं^{११०} जिं^{१११} मृदंग तिं^{११२} मोटिं^{११३} कष्टिं^{११४} विदारीनिइं^{११५} एकं^{११६} पासं^{११७}
पिठो.^{११८} कठिणं^{११९} ठामिं^{१२०} दांतिं^{१२१} चामडूं^{१२२} फाडतां दांत पड्युं^{१२३} पछिइं^{१२४}
माहि पिठां^{१२५} पछी मूदिं^{१२६} थोडूं^{१२७} शूं^{१२८} चांवडूं^{१२९} अनिं^{१३०} लाकडूं^{१३१} अनिं^{१३२}
माहि पिठो^{१३३} देपईं^{१३४} सघळूं^{१३५} पोलूं^{१३६} देपीनइं^{१३७} निरासं^{१३८} थको एकं^{१३९}
श्लोक शीयाल भणतो होउं^{१४०} जे पूर्वे श्लोक ल्यपो^{१४१} 'पूर्वमेव मया ज्ञातं'
श्लोक. ते भणी हूं^{१४२} कहूं^{१४३} छूं^{१४४} जे^{१४५} शब्द मात्र थकिं^{१४६}, इवामिन,^{१४७}
न बीहीवूं^{१४८} पिंगलक बोल्हो, अहो दमनक जोनिं^{१४९} माहारो^{१५०} परिवार
सघलो^{१५१} भयमीत छिइं^{१५२} नाहासवानिं^{१५३} हीडिं^{१५४} छिइं^{१५५} तो किम
हूं^{१५६} धैर्य अवलंबूं^{१५७}? दमनक बोल्हो,^{१५८} स्वांमिनं^{१५९} एहनो^{१६०} दोष
नही,^{१६१} जे भणीं^{१६२} शेवकं^{१६३} राजा शरपां^{१६४} हुइं^{१६५} बोल्ह्युं छइं^{१६६},

अश्वः शस्त्रं शास्त्रं वीणा वाणी नरश्च नारी च ।

पुरुषविशेषं प्राप्ता भवन्त्ययोग्याश्च योग्याश्च ॥ १३० ॥

घोडा शस्त्र शास्त्र वीणा वाणी पुरुष स्त्री एतलं वांनां^१ जेहा
पुरुषनिं^२ पांमिं^३ तेहां^४ थाइं^५.

अहो पिंगलक जां लगिं^१ हूं^२ ए शब्दनुं^३ इवरूपं^४ जोइं^५

आवूं तां रगि आपणा परिवार सहित धैर्य अवलंबीनिहं आहां रहिजे. पछिहं जिहवूं हसि तिहवूं कार्य विमांसीसि. पिंगलक बोल्सु, अहो तिहा तूं जावा हीडि छेइ? दमनक बोल्सु, स्वांमीनी आज्ञा शैवकि करीयि, न करीहं, एम विमासयी नही. बोल्सु छड,

स्वाम्यादेशात्सुभृत्यस्य न मीः संजायते कचित् ।

प्रविशेन्मुखमाहेयं दुस्तरं वा महार्णवम् ॥ १३१ ॥

स्वांमीनी आज्ञार्थी [18-A] शैवक भलो जो वैधानरमाहि पइसइ अथवा समुद्रमाहि पइसइ तोहि भय न ऊपजइ.

स्वाम्यादिष्टस्तू यो भृत्यः समं विपममेव च ।

मन्यते न स संघार्यो भूभुजा भूतिमिच्छता ॥ १३२ ॥

जे राजा संपत्ति वाछिहं तेणि ते शैवक रापवो जेन्ह आज्ञा दीधा पछी सम अथवा व्यपम न विमासि.

पिंगलक बोल्सो, अहो दमनक इम छंइ तो तूं जा, तूंन्हि कल्याण हय्यो. तिहार पछी दमनक ति सिंहनि नमस्कार करीनि ज्मांहा संजीवक ठि स्याहा शब्दनि अनुसारि जातो हौउं. तिहार पछी दमनक गि थिकी पिंगलक मयव्याकुलित थको चीनवतौ हुउं, ते अहो मि रूड न कीधूं जे मि दमनकनु विश्वास आंणीनि माहा चितनुं अमिप्राय कहुं. कदाचि दमनक बिहिनि म्यलउं हुइं अनि मि अधिकारियो छंडावुं तेणि दुष्ट बुद्धि हुइं मूं ऊपरि. बोल्सूं छि,

ये भवन्ति महीपस्य संगानितविमानिताः ।

यतन्ते तस्य नाशाय सर्वदाऽपि कुलोद्भवाः ॥ १३३ ॥

जे^१ राजानि^१ शेवक^१ प्रथम मान्य^१ हुइं^१ ते राजाना नाशनिं^१
यल करइं^१ जुइइं^१ पूर्विं^१ चाल्या आवना हुइं^१ वुहिइं^१.

ते भणीं^१ जां लगिं^१ एहीं^१ करणीं^१ न जाणूं^१ तां लगिं^१
स्थांलांतरिं^१ रहूं.^१ कदाचिं^१ दमनक ज तेहिं^१ आंणीनिं^१ [१८-B]
मूहइं^१ मरावइं.^१ बोल्युं^१ छइं,^१

न वध्यन्ते ह्यविश्वस्ता दुर्बलाः बलवत्तरैः ।

विश्वस्ताश्चापि वध्यन्ते बलिनो दुर्बलैरपि ॥ १३४ ॥

दुर्बल थका^१ जिं^१ विश्वास न करिइं^१ ते बलवत्तरिं^१ न मराइं^१
अनिं^१ बलवत्तरं थका जे^१ विश्वास करिइं^१ तिं^१ दुर्बलिं^१ पण मराइं.^१

बृहस्पतिरपि प्राज्ञो न विश्वासं व्रजेन्नरः ।

राज्यलोभाद्यतो घृत्रः शक्रेण शपथैर्हतः ॥ १३५ ॥

बुद्धिमतिं^१ बृहस्पतिनुइं^१ विश्वास न करवो;^१ जे भणीं^१ इंद्रिं^१
राज्यनां^१ लोभधी बृत्रासुर मारवो.^१

यदिच्छेदात्मनो बृद्धि आयुष्यं च सुखानि च ।

शपथैः सहितस्यामि न विश्वासं व्रजेन्नरः ॥ १३६ ॥

जो^१ आपणपानिं^१ बृद्धि वांछीइं^१ तुं^१ अनिं^१ आयु अनिं^१ सुप,
तुं^१ समं^१ करी जे^१ म्यलो^१ हुइं^१ तेनुइं^१ विश्वास न करवो.

न विश्वासं विना शत्रुर्देवानामपि सिध्यति ।

विश्वासात्त्रिदशेन्द्रेण दितेर्गर्भो विनाशितः ॥ १३७ ॥

विश्वास विना शत्रूँ देवइनुइं^१ साध्य नही^१ विश्वासिं^१ करी
इंद्रिं^१ दैत्यनुं^१ गर्भनीं^१ विनाशिं^१ पमाडवो.

एहुं निश्चयं^१ करी पिंगलक एकाइंतनिइं^१ व्यपिइं रही दमनकनीं^१
वाट जोतुं^१ हवु.^१ दमनकं^१ संजीवक कन्हि जईनइं वृषभ जाणीनि हर्षित

थकुं चीतवतउ हूउ, अहो भल्लुं हूउ; एणिं करी संधि विमहादिक
मंत्र करी पिंगलक माहुरइ वशिं हुशि. वोल्हो छइ,

न कौलीन्यान्न सौहार्दान्नुपो चाक्ये प्रवर्तते ।

मन्त्रिणां यदि नाभ्येति व्यसनं शोकमेव च ॥ १३८ ॥

कुलीनपणइ, [सुहृदणें], वचने करी, राजा प्रधाननिहं
वशिं न हुइ, जां लगिं कष्ट अथवा शोक आवी नइ
पड्युं हुइ.

सदैवापद्रुतो राजा भोग्यो भवति मन्त्रिणाम् ।

अत एव हि बाञ्छन्ति मन्त्रिणः सापदं नृपम् ॥ १३९ ॥

राजा आपदा पाम्युं थकुं प्रधाननेइ वशिं हुइ, ते भणीं
प्रधानं राजानइ आपदा पामीं बांछइ.

यथा नेच्छन्ति नीरोगाः कदाचित्सुचिकित्सकान् ।

तथापद्रहितो राजा सचिवं ना[10-A]मिवाञ्छति ॥ १४० ॥

यमं निरोग कदाचिं पणं वैद्यनिं न बांछइ तिम राजा
आपदाइ रहित थकुं प्रधाननइ न बांछइ.

एहूं चीतवतो दमनक पिंगलक भणीं आवतो हूउ.
पिंगलक दमनकनइ आवतुं देसीनइ पूर्विं हूतो त्यमं रहो.
दमनक पिंगलकनइ नमस्कार करीं विठउं. पिंगलक वोल्हो, अहो
तिं ते जीउ शो दीठो : दमनक वोल्हो, स्वांमी तह्यारा प्रसादयी
दीठो. पिंगलक वोल्हो, अहो साचूं वोल्हिनइ. दमनक वोल्हो, शूं
स्वामी आगिलि असत्य बोलीइ : वोल्हूं छइ.

अपि स्वल्मसत्यं यः पुरो धदति भूमिजाम् ।

देवानां च विनश्येत स द्रुतं सुमहानपि ॥ १४१ ॥

माहांत^१ थको जे^२ राजा आगलि, दिव^३ आगिले^४ थोइइ^५ जुंइ^६
बोलिइ^७ ते शीघ्र नाशनि^८ पांमिइं^९ वली,^{१०}

सर्वदेवमयो राजा मनुना संप्रकीर्तितः ।

तस्मात्तं देववत् पश्येन्न व्यलीकेन कर्हिचित् ॥ १४२ ॥

मनु रिपीश्वर^१ कहिइ^२ राजा सर्व दिवमय^३ हुइं, ते भणी
राजानि^४ देवनी परिचं^५ दिपवूं^६ पण व्यरुइं^७ दृष्टि^८ न देपवूं^९ वली,

सर्वदेवमयास्यापि विशेषो भूपतेरयम् ।

शुभाशुभफलं सद्यो नृपाद्देवाद्भवान्तरे ॥ १४३ ॥

राजा सर्व देवमय हुइ^१ पण देवथी राजानिइं^२ विशिषे^३ छइं;^४
राजा^५ शुभ अनइ अशुभ फल तत्काल देइ,^६ देवताथी फल जंन्मांतर^७
पांमीइं^८

पिंगलक चोख्यो,^१ अथवा^२ ते^३ जीव दीठो हुइशेइ^४ दीन
ऊपरि^५ मांहंत^६ न कोपिइं^७ ऐहूं^८ मांनीनि^९ तिणइं^{१०} तुं न मारयो ?^{११}
चोख^{१२} छइं,^{१३}

तृणानि नोन्मूलयति प्रभञ्जनो

मृदूनि नीचैः प्रणतानि सर्वतः ।

स्वभाव एवोन्नतचेतसामयं

महान्महत्स्वेव करोति विक्रमम् ॥ १४४ ॥

जे^१ भणी वायु नीचां कूलां^२ तृण न उप्पाडि,^३ तिम ए^४
माहांतनु^५ स्वभाव जे महांत मांहोतशूं^६ कलहो करिइं^७ पण नीचाशूं^८
नही.^९ [19-B] वली,

गण्डस्थलेषु मदवारिमहौघलुब्ध-

मत्तग्रमद्ग्रमरपादतलाहतोऽपि ।

कोपं न गच्छति नितान्तबलोऽपि नाग-

स्तुल्ये बले तु बलान्परिक्रोमेति ॥ १४५ ॥

भृमर^१ हस्तीना^२ कुंभस्थलेनइ^३ व्यपदं^४ मर्दि^५ करी लोभनइ^६
पांम्या^७ थका पुगि^८ करी प्रहार हस्तीनि^९ माथिइ^{१०} करइ^{११} पण^{१२}
बलवन्तइ^{१३} थकु^{१४} हाथी भृमर^{१५} ऊपिरि^{१६} कोप निइ^{१७} पांमि^{१८} ति भणी^{१९}
बलवत्तर जे^{२०} ते^{२१} आपण शरपा^{२२} बलवत्तरसूं^{२३} कोपि पांमइं.

दमनक बोल्यो, ति^{२४} माहांनभावु^{२५} छइ^{२६} अनिइ^{२७} हु^{२८} दुर्बल
छूं^{२९} पण तिहि^{३०} ताहरु^{३१} शेवक^{३२} करेसि^{३३} पिंगलक^{३४} बोल्युं^{३५} ते
परो^{३६} तिन्हइ^{३७} ठामि रहो अनइं^{३८} तूं^{३९} तेन्हइ^{४०} माहारो^{४१} सेवक करया
शमर्थ छइं^{४२} शुं ? दमनक बोल्यो, स्वांमीन^{४३} शु बुद्धि^{४४} करी साधवां
न सकीये ? बोलु^{४५} छइं,

न तच्छस्त्रैर्न नागेन्द्रैर्न हयैर्न पदातिभिः ।

कार्यं संसिद्धिमाप्नोति यथा बुद्ध्या प्रसाधितम् ॥ १४६ ॥

हथीयार^{४६} हाथी^{४७} घोडां पांला^{४८} ईणइं^{४९} कार्य सिद्धि न पामइं^{५०} ते
बुद्धि^{५१} कार्यसिद्धि^{५२} होइं^{५३}

पिंगलक बोल्युं^{५४} जु इमं^{५५} करेशि तो आज थकी^{५६} तुन्हइं^{५७}
प्रवांनपणुं^{५८} मइं^{५९} आप्युं^{६०} ए निश्चय. तुंह^{६१} ज संधिविग्रहादिक करजे,^{६२}
ते भणी^{६३} तु^{६४} जइनइं^{६५} जिम ते माहारो^{६६} शेवक^{६७} थाइं^{६८} त्यम^{६९} करि.
पछइं^{७०} दमनकनि^{७१} पिंगलकनि^{७२} नमस्कार करीनइं^{७३} वली संजीवक
वृषभ कन्हइं^{७४} जेइ जइनिइं^{७५} आक्षिपपूर्वक^{७६} एहूं^{७७} वचन बोलतो हौउं,^{७८}
अहो दुष्ट वृषभ तून्हइं^{७९} पिंगलक सिंह तेडिइं छइं; तु^{८०} तो मोढे
मोटे^{८१} मोटे^{८२} वृथा शब्द करे^{८३} छइं. एहूं^{८४} दमनकनुं वचन सांमलीनइं^{८५}
संजीवक^{८६} बोल्यो, अहो भाइं^{८७} पिंगलक ते^{८८} कुंग^{८९} ? एहूं^{९०} सांमली^{९१}
दमनक आश्चर्यपूर्वक बोलतुं^{९२} हउं, किम तूं^{९३} पिंगलक जे^{९४} स्वांमी^{९५}

तेन्हइं^{११} नथी जाणतुं^{१२} ? वेगि^{१३} तेन्ह^{१४} वचन करि,^{१५} नहीतिरि^{१६} फल
पामीशि.^{१७} अहो ति^{१८} पिं[20-A]गल्क सघले^{१९} वनचर^{२०} जीवि
बीघो^{२१} थमो^{२२} सघलानउ^{२३} स्वामी वडतलि^{२४} रहि छइं.^{२५} [एहुं
दमनरुनुं वचन]^{२६} सजीमरु^{२७} सामलीनिइं^{२८} परम दुप्यनि^{२९} पाभ्यो^{३०}
थको बोल्यो,^{३१} [अहो] दमनरु [तुं]^{३२} रुइं^{३३} बोली^{३४} जाणइं^{३५} एहो
दीसइं^{३६} छइं.^{३७} जो तू^{३८} मून्हइं^{३९} अमर^{४०} तिहा लेई जाइश^{४१} तो^{४२}
मून्हइं^{४३} अभयदान^{४४} देईनिइं^{४५} स्वामी^{४६} ये सिंह ते पाहि^{४७} प्रसाद
करावो. दमनरु बोल्यो, अहो ति^{४८} साचूं^{४९} बोलो;^{५०} ए राजनीत्य^{५१}
छइं.^{५२} बोल्युं^{५३} छइं,^{५४}

लभ्यते भूमिपर्यन्त समुद्रस्य गिरेरपि ।

न कथंचिन्महीपस्य चित्त विजायते क्वचित् ॥ १४७ ॥

भूमिनो^१ छेह^२ जाणीइं,^३ अनि^४ समुद्रनो छेह जाणीइं,^५ परवतिनो^६
छेह जाणीइं^७ पण क्यमिइं^८ राजाना चित्तनो पार^९ न जाणीइं.^{१०}

ता^१ लगइं^२ तूं^३ ईहा^४ ज^५ रहि^६ जेतलि^७ हूं^८ ताहा^९ जइं^{१०}
ते^{११} शुं^{१२} समसथरा^{१३} करी^{१४} सत्य बोल^{१५} लेई आवूं^{१६} पठि^{१७} तूं^{१८}
तिहा^{१९} लेइ^{२०} जाउं.^{२१} पठि^{२२} ति^{२३} दमनरु पिंगल्क कन्हइं^{२४} जईनइं^{२५}
एहवूं^{२६} बोलतो हउं,^{२७} स्वामी^{२८} ते जीम^{२९} नान्हो^{३०} नही,^{३१} मे^{३२} पूछुं^{३३}
ते ईश्वरना वाहननो वृषभ छइं.^{३४} हूं^{३५} ईश्वरिइं^{३६} यमुनानि^{३७} काठिइं^{३८}
चरवा कृपा करी भूंयो^{३९} लु^{४०} घणूं^{४१} शूं^{४२} कहूं^{४३} ए वन ईश्वर^{४४}
हूं^{४५} क्रीडा करवा^{४६} मुहनि^{४७} आपु^{४८} छिडं.^{४९} पिंगल्क^{५०} बोल्यो, मुहनइं^{५१}
भय उपनो छइं. अहो दमनरु त्याहा जैईनि ति शूं^{५२} कहूं^{५३} दमनरु बोल्यो,
स्वामिन्^{५४} मइं^{५५} तिहा संजीमरु आगलि एहवूं^{५६} वचन बोल्युं,^{५७}
चडिफानूं^{५८} वाहन सिंह ते^{५९} ईहा^{६०} वनमाहि^{६१} रहि^{६२} छइं.^{६३} तेन्हइं^{६४}
तुं^{६५} अभ्यागत अतिथि छइं.^{६६} ति मणी^{६७} ते^{६८} तून्हइं^{६९} तिहा बोलावइं^{७०}

छड़ं.^१ भाइपणा^२ थकि^३ ते मिह तून्हे^४ स्नेहि^५ करी अनिक^६
 भोज्यपांन^७ क्रीटानि^८ आर्थि एकर रहवानि^९ बोलावडं^{१०} छड़ं.^{११}
 पछेइं^{१२} तेगेइं^{१३} ए सर्व मंन्युं^{१४} अनइं^{१५} कइवा लागो, पिंगलक
 स्वांमीनी^{१६} अभयवाणी पांमूं^{१७} तो आवुं. एहूं^{१८} सांमली पिंगलक
 [20-B] हर्षयुक्त चोलतो होउं,^{१९} अहो दमनक ते^{२०} साचूं^{२१} बोल्यु.^{२२}
 माहारि^{२३} हृदयनि^{२४} गमतुं बोल्युं^{२५} अनइं^{२६} मइं^{२७} ए तेन्हइं^{२८} अमयप्रदानं^{२९}
 दीपूं^{३०} छेइं.^{३१} हवइं^{३२} तुं^{३३} तहेनुं^{३४} अमयप्रदाननुं^{३५} वचन मांगीतइं^{३६}
 हम्हेनइं^{३७} ईहा^{३८} लेई आवि. एहवूं^{३९} वचन कहे^{४०} ते रूहूं,^{४१}

अन्त सारैखुटिलैरच्छिद्रैः सुपरीक्षितैः ।

मन्त्रिभिर्धार्यते राज्यं स्तम्भैरिव निकैतनम् ॥ १४८ ॥

अंतर्गत सार होइ, बांका^१ न होइ, कुंग^२ संधाल^३ होइ,^४
 अनइं^५ परीक्षा करे^६ ऐहा^७ जि^८ प्रधान^९ तिणे^{१०} राज^{११} घरीइं^{१२} जिम
 थांमइं^{१३} घर घरीइं.^{१४} बली,

मन्त्रिणा मित्तसंधाने भिषजां सानिपातिके ।

कर्मणि व्यज्यते प्रजा स्वस्थे कौ वा न पण्डितः ॥ १४९ ॥

प्रधाननी^१ परीक्षा जेहा^२ भेद ऊपनो हुइं^३ तिहा^४ मिल^५ करता
 जाणीइं^६ अनइं^७ वैधनी परीक्षा सनिपात गतां जाणीइं.^८ स्वस्त छतां
 कुंग आपणी^९ चातुरी न केलवइं,^{१०} सह किअवइं.^{११}

तिवार पछी दमनक पिंगलकनि^१ प्रणाम्य^२ करीनइं^३ समीपि^४
 संधि करवा चाल्यो, अनइं^५ हर्षयुक्तयु^६ चीतवतु^७ हूउ,^८ अहो ए
 स्वांमी^९ अन्हनिइं^{१०} प्रसाद करे^{११} छइं^{१२} अनइं^{१३} वचननिइं^{१४} वशि^{१५}
 होउ.^{१६} ते भणी मु^{१७} यकी^{१८} अनिरा^{१९} धन्य^{२०} नयी. बोलूं^{२१} छइं^{२२}:

अमृतं शिशिरे वहिरमृतं वारिर्शनलं ।

अमृतं राजसन्माममृतं सगतिः सताम् ॥ १५० ॥

शीआलि^{१५} वहि अमृत हुइं,^{१६} टाढ़^{१७} पाणी अमृत हुइं^{१८} अनिइं^{१९}
राजानुं^{२०} मान्य^{२१} अमृत^{२२} हुइं^{२३} अनिइं^{२४} संपुरुषेनी^{२५} संगति अमृत^{२६}
हुइं.^{२७}

तिहार पछी संजीवरुनिइं^{२८} पासीनइं^{२९} कहतो हउं,^{३०} अहो मित्र
संजीवरुं^{३१} ताहि^{३२} अरि पिंगलंरु स्यामी^{३३} प्रसन^{३४} कीधो छंड.^{३५} तिणि^{३६}
सत्य वचन दीधु^{३७} छिइं^{३८} तिहा वेगि^{३९} चालुं.^{४०} मइं^{४१} राजेनी प्रसाद
पायो^{४२} छंड^{४३} पण रहिवु^{४४} नही^{४५} पण^{४६} गर्व करवउ नही.^{४७} हूइं^{४८}
ताहरा^{४९} काजनड^{५०} सधली राजधुरनी^{५१} प्रधानपदवी^{५२} पासीनइं^{५३} प्रधान-
[21-A] वट^{५४} करीश.^{५५} संजीवरु बोळुं,^{५६} ताहारि^{५७} हूं^{५८} अधीन^{५९} छूं.^{६०}
तूं^{६१} कहिधि^{६२} तिम हूं^{६३} करिम.^{६४} एम^{६५} करता मिहि^{६६} मिली^{६७} आपण
राज्यलक्ष्मी भोगवशुं;^{६८} आपण^{६९} मिहि^{७०} बोरु^{७१} छइं.^{७२} बोल्यु^{७३} छइं.^{७४}

आखेटकेण धर्मेण विभवा स्युर्वशे नृणाम् ।

मृगयां प्रेरयत्येको हन्त्यन्योऽत्र मृगानि ॥ १५१ ॥

आषेटक^{७५} वृत्ति^{७६} मनुप्यनि^{७७} घणा अभिभव होइ,^{७८} वश होइं^{७९}
यम^{८०} पारध्यनिट^{८१} एक प्रेरड, एक मृगनडं^{८२} मारिइं.^{८३}

यो न पूजयति गर्वाद्यशौचित्यं नृपाश्रितान् ।

स प्राप्नोति पदभ्रंशं मूपतेर्दन्तिले यथा ॥ १५२ ॥

जे^{८४} राजाना शेरफुनि^{८५} न मानिइं^{८६} ते दंता शेठनी पिरि^{८७}
स्थानभ्रंश^{८८} थाइं.^{८९}

एहवूं^{९०} दमनरु बोल्यो,^{९१} पछी संजीवरु कहेतो^{९२} हउं,^{९३} ए वंत्ति^{९४}
किम ! दमनरु कहितु^{९५} हुइं.^{९६}

[૩. દંતિલ શ્રેષ્ઠી અને ગોરમ]

એ પ્રત્યીમાહિ^૧ પઠ્ઠ^૨ વર્દ્ધમાન નામિ^૩ નગર છટં.^૪ તિહા^૫ દંતિલ
 પહવદ^૬ નામિ^૭ વ્યવહારીઝ^૮ છટં;^૯ સચલા નગરમાહિ^{૧૦} મોટો^{૧૧} છટં^{૧૨}
 અનદ^{૧૩} રાજ્યમાન,^{૧૪} પઠ્ઠ^{૧૫} વશિ.^{૧૬} તેણિ^{૧૭} રાજાનું^{૧૮} કામકાજ^{૧૯} કરતાં
 થતા^{૨૦} સર્વે લો[૨૧-૩]ઠ્ઠ સૂપ^{૨૧} પમાડ્યા અનિ^{૨૨} રાજા તિ^{૨૩} નગરનું^{૨૪}
 સૂપ^{૨૫} પમાડ્યો. ઘણું^{૨૬} શૂનું^{૨૭} કહીદં^{૨૮} તિ^{૨૯} સરપું^{૩૦} કોઈ નહીં.^{૩૧} તે
 ચતૂર^{૩૨} કોણિ^{૩૩} દીઠો અવના સામનો દસિદ^{૩૪} અવના પે^{૩૫} યુક્ત
 ચોલું^{૩૬} છટં,^{૩૭}

નરપતિહિતકર્તા દ્રેપ્યતા યાતિ લોકે
 જનપદહિતકર્તા મુચ્ચતે પાર્થિવેન ।
 इति महसि त्रिगदे वर्तमाने समाने
 नृपतिजनपदाना दुर्लभ कार्यकर्ता ॥ ૧૫૩ ॥

જે^૧ પુરુષ રાજાનિદ^૨ હિત કરિદ^૩ તિ^૪ લોકનિદ^૫ મિરી^૬ થાઈ^૭
 અનિદ^૮ જે^૯ લોકનિદ^{૧૦} હિત કરદં^{૧૧} તેનદ^{૧૨} રાજા ઠાડદ,^{૧૩} ત્યજદં,^{૧૪}
 પઠ્ઠ^{૧૫} સમાનગાદ^{૧૬} છતા લોકનિદ^{૧૭} અનિદં^{૧૮} રાજાનિદ^{૧૯} હિત કરિદ^{૨૦}
 તેહવો^{૨૧} મનુષ્ય કાર્જનું^{૨૨} કર્તા દુર્લભ ઇદ.

તેનાર^૧ પઠી તેનદ^૨ કેનલે દિગસિ^૩ પુત્રનો^૪ ત્રિગદનો ઝઠ વ^૫
 હટં.^૬ તીણિ^૭ તે રાજાન નગરના લોક ચોલાગ્યા,^૮ રૂઢી પરિદ માન
 દેઈ^૯ અનિદ રાજાના સમીપના રહુણદાર સર્વે વશિ^{૧૦} કરી પહિરાયતો
 હોટં.^{૧૧} તિનાર પઠી^{૧૨} ત્રિગદ^{૧૩} પૃઠિ^{૧૪} રાજા અત પુર સંઘાતિ^{૧૫} ધરિ
 આળીનઈ^{૧૬} પૂજ્યો, અનદ^{૧૭} તે^{૧૮} રાજાના^{૧૯} ધર વાદારદ^{૨૦} તે રાજા
 પૃઠિદ^{૨૧} આગ્યો અનદં^{૨૨} વેગલો નીચ^{૨૩} ટામિ^{૨૪} ઝમો^{૨૫} રહુયુ^{૨૬} તે
 રાજાના^{૨૭} જે^{૨૮} શેરક^{૨૯} ગોરમ^{૩૦} પદિ^{૩૧} નામિદ^{૩૨} તે મૂડિદં^{૩૩} ટામિ^{૩૪}
 રહું^{૩૫} દેપીનઈ^{૩૬} ધરિ થકું^{૩૭} મલચી^{૩૮} દેદ^{૩૯} વાલ્યો વાહિરિ.^{૪૦} તે

अपमानं^१ थकट^२ निश्वास मूकतो^३ थिकु^४ रात्रि^५ जइ^६ सइ^७ नही^८ अनइ^९
विमासतु^{१०} हंड^{११} चित्तमाहि, ह^{१२} ए^{१३} दंता शेठने^{१४} राजानी^{१५} मया
फेडेशि^{१६} किम^{१७} अथमा मि^{१८} तेन्हइ^{१९} काई नही चालि^{२०} क्यम^{२१}
करेशि. वोल्गु^{२२} छइ,^{२३}

यो ह्यपकर्तुमशक्तः कुप्यति किमसौ नरोऽत्र निर्लज्जः ।

उच्छलितोऽपि हि चणकः शक्तः किं आप्रुकं भङ्गम् ॥ १५४ ॥

जे^१ बेर साधवा समर्थ न हुइ^२ ते वृथा कोप करइ^३ ते लज्जानइ^४
का^५ न पामइ^६ ज्यम^७ चणु^८ शेठता^९ उछल्यो थको जे चणो^{१०} ते^{११}
भाठी^{१२} भाजवानइ^{१३} समर्थ न हुइ^{१४}.

तिवार पछी किवारि^१ कि^२ [22-A] प्रभाते^३ राजा सुपि^४ सूइ^५
तिहां शय्या पापलि^६ ते^७ गोरंभ^८ सारवतुं^९ बोलतो हंड,^{१०} अहो दंता
शेठि^{११} तूं^{१२} घृष्टपणूं^{१३} जोउं^{१४} जे राजानी^{१५} स्त्रिनि^{१६} आलिगन देतो
हंड.^{१७} ते वचन राजा^{१८} साभलीटनि^{१९} विगो^{२०} उठीइ^{२१} बोलतो होउं,^{२२}
अहो गोरंभ, ए सत्य जे^{२३} तूं^{२४} कहि^{२५} छइ^{२६} राणी दंतिल संधाति^{२७}
आलीघन^{२८} देइती हुइ.^{२९} गोरंभ^{३०} बोल्यो,^{३१} स्वामिन^{३२} रात्रि^{३३} जु^{३४} रमतां
घणूं हूं^{३५} जाग्युं^{३६} [तीणें^{३७} सारवता मूंहे^{३८} निद्रा आवी अनइ^{३९}
मुहमाहिथुं^{४०}] एहूं वचन नीकली^{४१} ग्यिउं,^{४२} ते हुं न जाणूं.^{४३} राजा
चिंचनि^{४४} विमासतु^{४५} हुइ,^{४६} ए^{४७} गोरंभ अह्वारा^{४८} घरमाहि सघलि^{४९}
हीडिइं^{५०} अनइ^{५१} दंती वाणीउं^{५२} पण हीडइं^{५३} सघल^{५४} घर^{५५} अनइं^{५६}
इणे^{५७} गोरंभिय^{५८} राणीनिउं^{५९} आलिघतुं^{६०} सही^{६१} दीटो^{६२} हसिइं.^{६३} तेणि^{६४}
ज^{६५} मोढि^{६६} बोली उठो.^{६७} वोल्गु^{६८} छइं^{६९} :

यद्वान्छति दिवा मर्त्यो वीश्रते वा दरोति वा ।

तत्स्वप्नेऽपि तदभ्यासान् तथा ब्रूते करोति च ॥ १५५ ॥

जे मनुष्य दीहि वांछिइ अथवा जोइ अथवा करइ ते
 पूरूप स्वप्नमाहि तेहि ज घनाभ्यासयी देपइ अनिइ करइ वली,

शुभं वा यदि वा पापं यन्तृणां हृदि संस्थितम् ।

सगूढमपि तज्ज्ञेयं स्वप्नं वाक्यात्तथा मदात् ॥ १५६ ॥

सुभ अथवा पाप निम मनुष्यनिइ चित्ति हुइ ति सर्व
 निद्रामाहि अथवा मदमत्त यत्ता मुंदइ उच्चरिइ अथवा स्त्रीनिइ
 व्यपिइ एहुं सुं संदेह बोल्ह्यु छइ,

जल्पन्ति सार्धमन्येन पश्यन्त्यन्यं सविभ्रगाः ।

हृद्गतं चिन्तयन्त्यन्यं प्रियः को नाम योपिताम् ॥ १५७ ॥

बोली स्त्री अनिरा संपाति देपइ अनिरानिइ अनिइ
 हैइ बीसविइ अनिरानिइ ते भणी स्त्रीनिइ प्रिय कुण हुइ

कुलपतनं जनगहां बंधनमपि जीवितव्यसदेहम् ।

अंगीकरोति तत्क्षणमबल परपुरुषसंरक्ता ॥ १५८ ॥

स्त्री परपूरुष लागी थकी एतला वांछा सहइ कुलनु
 पाडव लोकी निंदा बंधन, जीखानो सदिह, एतला
 अं [22-B]गीकरइ

पर्यकुसुमस्रयनं पतिमनुकूलं मनोहरं च सुखम् ।

तृणमिव लघुमन्यं ते कामिन्यश्चाररतिलुब्धाः ॥ १५९ ॥

फलंगि सूख, भर्त्सारहित रूड सुप, एतला वांछा स्त्री
 तृणनि ठामि मानिइ जि स्त्री पीयास पूरूप लागी हुइ वली,

नामिस्तृप्यति काष्ठाना नापगानां महोदधिः ।

नान्तरुः सर्वभूताना न पुसां वामलोचना ॥ १६० ॥

अभि^१ काष्टे तृप्ति न पांमइं,^२ समुद्र नदीइं^३ तृप्ति न पांमइं,^४
यम प्राणी^५ मारतुं^६ तृप्ति न पांमइं,^७ अनिइं^८ स्त्री कितले^९ पूरूपे^{१०}
तृप्ति न पांमइं.^{११}

रहो नास्ति क्षणो नास्ति नास्ति प्रार्थयिता नरः ।

तेन नारद नारीणां सतीत्यमुपजायते ॥ १६१ ॥

एकांत नही,^१ अवसर नही,^२ को^३ प्रार्थणार^४ नहीं,^५ तीणि^६
करी स्त्रीनिइं^७ सति साध्वी कहीइं^८ छिइं.^९

यो मोहान्मन्यते मूढो रक्तेयं मम कामिनी ।

स तस्या वशगो नित्यं भवेत्क्रीडा शकुन्तवत् ॥ १६२ ॥

जे^१ पुरुष कुबुद्धी^२ इम जाणिइं^३ जे स्त्री माहरइं^४ वसि^५ छइं^६
ते^७ पूरूप^८ पोपटनी परि^९ वश^{१०} जाणवो.^{११}

तासां वाक्यानि कृत्यानि सुलघूनि गुरुष्यपि ।

करोति यः कृतैर्लोके लघुत्वं याति सर्वतः ॥ १६३ ॥

स्त्रीनां वचन करवा योग्य न हुइ,^१ नान्हा^२ अथवा मोटां हुइं^३
ते न करवां यीणे^४ करिथी^५ सघलि^६ लघूपणूं आविइं.^७

रक्तोऽभिजायते भोग्यो नारीणां शाटको यथा ।

घृप्यते यो दशालम्बी नितम्बे विनिवेशितः ॥ १६४ ॥

जि^१ पूरूप^२ स्त्रीइं^३ लागो हुइं^४ ते स्त्री ये^५ भोगवीइं^६ शाडलात्ती^७
पिरि^८ किडिडिसूं^९ ते घसीइं.^{१०}

अलक्तको यथा रक्तो निष्पीड्य पुरुषस्तथा ।

अवलाभिर्वलाद्रक्तः पादमूले निपात्यते ॥ १६५ ॥

जे^१ पूरूप^२ अलतानी^३ परि^४ स्त्रीइं^५ रक्त हुइं^६ ते पीडीनइं^७
पुग तलइं^८ मुंकीइं.^९

राजा तहि^{१०} पृठि^{११} एहं^{१२} घणूं^{१३} क^{१४} बोलीनइं^{१५} दंती सेठि^{१६}
ऊपरि[23-A] कोप्यो घणूं^{१७} शु^{१८} राजद्वारिधु^{१९} वारघो. तिवार पडी
दंतिलद अरुमात^{२०} राजानि^{२१} कहोप्युं देपीनड^{२२} चीतवतुं^{२३} हुउं.^{२४} ए^{२५}
कहि^{२६} ते युक्तः

कोऽर्थान्प्राप्य न गर्वितो विपयिणः कम्पापदोऽस्तंगताः
स्त्रीभिः कस्य न खण्डितं भुवि मनः को नाम राज्ञां प्रियः ।
कः कालस्य न गोचरान्तरगतः कोऽर्थी गतो गौरवं
को वा दुर्जननागुरासु पतितः क्षेमेण यातः पुमान् ॥ १६६ ॥

धन पामी^१ कुण गर्व न पामड अनि^२ व्यपईनि^३ आपदा
किहिनि^४ नथी आवी, अनि^५ स्त्रीये^६ किहिनुं^७ मंत नथी चालवूं,^८
राजानु^९ प्रिय कुण हुउं^{१०} छदं,^{११} कालनिदं^{१२} बशि कोण^{१३} नथी आव्यु^{१४}
अनिइ^{१५} कोण^{१६} याचक मोटी पदवीनडं^{१७} पाम्युं^{१८} छदं^{१९} अनि^{२०} दुर्जन-
निइं^{२१} हाथि^{२२} चढ्या^{२३} पृठि^{२४} कोणनि^{२५} दुप नथी होउं.^{२६}

काके शौचं द्यूतकारे च सत्यं
राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ।
स्त्रीवे धैर्यं मद्यपे तत्त्वचिन्ता
सर्पे क्षान्तिः स्त्रीषु कामोपशान्तिः ॥ १६७ ॥

नपूंपइनि^१ धैर्य, मद्यपनि^२ तत्वज्ञाननी^३ चिंता, सर्पनि^४ क्षमा,
स्त्रीनि^५ काम,^६ कंदर्पनी^७ शांति, कागनि^८ पवित्राहं,^९ जुआरीनि^{१०} सत्य,
राजाशू^{११} मैत्री, एतला वांन^{१२} एहनिइ^{१३} विषय न होई.^{१४}

अनि^१ मि^२ ए^३ राजानि^४ अथवा अनिरा^५ वचनि^६ करी
पाइउं^७ नथी कीधूं^८ एहूं^९ हूं^{१०} स्मरूं^{११} छूं. एणी^{१२} पिरि^{१३} दंतिल
राजद्वारि पइसतुं^{१४} राप्युं^{१५} देपीनदं^{१६} शारविइं^{१७} जे^{१८} गोरंच^{१९} ति^{२०}
हास्य करीनदं^{२१} कहतुं^{२२} हउं,^{२३} अहो^{२४} द्वारणालो, ए दंती सेठि^{२५} राजानु^{२६}

मान्य अने^१ सर्वे उपरि मुपी, एहि वारु^२ मा. ज्यम^३ मूहि^४ गल्ची
दीधी त्यम^५ तम्हने^६ देशे^७ एह^८ साभलीनिड दतिल चीतम^९
हूड,^{१०} सहीए एही^{११} करणी जेल्यु^{१२} छड,

अकुलीनोऽपि मूर्खोऽपि भूपालं योऽत्र सेवते ।

अपि समानहीनोऽपि स सर्वत्रापि पूज्यते ॥ १६८ ॥

हीन कुरुनु^{१३} मूर्ख अनि^{१४} मा[२३-B]न्यहीन हूड^{१५} एहुड^{१६} जे^{१७}
राजानड^{१८} शेयट^{१९} ति^{२०} सघलि^{२१} पूजीड^{२२}.

अपि कापुरूपो मीरु स्याच्चेन्नृपतिसेनरु ।

यदाप्नोति फलं लोकात्तम्याशमपि नो गुणी ॥ १६९ ॥

राजानि^{२३} शेयटु^{२४} जे हीन वीहीरुण एह^{२५} जे^{२६} लोफमाहि^{२७} फल
पामड^{२८} [तेन्हु^{२९} अग्र मात्रड बीजु गुणयत न पामड]

एणी^{३०} परि चीतम^{३१} दती मुख म्लान थकु, ऊचाटो^{३२} हीन
प्रमान थकु^{३३} घरि जटनि,^{३४} साझि^{३५} गोरभ मोलावीनट,^{३६} वल्ल पिहिरावी-
नड^{३७} बोलतु^{३८} हौऊ,^{३९} अहो मे^{४०} तू तहीड^{४१} क्रोध फरी काढो^{४२} जि
भणी^{४३} तू^{४४} ब्राम्भग^{४५} आगलि वेसना^{४६} जोग्य^{४७} नही^{४८} तिहा^{४९} वेठो^{५०} ति^{५१}
भणी^{५२} क्षमा फरे^{५३} पठि^{५४} ति^{५५} गोरभि^{५६} वल्ल पामीनड^{५७} यम^{५८} म्वर्ग
पाम्यो^{५९} हूड^{६०} एह^{६१} हर्प्यु बोलतो हूड,^{६२} अहो दती मि^{६३} मर्ग क्षम्यु^{६४}
दवि^{६५} तु^{६६} माटारी^{६७} बुद्धय^{६८} जो^{६९} जे^{७०} राजा तू^{७१} उपरि^{७२} केही
वृषा करि^{७३} छिड,^{७४} एह^{७५} बोली हरप्यु^{७६} नीमल्यु^{७७} ए वचन सत्य,

स्तोकेनोऽतिभाषाति स्तोकेनायात्यवोगतिम् ।

अहो सुमदशी चेष्टा तुलायष्टे खलस्य च ॥ १७० ॥

अहो त्रासडीर्ना^{७८} अनि^{७९} मुर्पनी^{८०} चेष्टा सरपी,^{८१} [थोडि^{८२}
नमिड^{८३} अनड^{८४}] थोडि^{८५} उच्च^{८६} थाद^{८७}.

पछी ' गोरभक वली तिम्ह ज बैनइ ज्यांहा ' राचा मुपि ' सेंतु' छइ' तिहा सारवतु' एह' बोस्तो हउ, ' अहो राजा अनाचारी ये' फिरतो' चीमडी' पातो होउ ' राजा ति' वचन साभलीनइ' विस्मयनि' पाम्यु' थकु' उठीनि' बोस्तो हउ, ' अहो गोरभ' शू' अयुक्त बोलिइ' छइ' ? घरनु' काम' करणहार माटि' हू' तुनि' नथी मारतो किहा ह' इम' फिरतो चीमडी पातो दीठो ' गोरभक' बोल्हो, ' स्वामिन् ' जू रमता रात्रि' निद्रा नावी तेणे' सारवता निद्रावशथी फाई जल्हो ते हु नथी जाणतु, ' ते भणी क्षमा करो, ह निद्रावशि' हतु राजा चीनतो' होऊ, ' मि' जन्ममाहि' चीमडी इणि' परि' नथी' पाघी' ते भणी इणि' जेम' निद्रावशथी जूदू बोल्हो ए अशभात्रि' तिम दतीनु निद्रावशथी [24 1] ईणे' असभावि जूदू बोल्हो ए निश्चय, ति' भणी मि' युक्त न कीधू' जि' पेन्हि' सम्मान' दीधू' दती शरपा' मनुप्यनु एहू' कर्म न सभावेइ' ते' काढ्या पछी राजकार्य अनइ' नगरना' कार्य' सर्व' रहि' छिइ' एणी' परि' घणे' प्रकारि' राजा चीनवीनइ' दतीनइ' बोल्हवीनइ' आपणा डीरना आभरण अनइ' बख पहिरावी' तिन्हि' अधिकारि' मुकयो'

अहो सजीरक ह' ति भणी' म्ह' छूउ, ' ' यो न पूनयते गर्मात् ' ए वचन सजीरक बोल्हू, ' अहो ति' सत्य कहु' ति भणी' एहू' करजि कहि' छि, ' एहू' गोली दमनक सजीरकनइ' लेइनिइ' पिंगलकनि' समीप' म्यो' अनि' बोस्तु हउ, ' अहो पिंगलक ए सजीरक म्यि' आणो' तिवार पछी' सजीरक ते सिंहनि' नमस्कार करीनिइ' नम्र यई' वेठो' पिंगलक ति' सजीरकनू' बाध्य' मोटू' ज्यमणि' हाथि' थापडीनइ' पूछतो होउ, ' अहो सजीरक तून्हि' कुशल छइ ' तु' किहाथी ए वनमाहि आग्यो ' तिवार पछी सजीरक

आपणूँ वृत्तांत ये^{११} वर्द्धमानं^{१२} संवाति^{१३} द्वियो पांढ्यो^{१४} ते^{१५} सर्व^{१६}
तिन्हिइ^{१७} वहुं^{१८}. ए^{१९} सांभलीनइं^{२०} पिंगलक सादर^{२१} कहतु^{२२} होउ^{२३},
अहो मित्र त्रिहिश^{२४} मा.^{२५} मि^{२६} राप्यो थक्को वनमाहि^{२७} जथेष्ट^{२८} चरतुं^{२९}
अनइं^{३०} माहारि^{३१} समिपिं^{३२} सदा ति रहेवुं.^{३३} जे^{३४} भणी,

बहुपायं वनमिदं रौद्रसत्त्वनिषेवितम् ।

गुरूणामपि सत्त्वानामसेव्यं सस्यजीविनाम् ॥ १७१ ॥

ए वनमाहि घणानुं^१ नाश हुइ^२ छि^३ अनइ भयानक^४ जे^५
जीव^६ [तीपों सेव्युं छइ अनइ मोग्रइ जे तृण चरें] जे^७ जीव तीणे^८ न
रहवाहइं.^९

एहुं^१ संजीवकनि^२ कहीनिइं^३ सिंह यमुनामाहि पांणी^४ पीइनिइं^५
आपणी इच्छाइ वली वनमाहि रमतुं^६ हूउं.^७ तिवार पछी करटक अनइ
दमनक राज्यनु भार^८ छांडीनइं^९ संजीवक संघाति^{१०} सुभाषितगोष्टि करीतां
सुपि^{११} रहता हूआ.^{१२} संजीवक अनेइके^{१३} शास्त्रे करी बुद्धचचन^{१४} थइंनइं^{१५}
थोडि^{१६} दिवसि^{१७} मूर्ख^{१८} थक्को^{१९} पिंगलक बुद्धिमत की[24-B]धु^{२०}
अनइं^{२१} अरंण्यना^{२२} धरम^{२३} छंडावीनिइं^{२४} ग्रामना^{२५} धर्मनि^{२६} व्यपिइं^{२७}
लगाडयो. पछि^{२८} सर्व जीव विगला^{२९} राधी सिंह अनि^{३०} संजीवक
समीपे^{३१} रहिइ.^{३२} ते करटक दमनक तेइइं^{३३} प्रवेश ताहा^{३४} न पांमता^{३५}
हुआ.^{३६} वली सिंहि^{३७} पराक्रम छाडयो.^{३८} ते भणी^{३९} सर्व मृग^{४०} जीव
सेवको^{४१} क्षुधापीडित रहितुं^{४२} हुउं^{४३} अनइ दीन ध्या. दोर्यु^{४४} छइं^{४५}

फलहीनं नृपं भृत्याः कुलीनमपि चोन्नतम् ।

संत्यज्यान्यत्र गच्छन्ति शुष्कं वृक्षमिवाण्डजाः ॥ १७२ ॥

रोवक^१ राजानिइं^२ फलहीन देपीनइं^३ छांडइं^४ जोइं^५ कुलीन
हुइं^६ मोटो हुइं^७ छांडी अन्यत्र जाइं^८ यम^९ पक्षी सूका^{१०} वृक्षनि^{११}
छाडिइं.^{१२}

तुदेइ^१ आणेइ^१ रान नि^१ छाडइ^१ सेयक नही राजाइ^१ धर्म अर्थ
काग ए सिद्धि नि^१ जाइ^१ त्यम^१ करवू^{१०} बोलू^{११} छइ^{१२}

अपि समानसयुक्ता कुलीना भक्तिनत्परा ।

वृत्तिभङ्गान्महीगल त्यक्त्वा यान्ति सुसेवका ॥ १७३ ॥

मान्यनुक्ता^{१३} कुलीन ममर्थ एहाइ^{१४} सेयक^{१५} वृत्तिभग होया^{१६} पत्नी
रानानिइ^{१७} छाडीनइ^{१८} जाइ^{१९} तिम क्रियल^{२०} सेयक^{२१} एहा न हुइ^{२२} सर्व
होरु पण^{२३} भोगनइ^{२४} आग्रयानिड^{२५} अनिक^{२६} उपाये^{२७} आपणी वृत्ति
करइ^{२८} बोल्यु^{२९} छइ^{३०},

[25-A] [देशानामुपरि क्षमाप आतुराणा चिवित्सका ।

वणिजो ग्राहकाणा च मूर्खानामपि पण्डिता ॥ १७४ ॥

राजाना^{३१} वश^{३२} देग होइ, रोगी वयनइ^{३३} वशि^{३४} होइ, वाणीयाने^{३५}
वशि प्रहाग होइ, मूर्खने^{३६} पडित वश करे^{३७}

प्रमादिना तथा चौरा भिक्षुका गृहमेधिनाम् ।

गणिना कामुक्ताना च तथाभ्येषा च दिलिख ॥ १७५ ॥

प्रमादीनु^{३८} धन चोर लें, ' गृहस्थनु^{३९} भीषारी^{४०} लिं, ' वैश्या^{४१}
कामीनु धन ल्ये तिम अनेरानु^{४२} धन कारीगर ल्यड^{४३}

सानादिसज्जिते पाशे प्रतीक्षन्ते दिवानिशम् ।

मुञ्चते च यथाशक्ति जलनाञ्जलना यथा । ॥ १७६ ॥

राजा सामादिक ये^{४४} पाश ते हैं पडये^{४५} अनइ सामर्थ्ये^{४६} भोगये^{४७}
जिम मत्स्य मत्स्यन^{४८} भोगये^{४९} वली,

अनु वाञ्छति शाम्भरो गणपनेराखु क्षुधार्त फणी
त च ब्रौह्मरियो गिखी गिरिसुतासिंहोऽपि नागाग्रनम् ।

इत्थ यत्र परिग्रहस्य घटना शम्भोरपि स्याद्गृहे
तत्रान्यस्य कथं न भावि जगतो यस्मात्स्वरूप हि तन् ॥ १७७ ॥

ईश्वरनो^१ सर्प गणेशना उंदिरने^२ पावा^३ हीडइ^४ अनइ^५ ते
सर्पनें स्वामि कार्तिकेयनो^६ मोर पावा^७ हीडइ^८ अनइ^९ ते^{१०} मोरनें
पार्वतीनो^{११} सिंह पावा^{१२} हीडइ^{१३} अनइ^{१४} इम ईश्वरना कुंटुं^{१५} माहि अन्योन्य
घास करवा हीडतो अनैरा संसारमाहि किम न होइ.

ते^{१६} करटक आपण हवें दमनक बि क्षुधा करी कंठ यड्ठो. राजाना
मान्य रहित एहा बिहि हि अन्योन्य मंत्र करता हौआ. तिहा^{१७} प्रथम
दमनक बोलतो हौउ, अहो करटक आपण हवे प्रवान फीदा. ए
पिंगलक सजीवननुं ज वचन करेउ. एणे^{१८} आपणो व्यापार मुंक्को.^{१९}
अनइ सर्व एहनो^{२०} सेमक ग्यो.^{२१} तो^{२२} शुं^{२३} करवुं घटइ^{२४}? करटक
बोल्नुं,^{२५} जोहेइ^{२६} ताहुं^{२७} वचन सामलइ^{२८} तोहइ^{२९} ताहुं^{३०} दोष
टालवानें^{३१} वही जोड. बोल्नुं छइ:

अशृग्नपि नोद्धृत्यो मन्त्रिभि पृथिवीरति ।

यथा स्वदोषनाशाय विदुरेणाश्विक्लासुत ॥ १७८ ॥

प्रधाने^{३२} राजा सामलतो^{३३} नोइइ^{३४} तोहइ^{३५} वचन^{३६} कहियुं^{३७} जिम
आपणो^{३८} दोष टलइ,^{३९} मि विदुरे^{४०} अंक्कानो पुत्र^{४१} प्रवीण्यु.^{४२}

मदोन्मत्तस्य भूपस्य कुञ्जरस्य च गच्छत ।

उन्मार्गं वाच्यता यान्ति महामात्या समीरणा ॥ १७९ ॥

जो राजा मदोन्मत्त थकुं^{४३} उन्मार्गि चालइ^{४४} हाथीनीं^{४५} परि^{४६} तो^{४७}
प्रधान मोटा होइ तेन्हे निद्रा होइ.

जो तें^{४८} आपणें^{४९} हाथिं^{५०} ए पडनो पाणदार चल्द ते स्वामी
कन्हइ^{५१} आपणो. ते माटइ^{५२} तें^{५३} आपणें^{५४} हाथें^{५५} अगरनी वृष्टि^{५६} परी.
दमनक बोल्नुं, तें^{५७} साचुं^{५८} क्युं^{५९} माहो^{६०} ए^{६१} दोष पण सिद्धनो नहीं.
उक्तं च यत, बोल्नुं छइ,

जम्बुको हुट्टयुद्धेन ययं चापादभूतिना ।

दूतिना परकार्येण त्रयो दोषाः स्वयंकृताः ॥ १८० ॥

शीयाल^१ बोरुडाने युद्धे मुंउं^२ अनइ संन्यासी हुं आपादभूतें
बंच्यो, दूती^३ पीयारे^४ काजे नाक वदायुं, ए त्रण्य अनर्थ आपणा^५
आफणीये^६ कीया.

करदक बोच्युं^७, ए कथा किम^८ ? दमनक कहतो^९ होउ,^{१०}

[४. परिव्राजक अने धुतारो]

एक केहा^१ देयने^२ विपि^३ एसाति^४ मउ हतो. तिहा^५ देवशर्मा
नामिं तपस्वी एहो संन्यासी रहइ. तेहे^६ मोय^७ साधु^८ पुरप^९ लडा^{१०}
वल्ल आपें. ते वल्ल वेचता^{११} घणेंएक^{१२} काले^{१३} मोटी धनयुक्त] [26-A]
मात्रा थई^{१४}. पिठिइं^{१५} केहिनुं^{१६} विश्वास न करइं^{१७}. दीहीराति^{१८} काप-
माहिरी^{१९} मात्रा न मूइं^{२०}. ते जुक्त^{२१} बोच्युं^{२२} छइं^{२३}.

अर्थानामर्जने दुस्वमर्जिताना च रक्षणे ।

नाशे दुःखं व्यये दुःखं धिगर्था कष्टसंश्रया. ॥ १८१ ॥

धन उपार्जिना^१ दुस्व हुइं^२, ऊयर्जी^३ पडी राखता दुप, चोरे^४
जाइ^५ तो दूप^६, विचीइं तु^७ दुप, अर्थ^८ किवल^९ पापनू^{१०} मूल ति^{११}
काई नही^{१२}.

एक आपादभूति^१ एहि^२ नामिं^३ पीयारा^४ चित्ति^५ हरिइं^६
एहो^७ घूत ति^८ संन्यासीनी काप माहिली^९ मात्रा जाणीनइं^{१०} चित्ति^{११}
चीतरहुं^{१२} होऊं^{१३}, एन्ही मात्रा हूं^{१४} किम^{१५} चोरी ल्युउं^{१६} पण^{१७}
मोत्य^{१८} तु मठनी पाहाणनी^{१९} छडे^{२०} निहा^{२१} पात्र^{२२} न पडाइ. हट्ट^{२३}
कमाउ माटि^{२४} द्वारि न पेरसाइं^{२५} ते भणीं^{२६} मायापचनि^{२७} करी शिष्य
थईं^{२८} विश्वास पमाडी^{२९} मात्रा ग्रह^{३०} बोच्युं^{३१} छइं^{३२}.

नाविदग्धः प्रियं ब्रूयात्स्फुटवक्ता न वञ्चकः ।

निःस्पृहो नाधिकारी स्यान्नाकामी मण्डनप्रियः ॥ १८२ ॥

चतुर बिना रूडं न बोलि,“ जे स्फुट बोल्इ“ ते वंचक न हुइ,“ जे“ निस्पृह हुइ“ ते अधिकार न लेइ,“ जे“ कांमी“ नुहिइ“ ते आभरण न पहेई“.

एहु“ चीतवीनइ“ ते संन्यासीनि“ नमस्कार करी ‘नमः शिवाय’ एहु“ बोल्तुं“ थकुं“ विशीनिइ“ ति“ संन्यासीनि“ कहे[26-B]तु“ हूउं,“ स्वामिन् ! ए संसार काइ“ नही;” अनइं यौवन पालनी“ परि“ उतावळं,“ तृणना वैश्वानर“ सरपूं“ आयु, आभनी“ छाया सरपा“ भोग, स्नम सरपा पुत्र, मित्र कलत्र बंधु“ सेनक एतल“ ए मि“ रूडी परि“ जाणूं,“ ते शू“ करतां मुहिं“ संसारथी छूटीशइ“ ? एहु“ सांभली देवशर्मा आदर“ करी एहुं“ बोल्यो,“ अहो तूं“ धन्य छिं“ जे“ प्रथम वयनि“ व्यपिइ“ एवढो वैइराग्य“ बोल्यो“ छंदं,“

पूर्वे वयसि यः शान्तः स शान्त इति मे मतिः ।

धातुषु क्षीयमाणेषु क्षमः कस्य न जायते ॥ १८३ ॥

जे“ प्रथम व्ययनइ“ विपइं“ शात ते शांत कहीइ;“ वृद्धपणें धातु क्षीय थ्या“ पछी कुण एक शांत न थाइं“ ?

आदौ चित्ते ततः काये सतां संजायते जरा ।

असतां तु पुनः काये नैव चित्ते कदाचन ॥ १८४ ॥

सत्पुरुषनइं“ प्रथम चित्तिनि“ व्यपिइं“ वृद्धपणूं“ आवइं“ पछइं“ डील्यिं“ आनिइं,“ असंतनि“ गथम शरीरि जरा आगइं“ पण चित्ति नाविइं.”

जो“ तूं“ संसार तरवा हीडिइं“ छइं तु“ सांभलि,

शूद्रो वा यदि वान्योऽपि चण्डालोऽपि जटाधरः ।

दीक्षितः क्षिप्रमन्त्रेण समस्माद्भी द्विजो भवेत् ॥ १८५ ॥

जे शिवदीक्षा लिये^१ अनङ्^२ जटा धरिइ,^३ डीलिल राप अडाडिइ^४
ते^५ चांडाल थको अवगा शूद्र थको ते ब्राह्मण^६ थाइं^७ ।

पञ्चक्षरेण मन्त्रेण पुष्पमेकमपि स्मराम् ।

लिङ्गस्य मूर्ध्नि यो दद्यान्न स भूयोऽभिजायते ॥ १८६ ॥

जे पूरूप^१ आपणपि पडशर^२ मंत्रि^३ करी एक^४ फूल ह्यंगनि^५
चढायइं^६ तेहि^७ पुनरपि गरम^८ विसै नही^९ ।

एहं^१ माभली आपाढमून संन्यासीनइं^२ पुमि^३ लागीनइं^४ वोस्तो
हौउं,^५ स्नामिन^६ मून्दि^७ वर्त्ते^८ चो,^९ प्रसाद करो. ति^{१०} संन्यासी
बोल्हो, अरो तुंहि^{११} ऋग^{१२} करोस^{१३} पण रात्रि^{१४} मठमाहि^{१५} तुं
मारिइ,^{१६} जे^{१७} भणी तिं^{१८} अनि मिं^{१९} नि संग^{२०} रहिवूं^{२१} बोल्हुं^{२२} छेइं^{२३} ।

दुर्मन्त्रासृतिर्निनश्यति यतिः सङ्गात्सुतो लालना-

द्विप्रोन्ध्ययना[27-A]लुलं कुतनयात्स्नेहः प्रसादाश्रयात् ।

मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयाच्छीलं खलोगसनात्

स्त्री मद्यादनवेक्षणादपि कृषिभ्यागात्प्रमादाद्धनम् ॥ १८७ ॥

दुष्ट प्रधानथी राजा व्यणसि,^१ जती संगथी व्यणशि,^२ पूत्र^३
लडागिइं^४ व्यणसिइं,^५ विप्र अणभणिं^६ व्यणसिइं,^७ कुरु कपूत्रिं^८
व्यणशिइं,^९ शील मूर्पनी संगतिथी^{१०} व्यणशिइं,^{११} मैत्री प्रिमं^{१२} पापइं^{१३}
व्यणसइं,^{१४} संमृद्धिं^{१५} अन्यायथी^{१६} व्यणशिइं,^{१७} स्नेह विदेशं^{१८} गयाथी^{१९}
व्यणसिइं,^{२०} स्त्री मद्यथी व्यणशिइं,^{२१} करसण जोया पापिइं^{२२} व्यणीसइं,^{२३}
धनं तज्युं अनइं^{२४} प्रमादथी व्यणशि^{२५} ।

ते भणी तैं वन ब्रह्मा पृष्ठि मठनइं बारणेपुं पडी करी सवूं,^१
आपाढमून बोल्हो, स्नामीनी^२ आज्ञा प्रमाणं^३ पण मून्दि^४ हि तिं^५ पप

पछिं^१ ते देवशर्मा कृपा^२ ति उपिरि करीनइं^३ शिष्य कारतु^४ हौं^५.
 ते शिष्य तपस्वीनिइं^६ पात्यरी^७ अणावइं^८, पुग^९ चंभाविइं^{१०}, संतोष
 पमाडतो हूऊं^{११}; पण संन्यासी कापमाहिथी मात्रा^{१२} न मुंकिइं^{१३}. इम^{१४}
 घणो^{१५} काल जाति^{१६} आपाढभूत^{१७} चीतवतो^{१८} हूऊं^{१९}, अहो^{२०} ए^{२१}
 कैलि^{२२} मारो^{२३} विश्वास न करिइं^{२४}. तो^{२५} शू^{२६} दीहि^{२७} ज एहे^{२८} शखि^{२९}
 मारूं^{३०}? कि^{३१} व्यप^{३२} दोउ^{३३}? कि^{३४} बोरुडानी परि^{३५} मुहु^{३६} बुरीनि^{३७}
 मारूं^{३८}? एहुं^{३९} चीतवता^{४०} ते^{४१} देवशर्माना शिष्यनु^{४२} बेटो परगामिथी^{४३}
 नोहोतरया^{४४} आव्यो; बोर्यो, स्वामिन^{४५} अम्हारि^{४६} घरि पवित्र
 पहिरवूं^{४७} तहे आववूं^{४८} ऐहुं^{४९} कही^{५०} ते गयो^{५१}. पछिं^{५२} ते^{५३}
 देवशर्मा आपाढभूतनिइं^{५४} साथि^{५५} चार्यो. पछिइं^{५६} बाटि^{५७} जातां नदी
 आवीइं^{५८}. ते नदी देपीनइं^{५९} देवशर्मा मात्रा कापथी उत्तारीनइं^{६०}
 कंथामाहि बाधीनइं^{६१}, स्नान करी, देव पूजी^{६२}, आपाढभूतनिइं^{६३}
 कहितो^{६४} होऊं^{६५}, अहो जेतलिइं^{६६} हूं बाहरि^{६७} जड^{६८} आवूं^{६९} तां
 लगि^{७०} ए कंथा जागेश्वरनि^{७१} सावधान^{७२} थकु^{७३} रापजै^{७४}. एहुं^{७५}
 कहीनिइं^{७६} देवशर्मा फिरवा^{७७} ग्यो. पछिं^{७८} आपाढभूति^{७९} ते मात्रा
 लेईनइं पेळूं^{८०} अट्ट थाईं^{८१} तितले^{८२} लेईं ग्यो^{८३} रिगो. पछिं^{८४} [२७-३]
 देवशर्मा विद्यार्थीना गुणनि^{८५} व्यश्र.सि^{८६} बाहिर^{८७} वट्टु^{८८}. जेतलिइं^{८९}
 जठिइं^{९०} तैतलिइं^{९१} सोना सरपां रोम एह्वा^{९२} व्यदता^{९३} मीढा^{९४} दीठा.
 तेन्ही मारवा भुंए^{९५} वेगळु^{९६} जईं^{९७} रह्यो. ते मीढा व्यदता^{९८} तिन्हि^{९९}
 माथिथि^{१००} रुधिर^{१०१} नीकली भोइं^{१०२} पडूं^{१०३}. ति रुधिर सीथाल^{१०४} चाटवा
 लागूं^{१०५} मोयि^{१०६}. तेन्हि^{१०७} शीयाल^{१०८} मूर्प^{१०९} दिवशर्मा^{११०} जोडनि^{१११} चीनयतुं^{११२}
 हूऊं^{११३}, ए^{११४} शीयाल मूर्प जो^{११५} ऐ^{११६} व्योहुना^{११७} माथा वचि^{११८} आमशि^{११९}
 तु^{१२०} मरशिइं^{१२१} एहुं^{१२२} जाणूं^{१२३} छूंड^{१२४}. एहुं^{१२५} चीतवता^{१२६} ति^{१२७} शीयाल
 विहो^{१२८} व्यचि^{१२९} मोयिं^{१३०} मड^{१३१} रुधिर^{१३२} घाता विहोनि^{१३३} माथि^{१३४} चंपाई
 मूऊं^{१३५} दिवशर्मा^{१३६} ति^{१३७} मुऊं^{१३८} दिपीनइं^{१३९} दुप पाग्यो^{१४०} थकु मात्रा

कनि^१ आरतु^२ हौउं.^३ जेनलिइं^४ आवि^५ तितलि^६ आपाढभूतनि^७ न
दिपिइं^८ पठि^९ गिगो^{१०} थोइ^{११} शाउच^{१२} लेई^{१३} साद देतु^{१४} होऊ,^{१५}
कथा जोइं^{१६} तो मात्रा न दिपिइं,^{१७} अथवा युक्त,

तृणकाष्ठोदकशस्त्रादपि त्रास प्रयान्ति ये ।

व्याधैस्ते चापि वध्यन्ते क उपार्थेन वञ्च्यते ॥ १८८ ॥

जे^१ तृण हालता चीहि,^२ लाकटाथी^३ चीहि^४ ते मृगनइ^५
आहिडी^६ उपाय करी मारे^७ छद,^८ पठि^९ मनुष्य आ माहि.

पठि^१ कहेतो हौऊ, अहो हूं वच्यो, एहूं बोलतो भोइं पड्यो.
पछिइ मूर्छा ऊतरया पठी, सामल्या पठी उठीनि आहा करवूं माझ.
आपाढभूत^२ मून्हि काढ वची म्यो, मून्टि बोल दि. एणी परि घणू
बोलीनि जातु होऊं, सभ्याइं एक^३ कोउंक^४ गामि पाम्यो.^५ तिहा जाता
साम्हो^६ एक फोली स्त्री सवाति^७ अनिरि^८ गामि^९ मद्य पीया चाल्यो ते
साहामो^{१०} म्यंल्यो.^{११} देवशर्मा तिन्टि^{१२} कहेतो^{१३} हौऊ,^{१४} ह^{१५} संध्यासमय^{१६}
साहि^{१७} अतिथ्य आव्यो^{१८} छु ह^{१९} ए गाममाहि^{२०} कहिनि^{२१} न ओरपू^{२२}
ति मणी^{२३} ह^{२४} ताटारो^{२५} अतिथ्य छू^{२६} बोन्नु^{२७} छई,^{२८}

प्राप्तो योऽतिथि साय मर्योदो गृहमेधिनाम् ।

पूजया तस्य देवत्वं प्रयाति गृहमेधिन ॥ १८९ ॥

ये सभ्याइं^१ अतिथ्य^२ आवि^३ ते^४ सूर्योद नाभि^५ फहीइं,^६
गृहस्थ तिन्टि^७ पूजा करिइं^८ तो देवपनि^९ पामिइं.^{१०} बली,

तृणानि मूमिरुदक चाक् चतुर्थी च सन्ता ।

सतामेना[२८-A]नि हर्म्येपु नोच्छिद्यन्ते कदाचन ॥ १९० ॥

तृण भुइं^१ जल^२ चुयू^३ रुड्ड^४ बोन्नु^५ एतला^६ वाना^७ सत्-
पुरप जे^८ गृहस्थ^९ ते अतिथ्यनि^{१०} आपइं.^{११}

स्वागतेनाग्रयस्तृप्ता आसनेन शतक्रतुः ।

पादशौचेन गोविन्दो विष्णुर्भोज्येन चातिथेः ॥ १९१ ॥

अतिथ्यनि^{१०} बोलाविइ^६ अग्नि तृप्त हुइं,^{१०} आसन दीधि^{१०} इंद्र
तृप्त हुइं,^{१०} पुग घोतां गोवंच^{१०} तृप्त हुइं,^{१०} भोजनि^{१०} व्यष्णु^{१०} तृप्त हुइं,^{१०}

अतिथिर्यस्य भग्नाशो गृहात्प्रतिनिवर्तते ।

स दत्त्वा दुःकृतं तस्मै पुण्यमादाय गच्छति ॥ १९२ ॥

जेन्हा^{१०} घरथी अतिथ्य^{१०} पाछो वलिइं^{१०} तिन्हिइं^{१०} आपणूं^{१०}
पाप आपि^{१०} अनि^{१०} पूण्य^{१०} तेन्हनु^{१०} लेइं^{१०} जाइं^{१०}

कोली एहू^{१०} सामलीनि^{१०} स्त्रीनि^{१०} कहितु^{१०} हूजं,^{१०} अहो स्त्री
तुं^{१०} ए अनिथ्यनि^{१०} लेइंनइं^{१०} घरि जइनि^{१०} एन्हे^{१०} पगधोयण^{१०} भक्षण
शय्या एतलां आपीनि^{१०} तूं^{१०} घेरि^{१०} रहजे.^{१०} हूं^{१०} ताहिं^{१०} कायि^{१०}
घणूं^{१०} मद्य लेइं^{१०} आवुं हूं.^{१०} एहू^{१०} बोलीनि^{१०} कोली चाल्यो. ति^{१०}
स्त्री विमिचारिणी^{१०} ते^{१०} अतिथनि^{१०} लडनि^{१०} हसती^{१०} थकी^{१०} कोइं^{१०}
पुरुषनिइं^{१०} चित्तमाहि चीतवती^{१०} घर भणी^{१०} चाली. एहूं^{१०} कहि ति^{१०} युक्त,

दुर्दिवसेऽसितपक्षे दु संचारासु नगरवीथीषु ।

पत्यौ विदेशयाते परं सुखं जघनचपलायाः ॥ १९३ ॥

नगरनी^{१०} वाट रात्रि^{१०} मेधि^{१०} करी गाढी अंधारी हुइं,^{१०} अंधारि^{१०}
पपवाडि^{१०} भर्तार गामि^{१०} म्यु^{१०} हुइं^{१०} तेवारि^{१०} व्यभचारिणीनि^{१०} परम
सुप हुइं.^{१०}

पर्यङ्केष्वास्तरणं पतिमनुकूलं मनोहरं गयनम् ।

तृणमिव लघु मन्यन्ते कामिन्यश्चौर्यरतलुब्धाः ॥ १९४ ॥

रूडो^{१०} पाथरु^{१०} पलंग अनिइं^{१०} भरतार^{१०} भलु^{१०} अनि^{१०} रूडूं^{१०} गयन
एतलां तृणनी^{१०} परि^{१०} मानि जे^{१०} स्त्री चोरीनि^{१०} परपूरूप^{१०} कन्हिइं जाइ.

कुलपनन जनगहं न्यनमपि जीनितन्यसदेहम् ।

अङ्गीकरोति तत्क्षणमगला परपुरुषसंसक्त ॥ १९५ ॥

कुलनु^{३२} पाडनू,^{३३} लोमनी^{३४} निद्रा,^{३५} नधन, जीवना[28-B]ने
सदिह,^{३६} स्त्री एतला वाना^{३७} अगीकरड^{३८} ज्ये^{३९} पीयारा^{४०} पुरुषशू^{४१} लागी
हुइ.^{४२}

पछट ते^{४३} घरि जइनड^{४४} देवशर्मानइ^{४५} भागो पाटलो^{४६} पाथरणा^{४७}
पापिइ^{४८} आपीनड^{४९} कहेतीं हाड,^{५०} अहो स्वामिन् जा लगइ^{५१} ह^{५२}
गामिणी^{५३} आनी ये सही^{५४} तेहिट मली^{५५} आवू^{५६} ता लगइ घर
साहामू^{५७} जोज्यो एहू^{५८} कहीनिं^{५९} अगार^{६०} करी कोइरु^{६१} पूरूपनइ^{६२}
चीतचीनड^{६३} जेतलिं जाड^{६४} तिनले^{६५} साम्हो^{६६} मन्विहल^{६७} उघाडिं^{६८}
माथइ,^{६९} डगलड डगलड^{७०} पडतु,^{७१} हाथमाहि मयनु ठामडू^{७२} एहो तिं
स्त्रीनु^{७३} भर्त्तार^{७४} साम्हो^{७५} म्यल्यो^{७६} आयतो दीठो पछि^{७७} ते स्त्री विगिं^{७८}
पाछी बलीनइ^{७९} घरमाहि पइगीनइ^{८०} शृणगार^{८१} मूक्यो^{८२} पडइ^{८३} कोली
तिन्ही^{८४} स्त्रीनिइ^{८५} शृगार नारो^{८६} दिपीनइ^{८७} मोद्धो^{८८} थको^{८९}
घरमाहि^{९०} पंजी^{९१} ते स्त्रीहे^{९२} कहितुं हूउं^{९३}, अरिं^{९४} छीनालि तूं
क्याहा जाती हुतीं^{९५} ते गेली, हु तु कन्हिरीं आसीं पछिं
कयहीं नथी नीमलीं तूं शू^{९६} मयपान^{९७} वशि^{९८} भूइ^{९९} गेलड छइ.
अथवा एहू^{१००} कहीइ^{१०१} ते युक्त,

वेरुल्य धरणीपातमयथोचिनलनम् ।

सनिपातस्य चिह्नानि मय सवाणि दर्शयेत् ॥ १९६ ॥

कला पापइ^{१०२} मोइ^{१०३} पडवू,^{१०४} ज्यथा^{१०५} गच^{१०६} चोरनू,^{१०७} एतला
सनेशतना^{१०८} लक्षण मय सधलाड^{१०९} देपाडिड.^{११०}

वरम्पन्दो वरत्यागन्तेनोदानि मरागता ।

वारुणीमङ्गनाम्या भानुनाप्यनुमयते ॥ १९७ ॥

हाथ हालड, " खुडो" डाडइ, " तेजनी" हाणि, " राग घणो,
एही मद्यपानना^१ शरपी" अरस्था सूर्ये पण" भोगवीये छेइ^{३३}

ति" कोली एहू" निपरीत^१ वचन सामली, वेप उतारगु"
देपीनइ" तेन्हे" कहतो" हउ, " अरे छीनालि" ताहारि" हु" घणा
दिननु" अपवाद सामलता" ते मि" अपि " दीठो " ते भणी" ये"
तुनि" घटि" ति" करू " एहू" मोलीनिइ" रागडि गादी "
मारीनइ" जर्जर करीनइ" थामलीये" बाधीनइ" मद्रविहल थको
निद्रानि" पाम्यो" तेहइ" समय तेही सखी नानीनी छी
ते कोली निद्रा पाम्यो" जाणीनइ" आवीनि" कोलिणिनि" कहिती"
[29 A] हूउ" अरि" सपी ते देखत तून्हिइ" तेणइ" ठामि" बाट
जोइ" छि" ते भणी" त्याहा " विगि" जा कोलिणि बोलीइ, " सखी"
जो माहारी अवस्था ते भणी" हु किम जाउ" तेन्हिइ" तू" जईनइ"
कहि, " आज आणइ" असरिइ तुनिइ" सगम नही" हुइ " नागदणी"
बोली, सपी एहू" म कहैशिइ " लगनु" ए धर्म नही " बोल्यु छइ, "

विपमम्वस्वादुफलग्रहणययसायनिश्चयो यैषाम् ।

उष्ट्राणामिव तेषा मन्येऽह शसित जन्म ॥ १९८ ॥

विपम फलना म्वाद लेमानी जेहनी" इच्छा" हुड तेहना"
जीमवानो" ऊनी परि" सगय" नाणवो बली,

सदिग्धे परलोके जनापवादे च जगति बहुचित्रे ।

स्वाधीने परमणे धन्यास्तारुण्यफलभाज ॥ १९९ ॥

परलोकनो" सदेह छता, " जननी निद्रा छता, लोक दुश्चित" थेका"
पीआरो" पूरूप्य" वग छता ते छी धन्य जे ज्योमननो" रस भोगवि "

ति" कोलिणि बोली, जु" एहू" छइ" तो" कहि" केम" ए" वधा
थकी " छूटाउ " अनिइ" पापी समीपि छइ, किम करू " नाचिगि

बोली, सपी ए ताहारो^३ भर्तार^४ मदविहल^५ थको^६ सूतो व्याहाणे^७
 थिह^८ ऊठसि^९ ते भणी^{१०} हूं^{११} तून्हेइ^{१२} छोहूं^{१३} छूं^{१४} तिहां जा; ताहरि^{१५}
 ठामि^{१६} मून्हइ^{१७} बांधि अनेइं तिहा तु^{१८} जई^{१९} कामकाज^{२०} करी^{२१} वेगि^{२२}
 आवइ. कोलिणि बोली, 'आ परी^{२३}, पछइं^{२४} आपणिइ^{२५} ठामि^{२६}
 नाविणे^{२७} बांधीनइं^{२८} ते देवदत्त कन्है गइं. ^{२९} तेवार^{३०} पछी कोली ऊठीनइं^{३१}
 रीम ऊतरी. पछइं^{३२} सावधान थको तेन्हि^{३३} बांधीनइं^{३४} आपणी स्त्री
 जाणीनइं^{३५} बोलतो हउं^{३६}, अरि^{३७} छीनालि^{३८} जो आजयी परपूरपनी^{३९}
 संभाषण म^{४०} करे^{४१} तु^{४२} तून्हेइं^{४३} छोहूं^{४४} तिहार^{४५} पछी^{४६} नाविणि
 आपणो^{४७} बोल प्रीछइं^{४८} रपे ते माटइं^{४९} अणबोली रही. पेलो घणूं^{५०}
 फहेतो^{५१} हौऊं^{५२} तोहइं^{५३} बोली^{५४} नही. पछिइं^{५५} ते^{५६} कोप्यो थको
 कोली छरी लेइंनि^{५७} तेनूं^{५८} [29-B] नाक बाहूं^{५९} अनि^{६०} केहेतो^{६१}
 होऊं^{६२}, छीनालि तूं^{६३} हवि^{६४} शोभा पामी^{६५}, एहूं^{६६} बोलीनिइं^{६७}
 सुतो. ^{६८} अनइं^{६९} देवसर्मा, ऊचाटो^{७०} भूष्यो निद्रा उडी^{७१} एहो ते सर्व
 चरित्र जोतो हऊं^{७२} पछीइं^{७३} ति^{७४} कोलीनी स्त्री तेहा^{७५} देवदत्त
 संघाति^{७६} संभोग^{७७} करीनइं^{७८} घरि आवीनइं^{७९} नाविणिनि^{८०} केहेती^{८१} हूंइं^{८२},
 कुशल छंडं मु^{८३} ग्या^{८४} पूठि^{८५} ! ए पापी शूं^{८६} नथी ऊठो^{८७} ? नाविणि
 बोली, नाक^{८८} पापि^{८९} शरीर^{९०} सघलूं^{९१} बारूं^{९२} छंडं^{९३}, सघली बात
 फही; कहती हइं^{९४} जे, मुंन्हइं^{९५} छोडि, हूं^{९६} माहरइं^{९७} घरि जाउं.
 पछइं^{९८} तेणी^{९९} कोलिणि नाविणि छोडीनइं^{१००} आपणपुं बांधूं^{१०१} बली
 कोली ऊठीनइं^{१०२} कहतु^{१०३} हऊं^{१०४}, अरि^{१०५} छीनालि हजी का^{१०६} नथी
 बोलती ? बली शूं^{१०७} कांन^{१०८} बाहुं^{१०९} पछेइं^{११०} कोलिणि गादीइं^{१११} कोपी
 थकी^{११२} बोलती^{११३} होइं^{११४}, अरि^{११५} मूर्ख मुं सतिनिइं^{११६} सांन्हा^{११७} को^{११८}
 जोया समर्थ नही. ^{११९} अहो लोरुपालो तखे^{१२०} सांभलज्यो^{१२१} महारूं^{१२२} वचन,

आदित्यचन्द्रावनिलोऽनलश्च चौरभूमिरापो हृदयं यमश्च ।

अहश्च रात्रिश्च उमे च संध्ये धर्मो हि जानाति नरस्य कृतम् ॥२००॥

सूर्य चंद्र वायु अग्नि स्वर्ग भूमि उदक हैयुं ज्यम^{१८} दिन रात्रि
विहि^{१९} संध्या धर्म षतला^{२०} वांना^{२१} मनुष्यनो^{२२} पापपुण्य^{२३} जाणि.^{२४}

जो हूं^{२५} सती^{२६} होउं^{२७} तो^{२८} देवता^{२९} माहारूं^{३०} नाक^{३१} साजुं^{३२}
करजो^{३३} अनि^{३४} जु^{३५} मि^{३६} मंनि^{३७} परपूरुष^{३८} चांतज्यो^{३९} हुडं^{४०} तो^{४१}
मुहनी^{४२} भस्म करज्यो.^{४३} एहवूं^{४४} कहीनिइं^{४५} कोलीनइं^{४६} कहेती^{४७}
हूइं^{४८} अरे दुरात्मा माहारूं^{४९} सत्य^{५०} जो नासिका^{५१} जेहवी^{५२} हूती^{५३}
तेही^{५४} थई साजी.^{५५} पठड कोली^{५६} बलतुं ऊंनाड^{५७} लेइंनइं^{५८} जोइ तो
नाक साजुं देपइं.^{५९} तलिइं^{६०} लोही घणूं^{६१} पड़^{६२} देव.^{६३} पछड आश्चर्य
पामीनइं^{६४} तेन्हइं^{६५} छोडीनइं^{६६} रुडा मधुर वचन बोली खीनइं^{६७}
सतौपतो^{६८} हुऊं^{६९} देवशर्मा यि^{७०} ते सर्व जोईनइं^{७१} विम्मयनि^{७२} पाग्यो^{७३}
थको^{७४} चीननतो^{७५} हूउं,^{७६}

उशना वेद यच्छास्त्रं यच्च वेद बृहस्पति ।

स्त्रीबुध्या न विशेषेत तस्माद्रक्ष्या कथं हि ता ॥ २०१ ॥

शुरू बृहस्पति ये गा[30-A]स्त्रनि^१ जाणइं^२ ते शास्त्र स्त्रीनी
बुद्धि धनी विशेष नही.

अहो स्त्री ऊपरि रूपे^३ करी प्रेम न करवो. स्त्री यवारि^४ उद्धत हुंइं^५
तवारइं^६ कुलनि^७ दहि^८ जिम वृश्चनि^९ बीज दहिं.^{१०} बोलु^{११} छइं,^{१२}

नातिप्रसङ्ग प्रमदासु कार्यों

नेच्छेद्वल स्त्रीषु विवर्धमानम् ।

अतिप्रसक्ते पुरुषैर्यतस्ता

क्रीडन्ति कामैरिव लूनपक्षै ॥ २०२ ॥

स्त्रीनो^१ संग धनो^२ न करवो.^३ स्त्री उल्लवंत थावा न दीजइ.^४ ते
“भणी अनि संग जे^५ पूरुष^६ करइ^७ तेन्हइ^८ त्रोडी^९ पापना कागनी^{१०}
पर^{११} पूरुषनइं^{१२} रमइं.^{१३}

एता हसन्ति च रुदन्ति च कार्यहेतो-

र्विधामयन्ति च पर न च विवसन्ति ।

तस्मात्तरेण कुल्शील्यतासदेव

नार्यं श्मशानघटिका इव वर्णनीया ॥ २०३ ॥

स्त्री पिचनि^१ हसि^२ अनि^३ रोइ, पुस्पनि^४ विश्वास अपजाविइ^५
पण विश्वासइ^६ नही^७ ते भणी सघले^८ पूरूपे^९ श्मशानना^{१०} घडानी^{११}
परि^{१२} स्त्री^{१३} त्यजवी दुष्ट

व्याकीर्णकेमररुगलमुखामृगेन्द्रा

नागाश्च दानजलराजिविराजमाना ।

मेधाविनश्च पुरषा समरेऽपि शूरा

स्त्री सतिथौ परमकापुरषा भवन्ति ॥ २०४ ॥

मोटा केसरमुपज्युक्त^१ सिंह, [मदशरता]^२ हाथी, पडित, शूर,
एतला^३ भलाइ^४ स्त्री कुन्हइ दीन थइ^५

स्तनौ मासम थीउनरुजलशावित्युपमितौ

मुख श्लेष्मागार नदपि च शशाङ्केन तुलितम् ।

शङ्खमूत्रावास पृथुकरशिरस्पर्द्धिजघनम्

अहो निघ रूप कविजनवितर्के गुरुकृतम् ॥ २०५ ॥

स्तन^१ मासनी गाठि^२ ते सोनाकुभ^३ समानि^४ कीधा, मुपे श्लेष्म
भरू ते चद्र समाने^५ कीधू^६ विष्टा मूत्रनु^७ ठाम^८ ये^९ नितन ते
हाथीना कुभम्थल शरयो^{१०} कीधो,^{११} अहो पडीत्ये^{१२} न्यघ^{१३} जे^{१४} रूप
ति^{१५} कवीश्वरि^{१६} मोट्ट^{१७} करी दिपाड्ड^{१८}

अन्तर्विषमया ह्येता बहिश्चैव मनोरमा ।

गुञ्जाफल्समाकारा योपित केननिर्मि [30-B]ता ॥ २०६ ॥

स्त्री चरमीनी^१ परिड^२ माहि^३ रिप रूप अनइ^४ बाहिरि^५ रूडी,^६
सघली^७ स्त्री एइहवी^८ जाणवी^९

ईणीं परिं चीतस्तो थको देवशर्मानिइं व्याहाणूं थौऊं ते नाविणि जिं दुती ते तमाहारिं विगिं जइनइं नाक वाहू हाथमाहिं साहीनइं घरमाहि गइं अनि चीतवती होई, हविइं हूं शूं करूं ? तेमार पडी तेहो भर्त्तार नाहवीं प्रातुह्कालिं राजानी डाढी समारवानिइं बारणां आगिल रहीनेइं नारिणिं वेगे विगे, कहेतो होऊं, अरिं स्त्री छरानो कोथलो विगिं आप्पिं जे राजा भणी हु जाऊ, पछिइं ते स्त्रीनिइं बुद्धि उपनीं अनइं कोथलामाहिथीं एरु छरो काढीनिइं ते नाहवीं साम्हो नाप्यो पछैं ते नावीअनइं सघलु कोथलु नाप्यो तिणइं कोप्यो थको छरो पाछो नारिणि साम्हो नापो पछइं ते नाविणि हाथिइं नाक लहीनइं रूखीर काढीनइं नाकनो कटको लेईं परडीनइं डाडिं पाडतीं रोती घर वाहिरिं नीसरीं नाकनो कटको लिइं आगिलि नाप्यो पछिइं गाढिं किहितीं होई, अरिं लोको एणे माहारू नाक वाहू पापीइं धायो रि, धायो रि पछइं लोको आवी जोइं तो प्रत्यक्ष नाक वाहू देपइं ते नाहवीं साहीनइं गडदे पाहइं मारीनिइं राजद्वारि लइं ग्या, अनिइं स्त्रीनिइं सवातिं लेइं ग्या पछइं सभाइं विठं छइं तेहनिइं कहेतां हूऊं, अहो ईणे नावीइं निरापराध ए स्त्रीनू रत्न नाकहीन कीधू ते भणी जे एन्हइं जुक्त हुइं तिं करो पछेईं सभाइं विठां छइं ज्ये पूरूप ते पूछता होआ नावीनइं, अरिं ते मोहू कर्म ए ताहरीं स्त्रीनिं कीधू ईणी स्त्रीइं शू पीयरा पूरूपशुं सबध कीधोइं ?

अथवा तून्हइं मारवानू उपाय कीधउं ? के चोरी कीधीं ते कहइं एन्हो शुं अपराध छ ? पछेइं तिं विस्मय पामो

थको^१ उत्तर^२ न अपजतु^३ हौकं^४ तिघारि^५ सभासद^६ शाख जोइनि^७
 किहेता^८ ह[३I-A]ऊं^९ अहो इणि^{१०} राजानिइ^{११} जणे रूडूं^{१२} कहूं^{१३}
 सत्य बोल्युं^{१४} ज्ये^{१५} नावीये^{१६} निरापगध गोडि स्त्रीनिइ^{१७} कीधी. बोल्यु^{१८}
 छइ^{१९}

मित्रस्वरमुखवर्णः शङ्कितदृष्टिः समुत्पत्तिततेजाः ।

भवति हि पापं कृत्वा स्वकर्मसंत्रासितः पुरुषः ॥ २१० ॥

मूनो वर्ण अनि^१ स्वर विपरीति^२ थाइं^३ दृष्टि च्यकित^४ हुइं^५
 तेजहीन हुइं अनिइं^६ आपणा कामची^७ जे^८ बीहिइ^९ तेणे^{१०} पूरूपे^{११}
 पाप कीधुं जाणयूं^{१२}

पछेइं^१ नाहवी^२ लरुडि^३ मारुं^४ ते बोली न सकतु^५ हूउं^६
 पछइं^७ एइणे ल्यक्षणे^८ सापराधी^९ जाणीनइं^{१०} जणने^{११} कहता हूउं^{१२}
 ऐन्हे^{१३} शूलीइं^{१४} चढावो^{१५} पछेइं^{१६} ते राजाना जण नाहवीनिइं^{१७} सूलीइं^{१८}
 चडाववा^{१९} लिईं^{२०} जाता हौआ. साथि^{२१} लोऊ कल कल शब्द करतो
 जोवा चारुयो^{२२} एहवि^{२३} ते सन्यासी कोलीनिइं^{२४} घिरिथी^{२५} उंठीनिइं^{२६}
 प्रातुंहालि^{२७} बाहिरि^{२८} वाडि आवानि आथ उंदकनि^{२९} कनिइं^{३०} गाम^{३१}
 बाहिरि तिणि^{३२} ठामि^{३३} ग्यो, दैववशथी तिणे^{३४} ठामि ग्यो ज्यांइ^{३५}
 पेला नाहवीनिइं^{३६} सूलीइं^{३७} दि^{३८} छिइं^{३९} अनइं^{४०} नाहीवीनइं^{४१} सूलीइं^{४२}
 सारबा^{४३} आण्यो^{४४} दिपीनेइं^{४५} दया उंपमी^{४६} पछइं^{४७} ते राजाना
 शैवकनि^{४८} किहितो^{४९} हूउं^{५०} अनिइं^{५१} प्रार्थतो हूउं^{५२} तां लुगि^{५३} एहनि^{५४}
 शूली म विसारस्युं^{५५} जा^{५६} लुगि हुं राजानि^{५७} कहूंउं^{५८} तेणि^{५९} ति
 तपसीनूं^{६०} वचन मान्युं^{६१} पछेइं^{६२} ते ब्राह्मण^{६३} राजद्वारि जइंनिइं^{६४} जिहां
 न्याय करइं^{६५} छंइं तिहां जइंनिइं^{६६} न्याय करणहार आगलि कहेतो^{६७}
 हूउं^{६८} ए नाहवीनो^{६९} अन्याय नथी^{७०} माहारी^{७१} वार्ता^{७२} साभळ्यो^{७३} मेइं
 पूर्व दिनरात्रि^{७४} दीठी^{७५} ति^{७६} ए सर्व नाविणिनो^{७७} ज अपराध. ति^{७८} सर्व

वृत्तात कहीनइ,^१ नावीनइ, ज्योतीनीनइ,^१ एक श्लोक भणतु^१ हउ^१ जे
पाछिलि^१ ल्यपो,^{१५} 'जम्बुको हुड्डयुद्धेन' ए श्लोक पठि^१ तेणि^१
राजानि अधिकारीइ^{१०} सर्व^{१६} वृत्तात जा[31-B]णीनिइ^१ नाहवी^{१०}
राप्यो अनइ^१ नाविणिना^{११} कान पाढ्या पठिइ^{१३} नावी विरि^१ ग्यो^{११}

ति भणी हु^१ मह रु, 'जम्बुको हुड्डयुद्धेन' ए क्या पठइ^{१०}
करटक नोल्हो, 'तो हवि'^{१६} शू^{१६} करवू^{१०} पठइ^{१३} आपणिइ^१ ?

एक हन्यात्र वा हन्यादिपुर्मुक्तो धनुष्मता ।

बुद्धिर्बुद्धिमतो स्रष्टा हन्यात्राष्ट सराजकम् ॥ २०८ ॥

धनुर्धरि^१ शर मुकु^१ थको^१ एकनइ^{११} मारइ^१ के^{१६} न मारइ^१
पण बुद्धिमत्^१ बुद्धि करी राजा समित^{११} राज्य^{११} हणि^१

दमनक नोल्हो, मही बुद्धमतनि बुद्धि करी दोहिल्ल छुटेऽ

आसन्नकार्यस्य समुद्धवार्थ

मागामिकार्यस्य च समहार्थम्^{११} ।

अनर्थसार्थप्रतियातनार्थम्

सन्मन्यतेऽसौ परमो हि मन्त्र ॥ २०९ ॥

द्वकडू^१ राज आवू^{१६} जाणीनइ^{१३} ते करवानेइ^{१६} आवतु^{१६} धन^{१०} न
रापयानि^{१६} अनि^१ अनर्थ शमात्रानिइ^१ जि^{१३} एतल करवानिइ^{१६} प्रथम
मत्र कीजेइ^{१६} ते प्रमाण^{१६}

सजीनरुन्हे 'स्वामीयी' बुद्धि वीजोगि करू^{१०} बोले^१ छइ^{१६},

मन्त्रिणा मित्रसन्धाने भिषगा सास्त्रिपातके ।

कर्मणि व्यज्यते प्रजा म्स्थे को या न पणित ॥ २१० ॥

प्रधाननि मैत्री^{१६} करवा चातुरी जाणवी, उदनिइ^१ सन्यपान,
पडी गता बुद्धि जाणवी,^{१०} अन्यथा^{१६} स्तम्भि^{१६} बुण चतुर न होइ^{१३}

ते भर्णा पिंगलक मोटि^१ मष्टि^२ छट^३ ति भर्णा^४ सर्जीरदयी^५
निजोय^६ मर्या जोय^७ मोन्यु^८ छेड,

असने हि यत्र राजा कामात्सप्रतिपद्यते ।

विधिना शास्त्रदृष्टेन भृत्यैरार्यं प्रयत्नत ॥ २११ ॥

राजा जेमारि^१ वशने^२ पडि^३ तेमारि^४ जेमकि^५ शास्त्रदृष्टि^६
करी ति^७ व्यसन^८ टालबूउ^९

ते भणी स्वामी^१ व्यसने^२ पडो^३ छट जे भणी^४ सर्जीवकि^५
वशि^६ कीघउ^७ छेड, छ गुणमाहि^८ एकडंती^९ चिंता नयी करता.^{१०}
संजीवक ए पडनो पनहार^{११} धर्मेनी ज वात रुड^{१२} धणूं शू महीइ^{१३}
सर्जीवक पिंगलकयी जूयो^{१४} करवो कटक मोल्यु, तु असमर्थ. कम^{१५}
तिहि^{१६} निजोग, पमाडीध^{१७} दमनक बोल्थो, 'अ[32-A]हो
सामरुउ,^{१८}

उपायेन हि तत्कुर्यात् यत्न शम्य पगत्रमै ।

राज्या कनकमूलेण कृष्णमर्षो निपातिन ॥ २१२ ॥

ये^१ पराक्रमे न चालड^२ ते बुद्धि करुं जिम कागडीये सूनानड^३
सूत्रि^४ कालु^५ साष^६ मारियो^७

करटक बोल्थो, 'ए कथा किम' दमनक कहिलु^१ होउ.^२

[५. बापसदंपती अने काळो साप]

एरुड टामि^१ मोटउ^२ वडनु वृष, तिहा^३ काग कामिणि त्रि^४ गहि^५
छट^६ तेन्ही^७ मालाइधी^८ नान्हा^९ कागलाने^{१०} सर्प वडमाहि^{११} धउ
कोपराडिधउ^{१२} नीरुलीनइ^{१३} सदाड पाट पटउ^{१४} ते कागना^{१५} यानक
सपल^{१६} पाधां देपीनइ^{१७} दुपी होउ^{१८} अनइ^{१९} घणा^{२०} दिननो^{२१} आग्रयो
ये^{२२} वड ते^{२३} छाडी न समइ^{२४} बोल्थु छइ,^{२५}

त्रय स्थान न मुञ्चन्ति काका कापुरुषा मृगा ।

अपमाने त्रयो यान्ति सिंहा सत्पुरुषा गजा ॥ २१३ ॥

काग कुपुरुष^{१०} मृग ए^{१८} त्रिण्य^{११} आपणउ^{१०} ठाम न छाडड^१
अनइ सिंह सत्पुरुष गज हाथी^{११} अपमानथी छाडी जाड

तिवार पठी^१ कागने पागे लागीनड^१ बोन्ती होई, 'स्वामिन्
घणा^{११} बालक इणइ^{१०} दुष्टि^{१८} सपे पाधा ते भणी^१ जनेरड^१ वृक्षि^{११}
जेये^{११} बोल्यउ^{११} छड,

नास्त्यारोग्यसम मित्र नास्ति व्याधिसमो रिपु ।

न चापत्यसम स्नेहो न च दुःख क्षुधासमम् ॥ २१४ ॥

आरोग्य समान^{११} मित्र नथी,^१ व्याधि समान^{११} बडरी नही,^{११} पुत्र
समान^{१८} बधु नही^{११} क्षुधा समान^{१०} दुप नही^१

यस्य क्षेत्र नदीतीरे भार्या च परसगता ।

गृहे सर्पाश्रयस्तस्य कथं स्याच्चित्तनिर्गुति ॥ २१५ ॥

येन्हड^{११} क्षेत्र नदीनड काठड^{११} जनड येन्ही^१ स्त्री व्यभिचारिणी^१
अनइ घरमाहि जेहनइ^१ सर्प^{११} होड ते^{१८} सुखी नही

पडइ काग दुषी एकउ^{१०} बोल्यो, ईणे^{११} बडि रहिता^१ आपणउ^{११}
घणउ^{११} होड ते भणी^{११} छाडया नथी सकता बोल्यु छड,

युक्तो मृगो [32-B] शुजीगति तोयप्रभ्येन घासमुपचा वा ।

मुञ्चति चिरोपित्त्याज्जन्मवन नापमानेऽपि ॥ २१६ ॥

मृग पराली^{११} पाणी, मूठि पड, एतलु^{१८} जीरइ^१ पण आपणु घणा
दिवसनु^१ यन न छाडइ^{११}

घणु^{११} शु कहु^१ ए सर्पनो बुद्धि मरी वध करेजि^१ 'सागडी नेली,
'मोटु^{११} रिप^{११} उ ए कन्हे^१ 'किम^{११} मारेदि^१ ' 'साग नेल्यु^{११} ' 'जो ऐ

મેં નહીં મરાઈ તોહિં ન્યાયશાસ્ત્રને જાણે છંદ તેહનડ પૂછી
 એન્હિં મરવાનો ઉપાય થોડે દિને કરેગિ. એહું ઘણું કાગ
 ચોલીનડં અનેરડ વૃક્ષ ગયું તે વૃક્ષ તલડ એક શીયાલ રહે
 તે એન્હો મિત્ર તેન્હે કાગ ચોલીવીનડ આપણું સર્વ દુપ નિવેયું
 અનડ કહતુ હોડ, અહો શીઆલ સર્પને મારવાનો વિલંબ ન
 કરવશુ, તે આપણડ મોટડ વડરી છડ તેગડ અનેક બાલક
 માર્યા. શીઆલ ચોલ્યો, અહો મિત્ર કાગ મેં એ અનુમત્યુ
 છડ તે દુઃખ ન કરવડ. ઇ પાપી સર્પ એહનડ પાપિ નાશ
 પામિશિ. ચોલ્યુ છડ,

अपकारिषु गा णपं चिन्तय त्वं कदाचन ।

स्वयमेव पतिष्यन्ति कूलजाना इव दुमाः ॥ २१७ ॥

વેરી પાપી ઉપર પાપ ન ચીનવીડ. તે તેહનડ પાપિ નર્દાના
 કાંઠાના વૃક્ષની પરે આકળીયે પડડ. શ્રૂયતે ચ માંભલીડ છડ,

भक्षयित्वा बहुन्मत्स्यानुत्तनाधममध्यमान् ।

अतिलोल्याङ्क. कश्चिन्मृतः कर्कटकप्रहान् ॥ २१८ ॥

એક વગલો અતિ લોભથી ઘણા મત્સ્ય પાડેનડ કર્કટને પાવા
 જાતો તે તેનડ કર્કટે ગલડ માહી માર્યો.

કાગ ચોલ્યુ, ' ઇ કથા મિત્ર ? ' શીઆલ કહિતુ હોડ,

[૬. વગલો અને કરચલો]

ઇક ટામિ તળાવનડ કાઢડ રગ રહે. તે વૃક્ષ, માટડ
 માટળ્યાનડ મુપિ પાવાનું ઉપાય ચીનવતો થયો કન્હેડ આગેડ
 યે મત્સ્ય તેન્હે પાડેનડ ઘેટો રહે. તે સરોવરમાહિ સઘળા
 નાળા મધ્ય એક કુન્દીરક પદે નામે મત્સ્ય ના [33-A]ડ. તે વગ

समीपि जइनइ^{११} आदर करी पूछतो होउ, अहो, मामा जिम^{१२} पहिलु^{१३}
 मत्स्यनो^{१४} आहार^{१५} करता तिम हवदो^{१६} जि नथी करता ? वग
 बोलै,^{१७} अहो आज लगइ^{१८} तम्हने^{१९} पातो [अनइ सुपे^{२०} रहतो.^{२१}]
 आज पूठि^{२२} तम्हथी^{२३} नाश देपू^{२४} कूं.^{२५} तीणे^{२६} मून्हेइ^{२७} गरदपणि^{२८}
 आहारनो उपाय भाजशो^{२९} ? ते भणी दुपी थको कन्हलि^{३०} माछला
 आवें छइ^{३१} पण तेहने^{३२} नथी^{३३} पातो. कुलीरक बोल्यो, अम्हने^{३४}
 शू^{३५} पाडुउं हुणहार छइ^{३६} ? बग बोल्यो,^{३७} अम्हनें शू^{३८} आज
 मे^{३९} ईहा^{४०} तलावनइ^{४१} काटइ^{४२} रक्षा धणाएक माछलाना^{४३} मारणहार
 नावडा^{४४} बोलना साभल्यां.^{४५} ते कहता होआ, अहो आपण^{४६} ए
 तलाव^{४७} माछले^{४८} भरयुं छइ.^{४९} ते^{५०} आपण कालि परमे जाल घाली
 सवलां माछला^{५१} काढी मारशू,^{५२} ते भणी^{५३} हुं पहूं^{५४} कहता साभलीनइ
 प्रियेपि^{५५} कहुं छुं तम्हने ज तहारुं बीज नही^{५६} रहइ.^{५७} ते भणी^{५८}
 तम्हनें कहुं छउ जे आपग सर्व नगर समीपि^{५९} द्रह^{६०} छइ^{६१} तिहा^{६२}
 जइये.^{६३} ईणी चिताइ हूं^{६४} दुपी^{६५} होउ^{६६} छुं; जे तम्ह मरता हुंइ^{६७} मरेसि
 गरदपणा^{६८} माटई.^{६९} पछिइ^{७०} ते दुष्ट^{७१} वगनुं^{७२} वचन सवला माछला
 साभलीनइ^{७३} बीहीता^{७४} थका^{७५} बगनइ^{७६} कहिता^{७७} होआ, अहो
 नग^{७८} मामा भाई तुं मित्र छइ.^{७९} अम्हने^{८०} राषवानो उपाय कहि^{८१}
 अनइ^{८२} मरता^{८३} रापि.^{८४} वग बोल्यो,^{८५} हुं^{८६} पक्षीमें मनुष्यशुं^{८७} वैर न
 थाइ पण मुन्हे^{८८} एतलुं बल छइ^{८९} जे तम्हने^{९०} ए तलावथी बीजट^{९१} द्रह^{९२}
 लेई^{९३} जावानुं.^{९४} ते तलाव मोटुंउं धणुं, जल कमल भग्युं; तिहा^{९५} आज
 हुं तम्हनइ^{९६} लेई^{९७} जाउं.^{९८} पछइ^{९९} ते मत्स्य ते वगलानइ^{१००} वचनइ^{१०१}
 मोह्या^{१०२} बोलता^{१०३} होआ, अहो मित्र मामा^{१०४} भाई^{१०५} पहिले^{१०६} मुन्हि^{१०७}
 लेई^{१०८} जा,^{१०९} मोटउं^{११०} ताहरु^{१११} उपकार^{११२} हुशि.^{११३} बोल्युं छइ,^{११४}

महदयनिहिनगागा. मुजनतया संस्मरन्त इह सुकृतम् ।

[35-B] मं जीवनमपि सन्तो न गतं गणयन्ति मित्रार्थे ॥२१९॥

सन अभिमाने रगी रूडु कग्ता आपणु जीविते पण
[न गणे] अनड गिपई मिशा[माहि] न गणि मित्रनई अर्थ.

पठड रग अतर्गत दर्शनई चीतमनु होउ, भरी ए
बुद्धि करी मशि कीभा छई, सुपि पाईशि एह चीतनी ते
झाजा माउगनाहिथी भलु मरुठ अकेरु लेई वेगलो जेनड
शिला उपरि नारी पातउ होउ इम टिगाडी यथेष्ट चाचे लेई
जाट अनड गरना ने जूठो सदेगा कटि जे पले माछले
सुपनु सदेगो रबो उड, ईणी परि मिथास ऊपाद. एक बार
कुलीरक मरवा धीनु यमो यमने घणु घणु प्रार्थतो होउ,
'मामा' बग मूहनड मरतु गपि बग चीतमनु हौउ, धीजा
माठला पाट अरुचि पास्यो छु एह माठरउ अपूर्व उड,
एहनई जाम्नादु 'एहु चीतनीनई कुलीरनई लेनई उडयो
पठड सघलु गगेर मुनीनड ते शल उन्ही उपरि जेतलि
ऊतागई तेनलड कुलीरक पूडतो होऊ, अहो मामा निहा ते
मोटउ सरोर पठड बग हसी गोजु, ए मोटी शिला
देपु उड उन्ही जला ऊपरी सघला माछला स्वस्थ हाजा ईहा
तु रहड स्वस्थ थापिशि पठड कुलीर हेठउ ओड तो शल उपरि
माठलाना हाटनु दगलउ मोटउ पछइ चीतमतो होउ, अहो,

शत्रुरूपाणि मित्राणि मित्ररूपाश्च शत्रव ।

जायन्ते कार्यसिद्धयर्थं केचिन्नोपे विचक्षणा ॥ २२० ॥

नेतृगणैक विचक्षण आपणु काज साधनाने शत्रु ते मित्र
थाई, [मित्र ते शत्रु थाई]

अनुगा न च सङ्ख्यात् सुष्ठिष्टेनापि चास्या ।

सुनक्षमपि पानीय जमयत्येव पायस ॥ २२१ ॥

भला शत्रुशु^{३१} मेल न करवु;^{३२} मेल कीधा^{३३} पड़ी नाश पमाडई^{३४}
जि[34-A] म उन्हुं^{३५} पाणी वैश्वानरनें शमाडई.^{३६}

ते भणी^{३७} ईणे^{३८} जाणीनइ मत्स्य सघला सही^{३९} पाधा. ये भणी^{४०}
एवडां हाड दीसई^{४१} छइ. ते भणी माहो इ^{४२} काल आव्यो. अथवा
शुं चीतवीइये^{४३} ?

गुरोप्यवलिसम्य कार्याकार्यमजानतः ।

युध्यमानस्तदा सोऽपि कुर्यात्कार्यमतंद्रितः ॥ २२२ ॥

मोटो^{४४} गर्वनइ^{४५} पाग्यो , कीजइ^{४६} ए न कीजइ एह न जाणइ
एहा शत्रुशुं युद्ध करीनइ^{४७} आपणुं^{४८} काज^{४९} साधवुं.

वली कुलीरक बोल्युं, मामा तलाव केतलइएक^{५०} छइ^{५१} ?
शुं^{५२} माहरइ^{५३} भारि^{५४} थाकु^{५५} छइ^{५६} ? कहि.^{५७} बग चीनवतु^{५८} हौउ,
ए माछलो वेगलइ^{५९} ठामि आप्यो^{६०} किम जासि^{६१} ? एहवउ^{६२}
चीतवीनइ^{६३} बोलतो हौउ,^{६४} अहो किहा^{६५} तलाव छइ^{६६} ? ए गला^{६७}
उपरि^{६८} तून्हे^{६९} भक्ष करेसि.^{७०} तु आपणो देवता मरि. एहं बगि^{७१}
कछा पूठि^{७२} कुलीर^{७३} बगनी फोट पातली दाते फरडीनइ^{७४} बगनें
मारीनइ^{७५} हल हल आपणा तलान भणी बगनु गल सहीनइ आव्यो.
पछइ^{७६} सघला [माछला]^{७७} पूछता हौआ, अहो कुलीर^{७८} तुं पाछु
काई^{७९} बल्यो^{८०} ? शुं^{८१} उपशकुन^{८२} हौआ ? ते^{८३} बग नाव्यो ते शुं^{८४} ?
एहुं ते^{८५} पूछया पछी हास्य^{८६} करी कुलीर कडतो हौउ, मूर्ख^{८७} सघला
माछला ते बगे^{८८} बाहीनइ^{८९} गल^{९०} उपरि लेइ^{९१} सघला^{९२} पाधा; हु
रली^{९३} ऊगरिउ.^{९४} तेन्हो^{९५} मारवानो अभिप्राय जाणीनइ^{९६} में^{९७} तेहनी^{९८}
फोट फरडी आणी छइ.^{९९} ते भणी तम्हे निश्चित थाउ. हवै^{१००} कुशल हुशि.^{१०१}

ते मांढइ^{१०२} कहुं^{१०३} छुं,^{१०४} 'मशयित्वा बहून्मत्स्यान्' ए कथा. काग
बोल्यु,^{१०५} 'अहो सीआल' ते सर्प^{१०६} किम मारीस्य^{१०७} ? शीआल^{१०८} बोल्यो,

जेहनइ^१ बुद्धि तेहनइ^२ बल, बुद्धि पापइ^३ पुरुषनइ^४ बल नही
जिम वनमाहि मत्त सिंह अशैं^५ मारचो.^६

करकट बोल्यो, ए कथा किम ? दमनक कहितु^७ होउ,

[७. सिंह अने ससलो]

एक वनमाहि भामुरक नामि^१ मन्त्रोन्मत्त^२ सिंह रहइ.^३ ते
येतला^४ वनमाहि जीव देपइ^५ तेहनइ^६ मारइ^७ पछइ^८ मृग वनना जीव
सघला मिली, दीन बै,^९ मुढइ^{१०} तृण लेई^{११} नमता दीन^{१२} थका ते
सिंहनइ^{१३} वीनती करता हौआ, म्बामिन् मर्घा [35-A] ला जीवनु
मारखुं काढवुं^{१४} एहुं^{१५} लोक विरुद्ध ये कर्म ते आज पूटि म करयु.^{१६}
ए^{१७} पर लोरनइ^{१८} विरुद्ध बोल्यउ^{१९} छइ,^{२०}

एकम्य जन्मनोऽर्थे मूढा कुर्वन्ति यानि पापानि ।

जनयन्ति तानि दुःखं तेषां जन्मान्तरसहस्रम् ॥ २२५ ॥

एक जन्मनइ^१ अर्थि मूर्ख तेहवा^२ पाप करे^३ छैं^४ जे जन्मने
सहस्रे करी दुख भोगवीये.^५

अपगढो भवेद् येन, येन विप्रत्ययो भवेत् ।

नरके गम्यते येन तद् बुधः कथमाचरेत् ॥ २२६ ॥

जीणे^१ कर्म अपगढ थाइ अनट जेणे^२ कर्म पाडुउ^३ हुइ^४ जीणे^५
नरकि जईयै^६ ते^७ पुरुषे काइ^८ कीजइ.^९

ते भणी^१ एहुं जाणीनइ^२ अम्हारुं कुल फेडइ^३ योग्य न होइ;
अनइ^४ अम्हे तम्हारा आहारनइ^५ अर्थि बारा लगतो^६ अकेको जीव
समीपि^७ मोरुलशुं दिहाडी.^८ इम छता तम्हारो आहार हुशि,^९ अनइ^{१०}
अम्हारी^{११} जातिनो^{१२} छेइ^{१३} न होट. ते भणि अम्हनें संकेत कहो.
४ ११

पट्ट^१ एहो राजधर्म^२ मामलीनड^३ मिह चीतनतो^४ हौड, ए^५
 सने मृग रुडुं वहे छंद अनडं सधला मारया पटी^६ वृति किम हजे ?
 एहुं^७ चीनवी^८ कहतो हौड, अहो^९ मृगसमूहो विहाणं^{१०} आरंभीनड
 अकेरो जीर मोरुव्यो तहे सर्व यथेष्ट हीडुं^{११} पछे^{१२} सधला^{१३}
 आपणे आपणइ^{१४} ठामि ग्या^{१५} हव्यां. पट्ट^{१६} बारा लागौ^{१७} अकेके^{१८} जीर
 मिहने मोरुवी^{१९} पट्टइ^{२०} केतले^{२१} काले^{२२} जाते^{२३} नशानो^{२४} वारो आव्यो
 ते नशु सधला^{२५} थे मोरुव्यो. पट्ट^{२६} नशो^{२७} चीनरतु^{२८} हौड, आज
 मुन्देद^{२९} मृग्यु आव्यु शं करवुं घटइ^{३०} ? अथवा

किमशक्य बुद्धिमता किममाभ्यं निश्चयं दृढं दधनाम् ।

किमशक्यं प्रियरचसा निमलभ्यं महोद्यमस्थानाम ॥ २२७ ॥

बुद्धिमतनड^{३१} फाइ^{३२} अशक्य नही^{३३} निश्चित बुद्धिनि^{३४} शु न
 माधीये^{३५} / रुडुं बोलेइ^{३६} तेने^{३७} शु^{३८} वश न होद ? उद्यमीं शु^{३९} एक
 अलभ्य होइ ? सह [35-B] पामद^{४०}.

पट्टइ^{४१} शु मार्गि^{४२} जाता^{४३} कुउ^{४४} देपतु^{४५} हउ^{४६} कूआ^{४७} फाठइ
 रता^{४८} पूठि जोद तु^{४९} आपणु पाणीमाहि प्रतिबंध देपतु^{५०} हउ^{५१}.
 पछइ^{५२} शगो^{५३} हेये^{५४} चीनरतो^{५५} हौड, भलु^{५६} उपाय छद^{५७} भासुरक
 सिंह मारवानो. बुद्धि^{५८} करी एहिइ^{५९} कूपि^{६०} नापुं. एहवु^{६१} चीतनतइ^{६२}
 बेला गालीनड^{६३} असुगो^{६४} सिंह वहे^{६५} ग्यो^{६६} जोइ तु^{६७} सिंह भूछु^{६८},
 क्रोध पागु^{६९} होठ चाटतु^{७०} पाश^{७१} बड्ठो^{७२} सधला जीर^{७३} मारवाने^{७४}
 रणो. एहवउ^{७५} चीतनतो^{७६} विहाणइ^{७७} सधला जीर मारेसि^{७८} एहे^{७९}
 सिंह आगलि शशो हल्ल हल्ल^{८०} आवीनड नमस्कार करी रखो^{८१}. पछइ^{८२}
 सिंह बोल्हो, अरे^{८३} प्रमादी शगो तु^{८४} ऊपरि क्रो-या पटी मारवु नही
 तोहेद^{८५} मारवो तो कहने बेला असु करि का आयो ? अनड^{८६} माही
 आज्ञा सहारी तेहो^{८७} भंग^{८८} का^{८९} कीघुउ^{९०} ? [पछे शशो^{९१} बीहीनो^{९२}

दिशि^१ जोतो बोलतो हौउ, स्वामिन् मु^२ दास^३ उपरि^४ कृपा करि.^५ वेला^६ में आफणीयि असूर नथी कीधु अनइ अनेरे जीवे असूर न कीधु^७] पछइ^८ सिंइ पूछतो हौउं,^९ तो कूणहे^{१०} असूर कराव्युं ! शशु^{११} बोल्यो, स्वामिन्^{१२} मार्ग मध्य एक बीजो सिंह मार्ग रुंधी रह्यो; हूं^{१३} बीहाज्यो. तीणे अनेरा मार्गि आवतां विलंघ थयो.^{१४} पछइ ते शशानु^{१५} वचन सामली^{१६} क्रोध्यो^{१७} सिंह बोल्यो,^{१८} सू^{१९} अनेरो सिंह माहा^{२०} वनमाहि छइ^{२१} ? शशो^{२२} बोल्यो, स्वामिन् सही छइ. पछइ^{२३} सिंह चित्तमाहि चीतवतो^{२४} हौउ, ए शशु^{२५} मारया^{२६} पूठिं शुं कार्य हुजि^{२७} ? ए^{२८} सिंह^{२९} देपाडवा रापुं. पछइ^{३०} मूं^{३१} आगलि^{३२} किहा जासिइ^{३३} ? ए^{३४} सिंह^{३५} चीतवीनइ^{३६} सिंह शशाने^{३७} कहतो हौउ, अहो शशा ते^{३८} स्थान^{३९} देपाडि जिहां ए^{४०} माहार^{४१} वदरी^{४२} सिंह छइ.^{४३} पछइ शशु^{४४} अंतर्गत हास्य^{४५} करीनइ, शास्त्रदृष्टि^{४६} आपणी^{४७} अर्थसिद्धिनें^{४८} ते^{४९} सिंहनइ^{५०} तेडी म्वच्छ जलनु^{५१} कुउ^{५२} देपाडी^{५३} बोलतु^{५४} हउ,^{५५} इहा^{५६} ते दुष्ट सिंह छइ.^{५७} पछइ ते सिंह^{५८} 'कुआमाहि जोतु^{५९} हौउ.^{६०} जोइ तु^{६१} माहि^{६२} प्रतिबिंब^{६३} आपणउ [३६-A] देपइ.^{६४} जोइ तो माहि सिंह जाणतो हौउ. ते प्रतिबिंबनइ^{६५} सिंह^{६६} जाणीनइ हाक करतो^{६७} थको^{६८} पडछंदो सामलीनइ^{६९} जाणइ^{७०} सिंह शङ्क करइ^{७१} छइ.^{७२} पछइ^{७३} क्रोधथी माहि उडी^{७४} पटऊ.^{७५} कूआमाहि^{७६} पढ्या पछइ मूंउ.^{७७}

ते माटइ^{७८} कहूं छइ,^{७९} 'यस्य बुद्धिर्वलं तम्य' ए कथा.

वली करकट बोल्यो, अहो जोहइ^{८०} शशाने कार्यसिद्धि हौई तोहइ^{८१} शक्ति पापे^{८२} पुरषि^{८३} मोटाशुं छन्न न करवो.^{८४} दमुनक^{८५} कहतो^{८६} होउ,^{८७} अरे मूर्ख एहउ^{८८} म कहेसि.^{८९} शक्ति होइ अथवा न हुइ^{९०} तोहे^{९१} उद्यम निश्चि^{९२} करवो. बोल्युं छइ,

नित्योद्यतम्य पुरुषम्य भवेद्धि लक्ष्मी-

दैव हि देवमिति कापुरुषा वदन्ति ।

देव निहत्य तुर पाशपामात्मशक्त्या

यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोष ॥ २२८ ॥

नित्ये^१ ये^२ पुरुष उद्यम करइ^३ तेन्हे^४ लक्ष्मी होइ, अनइ^५ देव
दैव एहवो^६ कापुरुष करे, दन रापीनट उद्यम करता^७ जउ^८ सिद्धि
न हुइ तो कूण^९ दोष ?

ते माटइ^१ प्रपच करी पाणइ आश्रयीनइ^२ जे सजीरुने^३ सैहथी
छडाव्योस^४ करटक कहितउ^५ होउ, जो^६ कम्हइ^७ ताहो प्रपच
पिंगलरु जाणइजे^८ अथवा सजीरु तु^९ मही मारसिद^{१०} दम्नक
बोल्हो, अनइ^{११} जे^{१२} मदा उद्यम करइ^{१३} तेन्हइ^{१४} देवता साय^{१५}
थाइ बोल्हो छइ,^{१६}

वृते विनिश्चये पुसा देवा मान्ति सहायताम् ।

विष्णुश्चक्र गरुडमाश्च कौलिकस्य यथाह्वये ॥ २२९ ॥

निश्चय कीधा पृठिइ^१ देवसाहायने^२ पामइ^३ जिम कोलीने^४
विष्णु चक्र गरुड सहायने^५ पाभ्या^६ बली,

मुप्रयुक्तम्य दभस्य ब्रह्माप्यन्त न गच्छति ।

कौलिको विष्णुरूपेण राजकन्या निषेयते ॥ २३० ॥

गुप्त ने^१ दभ ते-हा पार[नड]^२ ब्रह्मा पण न पामइ^३ जिम
कोली विष्णुनइ^४ रूपिइ^५ राजानी^६ कयानइ भोगमतु^७ होउ^८

करक बो[36 B]ल्यु,^९ ए कथा विम ? दम्नक बोल्होउ,^{१०}

[८. वणकर अने राजकन्या]

गौड देशमाहि पुद्गर्दन नामे^१ नगर छइ तिहा^२ कोली नइ^३

सूत्रधार विहि मित्र, ते आपणइ^१ आपणइ^२ कामि परपरा चाल्या आवें.^३
 आपणा कर्म करता घणु^४ ऊपार्जु धन,^५ अनड वस्तु अनड कोमल
 निचित्र घणा मूलना^६ एहा वस्त्रने पहिरता,^७ फूल तामूल कर्पूर अगर
 रुस्तूरी पन्हा ये परिमल तीणे सुगंध शरीर एहा कोली सूत्रहार^८
 विहि रहिता हौआ ते मिहि पुहुर त्रण्य काम करीनड पठइ शरीरने
 शृंगार नाहणिआ^९ करीनड मिहि साथि हाटमाहि उत्तम^{१०} स्थानकि^{११}
 हीडता निनोद जोता थका सध्याट^{१२} विहि घरि आगता हौआ. ईणी
 परि केनलाएक दिन^{१३} म्या पठइ किंगरेक महोत्सव आग्यइ^{१४} थकइ^{१५}
 मुहुछनइ^{१६} दिनि ते नगरनइ विषट सर्वे लोक यथा सपत्ति अलकार
 पहिरी नगरमाहि देवने देहरट^{१७} हीडता हौआ^{१८} तेहइ कोली अनइ
 सूत्रहार^{१९} मिहि^{२०} आभरण अलकार पाहिरीनइ ठामि ठामि मिल्या ये
 लौक तेहना शृंगारयुक्त मुख जोता थका अनड मोग ये धुलहर तेहना
 गुपमाहि बैठी^{२१} यौनने करी मोटा रुठिण स्तन, हैयु चदने परड्ड, मोटा
 नितन, पातली कटि, कमल सदृश मुख, झ्याम माथाना^{२२} केश, काननि
 निपिइ सुवर्णहीराचटित आभरण, निद्रानी परि सर्प लौकना^{२३} नेत्रनइ^{२४}
 ग्रहती छइ, मखीनने परगरी हाथिणी ऊपरि बैठी, अनिका देवता
 जोगने^{२५} आवती एही राजानी उअरि^{२६} तेने सूत्रधार कोली बिहि
 देपता हौआ पठइ कोली ते राजकन्याने^{२७} जोईनइ कदप्ये करी मूर्छा
 पाभ्यो, पाछो^{२८} पड्यो पछइ मोटें कपेटें घरि आव्यो सर्वे दिशानइ विषइ
 राजानी कुडरि ज नड देपइ पठइ चचलचिच मोटा निध्वा[३७-४]स
 नइ^{२९} मूर्छतो^{३०} उपरली पाटनड^{३१} विषड^{३२} पुहुड्यो^{३३} ते राजकन्यानइ
 चीतयतु^{३४} हौउ, श्लोक^{३५} भणतो हौउ,

हन्तव्यपक्षे निर्दिष्टा यदि नाम निर्धेयम् ।

स्त्रिमुपाया न सन्त्यन्ये दर्शिता यन्मृगेश्वणा ॥ २३१ ॥

दैनि^{३६} अम्हे मारवाने^{३७} जो शज्या^{३८} तो मारवाना उपाय अनेरा

शुं नथी ? ये भणीं^{११} मृगनेत्रा स्त्री माराने दोंटे टेणडी.

यत्राहनिस्तत्र गुणा भवन्ति

सत्यं न चासद्वदितं बुधैस्तत् ।

येनातिचर्वद्वापि मे हृदिस्था

दुनोति चित्त विरहे प्रियाऽग्रा ॥ २३२ ॥

पंडित नहें जिहा जाफार रुडो तिहा^{१२} गुण होइ, ए वचन
सत्य नही, जेह भणीं^{१३} ए राजफन्या रुडीं^{१४} थकी मिरह छता माहा
शरीरने^{१५} वहट उइ^{१६}।

एनमुत्कण्ठया व्याप्तमन्यद्वयितया हनम् ।

चैनन्यमपर घटे क्रियन्ति हृदयानि मे ॥ २३३ ॥

अहो माहारा^{१७} हैया केतलाएक उइ ये भणीं,^{१८} एक उत्कंठा ये^{१९}
इच्छा तीणें^{२०} व्याप्यु,^{२१} बीनु स्त्रीये,^{२२} बीजु चेतनाइ^{२३}।

रागी विन्नाधरोऽसौ स्तनरत्नशयुग योयनारूढगर्भम्

मीचा नाभि प्रकृत्या कुटिलरुमलरु स्वल्परुश्चापि मध्य ।

कुर्वन्त्येतानि नाम प्रसभमिन मनश्चिन्तिनान्यातुरत्वम्

यन्मा तस्या कपोलैः सपयति मुहुः स्वच्छकौतव युक्तम्

॥ २३४ ॥

रातो होठ, कठिण मोटा धन, नीची नाभि, बाका केश, पातली
कटि, एतला नीत्या थका पीडा करे छें,^{२४} बली ये कपोल तेन्हा पीडे छें
से युक्त नही

मत्तेभकुम्भपरिणाहिनि बुद्धुनार्दे

तस्या पयोऽस्युगे रतजातखेद ।

वक्षो निधाय सुखमञ्जरमध्यमर्ता

स्वप्स्यामि कि क्षणमपि क्षणदावसाने ॥ २३५ ॥

हाथीना^१ कुम्भस्थल जेगडा मोटा, कुंकुना पर्वत सरपा एहा जे
स्तन तेणी^१ करी पेड उपना पट्टी तेहु^१ हैयुं क्षण मात्रइ बाथमाहि
घालीनइ शूयोग फिनारे^१ ।

अनभ्यगुणसपक्षं स्त्रीग्लं यत्र तादृशं ।

स रत्ना[37-B] र उद्दिश्य गेषोऽन्य प्रम्तराकर ॥ २३६ ॥

मोटा^१ गुणयुक्त स्त्रीरत्न^१ जिडा^१ होट ते रत्नाकर वैहेइ^१
बीजो पाषाणनो आकर जोटवो^१ ।

यो यत्र प्रमति कश्चित्स तत्र परिरक्षणं करोत्येव ।

मुग्धे वमसि च हृदये दहसि च तत्तं नृशंसासि ॥ २३७ ॥

जे जीणट^१ ठामि वंसेट^१ ने ते ठामने रापड^१ अरे मूर्ख^१ तुं
माहि ह्रिदय^१ वमे उइ^१ अनट^१ दहे छट ते भणी^१ नरनी मारणहारि.

सगमविरहवितर्के नरमिह विरहो न सगममन्या ।

सगे सेन यदेका त्रिभुवनमपि तन्मय विरहे ॥ २३८ ॥

सगम^१ अनट^१ विरहमाहि विगड मलो, सगमनट^१ बिपट^१ स्त्री एक
ज दी[सड],^१ ति[गह]^१ छता ससार स्त्रीमय देपड.

दिक्षु भूमा तथाकागे सर्वत्र च त्रिभाव्यते ।

स्मर्यते प्रागसदेहे तन्वी नारायणायते ॥ २३९ ॥

दिज्ञानट^१ विपि,^१ भुमि. आकाश सधले दीसट^१ अनट^१ प्राण
जन्मा^१ स्मरीये पट्टी स्त्री नारायणनी परि^१ थाट.

धणिना सत्रेगम्कारा बुद्धेनोक्त मृषा वच ।

चिन्तयन्तो यत क्रान्तं नित्यमक्षणिना वयम् ॥ २४० ॥

पंडितः “यं मधय संतोषं” धणिक ते जूहुं बोल्हुं, ते भणी^१
अहे स्त्रीने^१ स्मगता क्षणिक नथी.

ईणी परि घणउ[॥] विलाप करता[॥] मोटे[॥] कष्टि[॥] रात्रि गटं[॥]
 बीजद[॥] दिनि तिम[॥] ज सूत्रहार तणी[॥] वेला कोलीनि[॥] घरि[॥] आन्यो.
 जोइ[॥] तो कोली ऊपरली पाटले विरला हाथ करी, विरला पग करी
 पढ्यो देपतो होउ. पछइ[॥] तेन्हें[॥] रोतो नीशासु[॥] मुंकतो देपीनइ[॥]
 सूत्रहार[॥] बोल्सु,[॥] अरे कोली[॥] इणि[॥] अवस्थाइ[॥] काइ[॥] पढ्यो ?
 ईणी[॥] परि[॥] घणुं[॥] घणुं[॥] सूत्रधारि[॥] पूंछयोथो न बोलतो होउ,
 तिवारि[॥] सूत्रधार श्लोक भणसु[॥] होउ,

नैतन्मित्रं यम्य कोपाद् विमेति

यद्वा मित्रं शक्तितेनोपचर्यम् ।

गस्मिन्मित्रे न त्रपा मातरीव

‘तद्वै मित्रं संगतानीतराणि ॥ २४१ ॥

येन्हा[॥] कोपथी भय उपजइ[॥] अनइ[॥] ये[॥] मित्रनी शंका आणी[॥]
 सेवा[॥] कीजइ ते मित्र न होई;[॥] मित्र ते[॥] जे देपी मानी[॥] परि[॥]
 शंका न [३४-A] उपजइ,[॥] बीजा लोक जाणवो.

बली[॥] सूत्रधार[॥] कोलीनइ[॥] हेये[॥] हाथ अडाडी कहतु[॥] होउ,
 अरे कोली उर तून्हे[॥] नथी तु ए अवस्था कंदर्पनी. एहु
 कहइ[॥] तेहि[॥] कोलीने[॥] आसू आग्या अनइ बैठै[॥] कोली बोल्सु,[॥]

स्वामिनि गुणान्तरज्ञे गुणप्रति भृत्येऽनुमतिं नि कलत्रे ।

मित्रे चानुपचर्ये निवेद्य दुःख सुखी भवति ॥ २४२ ॥

जे ठाकुर गुण जाणइ,[॥] गुणवंत सेवक, चित्तिनि[॥] चालीइ[॥] ये[॥]
 स्त्री, मित्र एतला आग[लि][॥] दुःख निवेदीनइ[॥] सुधी थैयेट.[॥]

एहु[॥] बोली[॥] कोली आपणुं राजकन्यादर्शननूं[॥] वृत्तान कहतो
 होउ. पछइ सूत्रहार चीतवीनइ बोल्सु[॥] अहो मित्र उठी,[॥] भनान
 करी[॥] जिमि,[॥] दुष छाडि. हुं ति[॥] उपाय कचोश[॥] [यीणेंद ते

त्रिष्णुरूपे गरुड पर बैसी कोली दररोज छुपी रीते रामकुंवरीने मळतो.

[हस्तप्रत, पृष्ठ 44-B]

संभली,^{११} विष्णु जाणी हरणी^{१२} थइ तेहनु^{१३} वचन करती होई.^{१४} ते पछी^{१५} गंधर्वविवाह करतो होउ.^{१६} राजानी कन्या आपणपानइ^{१७} धन्य मानती होई. इणी^{१८} परि^{१९} ते विहि संभोग करतां सुख^{२०} भोवतां होआ.^{२१} कोली^{२२} प्रोहोडी उठी घरि जाये; कहइ, हुं गळि वैशी वैकुंठि^{२३} जाउं छुं. पछइ केतले दिने पूसग जोइ^{२४} तो राजानी कन्या मोटा स्तन पुरुष संबंध हुई^{२५} पछी जाणीती होई.^{२६} पछइ बोहीता राणी राजा आगलि कहिती^{२७} होया^{२८} एकांत समय, हे राजन् राजकन्या ये^{२९} सुदर्शना तेन्हेइ^{३०} पुरुषना भोगनां चिह्न दीशें^{३१} छई.^{३२} अग्रे घणु हेरी जोयों^{३३} पण अग्हारइ^{३४} लक्ष नावइ.^{३५} एहुं संभलीइ राजा धीनवतु^{३६} होउ,

जातेति कन्या महतीह चिन्ता

कस्मै प्रदेयेति महान्वितकं ।

दत्ता सुखं प्राप्स्यति वा न वेति

कन्यापितृखं खलु नाम कष्टम् ॥ २४३ ॥

कन्या जण्या^{३७} पूठि पितानें^{३८} भोटी^{३९} चिंता होई.^{४०} कैन्हि^{४१} दीजीशि ? दीघा पूठि^{४२} [३८-A] मुख हुसि^{४३} के नही^{४४} ? ते मायइ कन्या पितानइ^{४५} दुक्क^{४६} दिदं.^{४७}

ते भणी कन्या पितानइ^{४८} आपढारूप कलंक दिं. भोत्तुं छइ,^{४९}

नयश्च नार्यश्च समस्वभावा-

स्तुल्यानि कूल्यानि कुल्यानि चासाम् ।

तोयैश्च दीपैश्च निपातयन्ति

नद्योऽत्र कूल्यानि कुल्यानि नार्यः ॥ २४४ ॥

नदीनो अनइ^{५०} नारीनो सरपो स्वभाव; पद्मना^{५१} सरपी गति नदी^{५२} तटनि^{५३} पाडि,^{५४} नारी^{५५} बुरनें पादइ.^{५६}

एहां अनेरा^{१०} वचन विमाशि^{११} राजा राणी^{१२} बोलावी एकाति
 अनइ^{१३} कहतौ^{१४} हौउ, ए पूमरा शु^{१५} कहें छइ^{१६} ? मुंऊपरि दैव
 कोप्यो ये भणी^{१७} कन्यायें^{१८} पाप कीधुं. एहू^{१९} स्त्रीन्हें^{२०} कहीइ^{२१} पुत्री
 बोलावी स्त्री पहि^{२२} पूजयतौ^{२३} हौउ जे पुत्री ताहे योवन^{२४} सम विकारना
 चिह्न हौआ^{२५} छइ^{२६} ते वृत्तान कहि. एहुं माई^{२७} पूछ्या पूठि जेहु^{२८}
 वृत्तात होउ^{२९} ते कहिती^{३०} हई जे विष्णु रात्रि^{३१} आवें छइ. ते पुत्रीनु
 वचन सामली राजा न मानतौ^{३२} हौउ; कहतो हौउ, जु^{३३} डम^{३४} छइ^{३५} तो
 अम्हारो जमाई नागयण^{३६} तेन्हें देपाडग समर्थ छें ? कन्या बोली,
 राजन् बाप देपाडी शकूं हुं विष्णुनं. तम्हे जिवारै^{३७} सहू सूता हुंइ^{३८}
 तिवारि^{३९} जालीये आवी जोज्यो तिवारि^{४०} विष्णु आवसिं.^{४१} पछइ
 राजा रात्रि सहू सूता पूठि^{४२} जोइ तो तेन्हि आवतौ^{४३} आकाशथी
 ऊतरतु^{४४} देपी नारायण जाणीनइ मनमाहि नमस्कार करी, स्तुति करी
 घरमाहि पाछो हर्ष्यथो जातो हौउ. पछइ^{४५} स्त्रीने कहतो^{४६} जे आपण
 सरपा^{४७} भाग्यवंत नथी^{४८} जे आपणी पुत्रीने^{४९} नारायण स्वयइ^{५०} भोगवइ^{५१}
 छिइ.^{५२} हवें आपणा सर्व मनोरथ पुहुता.^{५३} तही^{५४} पूठि^{५५} राजा
 सुदर्शना पुत्रीनइ अर्थि वस्त्र आभरण ताबूल चंदन फूल अनेक प्रकार
 ए[39-B]हा मोरलतौ^{५६} हौउ. कन्या निर्भयथी कोली सधाति^{५७} सुख
 भोगवती हौई.^{५८} एहइ^{५९} समय न्यौ लक्ष गामनो स्वामी जे विक्रमसेन
 तेहना^{६०} सेयक वरसनु^{६१} कर लेगनं ते राजा कन्हे आब्या. ते राजा
 नारायण जमाई जाणीनइ^{६२} ते कर लेग आब्या छिइ^{६३} तेहनें^{६४} आदर
 न करइतु^{६५} होउ,^{६६} विष्णुनु^{६७} ससरु^{६८} मानीनइ^{६९} गर्व पामतो हौउ. पछइ
 ते सेवक क्रोध्याथा^{७०} कहता हौआ, जे दंड दीधैं^{७१} घणा दिन^{७२}
 हौआ^{७३} अनइ दंड नथी आपतो तेह^{७४} भणी शूं^{७५} तून्नें^{७६} बल घणुं
 थ्युं छि^{७७} ते राजा विक्रमसेनने^{७८} कोम्वा^{७९} हीडइ^{८०} छइ^{८१} ? एहुं ते
 राजा सामली कहतो हौउ, जि^{८२} विक्रमसेन^{८३} शुं करशि ? तम्हे^{८४}

(चित्रलो पृथाय) कोली भते राजकुमरी; (चित्रलो उत्तराय) चित्रलोय व ग- पर चली
कोली शत्रु राजा माथ युव करे छे [इत्यन्त यव ५०]

राजकन्याने] तु भोगवेशि. पठइ कोली मित्रनु एह^{१०} वचन
 साभली,^{११} उठीनइ^{१२} म्नान भोचन करतु^{१३} हौउ चीनड दिनि^{१४} सूत्रगार
 लाकडानो गरुड घडीन^{१५}, रगी वाने, पीली हलायड^{१६} उडइ^{१७} गडसड^{१८}
 एहो करी^{१९} ते कोलीनइ^{२०} आणी^{२१} आप्यो पउट^{२२} कोलीने कहतो
 हौउ, अरे मित्र कोली ए गरुडनड^{२३} ए पीली दीधा पठी^{२४} पैशीनइ
 इच्छीये तिहाइ^{२५} जैये^{२६} उघाडीये पीली तीगारि^{२७} वेरशि. ते भणी^{२८}
 ग गरु ऊपरि मिणी^{२९} ऊडाडी जिहा ऊपरीनड^{३०} मालीये^{३१} राजानी
 कन्या छइ तिहा निष्णुनो तु जेप लेटनड^{३२} रात्रि रह सूता पूठि तिहा
 जई^{३३} राजानी कन्यान कहचे,^{३४} हु नारायण,^{३५} तु माहा शापथी
 अष्ट माही स्त्री, ते पटहा^{३६} स्नेहथी तून्हे^{३७} सभोग करवा आत्र्यो तु,
 माही^{३८} सेवा करि एह^{३९} कखा पृठि^{४०} ते कुमारि^{४१} तून्हे^{४२} भजशि.^{४३}
 पठइ तू दिहाडी तेसु^{४४} सुप भोगवे^{४५} एह रही सूत्रधार धरि ग्यो
 पठइ कोली थोडो शु^{४६} दिन^{४७} गाढइ^{४८} दुपि^{४९} लेइनइ^{५०} रात्रि हौआ
 पूठि^{५१} म्नान करीनड^{५२} चद[38 B] [नि]^{५३} पोलि करी जिम सूत्रधारि^{५४}
 कबु तिम करी तिहा कन्या रुन्हे मालीये ग्यो पउट^{५५} ते राजकन्या
 अतरिक्ष अकट^{५६} गरुड^{५७} बैठो, शर चक्र धरतो निष्णु जाणीनड^{५८}
 पलगाथी^{५९} उठीनड^{६०} तेन्हे^{६१} अर्ध पाद्य करती हौई पठइ^{६२} हाथ
 जोडीनइ^{६३} चोरती हौई, स्वामिन् राज्जु दर्शन म्वप्ननड^{६४} विशि^{६५}
 दुर्लभ, पठइ^{६६} प्रत्यक्ष शु कहीये^{६७} ते भणी कई आज्ञा द्यो पठइ^{६८}
 कोली मोल्यु,^{६९} जहो ताहा^{७०} दर्शन करमा आत्र्यु^{७१} तु पठइ
 राजकन्या राजीथी चोरती हौई,^{७२} स्वामिन् हु कन्या मनुष्य, ते
 माटइ^{७३} तम्हे एहु^{७४} कहवा योग्य न^{७५} हो कोली मोल्यु,^{७६} तु माही
 स्त्री^{७७} शापथी मनुष्यजन्म आयी ते भणी में तून्हे पुरुष आभड्या
 नथी दीधो हण्ड^{७८} गधपनिगाह करी परणेशि, पठइ स्त्री करेशि,
 नही तु शाप देइ^{७९} जाटसि.^{८०} पठइ ते राजकन्या एहु^{८१} तेहु वचन
 ५ १२

जाउ ' पडइ ते सेयक विक्रमसेन गजा आगलि सहस्र गुणु लगाडी, ' विक्रमसेन ' ते राजा ऊपर कोप्यो पडइ चतुरग उल लेईनइ ते राजा ऊपर आयो, क्रोधयी सेन्यने ' कहतो होज,

यदि विशति तोयराशि रोइति वा शक्ररक्षित मेरुम् ।

स तथापि नृप पापो हन्तव्यो मे प्रतिजेति ॥ २४५ ॥

ते राजा दुष्ट जो समुद्रमाहि पडशई ' अथवा ' इड कन्हइ जाउ तोहि ' मारवु ' ए प्रतिजा

पडइ ' विक्रमसेन दिन दिहाडी तेन्हो देश मारतो होउ पीयाणे करी. पडइ लोक सघरा नार्गी पुड्डमर्धन नगरन्द द्वारि रहीनइ नाइया लगा. ते राजा लोकनु ' शब्द साभलीनइ क्षोभ न पामतु ' हौउ पडइ ' एरु दिनि पोंडघर्धन वीन्यौ ' पूठि नगरना लोक, ' प्रधान पुरोहित आवी रानानद ' वीनयतु ' होआ, ' स्वामिन् अनु आवीनइ ' नगर ' रयी ' रखो ' तम्हे निश्चत ' छु ' ते शु ' एही ' वाचा साभली राजा पुत्री ' तेडी ' कटतौ ' हौउ, पुत्रि साहा भर्चारने बलें ' अहें ' शत्रुशत्रु ' बैर माइयु ' छड ' ते भणी आज रात्रि ' विष्णुने ' कहने ' जे ' विहाणइ ' विष्णु शत्रु 4c-A जे ' मारें. पच्छीइ ' ते वचन सुदर्शना रात्रि तेन्हें कहती निशेपें ' हौई ते साभलीनइ हसीनड कोली बोलतौ ' हौउ, प्रिये ए मनुष्य ' शा माहि ' में पूजें ' हरण्यकजिपु ' कस दैत्य मधुकटभ ' अनेरा ' घणाइ दैत्य माग्या ते भणी ' राजानि ' कहिजे तम्हे निश्चत रहों ' प्रातःकालि ' चक्रि करी विष्णु शत्रुने मारशि पच्छ[इ] ' ते राजकन्या कोलीनु वचन सय राजा आगलि स[ग] जे कस, पन्छइ सतोष पाम्यो ' राजा नगरमाहि पने वजायतु ' होउ जे प्रातःकालि ' विक्रमसेन ' सप्राप्ति करी ' मारया पूठि ' तेन्ही ' वस्तु जे छटइ ते लेजो तेन्ही ज हायी

घोडा^१ सोनु^२ जे^३ छट्ट तेहनु.^३ पछइ पटह सामल्यां पृठि^४ लोक
परस्पर मंत्र करता हौआ, अम्हारो राजा नगर वीट्युं छइ^५ तोहइ^६
क्षोभ नथी पामतौ.^७ एहो बलवत्तर सही^८ विहाणइ^९ बैरीनें मारसि.^{१०}
पछइ कोली रात्रि संभोग^{११} छांडीनइ^{१२} [उचाख्यो^{१३}] थको^{१४} चीतवतो^{१५}
हौउ, हवइ^{१६} मइ^{१७} शुं^{१८} करखुं घट्ट^{१९} ! जो हुं^{२०} इणइ लाकडानइ^{२१}
गुरुडि^{२२} वटसीनइ^{२३} नासी जायोग^{२४} तो ए स्त्रीनो वली संयोग नहीं
होइ^{२५}; विक्रमसेन मारी लेइ^{२६} जाजि. जो संग्राम करुं^{२७} तोहि मृत्यु
आव्यु,^{२८} न करउं^{२९} तोहि^{३०} वियोग माटिइ^{३१} मृत्यु आव्युं. ते भणी^{३२}
सत्त्व अवलंबुं^{३३} ते वारू अनइ गुरुडि^{३४} बैठो देपी^{३५} नारायण जाणी
कदाचि नाशि.^{३६} बोल्युं छइ,

शुभकर्मोदये पुंसां अनयोऽपि नयो भवेत् ।

विपच्यमाने त्वशुभे नवनीतं भवेच्छिला ॥ २४६ ॥

पुरुषनइ^१ शुभ कर्मनो^२ उदय^३ होइ^४ तिवारें^५ अन्याय^६
[न्याय]^७ थाइ; अनइ पाप परिपाक पाग्या पृठि^८ मापण फीटी
पहाण^९ थाइ.

धैर्य हि कार्यं सततं महद्भि
कृच्छ्रेऽपि कष्टेऽप्य अतिसंकटेऽपि ।

कृच्छ्राणि कृच्छ्रेण सनुत्तरन्ति
धैर्योच्छ्रिता ये प्रतिपत्तिदक्षाः ॥ २४७ ॥

महार्ति धैर्य करखुं; कष्ट होइ, संकट होइ तोहिइ धैर्य रखा^१
[40-B] पृठि छूटीये.

एहुं चीतवीनइ कोली युद्ध करिवानु^१ निश्चय कीधे^२ थकेइ^३
तेह^४ वैकुंठि गरुड विष्णुनें^५ वीनरतु^६ हौउ, स्वामिन् पुंद्रवर्द्धन^७
नगरनइ^८ विपि^९ तम्हारो वेप करी^{१०} कोली राजानी कन्या^{११} भोगवइ^{१२}

छद् " ते " न[ग]ना राजाना शत्रु आवी नगर श्रीयु छद्. तिहा कोली युद्ध करवा, ससरानद् " सहाय " देग निश्चय कीये छद् " ते वीनती छद् जो ते कोलीनद् " संग्राममाहि " मारमि " तु " लोक कहिजि " दक्षिण देशनद् " राजाद् " नारायण " मारवा पठद् मृत्युलोकि " एही वार्त्ता होभा पृष्ठिद् " यजन " धरस हुशि. " पठढ सन्यासी त्रिदंडी सधला सन्यास छाजि " ईणी " परि धर्मछेढ " व्या पृष्ठि " प्रजानाग हुशि. " पठद् " कला पूर्ण पापद् प्रलय हुजि ए प्रमाण. पछद् " नारायणि " विमाशि " जोयु " अनद् " बोल्या, अहो गरुड " युक्त फल्लु. ते भणी कोली देवनु " अश, विममसेन देखनु " अश, तेना वधनद् " ए कोली सरज्यु " ते भणी ह " कोलीनद् " शरीरि अतरेशि, तु " गरुड-यत्रि अततिरि. चक्र " कोलीनद् " सुदर्शन " अततिरि. " ईणि " परि " प्राणकालि " अततरु एहु " विष्णु आज्ञा देइनद् " प्रभाति अवतरता " होआ तेहड " कोली नारायणनु " वेप करीनद् " [" बल आभरण आयुध पहिरीनद् "] जेहो " विष्णु होइ तेहो " गरुडयत्र [उपरि "] बहसीनद् " विहि सैन्य जोतो आमाशि थको आवीनद् विक्रमसेनना सैन्यनद् " त्रिपद् " आवी पडयो ति " गरुड पक्षनो प्रचड ये " वायु तीणे " करी चतुरंग बल " सैन्य क्षोभ पाम्यु कोलीये " चक्र मुंक्नु ते विक्रमसेननु मन्तर छेदीनद् " वली [कोली]नद् " हाथि आयुं पछद् " ते अनायक सैन्य " हण्यु " पठद् " केतला नाठा, केतला " नारायणशुं शु विरोधीद, इम कही " मल्या, " स्तुति ररता होआ, केतला " मुआ " इणी " परि कोली विजइ पामीनद्, जूट् विष्णुनु रूप लेइनद् " [4I A] ते शु स्वप्न होउ एहु विमासतो आपणपड " राजकन्या सघाति समोष करतो सुये रहतो होउ पठढ पुद्गर्थन राजानी सधला राजा सेना करवा बाळता होआ

ते माटइ हु कहु " उ, " कृते विनिश्चये पुसा " ए कथा.

एहं सांभली करटक बोल्युं, जो ते एहु निश्चय कीधो तो
तून्हे तिहा जाता कल्याण हयो; चीतव्युं कार्य सिद्धि पामज्यो. एहुं
कह्या पूठि दमनक उठीनइं सिंह कहि [ग्यु], नमस्कार
करीनइं वैठो. पछइं सिहि पूछ्युं, अहो तुं शुं घणे दिहाडे
दीठो छं ? दमनक बोल्यु, फाई एरु मोटुं कार्य तह आगलि
वीनवया आव्यो छुं अनइ तहनें आथया ये सेवरु तेन्हि प्रिय
करया बाझू छं. घणुं घणुं काल होउ तीणी भयभीत थकोइ
निवेदुं छुं बोल्यु छट,

प्रियं वा यदि वा द्वेष्यं शुभं वा यदि वाशुभम् ।

अष्टमस्तम्य तद्ब्रूयाद्यस्य नेच्छेत्पराभम् ॥ २४८ ॥

येन्हें शुभ वाच्छीअट तेन्हें शुभ अथवा अशुभ पूछा
पापइ निवेदय्यु अनइं प्रिय अथवा अप्रि[य] निवेदवुं.

पिंगलक बोल्यु, तुं बोलि. दमनक बोल्यो,

अनियुक्ता हि साचिष्ये यद्वदन्ति हितैषिण ।

अनुरागद्वयभ्येताः प्रगयम्यातिभूमयः ॥ २४९ ॥

ये पुरुष प्रधानवट मुक्या थकोये हितवचननद बोलें ते
प्रीतिरसना म्थान जाणवा. वली,

सुलभाः पुरुषा राजन् सततं प्रियमादिन ।

अप्रियम्य तु पथ्यस्य वक्ता श्रोता च दुर्लभः ॥ २५० ॥

अहो स्वामिन् प्रिय बोले एहा घणा होइं पण अप्रिय
अनइं हितकारी पद्धाना कहणार दुर्लभ.

पिंगलक बोल्यो, अहो दमनक जे तु बोल्या हीडे ते बोलि.
दमनक बोल्यो, स्वामिन् सजीवक तु ऊपरि दुष्ट बुद्धि छइ. ते सदा

मुस्युं वात रुड तेगइ मूं आगलि कइतो होउ जे ताहा स्वामी^१
 पिंगलरुनुं^२ मि^३ बल अउउ [41-B] सारासार शक्ति सर्व जाणु.^४
 हयट^५ विश्वसीनड^६ मुषिं^७ गारी राज्य प्रलोम, एहु कहता^८ हौउ; ते
 मणी कहुं टुं^९ आज सजीवरु ए अर्थ करवा हीडइ^{१०} छइ.^{११} ते मादि^{१२}
 तुं^{१३} अहारे शुम्भामी^{१४} तीणइ^{१५} तुन्हें^{१६} वीनवुं^{१७} छुं. पछइ ते
 पिंगलरु दमनरुनुं^{१८} वज्र समान कठिन^{१९} वचन मामली^{२०} मोहने^{२१} णम्यो
 थको तिमारे कइ^{२२} न बोव्यु.^{२३} दमनरु सैनु^{२४} आसार जाणी नइ,
 बुद्धि पिमांसी^{२५} बोल्यु,^{२६} अहो स्वामिन् ए तम्हागे^{२७} दोष छइ. बोव्युं
 छइ,

असुद्धिते मन्त्रिणि पार्थिवे वा—

वष्टभ्य पादावतिष्ठते श्री ।

सा स्त्रीम्यभावादसहा भरम्य

द्वयोन्तयोरेकतरं जहाति ॥ २५१ ॥

अनिशयो^१ वाच्यो ये^२ प्रधान^३ अथवा^४ राजा तेहने^५ आश्रयी-
 नड लक्ष्मी^६ भार सहइ,^७ लक्ष्मी स्त्री मणी विहुंनो^८ भार न सहइ^९
 [ते मणी^{१०} बुहुमाहि^{११} एकने^{१२} त्यजइ.^{१३}]

कण्टकस्य च भद्रस्य दन्तस्य चलितस्य च ।

अमात्यस्य च दुष्टस्य मूलादुद्धरणं सुखम् ॥ २५२ ॥

भागु^१ जे^२ काटो, हाल्यो^३ दान, दुष्ट प्रधान, एतलानें^४ समूल
 उपेडीइ^५ ते सुष रुड.^६

कार्याण्यर्थान्मर्देन अनुरक्तोऽपि साधयन् ।

नोपेक्ष्य सचिवो राजा वाञ्छता मृतिमायतौ ॥ २५३ ॥

ये राजा सपत्तिनें वाच्छइ^१ तीणे गाढा कार्यतत्पर^२ थको^३
 [अर्थ^४] साधतो होई^५ तोहइ^६ प्रधान न विश्वसरो.

एहं वचन^{११} सामलीनड^{१२} पिगल बोल्यो, ए^{१३} माहो^{१४} सेवक
ए किम मुं ऊपरि दुष्ट बुद्धि करशि^{१५} ? दमनक बोल्यु, अहो सेवक
अणसेवक एहं न जाणवुं. बोल्युं छः,

न सोऽस्ति पुरुषो राजा यो न कामयते श्रियम् ।

न शक्तिर्याविदन्यापि तावत् ससेवते परम् ॥ २५४ ॥

एहो पुरुष नथी जे राज्यलक्ष्मीनि^{१६} न बाछट, जा [43-A]
लगड^{१७} भोगववानी शक्ति न होट तु^{१८} ता लगण^{१९} ज सेवइ^{२०}.

पिंगल बोल्यु,^{२१} अहो दमनक तोहर^{२२} माहुं चितु ते उपरि
द्रोह नथी करतुं. बोल्यु छः.

अप्रियाण्यपि कुर्वाणो निष्ठुराण्यपि च ब्रुवन् ।

चेत प्रल्हादयत्येव सर्वावस्थासु बल्लभ ॥ २५५ ॥

बाहो^{२३} होर ते अणगमतु करइ^{२४}, निष्ठुर कै बोल्युइ^{२५}, पण
चित्तनद^{२६} विपइ^{२७} सदा निर्मल हुई^{२८}. वली,

अनेक दोषयुक्त अनड^{२९} काय. कस्य न बल्लभ ।

अप्रियाण्यपि कुर्वाणो य प्रिय प्रिय एव स ॥ २५६ ॥

अनेक दोषयुक्त अनड^{३०} [अप्रिय कर्मनइ^{३१}] करइ^{३२} एहुंइ^{३३}
थकुं शरीर कहि^{३४} बालहु^{३५} न होइ^{३६}, अनड^{३७} ये^{३८} अप्रियनड^{३९} करइ^{४०}
मित्र थकु^{४१} तेहइ^{४२} प्रिय ज^{४३} होइ.

दमनक बोल्यु,^{४४} अत^{४५} एव ए दोष राजानो. बोल्युं छः,

यस्मिन्नप्यधिकं चक्षुरारोपयति पार्थिव ।

अजाते सकुलीने वा स लक्ष्म्या हरते मनः ॥ २५७ ॥

जे राजा कुलीन ऊपरि अथवा अणजाण्या उपरि अधिकी दृष्टि
देइ^{४६} ठि^{४७} ते लक्ष्मी मन हरिइ^{४८} छः^{४९}.

तीणइ^{१००} भगमिन् ते आपणा मृग टालीनइ ए संजीरक उपरि
कृपा कीधी छड.^१ ते हवडा ताही राजलक्ष्मीने^१ बाळइ^१ छड.^१ ते भणी
ए मित्रइ^१ थको^१ त्यजवो. बोल्युं छड,

पूज्यो बन्धुपि प्रियोऽपि तनयो आता रयम्योऽपि वा
यो मोहावनयकार्यविमुखो हेय स कार्यार्थिना ।

लोके हि प्रथिता ननु श्रुतिरियं नायोंऽपि गायन्ति याम्
किं कार्यं कनकेन तेन भवति च्छेदय कर्णस्य यत ॥ २५८ ॥

पूज्य बंधु, प्रिय जे पुत्र भाई मित्र पढ़इ^१ माहि^१ जे कार्य नाश
करइ^१ ते त्यजवो. जे राजा आपणुं^{१०} हितकार्य बाळइ^{११} तीणइं
लोकमाहि^{११} बैरा दृष्टात कहि तीणइं^{११} सोनइं^{११} शुं^{११} कीजइ^{११} जीणइं^{११}
फान बूटइ^{११} अनइं^{११} जो^{१०} मोटा शरी[42-B]र माटइ^{११} उपकाग्नइं^{११}
अर्थि राप्प्यो ते विपरीत हुइ^{११} छड.^{११} बोल्युं छड,

किं गजेन प्रमिक्षेन राजकर्माण्यकुर्वता ।

स्थूलो वा यदि वाऽस्थूलः श्रेयान्कृत्यकः पुमान् ॥ २५९ ॥

राजानु^{११} काम न करइ^{११} एहो जे मदमत्त^{११} हाथी तीणइं^{११} म्युं^{११}
कीजइं^{११} अनइं^{११} मोटो अथवा नान्हो^{११} जे राजकार्य करइं^{११} ते भलो.^{११}

स्वामिन् ते तुं ए उपरि^{११} कृपा करे^{११} छे^{११} ते अयुक्त बोल्युं छड,

सता मतिभतिक्रम्ययोऽसता वर्तते मते ।

कालेन व्यसन प्राप्य पश्चात्तापं करिष्यति ॥ २६० ॥

ये पुरुष संतनु^{११} मत छाडीनइं^{११} असतनु^{११} मत करइं^{११} ते कालइं^{११}
दुपनें पामीनइं^{११} पश्चात्तापनें^{११} नरइं.^{११}

यो न निःश्रेयसं ज्ञान सुहृदा प्रतिपद्यते ।

अचिरात्स च्युतः स्थानाब्धिपता वर्तते वशे ॥ २६१ ॥

ये^१ मित्रनु रूडुं^२ वचन न करइ^३ ते^४ वेगु^५ स्थानभ्रष्ट थैनइ^६
वैरीनइ^७ वशि^८ थाइ^९।

अप्रियस्यापि वचसः परिणामाविरोधिनः ।

वक्ता श्रोता च यत्रास्ति रमन्ते तत्र सपदः ॥ २६२ ॥

सामलता ते^१ वचन अप्रिय हुइ^२,^३ परणामि^४ हित हुइ^५,^६ एह्वा
वचनना बोलणहार अनइ सामलणहार जिहा हौइ^७ तिहा सपदा घणी
होइ. वली बोल्युं छड,

क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो

न वञ्चनीया प्रभवोऽनुजीविभिः ।

अतोऽहंसि क्षन्तुमसाधु साधु वा

हितं मनोहारि च दुर्लभं उच. ॥ २६३ ॥

सेवके षाज^१ करता राजा बाहीड^२ नही ते माटइ^३ राजाडं
साधु अथवा असाधु जे^४ वचन ते^५ क्षमवुं जे भणी^६ रूडुं अनइ^७ हित
ये^८ वचन ते^९ दुर्लभ होइ^{१०}।

मूलभृत्योपरोधेन न ह्यागन्तु प्रपूजयेत् ।

नात परतरोऽन्योऽस्मि राज्यभेदकरो गद ॥ २६४ ॥

जूनो सेवक पहो करीनइ नवो^१ न राषयो जे^२ भणी नया^३
सेवक सरपो अ[43-A]नेगे राज्यनु^४ भेदक नही.

सिंह बोल्यु, अतो^१ एहुं म बोलेसि^२।

उक्तो भवति य पूर्व गुणगानिति सपदि ।

न तस्य वाच्य नैर्गुण्यं प्रतिज्ञा परिरक्षिता ॥ २६५ ॥

सपदानि^१ पिपिइ^२ जे गुणवत कबु^३ होइ तेन्हें^४ निर्गुण न कहीये;
ते^५ आपणी प्रतिज्ञानें रापड^६।

अहो ते अरणागत जाणीनइ^१ में^२ तन्हें^३ अभय वचन दीधुं ते
भणी^४ ए किम कृतघ्न थासि, जो ए द्रोह करशि^५ तोहड^६ एन्हो^७ हुं
विरुद्ध नहीं^८ करूं. दमनक बोल्हो,

न दुर्जनो वैरमिति प्रकुप्यति

न साधुरेवं सुकृतेन तुप्यति ।

स्वभावभावेन तु गाविताद्युभौ

यधेक्षुनिध्वौ म्वरसेन तौ तथा ॥ २६६ ॥

दुर्जन केवल पैर माटइ^१ ज^२ कोपइ^३ नहीं; साधु ये^४ ते
उपकारें^५ ज तूशइ^६ नहीं^७ पण लीज अनइ^८ साठानी परि^९ शत्रु-
मित्रनो^{१०} स्वभाव ज जे कोपइ^{११} [अनइ^{१२}] तूसइ^{१३} बली,

दुर्जन. प्रकृति याति सेव्यमानोऽपि यत्नतः ।

घृप्यमाण इराक्षारो निर्मलत्वं न गच्छति ॥ २६७ ॥

सेव्योद दुर्जन आपणइ^१ स्वभावि जाइ जिम लीहालु^२ घस्युं^३
न्यर्मल^४ न थाइ.

ते माटइ^१ माहरु^२ हितरचन तुहें^३ करवुं. ए राजधर्म न हँएइ^४
जे द्रोह करइ तेन्हें क्षमा कीजइ. बोल्हुं छट.^५

तुल्यार्थ तुल्यसामर्थ्यं मर्मजं व्यरसायिनम् ।

अर्धराज्यहरं मित्रं यो न हन्यात्स हन्यते ॥ २६८ ॥

धनइ^१ समान, बले^२ समान,^३ मर्मनइ^४ जाणइ,^५ बुद्धिमंत,^६
अर्ध राज्यने हरइ^७ एहवा मित्रनइ^८ जे^९ न मारइ^{१०} ते राजा मित्री^{११}
मारीये.^{१२}

व्याघ्रवानरसर्पाणां यन्मया न कृतं वचः ।

तेनाहं दुर्विनीतेन मानुषेण निपातितः ॥ २६९ ॥

व्याघ्र वानर सर्प एतलानुं^{११} ये^{१२} में^{१३} वचन न कीधुं^{१४} ते माटइ^{१५}
दुष्ट ये^{१६} मनुष्य तेणद^{१७} निपात्यो,^{१८} मारचो.

पिंगलक बोल्यु,^{१९} प. कथा किम ? दमनक क[43-B]इतु^{२०} होउ,

[९. यज्ञदत्त ब्राह्मण, बाघ, वानर अने साप]

केहइ^१ एक नगरि^२ यज्ञदत्त नामें ब्राह्मण वसद.^३ तेन्ही स्त्री
दिहाडी^४ कहइ,^५ अहो ब्राह्मण ए बालक क्षुधापीड्या छइ.^६ तुं^७ कठिण
रिदय^८ छइ^९ जे भणी निश्चित रह्यु छइ ? केहइ^{१०} म्यागि^{११} जइ^{१२}
जीवननो उपाय का नथी कगतो ? कुंडुव क्षुधा पीड्युं छइ.^{१३} पछइ एहुं
वचन ब्राह्मण स्त्रीनुं सांभलीनइ^{१४} मोटइ^{१५} मागि^{१६} भिक्षानइ^{१७} अर्थि जाता
केतलेक दिवसे मोटा अरण्यमाहि^{१८} ग्यो. ते अरण्यमाहि तरश्यु^{१९} थको
उदक जोतो^{२०} होउ.^{२१} जोट तो पडसले^{२२} दानयो मोटो कूउ देपइ.^{२३}
जोइ तौ कूआमाहि बाघ वानर सर्प एतलाने^{२४} देपतु^{२५} होउ.^{२६} ते
कूआमाहिथी मनुष्यनइ^{२७} देपीनइ^{२८} हर्षु.^{२९} तेह^{३०} कूआमाहिथु^{३१} व्याघ्र
बोल्यु,^{३२} अहो मनुष्य जीव रा[प]ता घणुं पुण्य छइ^{३३} ते भणी^{३४}
मूंन्हें^{३५} कृपा करीनइ^{३६} कू[आ]माहिथी उतारि,^{३७} जिम हुं माह्ना^{३८} मित्र
स्त्री बालक कुटुंबनै^{३९} मिल्यु.^{४०} ब्राह्मण बोल्यु,^{४१} ताहिं^{४२} नामि^{४३} सर्व जीव
बीहइ.^{४४} हुं इ बीहु छुं. वली व्याघ्र बोल्यु,^{४५} अहो ब्राह्मण सांभलि,

ब्रह्मघ्ने च सुरापे च क्लीबे भग्नघ्ने शठे ।

निष्कृतिर्विहिता सद्भिः कृतघ्ने नास्ति निष्कृतिः ॥ २७० ॥

ब्रह्महत्यारो,^१ सुरापानी, नपुसक, महा शठ, एतलाने^२ छटको
छइ^३ पण कृतघ्ननइ^४ छूटवु^५ नथी.

वली^१ हुं शम^२ करु छुं^३ तुंन्हि^४ माहरुं^५ मस्य वचन छइ.
 मूयी^६ भय म आणसि,^७ कृपा करी^८ उतारि.^९ पठइ^{१०} ब्राह्मणि^{११}
 विमाशुं,^{१२} ये^{१३} प्राणीना प्राण रापताये^{१४} पाहुउ^{१५} होइ ते^{१६} हो एहुं^{१७}
 चीतपीनइ^{१८} वाध उतारयो.^{१९} पठइ^{२०} वानर बोल्थु,^{२१} अहो साधु^{२२}
 मुन्हइ^{२३} उतारि.^{२४} एहुं^{२५} साभली ब्राह्मणे^{२६} वानर^{२७} उतारयो.^{२८} पठइ^{२९}
 सर्प^{३०} बोल्थु,^{३१} अहो मुहनिइ^{३२} उतारि. ते^{३३} साभली ब्राह्मण बोल्थु,^{३४}
 ताहे नामें चीही^{३५} जायेइ,^{३६} पठइ स्पर्श कीचे^{३७} शुं क[44-A]हीये^{३८}
 सर्प^{३९} बोल्थु,^{४०} अम्हे फाल आज्या^{४१} पापइ^{४२} न डइयुं.^{४३} हुं तून्हें डइयुं^{४४}
 तो शम^{४५} छइ.^{४६} मूयी^{४७} म चीहेसि.^{४८} ब्राह्मणें^{४९} एहुं साभली सर्प^{५०}
 उतारयो.^{५१} पठइ व्याघ्र वानर सर्प कहता^{५२} हाँआ,^{५३} अहो सर्व^{५४} पापनुं^{५५}
 मूल मनुष्य, ते भणी मनुष्य न उतारवो^{५६} अनइ विश्वास न करवो. वली
 व्याघ्र बोल्थो, ये^{५७} ए परंत मोय^{५८} शृंगनो दीसइ छइ. तेन्हइ उत्तरनइ
 पासइ वनमाहि माही गुफा छइ, तिहा कृपा करी [५५] वार आववुं
 ये^{५९} माटइ^{६०} तून्हें^{६१} उपगार^{६२} करुं जीणे ताहा उपकारनौ^{६३} अनेरइ^{६४}
 जन्मि^{६५} रिण^{६६} न होइ.^{६७} एहुं^{६८} बोली व्याघ्र गुफा भणी चाल्युं.^{६९}
 पठइ वानर बोल्थो, ते गुफा समीपि निर्जर कन्हइ^{७०} माहो आशय^{७१}
 वृक्ष छइ.^{७२} तिहा एक वार तम्हे आववुं.^{७३} एहुं^{७४} बोली^{७५} वानर^{७६} ग्यु. सर्प
 बोल्थो, जिरारें तूम्हे गाढउ^{७७} नष्ट होइ^{७८} तिहा^{७९} ह^{८०} मरयो. एहुं^{८१}
 बोली सर्प ग्यो. पठइ^{८२} ते^{८३} कूआमाहिथो^{८४} पुरुष वली^{८५} शब्द करवा
 लागुं,^{८६} अहो ब्राह्मण मुन्हें^{८७} उतारि.^{८८} पठइ ब्राह्मणें कृपाई^{८९} मनुष्य
 जाणी^{९०} उतारयो. पठइ^{९१} ते^{९२} बोल्थु,^{९३} हुं^{९४} सोनार भृगुकच्छ^{९५} गामि रहु.
 जु सुवर्ण घडागु^{९६} वेचवउ^{९७} हुइ^{९८} ते वारें^{९९} ते मूं समीप वेगुं
 आणवुं. एहुं^{१००} बोलीनइ^{१०१} सोनार गयुं.^{१०२} पछइ^{१०३} तेणि^{१०४} ब्राह्मणि^{१०५} भमता^{१०६}
 काइ^{१०७} न पाग्युं.^{१०८} पछइ^{१०९} घर भणी^{११०} चाल्ता^{१११} मूष्यो थकु वानरनु
 वचन साभलीनइ^{११२} वानर कहट^{११३} आज्यु.^{११४} वानर^{११५} दीठउ.^{११६} वानरें^{११७}

रूडा^{११} फल आणी^{१२} ब्राह्मणन^{१३} आप्यां; आश्वासन देई ब्राह्मण सुपी
 कीधउ.^{१४} वानर बोलु, जो फले^{१५} काम होइ तो दीहा^{१६} आववु. ब्राह्मण
 बोल्युं, ते^{१७} सर्व कीधु^{१८} मून्हे^{१९} व्याघ्र देपाडि. पछइ वानरे^{२०} बाघ
 देपाड्यो. बाघे^{२१} उपकारनें^{२२} ते ब्राह्मणनें^{२३} बहिरपा^{२४} कुंडल हार
 आप्या. पछे बोल्युं^{२५} व्याघ्र, को^{२६} एक राजानु^{२७} पुत्र^{२८} घोडा ऊपरि
 वि[44-B]ठो मू^{२९} पूठि^{३०} धायो. ते घोडा समेति मि^{३१} मारयो.
 तेहना^{३२} आभरण में रापी मुंयुं हतुं. ते तुं^{३३} लेई यथेष्ट जा.^{३४}
 ब्राह्मण ते^{३५} आभरण लेई ते सोनार मित्र जाणीनइ^{३६} बेचाववा [जा]तो
 हौउ. पछइ^{३७} तीणे^{३८} सोनारें अर्घपाद्य आसन स्नान भोजन एतला वाना
 करी सोनार कहतो हौउ, स्वामिन् मून्हे^{३९} काई^{४०} आज्ञा दइ.^{४१}
 ब्राह्मण बोल्युं,^{४२} मै^{४३} सुवर्ण आप्युं छड^{४४} ते बेच्छी^{४५} दइ.^{४६} सोनार
 बोल्यु,^{४७} देपाडुं^{४८} सोनुं. तीणें^{४९} सोनु देपाड्या पूठि^{५०} चीतवतो^{५१} हौउ, में
 ए राजाना पुत्रनुं घड्युं हतुं. एहुं चीतवीनइ^{५२} बोल्यु,^{५३} हुं कौन्हे^{५४} देपाडी
 आव्युं ता लगइ बैसु.^{५५} एहुं कही राजा कन्हे जैनइ^{५६} देपाड्युं. ते^{५७}
 देपी ग्रहिणुं अनइ राजा बोल्यु, किहा ए ते^{५८} पाम्यु^{५९} २ सोनार बोल्यु,
 माहूइ^{६०} घरि ब्राह्मण आव्यो छइ तेणी^{६१} आप्युं.^{६२} पछइ^{६३} राजा
 चीतवतौ^{६४} हौउ, सही तीणें^{६५} ब्राह्मणें माहुं पुत्र मार्यो. पछइ सेवक
 तेडी राजाइ^{६६} कहुं, ते ब्राह्मणनें विहाणइ^{६७} शूली^{६८} धो; बाधी ल्यावो.^{६९}
 पछइ ते^{७०} ब्राह्मण^{७१} बाध्या^{७२} पछी मारीता सर्प^{७३} समर्यु.^{७४} पछइ^{७५} सर्प
 स्मर्यु^{७६} थको ब्राह्मण आगलि आवी बोल्युं,^{७७} शुं तून्हे^{७८} उपकार करुं ।
 ब्राह्मण बोल्यु,^{७९} मून्हे^{८०} ए बंधनथी मुंकावि.^{८१} सर्प^{८२} बोल्युं,^{८३} हुं
 राजानी स्त्रीनें^{८४} डशुं छुं. ते अनेरा^{८५} बैद्यनइ^{८६} औपदे^{८७} मंत्रे नहीं
 उतरु. ताहो^{८८} हाथ अडशि तो उतरयोश;^{८९} पछइ तुं मुकाडगि^{९०} ड^{९१}
 प्रतिजा. पछइ^{९२} सर्प^{९३} राणी डशी. डइया^{९४} पूठि^{९५} सर्व नगरमाहि
 राजाना गृहमाहि^{९६} आ[कु]लु^{९७} थ्युं. पछइ सघला बैद्य गारुडीना

उपचार कीधा पण न उतरइ ' पछे ददेरो गाममाहि फेरियो.' ते
 ददेरु ' साभलीनइ ' ब्राह्मण कहतौ ' हौउ, हु ॥ राणीने ' विष
 ऊतारगोश एहु कद्या पूठि ' ते राजसेवक ' ब्राह्मणनइ ' वधन ' छोडी
 राजा कहे लेई ' म्यो ' राजा वो [45 A] ल्यो, ' अहो तु एन्हें
 निर्विष करि पडइ ' ते ब्राह्मण राणी समीप ' जैनद ' माडला ' लिपवा
 लागो पडइ ' तेन्हें ' स्पर्श मात्रे ते राणी निर्विष थइ ' पछइ ते राणी
 जीधी देखीनइ ' राजा ' परम सतोष पाव्यो पछइ ते ब्राह्मणनी धर्णी
 पूजा करी ' माय देई पृच्छ्यु, ' अहो सत्य कहि ' ए सुवर्ण कीणें
 प्रभारि ' पाव्यु ' पछइ ब्राह्मणे ते सर्प वृत्तात कबु जे ' सामली ' राजा
 मानीनइ ' ते सोनारनै ' देशौदु ' देईनिड ' ब्राह्मणने गाम सहस्र देई
 प्रधान कीधो ' पछइ तीणइ ' ब्राह्मणे ' आपणु कुड्डन आणीनइ ' मित्र
 बधु सधाति ' भोग भोगवतु ' सुपें ' अनेक याग करतो तिहा सुपें रहु
 ते मादइ ' हु कहु छु ' व्याघ्रवानरसपाणा ' ए कथा, वली
 दमनक मोल्यु ' ॥

म्रज्जनोऽथ मुह्यद्गुरुर्नृपो वा

पुरुषेणोत्पद्यते निवारणीय ।

विनिवृत्तयितुं स चेन्न शक्य

परतस्तस्य मनोनुग विधेयम् ॥ २७१ ॥

म्बजन मित्र गुरु राणा एतला पडिते अमार्गि जाता वारवा, जु
 वारी न शीकीये तोहि ' हित होइ ते करइ '

ते सजीवक द्रोही छड वली,

हितरुद्धिरकार्यमीहमाना

मुह्यत इशपरिग्रहातिभार्या ।

परिपूर्णमिदं हि साधुवृत्तम्

कथितं सद्भिरसाधुवृत्तमन्यत् ॥ २७२ ॥

हितने^१ करता^१ जे पुरुष तीणे पाहुं^१ करता मित्र वारवा, संतनु^१
एह स्वभाव जे हित करेई^१ [अनड^१ दुष्टनो ए स्वभाव जे पाहुं^१
करेई^१]

स स्निग्धो व्यसनान्निवारयति यः तत्कर्म यन्निर्मलम्

सा स्त्री यानुविधायिनी स मतिमान्यः सद्भिरभ्यर्च्यते ।

सा श्रीया न मदं करोति स सुखी यो न स्त्रिया मुह्यते

तमित्रं यदयन्त्रणं स पुरुषो यः खिद्यते नापदि ॥ २७३ ॥

स्नेह तेहनु^१ वारु^१ जे दुखथी फेडइ,^१ कर्म ते^१ जे निष्पाप,^१
स्त्री ते^१ जे चित्तनइ^१ अणुसरइ,^१ ते^१ बुद्धिमंत जेहनइ^१ भला मानइ,^१
ते^१ [45-B] लक्ष्मी जे सदन करइ,^१ ते सुखी जे^१ स्त्रीये^१ मोह न
पामइ,^१ ते मित्र जे लज्जा^१ न करइ, ते पुरुष [जे] आपदा पाम्यार्थी^१
पेद^१ न पामइं^१ ।

ते भणी^१ तम्हने^१ संजीवननुं^१ ससर्ग धर्म अर्थ कामनी^१ हाणि
करशि. जो हवें घणे प्रकारे वीनया थका माहरु^१ वचन मान्या^१
पापेइ इच्छा^१ प्रवर्त्तो^१ छौ^१ तो आगलि दोष सेवकनै^१ म देख्यु.^१
बोल्युं छइ,

नृपः कामासक्तो गणयति न कार्यं न च हितं

यथेष्टं भ्रवच्छन्दः प्रचरति हि मत्तो गज इव ।

ततो मानाध्यातः पतति स यदा शोभ्यते

तदा भृत्ये दोषान्निश्चयति न निजं वेत्त्यविनयम् ॥ २७४ ॥

राजा कामने^१ विपेइ^१ आसक्त होइ तिमारे^१ शरीर अनइ^१ इति

न विमासइ^१ मत्त^२ हाथीनी परि^३ यथेष्ट हीडइ^४ पडइ^५ जिवारें^६
अभिमानने^७ आफरे कूरी शोकमाहि पडइ तिवारें सेवकनइ^८ दूष^९ दे^{१०}
पण आपणु^{११} दोष न गणइ.

दमनक चीतवतौ^{१२} हौउ, अहो ईणे^{१३} शास्त्र नथी जोयुं तो
शास्त्रदृष्टि^{१४} न कहुं^{१५} बीजी परि कहुं; अहो स्वामिन् जे कारणथी ए
मैत्री पाम्युं^{१६} छइ^{१७} ते कारण विमासुं^{१८} बोल्युं छइ,

कारणात्प्रियतामेति द्वेप्यो भवति कारणात् ।

कार्यकारणमाश्रित्य कालं क्षिपति पण्डितः ॥ २७५ ॥

चतुर जे ते कारणथी मित्र होइ अनइ कारणथी बहरी^{१९} थाइ,
इणी^{२०} परि कार्यकारण विमांशीनइ^{२१} पंडित कालने^{२२} क्षेपे^{२३}.

एन्हे^{२४} एहवुं^{२५} जाण्यु छइ^{२६} ते माटि^{२७} कहिवा^{२८} [हुं^{२९} आन्यो
छु^{३०}] बोल्युं^{३१} छइ^{३२},

अष्टस्तस्य तद् ब्रूयादस्य नेच्छेत्पराभवम् ।

एष एव सतां धर्मो विपरीतस्ततोऽन्यथा ॥ २७६ ॥

अणैपूछ्या^{३३} तिहा बोलवुं जिहां रुडुं [इ] छीये^{३४} ए संतनो
धर्म, बीजो असंतनो धर्म.

सिंह बोल्युं^{३५} अहो^{३६} इम न्याय^{३७} छता शुं ए निग^{३८} करवुं^{३९} !
दमनक बोल्युं^{४०} किम काढीये, किहानो ए न्याय ?

प्रत्यादिष्टस्त्वरति [46-A] रिपुरपकर्तुं तथोपकर्तुं वा ।

तस्मान्प्रत्यादेष्टुं न्याय्योऽरिः कर्मणा न गिरा ॥ २७७ ॥

ये बैरी शीघ्र निरा करीये ते उपगार^{४१} अथवा द्वेष करवा योग्य
नही^{४२} ते मणी तेन्हे^{४३} कर्म^{४४} करी^{४५} निरा करीये पण वाणीये^{४६} नही^{४७}.

पिंगल बौल्यो^{४८} संजीवक तृण भक्ष करइ^{४९} आपण मांस भक्ष

करुं ते भणी ए पाडुजं^{१०} करवा किम समर्थ ? दमनक बोल्यो, ए कहुं
ते^{११} सत्य, ते वृषभ अन्नइ^{१२} ठामि तृण जिमणहार^{१३} तोहइ^{१४} ए^{१५} न
विश्वसो. जुहइ^{१६} आपणार्पे^{१७} अनर्थ नही^{१८} करइ^{१९} तुहइ^{२०} अनेरा पाहि^{२१}
करावेश. बोल्युं छइ,

प्रेरयति परमनार्य. शक्तिदरिद्रोऽपि जगदमिद्रोहे ।

तेजयति खड्गधारां स्वयमसमर्था शिला छेतुम् ॥ २७८ ॥

दुष्ट असमर्थ थको लोरुनइ^१ द्रोह उपजाववा प्रेरि^२ जिम
पहाणनी^३ शला^४ आपुणापहे^५ छेदवा असमर्थ^६ तोहोइ^७ खाडानइ^८
तीपुं करइ छेदवानइ^९.

सिंह बोल्यु,^{१०} किम द्रोह कर[शि]^{११} ? दमनक बोळुं,^{१२} अहो
सिंह तु सदा हस्तीशुं युद्ध करी तेहनइ^{१३} दाते ताहरुं^{१४} शरीर^{१५}
सधलइ^{१६} चादाक्षत^{१७} हुइं^{१८} अनइं ए सजीवक सदा पासेइ^{१९} विष्टा मूत्र
करइ,^{२०} ते माहि कीडा पडशि.^{२१} ते कीडा ताहरा^{२२} शरीरना चादा^{२३}
क्षतमाहि पैशी^{२४} ताहा[रा]^{२५} डीलमाहि पैशशि^{२६} तोहि^{२७} तु विनाश
पामेश.^{२८} बोल्युं छइ,

नैराविजातशीलस्य प्रदातव्य. परिश्रय ।

दिटिकस्य हि दोषेण हता मन्दविसर्पिणी ॥ २७९ ॥

जेहनु^१ शील न जाण्यु होइ तेहनइ^२ आश्रय न देवुं^३ जिम
दिटिक^४ नामे^५ मांकरण तेने^६ दोषि^७ करी मंदविसर्पिणी नामि^८ जू
ते मारी.

सिंह बोल्यु,^१ ए कथा किम ? दमनक कहतो^२ होउ,^३

[१०. जू अने माकण]

एक राजाना वासनेइ^१ घरमाहि उत्तम शय्या ह्ती.^२ तिहांनी पाट

प[45-B] [छे] डीयेँ छेहडे मंदविमर्षिणीं नामिँ जू रहइ. ते जू पुत्र
 पौत्र दोइत्र कुटुंब जूनुं सघला समेति राजा सूतो अथवा मत्त होइ तिवारें
 भक्ष करइ. तीणें लोहीये पुष्ट देपाउं एही जू थै. ईणीं परिं जूनें
 तिहां बसतां टिटिक एहे नामें माकण वायुनु उठ्यो तिहां राजाना
 शयननइ विपइ पड्यो. ते शयन अति कोमल, उठणा पाथरणा
 जेह्वा गंगानां वेल्हनां समूह सुगंध एहुं शयन देपी परन हर्ष
 पाय्यो. ते कोमल गाटइ हर्ष्यु माकण तिहां भमतु मंदविसर्षिणी
 जे जू तेन्हें मिल्यो. ते जू माकणनइ देपी दुपनइ पामीथी बोली,
 अहो अमिनुष तु राजानु उत्तम शयन तिहा किम आव्यु ? वेगु
 परु जा. पछइ माकण बौल्यु, अरे एहुं तुं म बोलेसि.

गुरुरभिर्द्विजातीनां वर्णानां ब्राह्मणो गुरुः ।

पतिरेव गुरुः स्त्रीणां सर्वस्याभ्यागतो गुरुः ॥ २८० ॥

ब्राह्मणनइ अमि गुरु, सघला वर्णनइ ब्राह्मण गुरु, स्त्रीनइ
 भर्त्तार गुरु, अतिथि सर्वनइ गुरु.

अनइ संतनीं सात पद चाल्या, वात कखा पूठि मैत्री.
 बौल्यु, छइ,

अन्योन्यं योजितौ हस्तौ कथा वृत्ता स्मितं कृतम् ।

गतं सप्तपद्रीं सार्धं मैत्रीबन्धः सतामयम् ॥ २८१ ॥

अन्योन्य हाथ मेल्या, वात कीधी, हास्य कीधुं, सात पगला
 साथिं चाल्या, संतनी मैत्री ईणी परिं थाइ.

ते माटइ हुं ताहरु अतिथि. मि मुपि अनेक ब्राह्मण क्षत्री
 वैश्य शूद्रना रुधिर स्वाद्यां. तेन्हा रुधिर रुक्ष आछां पुष्टिनि न
 करे जे आहवा शयननइ [विपइ] निद्रा करइ छइ. तेहुनु
 रुधिर निश्चि उत्तम हुशि अमृत [स] रुपुं ते अनेक औषध, उत्तम

अन्न उदक घृतादिक्के^{११} करी अति रूहं रसायन सरणु हुगे^{१२} ते रधिर
ताहा प्रसादथी आस्वादवा इच्छुं छुं. जू बोली, ए^{१३} असभाव्य; तू^{१४}
सरपा[47-A] अग्निमुखने ए योम्य नहीं, ते भणी जा^{१५} ए शय्याथी.
बोल्सुं छइ,

देश कालं कार्यं परं आत्मानं च यो न जानाति ।

अग्निमृश्य य करोति च न ॥ फलमाप्नोति वै मूर्ख ॥ २८२ ॥

देश काल कार्य आपणपानइ^{१६} ये^{१७} एतला अणमिमांशि^{१८} काज^{१९}
करइ^{२०} ते मूर्ख^{२१} फल न पामइं.^{२२}

पछइ^{२३} ते माकण जूने पगे पड्यो. तीणी^{२४} जूइं दाक्षण^{२५} माटइं
माकणनुं वचन अगी^{२६} कीधु.^{२७} पछइ तिणि^{२८} माकणि^{२९} अनेरा [रा]जानी
वात^{३०} [जू]^{३१} आगलि कही. तीणी^{३२} जूइ वखने छेहडइ रखा
माभली. माकणे^{३३} श्लोक भणिउ,^{३४}

य पादयोर्निपतितं कुपितोऽपि न मन्यते ।

तेन ब्रह्मा हरि शमुल्लयोऽपि स्युर्विमानिताः ॥ २८३ ॥

जे^{३५} पगे^{३६} लगता कुप्यो^{३७} थकु^{३८} न मानइ^{३९} तेणइ^{४०} ब्रह्मा विष्णु
रौद्र इ^{४१} त्रिप्य^{४२} उपमान्या.^{४३}

एहवु^{४४} वचन साभलीनइ^{४५} जू बोली, माकण^{४६} देशकाल
जोइनइ^{४७} एन्हे^{४८} भक्षतु.^{४९} माकण^{५०} बोल्सु,^{५१} अहो^{५२} हु देशकालनें न जाणू,
तू^{५३} कहि जू बोली जिवारइ^{५४} ए^{५५} राजा मदश्रमनिद्रा ईणे^{५६} व्याप्यो
होइ तिवारि^{५७} पुगनइ^{५८} विपइ^{५९} डसवु,^{६०} ए देशकाल. माकणे^{६१} ते
वचन पछीइ^{६२} अगीकरगु. एह्वे^{६३} थके पहली रात्रि जेतलें शय्याइ सूतो
तेतलें मूप्यो जे माकण तेणइ^{६४} अउसर पापइ^{६५} राजा वासइ^{६६} डशो.^{६७}
पछइ राजा दाघु^{६८} होइ अथवा बीठी^{६९} पाघउ^{७०} हुइ^{७१} तेहवइ^{७२}
वे[गो]^{७३} शय्याथी उठीनइ^{७४} वासुं^{७५} चंचूआलतउ^{७६} पासि^{७७} रहुं^{७८} जे^{७९}

सेनक तेहनइ^१ कहतो हवुं^२ अहो हूँ^३ सिज्झाइ^४ केहे जीवै^५
पाधउ^६ छु^७ जूउ^८ ते सू छइ. टिटिक जे मांकरण ते राजानु एहवु
वचन सांभलीनइ पाटना दरहांमाहि^९ बहइ^{१०} पइठउ.^{११} पठइ तेणइ^{१२}
सेवकि^{१३} राजाना वचनथी दीवीइ^{१४} करी जोगा लागु.^{१५} जोता जोतां पाट
पछेडी [47-B] नइ छेहिडइ^{१६} मंदविसर्पणी जू परिवार समेति दीठी.
पठइ परवार^{१७} समेत^{१८} जू^{१९} मारी.

दमनक कहितु^{२०} हूउं^{२१} हूँ^{२२} ते भणी^{२३} कहु छुं 'नैवाविज्ञात-
शीलाय' ए कथा. १०. बली स्वामिनु^{२४} तम्हे परंपरागत ये^{२५} सेनक
ते^{२६} टाल्या ते युक्त नहीं.^{२७} बौल्युं^{२८} छइ^{२९}

आत्मवर्ग परित्यज्य परवर्गेषु ये रताः ।

त एव निधनं याति यथा राजा कुकुद्रुमः ॥ २८४ ॥

आपणु^{३०} वर्ग छाडीनइ^{३१} परवर्गरत^{३२} हुइ^{३३} ते नाश^{३४} पामइ^{३५}
[जिम राजा खुखुद्रुम^{३६}]. बली,

त्यक्ताश्चाभ्यन्तरा येन बाह्याश्चाभ्यन्तरीकृताः ।

स भूमौ पतितः शैते मूर्खश्चण्डरथो यथा ॥ २८५ ॥

[जीणै^{३७} अभ्यन्तरमाहिना सेवक बाहरि कीधा, बाहरना माहैं
कीधा ते भूंडं पडेइ जिम मूर्ख चंडरव पड्यो.

विगलक बोल्यो, ए कथा किम ! दमनक बोल्यो,^{३८}

[११. गच्छीथी रंगायेलो शियाळ]

एक^{३९} नगर] समीपि वर^{४०} दरड^{४१} ते माहि रहइ^{४२} चंडरव एहें^{४३}
नामि^{४४} शीयाळ. ते शीयाळ मूष्योयु^{४५} गाढा करडवानें रात्रि^{४६} गाममाहि
आव्यो.^{४७} पठइ ते शीयाळ गामने कूतिरे आकुल्ल्याकुल कीधउथु^{४८}
भूमता^{४९} नाशतड^{५०} रंगारा[ना] घरमाहि^{५१} गलीनुं कुंड ति[हां]

पडिउ.^{१५} [पछइ^{१५} कृतिरा पाछा वली म्या.] पछइ^{१५} ते शीयाल गलीना कुंढमाहिथी किम्हइ नीकलीनइ वनमाहि म्युं. पछइ ते वनना^{१५} जीव ते शीयालनुं डील गलीवर्ण^{१५} देषी बीहीताथा^{१५} नासता हौआ, कहिता^{१५} हौआ, ए मोटउ^{१५} अपूर्व जीव वनमाहि^{१५} आन्यो छइ. तेन्हुं^{१५} पराक्रम न जाणइये^{१५} केहुं^{१५} छइ. ए सघलानें भारशेइ^{१५} ते भणी अनेरइ^{१५} वनि^{१५} जइई.^{१५} बोल्यु^{१५} छइ,^{१५}

न यस्य चेष्टितं विद्यान् कुलं न पराक्रमम् ।

न तस्य विश्वसेत्प्राज्ञो यदीच्छेच्छिष्यमात्मनः ॥ २८६ ॥

येन्ही^{१५} चेष्टा पराक्रम कुल^{१५} न जाणीइ^{१५} तेन्हें^{१५} पंडिते विश्वास न करवौ^{१५} जु^{१५} आपणपानें कल्याण^{१५} बांछइ^{१५} तौ.^{१५}

पछइ शीयाल चीतवतो^{१५} हौउ, ए वनना जीव महारुं^{१५} विपरीत रूप देपी^{१५} नाशि^{१५} छइ.^{१५} एहने बुद्धि^{१५} सेवक करुं. पछइ ते वनना जीवने^{१५} [48-A] शीयाल कहतो हौउ, अहो मूर्खी^{१५} भय म करशु. हुं इंद्रि सघल^{१५} वनना^{१५} जीव रापवानें पृथ्वीमाहि मौकल्यु^{१५} छुं. सघल^{१५} जीवनु राज्य मून्हे^{१५} दीधु^{१५} छइ.^{१५} पछइ^{१५} ते शीयालनु वचन सांभलीनइ^{१५} सघल^{१५} सिंह बाघ^{१५} चीत्ता^{१५} वानर शशा^{१५} हरण^{१५} वरथडां शीयाल, ए^{१५} सघल^{१५} तेन्हे नमस्कार करतां^{१५} हौआ. पछइ तेहनइ सिंहादिक हस्तीनां मांस आपीनइ पवारवा लगा बट्टां.^{१५} तीणें पाशि^{१५} शीयाले^{१५} कन्हइथा^{१५} शीयाल^{१५} आपणा पहा करीनइ^{१५} पास^{१५} सिंघ व्याघ्र^{१५} रापतु^{१५} हौउ. तेणइ^{१५} सिंहनइ^{१५} प्रधानपणुं आप्युं. एक वा[२] ध्रायुथो शीयाल अनेरा^{१५} ऊनातां सांभलीनइ^{१५} आ[५]णपहि^{१५} उनायु^{१५} मोटइ शब्दि^{१५} करतौ^{१५} हौउ. पछइ सिंहादिक तेन्हु^{१५} शब्द^{१५} सांभली^{१५} शीयाली^{१५} उनायु^{१५} जाणी लज्या; वंच्या^{१५} एहुं जाणीन[इ]^{१५} तेन्हें^{१५} मारता, हौआ.

ते माटइ^१ हु कहु छु, 'त्यकाश्चाभ्यन्तरा येन' ए कथा ११.

एम^१ सांभलीनइ^१ पिंगलक^१ बोल्यु,^१ अहो ए में दुष्टबुद्धि
छइ एहो^१ तिम जाणीशि,^१ अनइ एहो^१ युद्धगानु^१ प्रकार स्यु^१ ।
दमनक बोल्यु,^१ जिहारे^१ ए सजीरक वीहीतो^१ चग्यो सर्वत्र जोतो
शीगडे करी मारवाने^१ तामतो रौइ^१ तिवारे दुष्टबुद्धि जाणवो, तिमरइ^१
मारशि,^१ एहु जाणीनइ ये^१ युक्त होइ ते करो एहु दमनक बोलीनइ^१
सजीरक फन्हि ग्युउ^१ ते^१ कहइ^१ मद मद जातो उद्वेग्यो सखु^१
रखेउ^१ पटेइ सजीवरु बोल्यु^१ अहो दमनक कुशल छइ^१ । शु घणे
दिने^१ दीठउ^१ छइ^१ । दमनक बोल्यु सेवरनइ^१ कुशल किहा छइ^१ ।
जे^१ भणी,

संपत्तय परायत्ता सदा चित्तमनिर्वृतम् ।

स्वजीवितेऽप्यविश्वासस्तेषा ये राजसेनका ॥ २८७ ॥

सपदा पराधीन, [48 B] चित्तनइ^१ निवर्ति^१ नहीं, जीमवानो
अविश्वास, एतला बाना^१ राजाना^१ सेमरुने होइ^१ ।

तावज्जन्मापि दुःखाय ततो दुर्गतता परा ।

तत्रापि सेमया वृत्तिरहो दुःखपरसरा ॥ २८८ ॥

प्रथम दुख^१ जन्म, पछइ^१ दरिद्रपणु बली^१ दुख^१ सेम, अहो^१
ए दुखनी श्रेणि^१

जीवतोऽपि मृता पञ्च व्यासेन परिकीर्तिताः ।

दरिद्रो व्याधितो मूर्ख प्रगसी नित्यसेनक ॥ २८९ ॥

दरिद्री, व्याधीयु,^१ मूर्ख, परदेशी, दिहाडी^१ सेम^१ करइ,^१ व्यास
कहइ^१ एतला जीरताइ मूखा^१

सेमया धनमिच्छद्भि सेनकै पश्य यल्लूतम् ।

स्वच्छन्द चरति श्वा हि सेवको राजशासनात् ॥ २९० ॥

सेराड [धन] वाउता जे^० सेरक तीणे जोउ^० शु रूडू कीधुं,^०
कृतिरु^० आपणी डच्छाड^० रहि,^० सेरक राजानी^० आज्ञाड.

भूयस्या ब्रह्मचर्यं च कृशत्वं लघु भोजनम् ।

सेरकम्य यतेर्यद्वद् विशेष. पापघर्मज ॥ २९१ ॥

भूमि सूवू^०, ब्रह्मचर्य, दुर्बल, थोडो^० जमवु,^० ए सर्व सेवक
अनड यतीने^० सरपु पण सेरक पाप करइ^० अनइ यती पुण्य करइ^०
एतलु^० निगोष.

म्याभिप्रायपरोक्षम्य परचित्तानुवर्तिन ।

मय मित्रीतदेहम्य सेरकम्य कुत सुखम् ॥ २९२ ॥

आपणु^० अभिप्राय न जाणड अनइ^० पीआरा^० चित्तनइ^०
अनुवृत्ति^० जे^० गमतु तेहनइ^० करड,^० तेणइ^० आपणु^० शरीर वेच्युं,
ते^० सेरकनइ^० सुख नही. ए वचन रुडू कहै,^०

कोऽर्थान्प्राप्य न गर्वितो निपयिण कस्यापदोऽस्तं गता

स्त्रीभि क्म्य न खण्डित भुवि मन को नाम राज्ञा प्रिय ।

क कालस्य न गोचरान्तरगत कोऽर्थी गतो गौरवम्

को वा दुर्जनरागुरानिपतित क्षेमेण यात पुमान् ॥ २९३ ॥

धन पामीनइ^० कुण नथी गर्व करतो, व्यसनीयानें^० आपदा
किहा फीटी उइ,^० स्त्रीये कै[49 A]न्हु^० मन नथी हरयुं,^० राजानें
कुण प्रिय हौउ उइ,^० कालनड गोचरि कुण नथी आय्यो, याचक कुण
मोटणु पाम्यु छइ, दुर्जननी^० जालमाहि पड्यु [कुण] कुशलें ग्यु छइ^०

क काल कानि मित्राणि को देश को व्ययागमौ ।

कश्चाह का च मे शक्तिरिति चिन्ता मुहुर्मुहु ॥ २९४ ॥

कुण काल, कुण मित्र, [कुण देश], कुण आयपद, कुण वेच^०
कुण हु, केही माही शक्ति, एहु वारवार चीतवु छु^०

हृदयमाहि भाव करी संजीवक बोल्यो, अहो कहिं^१ तुं शुं
 बोल्यो^२ हीडे छं. दमनक बोल्युं,^३ तुं^४ माहुं मित्र तीणें तून्हें अवश्य
 हित करवुं. स्वामी पिंगलक तुं उपरि दुष्टबुद्धि छंडं.^५ आज कहुं
 सिंह,^६ संजीवक मारीनड सघल मांमगक्षी जीव तृप्त करूं. एहुं वचन
 सांभलीनड हुं मोटुं कष्ट पाम्युं छतु हुं कहतौ^७ होउ, स्वामिन् ए युक्त
 नही जे मित्रद्रोह करीनड जीविये. पछट सिंह ब्रोज्यो बोल्युं, तृण भक्ष
 करइ तेशुं स्वभावे घेर; तेहणें दोष नही. हवे जे युक्त करवुं होइ^८ ते
 करि. पछट संजीवक ते वज्र पड्या समान यै^९ वचन सांभलीनड दुप
 पाम्यु. दमनकना वचननी सदा श्रद्धाणीनड पम्म विपाद पाम्यो. पछट
 चेतना पामीनड परम दुप्युंथो एहुं बोल्युं,^{१०}

दुर्जनगम्या नार्यः प्रायेणापात्रभृद्भवति राजा ।

कृपणानुसारि च वित्तं देवो गिर्युदधिर्वर्षा च ॥ २९५ ॥

स्त्री दुष्टनी संगति करइ,^{११} राजा घणुं कृपाश्रने^{१२} पोशइ,^{१३} धन
 कृपण कन्है^{१४} जाइ, मेघ पर्वत अनड^{१५} समुद्रमाहि^{१६} वरसइ.^{१७}

आराध्यमानो नृपतिः प्रयन्ना-

दाराभ्यते नाम विमत्र चित्रम् ।

अयं त्वपूर्वः प्रतिमात्रिणेषो

यः सेव्यमानो रिपुतामुपैति ॥ २९६ ॥

रा[49-B]ज^{१८} आराधतो जु न आराधीये तो रोष मानेइ ते
 युक्त पुण ए अपूर्व जे राजा सेवीतो थियो शत्रु थाइ. अनड ए राजानो
 क्रोध फेडय अशक्य. बोल्युं छट.^{१९}

निमित्तमुद्दिश्य हि यः प्रकुप्यति

ध्रुवं स तस्यापगमे प्रसीदति ।

अमाग्यामिष्टुनैरदारणा

दसज्जनात्कम्य भय न जायते ॥ २९७ ॥

कारण देधीनड 'ये' पुरुष कोप रुड^{१०} ते कारण फेड्या पृठि^{११}
'मन थाइ पण' जे दुष्ट कारण पाषट^{१२} वैर करइ^{१३} ते भय फेडवा न
गरीये वली ए वचन साधु,

सरसि बहुशम्नाराज्या दशन्परिवञ्चित

कुमुदविटपावेपी हसो निशाम्वनिचक्षण ।

न दगति पुन ताराशङ्की दिवापि सितोत्पल

कुहकचकितो लोक सत्येऽप्यपायमपेक्षते ॥ २९८ ॥

रात्रि^{१४} जलमाहि^{१५} प्रतिबिम्ब्या जे तारा तेन्हे^{१६} धौला^{१७} कमल
जाणीनड^{१८} असतो जे मूढ हस ते दीहिं धोला कमलनें तारा जाणीनड
अग्युयु^{१९} न पाद तिम एक वार भय पाग्यु जे लोक ते^{२०} सदा भय
देपइ^{२१} वली,

वेद्यसावत्सरामात्या यस्य राज्ञ प्रियवदा ।

आरोग्यधर्ममोक्षेभ्य क्षिप्र स परिहीयते ॥ २९९ ॥

ये^{२२} राजानइ वैद्य रुड्डु गमतु बोलइ ते राजानो रोग न जाइ, जे
राजानु गमतु जोसी बोलइ ते राजानइ शुभ नही, जेन्हे
प्रधान गमतु बोलइ तेन्हो भडार नाश पामइ

अहो में शु पिंगलरुने पाडुड^{२३} कीधु^{२४} दमनरु बोल्यु,^{२५} अहो
मित्र राजा कारण पाषइ^{२६} पाडुड^{२७} करें^{२८} अनइ छिद्र जोइ
[सजीवरु] बोल्यु, एइम,

भक्तानामुपकारिणा परहितयापारयुक्तात्मनाम्

सेवासन्यवहारस्तत्त्वविदुषामेकार्पणानामपि ।

વ્યાપતિ મ્બલિતાતરેષુ નિયતા સિદ્ધિર્ભેદ્યા ન વા

તસ્માદ્મ્યુનિધેરિવાગ્નિપતે સેવા સદાગદ્ધિ[50-A]ની ॥૩૦૦॥

મજતા,^૧ ઉપકાર કરતા,^૨ હિત કરતા,^૩ સેવાના વ્યવહારના^૪
તત્ત્વને^૫ જાણતા એકવૃત્તિ થઈ પડ્યા જે સેવક તેહનડ^૬ સેવા ચૂકા
પૂઠિ^૭ આપદાનો^૮ નિશ્ચય, સિદ્ધિ હોડ અથવા ન હોડ, તે માટડ^૯
સમુદ્રની અનંત રાજાની સેવા સદા સદેહનડ^{૧૦} કરડ.

ચંદનતરુષુ મુજગા જલેષુ કમલ્લાનિ તત્ર ચ મ્રાહા ।

ગુણવાતિન સ્વરા ઇતિ ભવન્તિ ન સુખાન્યરિપ્તાનિ ॥ ૩૦૧ ॥

ચંદનના વૃક્ષ સર્પે ઘીટ્યા, જલમાહિ કમલ પણ મગરાદિકે^૧
વ્યાપ્યા, ગુણને મૂર્ષ હળે,^૨ રૂંછી પરિ^૩ ભોગવતનહ^૪ પિપિસુવ^૫
નિર્વિન નથી.

કેતવય કણ્ઠવૈત્યાંસા નલિન્યો મ્રાહદુર્મહા ।

વિલાસિન્ય સકુદ્વિન્ય વ રત્નમનુષદ્રવમ્ ॥ ૩૦૨ ॥

કેવડુ^૧ કાટે વ્યાપ્યો,^૨ કમલીની મ્રાહે વ્યાપી, વિલાસિની^૩ સ્ત્રી
કૂટિળીયે વ્યાપી, રૂંછી^૪ પરિ^૫ ઉપદ્રવ * પાપદ રત્ન નહી

નશ્યન્તિ ગુણશતાન્યપિ પુરુષાણામગુણવત્સુ પુરુષેષુ ।

અબ્જનગિરિ શિશિરેષ્વિવ નિશાસુ ચન્દ્રાશવ પતિતા ॥ ૩૦૩ ॥

નિર્ગુણ પુરુષનહ^૧ વિષદ^૨ ગુણવતના^૩ ઘણાહ ગુણ નાશ પામડ^૪
જિમ કાજરના પત્રેત ઉપરિ^૫ ચંદના^૬ ત્રિરણ વૃથા થાઈ

અરણ્યસદિત કૃત, શવશરીરમુદ્ગર્ષિત ।

મ્થલેઽબ્જમવરોપિત સુચિરમૂપરે વર્ષિતમ્ ॥

શ્વપુચ્છમવનામિત બધિરધર્ષજાપ કૃત ।

તદન્ધમુલ્લમળન યદ્વુધો જન સેવિત ॥ ૩૦૪ ॥

वगडेइ^१ रोयु, शम्ने चीगमु^२ कीधु,^३ कोरडी भुट^४ नमलिनी
वावी, घणु^५ उशाल^६ ऊपरि वटु,^७ कृतिरानु^८ पुच्छ नमाडउ,^९
वहिरानड^{१०} [काने]^{११} वात कीधी, आधला[नु] मुम्ब शणगारिलु^{१२}
एतला वाना कीधा^{१३} अनट^{१४} मूर्धनी सेरा कीधी^{१५} सरपी

चिर दुग्धोऽनद्धास्तनभरनता गोरिति वृथा,

परिप्लुक्त पद्मे युयुतिरिति लाजण्यकृत्या ।

वृता वैदूयाशा विततन्निरणे काचशम्भे

मया मोहात्सेव कृपणमदृतज्ञ श्रितमता ॥ ३०५ ॥

गाड नाणीनइ^१ चल्ल दोड्डु,^२ अनेक लावण्य देपीनइ^३ स्त्रीनी
[आति]^४ पावइयु^५ आलियु, रुडि काति देपी^६ काचनइ^७ विपि^८
वैदूर्यनी आशा कीधी, में एतला वाना कीधा ये कस्यु न जाणइ कृपण
एहु राजा सेव्यु

मौना-मूक प्रवचनपटुमाचमो नल्पको वा

क्षात्या भीरुर्यदि न सहते प्रायशो नाभिजात ।

धृष्ट पार्श्वे भवति नितरा दूरतोऽप्यप्रगल्भ

सेवाधर्म परमगहनो योगिनामप्यगम्य ॥ ३०६ ॥

सेराक ठावुर आगलि मोन करइ^१ तो नहें मूगु^२ छइ,^३ जो^४
घणु थोल्ड^५ तो^६ जल्पक छइ एहु कहें, जु^७ क्षमा करइ^८ तो बीही
रुण^९ कहै,^{१०} जो काई^{११} न सहइ^{१२} तो कहें उग्र छइ,^{१३} पाशइ^{१४}
रहइ^{१५} तो ठीठ^{१६} कहइ^{१७}, वेगलो रहइ^{१८} तो कह[इ]^{१९} काई न जाणइ
रही, ईणीं परि^{२०} सेवाधर्म परम^{२१} गहन योगीश्वरनइ^{२२} अगम्य

प्रणमत्युत्तिहेतोनावितहेतोर्निमुञ्चति प्राणान् ।

दुःसीयति सुखहेतो को मूढ सेरादन्य ॥ ३०७ ॥

मोटपण,^१ पामवाने^२ नमद,^३ जीववानी वृत्तिने प्राण छाडइ,^४

સુખને^૩ કાજે^૪ દુઃખી થાદં, તે મળી^૫ સેવક્યી અનેરુ^૬ કુળ મૂર્ખ છર.

અગતિનાં ગતિર્હોવા સા રાજા સહ જીવિકા ।

આર્શાવિપૈશ્વ તત્યાહુઃ સગતં યમ્ય રાજભિઃ ॥ ૩૦૮ ॥

યે^૭ રાજા સંઘાતે રહી જીવિયે^૮ તે નિવાહરાનો^૯ ટામ;^{૧૦}
જેહનઈ^૧ રાજા સંઘાતે સંગમ તેન્હે^૨ સાપ સંઘાતે સગમ જાણવો.

સ્તાન્યધો નયતિ સારગુરુણિ મોહા-

દુચ્ચૈસ્તરં વહતિ કાષ્ટવૃણં સમુદ્ર. ।

સંપાતિ* દૂપયતિ પાતિ મુજઙ્ગલોકં

સર્વો મહાન્ ભવતિ કાર્યપથાઢપેતઃ ॥ ૩૦૯ ॥

સમુદ્ર મોટાં રૂઢાં જે રત્ન તેન્હે^૧ હેટા મૂંકડાં^૨ અનઈ લાકડું^૩ તૃણ
તેહનઈ^૪ ડંચુ વહઈ^૫ અનઈ^૬ ગરુડ પાતાલિ [51-A] જૈનઈ^૭ સર્પનઈ^૮
મારઈ^૯ ઈંજી પારેં સર્વ કાર્યને^{૧૦} મોટા^{૧૧} વિચાર ન જાણે વિનાશ
પમાડઈ.^{૧૨}

ન શૈલશૃંગે કમલં પ્રરોહતિ

પ્રવર્તતે નાપિ ચ દુર્જને શુભમ્ ।

* અહીં ચાલાવબોધકારે આપેલો અર્થ બરાબર નથી. આ વંતિનો આવો અર્થ થઈ શકે—“(અંદર પહેલા) વાળીને (સમુદ્ર) દૂપિત કરે છે અને નાગલોકનું રક્ષણ કરે છે”. પ્રસ્તુત શ્લોક વલ્લભદેવની “સુમાપિતાવલિ”—(સુમાપિત ન, ૨૧૨૭)મા નીચે મુજબ છે, અને આવર્થની દૃષ્ટિ તે પાઠ સ્વારે અંતિત્યપૂર્ણ છે—

સ્તાન્યધો નયતિ જાતિગુરુણિ મોહા-

દુર્ચં મદા વહતિ કાષ્ટવૃણં સમુદ્રઃ ।

તોયાનિ દૂપયતિ પાતિ મુજઙ્ગલોકં

પ્રાયો મદાન્ભવતિ કાર્યમિનૂત્તરેનાઃ ॥

न साधवो यान्ति कदापि विप्रिया

यवाः प्रकीर्णाः न भवन्ति आलयः ॥ ३१० ॥

पर्वत ऊपरि कमल न लागट,^{११} दुर्जननें शुभ करतां नावडइ,^{१२}
साधु कदापि^{१३} विकार न पामें, जब वैर्या^{१४} शालि^{१५} न थाईं ए सत्य.

यत्नाद्विशुद्धतपसस्तपसे यतन्ते

शास्त्रेषु शास्त्रविद एव वदन्ति तज्ज्ञाः ।

शीलं हि शीलवत एव करोति तुष्टिं

नित्यं गुणा गुणवतां दयिता भवन्ति ॥ ३११ ॥

जेहनां भला तप छट्^{१६} ते तप करवा यत्न करइ,^{१७} शास्त्रज्ञ^{१८}
शास्त्र^{१९} उपरि यत्न करें, [शीलपणं]^{२०} शीलवंतनें संतोष^{२१} करइ,^{२२} नित्ये
गुणवंतनें गुण बाल्हा^{२३} होट. वली,

विस्मरन्त्यपराधान् च स्मरन्ति सुकृतानि च ।

असंभिन्नस्वमर्यादाः साधवः पुरुषोत्तमाः ॥ ३१२ ॥

साधु अपराधनइ^{२४} वीशरें,^{२५} उपकारनें स्मरें, आपणी मर्यादा
भेदइ नहीं,^{२६} ते भणी^{२७} साधु सघला^{२८} पुरुषमाहि^{२९} उत्तम होइ.^{३०}
अथवा

किं करिष्यति पाण्डित्यं विनयो विक्रमोऽपि वा ।

दैवं यस्य छलान्वेपि करोति विफलान् गुणान् ॥ ३१३ ॥

पाण्डित्य विनय पराक्रम एतलां बाना^{३१} श्रुं^{३२} करइ ? येन्हें^{३३} दैव
छल करइ^{३४} तेन्हें^{३५} सघला गुण निष्फल थाईं.^{३६}

विशालं शाल्मल्या. नयनसुभगं वीक्ष्य कुसुमम्

बभूवैषा बुद्धिः फलमपि भवेदस्य सदृशम् ।

इति ध्यात्वोषाम्यं शुरुशिगुरहोगत्रमुपेतो

निदाने तूलेन्तः सपदि मरुता सोऽप्यह्नः ॥ ३१४ ॥

रुद्र शीबलिनु फन् जोईनइ" ग्दी बुद्धि शूडानी" धे ते" फल
सरपा" फन् हुमि" ग्दू चानवीनइ" सूडउ" अगोरात्रि" तिहा रही
जोइ" तो फ 51-B जग्माहि तूल तेहइ" बाद" उडीयु," ते मणी"
में मुमित्र जाणीनइ" कुमित्र सेजु" गेल्यु" छड,"

अकालचयां विपमा च गोष्ठीम्

कुमित्रसेवा न कदापि दुर्घातम् ।

पदयाण्टन पद्मरत्ने प्रमुस्रत्

धनुर्निमुक्तेन शरेण ताडितम् ॥ ३१'१ ॥

अकालि चालनु, निपरीत बाचां, कुमित्रनी" सेवा एतला कदाचिं
न करया, पक्षी पद्मरत्नमाहि सूतो जिम धनुषे" मूकयो" ये शर तीणै"
मारघो

दमनरु गेल्यु," ए कथा निम ? सर्जायक कहितो" होउ,

[१२. हस अने घुवड]

केहा' एन वनमाहि मोडु सरोवर, तिहा मरकत नामें हस
रहइ' तिहा ते' हसाने क्रीडा करता घणो काल ग्यु" पडइ' ते हसना'
अतनु करणहार घूमइ आग्यो घूमने देपी हस गेल्यु," किहा' तु
अरण्यमाहि आग्यु ? घूमइ गेल्यु," ताहू गुण सामलीनइ हु" आग्यु
गेल्यु छड,"

पर्यटन् पृथिवीं सर्वां गुणान्वेषणतत्परः ।

गुणै र्वदधिरुते नान्य तेनायात तवान्तिष्ठम् ॥ ३१'६ ॥

पृथ्वी सधलीड" गुण जोता तू सरपो गुणत नथी, ते मणी" तु
कन्हइ" आग्यु उ

त्वया सह मयावश्यं सख्यं कार्यं इहादरात् ।

अपवित्रमपि प्राप्य गङ्गां याति पवित्रताम् ॥ ३१७ ॥

तुं^{१६} संचाति^{१७} में अवश्य मैत्री करवी जिम अपवित्र गंगानइ^{१८}
पामीनइ^{१९} पवित्र थाइं^{२०} वली,

हरिहस्तगतः शङ्खः पवित्रः कथितोऽप्यपि ।

महानुभावसंपर्कः कम्य नोन्नतिकारकः ॥ ३१८ ॥

विष्णुना हाथनो^{२१} शंख^{२२} हाडनो^{२३} पण पवित्र कहीये^{२४} तिम
महानुभावनो स्पर्श^{२५} कहिने^{२६} मोटपणुं न आणइ^{२७} ? सर्वने आणइ.

एहुं कहा^{२८} पूठिं हंस बोल्यु,^{२९} अहो^{३०} मित्र सुखे ए सरोवरमाहि
आपण रहशुं.

ईणी^{३१} परि तिहां सरोवरमाहि हंस घूअड [52-A] रहतां
रमतां घणो काल हौउ. पछइ^{३२} एक अवसरनइ^{३३} विपि^{३४} घूअड बोल्यु,^{३५}
अहो हंस हुं आपणुं पद्मन नामे जे आश्रम तिहा जायोस.^{३६} जु^{३७}
मइं^{३८} काज होइ^{३९} तो एक वार ग्रहोणुं^{४०} तु^{४१} आवे माहे आश्रमि.
एहुं बोली घूअड आपणइ^{४२} स्थानि^{४३} ग्युं.^{४४} पछइ^{४५} केतलदएक^{४६} कालें
हंस चीतवतो हौउ, आणइ^{४७} ठामि रहइता^{४८} गरडौं^{४९} हौउ;^{५०} केही^{५१}
दिशा न जाणुं.^{५२} ते भणी^{५३} हुं ते मित्र ये घूअड ते समीपि जाउं.
तिहां मुंहे^{५४} विनोद [भ]क्ष्य भोज्य हुशि.^{५५} एहुं चीतवी^{५६} घूअड^{५७}
[फ]नइ^{५८} हंस ग्युं.^{५९} जोइ तो तेन्हे^{६०} पद्मवनमाहि^{६१} न देपीइं.^{६२} जोइ
तो दीहे^{६३} आंधलो कौतरमाहि^{६४} घूअडनइ^{६५} देणतो हौउ; देपीनइ^{६६} माद.
कीधु,^{६७} अहो घूअड हुं हंस^{६८} ताहुं^{६९} मित्र आब्यो छुं. घूअड बोल्युं,
हुं दीहे^{७०} न हीडुं; ताहुं [माहुं]^{७१} समागम रात्रि^{७२} हुशि.^{७३} रात्रि^{७४}
हौआ^{७५} पूठिं^{७६} हंस घडीवार रहीनइ^{७७} सखुं.^{७८} पछइ^{७९} तीणे^{८०} सरोवरि
पं १६

मोटो^१ संधात संग उतर्यु.^२ राति^३ सुषि सूतो; प्रभाति संग^४ उठी-
नइ^५ चालतां^६ शंस बजाह्यो. एहद घूअड मोटो ग्रह करी उठ्युं;^७
पछइ कोतरमाहि पैटु.^८ तीणें^९ साथना^{१०} टाकुर चींतयुं, ए कुण दुष्ट
जीम माहो^{११} साथ^{१२} तेन्हे अपशकुन करड^{१३} छइ^{१४}? एहुं चींतवी जोता
होआ. जोतां जोनां पद्मवनमाहि^{१५} हंस दीडु;^{१६} कहिता^{१७} होआ^{१८} एह ज
पक्षी अपशकुननो करणहाग. पछइ बाण तार्णानइ मूक्युं ते मारयु
हंस मूड.

ते भणी^{१९} हुं कहुं^{२०} छुं^{२१} 'विकालवर्या' ए कथा.

दमनक बोल्यो ए पिगलक^{२२} भवामि पहिलुं^{२३} बाणीये^{२४} मधुर
परिणामि विष समान चित्त. बोल्यु छट,

परोक्षे कार्यइन्तारं प्रत्यक्षे प्रियमादिनम् ।

वर्जयेत् तादृशं मित्रं विष[52-13]कुम्भं पयोमुखम् ॥ ३१९ ॥

अणदेपता कार्यनो नाश करड,^{२५} देपना रुटुं बोरइ पहुं^{२६} मित्र
वर्जवुं^{२७} जिम विषमरयुं^{२८} कुंभ मूडट^{२९} [दू]ध में ए अनुभव्युं^{३०} छइ.

दूरादुच्छिन्नपाणिरार्द्रनयनः संदर्शितार्धासनो

गाढालिङ्गनतत्परः प्रियकथाप्रक्षेपु दत्तादरः ।

अंतर्गूढविधो बहिर्मधुमयश्चातीन मायापटुः

को नामायमपूर्वनाटकविधिर्यं शिक्षितो दुर्जनः ॥ ३२० ॥

वेगलांथा^{३१} उठउट,^{३२} हाथ संयु^{३३} करट,^{३४} म्निग्घ नेत्र, अई
आसन^{३५} देपाडीइ,^{३६} गाढुं^{३७} सई दे, रुडी बात करइ,^{३८} अंतर्गत विष
[स]रपो,^{३९} बाहिरि^{४०} मधुर सरपो^{४१} मोटु,^{४२} घणी माया, एतला^{४३} बाना
दुर्जन केही नटझालमाहि^{४४} शीप्यु.^{४५}

आत्रवत्सुपचारचाटुमिनयालंकागशोभान्वितं

मध्ये चापि विचित्रवाक्यकुसुमैरभ्यर्चितं निष्फलैः ।

पैशुन्याविनयापमानमलिनं धीभत्समन्ते च यद्

धिकं केनाप्यकुलीनसंगतमसद्धर्मार्थमुत्पादितम् ॥ ३२१ ॥

प्रथम घणुं^{३३} आ[दर], विनय^{३४} [शोभा] करइ^{३५} अनइ^{३६}
मध्ये^{३७} अनेक वचने संतोषइ,^{३८} निष्फल^{३९} ये^{४०} वचन^{४१} तीणें^{४२} संतोषइ^{४३}
अनइ छेहडइ पिशुनपणुं, विनय नहीं अपमान करइं, मलिण होइ भय
करइ एहो जे अकुलीण दुष्ट कुणहे निर्यु ते दुष्टने धिक्.

संजीवक बोस्यु^{४४} दुष्टनी सेवी^{४५} मुन्हें^{४६} मोटुं कष्ट आयुं. किहां
हुं पढनो पाणहार, किहां ये^{४७} मांसना पाणहारनो^{४८} संसर्ग ? ए वचन
युक्त,^{४९}

ययोरेव समं चित्तं, ययोरेव समं श्रुतम्^{५०} ।

तयोर्विवाहः सख्यं च, न तु पुष्टविपुष्टयोः ॥ ३२२ ॥

जेहीनइ^{५१} समान चित्त, जेइनें^{५२} समान शाख^{५३} तेह बिहिनें
विवाह योग्य अनइ मैत्री योग्य पण अधिक अनइ ओछाने^{५४} प्रीति
विवाह योग्य नहीं.

हुताशज्वालाभे स्थितवति रवावस्तशिखरे

[53-A] पिपासुः किञ्जल्कं प्रविशति सरोजं मधुकरः ।

तदन्तः संरोधं न गणयति संध्यासमयजं

जनोऽर्थी नापायं विमृशति फलैकान्ततृपितः ॥ ३२३ ॥

जिवारे^{५५} सूर्य अस्ताचल पर्वतनइ बिपिइ रक्षा पूठि तरस्यु अमर
कमलमाहि मकरंद असवा पैशि पण आपणुं कमलमाहि रुंधावुं^{५६} न
जाणइ जे हुं संध्याइ कमलमाहि रुंधायेशि तिम मनुष्य फलनु^{५७} वाहो
आपणो नाश न चीतवइ.

गण्डोपान्ते सुचिरविगलद्धानवन्यद्विपानां

ये सेवन्ते नवमधुरसास्वादलुब्धा द्विरेफाः ।

ते तत्कर्णव्यजनपवनप्रेक्षितैः क्षिप्तदेहा

भूमिं प्राप्ताः कमलविबरक्रीडितानि स्मरन्ति ॥ ३२४ ॥

वनना^{१०} हाथीना क्षण एक मदना आस्वादनद् अर्थि जे
कुंभस्थलनै^{११} अमर सेवै^{१२} ते कर्ण बहुना^{१३} मारयां भुङ्ग पद्मयाथा कमल
ये क्रीडा तेहने स्मरें ए गुणवंतनु^{१४} ज दोष.

स्वफलनिचयो नग्रां शाखां करोति वनस्पति-

र्यमनमलसं बर्हाटोरः करोति शिखण्डिनाम् ।

चतुग्गमनो जात्यो योऽथ. स गौरिव वाहते

गुणवति जने प्रायेणैवं गुणाः खलु वैरिणः ॥ ३२५ ॥

वृक्षनी^{१५} शाखानें आफर्णाये फलनु भार नमावड, मोरनी कला
पीठ उतावली गतिने फेटड, जे रुडुं चालड सुजाति ये अथ तेन्हे
बलदनी परिं बाहें^{१६}; ईर्णा परिं गुणवंत पुरुषनै^{१७} गुण ज वैरी धाई.^{१८}
बली,

कालिन्ध्याः पुलिनेन्द्रनीलशकलदयामाम्भसोऽन्तर्जले

ममस्याज्जनपुञ्जमेवकनिभस्याहेः कुतोऽन्वेपणम् ।

ताराभाः फणचक्रवालमणयो न स्युर्यदि द्योतिनो

धैरेवोन्नतिमाप्नुवन्ति गुणिन. तैरेव यान्त्यापदम् ॥ ३२६ ॥

युमुनाना^{१९} काला जलभाहि^{२०} काजल सरपो^{२१} कालो कालीनाग
किम दीशतौ^{२२} जौता^{२३} जु^{२४} माथड^{२५} तारा सरपा दीपता^{२६} [53-B]
मणि न होता^{२७} तो; ते मणि^{२८} गुणवंत जीणड^{२९} करी मोटाड^{३०} पामड^{३१}
तेणी^{३२} ज आपदा पामें.

नरेन्द्रा भूयिष्ठं गुणवति जनेऽत्यन्तविमुखाः

श्रियः प्रायो लोके व्यसनिषु च मुखेषु च रताः ।

નરાણાં મહાત્મ્યં ગુણત્વં ઇતિ મિથ્યા સ્તુતિરિયં
જનઃ પ્રાયેઘૈવં ન હિ પુરુષકારં ગણયતિ ॥ ૩૨૭ ॥

રાજા ઘણું ગુણવંતથા ઉપરાઠા, સ્ત્રી ઘણું લોકમાહિ વ્યસની
મૂર્ખનહીં વિપિ રત અનહીં જે ગુણવંત મનુષ્ય કહીયે તે મિથ્યાવાદ
ગુણવંત કહ્યાં પૂઠિં તે મનુષ્ય અનેરા કહને ન ગણડ.

સિંહૈઃ પન્જરયન્ત્રણાં પરિભવન્નગ્લાનદીનાનનૈ-

નાગૈરક્કુશભિન્નમસ્તકપુટેર્મન્ત્રાલસૈઃ પન્નગૈઃ ।

વિદ્વદ્વિશ્વ નિરાશ્રયવ્યસનિમિઃ શૂરૈશ્ચ ભાગ્યક્ષતૈઃ

કાલઃ ક્રીડનકૈરિવાત્મરુચિતૈઃ પ્રેક્ષોલ્યન્ ક્રીડતિ ॥ ૩૨૮ ॥

સિંહ પાંજરાનું બંધન પામ્યા, હાથી દીન થકા અંકુશ કરી
મસ્તુકનહીં વિપદ કષ્ટ પામ્યા, સર્પ મંત્ર કરી આલસી થ્યા, પંડિત
આશ્રય પાપે દરિદ્રી થ્યા, શૂર ભાગ્ય પાપડું હૌઆ; ઈર્ષી પરિં કાલ
પ્રેક્ષે રમકડે રમહીં છડ.

તે ભળી મુન્હૈં એ મંડલમાહિં આન્યા પૂઠિં જીવતવ્ય નથી.
બોલ્યું છડ,

बहवः पण्डिता. क्षुद्राः सर्वे मायोपजीविनः ।

कुर्युः कृत्यमकृत्यं वा उष्ट्रे काकादयो यथा ॥ ३२९ ॥

નાનહા સર્વ માયાને જાણે, ચતુર એહા ઘણાં અકાર્ય કરી
આપણુ કાર્ય કરહીં જિમ ડંટનહીં વિપદ કાગાદિક.

દમનક બોલ્યું, એ કથા કિમ ? [સંજીવક બોલ્યો],

[૧૩. સાગરદત્ત વાણિયો, ડંટ અને સિંહ]

કોદક નગરનહીં વિપદ સાગરદત્ત નામિ વાણિયો જે ઘણા

मूलना^१ वस लेड^२ उटना^३ शत^४ भरी^५ दिहे^६ देशि वेचवा चाल्यु^७
 ते सागरदत्त वाणीयानु^८ विकट पहे^९ नामे उट^{१०} भारे^{११} करी गाढो^{१२}
 थाको^{१३} बटु^{१४} निश्चेष्ट^{१५} पड्यु. पछइ^{१६} तेहनु^{१७} भार वहिनीनइ^{१८} अनेरा^{१९}
 उट उपरि^{२०} घरावीनइ^{२१} ते सागरदत्त वाणीउ^{२२} [54-A] उट जे
 विकट तेन्हे तिहा मूकी भय माटइ^{२३} साग सघाते चाल्यु ते ग्या पूठि^{२४}
 विकट^{२५} मुडइ^{२६} तृण पातो^{२७} होउ. इम^{२८} ते उट^{२९} केत[ले] दिहाडे^{३०}
 बलगत^{३१} थ्यु^{३२}. ते वनमाहि^{३३} मडोखुट^{३४} नाभि^{३५} सिंह रहइ^{३६}. तेहना^{३७}
 सेनक सिंह^{३८} काग क्षीआल^{३९}. पछइ^{४०} तेणइ^{४१} उट दीठउ^{४२}. ते उंट
 निपरीत फहीइ^{४३} दीउ नहीं हसामणु^{४४} देपी^{४५} सिंह पूछु^{४६} होउ, ए^{४७}
 अपूर्व जीम वननइ^{४८} विपइ^{४९} पूरीये^{५०} कुणनु^{५१} छइ^{५२} पछइ^{५३} काग
 बोल्यु^{५४}, एनामिन्, ए लोक प्रसिद्ध उट^{५५} पछइ^{५६} सिंह पूछ्यु^{५७}, तु^{५८}
 ईहा किहाथु^{५९} आ-यो^{६०} तीणी^{६१} उटे^{६२} आपणु^{६३} जे रहवानु^{६४} कारण
 सर्व पछु पछइ^{६५} तेन्हे^{६६} सिंह अमयदान दीधु इम रहता^{६७} वनमाहि
 विगरेरु^{६८} सिंहगज युद्ध करता दाते सिंहना पाशा^{६९} छुटा^{७०}. पछेइ^{७१}
 सिंह^{७२} क्षत माटइ गुफामाहि पडी रहइ^{७३} पछइ^{७४} दिन पाच-छ पूठि
 सघला ते सिंहना सेनक क्षुधाइ कष्टमाहि पड्या. ते सीदाता देपी सिंह
 बोल्यु^{७५}, हु आम प्रहारे^{७६} अक्षम कीधौ, तम्हे आहारें^{७७} [उद्यम^{७८}
 करु पछइ^{७९} ते बोल्या, तम्हे^{८०} इम^{८१} छता अम्हे शु^{८२} करशु आहारें^{८३}]
 सिंह बोल्यु, तम्हारी^{८४} सेवा बारु भली^{८५} भक्ति^{८६} तु^{८७} तम्हे माहरा^{८८}
 आहारने^{८९} लेई आवो^{९०} जिगारें^{९१} ते^{९२} एहुं^{९३} कखा पूठि^{९४} न बोले^{९५}
 तिमारे^{९६} वली^{९७} सिंह^{९८} बोल्यु, अहो लाज छाडु^{९९}. को एक जीव^{१००}
 आहारनइ^{१०१} जूउ^{१०२} ह^{१०३} आहोइ तम्हने पारणु कराव्योइ^{१०४} एहु कखा^{१०५}
 पूठि^{१०६} ते^{१०७} सघला उठीनइ^{१०८} विकट संघाते वनमाहि^{१०९} पड्या^{११०} पछइ^{१११}
 विकटने छांडीनइ^{११२} सघला^{११३} दुष्ट मंत्र करवा लागा तिहा^{११४} काग
 बोल्यु^{११५}, अहो छते भक्षे^{११६} अक्षे^{११७} मारया, ते भक्ष सुलभ. पछइ^{११८} ते

शशु,^१ सिंह वीजु^१ बिहे बोल्या, शा^२ थकी मारया ? काग बोल्युं,^१
आ विकट छदता,^१ ए^१ उंट आपण कुण संबंध ? ए तृण पाइ, आपण
मास पाउं. ते बिहि^१ बोल्या, अहो^१ [54-B] काग, स्वामी^१ सिंहे ए^१
अभयदान देई राप्यो छड^१ ते भणी^१ एहु बोल्या^१ अयुक्त. काग
बोल्यु,^१ तबे^१ रह^१ एहु^१ सिंहनि^१ कही^१ अर्थ साधेशि.^१ पडइ काग
सिंह राजा^१ कन्हइ^१ गु.^१ सिंहे^१ पूछुं,^१ दीडु^१ तम्हे काई जीव ? काग
बोल्यु, जेन्हइ^१ शरीरने^१ बल^१ होइ, आपिने^१ बल^१ होइ ते जोइ,^१
अम्ह^१ सघला^१ आहार पापेइ^१ अघ^१ अनइ शक्ति नही.^१ स्वामिन्
अवसर छइ पण स्वये कहनातु नथी जे तम्हे^१ छतइ^१ आहारि^१
आपणपुं^१ क्षुधाइ^१ क्षीण थ्या. सिंह बोल्यु, ते किम ? काग बोल्युं,
विकट छदतौ^१ सिंह बोल्यु, शुं^१ दुष्ट केहे^१ छड ? में डन्हे^१ आश्रय
अभयदान दीधुं छड.^१ बोल्युं छड,^१

न गोप्रदानं न महीप्रदान

नान्नप्रदानं हि तथा प्रधानम् ।

यथा वदन्तीह बुधा प्रधान

सर्वप्रदानेऽभयप्रदानम् ॥ ३३० ॥

गोदान^१ महीदान^१ अन्नदान^१ श्रेष्ठ नहीं जेहु अभयदान पंडित
श्रेष्ठ कहै.

काग बोल्यो, अहो स्वामिन् तम्हने^१ धर्मशास्त्रज्ञान छइ^१;
एहइ^१ रिपीश्वरनुं वचन^१ जे शरीरनट अर्थ पापइ कीजइ. बोल्यु छड,

त्यजेदेक कुलम्यार्थे ग्रामम्यार्थे कुलं त्यजेत् ।

ग्राम जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवी त्यजेत् ॥ ३३१ ॥

कुलनइ^१ अर्थ एऊ त्यजवुं, ग्रामनइ^१ अर्थ कुल त्यजवुं,
देशनइ^१ अर्थ गाम त्यजवु, आपणइ^१ अर्थ पृथ्वी^१ त्यजीइ.^१ वली,

येन केनाप्युपायेन शुभेनाप्यशुभेन वा ।

उद्धरेद्दीन्मात्मानं समर्थो धर्ममाचरेत् ॥ ३३२ ॥

शुभ अवया अशुभ^० ये^१ के^१ उपाय^१ करी आपणपुं आपदर्थी
रापवु, पच्छद् समर्थ यका^१ धर्म कग्बो

तम्हे 'ग्गामिन् ए उग्ने' म मारशु में^० ए मारयानो "उपाय
माह्यो छद्^१ 'मिह' बोल्यु', 'मि' काग बोल्यु', ए उट
तम्हनें अम्हनें [55 A] एहो देयीनड पग्लोम्ने 'सघलाना' हितनें
अर्थि आपणु^१ जीवित^० त्यनमा हीन्द^१ छड 'ते' र्हइ छड एह
काग घोन्ता सिंह क्रोध्यु र्हइ बोल्यु नहीं पच्छ^१ काग ते सिंह
कन्हदर्थी जिहा ते सगीं हता^१ सिहा म्यु', अहो तम्हे ए जाण्यु छड
जे प्राण राप्यानु पुण्य आपण जेनइ^१ स्वामी अक्षम^१ आगलि^१
आपणपाने^१ निवेदीये

श्रूयते च कपोतेन शनः शरणमागतः ।

पूजितश्च यथान्यायैश्च मासैर्निमज्जितः ॥ ३३३ ॥

सामलीयेइ^१ छद्^१ इद्रे^१ होलारूपि^१ अतिथ^१ आन्यु^१ थको
राजाइ आपणें मासै^१ ररी वृप्त कीधो

आपदं प्राप्नुयात् स्वामी यस्य भृत्यस्य पश्यतः ।

प्राणेषु विद्यमानेषु स भृत्यो नरकं व्रजेत् ॥ ३३४ ॥

जे^१ सेत्रक देपता^१ स्वामी^१ आपदा^१ पामड^१ ते सेवक जु^१
प्राण^१ आपणा रापइ^१ तु^१ नरकि जाइ

तम्हे इम र्हवु^१ जे राचन् तम्हे मास मक्षण^१ करु, मूक्ष्या
अहारइ^१ शरीरि^१ पारणु करु^१ एह^१ मत्र ररी निकट सघार्ते सिंह
समीपि सघला^१ आन्या यठइ^१ काग नमस्कार^१ करी बोल्यु,

स्वामिन् माहूँ^१ शरीर^२ तम्हारा प्राण रापु.^३ सिंह राजा^४ बोल्यो,^५
काग,^६ ताहरे^७ शरीर^८ अब्बे^९ सघल्य तृप्त न थाई;^{१०} ताहु शरीर नान्हं.
काग^{११} एहु^{१२} कही रक्खा पूठि शीयाल इम कहितौ^{१३} हौउ, जे माहूँ^{१४}
शरीर^{१५} राउली प्राण रापु, काग पहें माहु शरीर मोडु, माहरइ^{१६}
शरीर^{१७} पारणुं करुं.^{१८} पठइ^{१९} सिंह कहि, वासवनद न पुहुचइ. शीआल
गया^{२०} पूठि^{२१} बीजउ^{२२} सीइ^{२३} बोल्यु,^{२४} ए बुहुं^{२५} पहिं^{२६} माहरु^{२७} शरीर
मोडउ^{२८} चठइ, माहरइ^{२९} शरीर^{३०} पारणुं करुं.^{३१}

येनैव जीवन्ति बहूनि यत्र

स तत्र यत्नात्परिरक्षणीयः ।

तस्मिन्विनष्टे कुलमेति नाशं

किं [55-13] नाभिभङ्गे ह्यरका बहन्ति ॥ ३३५ ॥

जीणें करी घणा जीवे तिहा ते^१ यरुं रापीये;^२ ते नाश पाम्यो^३
छुल नाश पामइ^४ जिम नाभिनी^५ नाथै आरा नाश पामें.

सिंह^१ राजा ते सेयक बीजो सिंह तेन्हे कहतो हौउ, ताहु^२
अल्प शरीर ते^३ युक्त कहुं पण नखयुक्तने^४ ठाकुर^५ किम पाइं ?
अनइ स्वजाती^६ न पावु.^७ पठइ^८ विरुटक^९ चीतवतो^{१०} हौउ, मूर्पणइ^{११}
इंगे^{१२} कोइ मारुं^{१३} नही^{१४} तु^{१५} हृदय^{१६} एहु^{१७} कहुं. पच्छइ^{१८} उट^{१९}
सीह कन्हइ^{२०} जे^{२१} बोल्यु,^{२२} स्वामिन्,

न यज्यानोऽपि गच्छन्ति, ता गतिं नैव योगिनः ।

यां यान्ति प्रोज्झिनप्राणा. स्वाम्यर्थे सेवकोत्तरः ॥ ३३६ ॥

सेयक स्वामिनइ^१ अर्थि प्राण छाडीनइ^२ जे^३ गति पामें ते
गतिनें यादिकु योगाधर न पामइ.^४

एइना शरीरथी माहरु^१ शरीर मोडुं छइ. माहूँ शरीर^२ तम्हारा

પ્રાણ રાપો. છું કયા પૃથિ' સિદ્ધ શીયાલ વિહર' સંટનાં પાસાં પાડી
મારીનર' માગ લાગા.

તે ભળી' હું કહુ' છું, 'વરવઃ પંડિનાઃ ક્ષુદ્રાઃ' એ કથા. વલી
સંજીવક ચોલ્યો, અહો' દમનક, એ રાજાનું પરિવાર ક્ષુદ્ર' તે ભળી'
સેત્રકનર' હિત ન હુદ.' ચોલ્યું છડ, હંસિ' પરિવરચો ગૃહ રાજા વારુ
પણ ગૃધ્રે પરિવરચો હંસ રાજા કાર્દ' નહી. ગૃધ્રપરિવારથી સ્વામીને ઘણા
દોર હુડ.' મૂંડાનર' વચતે મલા જે' રાજા તિ' વિચાર ન કરદ.'
ચોલ્યું છડ,

મદ્રેમપતિનો રાજા કુગાવયામર્પસંશ્રયઃ ।

સુહૃદામપિ વશઃ સ્યાત્ કિં ચિત્રં યદ્ વિક્ષિપામ્ ॥ ૩૩૭ ॥

મદ્રજાતિ હસ્તી' સરપો' રાજા મિત્રનર' કઠન' વચનિ' વશ
હુદ,' પચ્છર' શત્રુનર' વશિ' હોર તે' શુ આશ્ચર્ય શાંભલીયે '
છડ' ?

येन ते जम्बुकः पार्श्वे तीक्ष्णतुण्डश्च बायसः ।

तेनाहं वृक्षमारूढः परिवारो न शोभनः ॥ ૩૩૮ ॥

જે' માદર' શીયાલ પાશર' છડ [અનર' તીધી' ચાંચનો
કાગ પાશે' છડ'] તે ભળી હું વૃક્ષ [56-A] ઉપરિ ચઢ્યું' છું એ
પરિવાર મલ' નહી.

દમનક ચોલ્યુ, "એ કથા કિમ ?" સંજીવક કહે' છડ,'

[૧૪. સુથાર અને સિંહ]

કોડક' નગર વિપર' દેવગુપ્ત' સૂત્રહાર' વસરં.' તે' સ્ત્રી સંઘાતે
માત રુડુ' લેરે મોટા વનમાહિ ગ્યું; સ્તંભ અરણ્યમાહિ વાદર. પઠર
તિહાં મોટો વિમલ નામેર' સિદ્ધ રહર. તે વિમલના સેત્રક વિ માસ

भक्ष करें एहा^{१०} काग शीयाल. ते सिंह बनमाहिं अमत्तें सूत्रहार दीहु.^{११}
 सूत्रहार^{१२} ते सिंहनई^{१३} देपी बीहनु;^{१४} पच्छइ^{१५} बुद्धि अपनी जे यन्ही^{१६}
 अनुवृत्ति करूं. सांढो^{१७} जैनइ^{१८} नमस्कार करी बोल्युं.^{१९} अहो मित्र
 सिंह,^{२०} माहु [भा]त भक्ष^{२१} तुं;^{२२} माही^{२३} स्त्रीयें^{२४} आप्युं छइ.^{२५} तुं
 भाइ^{२६} छइ.^{२७} सिंह^{२८} बोल्युं,^{२९} अहो मून्^{३०} अन्ने वृत्ति नहीं; हुं^{३१} मांस
 भक्ष करूं. तोइ^{३२} ताही प्रीतिनें^{३३} थोडुं^{३४} आस्वादेशि. शू^{३५} भक्ष छइ ?
 एहुं पूछतां सूत्रहारे^{३६} पांडना लाड्ड आणि^{३७} आप्या. पछइ^{३८} ते सिंह
 पांडना लाड्ड अनेक पकवान^{३९} पाई संतोप्युं.^{४०} पच्छइ^{४१} सिंह^{४२} ते
 सूत्रधारनई^{४३} अभइदान दीधुं; आज^{४४} पूठि अवश्य आववुं. पच्छइ^{४५}
 सूत्रधार^{४६} बोल्युं,^{४७} स्वामिन्^{४८} एक वार तखे एकला दिहाडी माहुं अन्न
 भक्ष करवा आववुं. बीजु^{४९} मुं^{५०} कन्हें^{५१} म आणशु. ईणी^{५२} परि^{५३} प्रीति^{५४}
 घणु^{५५} काल हवुं.^{५६} पच्छइ सिंह^{५७} दिहाडी आहार^{५८} वृत्ति [थ्या^{५९} पूठि^{६०}]
 पारधि न करइ.^{६१}

पच्छइ^{६२} शीयाल^{६३} काग बिहि^{६४} भूप्याथा^{६५} केतलाइ^{६६} दिनना^{६७}
 सिंहने^{६८} वीनवता^{६९} हौआ, स्वामिन् तम्हे दिहाडी किहां. जाउ छुं,^{७०}
 वृत्त थै आवो छो. सिंह बोल्युं, सूत्रधारनी^{७१} स्त्री अनेक भक्ष लेई आवइ^{७२}
 छइ^{७३} सूत्रहार^{७४} संघाति;^{७५} तेन्हें^{७६} हुं भक्ष करी भातनें वृत्त थाउ छुं.
 पच्छइ^{७७} ते शीयाल^{७८} काग बिहि^{७९} बोल्या, आपण ते सूत्रधारनें^{८०}
 मारीनई^{८१} तेन्हें^{८२} मांसि^{८३} घणा दिन वृत्त थाशुं. ते सांभली सिंह^{८४}
 बोल्युं,^{८५} अहो में^{८६} तेन्हें^{८७} अमयदान दीधुं छइ.^{८८} ते उपरि^{८९} मनसा^{९०}
 असुम^{९१} न चीतवीई^{९२} तेथी तुं 55-B जेहनें^{९३} अनेरुं^{९४} भक्षण^{९५}
 आणीशइ.^{९६} ते बिहि^{९७} बोल्या, अनेरुं^{९८} भक्ष नहीं; ते सूत्रधारने भक्ष्यशुं.
 मोट्ट^{९९} कटि^{१००} सिहे^{१०१} तेहुना वचन मानीनई^{१०२} सूत्रधार समीपि जातुं
 हौउ. पच्छइ ते वेगलथुं सूत्रधार सिंह बिं^{१०३} काग शीयाल आवता^{१०४}

देपीनइ^१ तेहनां दुष्ट^२ चिह^३ देपी स्त्री सहित^४ सूत्रधार वृक्ष^५
 ऊपरि चड्यु^६ पच्छइ^७ सिंह^८ आवी कहितु^९ हौउ, आज^{१०} तु मूहइ^{११}
 देपीनइ^{१२} वृक्ष उपरि^{१३} का^{१४} चट्यउ^{१५} ? हु ताह^{१६} नित्र निमल नामी^{१७}
 सिंह, तु^{१८} म चीहसि^{१९} पच्छउ वृक्ष उपरि^{२०} सूत्रधार बोल्थु 'येन ते
 जम्बुक पार्श्वे' ए श्लोक

ते भणी^{२१} कह^{२२} छउ^{२३} जे राजा छुत्रनु^{२४} चीट्यु^{२५} परिगारन^{२६} सुप
 नइ^{२७} करइ^{२८} बली सजीवरु बोल्थु, ते^{२९} पिंगरु कुगहें मु उपरि
 कोपयु^{३०} युक्त,

मृदुना सरिलेन खन्यमाना
 न्ययपुप्यन्ति गिरेरपि स्थलानि ।

उपजापन्निदा च कर्णजापे

किमु चेतासि मृदूनि मानवानाम् ॥ ३३९ ॥

कोमल उदकना पण्या परंत^{३१} पडइ^{३२} ठइ^{३३} तु^{३४} जे काननेइ^{३५}
 विपइ^{३६} मत्र दइ^{३७} तेहे^{३८} मत्रे मनुष्यना^{३९} हृदय भेदीइ ए शु आश्चर्य^{४०}
 तु जेहवु^{४१} काल हुइ^{४२} तेहु^{४३} करवु अथवा युद्धयी अनेरु शु छइ^{४४}
 बोल्थु छिइ^{४५},

गुरोरप्यवल्लिप्तस्य कार्याकार्यमजानन ।

उत्पथप्रतिपन्नम्य दण्डो भगतिं प्राप्स्यति ॥ ३४० ॥

गर्वथी गुरु पण कार्य [अकार्य]^{४६} न आणइ^{४७} तोहुइ^{४८} तेन्हइ^{४९}
 शिक्षा ने^{५०} दड करवो

यायज्ञसधे तपसा च लोमान्

स्त्रैर्गौपिणो दानचयेश्च याति ।

क्षणेन^{५१} तान् एव हि याति शूरा

प्राणाश्च युद्धेन परित्यजन्त ॥ ३४१ ॥

ये^५ लोह दाने,^५ यजममूहं, तपे^५ पामीये ते लोह शर युद्धनद
विपद् प्राण छाडइते^५ पामे

प्राणाश्च कीर्तिश्च परिच्छिन्ध
सर्वेऽपि युद्धे परिरक्षणीया^५ ।

युद्धे त्रिशिष्ट मरण नराणा
द्विपद्वशे जीवति सो मृतोऽग्रे ॥ ३४२ ॥

प्राण, कीर्ति परिहार एतला^५ युद्धनद^५ विपद् [57-A]
[रा]पना^५ युद्धनद^५ विपद्^५ मरण^५ भल्ल पण वदरीनद^५ वसि^५
जीवइ^५ ते मुउ,^५

मृत प्राप्स्यति वा स्वर्गं शत्रून् जित्वापि वा सुखम् ।

उभानपि हि शूराणां मागविता मुदुर्लभौ ॥ ३४३ ॥

मृत यु^५ स्वर्ग पामइ^५ अथवा शत्रुने^५ जीवइ^५ तो^५ सुख
पामइ,^५ शूरनद^५ ए निहि^५ मार्ग दुर्लभ

मणिमूलाविभूषणा युगत्यो

द्विपलुरगाश्च शुचीनि चामराणि ।

अग्निमल्लशशिकान्तमातपत्र

न भवति मातृसुखस्य युद्धभीरो ॥ ३४४ ॥

ये^५ मानो वेडु^५ युद्धथी वीहड^५ तेहे^५ मणि सुवर्णभूषित^५
स्त्री, हाथी, घोरा,^५ ऊजला चमर, चटनी काति सरपु सितातपत्र छत्र
एतला^५ वाना^५ न होई^५

एहु वचन सामली दमनक चीतवतु^५ हौउ,^५ एहा शीग तीपा
छइ^५ कदाचि पिंगलरुने सजीवक मारइ^५ ते अयुक्त बोल्यु उद,^५

सदिग्धो विजयो युद्धे जायने महतामपि ।

उपायत्रितयादूर्ध्वं तस्माद् युध्येत पण्डित ॥ ३४५ ॥

महातने युद्धाट विपद् सदेह होइ, ते भणी प्रथम त्रिण्य
उपाय, साम दाम भेद करग, पच्छइ युद्ध करवु

ते भणी एहइ युद्ध करलो वारु एह चीतवता टमनक बोल्नु,
अहो ए युद्ध अयुक्त, ये भणी,

शत्रोर्मलमिश्राय चैत्मारभते हि य ।

स पराभयमाप्नोति समुद्र टिट्ठिभाद्रिव ॥ ३४६ ॥

ये शत्रुनु बल जाण्वा पापदे ये बैर करइ ते पराभव जं
पामदे जिम समुद्र टीटोडीथी पराभय पायु

संजीवनक बोल्नु, ए किम टमनक बोल्नु

[१५. टीटोडो अने समुद्र]

सच्छ मगर कान्ठन सीप शम्भ ए घणा जीरे व्याप्यो ये समुद्र
तेहे एके काठइ टीट्टहडी स्त्रीभर्त्तरि रिदि रहें तें माहि उत्तानपाद
नामैं टीट्टहुड्ड पति पतिव्रता नामैं टीट्टुडी तीणी टीट्टुडीये गर्भ
धरयु, टीट्टुडाने कन्ती होइई, अहो भर्त्तरि मुन्हें ईरा जणमानो
समय छइ ते माटइ ठाम [5, 13] बले जो जिह ईडा मुकु,
केहु स्थान जो टीट्टहड्ड बोल्नु अही ज आप्णु जनु बापना
वारानु स्थानक, ईही ज ईरा मुकि टीटोडा बोली, ईहा
पुनिमनइ दिनि समुद्रनी वेलि आवशइ जे वरि हाथी सरपान
ताणी ज ये ठइ तीण ए स्थान कार नही पाशि समुद्र
कदाचि माहू वारक वेल ताणी नाइ टीट्टहड्ड बोल्नु उरे स्त्री
ए समुद्र मुन्हें उत्तानपादने जाणइ छइ समुद्रा मु साथ बैर
करवान समर्थ नही ते सम्भु ए नमी

य. परामत्रसतप्तः स्वस्थानं त्यजते नरः ।

तेन चेतुत्रिणी माता तद्वंध्या केन कथ्यते ॥ ३४७ ॥

ये^१ पुत्र परथी बीहत्^२ ठांग^३ छांडइ आपणुं जु तीणे^४ पुत्रें
माता पुत्रवंत होइ तो वाझिणी^५ शि वहीये.

को गृहाति फणमणि जलन्तमतितेजसा भुजंगस्य ।

यो दृष्ट्यैव प्रहरति दुर्गसदं कोरयति कस्तम् ॥ ३४८ ॥

कुण पुरुष हाथें करी कोप्यो ये सर्प तेन्ही मणि ग्रहइ ?

श्रीमत्पतप्तोऽपि हि वृक्षादिनिराश्रयेऽपि कान्तारे ।

गात्रच्छाया कः किल मदान्धनागस्य सेवेत ॥ ३४९ ॥

श्रीमत्कालि वृक्षनीं छाया पापे तावडनो [मारद्यो]^१ पुरुष
कुण मत्त हाथीनी^२ छायइ^३ आश्रय करि.^४

प्रालेयलेशमिश्रे मरुति प्राभातिके च वाति जडे ।

गुणदोषज्ञ पुरुषो जलेन कः शीतमपनयति ॥ ३५० ॥

प्रभातनु^१ टाडु जे वायु तेणइ करी अनइ हिम करी टाडो
पुरुष गुण मूर्प जलें करी यदि फेटइ.

मत्सेभकुम्भविदलनकृत्तश्रमं सुप्तमन्तकप्रतिमम् ।

यमलोद्दर्शनेच्छु सिंहं बोधयति को नरः ॥ ३५१ ॥

मत्त हस्तीनइ^१ मिदारइ^२ एहा^३ सिइ^४ सूतानइ^५ कुण^६ पुरुष
यमना^७ परि जायानइ^८ उठाइइ.^९

को गत्वा यमसदनं स्वयमन्तकमादिशत्यजातभयः ।

प्राणानपहरमचो यदि शक्तिः काचिदस्ति तव ॥ ३५२ ॥

कुण पुरुष जिमना^१ स्थाना^२ न जुइ^३ पामीनइ^४ यमनइ^५ [इम]^६

कुण कट्टइ^{३३} ये^{३४} यम [तून्हें]^{३५} शक्ति कई^{३६} [58 A] होइ तो
माहा प्राणनैं हारि

उगागशतरदाभरमपतधूम सदा महाभयदम् ।

मन्दमति क प्रमिगनि हुतागन स्वेच्छया मनुज ॥ ३५३ ॥

अनेक^{३७} उवाच युक्त भयानक^{३८} जे वैधानर तेन्हें^{३९} माहि^{४०}
इच्छाए^{४१} उण पुत्र ५^{४२} शर^{४३} ।

एहु टीटुइडु बोन्नु सामलीनइ टीटुइडी हास्य करी तेहु सामर्थ्य
जाणती कटती हाई जे वारू योग्य बोल्यु,

कि भाषितेन गुरुगा लोके हाम्यो भविष्यसि खगेन्द्र ।

हदते तद्विहाध्वर्य यच्छस्यो हन्तिलिण्डानि ॥ ३५४ ॥

अरे पक्षी घणु शु बोल्ये^{४४} ? हास्य पामेदि,^{४५} शशु^{४६} हाथीना
सीडा हगेइ^{४७} ते आध्वर्य मौट्ट

आपुगापानें^{४८} बन्धन^{४९} अजल किम न जाणीईये^{५०} ? बोन्नु छइ,

दु खमात्मपरम्येउमिति योग्यो न वेत्ति वा ।

इद यस्मास्ति मिज्ञान न स वृच्छेषु सीदति ॥ ३५५ ॥

ए दु ग मुन^{५१} जयरा अनेराने एहु जेइनइ^{५२} ज्ञान हुइ^{५३} तु^{५४}
[यो न] सीराइ नहीं

अनेन सीदतीत्येतन्ममाप्नेप पराक्रम ।

एव ज्ञाता चरेद्यस्तु सफलास्तस्य बुद्धय ॥ ३५६ ॥

इण^{५५} करी सीराइ^{५६} पराक्रम एहु जाणी विचारइ^{५७} तेन्ही^{५८}
कार्यसिद्धि^{५९} सफल आई ए साचु

मित्राणां हितमामाना न क्रोतीट यो वच ।

स कुर्म इव दुबुद्धि काष्ठाद्गण्यो विनश्यति ॥ ३५७ ॥

हितनइ^१ वांछता जे^१ मित्र तेन्हु वचन जे^१ न करइ^२ ते^१ पुरुष
काछवानी^१ दुर्वुद्धिनी परि लकड़ाथी पड्यु नाशने पांभ्यु^१ तिम नाश
पांमइं.^१

टीहहड^१ पूछइ^२ छइ,^१ ए किम ? टीहडी^१ कहि^२ छइ.^१

[१६. वे हंस अने काचयो]

एक जलमाहि^१ कंवूग्रीव नांमि^१ काच्छबु^१ छइ.^१ तेन्हइं^१ संकट
विकट नामेइ^१ मित्र घणु^१ स्नेह करइ.^१ ते वि मित्र दिन प्रति^१ सघलो
देवना ऋषिनी कथा सरोवरनइ^१ कांठइ बैठा^१ बैठा कहि^२ छइ. सांझइ^१
आप[58-B]णइ^१ आपणइ^१ स्थानि जाइं. पच्छइ तेन्हें^१ ईणी परि
रहतो^१ केतला^१ कालें अनावृष्टि^१ ते सरोवर सूकुं. पच्छइ^१ ते बिहि
मित्र ते कंवुग्रीवणं^१ कहता^१ हौआ : अहो मित्र ए सरोवर सूकइ^१
छइ.^१ तुं शुं^१ कुरेशि.^१ अम्हने^१ घणुं^१ दुख छइ.^१ ते सांभली^१
कंवूग्रीव बोल्सु,^१ अहो अम्हने^१ जल पापइ^१ जीवितव्य नयी,^१ ते
उपाय चींतवो. बोल्सुं छइ,^१

मित्रार्थे बान्धवार्थे च बुद्धिमान् यतते सदा ।

ताभ्यां न कुरुते धैर्यं कदाचिद्भ्रतिमाप्नुयात् ॥ ३५८ ॥

मित्रनइ^१ अर्थि, बांधवनइ^१ अर्थि बुद्धिमंत सदा यत्न करइ^१
तीणें करी धैर्य [न]^१ करइ^१ पण गति करइ,^१ उपाय करइ.^१

ते भणी मुन्हें^१ दोरडुं लकडुं आणि विहो^१ पासे^१ चांचे सांही^१
हुं विचि^१ लकडुं^१ दाते^१ साहेशि.^१ ईणी^१ परि^१ मूढइ^१ तूम्हे^१ मोडु
सरोवर भरघउ^१ हुइ^१ [तिहां^१ लेई]^१ जाउं.^१ ते^१ बिहि मित्र
बोल्या, अहो मित्र, अम्हे इम करीशुं; पण [तें] दाते करी लकडुं न
५ १८

मूंखु, " मोन रुखुं, नही तु ' पडेजि. पच्छड' तीणइ' मित्रि' काष्ट
आणी निहु" पासे" निहुइ" चाचे घरी मिचि काच्छानइ" लाकडुं
दाते धरावी उठ्या. पच्छड' जाता" कट्टीने हेठउ" "क नगर" दीउं.
ते नगरना लोक तेन्ड' लेई जाता देपी" कहता हौआ, अहो
आश्चर्य ! ये पपी मिडि एग्येडु" शु लेट जाइ छि" ते जूउ." ते
लोकनु" कोरहल साभली काच्छर" वोल्नुं, " अहो ए कोरहल खुं" ?
पहु वोन्ड' तेनइ" मुड' पड्यु." पच्छड ते काच्छर' लोके
कटका करी लीवु."

ते भणी कहु छू ' सुहदा हिसकामाना ' ए कथा. वली टीहडडी"
वोली,

अनागतविधाता च प्रत्युत्पन्नमतिश्च य ।

द्वावेतो सुखमेधेते यद्भविष्यो विनश्यति ॥ ३५९ ॥

[आगम" चांतवी करे अनि" यथायोम्य मति सद्य उपजि" ति"
वि सुख गमें पण भविष्यनि' पडये ते विनाश पामे].

टीहडडु" वोल्नु, ए निम कथा" ? टिट्टभि" कहि" छइ,"

[१७. अनागतविधाता, प्रत्युत्पन्नमति अने यद्भविष्य]

को एक मोटा द्रवमाहि' मोटा मच्छ' त्रिणि' रहे." एक नाम
अनागतविधाता, वीजु' प्रत्युत्पन्नमति, त्रीजु' [59-A] यद्भविष्य.
तिहा" अ अनागतविधाता तीणें उदकनड' तीरि रहिता कदाचि'
नावडानु वचन साभल्यु "हु" ए" द्रव घणा" मत्स्य"—भरयु" छइ,"
विहाणइ" मच्छनधन" करम्यु" ते वचन" अनागतविधाता सामन्ति"
चीनयतो" होउ, ए नावडा आज" विहाणे' साहासि, " मिम करीशि" ?
ते भणी" ए मित्र" प्रत्युत्पन्ननि" अनइ" यद्भविष्य" ए निहिने"

लेईनइ^{३३} अनेरइ^{३१} ठामि^{३४} लेई^{३५} जाउं. पच्छइ^{३६} ते बोलावी पूछतु^{३७}
हौउ.^{३८} तिहा प्रत्युत्पन्नमति बोल्युं,^{३९} घणा दिननो सेव्युं^{४०} द्रह^{४१} एकइ^{४२}
वारें^{४३} छाडवा योग्य नही. जु^{४४} नावडा मारवा आवशें^{४५} तो^{४६} कोइ^{४७}
बुद्धि करीनइ^{४८} आपणपानें रक्षैशे.^{४९} यद्धविप्य पच्छइ^{५०} बोल्युं,
मरणहार घणा^{५१} अनेरा द्रह छइ^{५२} किगारि तिहा जामा घटइ,^{५३}
आही^{५४} आवे के नावे ते भणी^{५५} ए ठाम^{५६} छाडवा योग्य नही. जन्मनु^{५७}
द्रह न छाडीयि.^{५८} बोल्यु छट,^{५९}

सर्पाणा च खगाना च सर्वेषा दुष्टचेतसाम् ।

अभिप्राया न सिध्यन्ति तेनेदं वर्तते जगत् ॥ ३६० ॥

सर्प पक्षी, दुष्ट एतलाना अभिप्राय सिद्धि^{६०} न जाट.^{६१} ते भणी^{६२}
ससार प्रवर्त्तइ^{६३} छइ.^{६४}

“अनागतविधाता ए वचन साभली अनेरइ^{६५} द्रहि^{६६} गयुं.^{६७} ते^{६८}
विहि रक्षा. पच्छइ^{६९} एक दिवसि ते मच्छघाती सघला सगानइ^{७०} तेडी
आव्युं, जालि^{७१} करी सखा.^{७२} प[च्छ]इ^{७३} प्र यु पन्न नामे जे मच्छ^{७४} ते
जालनइ^{७५} छेहइ^{७६} मुंड सरपुं^{७७} थै रहु,^{७८} आपणपु निश्चल रहु. नावडे ते
आफणी^{७९} [मुंड^{८०} जाणी^{८१}] काटइ^{८२} नाप्युं.^{८३} पच्छइ^{८४} ते उडी^{८५}
मच्छ^{८६} जलमाहि पड्यो पच्छइ^{८७} यद्धविप्य ये मच्छ^{८८} ते जलमाहि
कोट आवी तीणइ^{८९} तडफडतो देपी पेले लाकडे कू[टी] मारयुं^{९०} ते
मुंड.^{९१} ते भणी^{९२} कहु छउ ‘अनागतविधाता च’ ए कथा.

टीटुहडो^{९३} बोल्यो, अहो तु^{९४} मुन्हि^{९५} यद्धविप्य सरपुं^{९६} मानइ^{९७}
छइ^{९८} ?

वाजिमारणलोहाना काष्ठपापाणससाम् ।

नारीपुरुषतोयाना दृश्यते महदन्तरम् ॥ ३६१ ॥

घोडा हाथी [59-B] लोह लाकड पापाणसस्तु नारी पुरप उदक

एहनें^१ माहोमाहि घणो मोटु अतर छद्.

तु भय म करेसि. मुं छ्ना कोइ तुह्नुइ^२ परामय करवा समर्थ
नही. पच्छद् तिहां टीट्ठडीये ईडा मूक्या.^३ पच्छद्^४ समुद्र पूर्वे
टीट्ठडीनुं वारु^५ मामल्यु स्मरीनइ समुद्र चीतवतो होउ, अहो ए वच[न]
साधु,

स्वचित्तकल्पितो गर्व कस्य नाम न विद्यते ।

उत्क्षिप्य दिष्टिम पादौ शेते मङ्गमयाद् दिवः ॥ ३६२ ॥

आपणइ^६ चित्ति कृण एक गर्व न करइ^७ जिम टीट्ठड्ड^८
आमने^९ पडतु^{१०} जाणीनइ^{११} योम देवानें उचा पग करी सुइ छद्.

ते भणी^{१२} हुं कौतुक जोउं. ईडा^{१३} हरया पूठि टीट्ठड्ड सु करसि
ते जोउ. एहं^{१४} समइ^{१५} चीतवीनइ^{१६} जिहारि^{१७} टीट्ठड्ड^{१८} टीट्ठडी^{१९} चणमा^{२०}
कहही^{२१} उडी^{२२} गया^{२३} तेतरइ^{२४} कौतकि^{२५} समुद्र तेया^{२६} ईडा^{२७} हरतो
होउ, वेलि करी हरया. पछट आनी टीट्ठहडी बोड तु ईडा न देपइ,^{२८}
स्यानक शून्य देपड.^{२९} पच्छई^{३०} मत्तारने^{३१} कहती^{३२} होइ,^{३३} [आ जो]
माहारा^{३४} इडा^{३५} [समुद्रे]^{३६} हरया, माहरु^{३७} अभाय. मि^{३८} तुहनुइ^{३९}
घणी वार कच्छउ जे आपण इहारी^{४०} जइई^{४१} पण^{४२} तु^{४३} मङ्गविप्य^{४४}
पहि दुर्बुद्धि जे^{४५} न गु आही^{४६} हुं हवे ईणे दुपि वैधानरमाहि
पण्योसि.^{४७} टीट्ठड्ड^{४८} वोल्सु,^{४९} अहो स्त्री माहरु^{५०} सामर्थ जो, इ^{५१} वृथा
गाजइ^{५२} छद्.^{५३} समुद्र मुन्हेइ^{५४} शु अथक्त मानड^{५५} छद् !

प्रदमश्च क्षमा चेव आर्जुनं प्रियवादिता ।

अमामर्थ्य मयन्त्येते निर्गुणस्य सता गुणा ॥ ३६३ ॥

शांति क्षमा रिजुपणुं प्रियवचन एतल गुणवंतना ये^{५६} गुण तेहनें
निगुण^{५७} पुरुष असमर्थना कारण कहें.

आत्मप्रशंसिनं क्रूरं घृष्टं विप्रियवाचकं ।

सततोद्यतदण्डं च लोकः सत्कुरुते कथं ॥ ३६४ ॥

आपणपानइ^{१६} जे^{१७} वपाणइ,^{१८} क्रौर^{१९} घृष्ट पाडुउ^{२०} बोलइ,^{२१}
वैहाडी^{२२} मारतो^{२३} ही [60-A] डइ^{२४} एतला^{२५} पुरुषइ^{२६} लोक रुडुं
न करे.^{२७}

क्षमया च समायुक्तं मामयं वरुणालयः ।

असमर्थं विजानाति न क्षमश्चेदृशो जनः ॥ ३६५ ॥

क्षमायुक्त मुहनइ^{२८} ए समुद्र असमर्थ जाणइ छइ; एहु पुरुष समर्थ
न हुइ हम जाणइ छइ.

एहु बोलीनइ^{२९} तीणइ सघला पक्षीनु^{३०} समवाय करी बग सारस
हंस शूडा मयूर^{३१} एतलां आगलि कहुं जे^{३२} माहरु^{३३} दुःख फेडु.^{३४}
पच्छइ^{३५} ते सघला पक्षी पापि^{३६} करी समुद्रने^{३७} मारवा लागा.^{३८}
पच्छइ^{३९} एक^{४०} पच्छी^{४१} बोल्युं,^{४२} हम नही पण समुद्रने धूलइ^{४३}
पांहाणिइ^{४४} करी पूर.^{४५} पच्छइ^{४६} सघला पक्षी चाचें करी, धूलि^{४७}
काकरे करी समुद्रने^{४८} पूरवा लागा. पच्छइ^{४९} एक पक्षी बोल्यो, आपण
समुद्रसु^{५०} वर करवा समर्थ नही. अनेरइ^{५१} कहुं, तु आपण शुं कीजइ^{५२} ?
ते बोल्यु, एक हंस गरढ^{५३} बड रहि^{५४} छइ^{५५} ते बुद्धि आपणनइ^{५६} देशि.
बोलु छइ,

श्रत्र्यं वाक्यं हि वृद्धानां ते वृद्धा ये बहुश्रुताः ।

हंसयूथं वने बद्धं वृद्धबुद्ध्या विप्रोक्षितम् ॥ ३६६ ॥

जे^{५७} वृद्ध बहुश्रुत हुइ^{५८} तेहनु^{५९} हितवचन^{६०} कीजइ.^{६१} पूर्वि
हंसनु यूथ वृद्धनी बुद्धि करी बंधनथी मुंकाणुं.

पक्षी पूछतु^{६२} हउ,^{६३} ए कथा किम ? [ते पक्षी कहतौ^{६४} हौउः^{६५}

[१८. वृद्ध हंस अने वड उपरनी बेल]

एक^१ वनमाहि^२] मोटी आपनो^३ वड, तिहा^४ हंसनु टोळुं^५ रहइ.^६
 ते वड^७ [त] लइ^८ एक बेलि^९ उगी. पच्छड^{१०} ते^{११} माहि गरबो हंस हूतो
 तीणें^{१२} वहुं, अहो हंसो ए बेलि^{१३} पाटुई.^{१४} जा लगइ^{१५} नाही छइ ता
 लगइ^{१६} एही^{१७} ऊपाडी नापो. रपो^{१८} ईणी बेली को चडीनड आपणने
 मारइ. पच्छइ^{१९} तीणे तेनुं वचन न मान्यु, बेली न छेदी. पछइ ते बेलि
 वृक्ष^{२०} सघलइ^{२१} चढी पछइ^{२२} [ए] रु वार आहेडी तेणी^{२३} बेलि वड^{२४}
 उपरि^{२५} चडीनड^{२६} हसनड^{२७} मालड पास मारडीनड^{२८} घरि ग्यु.^{२९} पछइ ते
 हंस साझइ^{३०} ते^{३१} वड^{३२} आवी नदटा^{३३} [८० B] तेतलड बंधाणा पासे.
 पच्छड^{३४} गरबो हस बोल्थो, तक्षे^{३५} माहरु^{३६} वचन न मान्यिड^{३७} तेणइ
 ए कष्टमाहि^{३८} पळ्या,^{३९} हवें मुआ.^{४०} आ पछइ ते बोल्थु, हयड^{४१} शु
 फरवु घटइ^{४२} : पच्छइ वृद्ध हस^{४३} बोल्थुं,^{४४} जु^{४५} माहरु^{४६} वचने करता हु
 तो जि वारि^{४७} आहेडी आनड^{४८} मूआ शरपा हलथ्यु^{४९} मा^{५०} पच्छड ते
 जाणशड^{५१} ए^{५२} सघला^{५३} मुआ. पछइ^{५४} वृद्ध उपरि चढी^{५५} तन्ननड^{५६}
 हेठा नापसिड^{५७} मुद^{५८} तिगरइ^{५९} सघला नापीनड^{६०} जेतलड^{६१} उतरइ^{६२}
 तेतलइ^{६३} साथि^{६४} सघला ऊडी जाग्रो. ए^{६५} मंत्र कीधा पृठिइ^{६६} प्रभाति
 आहेडी जान्यु^{६७} जो^{६८} तु^{६९} हस^{७०} मयला^{७१} मृतप्राय या देपइ.^{७२}
 पछइ^{७३} तेणइ^{७४} सघला^{७५} हम पात्रथी छोट्या^{७६} भुंड^{७७} नाप्या. पच्छइ^{७८}
 तेह^{७९} आहेडी उतरड^{८०} तेतलइ^{८१} गरबा^{८२} हंसनड^{८३} वचन^{८४} धरु मपला
 साथि^{८५} ऊडी गया.^{८६}

ते भणी ह कह छ 'अज्य वाक्य रि वृद्धाना' ए कथा.

ते कथा कथा^१ पृठि^२ मघला^३ ते पप्या^४ हंस वृद्ध कबि^५ ग्या.
 जैनड^६ तेरा^७ कसु जे समुद्रे टीरोटीना देहा हरया ते दुप. पच्छइ^८
 ते हम बोल्थु,^९ तक्ष^{१०} मघलानो राजा गहट,^{११} ते तहइ^{१२} दुम्भ

फेडसिइं.^{१०} तमे^{११} आरुढ सघला करु. ते गरुडनइ^{१२} पच्छइ उद्वेग
हुसि.^{१००} एहु वचन साभली ते पक्षी गरुड कहाइ^{१३} ग्या. एहे^{१४} समइ^{१५}
गरुड^{१६} नारायणे दैत्य मारवा^{१७} गरुडनै बुलाव्यय^{१८} छइ.^{१९} तीणड समइ ते
सघले^{२०} पक्षीये गरुड आगलि ते^{२१} दुस^{२२} कहुं, अहो स्वामिन्^{२३} गरुड,
तु अम्हारो स्वामि छता^{२४} अम्हे चाचे करी पेट भरवुं. ते^{२५} माटइ दुर्बल
जाणीनड सुमुद्रि^{२६} डडा लीघा. साभली^{२७} छइ,^{२८}

प्रच्छन्नं किल भोक्तव्यं दरिद्रेण विगेषत ।

पश्य भोजनदौर्बल्याद् धुड सिंहेन घातित ॥ ३६७ ॥

दरिद्रि^{२९} विगेष^{३०} छानुं जमवुं, जेथी भोजनना दुर्बल [61-A] पणायी
सिंहे^{३१} मीढु^{३२} मारवुं.^{३३}

गरुड पूच्छइ^{३४} छइ,^{३५} ए कथा किम ? गरुड^{३६} हस कहइ^{३७} छइ,

[१९. सिंह अने घेटुं]

कोडक^{३८} स्थानकि^{३९} आपणा टोलामाहिधु^{४०} भळ^{४१} मीढु,^{४२} मातु,^{४३}
मोटा शींग, मोटा डील, नानी माला, एहु^{४४} वनमाहि^{४५} हीडतो एक^{४६}
सिंहे^{४७} दीठउ.^{४८} सिंह तेन्हे^{४९} देपी^{५०} भय पाम्यु^{५१} चीतरतो^{५२} हौउ, अहो
ए जीम मुथी बलवंत हसइ,^{५३} रखे मुन्हे^{५४} मारइं,^{५५} एहुं निमाशीनइ^{५६}
मुडइं^{५७} मुडि^{५८} वेगलुं^{५९} गयु^{६०} पच्छइं^{६१} एक दिन^{६२} [वन]माहि^{६३}
देपइं^{६४} तो मीठउ पड पातुं^{६५} दीठउ.^{६६} पच्छइं^{६७} सिंह चीतव्युं,^{६८} ए तु^{६९}
वृण पाद छउं^{७०} तो^{७१} पड पाधा शरपु बल हसि.^{७२} मइं^{७३} फोरु एह
थकी भय कीधु.^{७४} एहवुं^{७५} चीतवीनइ ते मीढु उच्छलीनइ मारवुं सिहि.

ते भणी ह^{७६} कहु^{७७} छु^{७८} ' प्रच्छन्नं किल भोक्तव्यं ' ए कथा.

पठइ गरुड ते पक्षीनी^{७९} व्यथा साभली घणुं दुप पामतो हौउ^{८०}

नारायणनि^{११} कहतो हौउ, स्वामिन् तु स्वामि^{१२} छता माही जातिनें
समुद्र दुख दे छइ.^{१३} बोल्युं छइ,

मामैप पतितो वादः केवलं तु रजस्तम् ।

आश्रयस्य हि दौर्गत्यादाश्रमिः परिभूयते ॥ ३६८ ॥

मुन्हे^{१४} वाद पड्यु^{१५} ते ताहरु^{१६} रजोगुण जे भणी^{१७} सेवकना
दुर्बलपणार्थी स्वामि-आश्रययुयु^{१८} बल करइ.^{१९}

नारायण गरुडनु वचन सामली समुद्र^{२०} तेडीनइं विष्णु कहतु^{२१}
हौआ, ए^{२२} टीहहडीना^{२३} बालक आपि नही तो^{२४} अमेयास^{२५}
बाण मूकीनइ सधल तुहनइ^{२६} शोपेसि.^{२७} एहवु विष्णुनुं वचन समुद्र
सामली चीतनु^{२८} हूउ,^{२९} अहो टीहहडीना^{३०} इडा लीधा माटइ माहरु^{३१}
नाश उपनु.^{३२} एहवु^{३३} व्यमासीनइ^{३४} नारायणिनें नमस्कार करीनइ^{३५}
टीहहडीना^{३६} इडा^{३७} आप्या.

ते भणी हु कहु^{३८} छउ^{३९} ‘शत्रोर्ध्वलमविज्ञाय’ ए कथा.

दमनकि^{४०} एहु कथा पूठिइं^{४१} संजीवक पूजु^{४२} होउ, अहो मित्र
[61-B] ए सिंहने युद्ध करवाना प्रभार द्या^{४३} छे ते कहि.^{४४} ते
दमनक बोल्यु,^{४५} सदा ए सिं शला उपरि स्वस्थ बैसि.^{४६} आज जो ए
पुंछ वाली, च्यार^{४७} पग^{४८} तकाधी, उचा कान करी वेगलुथो^{४९} तूहें^{५०}
जोइ तिगारें ते जाणवुं^{५१} जे मु उपरि कूड छइ.^{५२} एहुं कही दमनक
करटक कलइ^{५३} ग्यु^{५४} करटक^{५५} पूछु,^{५६} ते शु कीधुं ‘दमनक बोल्यु,^{५७}
[ते में परस्पर^{५८} भेद कीधो करटक बोल्यु,] शु सत्य^{५९} दमनक बोल्युं,
फले^{६०} करी तु जाणेशि. करटक बोल्यु, कुण ईहा आश्चर्य, बोल्युं छइ,

गिनति सम्यक्प्रहितो भेद-स्थिरमतीनापि ।

मूथरान् संहितशिरान् महापूर इवाग्भसाम् ॥ ३६९ ॥

मेदनड^{१०} रुखी परि^{११} जाणइ^{१२} ते थिरमतिनइ^{१३} पण मेदइ^{१४} जिम
महा^{१५} पुरु^{१६} पर्वतनी खलाने^{१७} मेदइ^{१८} ।

दमनरु बोल्युं,^१ मेदउपजीवीनइ^२ पुरुषि^३ आपणु^४ हित करवुं,
बोल्यु छट,

योऽधीत्य शास्त्रमखिलं शास्त्रार्थं तत्त्वतश्च विज्ञाय ।

आत्महितं न हि कुरुने श्रमावहैस्तस्य किं शास्त्रैः ॥ ३७० ॥

ये^५ शास्त्रनुं अध्ययन करी तत्त्व जाणइ^६ जे आपणपानइ^७ हित [न^८]
करइ^९ तेहनइ^{१०} शास्त्रनु^{११} केवल श्रम जाणवु^{१२} ।

करकट बोल्युं,^{१३} विचारी जोइइये^{१४} तो ए आपणपानु^{१५} हित नही.

कूमयो भस्म विष्टा वा निष्टा यस्येयमीदृशी ।

स काय परपीडामि पोष्यते यत्स को नय ॥ ३७१ ॥

ते किमि^{१६} भस्म विष्टा भोगवइ^{१७} तेहु^{१८} शरीर पीयारी^{१९} पीडाइ
करी^{२०} पोशीये ए दुण न्याय ।

दमनरु बोल्यु, तु प्रधानपणानु मत्र न जाणइ,^{२१} न्यायमार्ग वाकु^{२२}
छट^{२३} बोल्यु छट,

निर्लिप्त हृदयं कृत्वा वाणी चक्षुरसोऽपमाम् ।

वितर्कोऽत्र न कर्तव्यो हन्यात्पूरापकारिणम् ॥ ३७२ ॥

[हृदय^{२४} पाटा^{२५} सगु^{२६} कइ^{२७} वाणी रस सरपी करइं,^{२८}
विचारया पापइ^{२९} अनुनट^{३०} हणवु.

वली ए सजीयरु मारया पन्ठी ए राजा अम्हारो भोग्य हशि.^{३१}
बोल्यु [62-A] छट,

परस्य पीडनं कुर्वन् स्वार्थसिद्धिं च पण्डित ।

गूढबुद्धिर्न नश्येत् वने चतुरको यथा ॥ ३७३ ॥

परनें पीछा करीनड^{१३} आपणो अर्थ सिद्धि^{१३} करवो, गूढबुद्धि
 यको^{१३} न जणाएवु जिम बनमाहि^{१३} चतुरक
 करटक बोल्यु^{१३} ए किम ? दमनक बोल्यु^{१३}

[२०. चरु अने सिंहेने छेतरनारो ठियाळ]

एरु बनमाहि^{१३} बरबडो शीयाळ उट, एरु नाम ब्रह्ममुग्ध, बीजु
 चतुरक, बीजु^{१३} शकुम्भेणं चुयु ईणे प्रधाने युक्त^{१३} वज्रवत नामि^{१३} मि^{१३}
 रहइ^{१३} ते^{१३} कदाचि हाथीशु युद्ध करीनड^{१३} तेन्हइ शरीरि हाथीना
 दातना क्षत थ्या पच्छड एकाति पडि रह्यो पच्छइ सात दिन उपवास^{१३}
 धुधाइ दूबलो ते प्रधानने कहतो^{१३} हउ,^{१३} काइ^{१३} बनमाहि आहाराध
 जीव जोउ ये भणी^{१३} हु एहोद काई^{१३} तम्हने^{१३} तृप्ति उपनाबु^{१३}
 पच्छइ^{१३} ते सघला^{१३} राजानी आज्ञा मार्गी^{१३} अरण्यमाहि^{१३} धमता काई
 जीव न पाम्यु^{१३} तिगारें चतुरक चीन्वतो^{१३} होउ, जु^{१३} ए शकुम्भे
 मारीये तो सर्वेने केतलाएक दिन तृप्ति होइ अनइ^{१३} स्वामि एहिं^{१३}
 मित्र माटइ^{१३} मारग नही दइ^{१३} अथवा बुद्धि तिम करु जिम स्वामी
 एहें मारइ^{१३} बोल्यु छइ,

अग्रधर्ममथनागम्यमदृश्य नास्ति किंचन ।

लोके बुद्धिमतामत्र तस्मात्ता योजयाम्यहम् ॥ ३०४ ॥

लोम्माहि^{१३} बुद्धिमतने^{१३} अग्रध्य अथवा अगम्य काई अनर्थ^{१३}
 नथी सर्वे^{१३} बुद्धि^{१३} साध्य ते माटइ^{१३} हु बुद्धि योनेत्रि

एहु चीत्तवीनई^{१३} शकुम्भेने एहु रहतो होउ, अहो शकुम्भे
 स्वामि^{१३} पथ्य पापइ^{१३} धुधाइ पीयाये^{१३} छइ,^{१३} स्वामि निना अम्हने^{१३}
 मृयु^{१३} छइ^{१३} ते भगी अम्हारइ^{१३} अर्थि, स्वामीनइ^{१३} अर्थि काई
 चीतवीये^{१३} बली स्वामीने हित करी^{१३} पुण्य होइ चतुरक बोल्यु,^{१३} अहो

शंकुकर्ण ताहरुं^१ शरीर विमणु लेजे पच्छइ^२ पहेलुं मारवा दइ^३
 पच्छइ^४ ताहरुं^५ विमणुं^६ शरीर थाइ. स्वामीनुं^७ काम^८ होइ एहुं
 सांभ[62-B]ली शंकुकर्ण बोल्नु,^९ जो इम छइ^{१०} तो^{११} माहु शरीर
 आप्नु^{१२} स्वामिनइ भक्ष करवा. स्वामीनें^{१३} कहो इम करइ पण विमणु
 आपवाने सापि पढु धर्मराज करइवो.^{१४} एहुं निश्चय करी ते सघला
 सिंह कन्हइ^{१५} ग्या. पच्छइ चतुरक बोल्नु, स्वामिन्^{१६} काई जीव न
 पायुं^{१७} अनइ सूर्य आथमवा^{१८} वीला^{१९} थै. एहुं सांभली सिंह घणु^{२०} दुप
 पाम्नु.^{२१} बली चतुरक बोल्नु, स्वामिन् शंकुकर्ण ए इम कहइ^{२२} छइ,^{२३}
 जु^{२४} धर्मराज^{२५} पढु थो^{२६} तो^{२७} विमणु माहुं शरीर छु तु हुं माहु शरीर
 पारणु करवा आपुं. सिंह बोल्नु, अहो रूडु कछुं, इम करु. पच्छइ^{२८} तीणें
 शंकुकर्णे अंगी[कार]^{२९} कीधा पूठि^{३०} सिहि थापटि मारघु.^{३१} शीयाल
 वरथडे थै तेहनी^{३२} कूप फाडीनइ^{३३} शंकुकर्ण मारघउ.^{३४} पच्छइ चतुरक
 सीहन^{३५} डील रुधरे^{३६} परडु देपीनट^{३७} बोल्नु,^{३८} स्वामिन्^{३९} स्वामिन्
 स्नान करवा जाउ. हुं कव्यमुख विहि^{४०} रापवा रहुं छुं. सिंह^{४१} ग्या
 पूठि^{४२} चतुरक चीतवतु^{४३} हउं,^{४४} मि^{४५} किम ए एकले पाईये ते उपाय
 करु, एहुं चीतवीनड कव्यमुखने कहतौ^{४६} हौउ, जेतले^{४७} सिंह म्नान करी
 आवइ एतलइ^{४८} मास तु भक्ष करइ. कव्यमुख बोल्नु,^{४९} काइन्द^{५०}
 सीहनद^{५१} शु^{५२} उतर^{५३} थउं / शीयाल^{५४} बोल्नु,^{५५} तुन्हि^{५६} ईणइ^{५७} विचारि^{५८}
 शुं काज ? ह^{५९} सिंहनइ^{६०} उत्तर देश.^{६१} तुं भक्ष्य करि. माहरा^{६२} मुप
 साहमु^{६३} जोजो.^{६४} पच्छइ कव्यमुखि^{६५} ए उटना हैयानुं मांस भक्ष
 कीधउ.^{६६} एहवइ^{६७} समइ सीह आन्नु.^{६८} जोइ^{६९} तु हइआनुं मास न
 देपइ ग्यु. पछइ चतुरकनइ^{७०} कहितुं^{७१} हउउं,^{७२} अहो एहनु^{७३} हइआनु
 मांस किहां ? एहुं सिंह बोल्ताथा^{७४} कव्यमुष कापतु^{७५} नासवानइ^{७६} पग
 हरावइतु^{७७} सीखाल्ना^{७८} मुह^{७९} साहमुं^{८०} जोतो हुउं.^{८१} पच्छइ चतुरक
 बोल्नु,^{८२} अहो सिंह ए तुं^{८३} उटना कर्मनु [63-A] फल जे^{८४} हैयानुं^{८५}

मांस नपी. पच्छइ क्रव्यमुम्व वीहीतो नाडु. " सिंह चीनवतु " हौउ, ए
 वरथडुं मोटा नम पट्टो " जावु धुं. " एहे समय लोफुनुं " साह " वाटई "
 जातु " होउ. " ते साथमाहि " आगलि अहो " मोटु " उंट गरुड " टोफुरु
 टण्णतु जाइ छट. " तेन्हो " मोटु टोफुरुनो शद्ध मांमली सिंह चतुरकनं
 कटतो हौउ अहो, नाजि घेगु नासी सफें सिम. शियालें " बोल्युं, "
 स्वामी तुं मुन्हें " काइं चीहावे " छड " ! सिंह बोलु, " तु " तूं "
 जोनई " ए कुण आवइ " छट. " चतुरक जोउनई " बोल्युं, " स्वामिन् "
 आपण मारया ज्यो ए धर्मराज तुं ऊपरि कोप्यो मोटु कटक लेइनई
 मारवा; उंट मारघुं तेन्हा वि शरीर मागवानें आवइ छड अनई कहइ
 छड जे हुं पटु कां कीधु अनई अगलि ए उट कां मारघड ! एहनु
 जांणी धर्मराज आवइ कहइ छट हुं जतगुणुं शरीर ए कन्हे लेशि. ए
 साभलीनई " सिद्ध बोल्यु, " अहो हयें हुं " शुं करुं " ते कहइ. " शीपाल
 बोल्यु, स्वामिन् तु दिगंत जा जां लगई " ह " एहनु " अभिप्राय जोउं.
 एहुं वखां पूठि " सिंह मुंड " उट " मुकी नाडु. " चतुरकें एकलई "
 घणा दिन ते उट पाधउ. "

जे भणी " हु " कहुं छुं " जे ' परस्य पीडा कुर्वाणो ' ए कथा.

पछइ " दमनक गया " पूठि संजीवक चीनयतौ " हुउं, " शुं करुं "
 जाउं तो को एक कूर मारसिद्ध. " स्वामि रूठा पठी ए वनमाहिथी जावा
 न शकीये. " बोल्युं छड,

कृत्यापराधं नष्टः सन्दूरस्थोऽम्मीति न स्वपेत् ।

दीर्घे बुद्धिमता बाह्व कर्पतो हि प्रमादिनम् ॥ ३७५ ॥

स्वामिनु " अपराध करीनई " वेगलुं " छुं " एहुं जाणी न शवुं; "
 स्वामी बाहें माहीनई " बुद्धि प्रमादिनई " ताणई. "

ईणी परि " चित्ति विमा [63-B] [सी " संजीवक हल्लहल्ल सिंह

कन्हैड^१ जातो^२ हौड वेगलोथो^३ शक्तो ते सिंहने रुझु तेहो देपी
विमासतो हौअउ,^४ स्वामि निपम होइ बो ज्यु छड,

अन्तर्गूढभुजगम गृहमित्र व्यालाकुल वा वन
ग्राहाकीर्णमित्राभिरामकमलच्छायाभनाथ सर ।

नित्य दुष्टजनैरसत्यप्रचनै सुद्ररनाथीदृत
दुखेनेह रिगाछते सुचरितै राजा मन सेरके ॥ ३७६ ॥

जे^१ घरमाहि सर्प हो, ये^२ मनमाहि^३ सीह व्याघ्र जीव हुइ,^४ रुडा
कमल ऊग्या हुइ^५ अनट माहि^६ मगर एहू सरोवर हुइ,^७ नित्य जूट
बोल्इ एह्वे^८ सेरके,^९ अनर्थ कीधु एहु गजानु मन, एतल वाना मनुष्यने
भय उपाड एतल रुहै^{१०} न जगड

पछइ^१ डील सकोरतु नीचे माथे^२ चचल दृष्टि शक्तीतो एहो
सजीवरु पिंगलरु क हे^३ आगतो हौड सिंह^४ [तेन्ही]^५ चेष्टा दमनके
कही तेही^६ देपीनड फाल देईनइ^७ सिंह सजीवरु ऊपरि पड्यु^८
सजीवरु^९ सिंहने नखे करी पृथि विदारी एहो शीगड करी सिंहनु पेट
फाडी मोटे कष्टे नाठो बली तेह बिहुनइ^{१०} बैर होउ मोटु युद्ध होउ^{११}
ते निहुड^{१२} रुधिर परझ्या शरीर देपीनइ [करटरु^{१३}] दमनकने^{१४} कहतु^{१५}
हुड^{१६} दुरात्माने^{१७} जे त्रिहिने विरोध ऊपनाय्यु^{१८} ते तड^{१९} रुझु न
कीधउ^{२०} जे भणी सर्प वन ए आगुल कीधउ^{२१} अरे मूर्ख तु न्याय न
जाणइ^{२२} बोल्नु छड,

कार्याण्युत्तमदण्डमाहमफलान्यायाससाध्यानि ये
प्रीत्या सशमयन्ति नीतिनिपुणा साम्नैव ते मन्त्रिण ॥

नि माराण्यफलानि ये त्रयविधिना वाञ्छन्ति दण्डोद्यमे
तेषा दुर्नयचेष्टितर्नग्गतेगरोप्यते श्रीस्तुलाम् ॥ ३७७ ॥

ये कार्य साहस नरी आयाम करी साधीई^१ तेहनइ^२ जे न्याय

करी शमाडइ^१ ते प्रधान चतुर जाणीरा^२ अनइ ये निष्कार्य निष्फले ये
काम अन्याये^३ करी करे^४ राजानुं, ते राजानी लक्ष्मी अन्यायनी
उपार्जी जाणवी.

साम्नेयादौ प्रयोक्तव्यं कार्याचार्य [64-A] विचक्षणै ।

सामसिद्धा हि त्रिष्यो न प्रयान्ति परागमम् ॥ ३७८ ॥

जे कार्य साधी जाणइ^५ तीणइ^६ शाणपणइ^७ काम करवुं^८ ये^९
काम द्याणपणे कीधा हुइ ते न फीटइ.

नोन्मयूखेन रत्नेन नातपेन न बहिना ।

मानैत्र विलयं याति विद्वेपिप्रभव तम ॥ ३७९ ॥

वैशी ऊपजइ^{१०} जे अधकार ते रत्ननी फातिना बडि,^{११} वैधानरे
न फीटइ^{१२} ते अधकार द्याणपणी^{१३} विलय पामइ.^{१४}

ते भणि तु प्रधानपणुं याउ^{१५} छइ^{१६} अनइ^{१७} साम^{१८} नथी जाणतो^{१९}
नाहो मनोरथ वृथा ये दड उपाम फरे^{२०} छइ^{२१} बोलुं छइ,

सामादिर्दण्डपर्यन्तो नयो दृष्टश्चतुर्भिध ।

तेषा दण्डस्तु पार्पायान् तस्मादण्ड विवर्जयेत् ॥ ३८० ॥

न्याय चारि^{२२} प्रसार—साम दान भेद दड, ते माहि^{२३} दड पापी ते
भणी दड त्यजनु.^{२४}

साम्नेय यत्र सिद्धि म्यात्तत्र दण्ड न योजयेत् ।

यदि शर्करया पित्त शाम्येत्तत् कि पटोलया ॥ ३८१ ॥

शातपणे जिहा^{२५} कार्यसिद्धि हुइ^{२६} तिहा दट न करवु^{२७} जिम^{२८} जु
पित्त शर्करें शमड^{२९} तो पटोल औपध काद पाईए^{३०}

ये सामदानभेदान्ते किल बुद्धेरपावृत द्वारम् ।

यस्तु चतुर्थोपायस्तमाहुरार्या पुरुषकारम् । ॥ ३८२ ॥

जे^{१६} साम दाम भेद ते बुद्धिनु तु ऊघाडु वार जे^{१७} चउथ[उ]^{१८}
उपाय ते पुरुषनइ^{१९} घात.

वाङ् मूढमनसो यद्वत् तद्वन्मूकस्य मानसं ।

तथापेतनयः शूरो नयश्चापेतपौरुषः ॥ ३८३ ॥

मूर्खचित्त पुरुषनी जेही वाणी तिम मूकनु^{२०} मन, तिम शूर न्याय
पापइ^{२१} काई नही अनइ न्याय सूर^{२२} पापइ नही.

द्विपाशीविपसिंहाम्रिजलानिलविवस्वताम् ।

बलं बलवतां दृष्टमुपायाक्रान्तिनिष्फलम् ॥ ३८४ ॥

हाथी सर्प सिंह अग्नि जल वायु सूर्य अनइ चलवंत. एतलानुं बल
उपाय पापइ निष्फल.^{२३}

सुवृत्तचा[64-B]हवः शूराः प्रांशवः पृथुवक्षसः ।

चक्षुष्मंतोऽप्यचालाश्च किमित्यनुगता वयम् ॥ ३८५ ॥

रूडा हाथ, शूर मोटा, मोटुं हसु, देवता गरदा, एहां था जे^{२४}
सेवकपणुं कीजइ^{२५} ते शु ?

जुहइ^{२६} तुं सकल शास्त्र भण्युं^{२७} छइं^{२८} प्रधान छइ^{२९} बुहि,^{३०}
आपणपाणा नाशनइ^{३१} अर्थि ज. अरे मूर्ख,

यां लब्धेन्द्रियनिग्रहो न महता भावेन संजायते

या बुद्धेर्न विधेयतां प्रकुरुते धर्मे न या वर्तते ।

लोके केवलवाक्यमात्ररचना यां प्राप्य संजायते

या नैवोपशमाय नापि यशसे विद्वत्तया किं तथा ॥ ३८६ ॥

ये विद्वांसणें इंद्री^{३२} वशि^{३३} न होइ, ये बुद्धिनइ^{३४} लूडी न
करइ,^{३५} जे धर्म न प्रवर्त्तावइ^{३६} रीणी^{३७} विद्याइ^{३८} केवल लोक्रमाहि^{३९}
नाम^{४०} ज^{४१} होइ; ये^{४२} शमने^{४३} नही,^{४४} ये^{४५} यशने^{४६} नही,^{४७} तीणी^{४८}
विद्याइ^{४९} शुं कीजइ^{५०} ?

शास्त्र विपदं मत्र पाठं प्रसारनु^१ बोल्यु^२ छड,^३ सार्थ आरभमानो
उपाय १, पुरुष द्रव्यनी सपद २, देशफलना^४ विभाग ३, कष्ट पड्यु
फेड्यानो उपाय ४, कार्यनी सिद्धि ५

हनुडा म्यामीनडं^५ कष्ट छट तेनुहु^६ फाई चाल्इ तो उपाय करि^७
प्रधाननी बुद्धिनी^८ रीक्षा ये^९ मेदनु सधान करइ^{१०} बोल्यु छइ,

मन्त्रिजा भितसधाने भिपजा सान्निपातके ।

कर्मणि व्यज्यते प्रज्ञा न्यस्थे कौ वा न पण्डित ॥ ३८७ ॥

प्रधाननी परीक्षा मेल करता,^{११} वैद्यनी परीक्षा सनिपात पडी गनां,
स्वस्थ छता कुण एहु^{१२} बुद्धिमत् न थाइ^{१३} ।

अरे मूर्ख मेल करी^{१४} न जाणइ^{१५} ते प्रीति करवा असमर्थ तु^{१६}
बिरोध उपजावइ^{१७} छइ ।

महादिक्षालन शास्त्र मन्दाना कुल्ले मदम् ।

चक्षु प्रमोघन तेज उद्वहानामिवाभ्यकृत् ॥ ३८८ ॥

मद फेरवा भणी ये शास्त्र ते मूर्खने मद करें जिम ज तेन सघने
अजूआल्लु करइ^{१८} ते घूअहनि^{१९} आधल्लु^{२०} फरेइ

ज्ञान मददर्पहर माद्यति यस्तेन तस्य कौ वैद्य ।

अमृत यस्य विणयति तस्य चिन्तिता कथ [65 A] क्रियते

॥ ३८९ ॥

जे^{२१} ज्ञान मद हगइ तीणीं ज जे मद पामइ तेन्हे कुण वैद्य छइ
जिम अमृत नेन्हे मिप याट तेहि चिकित्सा कीचइ

करटफ ते म्यामीने कष्ट टेपी दुप बाम्यो बोलतो होउ, अहो
स्वामीने मोडु रुष्ट उपनु^{२२} अथायना उपदेशयी, बोल्यु छइ,

नराधिपा नीचगजानुवर्तिनौ

बुधोपदिष्टेन पथा न यान्ति ये ।

विशन्ति ते दुर्गममार्गनिर्गमं

सपत्नसंवाधमनर्थपञ्जरम् ॥ ३९० ॥

जे^{१८} राजा नीचनी बुद्धि करड,^{१९} जे पंडितनी बुद्धि न करड^{२०} ते छूटीये^{२१} नही एह्वा बेरीना पंजरमाहि^{२२} पडें.

अहो सर्वे राजा गुणवंत सेवकर्नी सेवानो अंगीकार करइ^{२३} अनइ^{२४} तुं सरपा पिशुन छता राजा समीप^{२५} गुणवंत नही आवें. बोलसुं छड.^{२६}

गुणवानप्यसन्मन्त्रो नृपतिर्नाधिगम्यते ।

प्रसन्नस्वादुमल्लिलो दुष्टग्राहो यथा हृदः ॥ ३९१ ॥

गुणवंत^{२७} जे राजा तेन्हो प्रधान जो दुष्ट होइ तो राजा कन्हड^{२८} सत्पुरुष नायइ^{२९} जिम रूडा उदकना ब्रह्माहिनो^{३०} दुष्ट जीव होइ ते माहि को^{३१} न पैसड.

अरे तु इम जाणे^{३२} छइ^{३३} जे हुं राजानें एकलु सेवुं ते^{३४} मूर्ख.

आकीर्णः शोभते राजा न विविक्तः कदाचन ।

ये तं विविक्तमिच्छन्ति ते तस्य रिपव मृताः ॥ ३९२ ॥

राजा सेवके परवरिउ^{३५} शोभइ,^{३६} [एकलो कदाचिं^{३७} पण न शोभइ^{३८}]; जे^{३९} राजानें एकला रहता ग्रान्छें ते राजाना शत्रु जाणवा.

परुषे हितमन्वेष्यं तच्च नास्ति विषं हि तत् ।

मधुरे शाठ्यमन्वेष्यं तच्च नास्त्यमृतं हि तत् ॥ ३९३ ॥

कठिण पुरुषनें हित कीजइ^{४०} ते विष न हुड^{४१} अनट^{४२} शातने द्वेष कीजइ^{४३} ते अमृत सरपु^{४४} न होइ ते^{४५} विष.

अहो जे तुं पीयारी अदेपाई करी दुस्वित थाइ छड^{४६} ते अयुक्त.

वली,

पं २०

शास्त्रेण मित्र कलुपेन धर्म

परोष्पातेन समृद्धिमायम् ।

सुरेण विद्या प 65 B]रूपेण नारी

वाञ्छन्ति ये व्यक्तमण्डितास्ते ॥ ३०४ ॥

जे पुस्त्य धूर्तपणइ^१ मित्रनइ^२ वाछे,^३ मलिणपणे^४ धर्म वाछे,
परने^५ घात करी लक्ष्मी वाछइ,^६ सुरे^७ विद्याने वाछइ,^८ कठिणपणेइ^९
स्त्रीनइ^{१०} वाछइ^{११} ते भूर्प जाणवा जेणइ^{१२} म्यामीनु मान राधु^{१३} होइ^{१४}
तेन्हि विनय कीजइ जोल्यु छइ.

महान् प्रणुनो न जहाति वीरता

न कृत्वाते कलुपो महोदधि ।

लघोर्विफारस्तनुनापि हेतुना

चरन्ति दर्भा निधिलेऽपि मारुते ॥ ३०५ ॥

मोटु^१ बोहाव्यु^२ शरणु^३ न छाडइ^४ जिम समुद्रमाहि^५ वृटी
कराडि पणइ पण टोहावु^६ न थाई,^७ हीन थोडइ चले^८ निम दर्भ
थोडे वायु करी डोले^९

अथवा ॥ म्यामिनो दोष जे तम्ह संपाते पक्षो मत्र फइ^१
जोल्यु छइ,

चित्रचाटुर्गर्भुर्न्यरायामिनफर्गुने ।

ने रमन्ते नृपान्तेषा रमन्ते रिपय धियम् ॥ ३०६ ॥

जे^१ सचा हाम्यरचन बोल्ना जो मेरक ते शु रमइ^२ ते रागानी
लक्ष्मीनइ^३ शत्रु भोगइ^४

॥ कथा^१ क^२ ते सत्य,

नम ध-णको दग ॥ पाथिसोऽभिमुसीहन् ।

आत्मा चोपाति नातो बलभद्रेण मन्त्रि ॥ ३०७ ॥

बलभद्र नामि^{१०} जे प्रधान तीणट^{११} नम्र श्रमणैक^{१२} नामे जोसी दह्यु^{१३} राजा साम्हो कीधौ^{१४} आपणनइ^{१५} मोटुपणुं कीधुं.

दमनक बोल्युं^{१६} ए कथा किम ? करटक कहतो हौड,

[२१. राजा, मंत्री अने नम्र श्रमण]

कोशल देश मध्य^१ अयोध्या नामे^२ नगरी, तेहनइ विषइ सुरथ नामें राजा सर्व^३ राजानो^४ वंश हौड. ते राजानें वननों रपवालो आवी-नइ^५ कहतौ हौड, स्वामिन् ए वनना स्वामी घणा [थाई]^६ छइं,^७ तम्हारी गी आज्ञा होइ छट. एहु ते^८ वनपालनुं^९ वचन सांभली राजा^{१०} बलभद्र नामि^{११} प्रधान बोलवीनइ^{१२} ते दुष्टनि^{१३} फेडवानें मोकलतु^{१४} हौड. ते प्रधान ग्यां पूठि^{१५} नम्र श्रमणक ते नगरमा[66-A]हि ज्येष्ट मास बीतें पढो.^{१६} केतलेक^{१७} दिवसे प्रश्न व्याकरण ज्योतिष सर्व^{१८} पृच्छा अनेक प्रकार^{१९} करी^{२०} नगरीनो लोक सर्व वशि कीधो. एक दिन राजा ते जोसी^{२१} [सामली]^{२२} बोलवीनइ^{२३} आसन आपीन[इ]^{२४} पूछ्युं,^{२५} अहो तम्हे पीयारा^{२६} अभिप्रायनें^{२७} जाणो ए सत्य. पच्छइ ते बोल्युं, पूछ्युं^{२८} तम्हे, जाणशु; एहुं कद्या पूठि सदा राजाने परिचय करइ^{२९} आवइ.^{३०} एक वार^{३१} असूर करीनइ^{३२} राजा कन्हैद^{३३} आव्यो जोशी राजाने^{३४} कहतौ^{३५} हौड,^{३६} अहो^{३७} राजन् एक प्रिय वार्ता निवेदुं.^{३८} हुं आज मठमाहि ए शरीर मूकीनइ^{३९} अनेरु दिव्य शरीर लेई म्वर्गनइ विषइ^{४०} म्यु. पच्छइ^{४१} आव्यो तिहा ते देवताए^{४२} कहु^{४३} छइं^{४४} जे अम्हारा^{४५} वचनयी राजा सुरथनइ^{४६} कुशल पूछइ.^{४७} एहु सामली हर्ष्यु आश्चर्य पाय्युं^{४८} राजा बोल्युं,^{४९} अहो तुं^{५०} स्वर्ग^{५१} विपि^{५२} जाइं छइं ? ते बोल्युं, स्वामिन् हुं सदा स्वर्गि जाउं. पच्छइ^{५३} राजा तेन्हु वचन साचुं मानीनइ^{५४} मूर्ष राजा सर्व राज्यनुं^{५५} कार्य छांडीनइ^{५६}

ते-शु^१ गोष्टि-तत्पर हौउ सदा. एहइ^२ प्रधान ते वनना कंटक वैरी
 पहा फेडइ^३ स्वच्छ करी आवी जोइ तो^४ राजाने जोसी संघाति एकांत;
 सेवक पहा करी बढो दीठो. पच्छइ^५ ते प्रधान नमस्कार करी बोल्यो,
 राजन् जय छइ. पच्छइ^६ राजाई^७ प्रधान^८ कुशल पूछ्यो.^९ राजा
 बोल्युं,^{१०} अहो ए आचार्य माहो तेन्है^{११} तुं^{१२} आणइ^{१३} छइ ? प्रधान
 बोल्युं,^{१४} ए सर्वमाहि^{१५} मुख्य ए किम न जाणीयइं;^{१६} अनइ ए आचार्य
 देवलोक स्वर्ग बिंषि आवइ जाइ छइ, ते शुं सत्य ? राजा बोल्युं,
 सर्व साहुं जे तें मामल्युं. पच्छइ^{१७} नम श्रमण बोल्युं,^{१८} आज ए
 प्रधानने^{१९} कौतुक छइ सो जोउ. एह बोली मठमाहि पिशीनड^{२०} बार
 दो [66-B] ई आगल देई रहं.^{२१} पच्छइ मुहूर्त मात्रेक^{२२} रहीनइ^{२३}
 बलभद्र बोल्युं,^{२४} राजन् ए कि बारें आवशइ^{२५} ? राजा^{२६} बोल्युं,^{२७}
 कांइ^{२८} उताबलु^{२९} थाइ छइं^{३०} ! ए शरीर मुंकी बीजु^{३१} दिव्य शरीर
 लेई^{३२} स्वर्ग^{३३} बिषइ^{३४} जायि^{३५} ए जोसी. प्रधान बोल्युं,^{३६} राजन् ए सत्य
 होइ तुं वैधानर काष्ट आणीनइ^{३७} ए मडी^{३८} बालीये. जिम ए शरीर
 बलइ^{३९} तो दिव्य शरीर ज रहइ अनइ तेणीइ^{४०} शरीरइ^{४१} देवता
 कन्हइ रहइ.

पूर्वेकथा^{४२} साभलीये छइ.

[२२. सर्पने परणनारी राजकन्या]

एक^१ राजानइ घरि देवशर्मा एहे नामि ब्राह्मण हौउ. तेन्हे छोरु^२
 नहीं अनइ बीजाना बालक देपी गाढाई^३ रोइं; तेन्ही स्त्री रोई. पच्छइ
 ब्राह्मण स्त्रीने कहइतो^४ हौउ, काट दुक्ख म करअं.^५ हुं पुत्रनड अर्थि
 होमयाग करयोश.^६ एहुं कही^७ पुत्रनइ^८ अर्थि याग कीवउ.^९ पच्छइ^{१०}
 देवीवाणी ही^{११} जे ताहइ^{१२} ब्राह्मण उत्तम पुत्र हसि,^{१३} एही दिव्य वाणी

ब्राह्मण सांभलीनड^{१५} हर्ष्यु^{१६} बोल्यु,^{१७} ए तथास्तु. पच्छइ ते ब्राह्मणी
 स्त्रीनइ गर्भ रह्यो. पच्छइ प्रसवनेइ^{१८} समइ ब्राह्मणीये सर्प जण्यो.
 पच्छट मर्च वंधु कुटुंब^{१९} कहता हौआ, ए सर्पने त्यजो. ब्राह्मणी^{२०}
 कुटुंबनुं वचन अनादरीनइ^{२१} ते मर्पनइं कोरइ^{२२} ठामि घाली टिहाडी
 दूध मापण^{२३} पयारी मोटो कीघो. केतलेक^{२४} दिवसे ब्राह्मणी लोकना
 पुत्रना त्रियाह घरि^{२५} घरि^{२६} देखीनइ^{२७} रातीयी^{२८} भर्तारनें कहती हौई,
 लोकना पुत्रना त्रियाह हुड छइं, माहा पुत्रनो विवाह का न करु ?
 पच्छट ते ब्राह्मण स्त्रीनां प्रीति करी शंचल बाघीनइ^{२९} देशातर^{३०} हीडतो
 दुक्षुइ^{३१} नामडं नगरि^{३२} म्युं.^{३३} तिहा परस्पर जाणता संबंधीनइं^{३४}
 घरि जै तिहा तीणट^{३५} शय्या भोजन स्नान करी^{३६} ते दिन रही
 बीजडं^{३७} दिन^{३८} प्रातःकालि^{३९} चालता तीणटं^{४०} कर्षुं, तम्हे ईहा^{४१} किमर्थि^{४२}
 आन्यो छो^{४३} ? [67-A] किहा जाश्यु^{४४} ! पच्छइ ते ब्राह्मण बोल्यु,
 पुत्रने^{४५} कन्यानइं अर्थि. पच्छइ ते ब्राह्मणनें धरनुं^{४६} धणी कहतौ^{४७}
 हौड, अहो माहे^{४८} सूरूप कन्या छइ,^{४९} तम्हे प्रभु छु,^{५०} तम्हारइ^{५१}
 पुत्रनइं^{५२} अर्थि ए कन्या ल्युं.^{५३} पच्छइ ते ब्राह्मण कन्या^{५४} परिवार^{५५}
 समेति लेटं^{५६} आपणाइ^{५७} गामि आवतो होड.^{५८} पच्छइ लोक ते कन्याना
 कुटुंबने कहता हौआ, तम्हे^{५९} ए सुंदर^{६०} कन्या सर्पनइं^{६१} का^{६२} थो छो ?
 ए बाह्यणनइं^{६३} पुत्र मर्प छइ,^{६४} बीजो पुत्र नथी. कन्या तम्हारी म
 देशो,^{६५} पाछी लेट^{६६} जाड. जो ते^{६७} सर्पनइं^{६८} देशो सो यमनइं^{६९} घरि
 वेगी जासिड.^{७०} पच्छट^{७१} ते कन्या बोली, रहौ^{७२} हवें विडंबना जोड,

सकृज्जल्पन्ति राजान सकृज्जल्पन्ति पण्डिता ।

सकृत्कन्याः प्रदीयन्ते त्रीण्येतानि सकृत्सकृत् ॥ ३९८ ॥

राजा एरु ज बोल^१ बोलइं,^२ पंडित एरु ज बोल बोलइं, एरु^३
 वार ३ कन्या दीजइ, ए त्रण्य एरु ज वार होइं.

वृत्तान्तविहित कर्म यद्वेत् पूर्णनिर्मितम् ।

न शक्यमन्यथा कर्तुं पुष्पकस्य सुरैर्यथा ॥ ३९९ ॥

जे कृतार्ते^{१०} पूर्वे निर्माण कीधुउ^{११} हुड^{१२} ते अन्यथा करवा न
शकीइ^{१३} जिम पुष्पकनु कर्म देवताए न कीवु.

एहु कन्यानु वचन सामली महु पूछइ[तु]^{१४} हौउ, ए कथा
जिम ? कन्या बोली,

[२३. इन्द्रनो सूडो]

एक इन्द्रन^१ पुष्पक नामे शूड^२, ते सर्व व्यवा^३ भणु^४ अति
रूपरत, ते कटाचिक^५ इन्द्रना हाथ उपरि बटु^६ सुप पाम्युथो^७ अनेक
सुभाषित भणतो यको इन्द्रनी सेवा करवा^८ यम^९ आगतो देवी^{१०} नाहु^{११}
पच्छइ^{१२} सघले देवे^{१३} पूउयु^{१४}, शूडा^{१५} तु^{१६} यम देवी^{१७} का^{१८} नाहु^{१९} ?
शूडो^{२०} बोल्यु^{२१} ए सर्व जीगनु^{२२} मारणहार देवी जिम न नाशीइ^{२३} ?
एहु^{२४} सामली^{२५} सर्व देवता शूड्यानु^{२६} भय फेडवा यमइ^{२७} कहु^{२८}
अध्वारा^{२९} [67 B] बोल्यी तइ ए शूडु [न] मारवु यम बोल्यु,^{३०}
हु जाणु, काल मोटउ^{३१} छइ^{३२} एहु सामली देव^{३३} सघला काल
कन्हइ^{३४} म्या कालनड^{३५} कहु, तु सूडाने म मारिशि^{३६} काल बोल्यु,^{३७}
मृत्यु जाणउ, ह न जाणु मृत्युने कहु तु मृत्युना दर्शनयी ए सू मरइ,
एहु सामली सर्व देव आपणइ टामि म्या

ते गर्णी हु कहु लु 'वृत्तान्तविहित कर्म' ए कथा अनइ माहो
पिता अमत्यमाटी थाइ जो मून्हें^१ न देतो एहो निश्चय कन्यानो
जाणी^२ मायाप^३ ते कन्या सर्पन^४ दीधी,^५ सप्पि^६ परणी पच्छइ^७ ते
भक्तिपूर्वक मर्पने दुग्धपानादिभइ करी सर्पनी घर्णी सेवा करवी आरामी
एक बार राति^८ सर्प पगरीमाहिथो^९ नीकनीनइ^{१०} खीनी शय्या उपरि

बैठो. ते स्त्री बोली, ए पुरुषने^{१०} आकारे^{११} ए कुण छड^{१२} ? एहुं^{१३} कही उठी वार ऊधाडी कांपती जेतलें जाइ नेतलें तीणें सर्पे कहुं, हुं ताहरु भर्तार छुं; तुं म जावशि.^{१४} एहुं^{१५} कही स्त्रीनी प्रतीतिनद ते स्त्री देपता सर्प शरीर लेई वली पेयारीमाहिथी मनुष्यनु शरीर लेइं नीरुल्युं. पच्छइ ते स्त्री जोइनि देपइ तु मुकुट कुंडल बहिरपा ईणी आभूषणे भूषित देपी भर्तारने पौगे लागी पच्छइ^{१६} ते संभोगनुं मुख भोगवता हौआ. ते सर्व साभली सर्पनो पिता सर्व पुत्रनु प्रकार^{१७} देपतु^{१८} हौउ. पच्छट विमाशतो हौउ, ए वली पुत्र रपे सर्पना शरीरमाहि^{१९} पैशइ.^{२०} एहु चीतवी जेतलें पुत्र रात्रि^{२१} सूतो छइ^{२२} तेतलै पेयारीमाहिथी^{२३} सर्पनुं पोलीउ काढी बालिउ.^{२४} पच्छइ ते पुत्र^{२५} पुरुषनड^{२६} शिरीरि^{२७} रहु.^{२८} पच्छइ^{२९} पुत्रबहू [सासू]-ससरानइ^{३०} माबापनद^{३१} विहि^{३२} पगे^{३३} लागीनइ सुपि^{३४} रहता हौआ. ते^{३५} बाह्मण पुत्रनइं देपाडी हप्पु होउ.

तिम ए श्रमणकनु^{३६} मठमाहिनु^{३७} श[68-A]रीर वहीये तो दिव्य शरीर ज रहइ.^{३८} पच्छइ दिव्य शरीरि^{३९} ज आहा^{४०} आवशि.^{४१} इणी परि प्रधान राजानें निदर्शन देपाडीनइं^{४२} नम्र श्रमणनु डील^{४३} समेति^{४४} मढीने बालतौ^{४५} होउ.

करटक कहतौ^{४६} होउ, हुं ते भणी^{४७} कहु छूं^{४८} जे ' नम्र श्रमणको दग्ध ' ए कथा. अरे मूर्ख प्रधान एहा होइं पण तुं मरपा नामधारक केवल^{४९} न होइं. केवल आपणा^{५०} स्वार्थी^{५१} करी पेट भरे छि.^{५२} सही ताहरे^{५३} लक्षणे पितापि^{५४} तुं^{५५} सरपो होसि. बोल्युं छइ,

योऽवश्यं पितुराचारः पुत्रस्तमनुवर्तते ।

न हि केनकिवृक्षस्य ममत्यामलकीफलम् ॥ ४०० ॥

जेहो^{५६} पिता आचार होइ पुत्र तेहो ज कर[इ] जिम केवडानेइ वृक्ष आमला न लागइ.

ये^{१३} स्वभावे गंभीर पंडित छे^{१४} तेहने^{१५} जन्ममाहि^{१६} वासो न
पडइ^{१७} जु^{१८} आपणुं छिट्ट चपलपणै^{१९} न देपाइइं. ए सत्य,

यन्मादपि कः पश्येच्छिविनामाहारनिर्गमस्थानं ।

यदि जलद्रघ्वनिमुदितास्त एव मूढा न नृत्येयुः ॥ ४०१ ॥

कुण^{२०} यत्नै^{२१} करी^{२२} मोरनो आहार फरवाना छिट्ट देपतो जु मोर
मेघ गाजंतो नाचवाने कल न करइता तौ^{२३} !

ते भणी तु^{२४} मूर्खने उपदेश दीघइ शु होइ ! बोल्युं छड,

नानाम्यं नाम्यते काष्ठं न द्रुमं क्रमतेऽश्मनि ।

सूचीमुख्या इवाशिष्ये नोपदेशः सुखायहः ॥ ४०२ ॥

जे फाष्ट नमबा^{२५} योग्य^{२६} न होइ ते^{२७} न नमइ^{२८} अनइं^{२९} दख^{३०}
पाहाणि न बहइ तिम सूचीमुखीनु^{३१} उपदेश हीन^{३२} शिष्यनि^{३३} रिपेइ^{३४}
सुग्वनेइं^{३५} न करतो होइ.^{३६}

दमनक बोल्युं,^{३७} ए कथा किम ? करटक बोल्युं,

[२४. सूचीमुख पक्षी अने बांदराओ]

को एक घनमाहि^{३८} वानरनुं^{३९} यूथ रहइ.^{४०} ते हेमंतकालि अति राटि^{४१}
करी^{४२} फापवा लागा. संध्यासमय तेणे^{४३} वानरइं^{४४} अगीयो उडतो जानो
दीदु.^{४५} ते देवी वैश्वानर जाणी साहीनइ सूका वृक्षना पात्रडा^{४६} उपरि
मूक्या; पाप[68-B]लि बीटी बढा;^{४७} हाथपुग लावा करी सेकमानी^{४८}
घरि^{४९} पंझोन्ता^{५०} होआ.^{५१} तेहमाहि^{५२} एरु वानर गाढो^{५३} जीत-पड्यु
माडं^{५४} करी फूंकतो होउ. पच्छड सूचीमुखी^{५५} नागि पक्षिणी^{५६} ते वृक्षपी
उत्तरीनइ कहती हाई, अहो तम्हे तापुनुं^{५७} शुं ! ए अगीयो^{५८} वैश्वानर न
होइं पच्छड वानर तेहुं^{५९} वचन अनादरीनट बली फूंकतो^{६०} होउ.^{६१}

वली^{११} तीणी शूचीमुखीये कहुं तोहइ वानर नापवा लागो; वली^{१२} कहती होई. पच्छइ^{१३} वानर एहो^{१४} पीज्यो जे^{१५} शूचीमुखीने^{१६} साही-नइ^{१७} पाहाणा^{१८} ऊपरि आच्छेटीनइ^{१९} दांते करडीनइ^{२०} मारी.

ते भणी हुं कहुं छुं 'काष्ठं नमति नानाम्यं' ए कथा. अथवा

किं करिष्यति पाण्डित्यमपात्रे प्रतिपादितम् ।

सपिधानघटान्तःस्थः प्रदीप इव चेष्मनि ॥ ४०३ ॥

कुपात्रनइ^{२१} विपिइ^{२२} पांडित्य शुं करइ^{२३}? दांक्या घडामाहिनी^{२४} दीयो^{२५} जिमइ प्रकाश न करइं,^{२६} तुं सही अपजात छइं.^{२७} बोल्युं छइं,

पुत्रस्तुल्यगुणो जातस्त्वनुजातः पितुः समः ।

अभिजातोऽधिकस्तस्मादपजातोऽधमाधमः ॥ ४०४ ॥

जे पुत्र गुणे करी पिता समान हुइं^{२८} ते अनुजात कहीये, जे पिताथी अधिक होइं^{२९} ते अभिजात कहीयइं,^{३०} जे पिताथी अधम हुइं^{३१} ते अपजात कहीइं.^{३२} ए वचन साधु,

प्रज्ञया यो विसारिण्या यौवनेन बलेन वा ।

धुरं वहति गोत्रस्य जननी तेन पुत्रिणी ॥ ४०५ ॥

जे पुत्र प्रज्ञा करी, यौवनें^{३३} करी, बलिं^{३४} करी गोत्रनीं धुरां^{३५} वहइं^{३६} तीणइं^{३७} पुत्रिं^{३८} करी माता पुत्रिणी हुइं.^{३९}

ते भणी तुं^{४०} राजानिं^{४१} आपदा आवी छइं^{४२} पण न बोलइं.^{४३} ए वचन साधु,

धर्मबुद्धिखुद्धिश्च द्वावेतौ विदितौ मम ।

पुत्रेण ह्यतिपाण्डित्यात् पिता धूमेन मारितः ॥ ४०६ ॥

एक धर्मबुद्धि, बीजुं^{४४} अधर्मबुद्धि तीणें पुत्रें^{४५} अति पंडितपणें पिता धूंआडें मारचो.

દમનક બોલ્યું, " એ કયા કિમ ? કરટક વહતો હૌડ,

[૨૫. ધર્મબુદ્ધિ અને પાપબુદ્ધિ]

एक स्थान विपद् वाणीयानु पुत्र विहि मित्र पद्दा एक धर्मबुद्धि
 वीं 69-A] जो अधर्मबुद्धि. ते विहि मित्र धन कपार्जन परदेशि ग्या.
 पच्छइ धर्मबुद्धि यत्न पापिद् कोएकना सोनाना टंका सइस मरगुं
 घडु पाग्यो. ते दुष्टबुद्धि संघाते. वार्त्ता करतो होउ, आपण कृतार्थ
 हौआ. आपणइ देशि जाईये. एहुं चीतवी विहि आपणइ परि
 समीप गुआंदरइ आब्या. [पच्छेइ धर्मबुद्धि कहुं,] अहो ए सोनाना
 टंकांनो अद्द भाग ताहो छइ ते लई परि जैये. पच्छइ दुष्टबुद्धि चित्त
 कुटिल यिहुं बौल्युं, आपण एक छैये. ए धन देहां क्षेत्रमाहि डाटीनइ
 अकेकु शत वरतुं वरतुं परि लेइ जैसि. तिम ते धन डाटीनइ
 विहि परि ग्या. पच्छई केतलएक दिनमाहि ते दुष्टबुद्धि शत
 टंका दुर्न्यसने करी पाई रहुं. पच्छइ धर्मबुद्धि बली शत बांटी
 आपुं तेहइ पापउं. इम छतां दुष्टबुद्धि चीतवतो हौउ, बली हुं
 शत टंका मागुं ते शुं हवइ एकलो आफणीयइ सर्व धन लेई
 आवु. एहुं चीतवी सर्व धन लेईने मूमि समी करी परि आव्युं.
 तेहइ धन मासेकमाहि पाई रह्यो, [कु] मार्गि पाधुं. मास एक
 ग्या पूठि दुष्टबुद्धि धर्मबुद्धिशुं आलोच करतो हौउ जे आपणुं
 उगयुं धन विभाग करी लीजइ. पच्छइ धर्मबुद्धि कहुं, अयार चालो
 धन विभाग करी लीजइ. पच्छइ विहि जै पणी जोइ तो न देपइ.
 तिवारि दुष्टबुद्धि पापाण लेइनइ आपणु माथंड कूटवा लागु;
 कहतो हौउ, अरे धर्मबुद्धि तिम धन सर्व लीधु आपि के हुं राजा
 आगलि कहेशि. धर्मबुद्धि बोल्युं, अरे दुरात्मा हुं मून्दि इम म
 कहेशि. हुं धर्मबुद्धि छुं. हुं चौरी न करु. बोल्युं छइ,

ધર્મશુદ્ધિ અને પાપશુદ્ધિ [હસ્તપ્રત, પૃષ્ઠ 84-B]

द्विजिहमुद्वेगकरं क्रुमत्यन्तनिष्ठुरं ।

खलस्याहेक्ष्य वदनमपकाराय केवलम् ॥ ४१३ ॥

वि जीभ उचाट दिहं, " कर कठिण दुष्टनु " अनइ सापनु मुख
एहुं हुइ.

ते मणी मूहनइ " तूथी मय ऊपजइ " छइ; "

मा गा: क्षुद्रेषु विश्वासं ममैतत्पूर्वसेवितः ।

चिरकालोपवीणोऽपि दमत्येव भुजङ्गमः ॥ ४१४ ॥

मइ " प्रथम सेव्यु " छइ " एहुं जाणीनइ " मूर्पनो विश्वास न
करवुं " जिम " सर्प घणो फाल सेवीइ " पण वीसशु पाइ.

चंदनादपि संभूतो [71-B] दहत्येव हुताशनः ।

विशिष्टकुलजातोऽपि यः खलः खल एव सः ॥ ४१५ ॥

जिम " चंदनकाष्टनोट वैधानर दहइ तिम उत्तम कुलनइ विपइ
ऊपनो जे मूर्ख ते दुष्ट ज.

किम पीयारे अवगुणे माहुं मन उचाट पामइ " छइ " ? अथवा
ए मूर्खनु " स्वभाव.

परदोषकथाविचक्षणः

स्वगुणारुह्यापयननित्यतत्परः ।

स्वयमेव दैवदण्डितः

पिशुनो विश्वविनाशवण्डितः ॥ ४१६ ॥

पिशुन पीयारा अवगुणने " बोलवा " चतुर " अनइ आपणा गुण
बोलइ " अनइ " आपुणपइ " दैव " दंडयुं " हुइ " विश्वनु विनाश करवा
हीडइ. "

दुष्टबुद्धि बोल्यो, ए किम ? पिता कहइ^{२२} छइ,^{२३}

[२६. बगलो, साप अने नोलियो]

एक वनमाहि^१ सरोवरनइ^२ कां [७०-A] उइ^३ कहूनों वृक्ष तिहां
बग बगली विहि^४ रहइ.^५ तेहना^६ बालक जण्यां वृक्षनी कोपराडिमाहिथी^७
सर्प नीकली बालकनइ^८ खाइ. सदा तीणइ^९ दुपि बग बगली विहि^{१०}
आहार कीधा^{११} पापइ^{१२} तलावइ^{१३} काठइ^{१४} बैसी रहिं.^{१५} पच्छइ^{१६} तिहां एक
जीव बगबगलीनइ कहितु^{१७} हयु,^{१८} अहो मामा^{१९} आज आहारनुं कार्य^{२०}
काइ नथी करता ? बग बोल्यु, धैर्य पापइ^{२१} किहानो^{२२} आहार ? पच्छइ^{२३}
ते बोल्युं,^{२४} शाथी^{२५} दुख ऊपनु छइ ? बग बोल्यो, हुं मंदभाग्य छुं. माह्रां
बालक जात^{२६} मात्र^{२७} सर्प पाई^{२८} जाई. तीणिं दुपि धैर्य नथी. काइ
उपाय छइ जे^{२९} सर्प मरइ^{३०} ? ते सांभलीनइ^{३१} कुलीरक^{३२} चीतवतो हौउ,
अहो ए अन्हारा वंशनु^{३३} अत्रु ते भणी भलो जाणी दुष्टु उपदेश चुं
जिम सघला अनेरा बग नाश पामइ. बोल्युं छइं,

नबनीतोपमावाणी कृत्वा चित्तं सुनिर्दयं ।

तथा प्रबोध्यते शत्रु सान्त्वयो म्रियते यथा ॥ ४०९ ॥

वाणी मापण शरीपी कुली करीयइ,^१ चित्त निर्दय कीजइ^२
अनइ शत्रु^३ तेही बुद्धि दीजइ^४ जिम वंश समेति नाश पामइ.

एहुं चीतवी कहिकहुं^५ बोल्यु, ते सर्पना बघनु^६ उपाय तून्हइ^७
कहुं. ईहा नुलीया^८ छइं.^९ तेहना^{१०} स्थानकथी ताहा वृक्षना सर्पनइ
वास लगाइण भत्त्यना मांस मुइ बेरि जिम तेन्हा लोभथी नुलीया सर्प
लगाइ आवशि,^{११} पच्छइ सर्पने^{१२} पासे.^{१३} पच्छि^{१४} बगि तिम कीधा^{१५}
पच्छी^{१६} नोलीया मासना लोभथी तीणइ^{१७} मार्गि वृक्षनइ पामीनइ^{१८}
मर्पनइ^{१९} भक्ष करी पच्छइ^{२०} बगला सघलानु^{२१} भक्ष कीधु.^{२२} तेह^{२३}

भणी हूँ कहूँ छूँ 'उपायं चिन्तयेद्विद्वान्' ए कथा.

एहुं कही तेनुँ पिता तिहाँ वृक्षमाहि पढ़उ. पच्छइ दुष्टबुद्धि
घोयां वस्त्र पहिरीनइँ धर्मबुद्धि [70-B] ने तेडीनइँ राजाना धर्मना
जाणहार तेडी शमी फन्हइँ म्युः तिहाँ जैनि मोटिँ शब्द फरतुँ हौउ,

आदित्यचन्द्रायनिलोऽनलश्च

द्यौर्भूमिरापो हृदयं यमश्च ।

अहश्च रात्रिश्च उमे च संध्ये

एते विजानन्ति नरम्य कृत्यम् ॥ ४१० ॥

सूर्य चंद्र वायु वैश्वानर आकाश भूमि जल हैयुं यम एतलाँ,
दिवसँ रात्रि विहि संध्या एतलइँ मनुष्यनुँ धर्माधर्म जाणें.

ते भणी अहो वनदेवता जे अमँ विहिमाहिँ जीणें चोरयुं धन
होइ ते कही छुँ. एहुं कथा पूठिँ शमीमाहिथी वृद्ध तेनुँ पिता
बोल्सुं, ए अर्थ धन धर्मबुद्धि लीधो. एहुं बचन सर्व लोक सांभली
विस्मयनेँ पाम्युं. जाँ लगइ धर्मबुद्धिनइँ धन चोरयानुँ दंड
विमासइँ तेतलइँ धर्मबुद्धि चीतवतुँ हौउ, अहो ए वाणी शरीर
बिना किम घटइँ ? काई कारण छइँ. ते भणीँ ए बुद्धिसाध्य
छइँ. एहुं चीतवीँ लोऊनइँ कहतुँ हौउ, धर्मबुद्धि बोल्सुं, अहो
अद्यापि धर्म छइँ जे वृक्ष सापि देवा लगा. मइँ द्रव्य एकलइँ
लीधो; लेईँ विमाशुँ ए दीनार टंका घरि लेइँ शूँ करुँ ! एहनेँ
चोर उदक अग्नि राजा गोत्री एतला लेशिँ तेणइँ शु करीशि ? तेहँ
भणी मइँ वृक्षनी कोपराडिमाहिँ मुंका, लेवानें भयदं. बोल्सुं छइँ,

दायादांभुविचत्वारो धर्मचौराग्निपार्थिवाः ।

ज्येष्ठेऽपमानिते पुंसां हरन्त्यन्ये च लब्धनम् ॥ ४११ ॥

पक्षीमाण मय वरी वनदंगल बरता हायीने मायी [हस्तप्रत, २४ 101-A]

मातृवत्परदाराणि परद्रव्याणि लोष्टवत् ।

आत्मवत्सर्वभूतानि यः पश्यति स पश्यति ॥ ४०७ ॥

देपणहार^१ ते^२ कहीइ^३ जे पीआरी^४ सीने^५ [69-B] मानी^६
परि^७ देपइ^८ अनइ^९ जे पीयारा^{१०} द्रव्यनं पहाणानी^{११} परि^{१२} देपइ^{१३}
अनइ^{१४} सयं प्राणीनइ^{१५} आत्मावत्^{१६} देपइ^{१७} ते देपणहार^{१८} ।

ईणी परि परस्परी^१ जंका करता^२ राजानी द्वारि धर्मस्थानि न्याय
करवा ग्या. जइ^३ सयं तेहनं निवेद्युं. तीणे कयुं, ए. विहि रापो.
पंचरात्रिमाहि^४ न्याय करशुं. पच्छट दुष्टबुद्धि चित्ति उपाय विमाशी^५
बोल्सु,^६ अहो माहूइ^७ साक्षी^८ छइ^९ ते पूछीनइ तम्हे व्यवहार करू.^{१०}
तीणे न्यायकरणहारि^{११} पूछ्युं, अहो दुष्टबुद्धि कुण ताहरइ^{१२} सापि^{१३}
छइ^{१४} ? दुष्टबुद्धि^{१५} बोल्सुं, जे वृक्ष हेठि धन डाट्युं ते वृक्ष हेठियुं^{१६}
धर्मबुद्धि लेई ग्यु एही वृक्षनी देवता पहि देवाडुं.^{१७} पच्छइ^{१८} ते न्यायना
करणहार विस्मय पाभ्यायी^{१९} चीतवता^{२०} हौआ जे वृक्ष बाणी पापइ^{२१}
किम बोलशि^{२२} ? पच्छइ तीणी विहिना घडा^{२३} लेई घरि मोकल्या;
कळुं जे विहाणइ^{२४} जोईशि.^{२५} पच्छइ दुष्टबुद्धि परि जइनइ^{२६} पितानइ^{२७}
कळुं, अहो पिता, दीनार^{२८} टंका माहूइ^{२९} हस्ति^{३०} छे जु^{३१} तुं एक वचन
कहई^{३२} तो रहइं.^{३३} तइं^{३४} रात्रि धन डाटवानइ^{३५} ठामि^{३६} शमिनो वृक्ष छइं
तेहनी^{३७} कोपराडिमाहि तु पैशी;^{३८} जिवारइं^{३९} हुं सापि^{४०} देवारुं
तिवारइं^{४१} सापि पूरे.^{४२} पच्छइ तेन्ही^{४३} पिता बोल्सुं,^{४४} अरे पुत्र आपुणी^{४५}
फीटी जे मणी^{४६} आपणइ^{४७} पञ्च नही, उपाय नहीं. बोल्सुं छइ,

उपायं चिन्तयेद्विद्वानपायमपि चिन्तयेत् ।

पश्यतो वक्रमूर्खस्य नकुलं भक्षिताः सुताः ॥ ४०८ ॥

पुरुषे^१ उपाय अनइं^२ आपणु नाश विहि^३ चीतववां जिम मूर्ख
बग देयतां नोलीयें बालक बगना पाधा.

धनना लेणहार च्यारि धर्म चोर अग्नि राजा; तेहमाहि^{११} धर्मनइ^{१२}
अर्थि न वावरीये तो थाकता^{१३} लिइं.^{१४}

पच्छइ^{१५} काज उपना पूठि आवी ल्योश;^{१६} धरि^{१७} धन तु^{१८} छइ.
वली एकल^{१९} आवीइ^{२०} हाथी^{२१} धन लेवु मांडुं^{२२} तो ए वृक्षनी कोपराडि-
माहि[थी]^{२३} लेता^{२४} मोटउं^{२५} सर्प निकल्युं^{२६} तेन्हें^{२७} भये^{२८} न लीधु.
एहुं धर्मबुद्धि कही तृण काष्ट अग्नि आणी शमी[71-A]नु कोपराडि-
माहि^{२९} वैश्वानरें करी बालवा लागतो हौउ; एहे माहिथो^{३०} वृद्ध बोल्यो,
एहुं^{३१} म करोशि, म बालेशि. पच्छइ^{३२} वैश्वानर प्रगट थ्या पच्छी^{३३}
[सघलइ बलबुधु] तीणइं माहिथो दुष्टबुद्धिनो पिता भुइं पड्यो.
पच्छइ सघला वेगलाथा आवी जौता थका कौनक करी विस्मय पाग्या.
काईएक जीवतो देपी सघला पूछता हौआ, अहो इम अदृष्ट भै आपण-
पइ^{३४} काइ^{३५} बलाव्युं ! अहो हु ईणइं^{३६} दुष्टबुद्धि मोटइ^{३७} व्यसन^{३८}
पड्युं^{३९}; एहुं कहतो^{४०} ज मूंडं.^{४१} पच्छइ ते राजाना जण ते दुष्टबुद्धिने
शमीनइ^{४२} डालि^{४३} उंघइं^{४४} मुंडइं^{४५} बाधीनइ धर्मबुद्धिने संतोपी^{४६} राजा
पहि^{४७} संतोपता^{४८} हौआ.

ते भणी कहूं^{४९} छुं^{५०} 'धर्मबुद्धिरबुद्धिश्च' ए कथा.

करटक वली बोल्यु,^{५१} धिक् मूर्ख पापंड करी जीवं^{५२} छइ^{५३} ते^{५४}
अतिशय पंडितपणे वंश दह्यु.^{५५} ए साधु.

लवणजलान्ता नद्यः स्त्रीभेदान्तानि बन्धुहृदयानि ।

पिशुनजनान्तं गुह्यं दुःपुत्रान्तानि च कुलानि ॥ ४१२ ॥

नदीनु अंत समुद्र, बंधुनु^{५६} हैयानु अंत स्त्रीनो भेद, गुह्य मंत्रनो
अंत पिशुननु^{५७} सांगल्युं,^{५८} कुलनु^{५९} अंत दुष्ट पुत्र.

वली^{६०} जे मनुष्यनइ^{६१} मुंडइ^{६२} वि जीम^{६३} हुइ^{६४} तेन्हें^{६५} कुण^{६६}
विधास^{६७} करइ ! बोल्युं छइं.

द्विजिहमुद्वेगकर कर्मत्यन्तनिष्ठुर ।

मलस्याहेश्च उदनमपसाराय केवलम् ॥ ४१३ ॥

नि जीम उचाट दिङ्, " वर कठिण दुष्टनु " अनद सापनु मुख
एह् दुङ्.

ते भणी मूढनइ " तूयी भय रूपनइ " छइ, "

मा गा क्षुद्रेषु विधासं ममैतत्पूर्वसेवित ।

चिरफालोपवीणोऽपि दशत्येव भुजङ्गम ॥ ४१४ ॥

मइ " प्रथम सेव्यु " छइ " एह् जाणीनइ " मूर्पनो विश्वास न
करवु " जिम " सर्प घणो काल सेनीइ " पण वीसशु पाङ्

चदनादपि सभूतो [71-B] दहत्येव हुताशन ।

निशिष्टकुलजातोऽपि य खल मल एव स ॥ ४१५ ॥

जिम " चदनकाष्टनोद वैधानर दहट तिम उत्तम कुलनइ निपइ
रूपनो जे मूर्ख ते दुष्ट ज

निम पीयारे अवगुणे माहु मन उचाट पामइ " छइ " अथवा
ए मूर्खनु " स्वभाज

परदोषरूपाविचक्षण

स्वगुणाख्यापयननित्यतत्पर ।

स्वयमेव दैवदण्डित

पिशुनो निधविनाशण्डित ॥ ४१६ ॥

पिशुन पीयारा अवगुणने " बोलवा " चतुर " अनइ आपणा गुण
बोलइ " अनइ " आपुणपइ " देव " दह्यु " हुइ " विश्वनु विनाश कग्वा
हीडइ "

ते भणी^३ सर्वथा^४ मूर्खनी मनुष्यनी संगति जाणीनइ करवी.
बोल्हुं छई,^५

विद्वान् ऋजुरमिगम्यो विदुषि शठे चाप्रमादिना भाव्यम् ।

ऋजुमूर्खस्त्वनुकंप्यो मूर्खशठ सर्वथा त्याज्यः ॥ ४१७ ॥

पुरुषि^१ पडितनइ विपई^२ रिजु^३ थावुं, जे पंडित धूर्त^४ हुई^५
तिहा सावधान रहतु, ये^६ मूर्ख ऋजु होई तेन्हि^७ दया कीजई^८ अनई^९
जे मूर्ख दुष्ट होई ते सर्वथा त्यजवु.^{१०}

अहो तें केवल ताहो ज वंश ण^१ विणासु^२ राजानु^३ ए वंश नाश
पमाव्यु^४ तीणि^५ ताहेई^६ अनेरु^७ जन^८ तृण समान. शाथी,

तुलारोहसहस्रस्य यत्र खादन्ति मूषकाः ।

गज तत्र हरेत् श्येनो द्वारके कौऽत्र संशयः ॥ ४१८ ॥

जिहा [लोहनु^१] तोल्युं^२ सहस्रसख्या^३ [तोल] लोहडुं उंदिर^४
पाई^५ तिहा शीचाणुं^६ हाथीनइ^७ हरई^८, पच्छई बालकनुं^९ शु कहीये^{१०}
दमनक बोल्हुं,^{११} ए कथा किम^{१२} करटक बोल्हुं,^{१३}

[२७. लोहं उंदर खाई गया !]

कोएक नगरि नाटुक एहें^१ नामे बाणीयानो पुत्र वसई^२ ते धनहीन
थको देशातरि^३ धन उपार्जवानु^४ उपाय चीतवतु^५ होउ,^६

यत्र देशेऽथवा म्याने भोगा भुक्ता म्ववीर्यतः ।

तस्मिन्निमग्नहीनो यो वसेत्स पुरुषाधमः ॥ ४१९ ॥

[72-A] जिहा^१ पुरषें आपणइ समर्थी ईस्यें भोग भोगच्या होई
तिहा जे पुरुष संपद पापई^२ वसई^३ ते पुरुष^४ अधम.

यत्राहंकारयुक्तेन चिरं विनसितं पुग ।

दीनं वदति तत्रेय य परेषां स निन्दितः ॥ ४२० ॥

जिहा पूर्वइ" अहंकार आणी रक्षा होइये" अनइ विलाम कीधु"
हुइ" तिहा जे दीन बोलइ" तेन्हें लोक निंदहं."

एहू चीननी" ते वाणीयानु" पुत्र पूर्वजनी" उपाजी लोहनी
तुला सङ्गभार सख्या लक्ष्मण नामि" वाणीयो जे मित्र तेहनइ" घरि
मूकीनइ" थापणि पच्छड देशातरि" गयो" बली देशइ" हीड्यु"
पण दुर्भाग्य" भणी" काइ" धन न मल्यु घणु" फाल हउ" हीडता
बली तेणइ" ज देश आगतो" होउ, आनीनइ" लक्ष्मण कहीइ" ते
लोहनी तुला मागतौ" हौउ. पछई लक्ष्मण वाणीयानइ" लोभ माटइ
कहतु" हबुं," अहो ए सर्व" लोह उंदिरे पाधु. पच्छइ" ते वाणीयो
सामली चीतयतु हबुं," हु मंडभाग्य ए" लोटइ" ग्यु. आज हुं तलावि"
पाणी पीवा जाउ तो तलावट सूझइ" अनइ" " आश्चर्य जे लोह उदिरे
पाधुं [पच्छइ] अतर्गत हसी बोल्यु," अहो ए सत्य जे भणी लोह
बल न" करइ," म्याउ रूड लोह निम उदिर न खाइ " पच्छइ" ते
हर्षु मित्र प्रहोणु छइ एहु रही लक्ष्मण तेन्हइ घरि लेई जे पुग
घोईनइ पूजा करतु हौउ पच्छइ" नाडुक बोल्यु, अहो लक्ष्मण ईहां
नगर समीपि नदी छइ" तिहा स्नान करवा जाउ. तेणइ" ताहो
धनदेव नामे [पुत्र] तेन्हे स्नान करवा" उपहार आपीनइ" साथि"
मोकलि. पच्छइ लक्ष्मण पुत्रने तिल आमली आपी साथि मोकलतो
हौउ. चोरीनो शक्युधु पच्छइ ते स्नान करी आन्यु एकलु पच्छइ
एकलु देपी ते [72 B] नइ भोजनयेला कहइतो हौउ लक्ष्मण बोल्यु,
अहो माहरु पुत्र गयु किहा " पच्छइ ते बोल्यु, सीचाणा लेइ गया.
तेहु सामली कोप्यु" तेहने सहीपदावी" राजद्वार" लेई ग्यु,"
५ २२

बोल्सुं," अहो रापो रापो, माहरु पुत्र एणइ परहुणइ कहां राप्पु. पच्छइ ते लोके पूछिउ, अरे एहनु^१ पुत्र विहां ? पछइ ते बोल्सुं," सीचाणा^२ लेइ^३ गया.^४ पच्छइ^५ ते विस्मयनइ^६ पाम्याथा^७ बोल्या, अहौ^८ सीचाणो छोरानें किम लेई जाइ ? ते बोल्सु,^९ अही^{१०} शुं^{११} आश्चर्य ? जिहां लोहडु^{१२} उंदिर पाइ^{१३} तिहा सीचणा छोरानें लि^{१४} ईहा^{१५} शुं^{१६} आश्चर्य ! ते न्यायना कर्त्ता^{१७} बोल्या, ए किम ? पच्छइ नादुक तेहनै^{१८} लोहतुलानुं वृत्तांत कहतौ^{१९} हौड.^{२०} ते सांमली न्यायना कर्त्ता ते^{२१} पहि लोहनी^{२२} तुला अपावी, तेहनु^{२३} पुत्र^{२४} अणाव्युं.^{२५}

ते मणी हुं कहुं छुं, 'तुलालोहसहस्रस्य' ए कथा.

अहो दमनक तून्हें दोरनी पारे उपदेश फोक.^{२६} बोल्सुं छइ,

प्रज्ञा श्रुतार्थेषु जलेषु तैलं

रक्ते विषं सत्सु च सङ्गतानि ।

प्रेमं प्रियस्त्रीषु खलेषु गुब्बं

यथा विसर्पन्ति तथेह कीर्त्तिः ॥ ४२१ ॥

पंडितनी प्रज्ञा, पाणीमाहि^{२७} तेल, रुधिरमाहि विष, संतनी मैत्री, वल्लभ स्त्रीनो प्रेम, मूर्खनइ^{२८} विषइ^{२९} दुष्ट एतरां वाना^{३०} वृद्धि पामइ^{३१} तिग जेहनी^{३२} कीर्त्ति वृद्धि पामइ^{३३} ते भलु.^{३४}

न जातिधर्मः पुरुषस्य साधुता

चरित्रमूलानि यथासि देहिनाम् ।

अकीर्त्तिरापच्छतजालकर्षिणी

कृतघ्नमन्येति परत्र चेह च ॥ ४२२ ॥

कृतघ्न[ज] पुरुषने जातिधर्म साधुपणुं, आचरणयुक्त यश [एतरां वाना^{३५} साथइ^{३६} न जाइ] अनइ कृतघ्ननइ^{३७} अकीर्त्ति, घणी आपदा एतरां इह लोक परत्र सार्थि^{३८} आवइ.^{३९}

सुपरीक्षितकीर्त्तिमडल

पुरुषो नैति मृतोऽपि वाच्यता ।

[73-A] क्षणमप्ययश कलकित

मरणाकृष्टतर हि जीवितम् ॥ ४२३ ॥

रूडी' निर्मल कीर्त्तियुक्तथो' मरड' जे पुरुष ते' केहिइ' निंदा' न
पामइ,' अपयश करी क्षण एक'° जे जीवइ' ते मरणथी' अधिक.

अहौ' जे तु दिहाडी पीयारा अनगुण बोलवा तत्पर छइ' ते
साहु' स्वमान.

प्रायेणैव कुलान्त कुकुल्जा स्त्रीमल्लभ दुर्भगा

दातार कृपणा ऋजूनृजगस्तेजस्विन कातरा ।

वैरूप्योपहताश्च कान्तगुण सौख्यस्थित दु स्थिता

नानाशास्त्रनिशारद च पुत्र्य निन्दन्ति मूर्खा सदा ॥ ४२४ ॥

हीन कुलनो उत्तम कुलनाने निंदइ,' उत्तम' स्त्रीनै ज भोगवतो
होइ तेन्हे दुर्भागी निंदा करइ, दाताने कृपण निंदइ,' शतने उद्धत
निंदइ,' शूनइ कातर निंदइ, सुदरने कुरूप निंदइ, दुषी ते सुखीनइ
निंदइ, पडित'° ते मूर्खने निंदइ

मूखाणा पण्डिता द्वेष्या निर्धनाना महाधना ।

व्रतिन पापशीलाना दुश्चारिण्या कुलस्त्रिय ॥ ४२५ ॥

मूर्ख पण्डितनइ' द्वेष' करइ, निर्धन' धनाद्वनइ' द्वेष करइ,'
पापी तपसीनइ' द्वेष करइ,' विमचारिणी' कुलवत' स्त्रीनइ' द्वेष
करइ.'°

सदृश चेष्टते स्वस्या प्रकृतेर्ज्ञानगानपि ।

प्रकृतिं याति मृतानि निग्रह कि करिष्यति ॥ ४२६ ॥

जानवंत इ^१ जे पुरुष ते आपणुं^१ स्वभाव सरपु^१ थाइं; जे मनुष्य आपणी प्रकृति जाइ तेन्हइं^१ शीपामणं शुं करइं^१ ? तेन्हे^१ उपदेश शुं करइं ? उपदेश तेन्हेइ दीजइ जेन्हइं^१ लागइ.^१

अरे^१ मूर्ख तुं संगति प्रीति न करीइ^१ ते वारु; कियारें^१ ताही संगतिथी अन्हने^१ अनर्थ लागइं.^१ बोल्युं छइ,

मूर्खेण सह वासो [७३-B] अपि देशे ग्रामे पुरे गृहे ।

अनर्थायैव संग्राह्यो व्यवहारिर्विनेव हि ॥ ४२७ ॥

देश गामि पुरि घरि एतलें टागि^१ मूर्ख संगति^१ न रहियुं;^१ जुइ^१ व्यग्रहार मूर्खशुं न कीजइ तोहिइ^१ उभां^१ रक्षा आवी लागइ.^१

वरं जग्धिपाताल ज्वलनावटपातनम् ।

न विवेकमिहीनेन मूर्खेण सह संगतम् ॥ ४२८ ॥

समुद्रमाहि^१ पडीयइ,^१ पातालि जैयइ, बडयी पडीयइं एतलां बानां भलां पण^१ विचारहीन जे मूर्ख तेन्ही संगति काई नही.

ए साधु कहीयइ,

माताऽप्येका पिताऽप्येको मम तस्य च पक्षिणः ।

अहं मुनिभिरानीतः स च नीतो गवाशनैः ॥

गवाशनानां स गिरः शृणोति

राजत्रहं चाविरतं मुनीनाम् ।

प्रत्यक्षमेतद्भवतापि दृष्टं

संसर्गजा दोषगुणा भवन्ति ॥ ४२९ ॥

। मातापिता माहू अनइं तेन्हा^१ बिह शूडानां एक ज; हुं रिपि^१ आप्यु ते शूडो लीधो भीले तेही भीलनी वाणी साभलइं, अहो राजन्,^१ हुं रिपिनी वाणी सांभलं. ए^१ ते प्रत्यक्ष दीदुं जे संगतिथी दोष अनइ गुण होइं.

રાજા, કવિ અને કવિનો મૃદો [હસ્તપ્રત, ૪૩ ૭૧-૧]

दमनके^१ पृथुं, ए किम ? करटक कहद^२ छंद,

[२८. राजा अने सूडाना वे पुत्र]

एक वनमाहि शूडी आहार चणमा गै जेतलें तेतलें तेन्हा पि पुत्र शूडा पारधीये धरचा;^१ ते माहि एक उडी ग्युं,^२ बीजु^३ तीणे पारधीये पांजरागांहि घाली भणावत्रो माव्यो जे शूड उडी ग्युं ते भमतो भमतो रिपीधरनिइ^४ आश्रमि गयुं. पच्छद ते शूडो रिपीस्वरे साही पोसिउ.^५ एहो केतलोएक काल जाता थकां फोडक^६ राजा पारधि करतां घोडाना वशिधी^७ जिहा पारधी रहद^८ छद^९ ते^{१०} वनमाहि^{११} आव्यो. पच्छइ तीणद पांजरागांहिधीं सूड^{१२} दीठउ; जूड^{१३} तो राजा आव्युं.^{१४} पच्छइ सूडो^{१५} को [७४-८] लाहल करी पारधीनें साद [करी] कहतो हौउ, अहो पारधी, राजा घोडइ^{१६} धैठो^{१७} [आ]व्यो^{१८} छइ. तेन्हें मारी घोड^{१९} ल्युं.^{२०} पच्छद राजा सूडानु एहुं वचन साभली घोडो दुडी^{२१} नाठो. धणेएक^{२२} ग्युं^{२३} देपइ तो एक रिपिनुं^{२४} आश्रम दीतुं.^{२५} तिहाइ^{२६} शूडो^{२७} बोल्ह्युं, अहो रिपीधरो राजा आव्यो छद^{२८} एन्हि^{२९} विश्राम द्यो, अर्घपाद्य करो,^{३०} भोजन उदक^{३१} रुडी परि द्यु. एहुं राजा सांभली आश्रय पाभ्युं^{३२} वचन बोल्ह्युं,^{३३} हुं^{३४} ए वनमाहि^{३५} आव्या^{३६} पूठि सूड^{३७} एकनुं^{३८} सरपुं^{३९} दीठउ.^{४०} ते कहि^{४१} राजानि^{४२} मारि^{४३} मारि,^{४४} बाधि^{४५} बाधि.^{४६} पच्छइनुं^{४७} एहुं सूड^{४८} वचन बोले छइ. पच्छइ^{४९} सूड^{५०} राजानुं वचन साभलीनइ^{५१} ए श्लोक भणतुं^{५२} हौउ, ' माताऽप्येका ' ए वि श्लोक.

ते भणी कहुं छुं तु संधाति^{५३} संगति श्रेष्ठ नही ए कथा ते मूर्खद प्रयोजन नहीं जे भणी,

पण्डितोऽपि वरं शत्रुर्मा मूर्खो हितकारकः ।

स्वघार्थे हतश्चैरो वानरेण हतो नृपः ॥ ४३० ॥

जे शत्रु^{१०} पडित होइ तु^{११} वारु, मूर्ख^{१२} मित्र हित करइ तु वारु
नही जिन आपणा बधनइ^{१३} टामि चोर मारु,^{१४} मानरइ^{१५} राजा मारु
दमनक बोल्यु,^{१६} ए कथा किम ? करटक नहि^{१७} छइ,^{१८}

[२०. पंडित शत्रु अने मूर्ख मित्र]

एक गजानु^१ पुत्र, वाणीयानो पुत्र, अनइ मट्टनु^२ पुत्र ए त्रणि^३
मैत्री हई^४ दिहाडी ते निडा करता हीडइ,^५ मुख भोगवइ^६ ते राजानो
पुत्र घोडे न चडट,^७ पारधि न करट,^८ आपणइ राजकर्म न करइ^९
पच्छइ राजाई^{१०} तेन्हें^{११} पुत्रन्हें^{१२} क्रोध कीधउ,^{१३} धिक्कार कीधु^{१४}
पच्छइ^{१५} ते राजाने^{१६} पुत्रि मित्र निहि आगलि कबु पच्छइ^{१७} ते मित्र
कहता हौआ, आपणनइ^{१८} आपणा पिता दिहाडी गाल^{१९} दिइ^{२०} ते दुख
ताही मैत्रीइ^{२१} करी न जाणु^{२२} हबइ^{२३} ताहु दुख सामलीनइ^{२४} दुख्याथा
अन्हे नि 74 B]दि पच्छइ राजानु^{२५} पुत्र बोल्यु,^{२६} अहो अपमान
पामी रहवा योग्य नही, आपण कीही^{२७} जाशु बोल्यु छइ,

वीरव्रतस्य विद्याया पुण्याना शक्तिर्गीलयो ।

परीक्षा मानिना ज्ञेया स्वदेशत्यागत फलै ॥ ४३१ ॥

शूरपणनी परीक्षानु फल, विद्यानु फल, पुण्यनु फल, शक्तिनु फल,
शीलनु फल, एतलाना फलनी परीक्षा आपणो देश छाडीनइ^१
परदेशनइ^२ निपइ^३ ओरी अभिमानी पुरुषने^४

पच्छइ ते सघल^५ मित्र चीतवता हौआ, आपण कुण देश
विपइ^६ जाशु^७ पच्छइ^८ वाणीयानु^९ पुत्र बोल्यु,^{१०} अहो धन बिना
काइ वाडुउ^{११} सिद्धि न पामइ^{१२} ते मणी^{१३} द्रोणाचल^{१४} परित मणी^{१५} जै
तिहाथा^{१६} रत्न आणीनइ^{१७} सर्व मनोरथ पूर्ण करशु पच्छइ^{१८} सघल^{१९} ते
बचन मानीनि^{२०} द्रोणाचल परित मणी चाल्या. तिहा जइ माम्यवशिषी^{२१}

एकेरु अमूल्य रत्न पाग्यु. पन्ठइ तेणइ विमास्युं, आपण ए मार्ग
दुष्टमाहि" ए रत्न लेइ" कुशलि किम जागु" / किम ए रत्न रापगु ?
पन्ठइ भट्टनु" वेदु" बौल्यु, " थहो हु प्रधाननु" पुत्र लु हु तुम्हने"
बुद्धि" हु इ" रत्न लेइ" जागानी. अहो आपणा" आपणा रत्न गलीनइ"
चाले" जिम को सयाती अनइ" चोर न जाणइ." पन्ठइ" एहवु"
मत्र करी भोजनपेला कुलीयामाहि घाली तेणइ" रत्न गल्या ईश करता
एक पुरष परंतनी कंडग पोहमाहिथी" आच्यो. ते रत्न गलता"
देपीनइ" चीनगु" हौउ, हु इणइ" रोहणाचलि घणा दिन रहु" आज
फल पाग्योस. आज" एहना पेट फाडीनइ त्रिणि रत्न लियउ. एहवु
नश्य करी तेर पृठि चालियउ" पृठियो गेल्यु," अहो महापुरषो हु
एरलु" वनमाहि घीह" ३ " तब साधि माहरइ" देशि जाउ. तेहइ"
वनमाहि" एरुद अधवु" वाचता तेह[75 A 'इ" साधि" तेडी
चाल्या पन्ठइ वनमाहि" चालता मार्ग मध्य" मीलना घर. ते मील
अनेक पपीनी" मापानइ जाणइ" अनइ सघला" मीनमाहि" मुपी
ते वनमाहिना" जीम पारवि करी लाच्यो" ते माहि" एक पक्षी"
पाजरामाथो" बोल्यो ते-हु" इह साभली ते मील शङ्कनु विचार
जोई सघला मील गेलावी कहतो हौउ, अहो ए पक्षी एह कहइ
छइ" जे मार्गि" मनुष्य आगइ छइ" ते कन्हइ" रत्न छइ." ते रत्न
घणा" मूलाना" छइ" ते ल्यु," एहु पक्षी कहइ" छइ. पच्छइ" ते
सघला" मील तेन्हु ते वचन साभली" सघला मिली बाटिड जोवा गया.
जोइ" तु" ते च्यार" जण आवइ छइ. ते च्यार पोली मूक्या पण
रत्न न दीठा पन्ठइ" मूक्या" जाता होआ वली ते पपी" तिम" ज
शब्द करना लागु" वली पच्छइ ते मीलि अणान्या, वली गाढा सोधी
मूक्या. वली जेतइ" जाइ तेतरइ" गाढइ" वली शब्द करइ कहितो
होई. वली ते आणी मील" कहतु" हवु, ए पक्षी तब कन्हइ" रत्न कहि

छइ^१ डम रहड^० छट^१ ए केहड^१ जूवु न नोलड^१ ते कीम ॥ पच्छड^१
 ते सधला^१ मोल्या, हुइ^१ तु दीसद पच्छड^१ मील बोलिडं,^१ बली बली
 ए पक्षी^१ कहट^१ उइ^१ ते भणी तुम्हारा^१ पेम्मानि^१ रत्न हुसिइ^१
 ते भणी अहाणड^१ तुम्हारा पेम् फाडी जोटसिद^१ एहवु^१ कही बदी
 पाणइ^१ घाल्या^१ पच्छड^१ ते माहि^१ चउथउ^१ चोर मलिड^१ छइ^१
 ते चीतमतड^१ हौउ, जिगारट^१ ए मील एतलाना पम् फाडतों^१ रत्न^१
 नीकलगि^१ तिगारड माहरयु पण पेट फाडी जोसी तु मृत्यु आव्यु
 बोल्यु छइ,

अवश्यगत्परे प्राणैर्मृत्युकाले महात्मनाम् ।

भवेत् परोपकारश्चेत् सिद्ध्येत् ७५ B ते तदमृत मृतम् ॥ ४३२ ॥

अवश्य ए प्राण तु^१ जाड^१ न तो मरणमालि जु^१ परोपकार
 कीजइ^१ तो ते महाननु^१ मरण^१ परलोक निषड^१ सुप रइ^१

ते भणी ह^१ माहरु^१ पट पहिलु^१ फडावु जिम ठालु देपी^१
 बीजानु^१ पम् न फाडड^१ टम छता^१ एहना जीम राप्यानु^१ पुण्य अनइ^१
 धन राप्यानु पुण्य मुन्हड^१ हुगि^१ पच्छड^१ रात्रि गया^१ पच्छी^१ ते
 सधला मीलि^१ बोलाव्या पट फाडवानी^१ तिगर^१ पहिलु चोर हाथ
 जोडी बोल्युउ,^१ अरो ए माहारा^१ भाईना पट फाडना देपी न सकु
 ते भणी पहिलु माहरु^१ पट फाडी^१ पच्छइ^१ तीणइ मील्यइ ते
 चोरनु पेम् फाडी नोट तो माहि काई न दीडु, रत्न न दीडु पच्छइं^१
 ते मील वृथा ते मारयु जाणी पश्चात्ताप करतों^१ हौउ, कहतो हौउ,
 मइ^१ प पक्षीनड^१ बोल्इ^१ ए मनुष्यनु वृथा पम् फाडु^१ पच्छइ^१
 सधलाना पम् ठाला उट पणु^१ चाणु पच्छड^१ ते त्रिडुनद^१ कस्य, तुम्हारा^१
 पेट ठाला छइ आहुनि परि, तम्हे^१ नाउ पच्छइ ते चाल्या देश ते
 छाडीनइ^१ कोइक^१ नगरमाहि^१ म्या निहा वसुभाग एहे नामि^१ ते

त्रिहुमाहि' तीणइ' श्लोक भण्यु,' 'स्ववधार्थे मृतश्चौर' ते भणी पंडित'
रात्रु गारु.'

पच्छइ तेणइ वाणीआपुत्र' आगलि करीनइ ते रत्न त्रण्य' वेच्या'^{१०}
पच्छ[इ]' घणुं धन आणीनइ ते राजाना पुत्रनइ कह्युं, अहो ए
वाणीआपुत्र भडारी करू, भट्ट ए प्रधान करू पच्छइ आपणइ फटक
घोडा मेली राजानु राज्य लीजट, एहवु तीणइ निश्चय करी घोडा
हाथी पाला रथ मेलवीनइ, धननइ बलि प्रधान मेलीनइ देयना राजाशु
युद्ध करीने राजाने मारीने राजानो पुत्र राजा होउ पच्छइ ते [76-A]
राजा मित्रनइ राज्य चलायानो भार मुर्फी आपण पहिं विलासता सुख
भोगवतो होउ एक वार ते अत पुरमाहिथा'^{११} पाशि'^{१२} घोडहारिमाहिथी'^{१३}
वानर बाध्यो'^{१४} तो' ते-शु रमया नागो जे भणी राजानइ'^{१५} सदा पारेया
मोर शूडा मीढा वानर प्रेय'^{१६} होइ पच्छइ ते वानर तीणे राजाइ पोशी'^{१७}
हलतो कीधो ते वानरनइ'^{१८} सपरा लोफ मानना रागा पच्छइ अति
बाह्य'^{१९} माटइ राजा हाथि'^{२०} पाडु आपइ'^{२१} पच्छइ राजा एक वार
अत पुरमाहि'^{२२} समीपि बाडी छइ' ते'^{२३} माहि बडी पट्टराणी गोलावी'^{२४}
वानर माथि'^{२५} तेडावी'^{२६} ते'^{२७} बाडी बसति नरी अनेक फूल वृक्ष फल्या
रम्य बाडी जोता जोता थावु पच्छइ वानरनइ'^{२८} कहडतो होउ,^{२९} अहो
हु याहा'^{३०} फलना माडया हेठि सूउ छू तु'^{३१} को माहरा शरीरनइ उपद्रव
करइ तेहनइ [सावधानधो] वारि एहवु कहीनइ राजा सूतु'^{३२}
पच्छइ ते राजानइ'^{३३} मस्तक ऊपरि फूल बसतना ऊपड्या माहि'^{३४}
कम्तूरी'^{३५} परिमल एही सुगंध देपीनइ भमरु राजानइ माथइ फूल ऊपरि
बइठउ पच्छइ वानर चीतवतु'^{३६} ए क्रोभ्यु' ए भमरु'^{३७} राजाने डससि.^{३८}
एहवु'^{३९} चीतवी भमरानइ'^{४०} ऊपड्या लागु' वली वली उडाडइ'^{४१}
आवी बइ[सि]'^{४२} तिमरइ'^{४३} क्रोभ्यउ वानर पाडु काढी जिहा माथइ
राजानइ भमरु बइठु तिहा पाडइ करी मारतु होउ भमरा उपरि, पच्छइ
५२३

तेणइ प्रहारि राजानु माथउ वाढउं. पच्छइ तिहा सूतीती जे राणी ते आक्रंद करी चोली, अरे मूर्ख वानर नाहरु राजाइ विश्वास कीधउ इत्तु. ति एहवु पापकर्म जा कीधउं? पच्छइ वानरइ कह्यु, मे ए भमरु उडाड्यु न रहई. ते भणी भमरु [76-B] जाणीनइ घा दीधउ. पच्छइ ते वानर लोके धिकारी पहु काढी मुक्युं.

तिहां वली वसुभाग श्लोक एक पंड करतो हौउ, 'न तु मित्रम-
पण्डितं कार्यं यद्भानरेण नृपो हत ' इति ते भणी हुं कहें छुं, 'पण्डितोऽपि
वरं शत्रु' ए कथा.

वली करटक वोल्हुं,

भेदानां मंत्रकुशल सौहार्दानां विनाशकः ।

प्रमाणं त्वादृशो यत्र न तत्कार्यं शिवं भवेत् ॥ ४३३ ॥

भेद करवानइ^१ तूं डाहुं,^२ मैत्रीनु^३ तु^४ विनाश करइ,^५ जिहा
तु^६ शरपा हुइ^७ तिहा कार्यसिद्धि न हुई.^८

स्थितोऽप्यन्त्यास्त्ववस्थामु नैगकार्यं व्यवस्यति ।

साधुस्तत्कुरुते येन न लोके दूष्यते यशः ॥ ४३४ ॥

साधु^१ जे पुरुष कष्टनट दशाने पाम्यु हुइ तुहि ते अकार्य न
करइ जेणइ आपणु अपयश होटं. वली वोल्हुं छटं,

यदकार्यमनार्यमेव तन्

न बुधस्तन भति प्रयोजयेत् ।

परयापि तृपा प्रवाधितै-

र्न हि रथ्यागतमम्बु पीयते ॥ ४३५ ॥

जे कार्य^१ करवा योग्य न होइं ते कार्य पंडित न करइं^२ जिम
गाढो^३ तरशु^४ हुइं तुहइ^५ को चहुटागाहीनु^६ पाणी को न पीइ.^७ वली,

अकर्तव्यं न कर्तव्यं प्राणैः कण्ठगतैरपि ।

कर्तव्यमेव कर्तव्यं प्राणैः कण्ठगतैरपि ॥ ४३६ ॥

ये^{११} कार्य करवा योग्य न हुइ^{१२} ते^{१३} कंठ^{१४} प्राण आव्या हुइ^{१५}
तोहइ^{१६} सत्पुरपे न करइ^{१७} अनइ^{१८} कार्य करवा योग्य हुइ तु कंठ प्राण
आवइ तुहइ करइ.

पच्छइ^{१९} दमनक करटकनुं न्यायवचन साभली, विप शरपु
अणगमतुं साभली तिहा थकु^{२०} उठी गयु.^{२१} पच्छइ पिगलक सजीवनइं
मारीनइ कोप शम्भा पूठि पश्चात्ताप करतु^{२२} हौउ दमनक आगलि कहितु
हौउ, अहो अन्याय कीधउ जे अति[थि] [७७-A] माहा आत्मा
समान मि मारवु न घटइं मारवु ते अयुक्त कीधउ. ए वचन साधु,

भूम्येकदेशस्य गुणान्वितस्य

भृत्यस्य वा बुद्धिमत प्रणाशे ।

भृत्यप्रणाशो मरणं नृपाणा

नष्टापि भूमि सुलभा न भृत्या ॥ ४३७ ॥

भूमिनी^{२३} वृत्ति लोप अनइ मित्रनु नाश वि दुखद होइं, राजानइ
सेवकना मरण समान भुइ कालंतरि न^{२४} पामीइं.^{२५}

इणी परि पिगलकने धैर्यरहित^{२६} देपीनइ^{२७} दमनक हल हल
कन्हइ^{२८} जै बोल्यु,^{२९} अहो म्वामिन् ए कुण न्याय जे सपत्न द्रोह
करतौ मारीनइ पश्चात्ताप कीजइ^{३०} ? बोल्युं छइ,

पिता वा यदि वा आता पुत्रो वा यदि वा सुहृत् ।

प्राणद्रोहे प्रवृत्त सन् हन्तव्यो मूर्तिमिच्छता ॥ ४३८ ॥

पिता पुत्र भाई सुहृत् एतला द्रोह करे तो मारवा राजानि.

राजा घृणी ब्राह्मण सर्वभक्षी

स्त्री चावशा दुःप्रकृतिश्च पुत्रः ।

प्रेष्यः प्रतीपोऽधिकृतः प्रमादी

त्याज्याः इमे यश्च कृत्यं न वेत्ति ॥ ४३९ ॥

जे^१ राजा दयाल, जे ब्राह्मण सर्व भक्ष करइं,^२ जे स्त्री वश न होई, जे पुत्र दुर्ग्यसनी, मित्र अहित^३ करइ, जे^४ सेवर प्रमादी, जे^५ कृतघ्न होइ, ते^६ एतला त्याज्या. बली,

पृच्छ बालमपि बुद्धिमुत्तमा

गच्छ दूरमपि यत्र नन्दसि ।

मुख्य बल्लभमपि प्रियापर

छिन्दि बाहुमपि दुष्टमात्मन ॥ ४४० ॥

उत्तम बुद्धि बालकइ पूछीइ,^१ जिहा आनंद पामीये तिहा वेगलाइ जैये, जे बल्लभ थकुं^२ प्रिय^३ न करइं^४ ते मुंकीये^५ अनइ संपै^६ डशु^७ जे आपणो हाथ^८ छेदवु.^९

ए राजानो धर्म नही जे हीननी परि पश्चात्ताप कीधइ.^१ जइ बोल्युं छइं,

न मनुष्यप्रकृतिना शस्यं राज्यं प्रशासितुम् ।

ये हि दोषा [१७७-१८३] मनुष्याणां त एव नृपतेर्गुणा ॥ ४४१ ॥

पाधरे मनुष्ये राज्य साधवा शकीये^१ नही, जे बीजा मनुष्यनु^२ दोष तेह^३ ज राजानउ^४ गुण हुइ.^५ बली,

सत्यानृता च परुषा प्रियवादिनी च

हिंसा दयालुरपि चार्धपरा वदान्या ।

नित्यन्यया प्रचुरवित्तसमागमा च

वेश्याङ्गनेन नृगर्भातिशेखरूपा ॥ ४४२ ॥

सत्य बोरइ,^१ जट्ट बोरइ,^२ वठिण बोरइ,^३ प्रिय बोरइं^४ हिंसा

करइ,^{१०} दया करइ,^{११} घनतत्पर, उदार घणु,^{१२} वरुं करइ,^{१३} दिहाडी
घणुं^{१४} आवइ,^{१५} एहा गुण राजानी नीति न्यायना अनइ जे खी वेश्या
होइ तेन्हा होई.

पच्छइ^{१६} करटक पिगलक कन्हइ^{१७} आवीनइ^{१८} तिहां ज दमनकने^{१९}
कहतो हौउ, अहो दमनक तु प्रधानवट न जाणें^{२०} जे तुं^{२१} राजाना
मित्रशुं विरोध करे^{२२} छे^{२३} अनइ^{२४} जे शांत वचने करी सेवक राजा
पहि^{२५} सीपवीई^{२६} ते तुं^{२७} राजा-शुं सेवकने युद्ध [करावइं]^{२८} ते
अन्याय, ते अति युद्ध न कीजइ.^{२९} वील्यु छइ,

धनदस्य तथैव वज्रिगः

पवनस्याथ जलेश्वरस्य च ।

कलहैः खलु खण्डिताः श्रियः

कलहो नित्यजयो न कस्यचित् ॥ ४४३ ॥

कुबेर इंद्र यम वायु वरुण एतलाइंनइं^{३०} कलह^{३१} करनां श्री जाइ.
कलह करतां कहिनइं^{३२} जइं^{३३} न हुई.^{३४}

बह्वपायमुपायधनं दैवास्थितजयाश्रयम् ।

युद्धं क्षयददोषाख्यं जयत्यपुरुषेप्सितम् ॥ ४४४ ॥

युद्ध करता घणानुं^{३५} नाश थाई,^{३६} उपाय जाइ; जय होइ कइं^{३७} न
हुई^{३८} ते दैव अधीन, युद्ध क्षय करइं;^{३९} घणा दोष युद्धनें भला पुरुष [न]
वांच्छई.^{४०} ते भणी ए दोष युद्धने छइ. वली,

शुचयो हितकारिणो विनीताः

प्रतिपक्षक्षयकारिणो ह्यलुब्धाः ।

निवसन्ति नरा गृहेषु येषां

वशमायान्ति न ते नृपा रिपूणाम् ॥ ४४५ ॥

पवित्र हितकारी चतुर [७४-८] अनइ^१ ये शत्रुनें क्षय करवानी^२ बुद्धि होइ, निर्लोमी, जेह^३ राजाने घरे णहा मनुष्य होई ते राजा शत्रुनइ^४ वश न थाई.

नयविद्वरमेक एव बन्धुः न च मूर्खा बहवः सुहृत्प्रतिज्ञाः ।

अमयन्ति हि सन्धिविग्रहं नयनीतिविदो जनान् मूढाः ॥ ४४६ ॥

न्यायने^५ जाणइ^६ एहो एकइ^७ मित्र भलुं पण घणा मूर्ख मित्र काई नहीं; सत्पुरुष अन्यायनो^८ जे कलह तेन्हे फेडई, मूर्ख कलह करइ.^९

हितमेव हि वक्तव्यमरुच्यमपि सर्वथा ।

एकान्तप्रियवादित्वं विरुद्धमनुजीविनाम् ॥ ४४७ ॥

सेवके राजानि^{१०} अणगमत्तु पण हितकारी^{११} बोलखुं, एक^{१२} माहाडुं^{१३} सेवके प्रिय न बोलखुं.

पृष्ठापृष्ठा नरेन्द्रेण प्रियाणि यदि मन्त्रिणः ।

प्रभूरुरहितार्थानि प्रक्षीयेरन्तृपश्रिय ॥ ४४८ ॥

राजाइ^{१४} पूछ्या^{१५} जे प्रधान ते प्रिय ज बोलइ^{१६} अनइ^{१७} अंतर्गत अहित हुइ^{१८} ते राजानी लक्ष्मीने नाश करें.

अनइ राजाइ^{१९} प्रत्येके सघल्य प्रधान पूछ्या अनइ जे बचनि^{२०} हित होइ ते करखुं; जे भणी^{२१} आतिथी अन्याय पण बोलाइ^{२२} बोल्यु-छई,

तलवद् दृश्यते व्योम स्वद्योतो हव्यवाडिव ।

न तलं दृश्यते व्योम्नि न स्वद्योतो हुताशनः ॥ ४४९ ॥

अमयी आकाशमाहि^{२३} तलं दीसइ^{२४} पण तल्यु नथी; अगीयु^{२५} वैश्वानर सरिपु^{२६} दीसइ^{२७} वण वैश्वानर नथी.^{२८}

असत्याः सत्यसंकाशाः सत्याश्चासत्यदर्शनाः ।

दृश्यन्ते विविधा भावास्तस्माद्युक्तं परीक्षणम् ॥ ४५० ॥

केतल जूठा पण साचा सरपुं बोलड," केतल सत्य पण असत्य शरीपा' दीपड," इम अनेक प्रकारना दीसड" ते भणी परिण्या" भली."

ते भणी" अन्यायनु" वचन राजाड न मानवुं. घूर्त जे सेवक ते लोभयी राजानु कार्य विपरी[78-B]न करी नाश करड."

ते भणी राजाट कार्य जोई करवुं. बोल्युं छट,

सुहृद्भिराप्तैरसकृद् विचारितं

स्वयं च बुद्ध्या प्रविचिन्तिताश्रमम् ।

करोति कार्यं ग्लु यः स बुद्धिमान्

स एव लक्ष्म्या यशसा च भाजनम् ॥ ४५१ ॥

जे" राजा आपणा प्रधाननुं वचन विमासी" बुद्धिइ करड" ते राजानी लक्ष्मी घणी वृद्धि पामड" अनट घणु" यश हुइ."

ते भणी राजाड पीयारुं वचन जाणी विचारी बुद्धिमंत" होवुं. अहो को एक प्रदेशि निश्चल थै" चित्तशुं चीतवी" हित अशित" रूड" होइ ते करवु आगलि कार्यनो परिपाक जौवु."

पच्छई ईणा परिं करटक वीनव्यु" जे सिंह ते संजीवकने मारघानो शोर छाडीनड दमनकने प्रधानपणुं आपीनइ आपणपद" राज्य करवु" होउ.

ए प्रथम तंत्र सुंतु जेन्हु प्रथम श्लोक भण्युं,

वर्धमानो महान्मेह सिंहगोवृषयोर्वने ।

जम्बुकेनातिलुब्धेन पिशुनेन निपातितः ॥ ४५२ ॥

ए तंत्रमाहि^१ कथा बन्नीस ३२.

इति^५ पंडितश्रीविष्णुशर्मणा विरचिते पंचाख्यानके राजनीतिशास्त्रे
मित्रमेदं नाम प्रथमं तंत्रं समाप्तम् ॥ १ तस्य भाष्यं श्रीयशोधरेण
कृता ॥ छ ॥

यशोधरीरकृत

पंचाख्यान बालावबोध

तन्त्र १-मित्रभेद

पाठान्तरो

[कथामुख]

[पृ. ३] १ अन्य हप्रो मा नीचे प्रमाणे छे : ॥ [श्री] सर्वज्ञाय ॥ भा-१, ॥ श्रीवीररागाय ॥ इ, ॥ उं नमः श्रीगणपतये ॥ व, ॥ ओ नमः श्रीगणपतये ॥ भा-२. २ सर्वशास्त्र० व भा-२. सुकाय च व. ४ कहइ भा-१ इ व, कहि भा-२. ५ छइ भा-१ इ व, छिइ भा-२. ६ हुं हप्रो. ७ मनुनें हप्रो. ८ बृहस्पतिने भा-१ इ व, बृहस्पतिनि भा-२. ९ शुक्रनें इ व भा-२. १० परा-क्षर इ व भा-२. ११ रिपिनें इ, ऋषिनें व भा-२. १२ व्यासनें भा-१ इ भा-२, व्यासने व. १३ चाणक्यनें भा-१ इ, चाणाक्यनें व, चाणाक्यनि भा-२. १४ अनइ भा-१ इ व, अनिइ भा-२. १५ अनेरा भा-१ इ, अनेराइ व भा-२. १६ ये भा-१ इ. १७ तेहनें हप्रो. १८ कइ हप्रो. १९ छुं हप्रो. २० °अतुलै० भा-१ व भा-२. २१ एहें भा-१ इ व, एहे भा-२. २२ नामे हप्रो. २३ ब्राह्मण हप्रो; शा शब्द पहला भा-१ व अने भा-२ मा 'जे' छे, इ मा 'ये' छे. २४ °माहें भा-१, °माहि व भा-२, °माहिइ. २५ अर्थनं भा-१, अर्थनें इ भा-२, अर्थने व. २६ जोइनइ भा-१, जोइनइ इ, जोइने व, जोइनि भा-२. २७ कहये भा-१ इ, कहिये व भा-२. २८ तीणि भा-१ इ व, तीण भा-२. २९ करीने भा-१ इ, करीनेइ व, करीनिइ भा-२. ३० ये हप्रो. ३१ तेन्हें भा-१ इ, तेहनें व भा-२. ३२ हौउ हप्रो. ३३ कहइ भा-१, कहिये इ व भा-२. ३४ छइ भा-१ इ, छे व भा-२. ३५ दक्षिण भा-१ इ भा-२, दक्षिण व. ३६ मय्ये हप्रो. ३७ महेलारोप्य हप्रो ३८ एहे भा-१, एहे इ, व अने भा-२ मां आ शब्द नथी. ३९ नामें भा-१ इ व, नामि भा-२. ४० छेइ भा-१ भा-२ छइ इ व. ४१ शास्त्रना भा-२. ४२ ये हप्रो ४३ राजान भा-१ इ. ४४ तीणि भा-१ इ व, तीणें भा-२. ४५ सर्व हप्रो. ४६ विद्या० ४७ पारनें भा-१ इ व, पारनि भा-२. ४८ जाणे हप्रो. ४९ एहो हप्रो ५० एहे भा-१ इ, एहें व भा-२. ५१ नामें भा-१ व भा-२, नामे इ. ५२ राजानइ भा-१ इ, राजाने व. ५३ निणि भा-१ इ, निण्य व भा-२. ५४ मूर्ध भा-१ इ, व अने भा-२ मा 'मूर्ध' शब्द नथी. ५५ बहुशक्ति हप्रो. ५६ वीरु व भा-२. ५७ अनेकशक्ति हप्रो. ५८ तिनार् हप्रो. ५९ पृठि भा-१ इ, पच्छी व भा-२. ६० तेह हप्रो. ६१ पुनन्हें भा-१ इ, पुननें व भा-२. ६२ मूर्ध हप्रो. ६३ देखीने व, देखीनि भा-२.

६४ बोलवीनि व, बोलवीनि भा-२ ६५ कहेतौ भा-१ इ, कहतु व. ६६ प्रधान
 हप्रो. ६७ जाणो भा-१ व भा-२, जाणु इ. ६८ छु इ भा-२. ६९ ये भा-१
 इ. ७० माहा हप्रो. ७१ नय्य हप्रो. ७२ पुन हप्रो. [पृ. ४]
 ७३ अने व भा-२. ७४ विवेकन्ह भा-१, ववेक इ, विवेकें व भा-२.
 ७५ जाणो भा-१ भा-२, जाणि इ, जाणे व. ७६ एहा हप्रो. ७७ हौआ हप्रो.
 ७८ छे भा-१ व, इ भा-२. ७९ तेहने भा-१, तेहने व. ८० हु हप्रो. ८१
 देखिने भा-१, देखिने भा-२. ८२ मुंहे भा-१, मुंहे इ व भा-२. ८३
 'निर्वेर' इ भा नथी. ८४ ये भा-१ इ, व अने भा-२ मा आ शब्द नथी. ८५
 करतु भा-१ व भा-२, करतु इ ८६ एहुं हप्रो. ८७ कहे भा-१ व भा-२,
 कहि इ. ८८ युक्त हप्रो ८९ अणज्यो भा-१ इ व, अणज्या भा-२. ९०
 ये भा-१ इ भा-२, ९१ पुन हप्रो ९२ अने भा-१ व, अनि भा-२. ९३
 ज्य्या भा-१ इ. ९४ पछी इ. ९५ मरैइ भा-१, मरे इ व, मरिइ भा-२. ९६
 पुन हप्रो. ९७ अनेइ भा-१, अने व, अने भा-२. ९८ मूर्प हप्रो ९९ ये भा-२.
 १०० ए व भा-२. १ न्यय्य भा-१ इ, न्यय व भा-२. २ पुनमाहि भा-१ इ,
 पुन मध्ये व, पुन मध्ये भा ३ अणज्यो हप्रो. ४ अनइ भा-१ इ, अनि
 भा-२; आ शब्द व भा नथी ५ जम्या इ; आ शब्द व भा नथी. ६ पछी
 भा-१ इ; व भा आ शब्द नथी ७ मरइ भा-१ इ, व भा आ शब्द नथी, आ
 शब्द पछी भा-२ मा 'जे पुन' शब्दो छे ८ बिहि भा-१ इ भा-२, बिहि व.
 ९ थोडु व. १० दुख भा-१ इ भा-२, दुख व. ११ करे भा-१, करै इ,
 करे व, करि भा-२ १२ मूर्प हप्रो. १३ कइ भा-१ व भा-२, कइ इ. १४
 नहीं भा-१. १५ मावापन्ह भा-१, मावापन्हि इ, मातापिताने व, मातापितानि
 भा-२. १६ दुख हप्रो. १७ देइ भा-१ इ व, देइ भा-२, १८ पंडित हप्रो.
 १९ एहुं हप्रो २० कहैइ भा-१, कहइ इ, कहै व, कहिइ भा-२. २१ तीणी
 भा-१ व भा-२, तीणी इ. २२ गाइ भा-१ इ, गाइ व, गाइ भा-२. २३ शुं
 हप्रो. २४ कीजइ भा-१, कीजइ इ, कीजेइ व भा-२. २५ ब्याइ भा-१ इ व,
 जाइ भा-२. २६ नहीं भा-१ इ, नहीं व भा-२. २७ अनइ भा-१, अनइ इ,
 अनइ व. २८ दहाइ भा-१ इव, दूजे भा-२. २९ नहीं भा-१, इ व. ३०
 तिम हप्रो. ३१ तीणि भा-१, तीणि भा-२, तीणि इ, तीणि व. ३२ जणे भा-१,
 जणि इ, व अने भा-२ मा आ शब्द नथी. ३३ पुनेइ भा-१, पुनइ इ, पुने व
 भा-२. ३४ शुं भा-१ इ व, शुं भा-२. ३५ कीजेइ भा-१, कीजेइ इ, कीजे व,
 कीजे भा-२. ३६ पुन हप्रो. ३७ न होइ भा-१ व, न होइ इ, न होयिइ भा-२.

३८ अनेइ भा-१, अनिइ भा-२. ३९ मावापनी इ, मातापितानी व भा-२.
 ४० करड भा-१ इ, करे व भा-२. ४१ छीनो भा-१ इ व. ४२ होइ भा-१ इ
 व, हुए भा-२. ४३ भलो व. ४४ छीन्ह इ; आ श्लोकनी पहेली पंक्तिना
 उत्तरार्धनो अनुवाद व अने भा-२ मा नथी. ४५ रितुदान भा-१. ४६ सीजेइ
 भा-१, सीजइ इ; आ श्लोकनी धीनी अने नीनी पंक्तिनो अनुवाद इ मां नथी; धीनी
 पंक्तिना पूर्वार्धनो अनुवाद व अने भा-२ मा नथी. ४७ अने भा-१. ४८ पुन
 भा-१. ४९ जण्ये भा-१, आ शब्द पछी भा-१ मा 'अने' छे. ५० मरे
 भा-१. ५१ भलु भा-१. ५२ कन्या भा-१ व भा-२. ५३ जणी भा-१ व,
 यणी भा-२; आ शब्द पछीनो भा-१ व अने भा-२ मानो 'ये' वि मा नथी. ५४
 होइ भा-१ व, हुए भा-२. ५५ गर्मने व, गर्मनि भा-२. ५६ विपे व, विधि
 भा-२. ५७ पुन भा-१ व भा-२. ५८ नावेइ भा-१, नावे व भा-२. ५९
 भलु भा-१, भलो व भा-२. ६० अनेइ भा-१ भा-२, अनइ इ व. ६१ धनाब्ज
 हप्रो. ६२ 'घणु' हप्रो मा नथी. ६३ एहोइ भा-१, हुइ इ; व अने भा-२ मां
 आ शब्द के तेनुं पाठान्तर नथी. ६४ अने भा-१, अनि इ, अनइ व, अने भा-२.
 ६५ बलवंत भा-२. ६६ एहोइ भा-१, हुइ इ; व अने भा-२ मा आ शब्द के
 तेनुं पाठान्तर नथी पण वि मा नथी एवा 'एतला छता' ते बने प्रतोमां 'बलवंत'
 शब्द पछी मले छे. ६७ काई हप्रो. ६८ नहीं हप्रो. [श्र. ५] ६९ घणे भा-१,
 घणि भा-२. ७० पुन भा-२. ७१ जणे भा-१, जणिइ भा-२. ७२ हु हप्रो.
 ७३ कवल भा-१, केवल इ व भा-२. ७४ होई भा-१, हुई इ, होइ व भा-२.
 ७५ पंह भा-१, पहि इ, पंह व भा-२. ७६ मुपुन भा-१ इ, सपुन व भा-२.
 ७७ भलु इ. ७८ जेन्हि इ, ये भा-२. ७९ सचलु भा-१ इ, सर्व व भा-२; व
 अने भा-२ मा 'सर्व कुल' ए प्रमाणे शब्दन्म छे. ८० अवलंवीनेइ भा-१, अव-
 लंवीनेइ इ भा-२, अवलंवीनेइ व. ८१ मिश्राम हप्रो. ८२ पामेइ भा-१, पामे
 व, पामइ इ भा-२. ८३ प्रवानने भा-१ व, प्रधाननि भा-२. ८४ कहेइ भा-१,
 कहइ इ, कहे व भा-२. ८५ छे व, छे भा-२. ८६ कोइ व भा-२. ८७
 एहो भा-१ व भा-२. ८८ छे भा व भा-२, छइ इ, भा-१ मा 'छे' पछी 'ए'
 छे. ८९ ये भा-२. ९० मान् भा-१ इ व. ९१ पुनहे भा-१, पुनहइ इ,
 पुनने व भा-२. ९२ उन्मार्गि भा-१ इ भा-२. ९३ जाता इ व. ९४ थिकां
 व, धका भा-२. ९५ न्यायशास्त्रनु इ, न्यायशास्त्रने व, ज्ञायशास्त्रनु भा-२. ९६
 उपदेश भा-१ इ, उपदेशे व, उपदेशे भा-२. ९७ तीणे भा-१, तीणि इ; व अने
 भा-२ मा आ शब्द के तेनुं पाठान्तर नथी. ९८ बरी भा-१ व भा-२. ९९

નવુ ડ. ૧૦૦ દિ ડ, યે વ મા-૨. ૧ પાર્મીયે મા-૧ વ મા-૨ ડ. ૨ સર્વી ડ.
 ૩ પાર્મીયે મા-૧ મા-૨, પાર્મીયે વ, પાર્મી ડ. ૪ જિમ હપ્રો. ૫ એકેઈ મા-૧,
 એકેઈ ડ, એક વ, મા-૨ માં આ શબ્દ નથી. ૬ યે મા-૨. ૭ મણિ હપ્રો. ૮
 તે હપ્રો. ૯ દરિદ્રનહે મા-૧, દરિદ્રનઈ ડ, દરિદ્ર વ મા-૨. ૧૦ ફેડેઈ મા-૧ ડ
 વ, ફેડેઈ મા-૨. ૧૧ એકેઈ મા-૧, એકેઈ ડ, એક વ મા-૨; વ અને મા-૨ માં
 'એક' પછી 'પુત્ર' નથી. ૧૨ અનિ વ મા-૨. ૧૩ શુદ્ધ હપ્રો., આ શબ્દ પછી
 હપ્રોમા 'અનઈ' છે. ૧૪ રડો મા-૧ વ મા-૨, રડુ ડ. ૧૫ દ્વાં મા-૨.
 ૧૬ તીળે મા-૧ વ મા-૨, તીળઈ ડ. ૧૭ આરમું હપ્રો. ૧૮ હપ્રો મા 'કુલ
 સપલુ' એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે, આ બે શબ્દ વચ્ચેનો વિ માનો 'જે' હપ્રો માં નથી.
 ૧૯ શોમાવીયે મા-૧, શોમાવીયે ડ વ મા-૨. ૨૦ જિમ હપ્રો. ૨૧ જે મા-૨.
 ૨૨ મોટુ ડ; વ અને મા-૨ માં આ શબ્દ નથી; મા-૧ અને ડ માં 'મોટું મોટી' એ
 પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૨૩ તીળે મા-૧ વ મા-૨. ૨૪ વ અને મા-૨ માં 'હાર'
 પછી 'સપલો' શબ્દ છે. ૨૫ શોભડ મા-૧ ડ, શોમારીયે વ મા-૨. ૨૬ પ્રધાન
 હપ્રો. ૨૭ એહું મા-૧ ડ, એહૂ વ, એહું મા-૨. ૨૮ સર્વે હપ્રો. ૨૯ શુનનુ
 મા-૨. ૩૦ વાઈ વ. ૩૧ ચીત્તિવો મા-૧ મા-૨, ચીત્તિવી વ. ૩૨ જાળે મા-૧
 વ મા-૨, જીળઈ ડ. ૩૩ પુનનહે મા-૧, પુત્રનઈ ડ, પુનને વ મા-૨. ૩૪ હોઈ
 હપ્રો. ૩૫ અને મા-૧, અનઈ ડ, અનઈ વ. ૩૬ રૂતિનહે મા-૧, વ મા-૨.
 ૩૭ વંકિત હપ્રો, અન્ય હપ્રોમાં 'વંકિત' પહેલાં 'પાશરાત' શબ્દ છે. ૩૮ છે
 મા-૧ વ મા-૨. ૩૯ તેહને મા-૧, તેહનઈ ડ, તેહને વ મા-૨. ૪૦ કહો મા-૧
 મા-૨. ૪૧ માહરા મા-૧, મહરા ડ, માહ્રા વ મા-૨. ૪૨ પુનનહે મા-૧ ડ,
 પુત્રને વ મા-૨. ૪૩ માહ્રો મા-૧ ડ, માહ્રો વ મા-૨. ૪૪ સિદ્ધિ હપ્રો. ૪૫
 તિહા હપ્રો. [પૃ. ૬] ૪૬ પ્રધાન હપ્રો. ૪૭ ચોલેતા મા-૧. ૪૮ હૌમા
 મા-૧, વ મા-૨, હૌમા ડ. ૪૯ રાજન મા-૧ ડ મા-૨, રાજન વ. ૫૦ મળતા
 હપ્રો. ૫૧ ભાળે હપ્રો. ૫૨ તોહેઈ મા-૧ ડ, તોહે વ મા-૨. ૫૩ થોટું મા-૧,
 વ, થોટુ ડ, થોટું મા-૨. ૫૪ થોટું મા-૧ ડ વ. ૫૫ જાળીઈ મા-૧ ડ,
 જાળીયે વ મા-૨. ૫૬ પચ્છે મા-૧, પચ્છઈ ડ વ, પચ્છઈ ડ વ, પચ્છઈ મા-૨.
 ૫૭ ધર્મશાસ્ત્ર હપ્રો. ૫૮ અનઈ મા-૧, અનઈ ડ મા-૨, અનઈ વ. ૫૯ જાળીયે
 મા-૧ વ મા-૨, જાળીઈ ડ. ૬૦ તિવાર હપ્રો. ૬૧ પછી હપ્રો. ૬૨ શુદ્ધિનો
 મા-૧, શુદ્ધનુ ડ, શુદ્ધિ વ મા-૨. ૬૩ હોઈ મા-૧ વ મા-૨, હુઈ ડ. ૬૪
 'વત્રી' પછી મા-૧ અને ડ માં 'તેહ' અને મા-૨ અને વ માં 'તે' શબ્દ છે.
 ૬૫ પ્રધાનમાહિ મા-૧ ડ, પ્રધાનમાહિ વ, પ્રધાનમાહે મા-૨. ૬૬ એહું

મા-૧ ઇ; વ અને મા ૨ માં આ શબ્દ નથી. ૬૭. નામેં મા-૧ વ મા-૨, નામિ ઇ. ૬૮ પ્રધાન મા-૧ ઇ; 'જે પ્રધાન તે' આ શબ્દ વ અને મા-૨ માં નથી. ૬૯ ઘોલતુ ઇ. ૭૦ હુડ ઇ. ૭૧ રાજન; આ શબ્દ પછી વિ માં નો 'મનુષ્યનુ જીવિતવ્ય'.....થી શરૂ કરી, '..... ઉદ્વન્ટ છાંહીનિ દુઘની પ્રહ્મ' એ ભાગ ('અનન્તપારં કિલ શબ્દ-શાસ્ત્ર' એ શ્લોક અને તેનો અનુવાદ પણ) વ અને મા-૨ માં નથી. ૭૨ મનુષ્યનેં મા-૧ ઇ. ૭૩ જીવિતવ્ય મા-૧ ઇ. ૭૪ ઘણું મા-૧ ઇ. ૭૫ થોહું મા-૧ ઇ. ૭૬ જાણીયે મા-૧, જાણીય ઇ. ૭૭ અનેઈ મા-૧, અનઈ ઇ. ૭૮ મળી મા-૧ ઇ. ૭૯ એહ મા-૧ ઇ. ૮૦ પુનન્હેં મા-૧ ઇ. ૮૧ જ્ઞાનેઈ મા-૧, જ્ઞાનનઈ ઇ. ૮૨ અર્થિ મા-૧ ઇ. ૮૩ કાર્ડ મા-૧, કાર્ડ ઇ. ૮૪ થોહું મા-૧, થોહુ ઇ. ૮૫ અને મા-૧ ઇ. ૮૬ છુદિ મા-૧ ઇ. ૮૭ કરેડ મા-૧, કરઈ ઇ. ૮૮ એહું મા-૧ ઇ. ૮૯ ચીતવો મા-૧, ચીતવ ઇ. ૯૦ વહે મા-૧ ઇ. ૯૧ નુ મા-૧ ઇ. ૯૨ અનઈ મા-૧, અનઈ ઇ. ૯૩ મનુષ્યનુ મા-૧ ઇ. ૯૪ થોહો મા-૧, થોહુ ઇ. ૯૫ અનઈ મા-૧ ઇ. ૯૬ નિફલ મા-૧ ઇ. ૯૭ છાંહીનઈ મા-૧ ઇ. ૯૮ પ્રહીયે મા-૧ ઇ. ૯૯ જિમ મા-૧ ઇ. ૧૦૦ ઉદક મા-૧ ઇ. ૧ છાંહીનેઈ મા-૧ ઇ. ૨ દૂધનેં મા-૧ ઇ. ૩ પ્રહ્મ મા-૧, પ્રહેઈ ઇ. ૪ આહી ઇ; 'તે મળી આહી' આ શબ્દ વ અને મા-૨ માં નથી. ૫ વિષ્ણુશર્મા મા-૧ ઇ. ૬ એહ મા-૧ ઇ મા-૨, એહ વ. ૭ નામેં હપ્રો. ૮ બ્રાહ્મણ મા-૧ ઇ વ, પ્રાહ્મણ મા-૨. ૯ છે મા-૧ ઇ, છિઈ મા-૨. ૧૦ તીર્થે મા-૧, તીર્ણિ ઇ; 'તેણિ અનેક વિશા પુન સમરપો.' વિ નો અહીં મુધીના વાક્ય મા-૨ અને વ માં નથી. ૧૧ વિદ્યાર્થી મા-૧. ૧૨ મળાવી મા-૧. ૧૩ છી ઇ; મા-૧ માં આ શબ્દ નથી. ૧૪ પ્રસિદ્ધ મા-૧ ઇ. ૧૫ છેઈ મા-૧ ઇ. ૧૬ તેન્હેં મા-૧ ઇ. ૧૭ નય્ય મા-૧ ઇ. ૧૮ સમર્પો મા-૧, સમર્પુ ઇ. ૧૯ આ શબ્દ વ અને મા-૨ માં નથી. ૨૦ એ મા-૧ ઇ; આ શબ્દ વ અને મા-૨ માં નથી. ૨૧ પુનન્હેં મા-૧ ઇ; વ અને મા-૨ માં આ શબ્દ નથી. ૨૨ નિથેં મા-૧ ઇ વ, આ શબ્દ મા-૨ માં નથી. ૨૩ મતિર્મત વ મા-૨. ૨૪ કરશે મા-૧ ઇ વ, કરશિ મા-૨.

૨૫. વિ મા નો 'તે અમર સત્તિરાજા.....' થી શરૂ કરી, 'રાજા પ્રતિ યોદ્યતો હીરં.....' ત્યાં મુધીનો ભાગ વ અને મા-૨ માં સક્ષિતરૂપે નીચે પ્રમાણે છે: (નીચે આપેલો પાઠ વ નો છે અને સાચે જ કૌંમ્યા મા-૨ ના પાઠાન્તરો છે.)

‘पछइ [पच्छिद्] राजाट् ब्राह्मणे तेही कछुं [कछूं] ले माह्ता पुन मणावी
निष्पन [निःस्पन्न] करि निवारि [निवारि] ब्राह्मण बुर्याँ.’

२६ अमरदाकि भा-१ इ. २७ प्रधाननुं इ भा-१. २८ विष्णुशर्मा भा-१
इ. २९ ब्राह्मणनें भा-१, ब्राह्मणने इ. ३१ कहितौ भा-१. ३२ होउ भा-१,
हूउ इ. ३३ ब्राह्मण भा-१ इ. ३४ तुं भा-१ इ. ३५ महामति भा-१.
३६ छैं भा-१, छइ इ. ३७ कृपा भा-१ इ. ३८ करिनेइ भा-१, करीनइ इ.
३९ पुन इ. ४० निष्पन्इ इ. ४१ होई भा-१ इ. ४२ निम भा-१, इ.
४३ करबुं भा-१, इ. ४४ हुं भा-१, हु इ. ४५ तून्हें भा-१, तून्हइ इ. ४६
आपेश भा-१ इ. ४७ एहुं भा-१. ४८ राजानुं भा-१ इ. ४९ वचन भा-१
इ. ५० मामलीनइ इ. ५१ चित्तमाहि इ. ५२ चीनवनो भा-१ इ. ५३ हउ
इ. ५४ हुं भा-१. ५५ कुमारन्हें भा-१, कुमारन्हें इ. ५६ उद्धतन्हें भा-१
इ. [पृ. ७] ५७ किम इ. ५८ न्यायमार्गनेइ भा-१, न्यायमार्गनइ इ.
५९ विपेइ भा-१, इ. ६० प्रवर्ताविशि भा-१, इ, प्रवर्ताविशि इ. ६१ जो
भा-१ इ. ६२ एहन्हें भा-१ इ. ६३ न्यायमार्गनइ इ ६४ विपे इ. ६५
नहीं इ. ६६ प्रवर्तावुं इ. ६७ तो भा-१, इ. ६८ पडिननी भा-१ इ. ६९
कृत्तिनो भा-१ इ. ७० होशि भा-१, होशि इ. ७१ अनइ भा-१ इ. ७२
न्यायशास्त्र भा-१ इ. ७३ सीरंजि भा-१ इ. ७४ भा-१ अनइ भा-१ ‘अनइ’
नयी. ७५ माहुं भा-१ इ. ७६ अनइ भा-१ इ. ७७ निज्य भा-१ इ. ७८
हुई भा-१ इ. ७९ करइ इ. ८० एहुं भा-१, एहु इ. ८१ चित्तमाहि भा-१
इ. ८२ विमार्शनीइ भा-१, विमार्शनीइ इ. ८३ बोलनो भा-१ इ. ८४
हौउ भा-१, हौइ इ. ८५ राजन् भा-२ व इ. ८६ माहुं इ भा-२. ८७
सामली व, सामलु भा-२ ८८ हुं इ व भा-२. ८९ विशनु भा-२. ९०
म इ. ९१ करइ व भा-२. ९२ हुं इ व भा-२. ९३ तम्हारी इ व. ९४
पृति इ व भा-२. ९५ ए व भा-२. ९६ पुम्हरे इ, पुतनि व, पुत्रने भा-२.
९७ छइ व भा-२. ९८ मज्ये व भा-२. ९९ न्यायशास्त्रन्हें इ व, न्याय-
शास्त्रनि भा-२. १०० जाण्ना इ व भा-२. १ करइ व भा-२. २ माहुं
इ व भा-२. ३ नाम इ व भा-२. लाहुं इ व भा-२. ४ पणूं भा-२.
६ हुं इ व, हु भा-२. ७ कहुं इ व, कहुं भा-२. ८ भाग्नो इ, माहरो व भा-२.
९ मिहनाइ इ व भा-२. १० हुं इ व भा-२. ११ पन्टुइ इ व भा-२.

૧૨ ચોલતો ઇ વ મા-૨. ૧૩ બુદ્ધિન્ટે ઇ, બુદ્ધિનેં વ, બુદ્ધિનિં મા-૨. ૧૪ વાઈ ઇ વ મા-૨. ૧૫ અગાવ્ય ઇ વ મા-૨. ૧૬ મૂન્ટેં ઇ, મૂન્ટે વ મૂન્ટેં મા-૨. ૧૭ અડી ઇ વ મા-૨. ૧૮ ચર્પે ઇ વ મા-૨. ૧૯ તીળેં ઇ મા-૨, તીળિં વ. ૨૦ નિવર્ત્યાં ઇ, નિવર્ત્યાં વ મા-૨. ૨૧ મળીં ઇ, તેથી મા-૨, વ મા આ શબ્દ નથી. ૨૨ માદ્રેદ ઇ, માદ્રે વ મા-૨. ૨૩ ધનેં ઇ વ મા-૨. ૨૪ પ્રયોજન ઇ વ મા-૨. ૨૫ નહીં ઇ વ મા-૨. ૨૬ પળિં વ. ૨૭ તારી મા-૨. ૨૮ °સિદ્ધિને ઇ વ, °સિદ્ધિનેં મા-૨. ૨૯ હું ઇ; વ અને મા-૨ મા આ શબ્દ નથી. ૩૦ વાળીળો ઇ વ, વાળીળુ મા-૨. ૩૧ કરેશિ ઇ વ મા-૨. ૩૨ રાજન્ ઇ વ મા-૨. ૩૩ દિવસ ઇ વ મા-૨; આ શબ્દ પહેલાં ઇ અને વ માં ‘આજનો’ અને મા-૨ મા ‘આજનુ’ શબ્દ છે. ૩૪ મુંકો ઇ મા-૨, મુંકિ વ. ૩૫ હું ઇ વ મા-૨. ૩૬ મથ્યેં ઇ. ૩૭ તમ્હારા વ મા-૨. ૩૮ પુનન્ટે ઇ, પુનનઃ વ, પુનનેં મા-૨. ૩૯ જાયશાસ્ત્ર મા-૨. ૪૦ જાળે ઇ મા-૨, જાળઃ વ. ૪૧ તૌ વ. ૪૨ તમ્હે ઇ, મા-૨; આ પંક્તિ વ અને મા-૨ મા અનુનમે નીચે પ્રમાણે અહીંથી પૂરે થાય છે :

‘વિષ્ણુશર્માન્ય માન દેવું ’ ‘મુન્ટેં વહુમાન દેવું.’

૪૩ મૂન્ટેં ઇ. ૪૪ માન ઇ. ૪૫ દેવાન્ટે ઇ. ૪૬ હો ડ. ૪૭ ઇહી ઇ વ મા-૨. ૪૮ વ્રાહ્મણની ઇ, વ્રાહ્મણની વ મા-૨. ૪૯ અસમાવ ઇ, અસમાવ્ય વ મા-૨. ૫૦ સામલીનઃ ઇ વ મા-૨. ૫૧ હર્ષિત ઇ વ મા-૨. ૫૨ થકો ઇ વ, થકુ મા-૨. ૫૩ વિસ્મયનેં ઇ, વિસ્મય વ મા-૨. ૫૪ પર્મીનેં ઇ. ૫૫ પુનન્ટે ઇ વ, પુનનઃ મા-૨. ૫૬ વ્રાહ્મણનેં ઇ, વ્રાહ્મણનઃ વ, વ્રાહ્મણનેં મા-૨. ૫૭ સમર્પતી ઇ, સમર્પતી ઇ મા-૨. ૫૮ હૌઝ ઇ વ મા-૨. ૫૯ પછઃ ઇ વ, પછિઃ મા-૨. ૬૦ મુરન્ટેં ઇ, મુલ્લ વ મા-૨. ૬૧ વિષ્ણુશર્મા ઇ. ૬૨ પુનન્ટેં ઇ, પુનન વ મા-૨. ૬૩ આળેઃ ઇ, આળા વ મા-૨. ૬૪ ગૃહ-નઃ ઇ, ઘરનઃ વ, ઘરનેં મા-૨. ૬૫ વિષે ઇ, વિષિં વ, વિષેં મા-૨. ૬૬ લેઈનેં ઇ મા-૨, લેઈનિં વ. ૬૭ કૃપાનઃ ઇ, કૃપાનેં વ, કૃપાનેં મા-૨. ૬૮ અર્થિં ઇ વ મા-૨. ૬૯ નામે ઇ વ મા-૨. ૭૦ વીજ્ઞું ઇ, વીજું વ, વીજુ મા-૨. ૭૧ નામે વ, નામે મા-૨. ૭૨ વીજું ઇ, વીજૂ વ. ૭૩ ચોપું ઇ વ, ચુપું મા-૨. ૭૪ પાચમુ ઇ વ મા-૨. ૭૫ રચીનઃ વ મા-૨. ૭૬ વ અને મા-૨ મા નથી. ૭૭ પુન ઇ વ મા-૨. ૭૮ મળ્યાલ્યા મા-૨. ૭૯ રાજપુત્ર ઇ વ મા-૨. ૮૦ વ અને મા-૨ મા નથી. ૮૧ પાચ ઇ. ૮૨ આ શબ્દ પછી ઇ વ મા-૨ માં પં ૨૫

‘આચાર્ય’ શબ્દ છે ૮૩ મળીનહ ઇ વ મા-૨ ૮૪ છ-૬ વ મા-૨ ૮૫ મયે ઇ વ મા-૨ ૮૬ વ્યુપજ્ઞ ઇ વ મા-૨ ૮૭ સમય વ મા-૨ ૮૮ પૃથિ-વીમાર્તિ ઇ, પૃથ્વી મય્યે વ, પૃથ્વી મય્યે મા-૨ ૮૯ પચાચાર્ય ડ વ મા-૨ ૯૦ નામ ઇ વ ૯૧ પ્રવર્તુ ઇ, પ્રવર્તતુ વ, પ્રવર્તતુ મા-૨, આ શબ્દ પછી વ અને મા-૨ મા ‘હોડ’ છે ૯૨ વાલ્કની વ ૯૩ બુદ્ધિનેહ ઇ, બુદ્ધિની વ મા-૨ ૯૪ આ શબ્દ વ અને મા-૨ મા છે, પછીનો ‘અરિય’ ડ વ મા-૨ મા છે, ૯૫ પ્રવત્યુ ડ, પ્રવત્યુ વ, પ્રવત્યુ મા-૨ [પૃ ૮] ૯૬ ચેઢ વ મા-૨ ૯૭ પુષ્પ ઇ વ મા-૨ ૯૮ મય્યે ઇ વ મા-૨ ૯૯ એડ વ મા-૨ ૧૦૦ નીતિ-શાસ્ત્રનેહ ઇ, નીતિશાસ્ત્રનિ ઘ, નીતિશાસ્ત્રનિહ મા-૨ ૧ દિહાર્દ મા-૨ ૨ મળે ઇ વ, મળિહ મા-૨ ૩ સામલ ડ વ મા-૨ ૪ પુરુષ ઇ વ મા-૨ ૫ દ્વિધી ડ, દ્વિધી ઇ વ મા-૨, આ શબ્દ પછી વ મા ‘પણિ’ અને મા-૨ મા ‘પણ’ શબ્દ છે ૬ પામ ઇ વ મા-૨ ૭ પછે ઇ વ, પછિ મા-૨ ૮ આ શબ્દ વ અને મા-૨ મા નથી ૯ મનુષ્ય ડ, વ અને મા-૨ મા આ પછિ આ પ્રમાણે પૂરી થાય છે ‘મનુષ્યમાહિ ત્રિમ પામ’ ૧૦ એતલ ઇ મા-૨, એતલુ વ ૧૧ વર્થાનુ ડ, તથાનુ વ મા-૨ ૧૨ મુલ ઇ વ મા-૨

[પહેલું તંત્ર-મિત્રભેદ]

[૧ ૧]

[સિંહ અને વલ્લહ—મુગ્ય કથા]

૧ હિવે ઇ, હવે વ મા-૨, વળી ઇ મા ‘એ’ છે ૨ મય્ય વ, મય્ય મા-૨ ૩ વ અને મા-૨ મા ‘પ્રથમ’ પછી ‘તત્ર’ શબ્દ છે ૪ નામે ડ વ મા-૨, પછી વ અને મા-૨ મા અનુસ્મે ‘છેડ’, ‘છેડ’ શબ્દ છે ૫ ચે ઇ વ મા-૨ ૬ આરમીયે ડ આરમીયે વ મા-૨ ૭ છડ ઇ વ, છિટ મા-૨ ૮ જેહો ડ, તેહનુ વ મા-૨ ૯ પહિગે ઇ, પ્રથમ વ મા-૨ ૧૦ પ્રથમેન ૧ મા-૨ ૧૧ મય્યે ઇ મા-૨, મય્યે વ ૧૨ અનેડ ઇ ૧૩ ચલ ડ વ મા-૨ ૧૪ બુહુન ડ, ચિહુનિ વ, ચિહુનિ મા-૨ ૧૫ પ્રીતિહ વ મા-૨ ૧૬ અનેડ ઇ, વ અને મા-૨ મા આ શબ્દ નથી ૧૭ લોમીયું વ, લોમીયુ મા-૨ ૧૮ ચે મા-૨ ૧૯ ત્રીયા વ મા-૨ ૨૦ ત્રિં મા-૨ ૨૧ પૂવે ઇ, પૂવે વ મા-૨ ૨૨ સામર્ત્યે ઇ ૨૩ છડ ઇ, છેડ વ મા-૨ ૨૪ મય્ય વ મા-૨ ૨૫ ઉદે ઇ, વ મા-૨ મા આ શબ્દ નથી ૨૬ નામે ઇ વ મા-૨ ૨૭ છડ ડ વ, ડ મા-૨

२८ मध्ये ड व; मध्य भा-२. २९ सन्मार्गि इ व. ३० धनने इ व, धनने भा-२. ३१ उपार्जतो इ व भा-२. ३२ व अने भा-२ मा नथी ३३ वर्द्धमान इ व भा-२. ३४ नामे ड व भा-२. ३५ वाणीयानइ इ, वाणीयानेइ व, वाणीयाने भा-२. ३६ पुन इ व भा-२. ३७ हौड इ व भा-२. ३८ वर्द्धमानन्हे इ, वर्द्धमानने व, वर्द्धमानने भा-२. ३९ रात्रि इ व भा-२. ४० व अने भा-२ मा नथी ४१ क्रिवारेकें इ, क्रिवारें एक व भा-२. ४२ ऊपनी इ व भा-२. ४३ चित्तमाहिं इ, चित्तमाहें व भा-२. ४४ जोहर इ, जोहे व, जोहे भा-२. ४५ घणुं इ व, घणू भा-२, भा-२ मा 'घणू धन' ए प्रमाणे शब्दक्रम छे. ४६ छड इ, होइ व, हुये भा-२. ४७ तोहड इ, तोहे व भा-२. ४८ चीतववा इ, चीनव्या भा-२. ४९ अनड इ, अने व, भा-२ मा नथी. ५० ते इ व भा-२. ५१ ऊराय इ. ५२ करवा व भा-२. ५३ अनइ इ, व भा-२ मा नथी. ५४ रहे इ, व भा-२. ५५ ये इ. ५६ वस्त भा-२. ५७ पामी इ व भा-२. ५८ होइ इ, होइ व भा-२. ५९ पामीवाने इ, पामवानो व, पामवाना भा-२. ६० वरवो इ व भा-२. ६१ अनड व भा-२; इ मा नथी. ६२ पानी इ व भा-२. ६३ होइ इ व भा-२. ६४ तेन्हु इ, तेहनुं व, तेहमो भा-२. ६५ यत्न भा-२. ६६ करवुं इ व भा-२. ६७ घणुंइ, घणू व भा-२. ६८ हौइ इ, होइ व भा-२. ६९ अनड इ व भा-२. ७० रुडि इ. ७१ परि इ, परं व भा-२. ७२ रापीये इ व भा-२. ७३ नहिं इ व. ७४ तो इ व भा-२. ७५ विणसड इ, वणसे व भा-२. ७६ अनइ इ व भा-२. ७७ सार्चीये इ, साचवीये व भा-२. ७८ तो इ व भा-२. ७९ थोडु थोडु इ, थोडे थोडे व, थोडे थोडे भा-२. ८० आविलीनी व, आमलानी भा-२. ८१ परे इ. ८२ रुद्धि इ व भा-२. ८३ पामड इ व, पामे भा-२. ८४ अनेड इ, व भा-२ मा नथी. ८५ वावरयो धरो इ, वावरयधु व, वावरयधुं भा-२. ८६ काजलनी इ. ८७ परि इ, परि व भा-२. ८८ थोडुं थोडुं भा-२. ८९ करता इ व भा-२. ९० घणु व, इ घणुं भा-२. ९१ शाच्यो इ, यान्नु व, साच्यु भा-२. ९२ होइ इ व भा-२. ९३ तोहे व भा-२. ९४ पृटइ इ पृटे व, पृटे भा-२. ९५ अनड व भा-२; इ मा नथी. ९६ कहे इ व भा-२. [पृ. १०] ९७ जे इ व भा-२. ९८ धनिं इ, धने व, धने भा-२. ९९ साधीयेइ इ, साधीये व भा-२. १०० इ व भा-२ मा नथी. १ धने इ व भा-२. २ साधीये इ व भा-२. ३ बुद्धिमंति इ, बुद्धिवंते व भा-२. ४ मोडि इ मोटो व मोट भा-२. ५ यत्न इ, यन्नेइ व, यनेइ भा-२.

‘यन्’ पछी व अन भा-२ मा ‘एक’ नथी. ६ माधवुं ड व भा-२. ७ ये ड, जे व भा-२. ८ पुष्पनइ ड व, पुरपनइ भा-२. ९ होइ ड व भा-२. १० तेन्हइ ड, तेहने व, तेहनि भा-२. ११ याड ड व भा-२. १२ केन्हइ ड १३ तेन्हे ड व, तेहनिइ भा-२. १४ भाइ ड व भा-२. १५ होइ ड; पछी ड मा ‘अनेइ’, व भा-२ मा ‘अनइ’ छे. १६ येन्हे ड, जेहने व. १७ पाचमाहे व भा-२. १८ व भा-२ मा नथी. १९ बहीपइ ड, बहीप व भा-२. २० अनेइ ड, अने व, अनइ भा-२. २१ केन्हइ ड; व भा-२ मा नथी. २२ ‘धन’ पछी व भा-२ मा ‘होइ’ छे. २३ मेन्हु ड, तेहनुं व भा-२. २४ जीबिनव ड, जीरिनव्य व भा-२. २५ प्रमाण ड व भा-२. २६ धनने ड व भा-२. २७ बांछना ड व भा-२. २८ ये ड. २९ पुगइ ड व भा-२. ३० तीगे ड, तीगे व, तीगे भा-२. ३१ ये ड भा-२; व मा नथी. ३२ आगलि ड व भा-२. ३३ उहीरे ड व भा-२. ३४ राखी व भा-२. ३५ कहे ड व, कहि ड भा-२. ३६ मकर व भा-२. ३७ कहें ड व भा-२. ३८ दान ड, दानप्रकार व भा-२. ३९ कहें ड, कहें व भा-२. ४० मण्डु ड, मण्डु व भा-२. ४१ शिप ड व भा-२. ४२ कहे ड व भा-२. ४३ छगुति ड व भा-२. ४४ कहें ड, कहें व भा-२. ४५ धनादने ड, धनादने व, धनादनेइ भा-२. ४६ लोकि ड, लोके व भा-२. ४७ परव भा-२. ४८ धाइ ड व भा-२. ४९ अनइ ड व भा-२. ५० दरिद्रनि ड, दरिद्रनि व भा-२. ५१ तेहे व भा-२. ५२ थाइ ड व भा-२. ५३ पनाछी ड भा-२; पनाछी व. ५४ ये ड व भा-२. ५५ गपले ड, गपलेखी व भा-२. ५६ पत्नी व. ५७ धनादने ड व भा-२. ५८ रिउं ड व भा-२; व अन भा-२ मा ‘गपग विरेइ’ ए प्रमाणे शब्दम छे. ५९ छाजे ड व, छाजे भा-२. ६० मिन ड व भा-२. ६१ परैयथी ड व भा-२. ६२ छाजे ड, छाजे व, छाजे भा-२. [पृ. ११] ६३ ये ड भा-२; व मा आ ओइ छे, एन मेनो अनुसाइ नथी. ६४ पुगइ ड भा-२. ६५ पूजा ड भा-२. ६६ सोम्य ड भा-२. ६७ होइ ड भा-२. ६८ अने ड, अनइ भा-२; ड मा पछी ‘ने’ छे. ६९ एरने ड भा-२. ७० अने ड; भा-२ मा आ ओइनी पहि पणिना उग्या होले अनुसाइ नथी. ७१ ये ड. ७२ सोम्य ड. ७३ न होइ ड. ७४ सिद्धे ड. ७५ छिउं ड. ७६ पन्ना ड. ७७ अने ड, अनइ भा-२. ७८ केहे ड भा-२. ७९ माण्ड ड भा-२. ८० न होइ ड भा-२. ८१ तेहे ड, नि भा-२; पछी भा-२ मा ‘परि’ शब्द नथी. ८२ जेहे ड, जेहे

મા-૨. ૮૩ ઇ મા 'પ્રભાવ ધનયો' એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૮૪ જિમ
 ઇ વ મા-૨. ૮૫ જમ્યા ડ, જમ્યા વ મા-૨. ૮૬ પચ્છી વ. ૮૭ મધલી ટ.
 ૮૮ ઇન્દ્રિય ઇ વ મા-૨. ૮૯ પ્રવર્તેઈ ઇ, પ્રવર્તે વ મા-૨. ૯૦ તિમ દ વ
 મા-૨; પછી ઇ વ મા-૨ મા 'સર્વ' છે. ૯૧ વ મા-૨ મા નથી. ૯૨
 પ્રવર્તેઈ ઇ, પ્રવર્તે વ, પ્રવર્તે મા-૨. ૯૩ કારણથી વ મા, વ અને મા-૨ મા આ
 પંક્તિ આ પ્રમાણે પૂરો થાય છે : 'સર્વ પદાર્થ ધનથી સ્થાપીયે, ધન પાપે ન મધાઈ
 [સધાયેઈ].' સાથેના કૌંમમા મા-૨ તું પાઠાન્તર છે. ૯૪ સર્વતું ઇ. ૯૫
 ધનનડ ઇ, ધનને વ મા-૨. ૯૬ અર્થિ ઇ વ મા-૨. ૯૭ ઇમશાનેઈ ઇ, ઇમશાન
 વ મા-૨; પછી વ અને મા-૨ મા 'વળ' છે. ૯૮ સેવેઈ ઇ, સેવે વ મા-૨.
 ૯૯ છઈ ઇ, છે વ મા-૨. ૧૦૦ અને ઇ, અનઈ વ મા-૨. ૧ નિર્ધન ઇ મા-૨,
 નિર્ધન વ. ૨ પિતાઠનેં ડ, પિતાનેં વ મા-૨. ૩ છાહે ઇ, છોહે વ મા-૨. ૪
 છે વ મા-૨; પછી વ અને મા-૨ મા 'કુરથી' શબ્દ છે. ૫ સઘલા વ મા-૨.
 ૬ મધ્યે ઇ મા-૨. ૭ વ મા-૨ મા નથી. ૮ તીળે ઇ વ, તીળે મા-૨. ૯
 ઘણુ ઇવ, ઘણું મા-૨. ૧૦ હોઈ ઇ વ મા-૨. ૧૧ ચેક વ મા-૨. ૧૨ ઉપાર્જ-
 વાના વ મા-૨. ૧૩ ચે ઇ વ મા-૨. ૧૪ ઉપાય ઇ વ મા-૨. ૧૫ ક્ષત્ર-
 જવાનો ઇ વ, ક્ષત્રજવાને મા-૨. ૧૬ અર્ચવી વ મા-૨. ૧૭ હોઈ વ મા-૨.
 ૧૮ પ્રકારે ઇ વ, પ્રકારે મા-૨. ૧૯ મનુચે ઇ મા-૨. ૨૦ કરવુ મા-૨.
 ૨૧ તે ડ વ મા-૨; પછી વ અને મા-૨ મા 'છ' છે. ૨૨ થાપણ ડ, થાપણ
 વ મા-૨. ૨૩ મૂત્રી ડ, મુંકી વ મૂંકીને મા-૨. ૨૪ હોઈ ઇ, વ મા-૨ મા નથી.
 ૨૫ તે ઇ વ. ૨૬ મધ્યે વ, મધ્યે મા-૨, મૂલ વિ મા 'માટિ' પાઠ છે, તે
 અટ હોઈ 'માહિ' પાઠ સ્વીકાર્યો છે. ૨૭ થોડે થોડે ડ, થોડે વ, થોડે થોડે
 મા-૨. ૨૮ પ્રવેશ ઇ વ મા-૨. ૨૯ અને ઇ, વ મા-૨ મા નથી. ૩૦ કરીયે
 ઇ વ મા-૨. ૩૧ અને ઇ, અનઈ વ મા-૨. ૩૨ પ્રાહામ ઇ, ગરાધ મા-૨.
 ૩૩ કીજઈ ઇ વ, કીજેઈ મા-૨. ૩૪ જુટુ ઇ વ. ૩૫ ચોલ્યું ઇ, ચોલીયે વ,
 ચોલીયેઈ મા-૨. ૩૬ અને ઇ. ૩૭ પોટુ ઇ, પોટું વ મા-૨. ૩૮ પોટુ ઇ વ
 મા-૨; વ અને મા-૨ મા 'પોટું માપ, પોટું તોલ' એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૩૯
 અનેરાઢ ઇ વ, અનેરાયેઢ મા-૨. ૪૦ મિશાઈ ઇ, મિશાઈ વ. ૪૧ સેરા વ મા-૨.
 ૪૨ કરશણ ડ. ૪૩ અનેઈ ઇ, વ મા-૨ મા નથી. ૪૪ વિદ્યાઈ ડ, વિદ્યા વ મા-૨.
 ૪૫ છુહોરગતિ ડ વ, મા-૨ મા નથી, 'છુહોરગતિ' પછી મા-૨ મા 'કરી' છે.
 ૪૬ વ્યાજનુહોરે ઇ, વ્યાજ વ મા-૨. ૪૭ રૂંણે ઇ વ મા-૨. ૪૮ ઉપાયે ઇ વ
 મા-૨. ૪૯ ક્ષાર્જવું ઇ વ મા-૨. ૫૦ વહેં ઇ મા-૨, વહે વ. [પૃ. ૧૨]

५१ सघला इ ५२ उगार्जवाना इ, उगार्जवाना व ५३ उगाय भय व
 भा २ ५४ गाधीहाट इ, गाधीनु हाट व भा २ ५५ उत्तम इ व भा २
 ५६ य भा २ मा नथी ५७ गाधीहाट इ, गाधीनु हाट व, गाधीना हाट भा २
 ५८ सोनीहाट व, सोनीहाट भा २ पत्नी व अने भा २ मा 'तेहे' छे ५९
 काई इ, काई भा २ ६० 'ते गाधीना हाट मध्य' व भा २ ६१ गुण इ व
 ६२ लीपु इ व, लपू भा २ ६३ गुण इ, गुणू भा २ ६४ वेचाय इ भा २,
 वचीय व ६५ चाणिज्य इ व भा २ ६६ आ काद पत्नी व अने भा २ मा
 'पडित' शब्द छे ६७ प्रकारे व, प्रकार भा २ ६८ कहें इ व, कहइ भा २
 ६९ पोह इ व ७० पोहु इ व, पोहू भा २ ७१ पोहु व पाहू भा २ ७२
 कहाये इ व, कहीये भा २ ७३ थापणिमाहि इ, थापणिमाहे व, थापणिमाहि
 भा २ ७४ कीनइ इ व ७५ आल्खीनो इ व भा २ ७६ ग्रहग इ, ग्राहक
 व, गराव भा २ ७७ कीनइ इ कीने व, कीनइ भा २ ७८ कीनइ व,
 कीनइ भा २ ७९ कीने व, कीजेइ भा २ ८० आणीये इ व आणीयइ भा २
 ८१ इणी इ व ८२ परि इ व पेरे भा २ ८३ उगार्जवाना इ व भा २
 ८४ कह इ, कहाय व कहीय भा २ पत्नी व मा 'छ' अने भा २ मा 'हइ'
 शब्दो छे ८५ बोयु इ, बोयु व बोयू भा २ ८६ छई इ, छ व भा २
 ८७ पडित इ व भा २ ८८ निरागना व ८९ पूर्व इ, पूर्व व भा २ ९०
 न्यि इ न्य व भा २ ९१ अनइ, अनइ व भा २ ९२ आहु इ व, आहु
 भा २ ९३ आवें इ व भा २ ९४ अनइ व भा २ मा नथी ९५ आ-
 खीनान इ, ओखीनान व, आखीनानि भा २ ९६ घाटु इ व भा २ ९७
 आव इ व भा २ ९८ छुडु इ नडु व नडु भा २ ९९ कहें इ भा २, कह व
 १०० महाजनना इ व महानननु भा २ १ धम इ भा २, धम्म व २
 बोयु इ व, बोयु भा २ ३ छइ इ, छे व, छइ भा २ ४ महाजन न भा २
 ५ बइहा इ विग व, बडु भा २ ६ ऊनी इ भा २, उनी व ७ बरीनइ इ,
 बरी व भा २ ८ जइ इ व भा २ ९ अनइ, अनइ व भा २ १०
 आखीना न व भा २ ११ ग्रहाण इ व, गराव भा २ १२ आना इ व
 भा २ १३ दरीनइ इ व भा २ १४ एहा इ, एग व भा २ १५ एग
 इ, एग व भा २ १६ गमोइ इ गम व भा २ १७ गडा इ व भा २ १८
 पुप इ व भा २ १९ जगा इ, जग्या व भा २ २० पानी व २१ होइ इ
 व भा २ [पृ ३३] २२ पाणीया इ व भा २ २३ 'मा' इ मय्य व भा २
 २४ पीपारे इ २५ पूंइ इ, पानी व, पग भा २ २६ अहमरानी व भा २

२७ गोत्रजन इ व, गोत्रजनि भा-२ २८ वीनवइ इ, वीनवे व, वीनवें भा-२.
 २९ स्तुति इ व भा-२ ३० करेइ इ, करे व, करें भा-२ ३१ थापणिनो इ
 व, थापणिनु भा-२. ३२ मृम्णाइ इ, मुक्कणहार व भा-२ ३३ वेगो इ
 ३४ मरगइ इ, मरगो व भा-२ ३५ हु इ व ३६ तृद्धि इ, तृहे व, तृहे
 भा-२. ३७ नैवेद्य इ व भा-२. ३८ करेशि इ व भा-२ ३९ वाणिभ्यो इ व,
 वाणीयु भा-२ ४० ग्राहागशु इ, ग्राह्यमु व, गराघशु भा-२. ४१ कृत्ता व
 भा-२ ४२ चित्तमाहि इ, मनमाहि व, मनमाहे भा-२ ४३ व अने भा-२ मा
 अनुमने आ प्रमाणे पाठ छे 'हृष्येयु चीतवे' 'हृष्येयु चीतवे' ४४ चीतवेइ
 इ, व अने भा-२ मा आ पाठ नथी ४५ मे भा-२ ४६ पृथिवी इ, पृथ्वी व
 भा-२ ४७ सर्व व भा-२ ४८ धने पूर्ण व, धन पूर्ण भा-२ ४९ अनेरा
 इ व भा-२ ५० शु इ व भा-२ ५१ पामिसें इ व व भा-२ ५२ येइ इ,
 ये व भा-२ ५३ पुष्पनइ इ, पुष्पनेइ व, पुरुपनि भा-२ ५४ घणु इ व
 भा-२ ५५ लघम इ व भा-२ ५६ करे व भा-२ ५७ तेहेइ इ, तेहने
 व, तेहन भा-२ ५८ वन इ, वने व भा-२ ५९ वाधे इ व भा-२ ६०
 निम इ व भा-२ ६१ ये भा-२ ६२ तीणि व, तेणे इ, तेणे भा-२, पछी व
 अने भा-२ मा 'करी' शब्द छे ६३ बाधीये इ भा-२, बाधीये व ६४ ये
 इ, भा-२ मा नथी ६५ देशानरे इ, देशातर व भा-२ ६६ जैनइ इ भा-२,
 जैन व ६७ लेइ इ व भा-२ ६८ जाणे इ, जाणें व भा-२ ६९ ति व
 ७० वरतुना इ व भा-२ ७१ अनइ इ व भा-२ ७२ निमणा इ व भा-२
 ७३ दाम इ व भा-२, व अने भा-२ मा आ शब्द 'विमणा' पछी छे ७४
 पाम इ व भा-२ ७५ परदेशन इ, परदेशनइ व, परदेश भा-२ ७६ विपइ इ,
 विप व भा-२ मा नथी ७७ जाइ इ, जाता व भा-२ ७८ बीहं इ, बीहं व
 भा-२ ७९ अनेइ इ, अनेइ व भा-२ ८० मायाइ इ व भा-२ ८१ नीगमे
 इ, नीगमे व, न पामे भा-२ ८२ जै ह ८३ वाग व ८४ अनेइ इ, अन
 व, अने भा-२ ८५ अनइ इ भा-२, अनेइ व ८६ एतला इ व भा-२ ८७
 इ अने वि मा आ पाठ 'जे' छे ते अष्ट छे, व अन भा-२ मानो पाठ मुख्य पाठ
 तरीके स्वीकाया छे ८८ देशनेइ इ, देश व, देशन भा-२ ८९ विपेइ इ भा-२,
 विपे व ९० नाशन इ, नाश व भा-२ ९१ पामेइ इ, पाम व भा-२ ९२
 योत्यु इ, योत्यु व भा-२ ९३ छइ इ, छे व भा-२ [पृ १४] ९४ मम-
 र्थन इ व, ममर्थ भा-२ ९५ वाई इ व, वाई भा-२ ९६ भारे इ, भार व
 भा-२ ९७ ननीं इ, ननीं व भा-२, आनी पछी व अने भा-२ मा श्लोकना

અનુગ્રાન્તી નીચેની પત્તિઓ મળે છે વાકાનો અનુવાદ તે વચ્ચમા નથી વ ના પત્તિ
 ‘પ્રિયવક્તાને મોદ વૈરી નહા’ મા ૨ ની પત્તિઓ, ‘વ્યવસાઈયાનિ કાંઈ વૈગલૂ
 નહી, રુઢી પચાના વળીન વિન્શ નહી, પ્રિય વક્તાને કોઈ વૈરી નહી ૧૮ વ્યવ
 સાઈયાન ડ ૧૯ માર્દ ડ ૧૦૦ યેગલ ડ ૧ નહીં ડ ૨ અનઈ ડ ૩
 વિશાપતન ડ ૪ વહોડ ડ ૫ પરવેશ ડ ૬ નહીં ડ ૭ હાઈ ડ ૮
 અનિઈ ૧ તેન્હ ડ ૧૦ વૈરી ડ ૧૧ નહીં ડ ૧૨ સહૂ ડ ૧૩ હાઈ
 ડ ૧૪ ચ ડ વ મા ૨ ૧૫ ઘાહિર ડ મા ૨, ઘાહરિ વ ૧૬ નીકલીનઈ ડ,
 નીકગ્ગન વ, નીકગ્ગન મા ૨ ૧૭ અનેક ડ વ મા ૨ ૧૮ આ શબ્દ પછી, ડ
 વ મા ૨ મા ‘ણા’ છે ૧૯ સગ વ મા ૨ ૨૦ બન્શ ડ ૨૧ નાઈ ડ,
 વ મા ૨ ૨૨ કૂઆનો દ વ મા ૨ ૨૩ હઢક ડ મા ૨, હેડકો વ ૨૪
 નાળનો ડ વ મા ૨ ૨૫ છૂ ડ, છુ વ મા ૨ ૨૬ વર્દમાન ડ વ મા ૨
 ૨૭ નામ ડ વ મા ૨ ૨૮ વાળીયા ડ, વાળીયુ વ મા ૨ ૨૯ રાનિ ડ વ
 મા ૨ ૩૦ ચીનવીનઈ ડ વ મા ૨ ૩૧ પ્રાત કાઠિ વ મા ૨ ૩૨ નિથિ ડ
 વ મા ૨ ૩૩ રુઢા ડ મા ૨ ૩૪ ઇંદ ડ ઇઠ વ, ઇઠવે મા ૨ ૩૫
 દિવસિ ડ, દિવસિ વ મા ૨ ૩૬ વઢાનો વ મા ૨ ૩૭ માળીનઈ ડ, માળીનિ
 વ મા ૨ ૩૮ મધુરા ડ વ મા ૨ ૩૯ નહરી ડ, પછી મા ૨ મા ‘નામ’ છ
 ૪૦ પ્રતિઈ ડ, પ્રતિ વ, પ્રતિ મા ૨ ૪૧ ઇ મા નથી ૪૨ વ મા નથી ડ મા
 યોગ્ય ચ’ અન મા ૨ મા ‘ચાગ્ય જ’ એ પ્રમાણ શબ્દક્રમ છે ૪૩ તહેં ડ
 વ, તહન મા ૨ ૪૪ રૂનઈ ડ વ, ચૂનઈ મા ૨ ૪૫ ગાઢઈ ડ, ગાઢિ વ,
 ગાઢે મા ૨ ૪૬ વ મા ૨ માં નથી ૪૭ નોતરીન ડ, નાતરનિ ડ વ, નોતરિ-
 નિ ડ મા ૨ ૪૮ સાથ વ સાથિ મા ૨ ૪૯ સપાતિ ડ વ મા ૨ ૫૦
 ચાન્ડા ડ વ મા ૨ ૫૧ વર્દમાનનઈ ડ વર્દમાનન વ, વર્દમાનનઈ મા ૨ ૫૨
 વ અન મા ૨ માં ‘વિ હત્તમ’ એ પ્રમાણ શબ્દક્રમ છે ૫૩ નામ ડ વ મા ૨
 વ અન મા ૨ મા ‘નામ નદન’ એ પ્રમાણ શબ્દક્રમ છે ૫૪ નામ ડ વ મા ૨
 વ અન મા ૨ મા ‘નામ સર્જાવન’ એ પ્રમાણ શબ્દક્રમ છે ૫૫ આગચ્ચા ડ,
 આગચ્ચી વ મા ૨ ૫૬ મુરચ પાટની પ્રન વિ માં દ્વારેવિ’ તથા પાટ છ તે
 સનાપવારક ન જણાતા ડ વ અન મા ૨ માં મળતા ‘ધુર વહ’ પાટ મુખ્ય પાટ
 તરીકે સ્વીકાર્યા છે ૫૭ છઠ્ઠા મા ૨ ૫૮ વાગ ડ વ મા ૨ ૫૯ ચાઘ્ના
 મા ૨ પત્તી વ મા ‘ચિકી’ અન મા ૨ માં ‘ચકા’ શબ્દ ડ ૬૦ ઘળેં ડ વ,
 ઘળ મા ૨ ૬૧ માર્દ ડ વ મા ૨ ૬૨ ચિદ ડ મા ૨, ચદિ વ ૬૩
 ચન્દમાઠિ ડ વ, ચન્દમા મા ૨ ૬૪ ઇંદ વ, ઇઠ વ મા ૨ ૬૫ નામ ડ વ

भा-२. ६६ व अने भा-२ मां नथी. ६७ पठी व अने भा-२ मा 'ते'.
 ६८ यमुनानेई इ, यमुनानें व, यमुनानि भा-२. ६९ कांड इ, काठे व भा-२.
 ७० ये इ, जे व भा-२. ७१ झरण इ, निर्झरनी झरण व भा-२. ७२ तीणे इ,
 तीणें व भा-२. ७३ हाँडे व भा-२. ७४ तिहां इ व भा-२. ७५ पूतो इ व
 भा-२. ७६ एग इ व भा-२. ७७ अनइ इ; व भा-२ मां नथी. ७८ तीणें
 इ व, तेग भा-२. ७९ तिहां इ व भा-२. ८० चैटो इ, चेटो व भा-२. ८१
 तिहार इ व भा-२. ८२ पठी व. ८३ इ व भा-२ मा नथी. ८४ वर्द्धमान
 इ. ८५ 'नं' भा-२. ८६ संजीवकनं इ, व भा-२ मां नथी. ८७ चैटो इ; व
 भा-२ मां नथी. ८८ अनेइ इ. ८९ 'पग' शब्द पहेला व मां 'चलदनु'
 अने भा-२ मा 'चलदनो' शब्द छे. ९० देपीने इ, देपीनइ व, देपीनि भा-२.
 ९१ दुग्ने इ, अति दुःख व भा-२. ९२ पामतौ इ, पामतो व, पाग्यो भा-२.
 ९३ हीउ इ व, भा-२ मां नथी. ९४ ऊपरि इ व, उपरि भा-२. ९५ रनेह इ
 व भा-२. ९६ त्रिणिण इ, व भा-२ मां नथी. ९७ व भा-२ मा नथी. ९८
 पीयागुं इ, पीयाणु व, पीयागूं भा-२. ९९ भाजी व भा-२. १०० तिहा इ भा-२.
 १ रग्यो इ, रग्यु व, रग्युं भा-२. २ तिहार इ व भा-२. ३ वर्द्धमाननं इ व, वर्द्ध-
 माननं भा-२. ४ दुपित इ, दुःखे व, दुखे भा-२. ५ थो इ, करी व भा-२. ६ रग्यु
 इ, रग्यो व भा-२. ७ देपी इ, देपीनइ व, देपीनि भा-२. ८ कहता इ व भा-२.
 ९ हौआ इ व भा-२. १० वर्द्धमान इ व, वर्द्धमाननुं भा-२; पछी भा-२ मां
 'एक' नथी. ११ चलदने इ व भा-२. [पृ. १५] १२ काजे इ, काजे व,
 भा-२. १३ वनमाहि इ भा-२, वनमाहिं व. १४ एके इ व भा-२. १५
 ठामि इ व, ठाम भा-२. १६ सबै व भा-२. १७ काइ इ, काइ व, काई भा-२.
 १८ सदैवमाहि इ भा-२, सदैवमाहे व. १९ पाज्या इ, पाज्यु व भा-२. २० छेइ
 इ; व भा-२ मा नथी. २१ थोडानें इ व, थोडानि भा-२. २२ काजे इ, काजे
 व, काजें भा-२. २३ कहे इ व भा-२. २४ ये इ, जे व भा-२. २५ पुरप
 इ व भा-२. २६ तीणें इ भा-२, तीणे व. २७ थोडाने इ, थोडाने व, थोडानें
 भा-२. २८ काजे इ व, काजे भा-२. २९ घणानु व. ३० पुरुषनी इ व,
 पुरुषनी भा-२. ३१ चतुरी इ. ३२ थोडें इ, थोडु व भा-२. ३३ जातें इ
 भा-२, जाते व. ३४ घणुं इ, घणु व. ३५ रापीये इ व भा-२. ३६ वर्द्ध-
 मान इ व भा-२. ३७ गहुं इ व भा-२. ३८ साधीनु व. ३९ साभलीनइ
 इ, साभलीनि व, साभलीनं भा-२. ४० चलदने इ, चलद तेहनें व भा-२. ४१
 रापयाने इ व भा-२. ४२ वन मध्य व भा-२. ४३ पुरुष इ, सेवक व भा-२;
 पं २६

પાત્રી વ અને મા-૨ માં 'રાપત્રા' શબ્દ છે. ૪૪ મુરીનહ ઇ, મુરીનં વ મા-૨. ૪૫ અનેરો ઇ વ મા-૨. ૪૬ જાંતરીનહ ઇ, જાંતરીને વ, જોતરીનં મા-૨. ૪૭ પાક્તો ઇ. ૪૮ સંપાતે ઇ; વ અને મા-૨ માં 'સંપાતી સાથિ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૪૯ ચાલ્યો ઇ વ મા-૨. ૫૦ મૂક્યા ઇ, મૂંક્યા મા-૨. ૫૧ પુરપ ઇ વ મા-૨. ૫૨ દેવને વ મા-૨. ૫૩ સર્વાગ્નનં ઇ વ મા-૨. ૫૪ છાલીનહ ઇ, છાલી વ મા-૨. ૫૫ ધીજ ઇ, ધીજે વ મા-૨. ૫૬ દિસિ વ મા-૨. ૫૭ વર્દમાનનં ઇ, વર્દમાનને વ મા-૨. ૫૮ આવી વ મા-૨. ૫૯ મિત્યા ઇ વ મા-૨. ૬૦ અનહ ઇ મા-૧, અને વ. ૬૧ વર્દમાનનં ઇ, વર્દમાન વ મા-૧-૨. ૬૨ આગલિ ઇ વ મા-૨. ૬૩ જટ્ટે ઇ વ મા-૨. ૬૪ વડતા વ મા-૨. ૬૫ હીઆ ઇ વ મા-૨. ૬૬ ગ્યામિન્ વ મા-૨. ૬૭ મુઝ વ, મુંઝ મા-૨. ૬૮ અનહ ઇ વ મા-૨. ૬૯ અનનં ઇ, અનને વ, અનનં મા-૨. ૭૦ ઘણું થાહો સીંગે ઇ; વ માં 'થાહો ઘણું સીંગે' અને મા-૨ માં 'થાહો તેણં ઘણું' એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૭૧ તનહેં ઇ, તેનને વ મા-૨. ૭૨ અમેં ઇ. ૭૩ અમિદાહ મા-૨. ૭૪ વ મા-૨ માં નથી. ૭૫ ઇહું ઇ વ મા-૨. ૭૬ જટ્ટે ઇ વ મા-૨; પઠીનો 'ધોરું' શબ્દ ઇ વ મા-૨ માં નથી. ૭૭ યોલી ઇ; વ અને મા-૨ માં 'વર્દમાન આગલિ યોલીનહ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૭૮ વર્દમાન ઇ. ૭૯ અનહ ઇ; વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ સામે ઇ, સંપાતિ વ, સંપાતિ મા-૨. ૮૧ ચાલ્યા વ મા-૨. ૮૨ અનહ ઇ, પછહ તે વ, પછે તે મા-૨. ૮૩ તે મા-૧ ઇ વ, મા-૨ માં નથી. ૮૪ યુમુનાના મા-૧ ઇ, યમુનાના વ મા-૨. ૮૫ વ અને મા-૨ માં 'ઠાઠા વાયુ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૮૬ લેહનહ મા-૧ ઇ મા-૨, લેહનહ વ. ૮૭ ધાત હપ્રો. ૮૮ શરીરનં મા-૧, શરીરિનહ ઇ, શરીરેને વ, શરીરનં મા-૨. ૮૯ હૌહ વ, હોંહ મા-૨. ૯૦ પછહ મા-૧ ઇ, પછં વ, પછિ મા-૨. ૯૧ છડીનહ મા-૧ ઇ, છડીને વ, છડીને મા-૨. ૯૨ યમુનાના હપ્રો. ૯૩ તડનહ મા-૧ વ મા-૨, તડનહ ઇ. ૯૪ વિપહ મા-૧ ઇ, વિવે વ મા-૨. ૯૫ સરપા હપ્રો. ૯૬ નીલા વ. ૯૭ તૂળ હપ્રો. ૯૮ સરપો હપ્રો. ૯૯ વલવન્ત મા-૧, વલવત મા-૨. ૧૦૦ હૌહ હપ્રો, આ શબ્દ પછી મા-૨ માં 'ગાટા મોટા શબ્દ વરતો હૌહ' આવે છે, એ પંક્તિ મા-૧ ઇ અને વ માં પછીની એક પંક્તિ પછી મળે છે. ૧ અનહ મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૨ પાથ હપ્રો. ૩ ધ્યું હપ્રો. ૪ અનહ ઇ મા-૨, અનેહ વ; મા-૧ માં નથી. ૫ શીંગે મા-૧ ઇ, શીંગે વ, શીંગ મા-૨. ૬ અનહ મા-૧ ઇ, નેં વ મા-૨. ૭ મુંડ મા-૧, મુંડ ઇ, મુંડને વ, મુંડને મા-૨. ૮ ઘણહ મા-૧ ઇ, વિશરતો હૌહ વ મા-૨. ૯ ગાટું મા-૧ ઇ,

गाढा व. १० शब्दने भा-१ इ, शब्द व. ११ व अने भा-२ मा 'करतो हीड' ए शब्दोर्थी चाक्य पुरु थाय छे १२ तिहा इ. १३ रहतो भा-१ इ. १४ हौड हप्रो १५ एहु हप्रो. १६ वहे हप्रो. १७ ते हप्रो. १८ साधु भा-१ इ व, साधु भा-२ १९ तिष्ठति = इ. [ष्ट. १६] २० येन्हे भा-१ इ, येहने व, येहनेइ भा-२. २१ राषे भा-१ इ भा-२, राषे व. २२ नहीं भा-१ इ व. २३ तेन्हे भा-१ इ, तेहने व, तेहने भा-२. २४ रापइ भा-१ इ, राषे व भा-२. २५ तु भा-२. २६ घणु व. २७ रहे हप्रो २८ अनइ भा-१ इ; व अने भा-२ मा नथी. २९ मनुष्य हप्रो. ३० येन्हे भा-१ इ, जेन्हे व, जेहनिइ भा-२. ३१ मोटे भा-१ इ, मोटि व, मोटे भा-२. ३२ यत्न भा-१ इ भा-२, यत्ने व ३३ राषे भा-१, राषे इ व भा-२. ३४ तेन्हे भा-१ इ व, तेन्हे भा-२; आ शब्द पहली व मा 'अने' अने भा-२ मा 'अनइ' छे ३५ रापइ भा-१ इ, राषे व भा-२ ३६ पामे भा-१ इ, पामे व, पामे भा-२ ३७ मिस भा-१ इ, जिम व भा-२. ३८ मुक्योथो भा-१, मुक्थो इ, मुक्यो थको व, मुक्यो थको भा-२. ३९ जीवइ भा-१ इ, जीव्यो व भा-२. ४० अनइ भा-१ इ भा-२, अने व ४१ मोटे भा-१ भा-२, मोटे इ, मोटो व. ४२ यत्ने भा-१, यत्न इ व भा-२ ४३ घरमाहिथी भा-१ व, घरमाहिथी इ, घरमाहिथी भा-२ ४४ राख्यो हप्रो ४५ बिनाशन भा-१, बिनाश इ व भा-२ ४६ पामइ भा-१, पामेइ इ भा-२, पामे व. ४७ वनमाहि इ, वन मथ्ये व, वन मथ्ये भा-२. ४८ पिगलक इ व भा-२ ४९ एहें इ. ५० नामे इ व भा-२. ५१ सिंह इ व भा-२ ५२ अनेइ इ, व भा-२ मा आ शब्द नथी पण त्या ते यत्नेमा 'रहे' व, 'रहे' भा-२, पाठ छे ५३ सुपने इ, सुपने व भा-२. ५४ अनुभवतो इ, अनुभवतो थको व, अनुभवतु थकुं भा-२. ५५ रहतो इ व भा-२ ५६ हौड इ व भा-२ ५७ सिंहने इ, सिंहने व भा-२ ५८ अभिषेक राज्यनो इ, राजाभिषेक व भा-२ ५९ दें-इ, दें व भा-२. ६० अनइ इ व भा-२ ६१ राज्यपदे व, राज्यपदवनो भा-२ ६२ बैसारवानो इ, बैसारवानो व, करवानो भा-२. ६३ करे इ, ये व भा-२. ६४ तोहइ इ. तोहि व, तोहे भा-२. ६५ सिंह इ व भा-२, व-भा-२ मा 'पराक्रमे' पछी 'सिंह' आवे छे. ६६ आपणे इ व भा-२. ६७ पराक्रमे इ व भा-२, पछी व मा 'करीनेइ' अने भा-२ मा 'करीने' छे ६८ उपार्जइ इ, उपार्जे व भा-२. ६९ अनइ इ, व भा-२ मा नथी. ७० मृगनु इ, मृगनो व भा-२. ७१ खामी इ व भा-२. ७२ आफ-णीये इ, खायमे व भा-२. ७३ बाइ इ व, याथि भा-२; इ मा आ खोको

મૂલક અનુવાદ અને આગલનો ભાગના સંક્ષેપ નીચે પ્રમાણે છે :

‘પીજા રાજા રાજ્યપદ [ન] દે, અમિયેક [ન] વરડ તોટીંદ તિંહ અટવી-
મૃગમાહિ અમિયેક વિના આપણિ વલિ રાજા થાડ મૃગશતિ.

તે વનમાહિ પિંગલ સિંહ સંજીવ મૃપનો ઘનંદ સાંભળી આસુહિત દશ્ય
હૌઝ, પઝડ એક વરટક દમનક નામે સ્ત્રીયાલ તે આવી પ્રધાનના પુત્ર માયા એ
દયાંત ચાલિસ્તે.’

૭૪ પેહેંદ હ, ષો વ મા-૨. ૭૫ મા-૨ માં નથી. ૭૬ પિંગલક હ વ
મા-૨. ૭૭ સિંહ હ વ, સિંહ મા-૨. ૭૮ મૃગે હ વ, મા-૨. ૭૯ પરવરપો
હ વ મા-૨. ૮૦ થરો હ વ મા-૨. ૮૧ પાળી હ વ મા-૨. ૮૨ પીવાનં હ
વ મા-૨. ૮૩ યુમુનાનંદ હ, યુમુનાને વ, યુમુનાનં મા-૨. ૮૪ તીર મા-૨.
૮૫ આવનો હ વ મા-૨. ૮૬ હૌઝ હ વ મા-૨. ૮૭ તિવાર હ વ મા-૨.
૮૮ તે હ વ મા-૨. ૮૯ સિંહ હ વ મા-૨. ૯૦ મૃપમનો હ વ મા-૨. ૯૧
વેગલાંધાં હ, વેગલાંધી વ મા-૨. ૯૨ મોટો વ મા-૨. ૯૩ સાંભલતો હ વ
મા-૨. ૯૪ હૌઝ હ વ મા-૨. ૯૫ શબ્દ હ વ મા-૨. ૯૬ પછેંદ વ, પછી
મા-૨. ૯૭ ભવમીત હ વ મા-૨. ૯૮ થકો હ વ મા-૨. ૯૯ તલહ હ,
તલેં વ, તલે મા-૨. ૧૦૦ કરીનંદ હ, કરીનેંદ વ, કરીને મા-૨. ૧ રહતો હ
વ મા-૨. ૨ હૌઝ હ વ મા-૨. ૩ પઝડ હ, પઝેંદ વ. ૪ તેની પછી હ મા
‘એહે’ અને વ મા-૨ માં ‘એહેં’ શબ્દ છે. ૫ નામેં હ વ મા-૨. ૬ એહે વ
મા-૨. ૭ નામેં હ વ મા-૨. ૮ પ્રધાનના હ વ મા-૨. ૯ પુત્ર હ વ મા-૨;
પછી વ અને મા-૨ માં ‘હૌઆ’ શબ્દ છે. ૧૦ અનંદ હ વ મા-૨. ૧૧
પ્રધાનવદધી વ મા-૨. ૧૨ હંડાબ્યા હ વ મા-૨. ૧૩ સંપાતેં વ મા-૨. ૧૪
હૌજતા વ મા-૨. ૧૫ થા હ, થકા વ મા-૨. ૧૬ પરરપર હ વ મા-૨. ૧૭
‘હૌઆ’ હ વ મા-૨. ૧૮ વિહુમાહિ હ, વિહિમાહિ વ મા-૨. ૧૯ વહિતો મા-૨.
૨૦ હૌઝ હ વ મા-૨. ૨૧ આગળો હ વ મા-૨. ૨૨ સ્વામી હ વ મા-૨,
પછી વ અને મા-૨ માં શબ્દવ્ય આ પ્રમાણે છે : ‘પિંગલક સિંહ તુપાર્ત થરો’
૨૩ સિંહ હ. ૨૪ યમુનાતટનેંદ હ, યમુનાના તટનંદ વ મા-૨. ૨૫ વિપય હ,
વિપેંદ વ મા-૨. ૨૬ સેનાનું હ, સેનાનૂં વ, સેનાનૂ મા-૨. ૨૭ રચીનંદ હ,
રચીને વ, રચીનેંદ મા-૨. ૨૮ મનનંદ હ મા-૨, મનનેંદ વ. ૨૯ વિરહ હ,
વિપેં વ મા-૨. ૩૦ હુધિત હ વ મા-૨. ૩૧ તે હ વ મા-૨. ૩૨ હું હ વ
મા-૨. ૩૩ તિવાર હ વ મા-૨. ૩૪ વહતો હ વ મા-૨; પછી આ ગ્રંથ

પ્રતોમા 'હૌડ' છે. ૩૫ પછી ૩ માં 'આપણે', ૪ મા-૨. માં 'આપણે' છે. ૩૬ રૂંછે ૩ વ, રૂંછે મા-૨. ૩૭ વ્યાપારે ૩ વ, વ્યાપારે મા-૨. ૩૮ કરીશે ૩ વ, કરીશે ૪ મા-૨. ૩૯ પૂર્વે ૩ વ, પૂર્વે મા-૨. ૪૦ ચોર્યું ૩ મા-૨, ચોર્યું ૪. ૪૧ છડ ૩ વ, છડ મા-૨. [૫. ૧૭] ૪૨ પછી મા-૧ મા 'સીયાલ' શબ્દ છે. ૪૩ કહિતો મા-૧, કહિતો ૩, ચોર્યો ૪, ચોર્યું મા-૨. ૪૪ મા-૨ મા નથી. ૪૫ કિમ હપ્રો. ૪૬ મા-૧ માં આની પછી 'સીયાલ' શબ્દ છે. ૪૭ કહિતો મા-૧, કહિતો ૩ વ મા-૨. ૪૮ હૌડ હપ્રો.

[સ્ત્રીલો સ્વેચ્છનાર વાનર]

૧ ૪ મા-૨ મા આ શબ્દ પછી 'સ્થાનિ' છે. ૨ નગરન ૩ મા-૧ ૩, નગર-ને ૪ વ, નગર મા-૨. ૩ સમીપિ મા-૧ ૪, સમીપિ ૩, સમીપ મા-૨. ૪ ઘાળી-યાને હપ્રો. ૫ પુને મા ૧ ૩ મા-૨, પુને ૪. ૬ વનમાહિ મા-૧ ૩ વ, વનમાહે મા-૨. ૭ દેવતાનો ૪ મા-૨. ૮ પ્રસાદ મા-૧ ૩. ૯ કરાવો મા-૧, કરા-વો ૩ મા-૨, કરાવો ૪. ૧૦ માઝ્યો મા-૧ ૩, માઝ્યો ૪ મા-૨. ૧૧ જે મા-૧ ૩, જે ૪ મા-૨. ૧૨ સૂતહાર મા-૧ ૩, સૂતધાર ૪ મા-૨. ૧૩ અનેરાટ હપ્રો. ૧૪ કામ હપ્રો. ૧૫ કરે મા-૧ ૪ મા-૨, કરે ૩. ૧૬ તે મા- ૩ મા-૨. ૧૭ મધ્યાનન ૩ મા-૧, મધ્યાહન ૩, મધ્યાહ ૪ મા-૨. ૧૮ સમ ૩ મા-૧, સમય ૩ મા-૨, સમયે ૪. ૧૯ ભોજનન ૩ મા-૧ ૩, ભોજન ૪, ભોજનને મા-૨. ૨૦ અર્થે ૪, આ શબ્દ પછી ૪ મા-૨ મા 'સહુ' છે. ૨૧ મધ્યે ૪, મધ્યે મા-૨. ૨૨ આવે મા-૧ ૩. ૨૩ તે હપ્રો, આની પહેલા ૪ મા-૨ મા 'તેલે' છે. ૨૪ વનમાહિ ૩, વનમાહે મા-૨. ૨૫ વદાર્થ મા-૧ ૩ મા-૨. ૨૬ ભ્રમતું મા-૧ ૩, ભ્રમતું ૪, ભ્રમતું મા-૨. ૨૭ વાનરનું યુધ મા-૧, વાનરનું યુધ ૩, વાનરનું યુધ ૪, વાનરનું યુધ મા-૨. ૨૮ આવતું મા-૧ ૩ મા-૨, આવતું ૪. ૨૯ હૌડ મા-૧ ૩, હૌડ મા-૨. ૩૦ પ્રસાદ મા-૧ ૩, પ્રસાદ ૪ મા-૨. ૩૧ સમીપિ હપ્રો. ૩૨ આવ્યું મા-૧ ૩ વ, આવ્યું મા-૨. ૩૩ તિહા હપ્રો. ૩૪ સૂતધારિ મા-૧ ૪, સૂતધારિ ૩ મા-૨. ૩૫ અર્જન ૪. ૩૬ વિદાર્થો હપ્રો. ૩૭ તે માહિ મા-૧, વહરના મધ્યે ૪, વહરના મધ્યે મા-૨. ૩૮ ઘેરનો મા-૨. ૩૯ મેહો હપ્રો. ૪૦ તિહા હપ્રો. ૪૧ ઊપરિ હપ્રો. ૪૨ પ્રસાદ હપ્રો. ૪૩ ઊપરિ હપ્રો. ૪૪ યથેષ્ટ હપ્રો. ૪૫ હૌઆ હપ્રો. ૪૬ તેહ હપ્રો. ૪૭ વાનર મધ્ય હપ્રો. ૪૮ વાનર હપ્રો. ૪૯ અતિ ચપલપણથી ૪ મા-૨; આ શબ્દ

પછી અન્ય હ્રો માં 'તે' છે. ૫૦ વિદારણ મા-૧ હ, વિદારણો વ મા-૨; પછી
 ઘ મા-૨ માં 'યે' છે. ૫૧ ઝરાર હ્રો. ૫૨ વડસીનહ મા-૧, વેડસીનહ હ,
 મિસીનહ ઘ, વેસીનહ મા-૨. ૫૩ તે મા-૧ હ; ઘ મા-૨ માં નથી. ૫૪ ઘાઘ-
 ઘંધનનું મા-૧, ઘાઘંધનનું ઘ. ૫૫ છોડીનહ હ્રો. ૫૬ એહું હ્રો. ૫૭
 હૌંઓ મા-૧, હૌંડ હ વ મા-૨. ૫૮ ચાનરો હ વ મા-૨. ૫૯ માહિ મા-૧,
 માહિ હ, મધ્યે વ મા-૨. ૬૦ કુઝેં મા-૧ હ, ઘ મા-૨ માં નથી. ૬૧ પંલો
 હ્રો. ૬૨ ધંસારણો હ્રો. ૬૩ છહ મા-૧ હ, છે વ મા-૨. ૬૪ એહં ઘ.
 ૬૫ ઘવો મા-૧ વ મા-૨, હૌંડ હ. ૬૬ વ્યોહો ઘ, વ્યો મા-૨; હ અને
 મા-૧ માં 'વ્યુહો' છે; મુલ્ય પ્રતમાં 'વીઝઈ' છે; મૂલ સસ્ટત 'વાણિયા'
 અને 'વજે' ના અર્થનાં વીની પ્રતોનાં પાટાન્તરો સાથે સરસાયતા 'વીઝઈ' પાઠ
 ભ્રષ્ટ ગણી 'વ્યુહો' સ્વીકાર્યો છે. ૬૭ હાથે હ્રો. ૬૮ હૌંડ હ્રો. ૬૯
 તિવાર મા-૧ હ, તિવારે ઘ મા-૨. ૭૦ પછી મા-૧ હ, ઘ મા-૨ માં નથી. ૭૧
 તે હ્રો. ૭૨ મીઝલતી મા-૧ હ, ઘાઝતી ઘ મા-૨. ૭૩ ઘ મા-૨ માં નથી.
 ૭૪ તાઝમાહિ હ મા-૧. ૭૫ અનેડ હ વ મા-૨. ૭૬ આ શબ્દ પછી ઘ
 મા-૨ માં 'પછડ' છે. ૭૭ ઘ મા-૨ માં નથી. ૭૮ મૂઝ મા-૧, મુંડ હ વ
 મા-૨.

૭૯ આ શબ્દ પછી ઘ મા-૨ માં 'હું' છે. ૮૦ કહું હ્રો. ૮૧ હું હ્રો.
 ૮૨ યે હ, જ્યે મા-૧. ૮૩ અવ્યાપારેણ હ્રો. ૮૪ કરવો હ્રો. ૮૫
 આણહ મા-૧ હ, આણિ ઘ, આણ મા-૨. ૮૬ વાતા ઘ. ૮૭ ઝારણો
 મા-૧ હ, ઝારણુ ઘ, ઝારણુ મા-૨. ૮૮ છહ મા-૧ હ, છે ઘ મા-૨. ૮૯
 તે ઘ મા-૨. ૯૦ ફેંજ મા-૧, ફેંજે હ વ મા-૨. ૯૧ વ્યાપારે મા-૧, વ્યાપાર
 હ, વ્યાપારે ઘ મા-૨. ૯૨ શું હ્રો. ૯૩ તિવાર હ્રો. ૯૪ વહે મા-૧ હ ઘ,
 વહિ મા-૨. ૯૫ છહ મા-૧ હ, છે ઘ મા-૨. ૯૬ તો મા-૧ હ, તુ ઘ મા-૨.
 ૯૭ તુ ઘ. ૯૮ પછી ઘ મા-૨ માં 'જ' છે. ૯૯ છઈ મા-૧ હ, છે ઘ મા-૨.
 ૧૦૦ યે મા-૨. ૧ એહવું મા-૨. ૨ વહે મા-૧ ઘ, વહે હ, વિહે મા-૨.
 ૩ છે હ્રો. ૪ નહીં મા-૧ હ. ૫ વોત્યું મા-૧ હ મા-૨, વોત્યુ ઘ. ૬ છહ
 મા-૧ હ ઘ, 'છિ મા-૨. [પ્ર. ૫૮] ૭ મિનને હ્રો. ૮ કરવાને હ્રો
 ૯ અનંદ હ, ઘ મા-૨ માં નથી. ૧૦ સનનં હ્રો. ૧૧ મોષવાને હ્રો. ૧૨
 રાજાનું મા-૧ હ, રાજાનો ઘ મા-૨. ૧૩ કરવો હ્રો. ૧૪ પંડિત હ.
 ૧૫ આણું મા-૧ હ મા-૨. ૧૬ ઝરાર મા-૨. ૧૭ સૌહે ઘ, સહુ હ.
 ૧૮ ખરે ઘ, ખરે મા-૨; પછી ઘ માં 'છે' અને મા-૨ માં 'છિ' પાઠ છે.

૧૧ મા-૧ વ મા-૨ મા નથી ૨૦ એ મા-૧ ઇ, ઝી વ, જે મા-૨. ૨૧
 જીવતેં હપ્રો. ૨૨ જીવે હપ્રો ૨૩ ઘણુ હપ્રો. ૨૪ જીવો હપ્રો. ૨૫ ૦પરેં
 મા-૧ ઇ, અન્યથા ઘ મા-૨. ૨૬ ચાંચે મા-૧ વ, ચાંચે ઇ મા-૨. ૨૭
 આપણું હપ્રો. ૨૮ મરેં હપ્રો. ૨૯ પંક્તી ઇ. ૩૦ છુ મા-૧ ઇ; વ મા-૨ મા
 'તો પક્તી' એવો ચન્દ્રક્રમ છે. ૩૧ ઘણાં મા-૧ ઇ વ, ઘણાં મા-૨. ૩૨
 છે હપ્રો. ૩૩ એ હપ્રો. ૩૪ પુરુષે ઇ. ૩૫ થોડું મા-૧ ઇ, થોડું વ, થોડું
 મા-૨. ૩૬ જીવે મા-૧ ઇ મા-૨, જીવે વ. ૩૭ અન્ય હપ્રો. મા નથી ૩૮
 હું ઇ, હું વ મા-૨. ૩૯ અન્ય હપ્રો. માં નથી. ૪૦ જ્ઞાનેં મા-૧ વ મા-૨,
 જ્ઞાનેં ઇ. ૪૧ મા-૧ વ અને મા-૨ મા નથી. ૪૨ શૌર્યે મા-૧ વ, શૌર્યે ઇ,
 શૌર્યે મા-૨. ૪૩ સપત્તિ વ મા-૨. ૪૪ અને મા-૧ ઇ, અને વ, અને
 મા-૨. ૪૫ ગુણે હપ્રો. ૪૬ જીવે મા-૧ ઇ, જીવે વ મા-૨. ૪૭ તે મા-૧
 ઇ, તેને વ, તેનું મા-૨. ૪૮ જીવ્યું મા-૧ વ મા-૨, જીવું ઇ. ૪૯ પરેં મા-૧
 ઇ, પરેં વ. ૫૦ ઘણું મા-૧ ઇ, ઘણું વ મા-૨. ૫૧ જીવે મા-૧ ઇ, જીવે વ,
 જીવે મા-૨; પછી વ માં 'ઠિ' અને મા-૨ મા 'છે' છે ૫૨ અને મા-૧
 ઇ, અને વ; પછી વ માં 'મલ વિષ્ટા થાઈ' એટલો જ અનુવાદ છે ૫૩ જન્મ
 મા-૧ ઇ મા-૨. ૫૪ સઘલો ડ મા-૨ ૫૫ વાણિ મા-૧, વાણિ ઇ. ૫૬
 પાઈન મા-૨. ૫૭ નાની ઇ વ મા-૨, મા-૧ મા આ શ્લોક અને તેનો અનુવાદ
 નથી. ૫૮ થોડેં ઇ વ મા-૨. ૫૯ પૂરાં ઇ વ મા-૨ ૬૦ અને ઇ, અને
 વ મા-૨. ૬૧ ઉદિરની ઇ, ઉદિરની વ મા-૨. ૬૨ પશ્તી ઇ. ૬૩ થોડેં ઇ,
 થોડેં વ મા-૨. ૬૪ પૂરાં મા-૨. ૬૫ અને ઇ ૬૬ મુલ્ય પ્રત વિ મા
 'અતિ માહાત' પ્રત પાઠ છે; 'કાપુરુપ' નો એવો અનુવાદ હોઈ જ ન શકે એટલે
 ઇ વ મા-૨ મા મળતો 'તિમ હીન' પાઠ સ્વીકાર્યો છે. ૬૭ પુરુષ ઇ વ મા-૨.
 ૬૮ થોડેં ઇ વ મા-૨. ૬૯ સતોત્રાં ઇ વ મા-૨ [પૃ ૧૯] ૭૦
 વાંસના ઇ વ મા-૨; શ્લોક અને તેમનો અનુવાદ મા-૧ મા નથી ૭૧ અપ્રને
 ડ વ, અપ્રને મા-૨. ૭૨ વિષ્ણુ ઇ વ, વિષે મા-૧ ૭૩ વેસ્ટ ઇ, રહે વ
 મા-૨. ૭૪ એ ઇ, જે વ મા-૨. ૭૫ પુરુષ ઇ વ મા-૨. ૭૬ આપણો વ
 ૭૭ વંશમાહિં ઇ, વંશમાહિ વ મા-૨ ૭૮ હોં ઇ વ મા-૨. ૭૯ પુરુષનો ઇ,
 પુરુષનું વ, પુરુષ મા-૨. ૮૦ વ મા-૨ માં નથી ૮૧ માના વ મા-૨; ડ મા
 નથી. ૮૨ હરવાને વ, હરવાને ડ મા-૨; ડ મા નથી. ૮૩ અર્થિ વ મા-૨, ઇ મા
 નથી. ૮૪ આ શબ્દ પછી વ મા-૨ માં 'હિ' છે. ૮૫ નદીને વ, નદીને મા-૨.
 ૮૬ તીરિ વ, તીર મા-૨. ૮૭ ક્ષત્ર ઇ વ મા-૨. ૮૮ તે તૃણનો વ મા-૨.

૮૯ જન્મ વ મા-૨ ૯૦ જીણે વ, જીણ મા ૨ ૯૧ વૂઢતુ વ મા-૨ ૯૨ મનુચ વ મા ૨ ૯૩ આકુલુ વ, આકલૂ મા-૨, પછીના 'અતુ હાથિ' શબ્દો વ મા-૨ મા નથી ૯૪ સ્ત્રી વ, સ્ત્રી મા ૨ ૯૫ રહે વ, રહેઈ મા-૨, શ્લેષ ન ૪૨ થી ૫૦ સુધીનો ભાગ ૩ માં નથી ૯૬ પ્રવર્તતે મા ૧ મા-૨, પ્રવર્તત વ ૯૭ મૃત વ મા-૨ ૯૮ ધિકો મા-૧, ધકો વ, ધકુ મા ૨ ૯૯ તુણ મા-૧, તુણ વ મા ૨ ૧૦૦ ઝગજતો મા-૧ વ, ઝપજતો મા-૨ ૧ ઝગજઈ મા ૧, ઝગજે વ મા ૨ ૨ છેઈ વ, છે મા ૨ ૩ તેત્તો મા ૧, તેહતુ વ મા-૨ ૪ ગર્ગિયઈ મા ૨ ૫ જે મા-૧ વ, ચે મા-૨ ૬ વશમાહે વ, વશમાહિડ મા ૨ ૭ જાળીયે મા-૧, જાળીયે વ મા ૨ ૮ શુદ્ધે વ, શુદ્ધિ મા ૨ ૯ અનઈ વ મા ૨ ૧૦ ચાલઈ વ મા-૨ ૧૧ અનઈ વ મા-૨ ૧૨ મનુચ્યના વ મા ૨ ૧૩ સતારન વ મા ૨ ૧૪ ફેઢે વ, ફેઢિં મા ૨ ૧૫ પરિં વ મા-૨ ૧૬ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પત્તિ પૂરિ થાય છે 'ચોઢા જ પુરુષ હોઈ' ૧૭ 'તે સપુરુષ્ય' વ મા માં નથી ૧૮ વ મા ૨ માં નથી ૧૯ જે વ મા ૨ ૨૦ પુવ વ મા ૨ ૨૧ વ મા-૨ માં નથી ૨૨ પ્રકટ વ મા-૨ ૨૩ વરડ વ, વરેઈ મા ૨ ૨૪ તિ વ ૨૫ પુરુષ વ મા ૨ ૨૬ તિરસ્કારન વ મા ૨ ૨૭ પામેઈ વ, પામે મા ૨ ૨૮ માહિમો વ મા ૨ ૨૯ પ્રકટ ધ્યા વ મા ૨ ૩૦ પાવે વ મા ૨ ૩૧ જન્યે વ, જને મા ૨ ૩૨ ઓલા સીયે વ મા ૨ ૩૩ ચે વ, છે મા ૨, પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે વધારે શબ્દ છે 'તિમ પ્રજ્વલ્તો વૈધાનર કોઈ ન ઝલાઢે ઓલાઢે' [પૃ ૨૦] ૩૪ વહતો વ મા ૨ ૩૫ હૌડ વ મા-૨ ૩૬ આણ વ મા ૨, આ શબ્દ પહેલાં વ મા ૨ માં 'અહો દમનક' શબ્દ છે ૩૭ પ્રધાન વ મા ૨ ૩૮ નહોં વ મા ૨ ૩૯ ઇણિં વ ઇણ મા ૨ ૪૦ ધ્યાપારિં મા ૨ ૪૧ પુ વ મા ૨ ૪૨ ધોચુ વ ૪૩ છઈ વ, છિઈ મા ૨ ૪૪ પ્રધાન વ મા ૨ ૪૫ ઘરો વ મા ૨ ૪૬ પુરુષ વ મા ૨ ૪૭ આગલિ વ મા ૨ ૪૮ અણપૂછપો વ મા ૨ ૪૯ ઘરો વ મા ૨ ૫૦ કુતુદિ વ મા-૨ ૫૧ ચેલેઈ વ, ચેલેઈ મા-૨ ૫૨ અગ્માન વ મા ૨ ૫૩ પામઈ વ, પામે મા ૨ ૫૪ અનઈ વ મા ૨ ૫૫ પામઈ વ, પામઈ મા ૨ ૫૬ વ મા ૨ માં નથી ૫૭ પુરવેં વ મા ૨ ૫૮ તિહોં વ મા ૨ ૫૯ શોલુ વ મા ૨ ૬૦ ઝિર્ગિં વ મા-૨ ૬૧ મુ ચ પ્રત વિ માં નથી ચાલ્યું વ, ચાલ્યૂ મા ૨ ૬૨ ગગઈ વ, લાગિ મા ૨ ૬૩ અનઈ વ મા ૨ ૬૪ પામઈ વ, પામઈ મા ૨ ૬૫ અનઈ વ મા ૨ ૬૬ શિયર વ મા-૨ ૬૭ ઝિમ વ મા ૨ ૬૮ ધોલે વ, ધુળે મા ૨

૬૧ વલ્લિ વ મા-૨. ૭૦ હોઈ વ મા-૨. ૭૧ વહતો વ મા-૨. ૭૨ હૌઠ વ મા-૨. ૭૩ માઈ વ મા-૨. ૭૪ પછી વ મા (કૌંસમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર સાથે) આ પ્રમાણે કથન છે : ‘एहं बोलेशि[बोत्यशि] जै[जड].’

૭૫ મુલ્ય પ્રત વિ અને વ ની પંક્તિઓનો ક્રમ એકસરસો ન હોઈ, પાઠાન્તરો નોંધતાં ડમી થતી ક્રિયતા ટાલવા નીચે વ નોં પાઠ આપ્યો છે :

‘જે પુરુષ પ્રધાન હોઈ અનેઈ રાજાની સેવા ન કરે તે અપ્રધાન હોઈ અનેઈ અપ્રધાન થવો રાજાની સેવા કરઈ તો પ્રધાનપણું થાઈ.’

૭૬ પુરુષ મા-૨. ૭૭ પ્રધાન મા-૨. ૭૮ ન હોઈ મા-૨. ૭૯ અનેઈ મા-૨; પછી મા-૨ મા ‘જે ઇ’ શબ્દ છે. ૮૦ સેવા મા-૨. ૮૧ કરે મા-૨. ૮૨ તે મા-૨. ૮૩ પ્રધાન મા-૨. ૮૪ હોઈ મા-૨. ૮૫ અનેઈ મા-૨. ૮૬ પ્રધાન મા-૨. ૮૭ સેવા મા-૨. ૮૮ કરેઈ મા-૨. ૮૯ તો મા-૨. ૯૦ પ્રધાનપણું મા-૨. ૯૧ બોલ્યું મા-૨. ૯૨ છેઈ મા-૨. ૯૩ ચે મા-૨. ૯૪ મમુલ્ય વ મા-૨. ૯૫ વિશાહીન વ મા-૨. ૯૬ થસે વ મા-૨. ૯૭ થવો વ. ૯૮ કરુષ મા-૨. ૯૯ થવો વ મા-૨ [પૃ. ૨૧] ૧૦૦ જો વ મા-૨. ૧ સમીપિ વ. ૨ રહે વ મા-૨. ૩ તો વ મા-૨. ૪ તેહને વ મા-૨. ૫ ઘણુ વ, ઘણું મા-૨. ૬ મજે વ મા-૨. ૭ અનેઈ વ મા-૨. ૮ રાજાનો વ મા-૨. ૯ છોનો વ મા-૨. ૧૦ વછીનો વ મા-૨. ૧૧ પાગે વ, પાસે મા-૨. ૧૨ રહે વ, રહે મા-૨. ૧૩ તેહને વ મા-૨. ૧૪ વીટઈ વ, વીટઈ મા-૨. ૧૫ સેવક વ મા-૨. ૧૬ કોપને વ મા-૨. ૧૭ સહે વ, સહેઈ મા-૨. ૧૮ અને વ, અનેઈ મા-૨. ૧૯ લીધો વ મા-૨. ૨૦ જોઈ વ મા-૨. ૨૧ તેહને વ, તેહનિ મા-૨. ૨૨ વહે વ, વહે મા-૨. ૨૩ પુરુષ વ મા-૨. ૨૪ અણમતા વ મા-૨. ૨૫ થવાઈ વ મા-૨. ૨૬ થાઈ વ મા-૨. ૨૭ જે વ મા-૨. ૨૮ પુરુષ મા-૧ વ મા-૨. ૨૯ કુઈ મા-૧. ૩૦ ચે મા-૧, વ મા-૨ માં નથી. ૩૧ ઇચ્છાના મા-૧ વ મા-૨. ૩૨ ચે મા-૧. ૩૩ જાણઈ મા-૧, જાણે વ મા-૨. ૩૪ ચે મા-૧. ૩૫ પરાક્ષી મા-૧ વ મા-૨. ૩૬ હોઈ મા-૧ વ મા-૨. ૩૭ ચે મા-૧. ૩૮ સેરા મા-૧ વ મા-૨. ૩૯ જાણઈ મા-૧, જાણે વ મા-૨. ૪૦ તેહનઈ મા-૧, તેહને વ, તેહનિઈ મા-૨. ૪૧ અનેરો મા-૧ વ મા-૨. ૪૨ આથય મા-૧ વ મા-૨. ૪૩ નહીં મા-૧. ૪૪ હોઈ વ મા-૨. ૪૫ હોઈ. વ મા-૨. ૪૬ ચે વ, જે પં ૭૭

મા-૨. ૪૭ વહે વ મા-૨. ૪૮ જાઈ વ મા-૨. ૪૯ તેન્હા વ મા-૨. ૫૦ પાપતું વ મા-૨. ૫૧ જાણિવી વ મા-૨. ૫૨ જે-હ, જે વ મા-૨. ૫૩ પુરુષ હ વ, પુરુષે મા-૨. ૫૪ વહૃ હ, વહે વ મા-૨. ૫૫ ચે હ. ૫૬ પુરુષ હ વ મા-૨. ૫૭ આપણપાતુ હ, આપણપાતું વ, આપણપાતું મા-૨. ૫૮ અસાવધાનપણું હ, અસાવધાનપણં વ, અસાવધાનપણું મા-૨. ૫૯ અનહ હ વ મા-૨. ૬૦ અનહ હ વ મા-૨. ૬૧ મૂર્ષણું હ વ, મૂર્ષણું મા-૨. ૬૨ પ્રકટ વ મા-૨. ૬૩ કરહ હ, કરે વ મા-૨. [પૃ. ૨૨] ૬૪ ચે મા-૧; ૬ વ મા-૨ માં નથી. ૬૫ હયમી હપ્રો. ૬૬ અનહ હપ્રો. ૬૭ હુદિમંત હપ્રો ૬૮ તે મા-૧ વ મા-૨; ૬ માં નથી ૬૯ સર્પન મા-૧ હ, સર્પને વ મા-૨. ૭૦ વ્યાગ્રને મા-૧ હ, વ્યાગ્રનેહ વ મા-૨. ૭૧ હાથીને મા-૧ હ. ૭૨ સિંહને મા-૧, સિંહને હ, સિંહનહ વ, સિંહનેહ મા-૨. ૭૩ હટિમાને હ વ ૭૪ વશિ મા-૧ હ, વશ વ મા-૨. ૭૫ કરે મા-૧ વ, કરે હ, કરે મા-૨; આ શબ્દ પછી વ મા-૨ માં (કૌંસમાં મા-૨ નો પાઠાન્તર છે) નીચે પ્રમાણે શ્લોકનો અનુવાદ પૂરો થાય છે :

‘ એહા હુદિમંત અપ્રમાથી રાજાને વશ કરે [કરેહ] ’.

૭૬ હેંમા-૧, હેં હ ૭૭ માર્હિ હ, ‘છહ તો રાજા શા માર્હિ’ આ શબ્દ વ મા-૨ માં નથી. ૭૮ રાજાને હ વ મા-૨. ૭૯ વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ આધરેનહ હ, આધરીનહ વ મા-૨. ૮૧ મોટપણાને હ વ, મોટપણાનહ મા-૨. ૮૨ પાત્રહ હ વ, તારે મા-૨. ૮૩ વિજી-પરિહ, અન્યથા વ મા-૨. ૮૪ ન પામહ હ વ, ન તારે મા-૨. ૮૫ તિહા હ, વ મા-૨ માં નથી ૮૬ પછી વ મા-૨ માં ‘નિમ’ છે. ૮૭ વ મા-૨ માં નથી. ૮૮ આ શબ્દ પછી વ મા-૨ માં ‘નવાથે’ એવો પાઠ છે ૮૯ હાંકરે વ મા-૨. ૯૦ નિત-તપપ્રહ્મ હ, શ્વેતાતપપ્રહ્મ વ મા-૨. ૯૧ અનહ હ વ મા-૨. ૯૨ હહા હ વ મા-૨. ૯૩ મુલ્ય પ્રત-વિમાં ‘તલ્મ’ પાઠ છે તે-અટ જાણનાં હ વ મા-૨ નો ‘તતમ’ પાઠ-સ્વીકાર્યો છે. ૯૪ અનહ હ વ મા-૨. ૯૫ મુલ્ય પ્રતમાંથી પરી મયેલો આપ્યાહ હ વ મા-૨ માંથી લીધો છે. ૯૬ અત્તલ વ મા-૨. ૯૭ વાનાં હ, મદાર્થ વ મા-૨. ૯૮ ધરિતો હ વ મા-૨. ૯૯ હોહ હ, હોઈ વ મા-૨. ૧૦૦ મોહ વ મા-૨. ૧૦૧ હૈંવર-મા-૨. ૧૦૨ ત્તહ હ, તતિ વ, ત્તે મા-૨. ૧૦૩ મહહ હ વ, વહે મા-૨. ૧૦૪ હેંહ મા-૨. ૧૦૫ તું હ વ મા-૨. ૧૦૬ હું હ મા-૨, હું વ. ૧૦૭ હીંહ હ, હીંદેં વ, હીંદેં મા-૨. ૧૦૮ હું હ વ, હું મા-૨.

१. कहेइ इ, कहतो व भा-२. १० हौड व भा-२. ११ सिंह इ, व भा-२ मां नथी. १२ आपणा इ, आपणु व भा-२. १३ अनइ इ व भा-२. १४ बीहीनो इ, भय पाम्यो भा-२, मय पाम्यु व. १५ छइ इ व, छें भा-२. १६ एहो' इ, व भा-२ मा नथी. १७ बीहीनो इ, बीही व, बीहे भा-२. १८ छेइ भा-२. १९ भयनु इ, भयनू व, भयनू भा-२. २० जाणीनइ इ व भा-२. २१ अनेरा इ व भा-२. २२ ये व भा-२. २३ तीण'इ व, तीण भा-२. २४ सिंहनो इ व भा-२. २५ फीदीशि'इ, टालीसि व, टालीसे भा-२. २६ कहइतो इ, बोल्हो'व, बोल्हू भा-२. २७ हौइ इ; व भा-२ मां नथी. २८ वामा नथी. २९ ते व. ३० जाणइ इ, जाण्यो व, जाण्ये भा-२. ३१ वि'मा आ पाठ पढी गयेलो लागे छे, छइ इ. छिइ व, छें भा-२. ३२ कहतो हौड इ, बोल्हो व, बोल्हू भा-२. ३३ बुद्धिवंतने इ, बुद्धिवंतने व, बुद्धिमत्तनि भा-२. ३४ काई इ भा-२, काई भा-२. ३५ अणजाणु'इ, अजाण्यु व, अजाण्यू भा-२. ३६ छे व, छिइ भा-२. [पृ. २३] ३७ कखो व भा-२. ३८ पछी'व मा' 'तु' छे. ३९ पछी'व मा 'पण' छे. ४० जाणें इ व, जाणें भा-२. ४१ घोडा इ व, घोटा भा-२. ४२ आ शब्द मुख्य प्रतमाधी पढी गयेलो छे. ४३ इ'व भा-२ मां नथी. ४४ प्रेरयाधा इ व, प्रेरयाध्या भा-२. ४५ वहें इ, वहिं व, वहे'भा-२. ४६ अनइ इ व भा-२. ४७ अणकखु' इ व, अणकखू भा-२. ४८ जाणे इ, जाणि व, जाणे भा-२; व अने भा-२ मा ल्यार पछीनो' अनुवाद नथी. ४९ बुद्धि इ. ५० पीयारो इ. ५१ चित्तने इ. ५२ जाणइ इ. ५३ विकारेण भा-१ इ. ५४ गृपते इ, ज्ञायते व भा-२. ५५ आकारें भा-१ व, आकरें इ, आकरे भा-२. ५६ करीई भा-१, करीइ इ. ५७ गति भा-१, व भा-२ मां नथी. ५८ चालि भा-१ इ व, चाली भा-२. ५९ चेडाई भा-१ इ, चेडा व भा-२. ६० बोलें भा-१, बोले इ, बोली भा-२; व मा नथी. ६१ आपि भा-१ व, आपिं भा-२. ६२ ठेपें व. ६३ मुखनें व भा-२. ६४ आकरें व, आकरे'भा-२. ६५ एतला भा-१ इ. ६६ देपीनइ भा-१, देपीनइ इ, देपी व भा-२. ६७ मनु-प्यनु भा-१ इ, मनुष्यनु व भा-२. ६८ जाणीयेइ भा-१ भा-२, जाणीइ इ, जाणीये व. ६९ एह व. ७० सिहने इ, सिहने व भा-२. ७१ धक्के इ व भा-२. ७२ करीनइ इ, करीनिइ व भा-२. ७३ माही इ भा-२. ७४ बुद्धिने इ, बुद्धि व, बुद्धि भा-२. ७५ प्रभावे इ व, प्रभावे भा-२. ७६ करीनइ इ, करीशि व, करीशेइ भा-२; पछी व भा-२ मा 'पछेइ हुं' शब्दो' छे. ७७ मारी व. ७८ पामेसि इ, पाम्योस व भा-२. ७९ कहतो इ, कहतो व

મા-૨. ૮૦ હોંડ હ વ મા-૨. ૮૧ તુ હ. ૮૨ સેવા વ મા-૨. ૮૩
 જાળેં હ વ મા-૨. ૮૪ સિંહને હ, સિંહને વ, સિંહનિ મા-૨. ૮૫ વરાં વ મા-૨.
 ૮૬ કરોડિ હ, કરોડે વ, કરિસોડ મા-૨. ૮૭ વહતો હ વ મા-૨. ૮૮ હોંડ
 હ વ મા-૨. ૮૯ આ શબ્દ મુલ્ય પ્રત વિ માથી પઢી ગયા છે, હ વ મા-૨ માં તે
 મળે છે. ૯૦ જાણૂં વ. ૯૧ મેં હ મા-૨, મિં વ. ૯૨ વાપનદ હ, માવાપનદ
 વ, માવાપનેદ મા-૨. ૯૩ ચોલેહ હ, ચોલે વ મા-૨. ૯૪ ચેઢઠા હ, ચેઢા વ,
 ચેઢા મા-૨. ૯૫ માન્હાયા હ વ મા-૨. ૯૬ પછી હ વ મા-૨ માં 'જન' છે.
 ૯૭ કહતા વ, કહિતા મા-૨. ૯૮ સમન્યાં હ, સામન્યા વ મા-૨. ૯૯ છે હ,
 છિ વ, છેદ મા-૨. ૧૦૦ ધર્મર્તુ હ, ધર્મર્તુ વ મા-૨. ૧ તે હ વ મા-૨.
 ૨ મેં હ, મેં વ મા-૨. ૩ હડયે હ, હેયે વ, હૈય મા-૨. ૪ રાપું હ, રાપુ વ,
 રાપુ મા-૨. ૫ છદ હ વ, છેદ મા-૨. ૬ સાંમલીયે હ વ મા-૨. ૭ છે વ,
 છેદ મા-૨. ૮ મોનાને મા-૧ હ વ, સોનાને મા-૨. ૯ પૂલે હમો. ૧૦
 પૃથ્વીનિં મા-૧ હ, પૃથ્વી વ મા-૨. ૧૧ નિષ્ય વ મા-૨. ૧૨ પુરુષ હમો.
 ૧૩ ભોગને હમો, આ શબ્દ પહેલા વ માં 'સે' છે. ૧૪ એક વ મા-૨. ૧૫
 ઘ મા-૨ માં નથી. ૧૬ આ શબ્દ પહેલાં વ મા-૨ માં 'ચીજો' છે. ૧૭ હોઈ
 મા-૧ હ; ઘ મા-૨ માં નથી. ૧૮ પછી મા-૨ માં 'ચે' છે. ૧૯ જાણદ
 મા-૧ હ વ, જાણેંદ મા-૨. ૨૦ કિમ વ મા-૨. ૨૧ કીજે વ મા-૨. ૨૨ તિમ
 હ, તે વ મા-૨. ૨૩ સામલિ હ વ મા-૨. ૨૪ ચે હ મા-૨. ૨૫ હોઈ હ મા-૨,
 હોઈ વ. ૨૬ અનદ હ મા-૨, અનિ વ. ૨૭ હોઈ હ વ મા-૨. ૨૮ આ શબ્દ
 પહેલા વ માં 'તે' અને મા-૨ માં 'જે' છે. [પૃ. ૨૪] ૨૯ સાંમલતાં હ,
 સાંમલેં વ, સામલેડ મા-૨. ૩૦ હોઈ વ મા-૨ માં નથી. ૩૧ સોહની વ મા-૨.
 ૩૨ સેવા વ મા-૨. ૩૩ જે હ વ મા-૨. ૩૪ રાજાને વ મા-૨. ૩૫ સેવરા વ મા-૨.
 ૩૬ હીડિ હ, હીટે વ, હીંડે મા-૨. ૩૭ તસ્ય વ મા-૨. ૩૮ ચે હ વ, જે મા-૨.
 ૩૯ ગુણને હ વ મા-૨. ૪૦ જાણેંદ હ, જાણે વ,
 જાણે મા-૨. ૪૧ મુલ્ય પ્રત વિ માથી આ શબ્દ પઢી ગયેલો છે; હ વ મા-૨ માં
 છે. ૪૨ સેવનો હ વ મા-૨. ૪૩ સેવ્યા હ વ મા-૨. ૪૪ હોઈ હ વ મા-૨.
 ૪૫ તિમ હ વ મા-૨. ૪૬ સ્કાની હ વ. ૪૭ મુંદ હ મા-૨, મુંદેં વ. ૪૮
 પંજુંદ હ, પંજૂ મા-૨. ૪૯ પેઢીયે હ વ, પેઢીયેદ મા-૨. ૫૦ પણિ હ, પણ વ
 મા-૨. ૫૧ વાઈ હ, વ મા-૨ માં નથી. ૫૨ ઝગાઈ હ, ઝલેં વ, ઝલેંદ મા-૨.
 ૫૩ પુણ્ય વ મા-૨. ૫૪ ચે હ, જે વ મા-૨. ૫૫ પુંડાની હ વ, પુંડાની મા-૨.
 ૫૬ પરિંદ, પરિં મા-૦. ૫૭ ઝમો હ વ મા-૨. ૫૮ રહદ હ, રહે વ મા-૨.

५९ सुधाइ इ, सुधाइ व, सुधाइ भा-२ ६० व्याप्यो इ व भा-२ ६१ होइ
इ व भा-२ ६२ पणि इ ६३ आपणपानं इ भा-२, आपणपाने व ६४
दु रा इ व भा-२ ६५ आणइ इ, आणे व भा-२ ६६ व भा-२ मा नथी
६७ वृत्तिन व भा-२ ६८ भोगवइ इ, भोगवे व भा-२ ६९ ये इ व भा-२
७० सेवक इ व भा-२ ७१ स्वामीने इ व, स्वामीने भा-२ ७२ कृपण इ व
भा-२ ७३ देपीनइ इ व भा-२ ७४ स्वामीने इ, व भा-२ मा नथी
७५ धवने इ व भा-२ ७६ करेइ भा-२ ७७ आपणपानं इ व भा-२ ७८
काइ व भा-२ ७९ करइ इ, करेइ व भा-२ ८० स्वामीनं इ व भा-२,
८१ सेवइ इ, सेवते व भा-२ ८२ ये इ व भा-२ ८३ राजान इ भा-२,
राजाने व ८४ आध्वयीनइ इ, आध्वयीनेइ व, आध्वयीनेइ भा-२ ८५ भूष्या इ
व भा-२ ८६ जाइ व भा-२ ८७ फरया व भा-२ ८८ आकनी इ व
भा-२ ८९ परि व भा-२ ९० छाडिबो इ, छाडिबो व भा-२ [पृ २५]
९१ राणीन भा-१, राणीन इ व, राणीनइ भा-२ ९२ राजानी भा-१, व
भा-२ मा नथी ९३ मान हप्रो ९४ कुअरने भा-१ इ, पुत्रने व भा-२
९५ वडा प्रवानन हप्रो ९६ पुरोहितन हप्रो ९७ द्वारपालने भा-१ इ, व
भा-२ मा नथी ९८ एतलान भा-१ इ व, एतलान भा-२ ९९ परि इ, परे
व भा-२ १०० सेवयु हप्रो १ ये भा-१ इ. २ राजाइ हप्रो ३
बालाव्यो हप्रो ४ करेइ व भा-२ ५ अनइ भा-१ इ भा-२, अनेइ व
६ कार्य व भा-२ ७ शीशु हप्रो ८ नि कपट भा-१, नि कपटपणे व, नि कपट
पणि भा-२ ९ करइ भा-१ इ, करे व, करेइ भा-२ १० राजान हप्रो ११
होइ हप्रो १२ राजाइ भा-१ इ, राजायें व भा-२ १३ आप्यु भा-१ इ, आप्यु व
भा-२, पछी व भा-२ मा 'जे' छे १४ सुपात्रन भा-१, सुपात्रेनें इ, सुपात्र विणें
व, सुपात्रनइ विणें भा-२ १५ आपइ भा-१ इ, आपे व भा-२ १६ अनइ
हप्रो १७ राजाइ भा-१ इ व, राजाइ भा-२ १८ आप्यु व भा-२ १९
'हुइ' व भा-२ मा नथी २० छिले भा-१ व भा-२, छिले इ २१ पहिरइ हप्रो
२२ राजान भा-१ इ व, राजाने भा-२ २३ होइ हप्रो २४ ये इ २५
मरइ इ २६ पूच्छ्यो इ २७ बोलइ इ २८ पाशेइ इ २९ मोटें इ
३० हसइ इ ३१ नहीं इ ३२ राजानइ इ ३३ होइ इ ३४ मनी व
भा-२ ३५ ये इ ३६ रहणारशु इ, रहणारस्यु व, रहणारस्यु भा-२ ३७
ये इ, व भा-२ मा नथी ३८ करइ इ, करे व भा-२ ३९ अनइ इ व भा-२
४० राजानइ व भा-२ ४१ छीवगु इ, छीशु व भा-२ ४२ करइ इ, करे व

મા-૨. ૪૩ તે હ વ મા-૨. ૪૪ રાજાને હ, રાજાને વ, રાજાને હ મા-૨. ૪૫ હોહ હ વ મા-૨. ૪૬ એ હ મા-૨. ૪૭ ગાઢે વ મા-૨. ૪૮ દોહલ્હ હ, દોહલ્હે વ, દોહિલ્હે મા-૨. ૪૯ પડ્હ હ, પડ્હે વ, પડ્યૌ મા-૨. ૫૦ વ માં નથી. ૫૧ મર્યાદા હ વ મા-૨. ૫૨ છાહ્હ હ, છાહે વ, છાહે મા-૨. ૫૩ હું હ વ મા-૨. ૫૪ રાજાને ડ મા-૨, રાજાને વ. ૫૫ માન્યા હ વ મા-૨. ૫૬ એહુ હ વ, એહું મા-૨. ૫૭ જાણનોહ્ હ, જાણી વ મા-૨; પછી વ માં (વ ના પાઠ સાથે કોસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે) 'જૈ [જે] મર્યાદા રેહે[રહે]' ૫૮ રાજાને હ, રાજવત્તમ વ મા-૨. ૫૯ હોહ્ હ વ મા-૨. [પૃ. ૨૬] ૬૦ એ હ. ૬૧ પુરુષ હ વ મા-૨. ૬૨ શનુશુ હ, શનુશુ વ મા-૨. ૬૩ વૈર હ વ મા-૨. ૬૪ કરે વ મા-૨. ૬૫ અનહ હ મા-૨, અનૈ વ. ૬૬ મિત્રું હ વ મા-૨. ૬૭ કરે વ મા-૨. ૬૮ હોહ હ વ મા-૨. ૬૯ શનુશું મા-૧ હ વ મા-૨. ૭૦ એ મા-૧ હ. ૭૧ કરડ મા-૧ હ, કરેહ વ, કરે મા-૨. ૭૨ એ મા-૧ હ મા-૨. ૭૩ વઢ્હી મા-૧ હ, વઢ્હની વ, વઢ્હની મા-૨. ૭૪ નિંદા હપ્રો. ૭૫ કરહ મા-૧ હ, કરેહ વ, કરે મા-૨. ૭૬ અનહ હપ્રો. ૭૭ કરહ મા-૧ હ, કરે વ મા-૨. ૭૮ રાજાને મા-૧ હ મા-૨, રાજાને વ. ૭૯ હોહ હપ્રો. ૮૦ એ હ, આ પૈકિ વ માં (વ ના પાઠ સાથે કોસમા મા-૨નાં પાઠાન્તર છે) આ પ્રમાણે છે:

‘જે[યે] સપ્રામને શરણની પરિં જાણે’

૮૧ સપ્રામનેહ હ. ૮૨ ઠામિ હ. ૮૩ આવ્યે હ. ૮૪ શરણ હ. ૮૫ આવ્યાનીં હ. ૮૬ માનહ હ. ૮૭ અનહ હ વ મા-૨. ૮૮ પરદેશને વ, પરદેશને મા-૨. ૮૯ પરિં વ મા-૨. ૯૦ ચિતિ હ વ, ચિતિ મા-૨. ૯૧ માનહ હ વ મા-૨. ૯૨ રાજાને ડ, રાજવત્તમ વ મા-૨. ૯૩ હોહ હ વ મા-૨. ૯૪ એ હ. ૯૫ હ માં ‘યુદ્ધકાલિ રાજાનેહ,’ વ માં ‘યુદ્ધકાલિ રાજાનેહ,’ મા-૨ માં ‘યુદ્ધકાલિ રાજાનેહ’ એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૯૬ આગઠિહ હ મા-૧. ૯૭ થાહ હ વ, થાહ મા-૨. ૯૮ અને વ. ૯૯ પાછલ્હિ હ. ૧૦૦ આવહ વ, આવે મા-૨. ૧૦૧ મુલ્ય પ્રત વિ અને હ માંથી આ પૈકિ પરી ગયેલી છે તેથી મુલ્ય પ્રતના પાઠ તરીકે તેટલો ભાગ વ માંથી લીધો છે. મા-૨ માં આ પાઠ આ પ્રમાણે છે. ‘અનહ રાજા ધર મધ્ય જાઈ તિવારી રાજાની દ્વારિ રહે’ ૨ રાજાને હ મા-૨, રાજાને વ. ૩ હોહ હ વ મા-૨. ૪ એ હ. ૫ જૂ હ વ, મા-૨ માં નથી. ૬ રમવાને હ મા-૨, રમવાને વ. ૭ ખીહ્ હ, ખીહે વ મા-૨. ૮ ચમના હ; ૯ માં ‘ચમદતના મયથી થીહિ,’ મા-૨ માં

‘કેતલાનુ છે’ અને મા-૨ માં ‘કેતલાનું છે’ એવા શબ્દ છે. ૭૮ અનહ ઇ મા-૨, અનેહ વ. ૭૯ કેતલાને વ, કેતલાએકને મા-૨. ૮૦ હૈયહ મુયિ હ; વ મા-૨ મા ‘મુયિ હૃદય’ એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૮૧ હન્હુ ઇ, હહું વ, હહૂં મા-૨. ૮૨ જ ઇ વ મા-૨. ૮૩ હોહ ઇ વ મા-૨. ૮૪ ઘોલો ઇ. ૮૫ પહું વ મા-૨; આની પહેલાં વ મા-૨ મા ‘તું’ છે. ૮૬ કહે ઇ વ, કહેં મા-૨. ૮૭ છે ઇ વ, છે મા-૨. ૮૮ કહેં વ મા-૨. ૮૯ કહિ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. [પૃ. ૨૮] ૯૦ આ શબ્દ પછી વ માં ‘સર્પકાંચલી’ અને મા-૨ મા ‘સર્પની કાંચલી’ એવા શબ્દ છે. ૯૧ સર્પ ઇ વ મા-૨. ૯૨ કાંચલીયેં ઇ. ૯૩ વીંટયો ઇ, વીંટ્યા વ, વીંટ્યા મા-૨. ૯૪ હુહ ઇ, હુહં વ, હુયિ મા-૨. ૯૫ અનહ ઇ વ મા-૨; ‘અનહ કુટિલ હોહ’ આ શબ્દ વ માં નથી. ૯૬ હોહ ઇ, હુહ મા-૨. ૯૭ અનહ ઇ વ મા-૨. ૯૮ અનહ ઇ વ મા-૨. ૯૯ અનહ ઇ, અનહ વ મા-૨. ૧૦૦ પહા ઇ વ મા-૨. ૧ હોહ ઇ વ મા-૨. ૨. અન્યન વ મા-૨. ૩ યેહ. ૪ રાજાને ઇ મા-૨, રાજાને વ. ૫ યોહુંહ ઇ, યોહુંહ વ, યોહુંહ મા-૨. ૬ વહરં વ મા-૨. ૭ ચીંતવેંહ, ચીંતવે વ મા-૨. ૮ અનહ ઇ મા-૨, અને વ. ૯ કરેં ઇ વ મા-૨. ૧૦ દાહનિ ઇ, દાહને વ, દાહનેં મા-૨. ૧૧ પામિ ઇ, પામેં વ મા-૨. ૧૨ યિમ ઇ, વ અને મા-૨ માં (વ ના ગાઠ સાથે વીંતમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે) આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘જિમ પતંગીયા[પતંગિયા] જિમ[મા-૨ માં નથી] વૈશ્વાનરનેં પામેં.’

૧૩ પામેં ઇ. ૧૪ વૈશ્વાનરમાહિ ઇ. ૧૫ પામેં ઇ. ૧૬ રાજાર્તુ પદ ઇ, રાજપદ વ મા-૨. ૧૭ દુઃપ્રાપ્ય વ મા-૨. ૧૮ હુહ ઇ. ૧૯ રાપલે ઇ, રાવેમ વ મા-૨. ૨૦ ન્યાઈ ઇ, ન્યાયેં વ મા-૨. ૨૧ ચાલહ ઇ, ચાલે વ મા-૨. ૨૨ અનહ ઇ; વ મા-૨ માં નથી. ૨૩ યોહે ઇ, યોહેં વ મા-૨; આ શબ્દ પહેલાં મા-૨ અને વ માં ‘સ્થલ્યે’ છે. ૨૪ પાહૂંહ ઇ, પાહૂં મા-૨. ૨૫ કીપેં ઇ; વ મા-૨ માં નથી. ૨૬ પરિ ઇ વ મા-૨; પછી ઇ માં ‘હાયિયી આહ,’ વ મા-૨ માં ‘હાયિયી નટ ધાટ’ એવો પાઠ છે. ૨૭ રાજાનેં ઇ, રાજાની વ મા-૨. ૨૮ ઇ વ મા-૨ માં નથી. ૨૯ હોહ ઇ વ મા-૨. ૩૦ દુઃસિં ઇ, દુઃસિં વ, દુરો મા-૨. ૩૧ કન્હે વ, કન્હેં મા-૨. ૩૨ રહવાહ ઇ, રહેવાહ વ મા-૨. ૩૩ દુમિ ઇ, દુમો વ, દુઃમે મા-૨. ૩૪ પામીયે વ મા-૨. ૩૫ હરકની ઇ વ મા-૨. ૩૬ પરિ વ મા-૨. ૩૭ ઠામિ ઇ વ મા-૨. ૩૮ રાપતા ઇ. ૩૯ દોહોઝી ઇ, દોહલ્યું વ મા-૨. ૪૦ હોહ ઇ વ મા-૨. ૪૧ કર્યું વ મા-૨. ૪૨ મનુવ્યેં ઇ વ,

मनुष्ये भा-२. ४३ राज्यमाहि इ, राज्यमाहे व भा-२. ४४ येन्हो इ. ४५ येन्हो इ, जेझो व भा-२. ४६ जेझो इ, व भा-२ मां नथी. ४७ होइ इ व भा-२. ४८ तेन्हे इ, तेन्हो व, तेहो भा-२. ४९ तेहुं इ, व भा-२ मां नथी. ५० ते व भा-२. ५१ पैसीनइ इ, पैसीनइ व, पेसीनइ भा-२. ५२ वरछु इ. ५३ अनइ इ व भा-२. ५४ अपाणे व, आपणे भा-२. ५५ वेगुं इ, वेगु व, वेगो भा-२. ५६ कीजइ इ व, कीजेइ भा-२. [पृ. ६९] ५७ राजाने व, राजानें भा-२. ५८ सेवकने व, सेवकनइ भा-२. ५९ नित्ये भा-२. ६० जे व भा-२. ६१ छंशानुवृत्ती व भा-२. ६२ ते इ व भा-२. ६३ स्थितिं इ, व भा-२. ६४ पामे इ भा-२, पामे व. ६५ जिगारि इ, जिवारें व, जिवारे भा-२. ६६ ओथ्यो इ व भा-२. ६७ होइ इ व भा-२. ६८ तिवारें इ व, तिवारे भा-२. ६९ घोळइ व, घोलेइ भा-२. ७० अनइ इ व भा-२. ७१ मानइ इ व भा-२; मि ना पछीना शब्द पैकी 'मनि' इ मा नथी, 'मनि ते मानइ' व अने भा-२ मा नथी. ७२ अने इ, अनइ व भा-२. ७३ ये इ. ७४ उपरि इ. ७५ द्वेप इ व भा-२. ७६ करे इ, करेइ व भा-२. ७७ उपरि इ, ऊपरि व भा-२. ७८ द्वेप इ व भा-२. ७९ करइ इ, करें व, करे भा-२. ८० अनइ इ व भा-२. ८१ दाननी इ व भा-२. ८२ करइ इ व, करें भा-२. ८३ प्रवानन इ व भा-२. ८४ वश इ व भा-२. ८५ छेइ भा-२. ८६ कहतो इ व भा-२. ८७ हीउ इ व भा-२. ८८ आ शब्द पछी व भा-२ मा 'तो हुं जा' एवा शब्द छे ८९ व भा-२ मा नथी. ९० ते इ व, ते भा-२. ९१ एहुं इ व भा-२. ९२ कपुं इ व, कपू भा-२. ९३ तूहे इ व भा-२. ९४ कन्हैइ इ; 'सिंह कन्हइ' शब्दो व भा-२ मा नथी ९५ कयाण इ व भा-२. ९६ हज्यो इ व भा-२. ९७ अनइ इ भा-२, अने व. ९८ बाछित व भा-२. ९९ पदार्थ इ व भा-२. १०० हज्यो इ, पामजे व भा-२. १ पछइ इ व, पछेइ भा-२. २ करटनने इ, करटवने व, करटवनि भा-२. ३ करीनइ इ, करीने व भा-२. ४ सिंह इ व भा-२. ५ कन्हे इ व भा-२. ६ देपनि इ, देपीनइ व, देपीनिइ भा-२. ७ रहीनइ इ, रहीने व भा-२. ८ हीउ इ व भा-२. ९ माहो इ व भा-२. १० जूनो इ व भा-२. ११ मिननो पुन इ, मिनपुन व भा-२. १२ छे इ भा-२, छेइ व. १३ आवइ इ, आवे व भा-२. १४ च्छइ इ, छेइ व भा-२. १५ देख्ये इ भा-२, देख्यो भा-२. १६ तोहेइ इ, तेहेइ व भा-२. १७ रहइ इ, रहेइ व भा-२. १८ तिवार इ व भा-२. १९ तीहां इ, तिहा व भा-२. २० पिंगलवनं इ व भा-२, पं २८

૨૧ વ મા-૨ માં નથી. ૨૨ ચેટો ઇ, ચેટો વ મા-૨. ૨૩ તેહ્દ ઇ, તેહ વ મા-૨. ૨૪ હપરિં ઇ; વ મા-૨ માં નથી. ૨૫ પઢીનઃ ઇ, પઢીનિઃ વ મા-૨. ૨૬ તેનું ઇ, તેનું વ મા-૨. ૨૭ નામિં ઇ, નામેં વ મા-૨. ૨૮ ચોલાવીનઃ ઇ વ, ચોલાવીનિઃ મા-૨. ૨૯ આપણે ઇ, આપણે વ મા-૨. ૩૦ ચોલ્તો ઇ, ચેસતો વ મા-૨. ૩૧ હૌઝ ઇ વ મા-૨. ૩૨ કત્યાણ ઇ વ મા-૨. ૩૩ છે ઇ, છેઃ વ, છે મા-૨. ૩૪ તું ઇ, તૂ મા-૨. ૩૫ ઘણે ઇ વ મા-૨. ૩૬ દિવસે ઇ વ મા-૨. ૩૭ છે ઇ, છે વ મા-૨. ૩૮ કહતો ઇ વ મા-૨. ૩૯ હૌઝ ઇ વ મા-૨. ૪૦ વાંઝે ઇ વ મા-૨. ૪૧ અન્નનેં ઇ, અન્નને વ મા-૨. ૪૨ વરણતુ મા-૨. ૪૩ પ્રયોજન ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૪૪ અતેઃ ઇ, અતઃ વ મા-૨. ૪૫ રાજાનેં વ મા-૨. ૪૬ મર્થ્યમ ઇ. ૪૭ હૌઝ ઇ, ન હૌઝ વ મા-૨. ૪૮ ઘોઢું ઇ વ મા-૨. ૪૯ યોગ્ય ઇ વ મા-૨. ૫૦ ધૌલુઃ ઇ વ મા-૨. ૫૧ ચોલ્યુ ઇ વ, ચોલ્યું મા-૨. ૫૨ છઃ ઇ, છે વ, છિઃ મા-૨. [પૃ. ૩૦] ૫૩ દાત વ મા-૨. ૫૪ ચોતરવા ઇ. ૫૫ કર્ણ વ, કર્ણ મા-૨. ૫૬ ધંદુહાલવાને મા-૧ ઇ, ધજૂઆલવા વ, ચંદુઆલવા મા-૨. ૫૭ રાજાનેં હમો. ૫૮ તૂને મા-૧ ઇ, તિણયલે વ મા-૨. ૫૯ વામ વ મા-૨. ૬૦ હોઃ હમો. ૬૧ પછે મા-૧ ઇ મા-૨, પછઃ વ, આ શબ્દ પછી વ અને મા-૨ માં (વ ના પાઠ સાથે મોસમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર આપ્યાં છે.) આગળનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘પછઃ [પછે] શરીરી વાણી હાય પમ યુક્ત પુરુષેં રિમ કાર્ય ન હોઃ [હોઃ.]’

૬૨ યેન્ટે મા-૧ ઇ. ૬૩ શરીર મા-૧ ઇ. ૬૪ વાણી મા-૧ ઇ. ૬૫ પુમ મા-૧ ઇ. ૬૬ જેન્ટે મા-૧ ઇ. ૬૭ હોઃ મા-૧ ઇ. ૬૮ તીણે મા-૧, તીણે ઇ. ૬૯ રાજાનઃ મા-૧ ઇ. ૭૦ ઘણું મા-૧ ઇ. ૭૧ હોઃ મા-૧ ઇ. ૭૨ અને ઇ, અનઃ વ મા-૨. ૭૩ અન્ટે ઇ વ મા-૨. ૭૪ તમ્હારા ઇ વ મા-૨. ૭૫ વંદાના ઇ વ મા-૨. ૭૬ સેવક ઇ વ મા-૨. ૭૭ છું વ મા-૨; ઇ માં નથી. ૭૮ આપડાં વ મા-૨. ૭૯ છતાં વ. ૮૦ રાટલાપટ્ટગામી વ, રાટલાપટ્ટગામી મા-૨. ૮૧ છું ઇ વ મા-૨. ૮૨ જોહેઃ ઇ, જોહે વ મા-૨. ૮૩ અન્ટે ઇ વ મા-૨. ૮૪ સ્વામીનુ ઇ, સ્વામીનુ વ, સ્વામીનું મા-૨. ૮૫ કાર્ય ઇ વ મા-૨. ૮૬ પામતા ઇ વ. ૮૭ તોહેઃ ઇ, તોહે વ મા-૨. ૮૮ ચોલ્યુ ઇ વ. ૮૯ છઃ વ, છેઃ મા-૨. ૯૦ હંઃ વ મા-૨. ૯૧ સેવક મા-૧ ઇ મા-૨; આ શ્લોક વ માં છે પણ તેનો અનુવાદ તેમાં નથી. ૯૨ અનેઃ મા-૧ ઇ,

अनइ व. ९३ आपणइ भा-१ इ, आपणे भा-२. ९४ आपणइ भा-१ इ, व मां नथी ९५ ठामि भा-१ इ व ९६ व मां नथी. ९७ जोहई भा-१, जोहनइ इ, जोहे, पछीनो अनुवाद भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘जोहे आपणगनो मस्तकनो मणि प्रभायुक्त होइ तोहे पमि को न बाधे.’

९८ होइ भा-१ इ. ९९ तोहइ भा-१ इ, पछी भा-१ इ मां ‘को’ छे. १०० माधइनो भा-१ इ. १ माणिक भा-१ इ. २ पमि भा-१ इ, ३ अनइ इ भा-२. ४ होइ इ व भा-२. ५ होइ इ व भा-२ ६ कुलने इ व, कुलने भा-२. ७ चाल्यो इ व भा-२. ८ आव्यो इ व भा-२. ९ होइ इ व भा-२. १० एहोई इ, एहोइ व भा-२ ११ ये इ, व भा-२ मा नथी. १२ सेवकता इ व भा-२. १३ जाणइ इ, जाणे व भा-२ १४ तेन्हें इ, तेहनं व भा-२. १५ सेवक इ व भा-२. १६ सेवें इ, सेवा न करें व भा-२. १७ ये इ; पछी व भा-२ मा ‘उत्तम’ शब्द छे. १८ नीच सघातें इ, नीचशुं व, नीचनुं भा-२. १९ कीजइ इ व, कीजेइ भा-२. २० अनइ इ भा-२, अनेइ व; पछी व भा-२ मां ‘जे’ छे. २१ हुइ इ व भा-२ मा नथी. २२ ते इ व भा-२. २३ समान इ व भा-२. २४ पूजा इ व भा-२. २५ पामे इ भा-२, पामे व. २६ अनइ इ भा-२. २७ बरीये इ, कीजेइ व भा-२. २८ एहे इ व भा-२ २९ निष्य इ व, नष्य भा-२. ३० प्रकारे भा-२. ३१ सेवक इ व भा-२. ३२ राजाने इ व, राजानि भा-२. ३३ छाडि इ, छडिं व भा-२ [पृ. ३१] ३४ ये भा-१ इ. ३५ सेवकने भा-१, सेवकने इ व भा-२, आ शब्द परेला व भा-२ मा ‘उत्तम’ छे, इ मां ‘सेवकने उत्तमने’ एवो पाठ छे ३६ स्थानने भा-१ इ, स्थानि व, स्थाननं भा-२. ३७ निषइ भा-१ इ, निष व, विवेइ भा-२. ३८ मुक्या भा-१ इ, मूक्या व भा-२. ३९ धिका भा-१ इ, ०धा व, धका भा-२. ४० कम्मदि भा-२. ४१ करें ह्यो ४२ सेवकनो भा-१ इ व, सेवकने भा-२. ४३ अन्य ह्यो. मा नथी. ४४ नहीं ह्यो. ४५ छइ इ, छे व, छिइ भा-२ ४६ ये भा-१ इ, जे व भा-२. ४७ मणि ह्यो ४८ सुवर्णने भा-१ इ, सुवर्णि व, सुवर्णि भा-२. ४९ आभरणि भा-१ इ, व भा-२ मां नथी. ५० जडावदा व भा-२. ५१ योग्य ह्यो, भा-२ मा ‘होइ अनइ’ शब्दो छे ५२ मणिने ह्यो; तेनी पहेलानी ‘ते’ व भा-२ मां नथी. ५३ व भा-२ मा नथी. ५४ तरुयें भा-१, तरुयं इ, तरुए व, तरुए भा-२. ५५ जडे व भा-२. ५६ ने ह्यो. ५७ बाधइ भा-१ इ, बाधे व भा-२. ५८ तो ह्यो, पछी भा-२ मां ‘ते’ छे,

૫૧ મણિનું વ, મણિનું મા-૨. ૬૦ દૂઢવણ મા-૧ ડ, દૂઢણ વ મા-૨. ૬૧ નાવડ ડ, નહીં વ મા-૨. ૬૨ શોમડ મા-૧ ડ; 'અનડ શોમિ નહીં' એ 'વિ' ના શબ્દ વ મા-૨ માં નથી. ૬૩ નહીં મા-૧. ૬૪ વાધણારનડ મા-૧ ડ, વાધણ-હારનં વ, વાધણહારનિ મા-૨. ૬૫ દૂઢણ વ મા-૨. ૬૬ દે મા-૧ ડ, ઘે વ મા-૨. ૬૭ યે ડ વ મા-૨. ૬૮ સ્વામિનુ ડ વ મા-૨. ૬૯ તુ ડ, 'સિંહ તું' એવો શબ્દમ્મ વ મા-૨ માં છે ૭૦ છું ડ વ મા-૨. ૭૧ યહું ડ વ મા-૨. ૭૨ છ ડ, છે વ, છંડ મા-૨; પછી વ માં 'જે તૂ ઘણા દિવસે' અને મા-૨ માં 'જે તૂ ઘણે દિવસે' એવો શબ્દમ્મ છે ૭૩ પળે ડ ૭૪ દિવસે ડ. ૭૫ તુ ડ. ૭૬ ઘીસડં ડ. ૭૭ છડં ડ. ૭૮ તન્હુ ડ, તેહુ વ, તેન્હું મા-૨. ૭૯ સાંમલો ડ, સાંમલુ વ, સાંમલુ મા-૨. ૮૦ અનડ ડ, વ મા-૨ માં નથી ૮૧ લમણા મા-૨. ૮૨ હાથનો ડ વ મા ૨. ૮૩ ન હોડ ડ વ મા-૨. ૮૪ મલો મા-૨; પછી વ મા ૨ માં 'પુલ્લ' શબ્દ છે ૮૫ અનડ ડ, વ મા-૨ માં નથી ૮૬ યેહે ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ ટામ ડ વ મા-૨. ૮૮ હોડ ડ વ મા-૨. ૮૯ તે ડ વ મા-૨. ૯૦ રહડ ડ વ. ૯૧ જિહા ડ વ મા ૨. ૯૨ મણિનડ ડ, મણિને વ, મણિનિ મા ૨ ૯૩ ઠામિ ડ વ મા-૨. ૯૪ અનડ મા ૨, અને વ. ૯૫ કાચનડ ડ, કાચને વ, કાચને મા-૨. ૯૬ રાજાનડ ડ, રાજાને મા-૨, વ માં નથી. ૯૭ વ માં નથી. ૯૮ સેવકનું ડ, સેવક વ, સેવકનું મા-૨. ૯૯ નામડ ડ, નામે મા-૨, વ માં નથી. ૧૦૦ રહડ ડ વ, રહે મા-૨. [પૃ. ૩૨] ૧ જિવારે મા ૧ ડ મા-૨. ૨ રાજાનિ મા-૧ ડ, રાજાને મા ૨. ૩ અનડ મા-૧ મા-૨. ૪ પાહુંઆ મા-૧, પાહૂઆ મા-૨. ૫ સેવકને મા-૧ ડ, સેવકનડ મા-૨. ૬ વિશેષ મા ૧ ડ, વિશિષ્ઠ મા-૨ ૭ હોડ મા-૧ ડ મા-૨. ૮ તિહા મા-૧ ડ મા-૨. ૯ ડહમી મા-૨ ૧૦ સેવકનો મા-૧ ડ, સેવકનું મા-૨. ૧૧ જાડ મા-૧ ડ મા-૨. ૧૨ પાપડ ડ, વિના મા-૨. ૧૩ રહડ ડ, નહીં મા-૨. ૧૪ અનડ ડ, અનડ મા-૨. ૧૫ પાપે ડ મા-૨ ૧૬ રહડ ડ, રહે મા-૨. ૧૭ સેવક ડ મા-૨, આ શબ્દ પહેલા મા-૨ માં 'અનડ' છે ૧૮ અનડ ડ મા-૨. ૧૯ રાજાનો ડ મા-૨ ૨૦ છડ ડ, છે મા-૨. ૨૧ વિના સિરળે. વ. ૨૨ લોવન ડ વ મા-૨. ૨૩ હિન કરે ડ, હેતકારી મા-૨. ૨૪ એહા ડ વ મા-૨. ૨૫ પાપેડ ડ, પાપે વ, પાપે મા-૨. ૨૬ શોમડ ડ, શોમેડ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તિમ તેજવત સિરળ પાપે સૂર્ય ન શોમડ’

૨૭ તેંદ. ૨૮ વિરણંદ. ૨૯ પાવડંદ. ૩૦ શોભડંદ. ૩૧ છડંદ
મા-૧ ડ, છે વ મા-૨. ૩૨ નામિનડંદ મા-૧ ડ, નામિ વ, નામિને મા-૨. ૩૩
વિપડંદ મા-૧, વિપે ડ વ મા-૨. ૩૪ છે વ, છે મા-૨. ૩૫ ઈણ મા-૧, ઈણી
ડ, ઈણી વ, ણી મા-૨. ૩૬ પરિ મા-૧ વ, પરિ ડ, પેરિ મા-૨. ૩૭ અહીંથી
વ મા-૨ મા અનુવાદ આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે)

‘સ્વાર્મમેવરુ પરસ્પરે [પરસ્પરિ] આવારિ પ્રવર્તે.’

૩૮ અનડંદ મા-૧ ડ. ૩૯ સેવકિ મા-૧, સેવકિડંદ. ૪૦ પ્રવર્તડંદ મા-૧
ડ. ૪૧ નિચેં ડ વ મા-૨. ૪૨ માથે વ મા-૨. ૪૩ ધરયા ડ વ મા-૨.
૪૪ અનડંદ મા-૨, અનંદ વ. ૪૫ સ્નેહ ડ વ મા-૨. ૪૬ તૈલ ડ. ૪૭
તોણડંદ ડ, તોણે વ, તોણ મા-૨. ૪૮ વધારયા ડ વ મા-૨. ૪૯ કેમ ડ.
૫૦ તેહ ડ; આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે : ‘તેહ રુક્ષ થાડં’
૫૧ રૂપપણં ડ. ૫૨ તેનં ડ. ૫૩ પામડંદ. ૫૪ પઢડંદ; અહીં વ મા-૨ મા
‘સ્નેહ પાપે તિમ’ એવા શબ્દ છે. ૫૫ નિસ્નેહ વ મા-૨. ૫૬ સેવક ડ વ
મા-૨. ૫૭ વિરાગનડંદ, નિરાગ વ મા-૨. ૫૮ વ મા-૨ મા નથી.
૫૯ પામડંદ ડ, પામેં વ મા-૨. ૬૦ વ મા-૨ મા નથી. ૬૧ તુટોયો ડ, ૬૨
ડ માં નથી; આ શ્લોકનો અનુવાદ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે
કોસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે)

‘રાજા સેવરુહે [સેવરુને] તુટો ટ્રવ્ય માનનેં થે અનદ સેવરુને માન શીયા પછી
સેનક પ્રાણ પળ રાજા નિમિત્ત થે’

૬૩ વેડંદ. ૬૪ અનડંદ. ૬૫ સેવક ડ. ૬૬ રાજાનેં ડ. ૬૭
માન્યં ડ. ૬૮ જે ડ. ૬૯ યુદ્ધનડંદ. ૭૦ વિપિ ડ. ૭૧ મુરય પ્રત
થિ માથી પઠી ગયેલા આ શબ્દ ડ માથી લીધા છે. [ધ્રુ. ૩૩] ૭૨ કુત્તેના વ
મા-૨. ૭૩ કાર્યસયુક્તાઃ વ મા-૨. ૭૪ એહું ડ વ મા-૨. ૭૫ જાણીનડંદ
ડ, જાણીનડંદ વ, જાણીનેં મા-૨. ૭૬ રાજાડંદ મા-૨, રાજાવ વ. ૭૭
કુલીણ ડ. ૭૮ પૂવેં ડ વ મા-૨. ૭૯ ચાતયા ડ વ મા-૨. ૮૦ આવિ ડ,
આવેં વ મા-૨. ૮૧ એલા ડ વ મા-૨. ૮૨ સેવક ડ વ મા-૨. ૮૩ ચે ડ.
૮૪ સેવક ડ વ મા-૨. ૮૫ રાજાનુ વ. ૮૬ કાર્ય ડ વ મા-૨. ૮૭ ‘રહેં
નિશ્ચિન’ એવો શબ્દક્રમ વ મા-૨ મા છે. ૮૮ રહડંદ. ૮૯ સેવક ડ વ મા-૨.
૯૦ વૈયરિ ડ, વૈરી વ મા-૨. ૯૧ જાણવા મા-૨. ૯૨ ચે મા-૧ ડ વ. ૯૩
કામ હપ્પો. ૯૪ કરીનડંદ હપ્પો. ૯૫ વહસી મા-૧ ડ, વૈસી વ, વેસી મા-૨.

૧૬ રહૈ મા-૧ ઇ, રહેઝ વ મા-૨. ૧૭ જાણવો મા-૧ ઇ વ, જાણવું મા-૨.
 ૧૮ યે ઇ વ. ૧૯ સેવક ઇ વ મા-૨. ૧૦૦ ચોલાવ્યો ઇ વ મા-૨.
 ૧ આવૈ ઇ, આવે વ મા-૨. ૨ અનૈ ઇ વ મા-૨. ૩ દ્વારિ ઇ વ મા-૨.
 ૪ ચડઠો ઇ, ચઠો વ મા-૨. ૫ રહૈ ઇ, રહેઝ વ મા-૨. ૬ અનૈ ઇ, વ
 મા-૨ માં નથી. ૭ પૂછ્યા મા-૨. ૮. સાચું ઇ વ મા-૨. ૯ ચોલૈ ઇ
 વ, ચોલેઝ મા-૨. ૧૦ તીણૈ ઇ, તીણે વ મા-૨. ૧૧ સેવકેઈ ઇ, સેવકે વ, સેવકે
 મા-૨. ૧૨ ય અને મા-૨ માં આવો શબ્દક્રમ છે : (કોસમાં વ ના પાઠ સાથે
 મા-૨ ના પાઠાન્તર છે)

‘ જે માન્ય પામ્યા પછી ગર્વ ન કરે [કરહ]. ’

૧૩ કરહ ઇ. ૧૪ માન્ય ઇ. ૧૫ પામ્યા ઇ. ૧૬ અનૈ ઇ, વ મા-૨ માં
 નથી. ૧૭ પામ્યા ઇ વ મા-૨. ૧૮ કોપૈ નહીં ઇ, કોપ ન કરે વ, કોપ ન
 કરેઝ મા-૨. ૧૯ આપણુ ઇ. ૨૦ રાપે વ, રાપેઝ મા-૨. ૨૧ રાજાનેં ઇ,
 રાજા વ મા-૨. ૨૨ યોગ્ય ઇ વ મા-૨. [પૃ. ૩૪] ૨૩ યે ઇ; આ
 શ્લોક વ મા-૨ માં છે પણ તેનો અનુવાદ નથી. ૨૪ અળક્ષ્યોયો ઇ.
 ૨૫ હાણિ ઇ. ૨૬ ફેટહ ઇ. ૨૭ અનૈ ઇ. ૨૮ ફેડર્વાનૈ ઇ. ૨૯
 કરહ ઇ. ૩૦ સેવક ઇ. ૩૧ રાજાનેં ઇ. ૩૨ સેવા ઇ. ૩૩ યોગ્ય ઇ.
 ૩૪ હોઈ ઇ; આ શ્લોક પછી ઇ માં નીચેનો શ્લોક અને તેનો અનુવાદ છે :

તાઠિતોઽપિ દુરુક્તોઽપિ દષ્ટિતોઽપિ મહીભુજા ।

યો ન ચિન્તયતે પાર્ષ ઇ મૃત્યોઽર્હો મહીમૃતામ્ ॥

જે મેવક મારણો હોઈ અનૈ યેને ગાલિ ધોની હોઈ અનૈ દલો હોઈ રાજાઈ, एहो
 ધકો યે રાજાને પાપગુદ્ધિ ન ચીંતવૈ તે સેવક રાજાને યોગ્ય.

૩૫ યે ઇ વ મા-૨. ૩૬ સેવકને ઇ વ મા-૨. ૩૭ મૃત્ ઇ વ
 મા-૨. ૩૮ વાનો ઇ વ. ૩૯ યેન્હે ઇ, ઇન્હે વ મા-૨. ૪૦ પીડેઈ ઇ,
 પીડેં વ મા-૨. ૪૧ રાજાને ઇ, રાજાન વ મા-૨. ૪૨ યોગ્ય ઇ વ મા-૨.
 ૪૩ જીણે ઇ વ, જીણેં મા-૨. ૪૪ રહતેં ઇ વ મા-૨. ૪૫ રાજાનો
 ઇ વ મા-૨. ૪૬ હુણદાર ઇ વ મા-૨. ૪૭ સપ્રામ ઇ વ મા-૨. ૪૮ રામ-
 લીયે ઇ વ મા-૨. ૪૯ અનૈ ઇ મા-૨, અનેઝ વ. ૫૦ રહૈ ઇ, રહેઝ વ મા-૨.
 ૫૧ રાજાનૈ ઇ, રાજાન વ મા-૨. ૫૨ યોગ્ય ઇ વ મા-૨. ૫૩ યે ઇ વ
 મા-૨. ૫૪ સેવક ઇ વ મા-૨. ૫૫ છતાં ઇ. ૫૬ સીમ વ મા-૨. ૫૭
 ગામની ઇ વ મા-૨. ૫૮ ઘાઈ ઇ વ મા-૨. ૫૯ અનેરા ઇ વ મા-૨. ૬૦

લેંઈ ઇ, લેં વ મા-૨. ૬૧ વાઝતે ઇ, વાઝતેં વ મા-૨. ૬૨ રાજાઈ ઇ મા-૨.
 ૬૩ ચોલીયે ઇ વ મા-૨. ૬૪ છઈ ઇ વ મા-૨. ૬૫ ઘોડો મા-૧ મા-૨ ઇ,
 અથ વ. ૬૬ શાસ્ત્ર હપ્રો. ૬૭ લોહડાં મા-૧ ઇ, લોહ મા-૨, હથીયાર વ.
 ૬૮ વાળી વ મા-૨; આની પહેલો વ માં 'વીળા' શબ્દ છે. ૬૯ પુરુષ મા-૧ ઇ
 મા-૨, વ માં નથી. ૭૦ ણુત્ત્ર મા-૧. ૭૧ ઘાના ઇ વ. ૭૨ વિગ્રોળે ઇ.
 ૭૩ પામી મા-૧ ઇ, પામીનઈ વ મા-૨. ૭૪ મલોંઈ મા-૧ ઇ, મલા વ, મલોં
 મા-૨. ૭૫ અનઈ મા-૧, અનઈ ઇ વ મા-૨. ૭૬ પાહુઆઈ મા-૧ ઇ, પાહુઆ
 વ મા-૨. ૭૭ ચાઈ ઇ. ૭૮ અનઈ ઇ વ મા-૨. ૭૯ હીઆલ મા-૨. ૮૦
 પહું ઇ વ મા-૨. ૮૧ જાળીનઈ ઇ વ, જાળીનઈ મા-૨. ૮૨ મું ઇ, મૂ વ.
 ૮૩ કપરિ ઇ વ, ઉપરિ મા-૨. ૮૪ સ્વામિ ઇ વ મા-૨. ૮૫ તે ઇ વ મા-૨.
 ૮૬ યે ઇ વ, મા-૨ મા નથી. ૮૭ હું ઇ, વ મા-૨ મા નથી. ૮૮ અવગળીયુ
 ઇ, અવગળીયું વ મા-૨. ૮૯ હું ઇ મા-૨. ૯૦ માનતો ઇ, માનતો વ મા-૨.
 ૯૧ તેહઈ ઇ, તે વ મા-૨. ૯૨ નહીં ઇ. ૯૩ જો વ મા-૨. [પૃ. ૩૫]
 ૯૪ શઅરનેં ઇ, શઅરને વ, શઅરને મા-૨. ૯૫ રૂપે ઇ, રૂપે વ મા-૨. ૯૬ ઋષિ
 ઇ વ મા-૨. ૯૭ મૃગનેં ઇ વ મા-૨. ૯૮ રૂપે ઇ મા-૨, રૂપેં વ. ૯૯
 કાર્તિકેય ઇ મા-૨, કાર્તિક્ય વ. ૧૦૦ ચોરઢાને વ, ચોરઢાને મા ૨. ૧ રૂપે
 ઇ મા-૨. ૨ એતલા ઇ વ મા-૨. ૩ માટઈ ઇ, માટેઈ વ, માટેઈ મા-૨. ૪
 હું ઇ મા-૨, શુ વ. ૫ પૂજીતા ઇ વ, પૂજિતા મા-૨. ૬ અહીંથી આગળનો
 અનુવાદ વ મા-૨ મા અર્થ પ્રમાણે છે: (વ ના પાઠ સાથે કૌંસમા મા-૨ નાં
 પાઠાન્તર છે.)

‘સપુરુષે સઘલાયે પૂજીયે છે[છેઈ]’.

૭ પૂજીયેં ઇ. ૮ સપુરુષે ઇ. ૯ કાઈ ઇ મા-૨, કાઈ વ. ૧૦ ચે ઇ.
 ૧૧ સેવક ઇ વ મા-૨. ૧૨ કૌંસમાં મૂકેલો મુઠ્ય પ્રત વિ માથી પઢી ગયેલો પાઠ
 ઇ માથી લિખો છે. ૧૩ હોંઈ વ. ૧૪ તે મા-૨. ૧૫ હોઈ ઇ વ મા-૨. ૧૬
 પહું ઇ વ મા-૨. ૧૭ શું ઇ વ મા-૨. ૧૮ અનેરા વ, અનેરાઈ ઇ મા-૨.
 ૧૯ હોઈ ઇ વ મા-૨. ૨૦ ચોત્યું ઇ વ મા-૨, તેની પહેલા વ માં ‘વત્તી’ નથી
 ૨૧ છઈ ઇ, છે વ, છિ મા-૨. ૨૨ કપજઈ મા-૧ ઇ, કપજઈ વ, કપજેઈ મા-૨.
 ૨૩ કૌંસમાં મૂકેલો, મુઠ્ય વિ માં પઢી ગયેલો પાઠ મા-૧ માથી લીધો છે, સોનું વ
 મા-૨. ૨૪ પાપાળથી વ મા-૨. ૨૫ કપજેઈ વ મા-૨. ૨૬ દ્રો દર્વા વ
 મા-૨. ૨૭ ગાઈનો હપ્રો. ૨૮ કપજઈ હપ્રો. ૨૯ મુઠ્ય પ્રત વિ માથી પઢી

गयेलो पाठ भा-१ माथी लीगो छे; आ पंक्ति व मा 'कमल काटवथी ऊजैइ' अने भा-२ मा 'कमल काटवथी ऊजड' ए प्रमाणे छे. ३० समुद्रथी हप्रो. ३१ ऊजै व भा-२, भा-१ इ मा नथी. ३२ गाडना हप्रो. ३३ छाणधी भा-१ ड व. ३४ काटथा व भा-२. ३५ गाथनी भा-१, गाथनी इ, सर्पना व भा-२. ३६ मोरोचन हप्रो. ३७ गाडना हप्रो. ३८ एतलानो भा-१ इ, एतलानो व, एतलानु भा-२. ३९ आपणे भा-१ इ व, आपणे भा-२. ४० गुणे हप्रो. ४१ छे भा-२. ४२ येया भा-१ इ, जैथी व भा-२. ४३ ऊना व भा-२. ४४ गुणे भा-१, गुणे इ, गुणेथी व भा-२. ४५ नहीं हप्रो. ४६ गुणवंतनु भा-२; पछी भा-१ मा 'गुण' छे. ४७ आपणे हप्रो, पछी भा-१ ड मा 'ज' छे. ४८ गुणे हप्रो. ४९ पिनामानाने भा-१, पिनामानाने इ, पिताने व भा-२. ५० गुणे हप्रो. नहीं भा-१ इ. ५१ मार्जारो व भा-२. ५२ घरमाहि इ. ५४ उपनी इ, ऊजैइ व भा-२. ५५ होइ इ, व भा-२ मा नथी. ५६ अनइ इ व भा-२. ५७ वणमाड इ, विणमाड व भा-२. ५८ करइ इ व भा-२. ५९ तेइ, तेन्हे व भा-२. ६० मारें व भा-२. ६१ अनइ इ व भा-२; आनी पछीनो अनुवाद व भा-२ मा आ प्रमाणे छे:

‘मार्जार हितकारी भणी सहृद वलिइ.’

६२ जेइ. ६३ तेइ. ६४ करेइ. ६५ तेन्हेइ. ६६ बांछइ.
[पृ. ३६] ६७ भीडा व भा-२. ६८ अनइ इ व भा-२. ६९ पणद्ध इ व भा-२. ७० होइ इ, होइ व भा-२. ७१ तोहइ इ, व भा-२ मा नथी. ७२ ईणि इ, तीणे व, तीणे भा-२. ७३ काटनु व. ७४ सरइ इ व भा-२. ७५ धीजे इ व भा-२. ७६ हीनेइ इ, हीने व, हीने भा-२. ७७ घणे इ व, घणे भा-२. ७८ काइ इ व भा-२. ७९ नहीं व. ८० होइ इ व भा-२. ८१ अनइ इ व भा-२. ८२ करइ इ, करेइ व भा-२. ८३ सीणइ इ, तीणे व, तीणे भा-२. ८४ शुं इ भा-२, शु व. ८५ कीजइ इ, कीजे व भा-२. ८६ अनइ इ व भा-२. ८७ होइ इ भा-२, होइ व. ८८ अनइ इ व भा-२. ८९ पाहुंइ इ, पाहुं व, पाहुं भा-२. ९० करइ इ, करे व भा-२. ९१ तीणेइ इ, तीणे व, तीणे भा-२. ९२ शुं इ व भा-२. ९३ कीजइ इ व, कीजेइ भा-२. ९४ हुंइ व भा-२. ९५ अनइ इ, अनेइ व, ने भा-२. ९६ छुइ व भा-२. ९७ मुन्हेइ इ व, मुन्हे भा-२. ९८ निरास व भा-२. ९९ योग्य इ व भा-२. १०० नहींइ इ, न होइ व भा-२. १ अजाणपणाथी भा-१, अजाणपणाथी इ,

અજ્ઞાનપણાથી વ મા-૨. ૨ હોટ્ટ હપ્રો. ૩ અનડ હપ્રો. ૪ સેવક હપ્રો. ૫ થ્યા વ મા-૨. ૬ સમીપ ઇ. ૭ નાવર મા-૧ ડ, ન આવેં વ મા-૨. ૮ અનડ હપ્રો. ૯ યે હપ્રો. ૧૦ રાજ્ય મા-૧ ટ, રાજા વ મા-૨. ૧૧ છાલીએ મા-૧ ડ, છાલીયે વ, છાલીયે મા-૨. ૧૨ પચ્છે મા-૧ ઇ, અહીં વ મા 'તેહે' અને મા-૧ માં 'તેહે' છે. ૧૩ હોઈ હપ્રો. ૧૪ સમેતિ હપ્રો. ૧૫ કુલ મા-૧ ઇ, રાજકુલ વ મા-૨; મુખ્ય પ્રત 'વિ' માથી પસી ગયેલો આ શબ્દ મા-૧ માથી લીધો છે. ૧૬ નાશ હપ્રો. ૧૭ પામડ મા-૧ ઇ, પામે વ, પામેં મા-૨. ૧૮ વહડ મા-૧, વહે વ મા-૨. ૧૯ છેડ વ, છે મા-૨; મા-૧ માં નથી, આની પછીથી, 'અહો દમનક.....' થી શરૂ કરી 'સ્વામિન્ એવાંતિ સામલીં' ત્યાં સુધીનો મુખ્ય પ્રત વિ નો ભાગ મા-૧ મા સંક્ષેપમાં નીચે પ્રમાણે છે :

“અહો દમનક તું જૂના પ્રધાનનો પુત્ર છડ તે મળી જે તું યેલવા હીંડે તે ચોલિ”. દમનક સિયાલ ઘોઘો, “સ્વામિન્ એવાંતિ સામલીં.”

૨૦ તુ ઇ વ, તૂ મા-૨. ૨૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'અપવા' છે. ૨૨ ધકો ઇ વ મા-૨. ૨૩ પ્રગનનો ડ વ મા-૨. ૨૪ પુત્ર ડ વ મા-૨. ૨૫ છડ ઇ, છે વ, છિં મા-૨. ૨૬ તેથી વ મા-૨; વ મા-૨ મા આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘તું [તું] હીંડે [હીંડે] છે તે તૂ ચોલિ.’

૨૭ તું ઇ. ૨૮ હીંડે ઇ. ૨૯ છેડ ઇ. ૩૦ સ્વામિન્ ઇ વ મા-૨. ૩૧ વાઈ ઇ. ૩૨ છડ ઇ, છેડ વ, છે મા-૨. ૩૩ ચો-યું ઇ, પછી વ મા-૨ માં 'અહો' છે. ૩૪ તું ઇ વ મા-૨. ૩૫ ચો-યું ઇ [પૃ. ૩૭] ૩૬ ચોહું ઇ વ, ચોહું મા-૨, મા-૨ માં આ શબ્દ પહેલા 'ચોહું' છે. ૩૭ વાઈ ઇ વ મા-૨. ૩૮ યે ડ, વ મા-૨ મા નથી ૩૯ ઇ વ મા-૨. ૪૦ તિ વ. ૪૧ મધ્ય ઇ વ મા-૨. ૪૨ વહવુ ઇ વ, વરવું મા ૨ ૪૩ એહુ ઇ મા-૨, એહ્ વ. ૪૪ વૂરસતિ વ. ૪૫ વહડ ડ વ, વહેં મા-૨ ૪૬ તેથી વ મા-૨. ૪૭ એવાંતિ વ મા-૨. ૪૮ સામલીં ઇ વ મા-૨ ૪૯ યે મળી મા-૧ ઇ, જેથી વ મા-૨. ૫૦ આ શ્લોકનું ડ વ મા-૨ માં આવુ એક જ ચરણ મળે છે, મા-૧ માં શ્લોકનું આ ચરણ નથી. પડાં ગયેલું ચરણ પહેલું ચરણ હોવું જોઈએ. પશ્ચિમ ભારતીય પંચતંત્ર, પૂર્ણમદ્રહત પંચતંત્ર અને તન્ત્રાપ્યાયિકામાં આ શ્લોક નથી.

૫૧ યે હપ્રો. ૫૨ હોઈ હપ્રો. ૫૩ મેડનડ મા-૧ ઇ, મેડન વ મા-૨. ૫૪ પામડ મા-૧ ઇ, પામે વ, પામે મા-૨. ૫૫ અનડ મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં પ ૨૯

નથી ૫૬ સુન્ન મા-૧, ચોકન વ મા-૨ ૫૭ ચે મા-૧ હ, વ મા-૨ માં નથી
 ૫૮ હોઈ હપ્રો ૫૯ ગાજેઈ વ, ગાજે મા ૨ ૬૦ વેકન મા-૨ ૬૧ પારન
 હપ્રો ૬૨ વ મા-૨ માં નથી ૬૩ વ્રક્ષાઈ મા-૧, વ્રક્ષાઈ હ, વ્રક્ષા વ મા-૨.
 ૬૪ જાણઈ મા-૧ હ વ, જાણેઈ મા-૨ ૬૫ તેથી વ મા-૨. ૬૫ તેથી વ
 મા-૨. ૬૬ સર્પ મા-૧ હ, સર્પયા વ મા-૨, પછીનો 'પ્રયત્નિ' શબ્દ વ મા-૨ માં
 નથી. ૬૭ પટ્કર્ણ હપ્રો ૬૮ રાયવો મા-૧ હ, કરવો વ મા-૨ ૬૯ તિવાર
 હ વ મા-૨, અહીંથી શરૂ કરી, '... . કહિયા શરપૂ ન હૈ હ રહિયા થો,'
 એ મુદય પ્રત વિ નો આગો પરિચ્છેદ મા-૧ માં આ પ્રમાણે છે

‘દમનક વિગતનહ પૂછ, “સ્વામી પાળી પીવા જાતા કાંઈ પાટા ચલી આવ્યા?”
 પિંગલ હસીનહ વિપરીત કહિનો હૌઝ [દમનક બોલ્યો], “સ્વામિન કહિયા યુક્ત
 નોહિ તો રહિયા થો”

૭૦ પિંગલનો હ વ, પિંગલનુ મા-૨ ૭૧ જાણીનહ હ મા-૨, જાણીને વ
 ૭૨ વાચ હ, વ્યાપ્ર વ મા-૨ ૭૩ આ શબ્દ પટ્ટી હ વ મા ૨ મા ‘એ સર્વ’ છે
 ૭૪ દહું હ વ મા-૨ ૭૫ સામનીનેઈ વ મા ૨ ૭૬ વેગલા હ વ મા ૨
 ૭૭ પછઈ હ વ, પછે મા-૨ ૭૮ બોલતો હ, ચોરવો વ મા-૨ ૭૯ હૌઝ હ,
 વ મા-૨ માં નથી, આની પછી વ મા ૨ મા આ પરિચ્છેદની છેટી પત્તિ નીચે પ્રમાણે છે
 (વ ના પાઠ સાથે કોસમાં મા ૨ નાં પાગલ્નર છે)

‘સ્વામિન [મા ૨ માં નથી] કાંઈ કહવા શરપૂ ન હોઈ તો મ કહસ્યો બોલ્યુ
 [બોલ્યુ] છઈ [છિઈ]’

૮૦ સ્વામિન ડ ૮૧ પ્રાસનન હ ૮૨ જાતા હ ૮૩ થક્ય હ
 ૮૪ કીઈ હ ૮૫ કહતો હ ૮૬ હૌઝ હ ૮૭ હસલ્લ હ. ૮૮ થકુ હ
 ૮૯ વિપરીત ડ ૯૦ કહતો હ ૯૧ હૌઝ ડ ૯૨ જુ હ ૯૩ સરપુ હ
 ૯૪ હોઈ હ ૯૫ તો હ ૯૬ રહવા હ ૯૭ બોલ્યુ હ ૯૮ છઈ હ
 ૯૯ કેતલીએક મા-૧, કેતલી વ મા-૨, આ પત્તિ ૬ માં નથી ૧૦૦ રાયવી
 મા-૧, કીજેઈ વ, કીજે મા ૨ ૧ કેતલીએક હપ્રો [પૃ ૩૮] ૨ વ
 મા-૨ માં નથી ૩ કેતલી હપ્રો ૪ મુદય પ્રત ‘વિ’ માથી પડી ગયેલી આ પત્તિ
 મા-૧ માંથી લીધી છે, કેતલીએક હ, વ મા ૨ માં ‘કેતલી’ છે પછી ૬ માં ‘પુગ્રથી
 વાત’ શબ્દક્રમ છે ૫ વ મા ૨ માં નથી ૬ અનહ હપ્રો ૭ પઢિતહ મા-૧,
 હ, પઢિત વ મા-૨ ૮ મહાંત હપ્રા ૯ આગલિ હપ્રા ૧૦ યુક્ત હપ્રો ૧૧
 અયુક્ત હપ્રો ૧૨ વિમાસીનહ મા ૧, વિમાસીનહ ડ, વિમાસી વ, વિમાસી મા-૨,

૧૩ એહું હપ્રો. ૧૪ સામલીનહ મા-૧ હ વ, સામલીને મા-૨. ૧૫ ચીતવતો હપ્રો. ૧૬ હૌહ હપ્રો. ૧૭ યોગ્ય હપ્રો. ૧૮ ઘીસહ મા-૧ હ, ઘીસે વ મા-૨. ૧૯ છહ મા-૧ હ, છેહ વ, છે મા-૨. ૨૦ તે મળી હ, તેથી વ મા-૨. ૨૧ માત્રો હપ્રો. ૨૨ આગલિ હપ્રો. ૨૩ વહું હ મા-૨. ૨૪ વોલ્યું મા-૧ મા-૨, વોલ્યું હ, વોલ્યુ વ. ૨૫ છહ મા-૧ હ, છે વ મા-૨. ૨૬ ઘે હ, મા-૧ માં નથી. ૨૭ મળી હ વ મા-૨. ૨૮ ચે મા-૧ હ. ૨૯ હોહ હપ્રો. ૩૦ અનહ મા-૧ હ; અહીંથી આગઠનો અનુવાદ વ મા-૨ નીચે પ્રમાણે છે, અનુવાદનો ઘાકીનો ભાગ તે ઘણેમા નથી;

‘તો તે આગલિ આપણું દુઃખ નિવેરી સુખી થયેહ.’

૩૧ સેવક મા-૧ હ. ૩૨ હોહ મા-૧ હ. ૩૩ અનહ મા-૧ હ. ૩૪ ચે મા-૧ હ. ૩૫ હોહ મા-૧ હ. ૩૬ અનહ મા-૧ હ. ૩૭ ન્યામી મા-૧ હ. ૩૮ હોહ મા-૧ હ. ૩૯ આગલિ મા-૧ હ. ૪૦ આપણું મા-૧ હ. ૪૧ દુઃખ મા-૧ હ. ૪૨ નિવેરીનહ મા-૧ હ. ૪૩ મા-૧ હ મા નથી. ૪૪ થયે મા-૧ હ. ૪૫ તું હ વ મા-૨; મુખ્ય પ્રત વિ માનો આ પરિચ્છેદ મા-૧ મા નીચે પ્રમાણે મળે છે :

પિંગલ બોલ્યો, “એ વનમાહિ કો એક મોટો જીવ મોટા શબ્દ કરહ છહ. તે શબ્દ સરપો મોટહ જીવ મોટા પરાક્રમથી આવી પહહ છિ.” [દમનક બોલ્યો], “સ્વામિન્ એ શબ્દમાનથી મય કપનો છહ તે અશુક. થો યૂ છહ.”

૪૬ શામલં હ, સામલં વ, સામલં મા-૨. ૪૭ છહ હ, છે વ મા-૨. ૪૮ સ્વામિન્ હ વ, મા-૨ મા નથી. ૪૯ છુ હ, છું વ. ૫૦ તે હ વ મા-૨. ૫૧ છું હ મા-૨, સ્યું વ. ૫૨ હુ હ વ મા-૨. ૫૩ શબ્દથી વ મા-૨. ૫૪ વ મા-૨ મા નથી. ૫૫ હીહ હ, હીહૂ વ. ૫૬ છું હ મા-૨. ૫૭ વોલ્યુ હ. ૫૮ વાહ હ, વાહ વ. ૫૯ જાહ હ, જાહ મા-૨. ૬૦ છો હ, છું વ મા-૨. ૬૧ વોલ્યુ હ. ૬૨ જેથી વ મા-૨, આની પછી વ મા-૨ મા ‘એ વનમાહિ’ શબ્દો છે, મુખ્ય પ્રતના ‘શબ્દ સરપો’ શબ્દો વ મા-૨ મા નથી. ૬૩ સરપો હ. ૬૪ મોટુ હ. ૬૫ છહ હ, છેહ વ મા-૨. ૬૬ એતુ વ મા-૨, હ માં નથી. ૬૭ છેહ વ, છેહ મા-૨, હ માં નથી. ૬૮ જેહો વ મા-૨; ‘જેહનુ એ મોટો શબ્દ સામલી છેહ’ આ મુખ્ય પ્રતના શબ્દ હ મા નથી. ૬૯ સામલીયે વ મા-૨. ૭૦ છેહ વ મા-૨. ૭૧ આ શબ્દ પછી વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે : (વ ના પાઠ સાથે કોસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે.)

‘મોટો જીવ એ શબ્દ સરપો [શરપુ] હુશિ [હુશે].

૭૨ સરપો દ. ૭૩ મોટુ દ. ૭૪ હુશિ દ. ૭૫ અનદ દ વ મા-૨.
 ૭૬ જેવહુ દ, સરપો વ, શરપો મા-૨. ૭૭ મોટુ દ. ૭૮ હુશિ દ મા-૨,
 હોસે વ. ૭૯ વોત્તુ દ. ૮૦ સ્વામિનુ દ વ મા-૨. ૮૧ ચે મા-૨, હિમા નથી.
 ૮૨ માનથી દ વ મા-૨. ૮૩ કપનો દ વ. ૮૪ છદ દ, છેદ વ મા-૨.
 ૮૫ અયુક્ત દ વ મા-૨. ૮૬ છદ દ, છેદ વ, છિદ મા-૨. ૮૭ ઉદકે હપો.
 ૮૮ મેરીયે મા-૧ દ, મેરાદ વ મા-૨. ૮૯ અજરાપ્યો હપો. ૯૦ મેરીદ દ,
 મેરાદ મા-૧ વ મા-૨. ૯૧ અનદ હપો. ૯૨ પિશુનપણે મા-૧ દ મા-૨, પશુ-
 નપણે વ. ૯૩ જાદ હપો. ૯૪ વીહીરણ મા-૧ દ વ, વિહીરણ મા-૨. ૯૫
 વાળીયે મા-૧, વાળીયે દ, વાળીદે વ, વાળીયે મા-૨. ૯૬ મેરાદ હપો.
 [છ. ૩૯] ૯૭ તે હપો. ૯૮ સ્વામિનુ હપો. ૯૯ તમ્હારે મા-૧ વ મા-૨,
 તમ્હારે દ. ૧૦૦ પૂર્વે મા-૨. ૧ કરાજું મા-૧ દ વ મા-૨; પછી વ માં
 ‘જે વન તે’ અને મા-૨ માં ‘ચે વન તે’ એવા શબ્દ છે. ૨ વનને મા-૧, વનને
 દ. ૩ છાહનાને મા-૧, છાહનાને દ વ, છાહવા મા-૨. ૪ અયુક્ત મા-૧ દ,
 યુક્ત નહી વ, યુક્ત નહી મા-૨. ૫ અનદ મા-૧ વ મા-૨, હિમા નથી. ૬ રૂંદો
 હપો. ૭ અનદ હપો. ૮ આકાશનદ મા-૧, આકાશને દ વ મા-૨. ૯ વિપદ
 મા-૧, વિપિ દ, વિપેદ વ, વિપે મા-૨. ૧૦ કરાજદ મા-૧ દ, કરાજે વ મા-૨.
 ૧૧ છદ મા-૧ દ, છે વ મા-૨. ૧૨ મળે મા-૧ દ વ, મળે મા-૨. ૧૩ વે
 મા-૧ દ. ૧૪ મા-૧ માં ‘માન શબ્દ’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૧૫ છે મા-૧ દ,
 છે વ મા-૨. ૧૬ વીહીનુ હપો. ૧૭ જિમ હપો. ૧૮ વાંતના વ મા-૨. ૧૯
 વાળીના દ, વીળાના મા-૧ વ મા-૨. ૨૦ મૂર્દગના હપો. ૨૧ વમાહના દ.
 ૨૨ વહથી દ વ મા-૨. ૨૩ વીહીનુ હપો. ૨૪ છદ મા-૧ દ વ, છિદ મા-૨.
 ૨૫ સ્વામીનુ મા-૧ દ મા-૨, સ્વામીનું વ. ૨૬ કઠિન વ મા-૨. ૨૭ શપુ હપો.
 ૨૮ પામ્યા હપો. ૨૯ પચ્છી મા-૧ દ વ. ૩૦ થયે હપો. ૩૧ દોર હપો.
 ૩૨ પામદ મા-૧ દ, પામેદ વ, પામે મા-૨. ૩૩ જિવારે હપો. ૩૪ દૈવ હપો.
 ૩૫ દેશદ મા-૧ દ, દેષાદે વ મા-૨. ૩૬ તિવારેદ મા-૧, તિવારે દ વ મા-૨;
 પછી વ મા-૨ માં ‘ધીર નર ચે તેહનું’ એવા શબ્દ છે. ૩૭ જાદ હપો. ૩૮
 જિમ હપો. ૩૯ કાલિ હપો. ૪૦ શોપદ મા-૧, શોપ્યાદ દ, શોપ્યા વ મા-૨.
 ૪૧ ગાજદ મા-૧ દ વ, ગાજે મા-૨. ૪૨ વેદ મા-૧, વેદે દ, જેદે વ મા-૨.
 ૪૩ નહી હપો. ૪૪ અનદ મા-૧ દ મા-૨, અને વ. ૪૫ છતા મા-૧. ૪૬

अन्य हप्रो. मां नथी. ४७ नहीं भा-१ व भा-२. ४८ संग्राममाहि भा-१ इ, संग्राम मय्य व, संग्राम मय्ये भा-२. ४९ होइ हप्रो. ५० एहा हप्रो. ५१ पुरपनें भा-१ इ भा-२, पुरपने भा-२. ५२ जणइ भा-१ इ, जणेइ व भा-२. ५३ ये इ. ५४ पुरप इ व भा-२. ५५ पापइ इ, पापेइ व. पापे भा-२. ५६ होइ इ व भा-२. ५७ अनइ इ व भा-२. ५८ माटइ इ, माटेइ व भा-२. ५९ होइ इ व भा-२. ६० अनइ इ व भा-२. ६१ पुरप इ व भा-२. ६२ मानहीन इ व भा-२. ६३ होइ इ व भा-२. ६४ अनइ इ, व भा-२ मा नथी. ६५ त्रिणली इ. ६६ सरपी इ व. [ष्ट. ४०] ६७ ये भा-१ इ. ६८ अनेरानो भा-१ इ व, अनेरानु भा-२. ६९ प्रतापनई भा-१ इ. ७० पार्मीनइ भा-१, पार्मीनइ इ भा-२, पार्मीने व. ७१ होइ इ व भा-२. ७२ पुरप हप्रो. ७३ दुर्भगानइ व भा-२. ७४ रुहा हप्रो. ७५ परि व. ७६ कई व. ७७ नहीं भा-१, न शोभइ व, न शोभेइ भा-२. ७८ एहुं भा-१ व भा-२; भा-१ मां आनी आगळनो अनुवाद आ प्रमाणे छे :

‘ एहुं जाणी वीहुं नही, धैर्य करवुं. ’

७९ जाणीने इ, जाणीनइ व भा-२. ८० करवुं इ व भा-२. ८१ वीहुं इ व भा-२. ८२ नहीं भा-२. ८३ चोत्यु इ, चोत्यू व भा-२. ८४ छइ इ, छेइ व भा-२. ८५ पूर्व हप्रो. ८६ मेइ भा-१ इ, मे व भा-२. ८७ मेदि भा-१ इ, मे व भा-२. ८८ पूर्ण भा-२. ८९ जाण्यु हप्रो. ९० पजइ भा-१ इ, पजे व भा-२. ९१ माहिं भा-१ इ, माहे भा-२. ९२ पेठा व भा-२. ९३ थोडुं भा-१ इ व, थोडू भा-२. ९४ व भा-२ मा नथी. ९५ थोडुं भा-१ इ व, थोडू भा-२; पछी व भा-२ मा ‘ज’ छे. ९६ चावहुं भा-१ व, चापहुं इ, चावहुं भा-२. ९७ गिंगल भा-१. ९८ वोरयो भा-१ व भा-२. ९९ वहे व भा-२. १०० छइ व, छे भा-२.

[२. शियाळ अने दुन्दुभि]

१ को हप्रो. २ प्रदेवने व भा-२. ३ विपई इ, विपे भा-२. ४ भूयु हप्रो. ५ शीआळ भा-१ इ भा-२, शीयाळ व. ६ भ्रमतो भा-१ इ, भ्रमता व भा-२. ७ यको भा-१ इ, यकि व भा-२. ८ मय्य व भा-२. ९ सैन्य भा-२. १० भुटने भा-१ इ, भूमि व भा-२. ११ पाम्यु भा-१, पामु इ,

પામ્યો વ મા-૨. ૧૨ તે હપ્રો. ૧૩ ંમ્યે વ મા-૨. ૧૪ વાયુની વ મા-૨. ૧૫ કંવાવી વ મા-૨. ૧૬ યે મા-૧ ડ, વ મા-૨ મા નથી. ૧૭ વૃધ્ની મા-૨. ૧૮ છાલિ વ મા-૨. ૧૯ વાજનડે મા-૧, વાજતું ડ વ મા-૨. ૨૦ મૃદંગ વ મા-૨ મા નથી. ૨૧ સામત્યું મા-૧ ડ, સામર્ત્તનદ વ, સામર્ત્તનેદ મા-૨. ૨૨ ચીહીતુ મા-૧ ડ. ૨૩ થકુ મા-૧ ડ. ૨૪ સીઆલ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૨૫ ચીતવતો મા-૧ ડ વ. ૨૬ હૌડ મા-૧, હૌડ ડ વ મા-૨. ૨૭ હવેં હપ્રો. ૨૮ હું હપ્રો. ૨૯ મૂડ મા-૧ વ, મુંડ ડ મા-૨. ૩૦ જા હપ્રો. ૩૧ લો હપ્રો. ૩૨ શબ્દનડ મા-૧. ૩૩ નદ ડ. ૩૪ દેસદ મા-૧ ડ, દેપે વ મા-૨. ૩૫ તેતલે મા-૧ ડ, તા લગદ વ, તા લોડ મા-૨. ૩૬ નાશું મા-૧ ડ, નાશી જાડે વ મા-૨. ૩૭ નાસવું મા-૧ ડ, નાસવું વ મા-૨. ૩૮ નહીં હપ્રો. ૩૯ યે મા-૧ ડ. ૪૦ મળી મા-૨. ૪૧ માહરં મા-૧ ડ, માહું વ મા-૨. ૪૨ માધાવનું હપ્રો. ૪૩ કરાનું મા-૧ ડ, કરાજ્યું વ, કરાર્યું મા-૨. ૪૪ છાડવા મા-૨. ૪૫ નહીં મા-૧ ડ વ. ૪૬ ધોલ્યૂ મા-૧ વ. ૪૭ છડ મા-૧ ડ, છેડ વ મા-૨. ૪૮ જૈ વ મા-૨. ૪૯ પુરપ હપ્રો. ૫૦ વિમાસીનદ મા-૧, વિમાસીનદ ડ, વિમાસીનદ વ, વિમાસીને મા-૨; પછી વ મા 'કાંઈ' અને મા-૨ માં 'કાંઈ' છે. ૫૧ ને મા-૧ ડ, ન વ મા-૨. ૫૨ કરદ મા-૧ ડ, કરેદ વ મા-૨. ૫૩ તે હપ્રો; પછી વ મા-૨ માં 'પુરપ' છે. ૫૪ સભાચનં હપ્રો. ૫૫ પામદ મા-૧ ડ વ, પામેં મા-૨. [પૃ. ૭૩] ૫૬ જાણનો હપ્રો. ૫૭ વહેસતો મા-૧, વહેસતો ડ; વ માં 'એ વહેસતો' અને મા-૨ માં 'એ વહેતો' એવો શબ્દચ્છેદ છે. ૫૮ મોટો ડ વ મા-૨. ૫૯ 'દા યસી ક્ષણુ અનિદ્ કિહા ડગજદ છડ્ એહુ વિમાસીનદ' મુલચપ્રત વિનો આ પાઠ વ મા-૨ માં નથી. ૬૦ થકેં મા-૧ ડ. ૬૧ ક્ષણો મા-૧ ડ. ૬૨ અનદ મા-૧ ડ. ૬૩ તિહી મા-૧ ડ. ૬૪ ક્ષણદ મા-૧ ડ. ૬૫ પહું મા-૧ ડ. ૬૬ વિમાસીનદ ડ. ૬૭ સીયાલ મા-૧ ડ, વ માં 'પહડ તે સીયાલ' અને મા-૨ માં 'પહિ તે સીઆલ' એવા શબ્દચી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૬૮ હલ્ મા-૧ વ, હલું મા-૨. ૬૯ હલ્ મા-૧ વ, હલું મા-૨, ડ માં નથી. ૭૦ જિહા વ. ૭૧ વાજ મા-૧, વાજદ ડ, વાજે વ મા-૨. ૭૨ છડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૭૩ તિહા હપ્રો. ૭૪ યયો વ મા-૨. ૭૫ જોદ હપ્રો. ૭૬ મૃદંગનેં હપ્રો. ૭૭ વાજનું હપ્રો; પછી વ મા-૨ માં 'વૃધનું વાટ' એવા શબ્દ છે. ૭૮ દેવીનદ વ, દોદ મા-૨. ૭૯ હૌડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ જોતલે મા-૧ ડ, જિવારે વ, જિવારેં મા-૨. ૮૧ વ મા-૨ માં નથી. ૮૨ તેવારેં મા-૧ ડ, તિવારે વ મા-૨. ૮૩ આની પછી વ માં 'હાગેનદ મૃદંગનેં' અને મા-૨ માં 'હાલેનિદ

मृदंगने' एवा शब्द छे. ८४ वाजद भा-१ इ व, वाजे भा-२. ८५ छइ भा-१ इ व, छे भा-२. ८६ पछइ भा-१ इ, पछेइ व भा-२; पछी व भा-२ मा 'ते' छे. ८७ ते भा-१ इ, व भा-२ मा नथी. ८८ जाणी व भा-२; व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे पूरी थाय छे : (व ना पाठ साथे भा-२ ना पाठान्तर छे.) 'म्वई वजाडतो [वजाडतु] होउ.' ८९ विनोदें भा-१ इ. ९० आफणीइ भा-१, आफणीइ इ. ९१ होउ हप्रो. ९२ पछइ व भा-२. ९३ चीतवतो भा-१ इ व. ९४ होउ हप्रो. ९५ जईनइ भा-१ इ, जईने व, जेने भा-२. ९६ में हप्रो. ९७ एसातनइ भा-१ इ, एसातने व भा-२. ९८ विपड भा-१ इ, विपे व, विपे भा-२. ९९ पाम्युं हप्रो. १०० व भा-२ मा नथी. १ पदार्थ व भा-२. २ छे व भा-२. ३ ते हप्रो. ४ मेदें भा-१ इ, मेद व भा-२. ५ भरुं भा-१ इ, पूर्ण व, पूर्ण भा-२. ६ छड भा-१ इ व, छेइ भा-२. ७ एहुं हप्रो. ८ विमार्शनीइ भा-१, विमार्शनीइ इ, विमार्शनीइ व भा-२. ९ पछइ भा-१ इ व, पछेइ भा-२; आ शब्द पछी व भा-२ मा आ पंक्तियो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे : (व ना पाठ साथे कौसमा भा-२ ना पाठान्तर छे.)

'मृदंगना मुखनूं चावडूं चावडूं [चावडूं] छइ [छेइ] ते कष्ट [कष्टे] विदारीनइ मध्ये पैटो [पेटो].

१० चावड भा-१ इ. ११ वाव्यु भा-१ इ १२ ये भा-१ इ. १३ ते भा-१ इ. १४ मोदें भा-१, मोदे इ. १५ वष्टे भा-१, कष्टे इ. १६ विदारीनइ भा-१ इ. १७ एके भा-१ इ १८ पाये भा-१ इ. १९ पडो भा-१ इ. २० कठिन व भा-२. २१ ठामि इ, स्थानि व, स्थान भा-२. २२ दाते हप्रो; आ शब्द पछी व भा-२ मा पंक्तियो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

'दाते बरी विदारतो होउ तेवी दात पज्यो.'

२३ चावडुं भा-१ इ. २४ पड्यु भा-१ इ. २५ पछइ भा-१ इ व, पछिइ भा-२; अहीथी आगळनी चारेक पंक्तियो अनुवाद व भा-२ मा आ प्रमाणे छे : (व ना पाठ साथे कौसमा भा-२ ना पाठान्तर छे)

'पछइ [पछिइ] मध्य पैसी [पेसी] देखेइ तो थोडूं चर्म, थोडूं काष्ठ, बीजू [बीजुं] सर्व मध्ये [मध्ये] पोल [पोलूं] ते देपी शीयाळ निरास [निराश] ये ते श्लोक एक [भा-२ मा नथी] श्रुनो होउ जे [भा-२ मा नथी] 'पूर्वमेव मया शतं' ए श्लोक [श्लोक ए] ते भणी हुं कहुं छु जे शब्दमात्रथी न बीहिंहुं [बीहिंहुं]'.

૨૬ પૈઠા મા-૧ ડ. ૨૭ મૂંડા મા-૧ ડ. ૨૮ થોડું મા-૧ ડ. ૨૯ ડું
 મા-૧ ડ. ૩૦ ચાંચડું મા-૧ ડ. ૩૧ અનડ મા-૧ ડ. ૩૨ લાકડું મા-૧ ડ.
 ૩૩ અનડ ડ. 'અનિ માહિ પિટો' એ મુલ્ય પ્રતનો પાઠ મા-૧ માં નથી. ૩૪
 પહોં ડ. ૩૫ દેવડ મા-૧, દેપીડ ડ. ૩૬ સપલુ મા-૧ ડ. ૩૭ પોલું
 મા-૧, પોલું ડ. ૩૮ દેપીવડ મા-૧ ડ. ૩૯ નિરાશ મા-૧ ડ. ૪૦ 'એક
 શ્લોક જે પૂર્વે લયો તે શીયાલ મળતો હોઈ' એવો શબ્દક્રમ મા-૧ છે. ૪૧ હોઈ
 ડ. ૪૨ ત્યપો ડ. ૪૩ હું મા-૧ વ મા-૨. ૪૪ વહું હપ્રો. ૪૫ છું હપ્રો.
 ૪૬ ચે મા-૧ ડ. ૪૭ ચકેંદ મા-૧ ડ, 'ચી વ મા-૨. ૪૮ સ્વામિન્ મા-૧ ડ;
 વ મા-૨ માં નથી. ૪૯ ચીહીનું મા-૧ ડ વ, ચીહનું મા-૨. ૫૦ જોને મા-૧,
 જોનડ ડ, જો વ મા-૨; આ શબ્દ પછી અન્ય હપ્રો માં 'એ' છે. ૫૧ માત્રો
 મા-૧ ડ મા-૨, માહુ વ. ૫૨ સર્વ વ મા-૨. ૫૩ છડ મા-૧ ડ, છેડ વ, છે
 મા-૨. ૫૪ નાણવાને મા-૧ ડ, નાસવા વ મા-૨. ૫૫ હીહડ મા-૧ ડ, હીંહે
 વ, હીંહે મા-૨. ૫૬ છડ મા-૧, છડ ડ વ, છેડ મા-૨. ૫૭ હું હપ્રો; વ
 મા-૨ માં 'હું' ધૈર્ય કિમ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૫૮ અરલેયુ મા-૧ ડ, અરલેવ વ.
 ૫૯ ચોલ્યુ મા-૧ ડ. ૬૦ મ્યામિન્ હપ્રો. ૬૧ અનુ વ. ૬૨ નહીં હપ્રો.
 ૬૩ 'જે મળી' વ મા-૨ માં નથી. ૬૪ સેવક હપ્રો. ૬૫ સરપા હપ્રો; પછી
 વ મા-૨ માં 'જ' છે. ૬૬ હુડ મા-૧, હોડ વ મા-૨. ૬૭ 'ચોલ્યું છડ' એ
 શબ્દો અને 'અથ શબ્દ..... ચોગ્યાથ અચોગ્યાથ' એ શ્લોક વ મા-૨ માં નથી.
 ૬૮ વાનાં ડ. ૬૯ પુલપને મા-૧ ડ. ૭૦ પામેં મા-૧ ડ. ૭૧ તેજા ડ.
 ૭૨ ધાડ ડ;

આ શ્લોક પછીનો મુલ્ય પ્રત વિ નો, પ્રતના પાન 17-B, 18-A અને 18-B
 ઉપરનો ભાગ મા-૧ માં સંક્ષેપમાં આ પ્રમાણે છે :

'દમનક પિંગલક પ્રતિ ધોત્યો, "સપરિવાર હઠિ રહિજ્યો, હૂં તેન્દે જોઈ આવું." રાજા આદેશ લીધો. દમનક ત્યાં પૂઠિ પિંગલ વિમાસવા લાગ્યો, "જે મંડ એન્દડ આપણો અથ્થવમા વઢ્યો છડ અનિદ રયે એ બેહુ ઠામિ મળ્યો હોઈ મુનડ મરાવદ. લુદિમંતિ રૂદ્રપતિનોડ વિધાસ ન વરવો; જે મળી રૂંદિ દિતિનો ગર્ભ વિનાશ પમાજ્યો." એડં નિશ્ચય કરી પિંગલ પૂર્વાંતિ રહ્યો. દમનક જુપમ દેવીનડ હપ્યો, "અદી મરૂં હવું રૂંઈ સધિવિગ્રહાદિવ મંત્ર કરી પિંગલ માદિ વાસિ હુસે."

૬ ૭૩ લગડ ડ વ, લગડ મા-૨. ૭૪ હું ડ વ મા-૨. ૭૫ શવ્દનૂ વ,
 શવ્દનૂ મા-૨. ૭૬ મ્થરુપ ડ વ મા-૨. ૭૭ જોઈ ડ વ મા-૨. [પૃ. ૪૨]

[पृ. ४०] ७८ आवुं इ व भा-२. ७९ लगड इ व भा-२. ८० आपणी इ.
 ८१ ०जुं व भा-२. ८२ अवलंजी व भा-२; पछी व भा-२ मा 'तम्हे' छे. ८३
 अहां इ, व भा-२ मा नथी. ८४ रहजे इ, रहवुं व भा-२. ८५ पछइ इ व, पछिइ
 भा-२. ८६ जेहु इ, जेह व भा-२; पछी व भा-२ मा 'युक्त' छे. ८७ हुसेइ
 इ, होमि व भा-२. ८८ तेहुं इ, ते व भा-२. ८९ विमाशीशि इ, विमासीजेइ
 व, विमासीजेइ भा-२. ९० बोन्यो व भा-२. ९१ तिहा इ व भा-२. ९२
 तुं इ व. ९३ हीडें इ भा-२, हीडें भा-२. ९४ छइ इ, छे व, छं भा-२.
 ९५ बो'यो व भा-२. ९६ स्वामीनी इ, स्वामीनि व. स्वामिनी भा-२. ९७
 सेनकें इ व भा-२. ९८ करिये इ, करवी व भा-२. ९९ बरीये इ व भा-२.
 १०० इम इ, ए व भा-२. १ विमान्तुं व भा-२. २ नहीं इ व भा-२. ३
 योन्यु इ व, योयू भा-२. ४ छेइ व, छिइ भा-२. ५ स्वामीनी इ व भा-२.
 ६ सेवरु इ व भा-२. ७ 'मलो जो' व भा-२ मा नथी. ८ वैश्वानर मय्ये व,
 वैश्वानर मय्ये भा-२. ९ पेन्नि इ, पेन व, पेसि भा-२. १० समुद्रमाहे भा-२.
 ११ पैडिइ इ, पैसद व, पैमेइ भा-२. १२ तोहिइ इ, तोहे व भा-२. १३
 ऊपजेइ व भा-२. १४ ये इ. १५ वाछइ इ व, वाछेइ भा-२. १६ तीणें इ
 व, तीण भा-२. १७ व भा-२ मा 'मेनक ते' एवो शब्दक्रम छे. १८ येन्हि
 इ, जेन्ह व, जेन्हे भा-२. १९ त्रिम इ व भा-२. २० विमासइ इ, विमामे व,
 विमामेइ भा-२. २१ बोत्यु इ. २२ इम इ व भा-२; आनी पहेला इ व
 भा-२ मा 'जो' छे. २३ छ इ, छइ व, छेइ भा-२. २४ तु इ; 'तू जा'
 पाठ व भा-२ मा नथी. २५ तून्हे इ, तून्हे व, तून्हे भा-२. २६ कन्त्याण इ व
 भा-२. २७ हुन्यो इ, हो व भा-२. २८ निवार इ व भा-२. २९ ते इ
 व भा-२. ३० सिहने इ भा-२, सिहने व. ३१ करीनइ इ, करी व भा-२.
 ३२ जिहा इ व भा-२. ३३ छइ इ, छेइ व भा-२. ३४ तिहा इ व भा-२.
 ३५ शब्दनइ इ, शब्दने व, शब्दनि भा-२. ३६ अनुमारिई इ, अनुसारें व भा-२.
 ३७ हौड इ व भा-२. ३८ व भा-२ मा नथी. ३९ पछइ व, पछि भा-२.
 ४० गे इ, गया व, गया भा-२. ४१ थके इ, व भा-२ मा नथी. ४२ आनी
 पहेला व मा 'पछइ' अने भा-२ मा 'पछेइ' छे. ४३ मयव्याकुल व भा-२.
 ४४ ०यो व भा-२; पछी भा-२ मा 'पिंगलक' छे. ४५ चितवतो इ, चीतवतो
 व, चीतवतो भा-२. ४६ हौड इ व भा-२. ४७ व भा-२ मा नथी. ४८
 मे इ, मे व भा-२. ४९ रुहुं इ, रुहुं व भा-२. ५० नथी भा-२. ५१ कीतुं
 इ व भा-२. ५२ ये इ. ५३ मे इ व भा-२ मा नथी. ५४ दमनवनो इ व
 पं ३०

भा २ ५५ तार्जित इ व, आर्जित भा २ ५६ विष्ठा इ व भा २ ५७
 गता इ व भा २ ५८ कृता इ व भा २ ५९ विटि इ व, विटि व, विटि
 भा २ ६० मन्ता इ, मन्ता व भा २ ६१ ह इ व भा २ ६२ अन
 इ व भा २ ६३ म इ व भा २ ६४ ताकाथा इ, अकार व भा २
 ६५ रणया'ता इ, रणया'ता व भा २ ६६ र्ता इ व, र्ता भा २
 ६७ आ शब्द गति व भा २ मा 'वर्ति' इ ६८ ता इ व भा २ ६९
 ये इ ७० धातु इ व ७१ छ इ, छ व [४ ४३] ७२ य इ
 ७३ राजान इ, राजा व, राजा भा २ ७४ सत्त इ व भा २ ७५ मान्य
 इ व भा २ ७६ हा इ, हा व भा २ ७७ गति भा २ मा 'पि प्रमाण
 भुता इ' (व ता पाठ साधे वीगमा गा २ ना पाठान्तर इ)

'वर्ति' [७४] अत्राय हाइ यदपि पुत्रा हाइ ताह [ताह] राजाना
 गता इ [गता] अर्थि लक्ष्म [आनी यदा भा २ मा 'हा' छ] वरि
 [करे]

७७ ताता इ ७८ कर इ ७९ सुत इ ८० पूर्व इ ८१ हो इ
 ८२ तात इ ८३ नेती व भा २ ८४ लग इ व, लग भा २ ८५
 एही इ, एही व भा २ ८६ विरणी भा २ ८७ पाणु इ, जा व भा २
 ८८ लग इ व भा २ ८९ स्थानीनरि इ स्थानीरि व भा २ ९० रहु व
 भा २ ९१ यदाचि व भा २ ९२ तहि इ, तह व ताह भा २ ९३
 आणान इ आणी व आणी भा २ ९४ मुह इ, मुह व, मुह भा २ ९५
 मराव इ व मराव भा २ ९६ वा यु व, वायू भा २ ९७ छ इ व छि
 भा २ ९८ यकाइ व भा २ ९९ य इ, य व भा २ १०० कर इ व भा २
 १ शब्दार्थ इ, शब्दार्थ व भा २ २ मरी इ मरी भा २ ३ अन इ, व
 भा २ मा नधी ४ 'वत्त्वार्' पहा भा २ मा 'य' अन व मा 'ज' छ
 ५ ये इ ६ करे इ करे व भा २ ७ त इ व भा २ ८ दुवले इ भा २,
 दुव व ९ मराइ इ, मराइ भा २ १० सुद्विच पुत्य व भा २ ११
 वृहस्पतिना इ व भा २ आनी पटी व भा २ मा 'पण' छ १२ वरु इ,
 वरु व भा २ १३ भणी इ व १४ इति इ इ व भा २ १५ राचना
 भा २ १६ मातु व मातु भा २ १७ चे इ १८ आपणपान इ भा २
 व भा २ मा आ शब्दना अनुवाद आ प्रमाण छे (व ता पाठ साधे वीगमा
 भा २ ना पाठान्तर छे)

जो आरणमानि [आणमानि] उद्धि सय आयु एतली वांछीये तो सम करइ [करे] तोहि [तोहे] मिश्राम न करवो.

१९ वाळीये इ. २० तो इ. २१ अनइ इ. २२ अनइ इ. २३ तो इ. २४ दाम इ. २५ ये इ. २६ म यो इ. २७ होइ इ. २८ तेन्हो इ. २९ शत्रु व भा-२; इ मा आ ससृत्त श्लोक छे पण तेनो गुजराती अनुवाद नथी. ३० दैयने व भा-२, पळी व भा-२ मा 'पण' छे. ३१ नही व भा-२. ३२ मिधासीनइ व, मिधासीनइ भा-२. ३३ ईंके भा-२. ३४ विति दैत्य मातानो व भा-२. ३५ गर्भ व भा-२. ३६ विनाश व भा-२. ३७ निधय इ व भा-२. ३८ एकांतनि इ; पळी व भा-२ मा 'एकांत पच्छज रही' एवो पाठ छे. ३९ दमनकर्ना इ. ४० जोतो इ व भा-२. ४१ होइ इ व भा-२. ४२ इ मा आ पैकिनो पाठ आ प्रमाणे छे: 'दमनर सनीवक कन्हइ जईनइ धूपम जाणीनइ हरित ध्यको चीतवती होइ,' आ पंचि व भा-२ मा नथी. [पृ. ४४] ४३ भार्यु इ, भलुं व, भलूं भा-२. ४४ हांउ इ, हांउ व, हां भा-२. ४५ ईणें इ, ईणि व, इगे भा-२. ४६ माहू इ, माहू व भा-२. ४७ वश व. ४८ बोत्यु भा-१ इ व, बोत्यू भा-२. ४९ छि भा-२. ५० कुलीनपण भा-१ भा-२, कुलीनपणे इ, कुलीनपणि व. ५१ सुहृदपणें भा-१ इ भा-२, सुहृदपणि व, सुहृद प्रनमाधी पढी गयेलो आ शब्द भा-१ भाषी लीवो छे. ५२ वचने भा-१ भा-२. ५३ प्रधाननइ भा-१ इ, प्रधानने व भा-२. ५४ वश व भा-२. ५५ नोहइ भा-१, न होइ इ व भा-२. ५६ जा व. ५७ लगइ भा-१ इ, लगे व भा-२. ५८ न हप्रो. ५९ पडुं इ, पड्यो व भा-२. ६० होइ हप्रो. ६१ आपदाने व भा-२. ६२ पाम्यो हप्रो. ६३ थमो भा-१ इ, थो व भा-२. ६४ प्रधाननइ भा-१ इ, प्रधानने व, प्रधानने भा २. ६५ वश व भा-२. ६६ होइ हप्रो. ६७ तेथी व भा-२. ६८ प्रवान हप्रो. ६९ राजान्हें भा-१ इ, राजाने व, राजान भा-२. ७० पैकिनो उत्तरार्थे व मा 'सदा पीडा वाछि' अने भा-२ मा 'सदा पीडा वाछे' ए प्रमाणे छे. ७१ पामी भा-१ इ. ७२ वाउइ भा-१ इ. ७३ यिम भा-१ इ, जिम व भा-२. ७४ कदाचे मा-२. ७५ इ मा नथी. ७६ बैय भा-१, बैयने इ भा-२, बैयने व. ७७ वाछिइ भा-२. ७८ आपदा भा-१ व भा-२. ७९ थको हप्रो. ८० प्रवाननं भा-१, इ भा-२, प्रधाननि व. ८१ वाउइ भा-१ इ, वाछिइ व, वाछेइ भा-२. ८२ एहुं हप्रो. ८३ चीतवी भा १, चीतवतो इ. ८४ भणी भा-१ इ. ८५ होइ इ व भा-२, आ परिच्छेइ भा-१ मां सक्षेपमा नीचे प्रमाणे छे :

तुम्हें क्या है दमनह रिगत नहीं आती नमस्कार यही पेशे, रिगत पोच्यो,
 “अगे है ते जेह दीये ?” [दमनह बोच्यो], “तम्हास प्रगादभी दीये.”
 रिगत बोच्यो, “अडो गा-रू बोच्येनि.” दमन बोच्यो, “शे ग्यानी आगति अग य
 पो दिद ! बोच्ये तद.

८६ दमनचट्टे इ व भा-२. ८७ भावजो इ व भा-२. ८८ पंचेइ इ, पंचे
व भा-२. ८९ हतो व भा-२. ९० निम इ व भा-२; पटी भा-२ मा 'ज' छे.
९१ हतो इ व भा-२. ९२ मिमचरनें इ भा-२, मिमचरने व. ९३ वनिंद व,
वनिंद भा-२. ९४ योइ इ व भा-२. ९५ योयु इ. ९६ तेइ, ते व
भा-२. ९७ हुं इ; व भा-२ मा नथी. ९८ स्वामी इ व भा-२. ९९ नमहार
इ व भा-२. १०० योयु इ. १ गायु इ भा-२, गायु व. १ योमिइ इ,
योमि व भा-२. २ योयु इ. ३ हुं इ भा-२, हुं व; 'स्वामी आगति हुं'
ए प्रमाणे व भा-२ मा गच्छजम छे. ५ योनीइ इ, योनीये व भा-२.
६ योयु व. ७ छइ इ, छइ व, छइ भा-२. [१०. ४५] ८ महनिंद भा-१
इ, महनि व भा-२. ९ ये भा-१ इ. १० येइ ह्यो. ११ आगति ह्यो.
१२ योनीइ भा-१ इ व, योनी भा-२. १३ जई भा-१, जई इ व, जई भा-२.
१४ योलीइ भा-१ इ व, योलीइ भा-२. १५ नागने भा-१ इ भा-२, यनागनि व.
१६ पामइ भा-१ इ, पामिइ व, पामे भा-२. १७ भा-१ मा नथी. १८ रिपि
व, रिपि भा-२; पछी व मा 'एहु' अने भा-२ मा 'एहु' छे. १९ वहे ह्यो.
२० डेमम ह्यो. २१ गजाने भा-१ इ, राजा व भा-२. २२ परि ह्यो.
२३ नेयो भा-१ इ, मानयो व भा-२. २४ वरई भा-१ इ, विरई व, विरइ
भा-२. २५ रटि भा-१ इ भा-२. २६ देयो भा-१ इ, जेवो व भा-२.
२७ होइ ह्यो. २८ राजाने भा-१ व, राजानेइ इ भा-२; अन्य ह्यो. मा आनी
पछी 'ए' छे. २९ विशेष ह्यो; पटी व भा-२ मा 'अधिइ' छे. ३० छइ
भा-१ इ, छेइ व, छे भा-२. ३१ जे व भा-२. ३२ ये ह्यो. ३३ जन्मानरे
भा-१ इ, जन्मानरे व भा-२. ३४ पामिये भा-१ इ व, पामियेइ भा-२. ३५
योयु इ. ३६ भा-१ मा नथी. ३७ ते भा-१ इ भा-२. ३८ हुमे भा-१,
हुमि इ, होये व भा-२. ३९ ऊपरि ह्यो. ४० महां भा-१, महान इ व भा-२.
४१ कोप न करे ह्यो. ४२ एहु इ व भा-२, भा-१ मा नथी. ४३ मानिइ इ
भा-२, मानिइ व, भा-१ मा नथी. ४४ तीणि इ व भा-२, भा-१ मा नथी.
४५ मारइ भा-१ इ, मारयो व भा-२. ४६ योयुइ इ, योयु व, योयु भा-२.

૪૭ છિદ્ર વ, ડિ મા-૨. ૪૮ ચે મળી દ, જોથી વ મા-૨; આ શ્લોકનો અનુવાદ મા-૧ મા આ પ્રમાણે છે :

મહાત મહાતશુ કરહ કરડ પળ નીચાશું નહી.

૪૯ કુલા ઇ, મા-૨ મા 'કૂલા નીચા' એવો શબ્દક્રમ છે. ૫૦ કપાડ઼ ઇ, કપાડિ વ, કપાડે મા-૨. ૫૧ મા-૨ મા નથી. ૫૨ માતનો ઇ, મહાતનો વ મા-૨. ૫૩ મહાતશું ઇ વ, મહાંશું મા-૨. ૫૪ કરહ ઇ, કરે વ, કરે મા-૨. ૫૫ નીચાશું ઇ વ મા-૨. ૫૬ નહીં ઇ. [પૃ. ૪૬] ૫૭ ધ્રમર હપ્રો. ૫૮ હસ્તીના મા-૧. ૫૯ કુમસ્થલન઼ મા-૧ ઇ, કુમસ્થલ વ, કુંમસ્થલને મા-૨. ૬૦ વિપ઼ મા-૧, વિપિ઼ં ડ, વિપે વ, વિપે મા-૨. ૬૧ મદે વ મા-૨. ૬૨ લોભને મા-૧ ઇ. ૬૩ પામ્યા હપ્રો. ૬૪ પુગે મા-૧ ઇ, પોગે વ, પાગે મા-૨. ૬૫ હસ્તીન઼ મા-૧ ઇ, હસ્તીને વ, હસ્તીનિ મા-૨. ૬૬ માથે હપ્રો. ૬૭ કરે મા-૧ ઇ મા-૨, કરિં વ. ૬૮ પળિ મા-૨. ૬૯ ચલવંત વ મા-૨. ૭૦ થકો હપ્રો. ૭૧ ધ્રમર હપ્રો. ૭૨ કપરિ હપ્રો. ૭૩ ન હપ્રો. ૭૪ પામ઼ મા-૧ ઇ, કરિ઼ વ, કરે઼ મા-૨. ૭૫ તેથી વ મા-૨. ૭૬ ચે મા-૧ ઇ, વ મા-૨ મા નથી. ૭૭ વ મા-૨ મા નથી. ૭૮ સરપા મા-૧ ઇ, કુત્ય વ મા-૨. ૭૯ ંશું હપ્રો, વ મા-૨ મા આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે. (વ ના પાઠ સાથે કાંસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે)

ચલવંત હો઼ તેશુ કોપ પામિ[પામે] પળ હીનસું[હીનશું] મોપ ન પામે[પામે].

૮૦ તે હપ્રો. ૮૧ મહાનુમાવ હપ્રો. ૮૨ છેદ વ, છિદ્ર મા-૨. ૮૩ અન઼ હપ્રો. ૮૪ હું હપ્રો. ૮૫ છુ હપ્રો ૮૬ તેન્હે મા-૧, તેન્હે ઇ વ મા-૨; પછી મા-૧ મા 'શુદ્ધે કરી' એવા શબ્દ છે. ૮૭ તાહુ મા-૧ ઇ, તાહો વ મા-૨. ૮૮ સેવક હપ્રો. ૮૯ કરેશિ ઇ મા-૨, કરેશિ વ. ૯૦ પિંગલ મા-૧; અહીંથી શરૂ કરી,..... . 'અભયપ્રદાનનું વચન માગીન઼ેં હમ્હેન઼ેં રૂંહા રૂંદે આવિ, એહવૂં વચન વહે તે રૂંદે,' ત્યાં મુધીનો મુરત્ય પ્રત 'વિ' ના પૃષ્ઠ 20-B મુધીનો મા-૧ માં આ પ્રમાણે છે :

પિંગલ યો-યો, "તું સમર્થ છડ?" [દમનન યો-યો], સામી, ચ્યારિ સૈન્યા-દિને તુહિ જે યુદ્ધે. " પિંગલ યોત્યો, " તો તૂંન્હિ પ્રવાન કરેમિ " દમનન યોત્યો, " વ્યામી તે મોટો સજીવન ઈશ્વરનું વાહન, મદ પૂછ્યો કહિ, 'હું ઈશ્વરે થમુનાનાઠિ ચરયા કૃપા કરી મુંક્યો છું ' પછડ મદ આકરે વચને કરી તેન્હે એહવૂં વદ્ધું, ચંડિ-કાનુ વાહન સિહ તે સર્વ ધૃમગતિ રાજા, તેણિ રનેહે કરી બોલાવડ છડ, તેન્હે તું

અમ્યાગા અતિથિ છે. અનેક મોઝ્યન પાન ઘાંઘાનડ અધિ ચોલાવિદ્દ છડ. પછડ તેભિ તે સર્વ માન્યૂ અનડ વામા સ્ત્રગો, 'વિંગલ સ્વામાની અમયવાંણી પામુ તો આવું.' વિંગલ હપંચો ચોચો, "મડ તેન્દ અમયપ્રદાન લીલું છડ. હવડ તું તેહનું અમય-પ્રદાનનુ વચન માળીનડ તેન્દે ઈદા છેડે આલિ, છલું વચન કહેં તે રૂદે." "

૧૧ યોચો ડ વ મા-૨. ૧૨ પટુ ડ, પટ્ટો વ મા-૨. ૧૩ તેન્દ ડ, તેન્દે વ મા-૨. ૧૪ અનડ ડ વ મા-૨. ૧૫ તું ડ વ, તૂં મા-૨. ૧૬ તેન્દે ડ વ, તેન્દે મા-૨. ૧૭ માટ્ટો ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૧૮ છિ વ, છે મા-૨. ૧૯ મ્યામિન્ ડ, મ્યામી વ મા-૨. ૧૦૦ હુડયે ડ; વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે ધૈરામા મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે.)

ત્વામા હુદિ વરી દુ[હું] એવ ન સાધીરે.

૧ યોચું ડ વ મા-૨. ૨ છડ ડ, છેડ વ, છે મા-૨. ૩ હયીયારે વ, હયીયારે મા-૨. ૪ હાધીયે વ, હાધીયે મા-૨. ૫ પાલ ડ વ મા-૨. ૬ ફેળે ડ, ફેળે વ મા-૨; પટ્ટી વ મા-૨ માં 'જે' છે. ૭ પામિડ વ, પામે મા-૨. ૮ હુદિ ડ વ મા-૨. ૯ વાયંગિદિ ડ; વ મા-૨ માં નથી. ૧૦ પામડ ડ, પામિડ વ, પામે મા-૨. ૧૧ યોચો ડ વ મા-૨. ૧૨ રૂમ ડ, રૂમ વ મા-૨. ૧૩ થરી ડ, થી વ મા-૨. ૧૪ તુંદે ડ, તુંદે વ, તુંદે મા-૨. ૧૫ પ્રધાન-પણું ડ વ, પ્રધાનપણું મા-૨. ૧૬ મે ડ વ, મે મા-૨. ૧૭ આપ્યું ડ વ મા-૨. ૧૮ તુંદું વ મા-૨. ૧૯ વરયેડ મા-૨. ૨૦ રૂળી ડ. ૨૧ તું ડ, તૂં વ મા-૨. ૨૨ જડેનડ ડ, જડેને વ, જડેન મા-૨; પછી વ મા-૨ માં આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

તૂં માટ્ટો સેવક ઘાઈ તિમ વરિ.

૨૩ માટ્ટો ડ. ૨૪ સેવક ડ. ૨૫ ઘાઈ ડ. ૨૬ તિમ ડ. ૨૭ પછિ મા-૨. ૨૮ રૂમનક ડ વ મા-૨. ૨૯ વિંગલવને ડ મા-૨, વિંગલવનિ વ. ૩૦ વરીનડ ડ, વરેને વ, વરીને મા-૨. ૩૧ કન્દેડ ડ, વન્દે વ મા-૨. ૩૨ જૈન ડ, જૈનિ વ, જૈને મા-૨. ૩૩ આણેપૂર્વક ડ વ મા-૨. ૩૪ છલું ડ વ મા-૨. ૩૫ હીડ ડ, હીઠ વ મા-૨. ૩૬ તુંદે ડ; પંક્તિનો પછીનો પાઠ વ માં 'તુંદે વિંગલક સિંહ સેવિડિ ઠિ,' અને મા-૨ માં 'વિંગલક સિંહ તુંદે તેદે છેડ' એ પ્રમાણે છે. ૩૭ તું ડ વ મા-૨; પછીના 'તો મોટે' એ મુરચ પ્રતના શબ્દ ડ વ મા-૨ માં નથી, પણ 'તું' પછી ડ માં 'શુ', વ માં 'શિ' અને મા-૨ માં 'શે' શબ્દ છે, આથી વાચ્ય પ્રથમ વચ્ચું છે. ૩૮ મોટે ડ, મોટો વ, મોટે મા-૨.

३९ मोटें इ भा-२, उ मा नथी ४० करि व, करे भा-२ ४१ छेइ इ व
भा-२ ४२ एहुं इ व भा-२ ४३ सामलीनइ इ, सामलीनइ व, सामलीनेइ
भा-२. ४४ आनी पछी व भा-२ मा 'उपम' छे ४५ भाई इ व भा-२.
४६ व भा-२ मा 'ते पिंगलक' एवो शब्दकम छे ४७ कुण इ, कोण भा-२,
पछी व मा 'छिइ' अने भा-२ मा 'छेइ' छे ४८ एहु इ व भा-२ ४९
सामलीनइ व, सामलीनेइ भा-२ ५० बोलतो इ भा-२. ५१ होइ इ व भा-२.
५२ तु इ व भा-२ ५३ ये इ. ५४ खामी इ व भा-२ [पृ ४७]
५५ तेन्हे इ, तेन्हि व, तेन्हे भा-२ ५६ जाणतो इ व भा-२ ५७ वेगो इ,
वेगो व भा-२ ५८ तेन्हु इ व, तेहनू भा-२ ५९ करि इ. ६० नहीतर इ,
नही तो व भा-२, पछी व मा 'तेहु' अने भा-२ मा 'तेनू' शब्द छे ६१
पामेशि इ व, पामीश भा-२ ६२ ते इ व भा-२. ६३ सघलि व, सघलें
भा-२ ६४ वनने जीवि व, वनने जीवे भा-२ ६५ वीथो व भा-२ ६६
'थो व भा-२. ६७ सघलाना इ, सर्मो व भा-२ ६८ बड तले इ, बडने तलि
व, बडने तले भा-२ ६९ छइ इ व, छे भा-२ ७० मुख्य प्रतमाथी पडी गयेलो
आ पाठ इ माथी लीगो छे ७१ आनी पछी भा-२ मा 'उपम' छे ७२
सामलीनइ इ, स्यामलीने व, सामलीने भा-२ ७३ दुपने इ, दुप व भा-२
७४ पाम्यो इ भा-२, प्याम्यो व ७५ वात्यु इ ७६ मुख्य प्रतमाथी पडी
गयेलो आ पाठ इ माथी लीगो छे, व भा-२ मा पण आ पाठ छ व मा 'तु' अने
भा-२ मा 'तू' पाठ छे ७७ इहु इ, इहु व, इहू भा-२ ७८ बोली इ व
भा-२ ७९ जाणइ इ, जाणि व, जाण भा-२, पछी व मा 'छे' अने भा-२ मा
'छेइ' छे ८० बीशे इ, बीसे व भा-२ ८१ छइ इ, छि व, छे भा-२ ८२
तु इ, तु व, तू भा-२ ८३ मुन्हे इ, मुन्हें व, मुन्ह भा-२ ८४ अरइ इ व
भा-२ ८५ जाएशि इ व भा-२ ८६ पछी व मा 'तु' अने भा-२ मा 'तू'
छे ८७ मुन्ह इ भा-२, मुन्हि व ८८ अमयदान इ व भा-२ ८९ दइनइ
इ, व मा 'देइ' पछी 'अनइ' अने भा-२ मा 'दे' पछी 'अनइ' छे ९० जे
व भा-२ ९१ पहि इ, पहि व, प भा-२ ९२ ते इ, ते व भा-२ ९३ सायु
इ ९४ बोत्यु इ व, बोत्यू भा-२ ९५ राप्तीति इ व भा-२ ९६ छि इ,
छे व, छेइ भा-२ ९७ बोयु इ व, वात्यू भा-२ ९८ छइ व, छेइ भा-२.
९९ भुइनो व भा-२. १०० छिह व १ जाणीये इ, जाणीयि व, जाणीयेइ
भा-२ २ अनइ इ, अनइ व ३ जाणीये इ व भा-२ ४ पर्यंतो इ व,
पर्यंतु भा-२ ५ जाणीये इ व भा-२. ६ कीम्हइ इ, व भा-२ मा नथी ७

छेह व भा-२. ८ जाणीये ट व, जाणीयेट भा-२. ९ आनी पहलां व मां 'अहो' छे १० लगइ इ भा-२, लगे व. ११ तुं ड व भा-२. १२ इहाँ भा-२. १३ व भा-२ मा नथी. १४ रहइ इ, रहेइ भा-२. १५ जेतले इ, जो लगे व, जा लगइ भा-२. १६ हुं इ व भा-२. १७ तिहा इ व भा-२. १८ जई इ, जै व भा-२. १९ व भा-२ मा नथी. २० शु इ, व भा-२ मा नथी. २१ अनिं व, अने भा-२. २२ करि व. २३ 'सत्य बोल' आ शब्द व भा-२ मा नथी. २४ आवु इ, आवुं व भा-२. २५ पछड इ, पछेइ व. २६ तुं ट, व भा-२ मा नथी. २७ तिहा भा-२. २८ लेई इ व भा-२. २९ जांठे इ व भा-२. ३० पठइ इ, पछेइ व, पछे भा-२. ३१ ते इ, व भा-२ मा नथी. ३२ कन्हैइ व, कन्है भा-२. ३३ जईनेइ इ, जैने व भा-२. ३४ एहुं इ व भा-२. ३५ हाँइ इ, रौड व भा-२. ३६ स्वामी इ व भा-२. ३७ पछी व भा-२ मा 'तो' छे. ३८ नान्हो इ व भा-२. ३९ नहीं व भा-२. ४० मे इ भा-२. ४१ पूछू इ, पूछो व, पूछो भा-२; आनी पछीनी त्रणेर पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे: (व ना पाठ साथे कौसमा भा-२ ना पाठान्तर छे.)

‘इम कहेइ[कहे छे] जे हुं ईश्वरना बाहननो टपभ ह्यु, कहेइ, हुं ईश्वरें[ईश्वरे] दृषा करी यमुनानेइ[यमुनाने] कठे[कठेइ] हुं चरवा मुंक्खो छुं[छू] बली घणुं छुं[छं] कहुं ? [ए वन ईश्वरे बीजा करवा मुन्हें आप्युं छेइ.]

४२ छे इ. ४३ हुं इ. ४४ ईश्वरें इ. ४५ यमुनाने इ. ४६ काटइ इ. ४७ मुक्खो इ. ४८ छे इ. ४९ घणुं इ. ५० छुं इ. ५१ कहु इ. ५२ ईश्वरि इ. ५३ हुं इ. ५४ करवाने इ. ५५ मुंहे इ. ५६ आप्यु इ. ५७ इ मा नथी. ५८ 'पिंगलक बो-यो'. ल्याथी शुरू करी..... 'ल्याहा जैनेने ति शं कहुं ? त्या मुधीनो मुख्य प्रतनो पाठ के तेना पाठान्तर व मा नथी. ५९ स्वामिन इ भा-२, स्वामिन व. ६० मे इ व, मे भा-२. ६१ एहु इ, एहुं व भा-२. ६२ आनी पछी व भा-२ मा 'जे' छे. ६३ चंडिकानु इ, चंडिकानो व भा-२. ६४ ए व भा-२. ६५ व भा-२ मा नथी. ६६ वनमां भा-२. ६७ रहे इ व भा-२. ६८ छइ इ, छि व, छे भा-२. ६९ तेन्हे इ भा-२, तेन्हें व. ७० तूं भा-२. ७१ छे इ, छि व, छेइ भा-२. ७२ ते भणीं इ, तेधी व भा-२. ७३ भा-२ मा नथी. ७४ मुंन्हई इ, तून्हें व भा-२. ७५ बोलावइ इ, बोलाविव, बोलावे भा-२. [पृ. ४८] ७६ छइ इ, छिइ व,

छेइ भा-२. ७७ भाइपणा इ, भाइपणा व भा-२. ७८ थकें इ, थकी व भा-२; ७९ तून्हें इ, व भा-२ मा नथी. ८० स्नेहें इ, स्नेहे भा-२. ८१ अनेइ इ व भा-२. ८२ भोज्यपान इ व भा-२. ८३ कीडानइ इ, कीडा एन्हें व, कीडा एन्हे भा-२. ८४ रहवानें इ व भा-२. ८५ बोलावइ इ, बोलावे व भा-२. ८६ छइ इ, छे व, छेइ, भा-२. ८७ पछइ इ, पछेइ व, भा-२ मा नथी. ८८ तीणें इ व, तीणं भा-२. ८९ मान्युं इ व भा-२. ९० अनइ इ भा-२, अने व. ९१ स्वामीनी इ, स्वामीनी व भा-२. ९२ पामुं इ, पामू व भा-२. ९३ एहुं इ व भा-२. ९४ हौज इ व भा-२. ९५ ते इ भा-२. ९६ साधु इ व भा-२. ९७ चोत्थुं इ, चोत्थो व भा-२; व मां पछी 'छइ' अने भा-२ मा 'छेइ' छे. ९८ माहू इ, माहू व भा-२; व मा आनी पहेला 'ते' छे अने भा-२ मा 'ते' छे. ९९ हृदयनें इ भा-२, हृदयनि व. १०० कयुं व भा-२. १ अनइ इ व, अनेइ भा-२. २ मइ इ, मि व, मे भा-२. ३ तेन्हे इ, तेहनि व, तेहनें भा-२. ४ अभयप्रदान इ, अभयदान व भा-२. ५ कीधु इ, कीधु व भा-२. ६ छइ इ; व भा-२ मा नथी. ७ हविं व, हवें भा-२. ८ तूं व भा-२. ९ तेहनुं इ व भा-२ मा नथी. १० अभयप्रदाननुं इ, अभयदाननुं व, अभयदानगुं भा-२. ११ मागीनइ इ, पानीने व, पानीनेइ भा-२. १२ तेन्हि इ, तेन्हे व, तेन्हे भा-२. १३ ईहा व, इहां भा-२. १४ एहुं इ व भा-२. १५ कहि इ, व, कहै भा-२. १६ रुहुं इ व, रुहुं भा-२. १७ वारा भा-२. १८ कुंला भा-१ इ. १९ सुआला भा-१ इ. २० होइ हप्रो. २१ अनइ भा-१ इ व, अनेइ भा-२. २२ करें भा-१ व भा-२. २३ एह्हा हप्रो. २४ ये भा-१ इ, जे व भा-२. २५ प्रधान हप्रो. २६ तीणें भा-१ इ, तीणें व, तीणं भा-२. २७ राज्य हप्रो. २८ धरीये हप्रो. २९ थाभे भा-१ इ, स्तंभे व भा-२; पछी व भा-२ मा 'करी' छे. ३० धरीये हप्रो. ३१ प्रधाननी हप्रो, व भा-२ मा आ शोकनो अनुवाद आ प्रमाणे छे: (व ना पाठ साथे कौंसमा भा-२ ना पाठान्तर छे.)

प्रधाननी परीक्षा जिहो[जेह] विहि राजा मिच्च थका मेल करें तिवारें बुद्धि जाणवी अनेइ[अनइ] वैयनी परीक्षा सनिपात पही गतां जाणीये, स्वस्थ छला कोण [कोण] आपणी चातुरी न[ने] देखवै[देखवे].

३२ जिहां भा-१ इ. ३३ होइ भा-१ इ. ३४ तीहा भा-१, तीहा इ. ३५ मेल भा-१ इ. ३६ जाणीये भा-१ इ. ३७ अनइ भा-१ इ. ३८ जाणीये भा-१ इ. ३९ आपणी भा-१ इ. ४० केलवइ भा-१ इ. ४१ केलइ भा-१ इ. ४२ पिगल-
पं ३१

વન હપ્રો ૪૩ પ્રમાણ હપ્રો ૪૪ કરીનડ મા-૧ ડ, કરીનેડ વ, કરીનડ મા-૨
 ૪૫ નર્માપિ ડ વ, સમીર મા-૨ ૪૬ અનડ હપ્રો ૪૭ હપ્યુક્ત્યો મા-૧ ડ,
 હપ્યુક્ત વ મા-૨ ૪૮ ચીતવતો મા-૧ ડ મા-૨, ચીતવતો વ ૪૯ હોડ હપ્રો.
 ૫૦ સ્વામી હપ્રો ૫૧ અમ્હેને મા-૧ ડ, તમ્હેન વ, તમ્હેને મા-૨ ૫૨
 કરે હપ્રો ૫૩ છેડ વ મા-૨ ૫૪ અનડ હપ્રો, પટ્ટી વ મા-૨ મા 'માદા'
 છે ૫૫ વચનનડ મા-૧ ડ, વચનને વ, વચનહે મા-૨ ૫૬ વદા મા-૧ ડ
 ૫૭ હોડ હપ્રો ૫૮ મુ મા-૨ ડ, મૂ મા-૨ ૫૯ ઘક મા-૧, ઘકડ ઘ મા-૨,
 ૬૦ અનેરો હપ્રો ૬૧ ધન્ય હપ્રો, વ મા 'ધન્ય કો' અને મા-૨ મા 'કા ધન્ય'
 એવો શબ્દક્રમ છે ૬૨ બોલ્યુ મા-૧ ડ, બોલ્યુ વ, બોલ્યુ મા-૨ ૬૩ છડ વ મા-૨
 [પૃ ૪૯] ૬૪ શીયાલે મા-૧ ડ વ, શીઆલે મા-૨, આની પહેલા વ મા-૨ મા
 'અનડ' છે ૬૫ હોડ હપ્રો, આની પછી મા- મા 'અનડ' છે, વ મા-૨ મા
 'અનડ ડાળકાલિ' એવો પાઠ છે ૬૬ ટાડુ મા-૧, ટાડુ ડ, ટાડુ વ મા-૨
 ૬૭ હોડ હપ્રો. ૬૮ અનડ હપ્રો ૬૯ રાજાનૂ મા-૨ ૭૦ માન્ય હપ્રો
 ૭૧ અમત હપ્રો ૭૨ હોડ હપ્રો ૭૩ અનડ મા-૧ વ મા-૨, ડ મા આ
 પક્તિનો અનુવાદ નથી. ૭૪ સપુરપની મા-૧ વ મા-૨ ૭૫ અમુલ હપ્રો
 ૭૬ હોડ હપ્રો ૭૭ સમીવકનડ મા-૧, સમીવકન ડ વ મા-૨ ૭૮ પાર્મીનડ
 મા-૧, પાર્મીનડ ડ વ, પાર્મીનડ મા-૨ ૭૯ હોડ હપ્રો ૮૦ મા-૧ મા નથી
 ૮૧ તાહે વ મા-૨. ૮૨ સ્વામી હપ્રો ૮૩ પ્રસન્ન હપ્રો ૮૪ છેડ વ, છે
 મા-૨ ૮૫ તૌળે મા-૧ ડ મા-૨, તૌળે વ ૮૬ લીધુ હપ્રો ૮૭ છડ મા-૧
 ડ વ, છે મા-૨ ૮૮ વેળા હપ્રો ૮૯ ચાલો મા-૧ ડ, ચાલુ વ મા-૨ ૯૦
 મે મા-૧ ડ મા-૨, મે વ ૯૧ પામ્યો મા-૧ ૯૨ છેડ વ, છેડ મા-૨, આની
 પછી મા-૧ મા આ પરિચ્છેદનો સારાર્થ સંક્ષેપમાં નીચે પ્રમાણે છે

“તુન્હિ મોદો કરેસિ” સમીવક બોલ્યો, “તાહો હુ આપીન છુ તુ કહેશિ તિમ
 હુ કરેસિ” હમ કરતાં વિદિ મિલી આપણ રાજ્યલક્ષ્મી ભોગવણ, આપણ વિદિ ચોલ છેડે

૯૩ રહિયુ ડ, રહ્યુ વ મા-૨ ૯૪ નહીં વ મા-૨ ૯૫ વ મા-૨ મા નથી
 ૯૬ નહીં ડ, વ મા-૨ મા 'ગર્જ ન કરવો' એવો શબ્દક્રમ છે ૯૭ હુડ ડ, હુ વ
 મા-૨. ૯૮ તાહા ડ વ મા-૨ ૯૯ કાઝેને ડ વ મા-૨. ૧૦૦ રાજધુરાની
 ડ, રાજધુરાન વ મા-૨. ૧ પ્રધાનપદવી ડ મા-૨, પ્રધાનપદવી વ ૨ પાર્મીનડ
 ડ વ, પાર્મીનડ મા-૨ ૩ પ્રધાનવટ ડ વ મા-૨ ૪ કરેશિ ડ વ, કરશિ મા-૨.
 ૫ બોલ્યો ડ વ મા-૨ ૬ તાહિ ડ, તાહો વ, તાહે મા-૨. ૭ હું ડ વ. ૮

अधीन इ व, आधीन भा-२. ९ छुं इ व. १० छुं इ व भा-२. ११ कहेशि
इ व भा-२. १२ व भा-२ मा नथी १३ करेशि इ व, करीश भा-२. १४
इम इ व भा-२. १५ बिहे व भा-२. १६ व भा-२ मा नथी १७ भोगवहुं
इ व भा-२. १८ आपणपा व भा-२. १९ बिहे व. २० बोलइ इ, बोले
भा-२. २१ छइ इ, छेइ व भा-२. २२ बोल्युं इ व, बोल्युं भा-२. २३
छिइ व भा-२. २४ आपेट भा-१. २५ टुति भा-१ इ भा-२. २६ मनुष्यन
हप्रो. २७ हुइ इ, होइ व भा-२. २८ होइ हप्रो. २९ जिम भा-१, जिम इ
व भा-२. ३० पारधिन इ, पारधिवइ व भा-२; आनी पछी व मा 'एक प्रेरक,
ए' शब्दो पडी गयेला छे. ३१ मृगन भा-१ इ व, मृगनइ भा-२. ३२ मारइ
भा-१ इ, मारेइ व भा-२. ३३ ये हप्रो. ३४ सेवकेन भा-१ इ व. ३५
मानइ भा-१ इ, माने व भा-२. ३६ परि भा-१ इ, परि व, पेरि भा-२. ३७
स्थानअंश हप्रो. ३८ थाड हप्रो. ३९ एहुं हप्रो. ४० बोल्या हप्रो. ४१
कहितो भा-१, रहतो इ व भा-२. ४२ हांड हप्रो. ४३ कहतो भा-१ इ भा-२,
कहतो व. ४४ हांड हप्रो.

[३. दंतिल श्रेष्ठी अने गोरंभ]

[पृ ५०]

१ भा-२ मा नथी २ पृथ्वीमाहि भा-१ इ व, पृथ्वीमाहे भा-२. ३ भा-१
व भा-२ मा नथी. ४ नामे हप्रो. ५ छइ भा-१ इ व, छे भा-२. ६ तिहा
हप्रो. ७ एहे भा-१ इ भा-२, एहे व ८ नामि भा-१, नामि इ, नामे व, नामे
भा-२. ९ बहिवारीयो भा-१ इ, व्यवहारीयो व भा-२. १० छे भा-२, भा-१
इ व मा नथी ११ नगरमाहि भा-१, नगरमाहे व भा-२. १२ मोटड भा-१,
मोटु व, मोटा इ. १३ अन्य हप्रो. मा नथी. १४ अने भा-२. १५ राज्यमान
भा-१, राज्यमानुं इ, राज्यमान्य व भा-२. १६ एहुं भा-१ इ, एहे व, एहे
भा-२. १७ वसे भा-१ इ, वसेइ व, वसेइ भा-२. १८ तीणे हप्रो. १९
राजानु हप्रो. २० काम भा-१, कार्य व भा-२. २१ थवा इ, व भा-२ मा नथी.
२२ सुरा हप्रो. २३ अनइ भा-१ इ, अने व भा-२. २४ ते हप्रो. २५
नगरनो हप्रो. २६ सुरा हप्रो. २७ घणु भा-१ इ व. २८ शुं भा-१ इ व.
२९ कहीइ भा-१ इ, कहीये व भा-२. ३० ते हप्रो. ३१ सरपो हप्रो. ३२
नहीं भा-१ इ भा-२. ३३ चतुर हप्रो. ३४ कुणहे भा-१ इ, कृणे व, कोणे

મા-૨. ૩૫ હુસે મા-૧, હુસિ ઇ, હોસે વ, હોસિ મા-૨. ૩૬ એ મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૩૭ ચોયું મા-૧ ઇ વ, ચોયું મા-૨. ૩૮ છડ મા-૧ ઇ, છે વ, છેડ મા-૨. ૩૯ ચે મા-૧ ઇ મા-૨. ૪૦ રાજાને હપ્રો. ૪૧ કરડ મા-૧ ઇ, કરે વ મા-૨. ૪૨ તે હપ્રો. ૪૩ લોમ્ના હપ્રો ૪૪ વૈરી હપ્રો. ૪૫ ચાડ હપ્રો. ૪૬-અનડ હપ્રો. ૪૭ ચે મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૪૮ લોક્ને હપ્રો. ૪૯ કરે ઇ, કરે વ મા-૨. ૫૦ તેન્હે મા-૧ ઇ વ, તેહે મા-૨. ૫૧ છાઝઝ મા-૧ ઇ, જ મા-૨ માં નથી. ૫૨ લ્યજઝ મા-૧ ઇ, લ્યજે વ મા-૨. ૫૩, એહુ મા-૧, એહું ઇ, એહો વ મા-૨. ૫૪ સમાનવાડ હપ્રો. ૫૫ લોકને મા-૧ ઇ મા-૨, લોક્ને વ; આની પછીનો શ્લોકનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે : (વ નાં પાઠ સાથે કૌંસમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે.)

૧૧ લોકને[લોક્ને] હિત કરે, રાજાને હિત કરે તેહો પ્રધાન દુર્લભ.

૫૬ અનડ મા-૧ ઇ. ૫૭ રાજાને મા-૧ ઇ ૫૮ કરડ મા-૧ ઇ. ૫૯ તેહો મા-૧ ઇ. ૬૦ કાર્યનો મા-૧ ઇ. ૬૧ તિથાર હપ્રો. ૬૨ તેન્હે મા-૧ ઇ, તે વંતિલનેદ વ મા-૨. ૬૩ દિવસે હપ્રો. ૬૪ પુનના વ મા-૨. ૬૫ ઉત્સવ હપ્રો. ૬૬ હૌડ હપ્રો ૬૭ તીર્થે મા-૧ ઇ, તીર્થિ વ, મા-૨ માં નથી ૬૮ ચોલાવી હપ્રો. ૬૯ વેઈ અનડ વ, વેઈનેદ મા-૨ ૭૦ વલ્લે હપ્રો. ૭૧ હૌડ હપ્રો. ૭૨ પછે વ મા-૨. ૭૩ વ મા-૨ માં નથી. ૭૪ પૂઠિ મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૭૫ સપાતિ મા-૧ ઇ, સપાતે વ મા-૨. ૭૬ આળીને મા-૧ ઇ, આળી વ મા-૨. ૭૭ અને મા-૧ ઇ, અનડ વ મા-૨. ૭૮ મા-૨ માં નથી. ૭૯ રાજાનાં મા-૨. ૮૦ બહારડ મા-૧ ઇ, બાહરિ વ, બાહિર મા-૨. ૮૧ પૂઠિ મા-૧ ઇ, પૂઠે વ મા-૨. ૮૨ અનડ હપ્રો. ૮૩ નીંચ મા-૧ ઇ, નીંચનડ વ, નીંચને મા-૨. ૮૪ ઠામિ હપ્રો ૮૫ ડખ્યો મા-૧, કમો ઇ વ મા-૨. ૮૬ રણો હપ્રો. ૮૭ રાજાનો મા-૧ વ મા-૨, રાજાનુ ઇ. ૮૮ અન્ય હપ્રો માં નથી. ૮૯ સેવન હપ્રો. ૯૦ ગોરંમ હપ્રો ૯૧ એહ મા-૧ ઇ મા-૨, એહ વ. ૯૨ નામે મા-૧, નામે ઇ વ મા-૨. ૯૩ મુઝડ મા-૧ ઇ, મુઝેડ વ, મૂઝે મા-૨. ૯૪ ટામિ હપ્રો. ૯૫ રહું મા-૧ ઇ, રહ્યો વ મા-૨, આની પહેલા 'કમો' અને મા-૨ માં 'કમો' છે ૯૬ દેપીને મા-૨. ૯૭ થકો મા-૧ ઇ, ધુ વ, ધો મા-૨ ૯૮ ગર્લત્વી મા-૨. ૯૯ મારી વ મા-૨. ૧૦૦ વ મા-૨ માં નથી. [૫૮. ૫૧] ૧ અપમાન હપ્રો. ૨ થકો મા-૧, થકે ઇ, ધી વ મા-૨. ૩ મુક્તો મા-૧ ઇ. ૪ થકો મા-૧ ઇ, ધો વ મા-૨ ૫ રાનેયેદ મા-૧ ઇ, રાતિ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં

‘पण’ छे ६ शूये भा-१ इ, सूइ व भा-२ ७ नदी भा-१ इ भा-२. ८
विमासतो भा-१, विमासतो इ, विमासतो व भा-२ ९ हौड हप्रो १० हु हप्रो
११ व भा-२ मा नथी १२ शेठन हप्रो १३ राजानी भा-२ १४ टालेशि
व, टालिशि भा-२ १५ व भा-२ मा नथी १६ में हप्रो १७ तेन्हे भा-१
इ भा २, तेन्ह व १८ चालइ भा-१, चालेइ इ, चाले व भा-२ १९ किम
हप्रो २० बोत्यु इ व, बोत्यु भा २ २१ छिइ व, छेइ भा-२ २२ ये
भा-१ इ भा-२ २३ होइ हप्रो २४ करे व, करे भा-२ २५ लज्जान भा-१
इ भा-२, लज्जानि व २६ का भा-१ इ २७ पामइ भा १ इ व, पामे भा-२.
२८ जिम हप्रो २९ चणो हप्रो ३० सेक्ता व ३१ चणा व भा-२
३३ तो व भा-२, पछी व भा-२, पछी व भा-२ मा ‘प्राष्ट’ छे ३३ भाठो व
भा २ ३४ भाजवान भा-१ इ, भाजवा व भा-२ ३५ हाइ हप्रो ३६
किरारे भा १ इ, किरारे व भा-२ ३७ कें हप्रो ३८ प्रभाति हप्रो ३९ छुपें
भा १, छुप इ, व भा-२ मा नथी ४० सूइ हप्रो ४१ पापलि हप्रो ४२ व
भा २ मा नथी ४३ गोरभ हप्रो ४४ सारवतो हप्रो, भा-१ मा पछी ‘धनो’
४५ हौड हप्रो ४ शेठ हप्रो ४७ तु भा १ इ व, तु भा २ ४८
धृष्टणु भा-१ इ व ४९ जौड हप्रो ५० राजानी भा-२ ५१ खीन भा-१
इ भा २, खीने व ५२ हौड हप्रो ५३ ‘व’ मा ‘राजा’ पहेला ‘तेन्हु’ छे
अने भा २ मा ‘राजा’ पछी ‘तेन्हु’ छे ५४ साभलीनइ भा १ इ, साभली व
भा २ ५५ वेगो हप्रो ५६ उठीनइ हप्रो ५७ हौड हप्रो ५८ ये भा-२
५९ तु भा-१ इ ६० कहे हप्रो ६१ छइ इ, छे व, छ भा २ ६२ सघाति
भा १ इ भा २, सघात व ६३ आलिगन हप्रो ६४ हौड भा १ ॥ व, होइ
भा २ ६५ व भा-२ मा नथी ६६ व भा २ मा नथी ६७ स्वामिइ हप्रो
६८ जू हप्रो ६९ हु हप्रो ७० जामयो हप्रो ७१ मुटय प्रत ‘वि’ माथी पछी
गयेग आ पाठ भा १ माथी लीधा छे, इ व अन भा २ मा पण आ पाठ मळे छे
७२ मून्ह इ, मुन्हें व, मुन्हे भा-२ ७३ तेहेथी वि, तीणि व, तीण भा २
७४ मुख मध्यथी व भा २ ७५ नीकला भा-१ इ, नीकली व ७६ ग्यु हप्रो
७७ जाणु हप्रो ७८ चित्तन्हे भा-१ इ, चित्तने व, चित्तन भा-२ ७९ विमा-
सता भा १ व भा २, विमासतो इ ८० हौड हप्रो ८१ आनी पछी भा-१ मा
त्रे पण पतिओनो पाठ नीचे प्रमाणे छे

ए गोरभ अनइ दति वाणीयो अम्हारा घरमाहि सघल्ह हौडइ अनइ ईण गोरमे
राणीन आलिगता सही बीठो होति तीणइ ज ए मुटइ बोली छवो

८२ अम्हारा इ व भा-२. ८३ सघलेइ इ, सघले व भा-२. ८४ हीडेइ इ, हीडे व, हीडे भा-२. ८५ वाणीयो इ व भा-२. ८६ हीडे इ व, हीडे भा-२. ८७ व भा-२ मा नथी ८८ घर्माहि इ. ८९ अनई इ. ९० ईणे इ, ईणि व, ईणे भा-२. ९१ गोरंभे इ भा-२, गोरंभ व. ९२ राणीनि इ, राणीनि व, राणीनि भा-२. ९३ आलिगनो इ, आलिगन देतो व भा-२. ९४ व भा-२ मा नथी ९५ दीड इ. ९६ हुशिइ, हुशि व, हुशे भा-२. ९७ तीणिई इ, तीणि व, तीणे भा-२. ९८ 'ज' पछी अन्य ह्यो मा 'ए' छे. ९९ मुटइ इ, मुटिइ व, मुटइ भा-२. १०० उठ्यो इ, ग्यो व भा-२. १ बोख्यु इ व, बोख्यु भा-२. २ छइ इ, छिइ व, छि भा-२. [४ ५२] ३ चे भा-१ इ. ४ मनुप्ये व. ५ वीहें भा-१, वीहे इ, वीह व. देहें भा-२. ६ बांछइ भा-१ इ व, बाछे भा-२. ७ जोइ ह्यो, पछी व भा-२ मा 'ते' छे. ८ तथा भा-१. ९ करेइ भा-१ इ, करिइ व करेइ भा-२. १० पुछ्य ह्यो. ११ मय्य व भा-२. १२ तेहे भा-१ इ, तेहना व भा-२. १३ अभ्यासयी व भा-२. १४ देवइ भा-१ इ व, देवेइ भा-२. १५ करइ भा-१ इ, करे व, करेइ भा-२. १६ भा-१ मा नथी १७ सुप्त० व भा-२. १८ शुभ ह्यो. १९ तथा भा-१. २० जेम ह्यो २१ मनुप्यने ह्यो. २२ होइ ह्यो २३ ते ह्यो २४ माहे व भा-२. २५ थका इ, थका व भा-२. २६ मुटइ भा-१ इ, व भा-२ मा नथी. २७ उषरइ भा-१ इ, उषरे व भा-२. २८ खीनइ भा-१ इ, खी व, खीनि भा-२. २९ विपइ भा-१ इ, विषेइ व भा-२. ३० एहो भा-१ इ, एन्हो व भा-२. ३१ शु भा-१ इ, सो व भा-२. ३२ बोख्यु व, बोख्यु भा-२. ३३ छिइ व, छेइ भा-२. ३४ हुरये व भा-२, आ खोम्नो अनुवाद व भा-२ मा आ प्रमाणे छे : (व ना पाठ साथे कौसमा भा-२ ना वाटान्तर छे)

श्री अनंरा सघाते[सघाते] बोलइ[बोलइ] अनइ जोइ अनंरान अनइ ह्ये चोतवि[चोतवे] अनंरानि[अनंरान] ते मणी खीनइ कुण प्रिय.

३५ बोल भा-१ इ ३६ अनंरा भा-१, अनरा इ. ३७ सघाते भा-१ इ. ३८ देवे भा-१ इ ३९ अनंरानई भा-१ इ. ४० अनई भा-१ इ. ४१ हये भा-१ इ ४२ चीतवे भा-१ इ. ४३ अनंरान भा-१ इ. ४४ खीनइ भा-१ इ. ४५ होइ भा-१ इ. ४६ परपुरुषशु भा-१ इ, परपुरुषशु व भा-२. ४७ एतलानि व, एतलान भा-२. ४८ व भा-२ मा नथी. ४९ सहि व, सहे भा-२. ५० कुलनु भा-१ व भा-२. ५१ पाड्युं भा-१ इ, पतन व भा-२. ५२ लोकनी

૫૩ સદેહ હપ્રો. ૫૪ એતલાં હપ્રો. ૫૫ અંગીમરડ મા-૧ ડ, અંગીમરિ વ, અંગીમરે મા-૨. ૫૬ મુવું મા-૧, સુવું ડ વ મા-૨. ૫૭ મર્તારવશ વ મા-૨. ૫૮ રડું મા-૧ ડ, રત્તમ વ મા-૨. ૫૯ એતલાનિ વ, એતલાને મા-૨. ૬૦ વાના મા-૧, વાનાં ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૬૧ તૂળને મા-૧, તૂળને ડ, તૂળની વ મા-૨. ૬૨ ઠાણે ડ, પરિ વ, પરે મા-૨. ૬૩ માને મા-૧ ડ, માનડ વ, માનડ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં નીચે પ્રમાણે અનુવાદ છે : (વ ના પાઠ સાથે કોણમાં મા-૨ નો પ્રાઠાન્તર છે)

અનડ ચોરિનહ પરપુરુશું રમડ[રમેડ]

૬૪ ચે મા-૧ ડ. ૬૫ પુરપશું મા-૧ ડ. ૬૬ હોડ મા-૧ ડ. [પૃ. ૫૩]
૬૭ કેતલેડ વ મા-૨; પછી વ મા 'કેતલેડ કાટે' અને મા-૨ મા 'કેતલે કાટે' છે. ૬૮ પામડ હપ્રો. ૬૯ નદીયે મા-૧ ડ, કેતલીડ નદીયે વ મા-૨. ૭૦ પામડ મા-૧ ડ વ, પામે મા-૨. ૭૧ પ્રાણી મા-૧ ડ, કેતલેડ પ્રાણીયે વ, કેતલે પ્રાણીયે મા-૨. ૭૨ મારતો મા-૧ ડ, વ મા-૨ મા નથી. ૭૩ પામડ હપ્રો. ૭૪ અનડ હપ્રો. ૭૫ કેતલે હપ્રો ૭૬ પુરપે મા-૧ ડ વ, પુરપે મા-૨. ૭૭ પામડ હપ્રો. ૭૮ નહીં હપ્રો. ૭૯ નહીં હપ્રો ૮૦ મોડ વ મા-૨. ૮૧ પ્રાર્થણહાર વ મા-૨. ૮૨ નહીં મા-૧ ડ. ૮૩ તીળે હપ્રો ૮૪ છીને હપ્રો. ૮૫ કહીડ મા-૧, કહીયે ડ વ મા-૨ ૮૬ છડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ મા નથી. ૮૭ ચે મા-૧ ડ. ૮૮ કુકુદિહ હપ્રો. ૮૯ જાણડ ડ, જાણેડ વ, જાણે મા-૨. ૯૦ મદ્રે હપ્રો. ૯૧ વશિ મા-૧ ડ, વશ વ મા-૨ ૯૨ દેડ વ, છે મા-૨. ૯૩ આની પછી વ મા-૨ મા 'છીનડ' છે ૯૪ પુરપ હપ્રો. ૯૫ પરિ મા-૧ ડ. ૯૬ વશિ મા-૧ ડ, રમિકહું વ, રમેકહું મા-૨ ૯૭ જાણિવો મા-૧, જાણવો ડ વ મા-૨. ૯૮ હોડ મા-૧ ડ, હોડ વ મા-૨ ૯૯ નાન્હા હપ્રો ૧૦૦ હોડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ મા નથી. ૧ જીળ મા-૧ વ, જીળે મા-૨ ૨ કરેથી મા-૧ ડ, કરેથી વ મા-૨ ૩ સઘલે મા-૧ ડ, સઘલું વ, સઘલૂ મા-૨. ૪ લુણુ હપ્રો ૫ આવડ મા-૧ ડ, આવિડ વ, આવેડ મા-૨. ૬ ચે મા-૧ ડ, જે વ મા-૨. ૭ પુરપ હપ્રો. ૮ શ્રીશું હપ્રો. ૯ હોડ હપ્રો ૧૦ ચે વ મા-૨ ૧૧ મોગવીયે હપ્રો. ૧૨ સાડલાની વ મા-૨ ૧૩ પરિ મા-૧ ડ, પરિ વ મા-૨; પછી વ મા-૨ મા 'સરત્ક' છે ૧૪ કહિડિશું મા-૧ ડ, કહિડિશું વ, રહિડિશું મા-૨. ૧૫ ઘસીયે મા-૧ ડ, ઘસીયે વ, ઘસીયેડ મા-૨. ૧૬ ચે મા-૧ ડ. ૧૭ પુરપ હપ્રો. ૧૮ અલ્તાની મા-૨. ૧૯ પરિ વ મા-૨.

૨૦ શ્રીનું દ્રષ્ટો. ૨૧ હોડ દ્રષ્ટો. ૨૨ પીઠીનડ દ્રષ્ટો. ૨૩ તલે દ્રષ્ટો. ૨૪ મુકીયે મા-૧ ડ મા-૨, મુકીયે વ. [છ. ૫૪] ૨૫ તર્હી મા-૧ ડ, તિગાર વ મા-૨. ૨૬ પૂઠિ ડ, પછી વ મા-૨. ૨૭ એદં મા-૧ વ, એદું દ મા-૨. ૨૮ ઘણુંએક મા-૧ ડ, ઘણું વ મા-૨; વ મા-૨ માં આની પછી 'વચન' છે. ૨૯ મોરીનડ દ્રષ્ટો. ૩૦ શેઠ દ્રષ્ટો. ૩૧ વ મા-૨ માં 'ઘણું વાંધ્યો' એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૨ યુ દ. ૩૩ 'યો મા-૧ ડ, 'યી વ મા-૨. ૩૪ અસ્માન્ મા-૧ ડ, અસ્માત વ, આવસ્માન્ મા-૨. ૩૫ રાજાન્હે મા-૧ ડ; વ મા-૨ માં 'રાજાનો કોર' એવો પાઠ છે. ૩૬ દેપીન્નડ વ, દેપીનડ મા-૨. ૩૭ શીતરનો મા-૧ ડ મા-૨, શીતવનો વ. ૩૮ હૌડ મા-૧ ડ મા-૨, હૌડ વ. ૩૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'વચન' છે. ૪૦ વહે મા-૧ ડ, વહિ વ, વહિ મા-૨. ૪૧ પામી મા-૧ ડ, પામીનડ વ, પામીનેડ મા-૨. ૪૨ અનદ દ્રષ્ટો. ૪૩ વિરડેની મા-૧, વિરડેને ડ, વિરડેની વ, વિરડેનડ મા-૨. ૪૪ કુન્હે મા-૧, કન્હે ડ, કૈન્હિ વ, કન્હે મા-૨. ૪૫ અનડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૪૬ છીયે વ મા-૨. ૪૭ કન્હું મા-૧, કન્હૌ ડ, કુણનું વ મા-૨. ૪૮ ચાલ્યું મા-૧ ડ, ચાલ્યું વ, ચાલ્યું મા-૨. ૪૯ રાજા વ મા-૨; આ વૈકિ 'વ' માં 'રાજા કહેડના હૌડ છડ' તે પ્રમાણે છે; મા-૨ માં 'રાજા કહિના હૌડ' એવો પાઠ છે. ૫૦ હૌડ મા-૧ ડ. ૫૧ છડ મા-૧ ડ. ૫૨ કાલનડ દ્રષ્ટો. ૫૩ કુળ મા-૧ ડ. ૫૪ આવ્યો મા-૧ ડ, પામ્યો વ મા-૨. ૫૫ અનડ મા-૧ ડ. ૫૬ કુળ દ્રષ્ટો. ૫૭ પદ-વીને વ મા-૨. ૫૮ પામ્યો દ્રષ્ટો. ૫૯ છડ મા-૧ ડ, ટિડ વ, છેડ મા-૨. ૬૦ અનડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૬૧ દુર્જનનડ મા-૧, દુર્જનનડ ડ, દુર્જનને વ મા-૨. ૬૨ વશ વ મા-૨. ૬૩ પામ્યા વ મા-૨. ૬૪ પૂઠિ મા-૧ ડ, પછી મા-૨. ૬૫ કુળને મા-૧ ડ, કૈન્હિ વ, કેહે મા-૨. ૬૬ હૌડ મા-૧ ડ વ, હૌડ મા-૨. ૬૭ નપુંસકને દ્રષ્ટો, વ મા-૨ માં આ શ્લોરનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે કૌંસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે.)

નપુંસકને પૈર્યે કિહા, મયપને [મયપને] તત્ત્વજ્ઞાન કિહા [કિહા], સર્પને [સર્પને] શમા, શ્રીન્હે [શ્રીને] કદર્પની શાતિ કિહા, કાગને [કાગને] પવિત્રાદ, જૂઆરીને [જૂઆરીને] સત્ય, રાજાશુ [રાજાશું] મૈની, એતલાન [એતલાને] એ સામત્યા [સામત્યા] નથી.

૬૮ મયપને મા-૧ ડ. ૬૯ તત્ત્વજ્ઞાનની મા-૧ ડ. ૭૦ સર્પને મા-૧, સર્પને ડ. ૭૧ શ્રીનડ મા-૧, શ્રીનડ ડ. ૭૨ કામ મા-૧ ડ. ૭૩ કદર્પની મા-૧

૩ ૭૪ કાગન મા-૧ ડ ૭૫ પવિનાઈ મા ૧, પવિનાઈ ડ ૭૬ જુઆરીને
મા-૧, જુઆરીને ડ ૭૭ રાનાશુ મા-૧ ડ ૭૮ વાના ડ ૭૯ એહનડ
મા-૧ ડ ૮૦ હોઈ મા-૧ ડ ૮૧ અનડ હપ્રા ૮૨ મે મા-૧ ડ, મે મા-૨
૮૩ વ મા-૨ માં નથી ૮૪ રાજાને મા-૧ ડ મા-૨. ૮૫ અનેરાન મા-૧
મા-૨, અનેરા ડ, અનેરાને વ ૮૬ વચને મા-૧ ડ, વ મા ૨ મા નથી આ પછીનું
'કરી' વ મા-૨ માં નથી ૮૭ પાહુડ મા-૧ ડ, પાહૂ મા ૨ ૮૮ કીધુ હપ્રા,
પછી મા ૧ મા આ પાઠ છે 'હુ સ્મર છુ, નથી કીધુ છુ એ શુ,' ડ મા આ પાઠ
નથી ૮૯ એહુ વ મા-૨ ૯૦ હુ વ મા-૨ ૯૦ સ્મર વ મા-૨ ૯૧ છું
વ મા-૨ ૯૨ રૂંછી હપ્રો ૯૩ પરિ મા-૧ મા-૨, પરિ ડ વ ૯૪ પૈશતો
મા-૧ વ, પેશતો ડ, પેસતો મા-૨ ૯૫ રાપ્યા હપ્રો ૯૬ દેપીનડ હપ્રો
૯૭ કારવડ મા-૧ ડ, વ મા-૨ મા નથી ૯૮ ચે મા ૧ ડ ૯૯ ગોરખ મા ૨
વ ૧૦૦ તે મા ૧ ડ, વ મા ૨ મા નથી, પછી મા ૧ મા 'દ્વારપાલને' શબ્દ છે,
વ ના 'હાસ્ય કરી દ્વારપાલને' અને મા ૨ મા 'હાસ્ય કરી દ્વારપાલન' એવો શબ્દ-
ક્રમ છે ૧ કરીનડ મા ૧ ડ ૨ કહતો મા ૧ વ મા-૨, કહતો ડ ૩ હૌડ
હપ્રો ૪ વ મા-૨ મા આ પશિનો પાઠ આ પ્રમાણે છે

અહો દ્વારપાલો, એ દત્તી સેઠને વારસ્યો [વારશા] મા, એ રાજાને માન્ય અનડ
સર્વે ઉપરિ મુખી ઠિ [છે]

૫ ગ્રેઠ મા-૧ ડ ૬ રાજાનો મા ૧ ડ [૫ ૫૫] ૭ અનડ મા-૧ ડ
૮ અર્ધિ મા-૧ ડ ૯ વારશો મા-૧ ડ ૧૦ જિમ હપ્રા ૧૧ મૂનહે મા-૧
૬, મૂનહે વ, મૂનહે મા ૨ ૧૨ તિમ હપ્રો ૧૩ તમ્હને મા-૧, તમ્હને ડ,
તમ્હિં ડ વ, તમ્હેન મા-૨ ૧૪ દેશિ મા ૧ ડ, દેસ્યે વ, દેશેં મા ૨ ૧૫ એહ
મા ૧, એહુ ડ, વ મા ૨ મા 'એહુ સામલી' એવા શબ્દક્રમ છે ૧૬ ચીંતવતો
મા ૧ ડ મા-૨, ચીંતવતો વ ૧૭ હૌડ હપ્રો ૧૮ અન્હી મા-૧ ડ ૧૯
શોલ્યુ મા ૧ ડ ૨૦ કુલનો મા ૧ ડ ૨૧ અનડ મા ૧ ડ ૨૨ હોઈ
મા ૧ ડ ૨૩ એહોં મા-૧ ડ ૨૪ ચે મા ૧ ડ ૨૫ રાજાન મા-૧ ડ
૨૬ સેનડ મા ૧ ડ ૨૭ તે મા-૧ ડ ૨૮ સપલ્લ મા-૧ ડ ૨૯ પૂજીયે
મા-૧ ડ ૩૦ રાજાન મા-૧ ડ ૩૧ સેવતા મા-૧ ડ ૩૨ એહો મા ૧ ડ
૩૩ ચે મા ૧, ડ મા નથી ૩૪ લોવમા મા ૧ ડ ૩૫ પામડ મા ૧ ડ
અનુવાદનો પછીનો ભાગ મુખ્ય પ્રત 'વિ' માધી પઢી ગયેલો છે તે 'ઈ' માધી લિધો છે
૩૬ તેન્ટુ મા ૧ ૩૭ રૂંછી મા ૧ ડ ૩૮ ચાતવતો મા-૧ ડ ૩૯ થકા
૫૩૨

મા-૧ ૬. ૪૦ ઝાઝાપો મા-૧ ૬. ૪૧ ચકો મા-૧ ૬. ૪૨ ઝડેન્દ મા-૧ ૬. ૪૩ ગોઝે મા-૧, ગોઝે ૬. ૪૪ ચોઝાવીન્દ મા-૧ ૬. ૪૫ પહિરાવીન્દ મા-૧ ૬. ૪૬ ચોલ્નો મા-૧ ૬. ૪૭ હોઝ મા-૧ ૬. ૪૮ મેં મા-૧ ૬; વ માં 'તું મિ', અને મા-૨ માં 'તું મેં' એો શબ્દવ્યવસ્થા છે. ૪૯ તદ્દીં મા-૧, તદ્દીયે ૬, તેહિ વ, તેહીયે મા-૨. ૫૦ વાઝો હપો. ૫૧ તું હપો. ૫૨ પ્રાપ્પણ હપો. ૫૩ યેમવા મા-૧ ૬ વ. ૫૪ યોય હપો. ૫૫ તદ્દીં ૬ વ મા-૨. ૫૬ તિહાં વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'તું' છે. ૫૭ યેટો ૬ વ. ૫૮ તે ૬ વ મા-૨. ૫૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'તું' છે. ૬૦ આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પાઠ છે :

આમું વહિ તમ્હિ [નેનું] આપણિ [મા-૨ માં નથી.] ઘરિ હેંદ નાના પ્રકાર મોજન વળ સત્વાર વરી મેનોવ પમાશ્ચો. પછડ [પછિ] તે ગોરંમ હપું સ્વર્ગ વામ્ચો ૬૩ એહો વોમ્ચો [વોચો].

૬૧ પછડ ૬. ૬૨ તે ૬. ૬૩ ગોરંમે ૬. ૬૪ વામીન્દ ૬. ૬૫ નિમ ૬. ૬૬ વામ્ચો ૬. ૬૭ હુદ ૬. ૬૮ એહો ૬. ૬૯ હોઝ ૬. ૭૦ મેં ૬, મિ વ, મે મા-૨. ૭૧ હમુ ૬, હમ્મું વ મા-૨. ૭૨ હવેદ ૬, વ મા-૨ માં નથી. ૭૩ તું ૬, વ મા-૨ માં નથી. ૭૪ માહી ૬ મા-૨, માહી વ. ૭૫ મુદિ ૬ વ મા-૨. ૭૬ જોદ વ મા-૨. ૭૭ 'જે' ને સ્થાને વ માં 'હવે' અને મા-૨ માં 'હવેં' છે. ૭૮ તું ૬ મા-૨, વ. વ. ૭૯ ઝારિ ૬ વ મા-૨. ૮૦ કરદ ૬, કરે મા-૨. ૮૧ છદ ૬ વ, છેદ મા-૨. ૮૨ છુદ ૬ વ મા-૨. ૮૩ હપું ૬, હપુંથે વ મા-૨. ૮૪ નીસરપો વ મા-૨. ૮૫ પ્રાચ્છીની ૬ વ મા-૨. ૮૬ અનઝ ૬ વ મા-૨, ૮૭ મુસની ૬ વ મા-૨. ૮૮ સરીપી ૬; આની પછી મુદ્દય પ્રતમાથી પરી ગયેલા શબ્દ 'વ' માંથી લીધા છે. ૮૯ થોડેં મા-૨, ૬ માં નથી. ૯૦ નમંદ મા-૨, ૬ માં નથી. ૯૧ હ માં નથી. ૯૨ થોડદ ૬, થોડેં મા-૨. ૯૩ ઝવ ૬ વ મા-૨. ૯૪ થાદ ૬ વ મા-૨. [પૃ. ૫૬] ૯૫ પછડ વ, પછિ મા-૨; આની પહેલાં ૬ માં 'તિવાર' છે, આ પંક્તિનો પાઠ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

પછડ [પછિ] ગોરંમ વચ્ચે તિમ રાજા મુપિ [મુખે] સૂતો છિડ [છે] તિહાં જે સારવતો ચોલતો હોઝ.

૯૬ તિહાં ૬. ૯૭ મુપિ ૬. ૯૮ સૂતો ૬. ૯૯ છદ ૬. ૧૦૦ સારવતો ૬. ૧ એહું ૬. ૨ હોઝ ૬. ૩ જે વ; મા-૨ માં નથી, આની પછી

ત માં જુદા અક્ષરે 'વેઢ' શબ્દ લખેશે છે. ૪ ફરતો વ મા-૨. ૫ ચીમઠી ડ વ, ચીમઠી મા-૨. ૬ હૌડ ડ; વ મા-૨ માં 'પાડ' એનું ક્રિયાપદનું રૂપ છે. ૭ તે ડ, એ મા-૨; આની પહેલો વ માં 'તેનહુ' અને મા-૨ માં 'તેનહું' છે. ૮ સાંભલીનડ ડ વ મા-૨. ૯ વિસ્મયનં ડ, વિસ્મય વ મા-૨. ૧૦ પામ્યો ડ વ મા-૨. ૧૧ થકુ ડ, થકો વ મા-૨. ૧૨ ઝડીનડ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૧૩ હૌડ ડ; વ મા-૨ માં 'વચન ઘોલ્યો' એવો પાઠ છે. ૧૪ ગોરંમ ડ વ મા-૨; પછી ધ માં 'તું' અને મા-૨ માં 'તૂં' છે. ૧૫ જું ડ વ મા-૨. ૧૬ ઘોલં ડ મા-૨, ઘોલિ વ. ૧૭ છિ વ, છિડ મા-૨, આની પછીની વક્રિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ નાથે કાંસમાં મા-૨ નો પાઠાન્તર છે.)

તૂં [તું] ધરનો કામ [કામ] કરે ઠિ [છેડ] તેથી તુંઠિ [તુંઠે] નથી મારતો; તે [તે] મિંહો [વેઠો] હું [હું] વેઢ [મા-૨ માં નથી] ફિરતો [ફરતો] ચીમઠી પાતો ઘીઠો.

૧૮ ધરનો ડ. ૧૯ કામ ડ. ૨૦ માટડ ડ. ૨૧ હું ડ. ૨૨ તુંઠે ડ. ૨૩ હું ડ. ૨૪ ઇમ ડ. ૨૫ ગોરંમક ડ, ગોરંમ વ મા-૨. ૨૬ ઘોલ્યું વ. ૨૭ વ્યામિન્ ડ વ, વ્યામીન્ મા-૨. ૨૮ રામિં ડ વ મા-૨; પછી વ મા-૨ મા 'જાગ્યો' ક્રિયાપદ છે. ૨૯ તીજે ડ વ, તીજે મા-૨; આ વંકિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

તીજે [તીજે] નિદ્રાવશ મુરાથી ત [મા-૨ માં નથી.] જાણુ કાઈ [કાઈ] નોંસરણું તેથી ધમા કરજ્યો [કરજો].

૩૦ જાણતો ડ. ૩૧ નિદ્રાવશ ડ. ૩૨ ચીતવતો ડ વ, ચિતવતો મા-૨. ૩૩ હૌડ ડ વ મા-૨. ૩૪ મેં ડ મા-૨. ૩૫ જન્મમાહિ ડ વ મા-૨. ૩૬ ફેણી ડ વ, ફેણી મા-૨. ૩૭ પરેં મા-૨. ૩૮ ન વ મા-૨. ૩૯ આની પછીની વક્રિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

જિમ એ નિદ્રાવશથી [નિદ્રાવશથી] મિથ્યા બોલ્યુ તિમ અસમાવ્ય દંતી તુ [તૂ] નિદ્રાવશથી [નિદ્રાવશથી] મિથ્યા બોલ્યું એ નિથય, તે મળી મિં [મેં] યુક્ત ન કીયું જે [જિ] મે એનિહ [એનહે] સન્માન ઘીધું.

૪૦ ફેણે ડ. ૪૧ જિમ ડ. ૪૨ અસમાવિ ડ. ૪૩ ફેણે ડ. ૪૪ તે ડ. ૪૫ મેં ડ. ૪૬ કીધુ ડ. ૪૭ જે ડ. ૪૮ એનહેં ડ. ૪૯ સન્માન ડ. ૫૦ ઘીધુ ડ. ૫૧ સરપા ડ વ મા-૨. ૫૨ એહું ડ વ મા-૨. ૫૩ સમવડ ડ વ મા-૨. ૫૪ દંતી વ મા-૨. ૫૫ અને ડ. ૫૬ લોફં વ, લોકના

भा-२. ५७ कार्य व भा-२. ५८ व भा-२ मां नयी. ५९ रहें इ, रहि व, रहे भा-२. ६० छइ इ, छि व, छेइ भा-२. ६१ डेणो इ, इणी व, इण भा-२. ६२ परि व. ६३ घणै इ, व भा-२ मा नयी. ६४ प्रकारे इ, व भा-२ मा नयी. ६५ चीतवी व भा-२. ६६ दंतीनं इ, दंती व भा-२. ६७ बोलावी व भा-२. ६८ अनइ इ. ६९ पेहिरावी भा-२; व भा आनी पछी 'आपणे' अने भा-२ मा 'आपणि' छे. ७० तेन्हेइ इ, व भा-२ मा नयी. ७१ अधिकारे भा-२. ७२ मुंख्यो इ, मूख्यो व, मुंख्यौ भा-२.

७३ हुं इ, व भा-२ मा नयी. ७४ तैयी व भा-२. ७५ कहुं इ, कहू व भा-२. ७६ छु इ, छे व भा-२. ७७ बौन्यु इ, बौन्यो व भा-२. ७८ तैं इ व भा-२. ७९ कयुं इ भा-२, कयूं व. ८० तै भणी इ; आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे : (व ना पाठ साथे कौसमां भा-२ ना पाठान्तर छे.)

तूं कहिं [कहैं] छि [छे] तेहु करजे [करयेइ].

८१ कहैं इ. ८२ छैं इ. ८३ एहुं इ व भा-२. ८४ सजीवकने इ, सजीवकनि व, सजीवकने भा-२. ८५ लेइनेइ इ, लिइ व, लेइ भा-२. ८६ पिगडकनेइ इ, पिगडक व भा-२. ८७ समीपि इ, कन्हे व भा-२. ८८ गु इ. ८९ अनइ इ व भा-२. ९० बोलतो इ व, बोल्यो भा-२. ९१ हाँउ इ व भा-२. ९२ में इ भा-२, मि व. ९३ आप्यो इ व, आप्यो भा-२. ९४ पडइ व, पछि भा-२. ९५ मिहनें इ व भा-२. ९६ करीनइ इ, करी व भा-२. ९७ थै इ व भा-२. ९८ थैठो इ, थिठो भा-२. ९९ तेइ व भा-२. १०० संजीवकनु इ भा-२, सजीवकनु व. १ पाथ इ; व भा-२ मा 'मोर्टु पाथ' एवो शब्दकम छे. २ मोर्टु इ व भा-२. ३ जिमणे इ भा-२, जिमणि व. ४ हाथे इ, हाथि भा-२. ५ थापडीनइ इ, थापडीनेइ व, थापडीनेइ भा-२. ६ हाँउ इ व भा-२. ७ तुन्हें इ, तुन्हि व, तुन्हें भा-२. ८ छे व, छेइ भा-२. ९ तुं इ व, तूं भा-२. [छ. ५७] १० आपणुं इ. ११ जै व भा-२. १२ बर्दमान इ व भा-२. १३ संघाते इ, झुं व भा-२. १४ पाभ्यो इ व भा-२. १५ व भा-२ मां नयी. १६ व भा-२ मां नयी. १७ तेहिं इ, व भा-२ मां नयी. १८ कयुं इ, व भा-२ मां नयी. १९ ते व भा-२. २० सामिलीनइ इ, सामिली व भा-२. २१ आदर व भा-२. २२ बहतो इ, बरतो व भा-२. २३ हाँउ इ व भा-२. २४ बीहेसि इ भा-२, बीहेसि व. २५ मां इ व भा-२. २६ में इ भा-२, मे व. २७ मय्य व भा-२. २८ यथेष्ट इ

મા-૨, ચેચેટ વ. ૨૯ ચરતો ડ, વિચરિ વ, વિચરે મા-૨. ૩૦ અનહ ડ વ મા-૨. ૩૧ માદ્રે ડ, માહરિ વ, માદ્રે મા-૨. ૩૨ સમીપિ ડ વ મા-૨. ૩૩ તેં ડ મા-૨. ૩૪ રહવું ડ વ મા-૨. ૩૫ ચે મા-૨. ૩૬ ઘણાનો ડ, ઘણાનો વ, ઘણાનુ મા-૨. ૩૭ હોઢ ડ વ મા-૨. ૩૮ છડ ડ, છેડ વ, ણિ મા-૨. ૩૯ ભયંકર વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ આની પછીનો કેટલોક પાઠ મુ.ય પ્રત 'વિ' માંથી પડી ગયેલો છે તે ડ માંથી લીધો છે. વ મા-૨ માં આની પછીનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે કૌંસમાં મા ૨ નાં પાઠાન્તર છે.)

તીંગે [તીંગે] વ્યાપૂ છેડ [છે] તિથી [તેથી] મોટાડ જે તૂળ ચરતી [ચરતી] ન રવાહો.

૪૨ ડ માં નથી. ૪૩ તીંગે ડ. ૪૪ રજ્યાડ ડ. ૪૫ તૂલું ડ વ મા-૨. ૪૬ સર્ગવચનં ડ, સર્ગીચરનિ વ, સર્ગીચરનહ મા-૨. ૪૭ વહીનહ ડ વ, વહીનંદ મા-૨; વાક્યનો પછીનો ભાગ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે કૌંસમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે.)

સિંહ આપણી ઇન્ઝાઈ [ઇન્ઝાંયેડ] ચમુનાઈ [ચમુનાડ] પાળી પી અનહ [ના] સ્પેચ્છાં થન મધ્ય [મધ્યે] વિચરતો હોઢ.

૪૮ પાળી ડ. ૪૯ ધીનહ ડ. ૫૦ રહતાં ડ. ૫૧ હોઢ ડ. ૫૨ રાજ્યનો ડ, વ મા-૨ માં 'રાજ્યભાર' છે. ૫૩ છાંદીનહ ડ, છાંદી વ મા-૨. ૫૪ સંપાતેં ડ, સપાતિ વ મા-૨. ૫૫ મુયે ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૫૬ હોઆ ડ વ મા-૨. ૫૭ અંજ ડ વ, અંજક મા-૨. ૫૮ શુદ્ધિવત ડ વ મા-૨. ૫૯ ધેનહ ડ વ મા-૨. ૬૦ થોડે ડ, થોડિ વ, થોડેં મા-૨. ૬૧ દિવસે ડ વ, દિવસે મા-૨. ૬૨ મૂર્ય ડ વ મા-૨; પછી વ માં 'ફીટી' અનહ મા-૨ માં 'ફેટી' છે. ૬૩ વ મા ૨ માં નથી. ૬૪ ફીયો વ. ૬૫ અનહ ડ વ મા-૨. ૬૬ અરપ્યના ડ વ મા-૨. ૬૭ ધર્મે ડ વ મા-૨. ૬૮ છંડાવીનહ ડ, છંડાવી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પાઠ છે : (વ ના પાઠ સાથે કૌંસમાં મા-૨ નાં પાઠાન્તર છે.)

સર્ગીવક સમીપિ રહિ [રહે]. પિંગલક રહિં [રહે] તિહા કરટક દમનક પ્રવેશ પામતા ન હોઆ.

૬૯ ગ્રામના ડ. ૭૦ ધર્મેનહ ડ. ૭૧ ત્રિષદ ડ. ૭૨ પછડ ડ. ૭૩ યેગલા ડ. ૭૪ અનહ ડ. ૭૫ સમીપ ડ. ૭૬ રહેં ડ. ૭૭ તેહેંદ ડ. ૭૮ તિહાં ડ. ૭૯ પામતા ડ. ૮૦ હોઆ ડ. ૮૧ સિંહિ ડ, સિંહેં વ, સિહે

મા-૨. ૮૨ છાડ્યું ઇ. ૮૩ તેથી વ મા-૨. ૮૪ વ મા-૨ માં નથી. ૮૫ સેવક વ મા-૨. ૮૬ રહિતો ઇ, રહતો વ મા-૨. ૮૭ હૌઝ ઇ વ મા-૨. ૮૮ ચોલ્યું ઇ વ મા-૨. ૮૯ છડ ઇ વ, છે મા-૨. ૯૦ સેવક ડ વ મા-૨. ૯૧ રાજાનડ ઇ, રાજાનિં વ, રાજાને મા-૨. ૯૨ દેપીનહ ઇ, દેપીનિં વ, દેપીનેં મા-૨. ૯૩ છાડ્ડ ઇ, છાઙ્ઙ વ. ૯૪ જુહે ઇ, જોહે વ મા-૨. ૯૫ હુઝ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૯૬ હોઙ્ઙ ઇ વ મા-૨ માં નથી, વ મા-૨ માં 'મોટો' પછી 'તોહે' છે. ૯૭ જાડ મા-૨. ૯૮ જિમ ઇ વ મા-૨. ૯૯ સૂકા ઇ, શુષ્ક વ મા-૨. ૧૦૦ ટુઝને ઇ, ટુઝનેં વ, ટુઝ મા-૨. ૧ જાંઙ્ઙ ઇ, વ મા-૨ માં 'છાઙ્ઙી જાડ' એવું ક્રિયાપદ છે. [પૃ. ૫૮] ૨ તોહેં ઇ, આ આછી પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી. ૩ આપળેં ઇ. ૪ રાઝ્યનેં ઇ. ૫ છાંઙ્ઙા ઇ. ૬ રાઝાં ઇ, રાઝા વ મા-૨. ૭ ન ઇ, નેં વ, નેં મા-૨. ૮ જાઙ્ઙ વ મા-૨. ૯ તિમ ઇ વ મા-૨. ૧૦ કરવું ડ, કરવો વ મા-૨. ૧૧ ચોલ્યું ઇ વ મા-૨. ૧૨ છડ ઇ, છેઙ્ઙ વ, છે મા-૨. ૧૩ માન્યયુક્તા ઇ, માન્યયુક્ત વ મા-૨. ૧૪ એઙ્ઙાઙ્ઙ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'જે' છે. ૧૫ સેવક ઇ વ મા-૨. ૧૬ હૌઝા ડ વ મા-૨. ૧૭ રાજાનેં ડ, રાજાનિં વ, રાજાને મા-૨. ૧૮ છાઙ્ઙીનહ ઇ, છાઙ્ઙી વ મા-૨. ૧૯ જાડ મા-૨. ૨૦ કેવલ ઇ વ મા-૨. ૨૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'જ' છે. ૨૨ હોઙ્ઙ ઇ વ મા-૨. ૨૩ વ મા-૨ માં નથી. ૨૪ મોટાનેં ઇ, મોટાનિં વ, મોટાનેં મા-૨. ૨૫ આધ્રયીનડ ડ, આધ્રયી વ મા-૨. ૨૬ અનેક ઇ વ મા-૨. ૨૭ ઉપાય મા-૨. ૨૮ કરહ ઇ, કરેં વ મા-૨. ૨૯ ચોલ્યું ઇ વ, ચો-યું મા-૨; આની પછીનું મુલ્ય પ્રત 'ચિ' નુ પાન 25-A નથી; સૌથી તે પાનનો પાઠ 'ક' માથી લીધો છે. ૩૦ રાજાનેં વ, રાજાને મા-૨. ૩૧ વશિ વ. ૩૨ વૈઙ્ઙને વ મા-૨. ૩૩ વશ વ મા-૨. ૩૪ વ માં 'મહાગ વાળીયાને વશ' અને મા-૨ માં 'મહાગ' વાળીયાનિં વશ' એવો પાઠ છે. ૩૫ મૂર્પનિં વ, મૂર્પનિં મા-૨. ૩૬ હોઙ્ઙ વ, હોઙ્ઙ મા-૨. ૩૭ પ્રમારીનું મા-૨. ૩૮ ત્યેં વ, ત્યે મા-૨. ૩૯ યુઙ્ઙથનું મા-૨. ૪૦ મિષ્ટુક વ મા-૨. ૪૧ લેં વ, ત્યે મા-૨. ૪૧ આ પંક્તિનો અનુવાદ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે : (વ ના પાઠ સાથે કોસમા મા-૨ ના પાઠાન્તર છે.)

કામીનું [કામીનું] ધન વેદ્યા ત્યે [ત્યે].

૪૩ સર્વેનું વ મા-૨. ૪૪ લેં વ, ત્યે મા-૨. ૪૫ જે વ. ૪૬ તીંગે વ, તીંગ મા-૨. ૪૭ પઠ્યેઙ્ઙ વ, પઠ્યે મા-૨. ૪૮ સમર્પયેં વ મા-૨. ૪૯

મોગવે મા-૨. ૫૦ મગ્યનિ મા-૨. ૫૧ મોગવે મા-૨. [૪. ૫૯] ૫૨
 રૂંધરનુ મા-૨. ૫૩ ડંદિરનિ વ. ૫૪ મધ કરવા વ મા-૨. ૫૫ હીંદે વ,
 હીંદે મા-૨. ૫૬ વ મા-૨ માં નથી. ૫૭ કાર્તિકેનો વ. ૫૮ મધ કરવા વ
 મા-૨. ૫૯ વોટ્ઠ વ, વાછે મા-૨. ૬૦ વ મા-૨માં નથી. ૬૧ વ મા-૨માં
 નથી. ૬૨ પારવતીનુ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'વાહન' છે. ૬૩
 મધવા વ, મધ કરવા મા-૨. ૬૪ થાછેઈ વ, થાછે મા-૨. ૬૫ વ મા-૨ માં
 નથી, આની પછીનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

ઇમ [વ મા-૨ માં નથી.] રૂંધરના કુટુંબ મધ્યે [મધ્યે] પરસ્પરે [પરસ્પરે]
 મધ કરવા હીંદે [હીંદે] છિ [છેડ] તો અનેરાઈ [અનેરા] સંનાદ મધ્યે પરસ્પરે
 [અન્યોન્ય] મધ કરવા હીંદે છિ [મધ કિમ ન રરે].

૬૬ મુલ્ય પ્રત વિ ની આ અને તેની પછીની પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી. ૬૭
 આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે શરૂ થાય છે :

તે કરટક પ્રતિ દમનઃ ધોન્વો, " અહો આપણ નિહિની પ્રધાનવટ મી ".

૬૮ ડગિ વ, રૂંધે મા-૨. ૬૯ મૂંસ્યો મા-૨. ૭૦ ઇન્હો વ મા-૨. ૭૧
 ધ્યો મા-૨. ૭૨ તુ વ, તું મા-૨. ૭૩ શૂં મા-૨. ૭૪ ઘટેઈ વ મા-૨.
 ૭૫ ચોત્યો વ મા-૨. ૭૬ જોહે વ મા-૨. ૭૭ તાહુ વ મા-૨. ૭૮
 સામલેઈ વ, સામલેઈ મા-૨. ૭૯ તોહે વ મા-૨. ૮૦ તાટ્ટો વ મા-૨. ૮૧
 ટાલવાનિ વ. ૮૨ પ્રધાન વ. ૮૩ મામલતો વ. ૮૪ નોહેઈ વ, નોહે મા-૨.
 ૮૫ તોહે વ, મા-૨ માં નથી. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ વહુનું વ મા-૨.
 ૮૮ પ્રવાનનો વ મા-૨. ૮૯ ન હોઈ વ, નોહે મા-૨. ૯૦ વિદુરે મા-૨.
 ૯૧ ધૃતરાષ્ટ્ર વ મા-૨. ૯૨ પ્રવોધ્યો વ મા-૨. ૯૩ ંથી વ મા-૨.
 ૯૪ વાલેઈ મા-૨, પછી વ મા-૨ માં 'મત્ત' છે. ૯૫ હસ્તની વ, હસ્તીની
 મા-૨. ૯૬ પરિં વ મા-૨. ૯૭ આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે અનુવાદ
 છે :

પ્રધાનન [પ્રધાનનઈ] નિદા ત્તપ્તિ [ક્ષપ્તિ]

૯૮ તિ વ. ૯૯ આપણિ વ. ૧૦૦ હાથિ વ, હાથે મા-૨. ૧ કન્દિ
 વ, કન્દેઈ મા-૨. ૨ આપ્યો મા-૨. ૩ તેથી વ મા-૨. ૪ વ મા-૨ માં
 નથી. ૫ આપણિ વ. ૬ હાથિ વ. ૭ અમારવૃષ્ટિ વ મા-૨. ૮ કીધી વ
 મા-૨. ૯ ચોત્યો વ મા-૨. ૧૦ તે વ. ૧૧ સાચું મા-૨. ૧૨ વચ્ચુ
 મા-૨. ૧૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'જ' છે. ૧૪ વ મા-૨ માં નથી,

[૫. ૧૦] ૧૫ આ શ્લોકના અનુવાદની પ્રથમ પંક્તિ થ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :
શીયાન્ત ચિહ્નિ મીશાનિ [મીશાનં] યુદ્ધ મધ્ય પેશી [પેશી] મુઝ [મુંઝ].

૧૬ મુઝ મા-૧. ૧૭ ફતીયે વ, ફતીયે મા-૨. ૧૮ પીયારે મા-૧,
પરકાયે વ, પરકાયે મા-૨. ૧૯ આગળાના વ મા-૨. ૨૦ મ્યયિ જી વ, મ્યયે
જ મા-૨. ૨૧ ચોલ્યું મા-૧, ચોલ્યો વ મા-૨. ૨૨ ઝિમ્મ મા-૧ વ મા-૨.
૨૩ વટ્તો મા-૧. ૨૪ હોઝ મા-૧ વ મા-૨.

[૬. પરિવાજક અને ધુતારો]

૧ ધ મા-૨ માં નથી. ૨ ડેજનડ મા-૧, ડેશ વ મા-૨. ૩ વિરે મા-૨.
૪ દ્વારંત વ મા-૨. ૫ આ પંક્તિ થ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

તિહો દેવશમાં એહં નામેં [નામેં] તપરવી સ્વ્યાસી રહે.

૬ તેન્દિ વ, તેન્દેં મા-૨. ૭ આની પછી વ માં 'જે' અને મા-૨ માં 'યે' છે.
૮ આની પછી વ મા-૨ માં 'તે' છે. ૯ વ મા-૨ માં નથી. ૧૦ વ મા-૨ માં
'વલ્લ મલો' એવો પાઠ છે. ૧૧ ઘેચનાં મા-૧ વ મા-૨. ૧૨ ઘણે વ મા-૨.
૧૩ કાલે વ મા-૨. ૧૪ ધે હપ્રો. ૧૫ પઝડ મા-૧ ઇ, પઝિ વ, પઝે મા-૨.
૧૬ પેન્દુ મા-૧, પેન્દુ ઇ, પેન્દો વ, મા-૨ માં 'વિધાસ કેન્દો' એવો શબ્દક્રમ
છે. ૧૭ ન ફરદ મા-૧ ઇ, નાણે વ, નાણે મા-૨. ૧૮ સીહીરામિ મા-૧,
દિનરામિ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'તે માના' પાઠ છે. ૧૯ કાયમાહેથી
વ મા-૨. ૨૦ મુંકડ મા-૧ ઇ, છાંડે વ મા-૨. ૨૧ યુક્ત હપ્રો. ૨૨ ચોલ્યું
મા-૨. ૨૩ છેડ વ, છે મા-૨. ૨૪ ઝગર્જતાં હપ્રો. ૨૫ હોઝ હપ્રો. ૨૬
હપાર્યા હપ્રો. ૨૭ ચોર વ મા-૨. ૨૮ જાઈ મા-૧ ઇ, ઝિ વ, હં મા-૨.
૨૯ ડુઃખ હપ્રો. ૩૦ તો હપ્રો. ૩૧ આ પંક્તિ થ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

તેથી ધન ડુઃખનું આપ્રય તે વાઈ [વાઈ] નહીં.

૩૨ કેવલ મા-૧ ઇ. ૩૩ યાપનું મા-૧ ઇ. ૩૪ તે મા-૧ ઇ. ૩૫
નહીં મા-૧ ઇ. ૩૬ આગ્રાપૂત વ મા-૨. ૩૭ એહં હપ્રો. ૩૮ નામેં મા-૧
ઇ મા-૨, નામિ વ. ૩૯ પીયારા વ મા-૨. ૪૦ ચિત્તને મા-૧ ઇ; આની પછી
વ મા-૨ માં કેટલાક શબ્દ પઢી ગયા છે. ૪૧ હરદ મા-૧ ઇ ૪૨ એહુ મા-૧
ઇ. ૪૩ તે મા-૧ ઇ. ૪૪ માહિની મા-૧, માહિની ઇ. ૪૫ જાણીનડ મા-૧
ઇ. ૪૬ ચિત વ મા-૨. ૪૭ ચીતવતો મા-૧ ઇ મા-૨, ચીનવતો વ, ૪૮

हौड हप्रो. ४९ हुं भा-१ इ, व भा-२ मां 'हुं एन्ही मात्रा' एवो शब्दक्रम छे.
 ५० किम हप्रो. ५१ ल्युं हप्रो. ५२ व भा-२ मां नथी. ५३ भीति हप्रो.
 ५४ पहाणनी भा-१ इ, पाहाणनी व, पाहाणनी भा-२. ५५ छड भा-१, छिइ व,
 छे भा-२. ५६ तेहा भा-१ इ. ५७ पडड व, पडाए भा-२. ५८ आपंकि
 व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

हड कमाड न फाटिद [फाटे] द्वारि न पिसाड [येसाए].

५९ माडड भा-१ इ. ६० पडसाड भा-१ इ. ६१ ते भणी भा-१ इ,
 तेवी व भा-२. ६२ वचने हप्रो. ६३ धई भा-१ इ, धै व भा-२. ६४
 ममाहीनि व, ममाहीने भा-२. ६५ ग्रहुं हप्रो. ६६ बोल्युं भा-१ व भा-२.
 ६७ छइ भा-१ इ, छिइ व, छेइ भा-२. [पृ. ६१] ६८ बोलइ हप्रो. ६९
 बोलिइ व, बोलैइ भा-२. ७० होइ हप्रो. ७१ ये भा-१ इ, व भा-२ मां नथी.
 ७२ होइ हप्रो. ७३ ल्येइ भा-१ इ, लेइ व भा-२. ७४ ये भा-१ इ. ७५
 कामी हप्रो. ७६ नोहड भा-१ इ, न होइ व भा-२. ७७ पहरइ भा-१ इ,
 पहेरइ व, पहेरेइ भा-२. ७८ एहुं हप्रो. ७९ चीतवीनइ भा-१ इ, चीतवी व
 भा-२. ८० संन्यासीनइ भा-१ इ, संन्यासीने व, संन्यासीनि भा-२. ८१ आनी
 पछी भा-१ इ भा 'मुपि' अने व भा-२ मा 'वचन' छे. ८२ बोलतो हप्रो.
 ८३ थको हप्रो. ८४ पैसीनइ भा-१ इ, पैसीनेइ व भा-२. ८५ ते हप्रो.
 ८६ संन्यासीनि भा-१ इ भा-२, संन्यासीनि व. ८७ कहतो हप्रो. ८८ हौड
 भा-१ व भा-२, हौइ इ. ८९ काई भा-१ भा-२, काइ इ, काई व. ९० तहीं
 भा-१ इ भा-२. ९१ वायुनी व, वायुनी भा-२. ९२ परें भा-२. ९३ उता-
 बलुं भा-१ इ, ऊतायलुं व भा-२. ९४ बलि व भा-२. ९५ सरयुं हप्रो. ९६
 अग्रनी व, अग्रनी भा-२. ९७ सरयो व भा-२. ९८ व भा-२ मां नथी. ९९
 व भा-२ मां नथी. १०० में हप्रो. १ परि व भा-२. २ आप्युं हप्रो. ३
 हुं हप्रो. ४ मुन्हें भा-१, मुन्हें भा-२; व भा-२ मां नथी; आनी पछी व भा-२ मां
 'ए संसारपी' एवो पाठ छे. ५ छुटीशि हप्रो. ६ एहुं हप्रो. ७ आदरपूर्वक
 व भा-२. ८ एहुं भा-१ इ, व भा-२ मां नथी. ९ चोयुं इ, चोत्यु व. १०
 तुं भा-१ व भा-२, तु इ. ११ छे भा-१, छे इ, छि व, छेइ भा-२. १२ ये
 भा-१ इ. १३ वयनइ भा-१ इ, वयने व भा-२. १४ विपइ भा-१ इ, विपिइ
 व भा-२. १५ बैराग्य हप्रो. १६ बोल्युं हप्रो. १७ छइ भा-१ इ, छेइ व
 भा-२. १८ ये भा-१ इ व. १९ वयनइ भा-१ इ, वयनेइ व भा-२. २०
 पं ३३

विषे ह्यो. २१ करिये भा-१ इ व. २२ ध्या ह्यो. २३ धाट ह्यो. २४ सत्पुष्पने भा-१ इ, सत्पुष्पनइ व भा-२. २५ चित्तनइ भा-१ इ, चित व भा-२. २६ विपइ भा-१ इ, विपिइ व, विपेड भा-२. २७ वृद्धपुं ह्यो. २८ आवे व भा-२. २९ पछेइ व, पछेद भा-२. ३० हीलि भा-१ इ, शरीरि व भा-२. ३१ आवइ भा-१ इ, आवेइ व भा-२. ३२ अमनने भा-१ इ, अस्तनने व भा-२. ३३ आवइ भा-१ इ, आवे व भा-२. ३४ नावइ भा-१ इ, न आवइ व, न आवेइ भा-२. ३५ जु भा-१ इ. ३६ तुं भा-१ इ. ३७ हीडे भा-१ इ, हीडि व, हीडे भा-२. ३८ तो ह्यो. [पृ. ६३] ३९ लि भा-१ इ, लेदे व भा-२. ४० अनइ भा-१ इ, व भा-२ मा नयी ४१ घरइ भा-१ इ, धरे व भा-२. ४२ लगाडइ भा-१ इ, लगाडेइ व भा-२. ४३ नि व, आनी पछी व भा-२ मा आ प्रमाणे अनुवाद छे :

शरद हो अधवा अन्य हुइ [होइ], चाडाल होइ, ते ब्राह्मण [ब्राह्मण] होइ.

४४ ब्राह्मण भा-१ इ. ४५ होइ भा-१ इ. ४६ पुरइ ह्यो. ४७ आपणवेइ, आपणवेइ व भा-२. ४८ मनिइ, मने व, मने भा-२. ४९ एकइ व भा-२. ५० लिगनइ इ, लिग करि व भा-२. ५१ चडावइ इ, चडावेइ व भा-२. ५२ तेन्हें इ व भा-२. ५३ गर्मवाइ इ व भा-२. ५४ त्हीं इ व भा-२. ५५ एहुं ह्यो. ५६ सन्यासीनइ भा-१ इ, सन्यासीनि व भा-२. ५७ पणि भा-१ व भा-२, पुनि इ. ५८ लागीनइ भा-१ इ, लागीनि व भा-२. ५९ लौड ह्यो. ६० स्वामिन् ह्यो. ६१ मुन्हें भा-१ इ, मुनिइ व भा-२. ६२ प्रत ह्यो. ६३ कर व भा-२. ६४ ते ह्यो. ६५ तुन्हें इ, तुनिइ व, तुने भा-२. ६६ इपा ह्यो. ६७ करेस भा-१ इ, करेसि व भा-२. ६८ राने भा-१ इ, रानि व भा-२. ६९ मटमाहि भा-१ इ, मठ मध्य व भा-२. ७० मावेसि भा-१ इ, म आवेसि व भा-२. ७१ ये भणी भा-१ इ, जेथी व भा-२. ७२ ते भा-१ इ भा-२, ति व. ७३ में ह्यो. ७४ निस्सग भा-१ इ, नि सगति व भा-२. ७५ रहवुं भा-१ इ व, रहिवुं भा-२. ७६ बोत्यु व, बोत्यू भा-२. ७७ छइ ह्यो. ७८ वणसइ भा-१ इ, वणसइ व, वणसे भा-२. ७९ विणसइ ह्यो. ८० पुन ह्यो. ८१ लडावे भा-१ इ, लडावि व, लडावे भा-२. ८२ वणसइ भा-१ इ, विणसेइ व भा-२. ८३ अणभणे भा-१ इ, अध्ययन विना व भा-२. ८४ विणसइ ह्यो. ८५ कुपुं भा-१ इ; आ चरणनो अनुवाद व भा-२ मा नयी. ८६ विणभइ भा-१ इ. ८७ सगति भा-१, सगति इ व भा-२. ८८ वणनेइ भा-१ इ, विणमइ व, विणसेइ

મા-૨. ૮૧ ગ્રેન હપ્રો. ૯૦ પાથેઈ મા-૧, પાથઈ ડ. ૯૧ વળસઈ મા-૧ ડ, વળમેઈ વ મા-૨. ૯૨ સનુદિ મા-૧ ડ, સપતિ વ મા-૨. ૯૩ અન્યાયથી હપ્રો. ૯૪ વળમઈ મા-૧ ડ, વિળાસિડ વ, વિળસેઈ મા-૨. ૯૫ વદેશ મા-૧ ડ. ૯૬ ગયા પછી મા-૧, ગયા પછી ડ, ગ્યાથી વ મા-૨. ૯૭ વળસઈ વ મા-૨, વિળસિડ વ, વિળસેડ મા-૨. ૯૮ વળસઈ મા-૧ ડ, વિળસેઈ વ મા-૨. ૯૯ પાથે મા-૧ ડ, પાથિડ વ, પાથેઈ મા-૨. ૧૦૦ વળમઈ મા-૧ ડ, વિળસિડ વ મા-૨. ૧ ધન હપ્રો ૨ ત્વડ મા-૧ ડ, ત્વાગથી વ મા-૨ ૩ અનઈ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી ૪ વળમઈ મા-૧ ડ, વિળસિડ વ, વિળસેઈ મા-૨. ૫ વારિયુ મા-૧, ચારિયુ ડ, દ્વારિ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે અનુવાદ છે :

પર્ણગ્રહ સ્ત્રી રહિવું.

૬ સૂચું મા-૧ ડ. ૭ સ્વામીઆજ્ઞા મા-૧, સ્વામીની આજ્ઞા ડ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં કેટલોક અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

સ્વામીની આજ્ઞા પ્રમાણ પળ મું કપરિ સ્નેહ તમ્હે કરવો.

૮ પ્રમાણ મા-૧ ડ. ૯ મુન્હે મા-૧ ડ. ૧૦ તિ મા-૧ ડ. [પૃ. ૬૩] ૧૧ પછઈ મા-૧ ડ, પચ્છઈ વ, પચ્છેઈ મા-૨. ૧૨ કૃપા હપ્રો, વ મા-૨ માં 'તે કપરિ કૃપા' એવો શબ્દક્રમ છે. ૧૩ કરીનડ મા-૧ ડ, કરીનેઈ વ, કરીનેઈ મા-૨. ૧૪ કરતો હપ્રો ૧૫ હૌડ હપ્રો. ૧૬ તપસ્વીનઈ મા-૧ ડ, તપસ્વીનિ વ મા-૨. ૧૭ પાતરી મા-૧ ડ વ, પાતિરી મા-૨. ૧૮ આળવે મા-૧, આળવે ડ વ, આળવે મા-૨. ૧૯ પગ મા-૧. ૨૦ ચાચે મા-૧ ડ, ચાપથિ વ, ચાપવે મા-૨; આની પછી વ માં 'તેન્હિ' અને મા-૨ મા 'તેન્હે' છે. ૨૧ હૌડ હપ્રો. ૨૨ આધારી વ મા-૨. ૨૩ મુક્કઈ મા-૧, મુક્કઈ ડ, મુંકિઈ વ, મુક્કેઈ મા-૨. ૨૪ હમ હપ્રો. ૨૫ ઘણ મા-૧ ડ. ૨૬ જાતે મા-૧ ડ મા-૨. ૨૭ આપાડ-મુલિ મા-૧ ડ. ૨૮ ચીતવતો મા-૧ ડ. ૨૯ હોડ હપ્રો. ૩૦ વ મા-૨ માં નથી ૩૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'તપસી' છે. ૩૨ કિમ્હઈ મા-૧ ડ, કિમ્હિ વ, કિમ્હે મા-૨. ૩૩ માહો મા-૧ ડ, માહો વ મા-૨. ૩૪ કરઈ મા-૧ ડ, કરઈ વ, કરેઈ મા-૨. ૩૫ તુ મા-૧ ડ. ૩૬ શું મા-૧ ડ. ૩૭ વીહિં મા-૧ ડ; વ મા 'એન્હિ દિવસિ' અને મા-૨ માં 'એન્હે દિવસે' એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૮ એન્હે મા-૧ મા-૨, એન્હિ વ. ૩૯ શલ્લે મા-૧ ડ મા-૨, શલ્લિ વ ૪૦ કે મા-૧ ડ વ, કે મા-૨. ૪૧ વિવ હપ્રો. ૪૨ ચુ મા-૧ વ મા-૨, ચુ ડ. ૪૩ કે હપ્રો. ૪૪ પરિ મા-૧ ડ. ૪૫ મુચ વ મા-૨. ૪૬ ચૂરીનઈ મા-૧ ડ,

મરવી વ મા-૨. ૪૭ માર્હ હપ્રો. ૪૮ એહું હપ્રો; આની પછી વ માં 'તેન્હિ' અને મા-૨ માં 'તેન્હે' છે. ૪૯ ચીતવતાં મા-૨. ૫૦ તેહિદ વ, તેહે મા-૨. ૫૧ શિપ્યનો હપ્રો. ૫૨ પરગામિયો મા-૧, પરગામિયો હ, પરગામથી વ, પરગામિથી મા-૨. ૫૩ નહોતરવા મા-૧ હ, નહોતરવા વ મા-૨. ૫૪ સ્વામિન્ હપ્રો. ૫૫ અમ્દારે હપ્રો. ૫૬ પહિરવા મા-૧ વ મા-૨, પહિરવું હ. ૫૭ આવવું હપ્રો. ૫૮ એહું હપ્રો. ૫૯ વર્હનદ વ મા-૨. ૬૦ ગ્યુ મા-૧ હ, ગ્યો વ મા-૨. ૬૧ મઝહ હપ્રો. ૬૨ વ મા-૨ માં નથી. ૬૩ આપાઝમૂતિ મા-૧ હ, આપાઝમૂત વ મા-૨. ૬૪ સાથિ મા-૧ વ, મા-૨; આની પછી વ માં 'લેદ તિહા' અને મા-૨ માં 'લેદ તિહો' છે. ૬૫ પઝહ મા-૧ હ, પછિહ વ, પછેહ મા-૨. ૬૬ વાટં મા-૧ હ મા-૨, વાટિ વ. ૬૭ આવી હપ્રો. ૬૮ દેપીનદ હપ્રો. ૬૯ ક્તારીનદ હપ્રો. ૭૦ વાધીનદ હપ્રો. ૭૧ પૂજા કરી હ, પૂજીનિ વ, પૂજીનિ મા-૨. ૭૨ આપાઝમૂતિનદ મા-૧ હ, આપાઝમૂતિનિ વ, આપાઝમૂતને મા-૨. ૭૩ કહતો હપ્રો. ૭૪ હાંહ હપ્રો. ૭૫ જેનલે મા-૧, જેતલંદ હ, જેતલિ વ, જેતલે મા-૨. ૭૬ બાહર વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'વાહિ' છે. ૭૭ જે હપ્રો. ૭૮ આંવું હપ્રો. ૭૯ લગેહ મા-૧ હ, લગે વ મા-૨. ૮૦ જાગેધરને હપ્રો. ૮૧ સાંવધાન હપ્રો. ૮૨ થકો મા-૧ હ, થે વ મા-૨. ૮૩ રાથજે મા-૧ હ, રાથિ વ, રાથે મા-૨. ૮૪ એહું હપ્રો. ૮૫ કહીનદ હપ્રો. ૮૬ વાહરે વ મા-૨. ૮૭ પઝહ મા-૧ હ, પછે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'તે' છે. ૮૮ આપાઝમૂતે વ, આપાઝમૂતે મા-૨. ૮૯ પેલો હપ્રો. ૯૦ થાદ હપ્રો. ૯૧ તેતલે મા-૧ હ, તેતલિંદ વ, તેતલેંદ મા-૨. ૯૨ ગ્યુ મા-૧ હ; વ મા-૨ માં 'નાઠો' ક્રિયાપદ છે. ૯૩ પઝહ મા-૧ હ; આની પછી વ મા-૨ માં કેટલીક પંક્તિઓ આ પ્રમાણે છે :

“ તે દેવશર્મા તે વિચાર્યાનિ [વિચાર્યાનિ] વિથાસ બાહિરે [બાહરે] નિધિત જોતો હોઈ. થંઠો જોદ તો સુવર્ણ સરપા વિ મીઝા ગાહરા [ગાહરા] વિદીતા [વિદતા] કીઝા. તેહના મારવાના મયથી વેગલે જોતો હોઈ. તિ [તે] વિદતા માથાનિ [માથાને] પ્રહારે રુધિર નીકલી [નીકલી] પડું મુંદે. તેન્હિ [તેન્હે] એક શીયાલ આવી તેહે ચાટવા લાગો. તે શીયાલનિ [શીયાલને] દેવશર્મા જોઈ ચીનવતાં [ચીતવતાં] હોઈ, “અઠો એ શીયાલ મૂર્ષ જે એ મિહું મીઠા [મીઠા] મધ્ય રેહી તિ [તે] રુધિર મધ્ય વરે [વરે] છિદ [છેદ] જો વિહુના મસ્તક મધ્ય”

* આની પછી વ નો કેટલોક પાઠ નથી તેથી તેટલા પુસ્તકો મા-૨ નો પાઠ છે.

[आविशि तो मरये. " एहुं चीतवता ते शीयाल बिहि मध्य पड्युं. छधिर पातां]
विहूनि [बिहुनि] माथे चंगाई मुड. ते देवशर्मा ते मुंड- [देपी दुःख पाम्यो यको
माना कहे आवतो हांड. आवी जोइ तो तिहां आपाळभूतने न देइ. पछइ शीघ्र
शीघ्र] लइ [लेइ] कथा जोइ तो मय्ये माना न देइ. पछइ [पछेइ] साद
करतो हांड.

१४ गुणनड भा-१ इ. १५ विश्वासं भा-१ इ. १६ बाहिरि भा-१ इ.
१७ यइठो भा-१ इ. १८ जेतलं भा-१ इ. १९ छडइ भा-१ इ. १००
तेतले भा-१ इ. १ एहा भा-१ इ. २ वठता भा-१ इ. ३ मीठा इ. ४
मोए भा-१ इ. ५ वेगलो भा-१ इ. ६ जै भा-१ इ. ७ वठता भा-१ इ.
८ तेहनं भा-१ इ. ९ माधडयी भा-१ इ. १० रधिर भा-१ इ. ११ भुईं
भा-१ इ. १२ पड्युं भा-१ इ. १३ शीयाल भा-१ इ. १४ लागो भा-१ इ.
१५ भुईं भा-१ इ. १६ तेन्हें भा-१ इ. १७ शीयालने भा-१ इ. १८
भा-१ इ मा नथी. १९ देवशर्मा भा-१ इ. २० जोईनइ भा-१ इ. २१
चीतवतो भा-१ इ. २२ हांड भा-१ इ. २३ भा-१ इ मा 'अहो ए शीयाल'
एवो पाठ छे. २४ जु भा-१ इ. २५ ए भा-१ इ. २६ बुना भा-१ इ.
२७ विचि भा-१ इ. २८ आविशि भा-१ इ. २९ तो भा-१ इ. ३० मरशि
भा-१ इ. ३१ जाणुं भा-१ इ. ३२ छुं भा-१ इ. ३३ एहुं भा-१ इ. ३४
चीतवता भा-१ इ. ३५ ते भा-१ इ. ३६ विहुं भा-१ इ. ३७ विचि भा-१
इ. ३८ भा-१ इ मा 'भुईं पड्युं' एवो पाठ छे. ३९ भा-१ इ मा नथी.
४० रधिर भा-१ इ. ४१ युहुने भा-१ इ. ४२ माथे भा-१ इ. ४३ मुंड
भा-१ इ. ४४ देवशर्मा भा-१ इ. ४५ ते भा-१ इ. ४६ मुड भा-१ इ.
४७ डेपीनइ भा-१ इ. ४८ पाम्यु भा-१ इ. पामु इ. [४९] ४९-कहे
भा-१ इ. ५० आवतो भा-१ इ. ५१ हांड भा-१ इ. ५२ जेतलं भा-१ इ.
५३-आवइ भा-१ इ. ५४ तेतलं भा-१ इ. ५५ आपाळभूतने भा-१ इ.
५६ देइ भा-१ इ. ५७ पछइ भा-१ इ. ५८ वेगु भा-१ इ. ५९ ये भा-१
इ. ६० शोच भा-१ इ. ६१ लेइ भा-१ इ. ६२ देतो भा-१ इ. ६३
भा-१ इ मा नथी. ६४ जोइ भा-१ इ. ६५ देइ भा-१ इ. ६६ व
भा-२ मा नथी. ६७ वीह भा-१ इ. वीहइ व भा-२. ६८ काट हालता व
भा-२. ६९ वीहे भा-१ इ. वीहें व भा-२. ७० मृगनि व, मृगने भा-२.
७१ आहेदी भा-१ इ. पारधी व भा-२. ७२ मारें दप्रो. ७३ छड भा-१ इ.

छि व, छि मा २ ७४ पण्ड मा १ इ व छेइ व मा २ ७५ पण्ड मा-१ इ
 व, पण्ड मा २ ७६ कटिमा मा १, कटिमा इ व मा २ ७७ होठ हमा
 ७८ हु हमा आनी पछी व मा २ मा 'देव' ८ ७९ दंयु हमा ८० एहुं
 हमा ८१ भुइ मा १ व भुइ इ भुइ मा २ ८२ पण्ड मा १ इ व पण्ड
 मा २ आ पछि व मा मा आ प्रमाण इ

पण्ड [पण्डे] मण्ड उगाड [आनी] मण्ड मण्ड मण्ड पछी उठी-इ
 [उठी-इ] अण अण मण्ड मण्ड [मण्ड]

८३ सोमया मा १ इ ८४ उठीमड मा १ इ ८५ वरयुं मा १ इ
 ८६ मायु मा १ इ ८७ आश्वि मा १ इ व मा २ मा पछी 'हु' छे
 ८८ मुहो मा १ इ मा २, मुहो व ८९ वाई मा १ वाई इ, काड व मा २
 ९० रयु मा १ इ ९१ मुह मा १ इ, मुहो व, मुहो मा २ ९२ वइ मा १
 व मा २, वइ इ ९३ इणी हमा ९४ पछि हमा ९५ पण्ड हमा ९६
 पानीनड हमा ९७ जागा हमा ९८ होठ हमा आनी पछी व मा-२ मा
 'पण्ड' छ ९९ सव्याइ हमा १०० व मा-२ मा नथी १ कोएक हमा
 २ पाम्मु हमा ३ साम्मा व मा २ ४ सपान मा १ इ मा २, संपाति व ५
 अनर मा १ इ, अनरे व अनरे मा २ ६ गामि हमा ७ गाम्मो हमा ८
 मय्यो मा-१ इ मय्या व मा २ ९ तह मा १ इ मा २ तन्दि-व आनी पछी
 व मा 'द्वीनिइ' अन मा-२ मा 'द्वीनिइ' छे १० कहतो हमा ११ होठ
 हमा १२ हु हमा १३ सव्यान समय व मा २ १४ ताह मा १ इ,
 ताहइ व, ताह मा २ १५ आव्यु मा-१ इ, मा २ मा नथी १६ हु हमा
 १७ गाममाहि मा १ इ गाम मय्य व मा २ १८ वइ मा १, वइ इ
 कहने व कहन मा २ १९ आल्यु हमा २० त भणी हमा २१ हु हमा
 २२ ताहो हमा २३ छु हमा २४ पाम्यु हमा २५ छइ मा १ इ छइ व
 मा २ २६ सव्याइ इ व सव्याड मा २ २७ आनिधि हमा २८ आवइ
 मा १ इ आव मा २ २९ तह व तह मा २ ३० नामे मा १ इ, नाम
 व मा २ ३१ कहीय मा १ इ व कही मा २ ३२ तहो मा १ इ मा २,
 तन्दि व ३३ वइ मा १ इ वइ व, वरे मा २ ३४ देवत्वन मा-१ इ
 देवत्व व मा २ ३ पासइ मा १ इ पासइ व मा २ ३६ भूमि व मा २
 ३७ उदक व मा २ ३८ पुथु मा १ इ चोथी व मा २ ३९ रुड व मा १
 इ, मण्ड व मा २ ४० माल्यु मा १ इ वाणा व मा २ ४१ एतली हमा

४२ व भा-२ मा नधी ४३ ये भा-१ ट ४४ व भा-२ मां नधी, आ श्लोकना उत्तरार्धनो अनुवाद व भा-२ मां आ प्रमाणे छे.

अतिथिनि [अतिथिनं] सपुष्प सदा अपि [आपे]

४५ अतिथिनेड भा-१ ड ४६ आपइ भा-१ ड. [पृ. ६५] ४७ अतिथिनड भा-१ इ, अतिथिनं व भा-२. ४८ बोलावे ह्यो ४९ होइ भा-१ इ, थाड व भा-२ ५० दीवें भा-१ इ भा-२, दीधि व. ५१ होइ भा-१ इ, थाइ व भा-२. ५२ गोविंद ह्यो. ५३ होइ ह्यो ५४ भोजनि भा-१ इ, भोजन दीधे व, भोजन दीरें भा-२ ५५ विष्णु ह्यो ५६ होइ ह्यो ५७ येन्हा भा-१ इ ५८ अतिथि ह्यो ५९ बलइ भा-१ इ, व भा-२ मां ' निराश धै जाइ ' एरो पाठ छे ६० तेन्हे भा-१ इ, ते व भा-२ ६१ आपणु भा-१ इ, आपणु व भा-२. ६२ आपीनइ भा-१ इ, आपी व भा-२ ६३ अन्य ह्यो मां नधी. ६४ पुण्य ह्यो ६५ तेन्हु भा-१ इ, व भा-२ मां ' गृहस्थनुं पुण्य ' एवो पाठ छे ६६ लेई ह्यो ६७ जाइ ह्यो ६८ एह्लं ह्यो, व भा-२ मां ' पच्छड कोली एहु वचन सभिनी ' एवो पाठ छे ६९ रामलीनइ भा-१ इ. ७० छान्हें भा-१ इ, छानिं व भा-२ ७१ कहतो ह्यो ७२ हौउ ह्यो. ७३ तु भा-१ इ ७४ अतिथिन भा-१ इ भा-२, अतिथिनं व ७५ लेईनइ भा-१ इ, लेई व भा-२ ७६ जैनड भा-१ ट, जा व भा-२ ७७ एन्हें भा-१ भा-२, एन्हि व ७८ पमगोअण ह्यो ७९ आपीनइ ह्यो ८० तुं ह्यो ८१ घरि ह्यो ८२ रहे व भा-२ ८३ हुं ह्यो ८४ तारुं भा-१ इ, तून्हें व भा-२ ८५ व भा-२ मा नधी ८६ षणु ह्यो ८७ लेई ह्यो ८८ छुं ह्यो ८९ एहु ह्यो. ९० वालीनइ भा-१ इ, वही व भा-२. ९१ ते ह्यो ९२ व्यभिचारिणी ह्यो ९३ व भा-२ मा नधी ९४ अतिथिनइ भा-१, अतिथिनइ इ, अतिथिनि व, अतिथिन भा-२ ९५ लेईनइ भा-१ इ, लेई व भा-२. ९६ व भा-२ मा नधी ९७ षी भा-१ ड ९८ कोएक ह्यो. ९९ पुरुषन्हें भा-१, पुरुषन इ भा-२, पुरुषनि व १०० चींतवती भा-१ इ, चींतवतीयी व भा-२. १ अणें व भा-२ २ एहु ह्यो ३ कहें भा-१ इ भा-२, कहिं व. ४ ते ह्यो. ५ दुर्दिसे व भा-२. ६ आ श्लोकना पूर्वार्धनो श्लोक व भा-२ मा आ प्रमाणे छे

मेघें करी वाट दुर्गम होइ, अ गारु होइ,

७ राति भा-१ इ. ८ मेघें भा-१ इ. ९ होइ भा-१ इ. १० अघारइ

મા-૧ ૬. ૧૧ પથરાઈઠ મા-૧ ૬. ૧૨ ગામિ હપ્રો. ૧૩ મ્યો હપ્રો. ૧૪ હોદ હપ્રો. ૧૫ તેવારે મા-૧, તિવારે ડ મા-૨, તિવારે વ. ૧૬ વ્યભિચારિણીન મા-૧ ૬ વ, વ્યભિચારિણીન મા-૨. ૧૭ ફોદ હપ્રો. ૧૮ ફડ મા-૧. ૧૯ પાપરયો હપ્રો. ૨૦ અનડ હપ્રો. ૨૧ મર્તાર હપ્રો. ૨૨ મરો મા-૧ ૬; વ મા-૨ માં 'ચતુર મર્તાર' એવો પાઠ છે. ૨૩ અન્ય હપ્રો. માં નથી. ૨૪ ફડે હપ્રો. ૨૫ તૃણીં વ મા-૨. ૨૬ પર્મિ મા-૨. ૨૭ માનડ મા-૧ ૬, માનિ વ, માનિ મા-૨. ૨૭ ચે મા-૧ ૬, શાની પછી વ મા-૨ માં શા પ્રમાણે અનુવાદ છે :

ત્વી પરપુરુષયં સ્તુથ હોડ.

• ૨૮ 'ચોરીનડ મા-૧ ૬ ૨૯ પરપુરુષ મા-૧ ૬. ૩૦ કન્દે મા-૧ ૬. [પૂ. ૬૬] ૩૧ પ્રાણિવ્ય વ મા-૨. ૩૨ કુલ્લુ વ મા-૧. ૩૩ પાઠવું મા-૧ ૬, પતન વ મા-૨. ૩૪ લોકની મા-૧ ૬. ૩૫ આની પછી વ મા-૨ માં 'અનડ' છે. ૩૬ સંદેહ હપ્રો. ૩૭ વ મા-૨ માં નથી. ૩૮ અગીનરહ મા-૧ ૬ વ. ૩૯ ચે મા-૧ ૬, જે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'હી' છે. ૪૦ પર વ મા-૨. ૪૧ હું હપ્રો ૪૨ હોડ હપ્રો. ૪૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'કોલીણી' છે. ૪૪ જૈનડ હપ્રો. ૪૫ દેવશર્માનિ મા-૧ ૬, દેવશર્માનિ વ, દેવશર્માનિ મા-૨. ૪૬ આની પછી વ મા-૨ માં 'સેસવા' છે. ૪૭ વ મા-૨ માં નથી. ૪૮ વ મા-૨ માં નથી. ૪૯ આપીનડ હપ્રો. ૫૦ વહતી હપ્રો ૫૧ હોડે હપ્રો; આની પછી વ મા-૨ માં એક પંક્તિનો અનુવાદ શા પ્રમાણે છે :

• 'અહો સ્વામિન માદ્રિહ [માદ્રિહ] સહી ગામિયી આવી છદ, તેનિહ [તેનિહ] મિલી આવું છું. તા લગે પર સામ્હું જોમ્યો '

• ૫૨ લગડ મા-૧ ૬. ૫૩ હું મા-૧ ૬. ૫૪ ગામયી મા-૧ ૬ ૫૫ સૈલી મા-૨ ૬. ૫૬ તેનિહ મા-૧ ૬. ૫૭ મિલી મા-૧ ૬. ૫૮ આવું મા-૧ ૬. ૫૯ સામ્હું મા-૧ ૬. ૬૦ છું હપ્રો. ૬૧ મોલીનડ મા-૧ ૬, વહી વ મા-૨. ૬૨ શ્રંગાર હપ્રો. ૬૩ કોદ હપ્રો ૬૪ પુરુષનડ મા-૧ ૬, પુરુષનિ વ, પુરુષન મા-૨. ૬૫ ચીતવીનડ મા-૧ ૬, ચીતવી વ મા-૨. ૬૬ જેતલંડ મા-૧, જેતલેં ૬. ૬૭ જાદ હપ્રો. ૬૮ તા લગડ મા-૧ ૬, તેહિં વ, તેહિં મા-૨. ૬૯ સામ્હી હપ્રો. ૭૦ મદમત્ત વ મા-૨ ૭૧ કપાહે મા-૧ ૬ મા-૨, કપાટિ વ ૭૨ માયે મા-૧ ૬ મા-૨, માયિ વ. ૭૩ હગલડ હગલડ મા-૧ ૬; વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે :

• 'હાથમાહિ મયમાહ, હગલેડ હગલેડ પડતો '

૭૪ પડતો મા-૧ ડ. ૭૫ ઠામડું મા-૧ ડ. ૭૬ તે હપ્રો. ૭૭ છાંનો
હપ્રો. ૭૮ ભરતાર વ. ૭૯ મામ્હો હપ્રો. ૮૦ અન્ય હપ્રો. મા નથી. ૮૧
પઢઈ મા-૧ ડ, પઢઈ વ, પન્હેઈ મા-૨. ૮૨ વેગી હપ્રો. ૮૩ વર્તીનઈ હપ્રો.
૮૪ પડસીનડ મા-૧, પડસીનઈ ડ, પિસીનડ વ, પેસીનડ મા-૨. ૮૫ મળગાર
મા-૧ ડ, શૃંગાર વ મા-૨. ૮૬ મુંકયો ડ, મેન્હો વ મા-૨. ૮૭ પઢડ ડ,
પચ્છઈ વ, પચ્છેઈ મા-૨; આની પછી મા-૧ મા માન નીચેનો જ અનુવાદ છે :

‘સળગાર ક્તારયો ઢેપી કોઝી કોધ્યો, “તુ કિદા જાતી હુંતી” પૃથું. છી
બોલી, “તુ સૂ મચના વચિયી બોલુ છઈ ? હું ઘર.....’

૮૮ તેન્દી ડ. ૮૯ ડીનટ ડ, છીનિ વ, છીનિ મા-૨. ૯૦ ઉતારયો ડ,
ક્તારયો વ મા-૨. ૯૧ ઢેપી ડ, દેપીનટ વ, દેપીનડ મા-૨. ૯૨ કોધ્યો હપ્રો.
૯૩ વ મા-૨ માં નથી. ૯૪ મચ્ય વ મા-૨. ૯૫ પેઢી ડ, પેસી વ મા-૨.
૯૬ વ મા-૨ મા નથી. ૯૭ છીન્ટે ડ છીનિ વ, છીનિ મા-૨. ૯૮ કહિતો ડ,
કહતો વ મા-૨. ૯૯ હૌડ હપ્રો. ૧૦૦ અરે ડ વ મા-૨. ૧ તું ડ વ મા-૨.
૨ કિદા ડ વ મા-૨. ૩ તી ડ, હતી વ મા-૨. ૪ વઘિયી વ, વઘેયી મા-૨.
૫ આવ્યા વ મા-૨. ૬ પઢડ ડ, પચ્છી વ મા-૨. ૭ કીદા ડ વ મા-૨. ૮
નીકલી વ મા-૨. ૯ તુ ડ, તું વ મા-૨. ૧૦ છું ડ વ મા-૨. ૧૧ મચપાન
ઈ, મચપાનના વ મા-૨. ૧૨ વચાથી ડ વ મા-૨. ૧૩ મુંડ ડ, વ મા-૨ મા
આ પ્રમાણે પાઠ છે :

‘બોલે ડિ [છે], મુંડ બોલિ છે.’

૧૪ ઇહું ડ મા-૨, ઇહુ વ. ૧૫ કહીયે ડ વ મા-૨. ૧૬ પાપિઈ વ,
પાપેઈ મા-૨. ૧૭ મુંડ મા-૧ ડ, મુડ વ મા-૨. ૧૮ પઢવું હપ્રો. ૧૯ યદા
હપ્રો. ૨૦ વાચ્ય હપ્રો. ૨૧ બોલવું હપ્રો. ૨૨ સનિપાતનાં હપ્રો. ૨૩
સપલા ડ, સપલા મા-૧ વ મા-૨. ૨૪ ટેપાઢઈ મા-૧ ડ, દેપવે વ, દેપવે મા-૨.
[પૃ. ૧૭] ૨૫ હાલ્ડ ડ, હાલે વ મા-૨. ૨૬ રહ્ક ડ, રહું વ મા-૨.
૨૭ છાઢઈ ડ, છાઢેઈ વ મા-૨. ૨૮ તેજનીં વ મા-૨. ૨૯ હાણિ ડ વ મા-૨.
૩૦ મચપાનના ડ, મચપાન વ મા-૨. ૩૧ સરપી ડ મા-૨, સરીપી વ. ૩૨
આની પછી વ મા-૨ મા ‘વાઠુની દિસા પામીનઈ’ ઇવો પાઠ છે. ૩૩ છઈ ડ વ,
ચ્છેઈ મા-૨. ૩૪ તે ડ વ મા-૨; આ પરિચ્છેદમા ડ મા નીચે પ્રમાણે અનુવાદ છે :

‘તે છી વચન વિપરીત્ય સામલી, લાકડે મારીનઈ યામસૂં વાપીનઈ સૂતો નિદ્રા
પામી; તેહે સમય તેન્દી સહી નાવીની છી આવી કહિ, “સહી દેવદત્ત સાહરી વાટ
૫૩૪

જોડ છડ તીને ટામિ. ” કોરણિ ચોલી, “માઠ્ઠી અવસ્થા જો; હું ત્રિમ જાડ ? તેને
હું જૈનડ વહિ, આજ આણડ અવસરિ, તેન્હ સંગમ નહીં હોડ. નાવદણી ચોલી, “સર્ણી
[લવટતું ઇ] ધર્મે નહીં.”

૩૫ એહું હપો. ૩૬ વ મા-૨ માં નથી. ૩૭ કુતારપો હપો. ૩૮ દેપો-
નડ ઇ, દેપીનડ વ, દેપીનેડ મા-૨. ૩૯ વ મા-૨ માં નથી. ૪૦ વહિતો ઇ,
વહતો વ મા-૨. ૪૧ હૌડ ઇ વ મા-૨. ૪૨ ટિનાલિ ઇ; પછી ઇ માં ‘જે’ છે.
૪૩ તાણો ઇ, તાહડ વ મા-૨. ૪૪ વ મા-૨ માં નથી. ૪૫ દિનનો ઇ,
દિવસનો વ મા-૨. ૪૬ સાંલતો ઇ મા-૨, સામલતો વ. ૪૭ મેં ઇ મા-૨;
મિં વ; પછી વ મા-૨ માં ‘આજ માઠ્ઠી’ શબ્દો છે. ૪૮ આવેં ઇ, વટિ વ, વટિ
મા-૨. ૪૯ લીડુ ઇ મા-૨, લીડું વ. ૫૦ તેથી વ મા-૨. ૫૧ જે ઇ વ મા-૨.
૫૨ તુંહે ઇ, તુંહિ વ, તુંહે મા-૨. ૫૩ વટડ ઇ, વટેડ વ મા-૨. ૫૪ તે ઇ
મા-૨. ૫૫ તુંહે ઇ વ મા-૨. ૫૬ એહું ઇ વ મા-૨. ૫૭ ચોલીનડ ઇ, ચોલી
વ મા-૨. ૫૮ વ મા-૨ માં નથી. ૫૯ મારીનડ ઇ, મારી વ મા-૨. ૬૦
પરીનડ ઇ વ મા-૨. ૬૧ થાંભલિ વ, થાંભલે મા-૨. ૬૨ વાંધીનડ ઇ વ મા-૨.
૬૩ નિદ્રાને ઇ, નિદ્રાનિ વ, નિદ્રાને મા-૨. ૬૪ પામ્યો ઇ મા-૨, પામ્યું વ.
૬૫ એહિ ઇ, એહિ વ, એહિ મા-૨. ૬૬ પામ્યો ઇ વ મા-૨. ૬૭ જાણીનડ ઇ
વ મા-૨. ૬૮ આવીનડ ઇ, આવી વ મા-૨. ૬૯ કોરિણિને ઇ, કોરિણિ વ
મા-૨. ૭૦ વત્તતી ઇ વ મા-૨. ૭૧ હૌડે ઇ વ મા-૨. ૭૨ અરે ઇ વ મા-૨.
૭૩ તુંહે ઇ મા-૨, તુંહિ વ. ૭૪ તીગડ ઇ, તીણિ વ, તીણે મા-૨. ૭૫ ટામિ
ઇ વ મા-૨. ૭૬ જોડ વ મા-૨. ૭૭ છડ ઇ, છિહ વ, છેડ મા-૨. ૭૮ તે
મળીં વ મા-૨. ૭૯ તિણા ઇ વ મા-૨. ૮૦ કેગી ઇ વ મા-૨. ૮૧ ચોલી ઇ
વ મા-૨. ૮૨ આ વાક્ય વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘અરે સર્ણી તુ ઇ માઠ્ઠી અવસ્થા જો.’

૮૩ તે મળીં વ મા-૨. ૮૪ આડે ઇ વ મા-૨. ૮૫ તેને ઇ મા-૨,
તેન્હિ વ. ૮૬ હું ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ જૈનડ ઇ, જિં વ, જૈ મા-૨.
૮૮ વહજિ વ, વહજે મા-૨; પછી વ માં ‘જિ’ અને મા-૨ માં ‘જે’ છે. ૮૯
આણડ ઇ, ઈણે વ મા-૨. ૯૦ તુંહે ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૯૧ નહીં ઇ વ
મા-૨. ૯૨ હૌડ ઇ વ મા-૨. ૯૩ નાવદણી ઇ, નાવિણિ વ મા-૨. ૯૪ એહું
ઇ વ મા-૨. ૯૫ વહેણિ ઇ, વોલિણિ વ મા-૨. ૯૬ લંપટિનો ઇ મા-૨,
લિંપટનો વ. ૯૭ નહીં ઇ મા-૨. ૯૮ છડ ઇ, છે વ, છેડ મા-૨. ૯૯ વેહની

३, व भा-२ मा नथी. १०० ईच्छा व. १ तेन्दु व, तेन्दु भा-२. २ जीवि-
तव्य व भा-२ ३ परि व भा-२ ४ सदेह व भा-२. ५ जाणनो इ, जाणवु
व भा-२. ६ लोसनी व भा-२. ७ छता भा-१ इ. ८ बहुचित्त व भा-२.
९ थसा भा-१ इ, छता व भा-२. १० पीयारो भा-१ इ, पर व भा-२. ११
पुष्प हप्रो, आनी पटी व भा-२ मा 'आपणे' छे. १२ यौवननो भा-१ इ,
यौवनवु व भा-२. १३ भोगवे भा-१, भोगवे इ भा-२; पटी व मा 'छि' अने
भा-२ मा 'छे' छे. १४ ते हप्रो. १५ जो हप्रो. १६ एहुं हप्रो. १७
छइ हप्रो; आनी पछी भा-१ मा केटलोर पाठ नथी. १८ आनी पटी व भा-२ मा
'हुं' छे. १९ व भा-२ मा नथी. २० मिम हप्रो. २१ व भा-२ मा नथी.
२२ ०थी व भा-२. २३ छटाई इ, छट्टूं व भा-२. २४ अनइ हप्रो. २५
छइ इ, छिइ व भा-२. २६ कर्ह हप्रो. [ष्ट. ६८] २७ ताहरो इ, ताहो व
भा-२. २८ आनी पछी वातांनो केटलोक भाग इ मा नीचे प्रमाणे सक्षेपमा छे :

' नाविणि बोली, " ए मरविहल छइ. ताहरि ठामि मून्हि बा गीनइ वेगी जा. "
ते आगणि ठामि नाविणी बाधीनइ देवदत्त कन्हे गई. तिवार पछी मोली कठीनइ...
बो-यो; आपणी स्त्री जाणीनि कहितो होउ, " अरे राउ जो आज पछी परपर न
बाउइ तौ छोहूं. " घणूंइ कहुं पण नाविणि साद उलपवा भणी प्रतिउत्तर बलतो*...
कोली छरी लेई नाक बाहुं; अनइ कहितो होउ, " छीनालि छु हवे शोभा पामी, "
एहुं कहीनइ सूतो. '

२९ आ वाक्यनो उत्तरार्ध व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

' मरविहल छिइ [छेइ], सूतो छई [छइ]

३० इ मा नथी. ३१ व्याहाणइ इ. ३२ 'थि इ. ३३ उगि इ.
३४ ते भणी इ व भा-२. ३५ हुं इ व भा-२. ३६ तुन्हि इ, तून्हें व, तून्हे
भा-२. ३७ छोहूं इ व भा-२. ३८ छुं इ व भा-२. ३९ ताहि इ व भा-२.
४० ठामि इ व भा-२. ४१ मून्हि इ व, मून्हें भा-२. ४२ हुं व भा-२.
४३ जै इ व भा-२. ४४ काम इ व भा-२. ४५ बरावी भा-२. ४६ वेगी
इ व भा-२. ४७ आवि इ, आवजे व भा-२. ४८ जा परे इ व भा-२, आनी
पटी व भा-२ मा 'प्रमाण' छे. ४९ पछिइ व, पछेइ भा-२. ४९ आनइ इ,
आगणि व, आपणइ भा-२. ५० ठामि इ व भा-२. ५१ नाविणी इ, नाविणिनि
व, नाविणिन भा-२. ५२ बाधीनइ इ, बाणीनि व भा-२. ५३ गै इ व भा-२

५४ निरार ड व भा-२. ५५ उठीनइ ड, उठ्यो व भा-२. ५६ पछइ इ; आ
पंक्तिनो पाठ व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘गावधान यत्रो आरणी श्री वाधी डि [छे] तेन्दि [तेन्दि] कहतो होउ.’

५७ तेन्दि इ. ५८ वाधीन ड. ५९ जार्णिनड ड. ६० होउ ड. ६१
अरे इ व भा-२. ६२ आनी पछी व भा-२ मां ‘आजधी जो तुं’ एवो शब्दक्रम छे.
६३ परपुछपने इ भा-२, परपुछपनि व. ६४ न व भा-२. ६५ करें ड भा-२,
वरि व. ६६ तो ड भा-२, नि व. ६७ तन्हें ड, तन्हि व, तन्हें भा-२.
६८ छोहें ड व भा-२. ६९ व भा-२ मां नथी. ७० पछे इ, पछइ व भा-२;
आनी पछी व भा-२ मां ‘ने’ छे. ७१ आपणपानो व भा-२. ७२ प्रीउइ इ,
व भा-२ मां ‘एये प्रीउइ’ एवो शब्दक्रम छे. ७३ मानइ ड, व भा-२ मां ‘एहुं
जाणीनइ’ एवो शब्दक्रम छे. ७४ घणुं घणु इ व भा-२. ७५ कहतो इ व
भा-२. ७६ हीउ इ व भा-२. ७७ तोहइ ड, तोहेइ व भा-२. ७८ बोली व,
बोले भा-२. ७९ पछइ इ, पछेइ व भा-२. ८० व भा-२ मां नथी. ८१
लेइनइ ड, लेइ व भा-२. ८२ तेन्हु इ, ते नाबिणिनुं व भा-२. ८३ वाहुं इ,
वाहतो होउ व भा-२. ८४ अनइ ड, व भा-२ मां ‘वार्निइ’ छे. ८५ कहतो
इ व भा-२. ८६ हीउ ड व भा-२. ८७ तुं ड व भा-२. ८८ हवें इ व
भा-२. ८९ गामी ड व भा-२. ९० एहुं इ व भा-२. ९१ बोलीनइ इ व
भा-२, कहनइ भा-१. ९२ सुनोइ व भा-२. ९३ अनइ हयो. ९४ ऊचाळ्यो
हयो. ९५ ऊडी व भा-२ भा-१. ९६ हीउ इ व भा-२. ९७ पछइ हयो.
९८ ते हयो. ९९ निहा ड; व भा-२ मां नथी. १०० सघातिइ भा-१, सघातेइ
ड, सघाति व, सघाते भा-२. १ भोग भा-१ व २ करी भा-१ व भा-२,
करीनड ड. ३ भा-१ व भा-२ मां नथी. ४ आधीनइ भा-१ इ, आवी व भा-२.
५ नाबिणिनं भा-१ इ, नाबिणिनि व, नाबिणिने भा-२. ६ कहती हयो. ७
होइ हयो, आनी पछी व भा-२ मां ‘मु ग्या पछी कुशल छिइ [छेइ]’ एवो शब्द-
क्रम छे. ८ छइ भा-१ इ. ९ मुं भा-१ इ. १० ग्या भा-१ इ. ११ पूठि
भा-१. १२ छु हयो. १३ उठ्यो भा-१ व, उठ्यो इ भा-२. १४ व भा-२ मां
‘माझा दास’ एवो पाठ छे. १५ पापइ भा-१ इ, किना व भा-२. १६ व
भा-२ मां नथी. १७ सधलु भा-१ इ, सधलि व, सधले भा-२. १८ कुशल व
भा-२. १९ उइ भा-१ इ, छिइ व, छेउ भा-२. २० होइ भा-१ इ, ‘कहती
होइ’ आ पाठ व भा-२ मां नथी. २१ मूर्त भा-१ इ; आनी पछी भा-१ उ मां

‘तु’ छे; व भा-२ मां आ पंक्ति आ प्रमाणे छे .

‘हवे तु मून्हे छोडि.’

२२ हुं भा-१ इ, व भा-२ मा नथी २३ माहूइ भा-१ इ, माहूइ व भा-२.
 २४ पडइ ह्यो. २५ तीणी ह्यो २६ छोडीनइ ह्यो २७ वगव्युं व भा-२.
 २८ उडीनइ भा-१ इ व. २९ कहतो ह्यो. ३० हाउ ह्यो ३१ अरे ह्यो.
 ३२ वीं व भा-२. ३३ हुं ह्यो. ३४ कान ह्यो; आनी पछी व भा-२ मा
 ‘पण’ छे ३५ पडइ भा-१ इ भा-२, पछिइ व. ३६ गाईइ भा-१, गाडीइ इ,
 गाटे व भा-२ ३७ थं व भा-२. ३८ बोली व भा-२ ३९ हांडे भा-१ इ,
 व भा-२ मा नथी. ४० अरे ह्यो. ४१ मनीनि भा-१ इ भा-२, मतीनि व.
 ४२ साम्हुं ह्यो. ४३ बांड व भा-२. ४४ नही भा-१ इ. ४५ तम्हे भा-१
 इ, व भा-२ मा नथी. ४६ भाभल्यो भा-१ इ, साभल्यो व. ४७ माहु भा-१,
 माहु इ व भा-२. [पृ. ६९] ४८ यम ह्यो. ४९ बेहि इ. ५० एतला
 ह्यो. ५१ अन्य ह्यो. मा नथी ५२ मनुष्यनुं भा-१ इ, मनुष्यना व भा-२.
 ५३ पापपुण्यनि व, पापपुण्यान भा-२. ५४ जाणे भा-१ इ भा-२, जाणि व.
 ५५ हुं ह्यो. ५६ सर्तीमाखी व भा-२. ५७ होउं ह्यो. ५८ आनी पछी
 भा-१ इ मा ‘ए’ अने व भा-२ मा ‘एतला’ छे ५९ देव व भा-२. ६० माही
 भा-१, माहू इ, माहुं व भा-२. ६१ आनी पछी व मा ‘बाळ्युं छिइ ते’ अने
 भा-२ मा ‘बाळ्युं छेइ ते’ एवा शब्द छे ६२ साजी भा-१, साजू इ, साजू व
 भा-२. ६३ करज्यो ह्यो. ६४ अन्य ह्यो मा नथी ६५ जो ह्यो. ६६
 मे ह्यो. ६७ मनइ भा-१ इ, चिन विपि व भा-२ ६८ परपुर्य ह्यो ६९
 चितव्यो व भा-२ ७० होइ ह्यो ७१ व भा २ मा नथी ७२ मुन्हे भा-१,
 मुंहे इ, मुन्टि व, मुन्हे भा-२. ७३ करयो भा-१ ७४ एहुं ह्यो. ७५ कही-
 नइ भा-१ इ व, कहिनइ भा-२. ७६ कोलीनि भा-१ इ भा-२, कोलीनि व. ७७
 कहती ह्यो. ७८ हाई ह्यो ७९ माहुं ह्यो. ८० आनी पछी व भा-२ मा
 ‘तु’ छे ८१ नाव व भा-२ ८२ जेही भा-१ इ, जेहु व भा-२. ८३ हतुं
 व भा-२. ८४ तेहुं व भा-२, आनी पछी व भा-२ मां ‘ज’ छे ८५ भा-१
 इ मा ‘साजी थं’ अने व भा-२ मां ‘साजु थुं’ एवो पाठ छे. ८६ कोली ह्यो;
 आनी पछी व भा-२ मां ‘ऊरी अगरे’ शब्द छे ८७ खवाड व भा-२. ८८
 लेइनइ भा-१ इ, लेइ व भा-२ ८९ देइ भा-१ इ, देपेइ भा-२ ९० तलइ
 भा-१ इ, आ आखी पंक्ति व भा-२ मा नथी ९१ घणुं भा-१ इ. ९२ पम्पुं

भा-१ इ ९३ डेट + १ ८ ९४ पामीड भा-१ ड, आ पक्ति व भा-२ मा
आ प्रमाणे छे

१. ' [पच्छ] तेहि [तेन्ह] छोडी आथर्य पामी रडा रडा वचन मधुर बोली
स्तोपतो होउ '

९५ तेन्ह भा-१ इ ९६ छीन भा-१ ड ९७ स्तोपतो भा-१ इ ९८
होउ भा-१ ड ९९ व भा-२ मा नथी १०० ओडनइ भा १, जोइनइ इ, जोड
व भा-२. १ दम्पयन भा-१ इ, परम विस्मय व भा २ २ पाम्यु भा-१ इ,
३ व भा-२ मा नथी ४ चितयतो व भा-२ ५ होउ हयो ६ वेदशास्त्रन
भा-१, शास्त्रन इ, व भा-२ मा आ शोक्नो अनुवाद आ प्रमाणे छे .

१. ' शुक्र बृहस्पति जे शास्त्रन जाण ते शास्त्रनी बुद्धि थकी विशेष नही पण
स्त्रीनी बुद्धिगोचर नही '

१ ७ जाण भा-१, जाणें इ ८ हयें हयो ९ जिवारें भा-१ इ भा-२,
जिवारि व १० होइ हयो ११ तिवारें भा-१ ड भा-२, तिवारि व १२
कुलन हयो १३ दहें भा-१ इ, दहे व भा-२, आनी पछी व भा-२ मा आ
प्रमाणे अनुवाद छे :

१. ' जिम बीज पटी रुम्पन दहेइ '

१४ रुम्पन भा-१ इ १५ दहेइ भा-१ इ १६ बोत्यु हयो १७ छइ
हयो १८ नीनु व भा-२ १९ घणु भा-१ इ, व मा ' घणो प्रसग ' अने
भा-२ मा ' घणो प्रसग ' एको पाठ छ २० कइवो व २१ देखी व भा-२.
२२ जे भणी भा-१ इ, जेधी व भा-२ २३ ये भा-१ इ, व भा-२ मा नथी.
२४ पुण्य भा १ इ, व भा-२ मा नथी २५ करइ भा-१ इ, करे व भा-२.
२६ तेन्ह भा-१ इ भा-२, तेन्हि व २७ आनी पछी व भा-२ मा अनुवाद आ
प्रमाणे छे

१. ' अनिराशु रमेइ [रमे] जिम काग पाय ग्राहे [* तिम स्नेह ग्राहे]

२८ वागनी भा-१ इ २९ परि भा-१ इ ३० पुहपन भा-१ इ. ३१
रमइ भा-१ इ [पृ ७०] ३२ वित्तगडे भा १ इ, वित्त निमित्त व भा-२.
३३ हसि भा-१ ड व, हस भा-२. ३४ अनड भा-१ इ, अनि व अने भा-२.
३५ पुहपन भा-१ इ भा-२, पुहपनि व ३६ ऊपजावे भा-१ ड भा २, ऊपजावि व.

३. ' आ शब्दो व मा नथी

૩૭ વિશ્વમે ભા-૧ ડ મા-૨, વિશ્વમિ વ. ૩૮ નહાં દ્રો. ૩૯ સેધી વ મા-૨,
૪૦ મલે દ્રો. ૪૧ પુરુષે ભા-૧ ડ મા-૨, પુરુષિ વ. ૪૨ રમધાનના દ્રો.
૪૩ ષઢાની ભા-૧ ડ. ૪૪ પરિ દ્રો. ૫૫ આની પછી વ મા-૨ મા 'હો દુષ્ટ
હોડ તે સજવી' એવો પાઠ છે. ૪૬ વેગરમુચ્યુક્ત દ્રો. ૪૭ મુચ્ય પ્રત 'વિ'-
માધી પદી ગયેલો આ શબ્દ અન્ય દ્રો. મા છે. ૪૮ એ વ મા-૨. ૪૯ આની
પછી વ મા-૨ મા 'છતા' છે. ૫૦ વઢ્ઢિ ભા-૧ ડ, નિં વ મા-૨. ૫૧ ઘાઈ
મા-૧ ડ, ઘાઈ વ મા-૨. ૫૨ વ મા-૨ મા 'સ્તન છોના' ગુવો પાઠ છે. ૫૩
ગાંઘિ ભા-૨. ૫૪ સોનાના કુંભ મા-૧ વ મા-૨. ૫૫ સમાન દ્રો. ૫૬
મરું મા-૧ ડ, મરું વ મા-૨. ૫૭ સમાન દ્રો. ૫૮ કીડા મા-૧ ડ, કીડું
વ મા-૨. ૫૯ મૂનનો દ્રો. ૬૦ ઠામ દ્રો. ૬૧ જે મા-૧ ડ, વ મા-૨.
૬૨ સરું મા-૧ ડ, સમાન વ મા-૨. ૬૩ કીડું દ્રો. ૬૪ પંડિતે મા-૧ ડ,
વ મા-૨ માં નથી. ૬૫ નિચ મા-૧ ડ, નિચિ વ મા-૨. ૬૬ ચે મા-૧ ડ.
૬૭ તે દ્રો. ૬૮ વધીધરે દ્રો. ૬૯ મોટું મા-૧ ડ, મોટું મલું વ મા-૨.
૭૦ ડેવાયુ મા-૧ ડ, ડેવયું વ મા-૨. ૭૧ ચિણોડીની વ મા-૨; મા-૧ માં નથી.
૭૨ પરિ ડ, પરિ વ મા-૨; મા-૧ માં નથી. ૭૩ મધ્યે વ મા-૨ ૭૪ અનડ દ્રો.
૭૫ યાત્રિ વ મા-૨. ૭૬ દહીં વ મા-૨. ૭૭ નિમ સર્વ વ મા-૨. ૭૮
એકી મા-૧ ડ, દહીં વ મા-૨ ૭૯ જાળવી દ્રો [૫ ૭૧] ૮૦ ફેણી ડ,
ફેણી વ, મા-૨; મા-૧ માં જા પંક્તિ સમેટમા આ પ્રમાણે છે

‘દેવદર્મા એહું ચીતવના વિહારું થ્યું. તે નારણ ચે દત્તી નામ વાલ્યું હાયમાહિ
સાહીનડ ધરિમાહિ ગ.’

૮૧ પરિ ડ, વ મા-૨ ૮૨ ચીતવતા વ મા-૨. ૮૩ વ મા-૨ માં નથી.
૮૪ દેવદર્માનિ ડ, દેવદર્માનિ મા-૨, દેવદર્માનિ વ ૮૫ વિદાણ ડ, પ્રમાત વ
મા-૨. ૮૬ થ્યુ ડ, હોઈ વ મા-૨ ૮૭ વ મા-૨ માં ‘અનડ તે’ પાઠ છે.
૮૮ ચિ ડ, વ મા-૨ માં નથી ૮૯ દત્તી વ મા-૨ ૯૦ તિવારે ડ, તત્કાલ
વ મા-૨. ૯૧ વેગી ડ વ મા-૨. ૯૨ જૈનદ્ર ડ વ મા-૨. ૯૩ વાલ્યું ડ વ
મા-૨, વ મા-૨ માં પછી ‘તે’ છે. ૯૪ હસ્તમાહિ વ મા-૨. ૯૫ સાહીનડ ડ,
સાહીનિડ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘વેગી આપણપાના’ છે. ૯૬ મૈ ડ વ
મા-૨. ૯૭ અનડ ડ, મા-૧ માં નથી, વ માં ‘પછિદ’ અને મા-૨ માં ‘પટેદ’ છે.
૯૮ હોઈ દ્રો. ૯૯ હિંવ મા-૧, હવે વ મા-૨, હવડ ડ. ૧૦૦ હું ડ વ મા-૨,
મા-૧ માં નથી. ૧ હું દ્રો. ૨ કરં દ્રો. ૩ તિવાર મા-૧ ડ મા-૨, તિવારે

व. ४ नावी ह्यो. ५ प्रातःशालि भा-१ इ, प्रातःशालि व भा-२. ६ समार-
वानि भा-१ इ भा-२, समारवानि व. ७ द्वार व भा-२. ८ रत्नमद् ह्यो. ९
नाविणिनें इ, नाविणिनि व भा-२. १० वेणु वेणु इ व भा-२, भा-१ मां नधी. ११
कहतो ह्यो. १२ हौड ह्यो. १३ अरे ह्यो. १४ केणे ह्यो. १५ आपि ह्यो.
१६ ये भा-१ इ, जिम व भा-२. १७ जाटं ह्यो. १८ पटइ भा-१ इ, पटिड
व, पच्छेड भा-२. १९ रुनिं भा-१, रुनिं इ, नाविणिनि व, नाविणिनें भा-२.
२० ऊपनी ह्यो. २१ अनड इ व भा-२; भा-१ मां नधी. २२ कोथलामाहिषी
ह्यो. २३ वादीनइ भा-१ इ, वादी व भा-२. २४ साम्मो भा-१ इ. २५
नाप्यु भा-१, नाप्यु इ; आनी पछी व भा-२ मा 'नाप्यो ते साम्मो यण मयलो
कोथलो नाप्यो' एवो पाठ छे. ३ मां 'पटइ मयलो कोथलो नावीनिं नाप्यु' एवो
पाठ छे. २६ पटइ इ. २७ नावीनिं इ. २८ सयलो इ. २९ कोथलो इ.
३० तीणे भा-१ इ; ३ मां आ पंक्ति आ प्रमाणे छे:

‘तीणे छगे कोप्यु यको नावणि साम्मो नाप्यो.’

व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे छे:

‘ते नावीयि [नावीनिं] कोरि ने छह नाविणि साम्मो केगलाथा छुटो नाप्यु.’

३१ व भा-२ मा नधी. ३२ नाविणि व भा-२. ३३ हाथि भा-१ इ व,
हाथे भा-२. ३४ ल्हनिइ भा-१ इ, ल्हनी व भा-२. ३५ वादीनइ भा-१ इ,
वादी व भा-२. ३६ आनी पछी व भा-२ मां 'हाथि' छे. ३७ इ व भा-२ मां
छे. ३८ परडीनइ भा-१, परडीनि इ, परडीनिइ व भा-२. ३९ व्याडि भा-१ इ.
४० आनी पछी व मा 'वाइवती' अने भा-२ मा 'वाइवती' छे. ४१ बाहरी व
भा-२. ४२ मोकरी भा-१ इ, नीकरी व भा-२. ४३ लेडे ह्यो. ४४ पठइ
भा-१ इ, पच्छिइ व, पच्छेइ भा-२. ४५ गाढे ह्यो. ४६ कइती ह्यो. ४७
अरे ह्यो; आनी पछी व भा-२ मां आ प्रमाणे शब्दक्रम छे:

‘अरे लोको ईण [ईण] पापीये माहुं नाक वाड्युं, धाउ रे [रे] धाउ
रे [रे]’

४८ ईणे भा-१, ईणे इ. ४९ माहुं भा-१ इ. ५० वाड्युं भा-१ इ.
५१ पापीये भा-१ इ. ५२ धाउ रे भा-१ इ. ५३ धाउ रे भा-१ इ. ५४
पठइ भा-१ इ, पठेइ व भा-२. ५५ जोई भा-१ इ. ५६ वाड्युं ह्यो. ५७
देरीनइ भा-१ इ. देखि व, देखे भा-२; आनी पछी व भा-२ मां आ प्रमाणे पाठ छे:

‘एहुं देखेइ राजमेवके गडदे पाहुं मारी राजद्वारे लोपो.’

५८ नावी भा-१ इ. ५९ साहीनइ भा-१ इ. ५९ पाट भा-१ इ. ६० मारीनइ भा-१ इ. ६१ लेई भा-१ इ. ६२ अन्य हप्रो. मा नधी ६३ छानि हप्रो. ६४ सघाते भा-१, सघाते इ व भा-२. ६५ लेई हप्रो. ६६ पठइ भा-१ इ, पठे व भा-२. ६७ सामदं भा-१ इ भा-२, सभाइ व. ६८ वडठा भा-१, वडा इ व भा-२. ६९ छे भा-१ इ, छे व भा-२. ७० तेहने भा-१ इ, तेन्हि व, तेन्हे भा-२. ७१ कत्ता भा-१ इ; व भा-२ मा 'रु' क्रियापद छे. ७२ हौआ भा-१ इ; व भा-२ मा नधी. ७३ ईणे भा-१; व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे छे :

‘अहो नावीये स्त्रीनुं निरपराध नाउ वाळ्युं ते रयाथी ?’

७४ नावीये इ ७५ छारल भा-१ इ. ७६ रीवुं भा-१ इ. ७७ एहे इ, एन्हि व, एन्ह भा-२, भा-१ मा आनी पछी वार्तानो भाग नीचे प्रमाणे छे :

पठइ राजपुरुष नारीनि छीनो अपराध पछता हौया, “स्यो अपराध, चोरी कि परपुरुष दि त्न्हि मारवा हीउती हुती ?” पछइ बिस्मय पाम्यो नारी उत्तर न ऊपजइ. तिवारे सभा सरे शात्र जोईनइ कहता हौआ, “जे एणि राजपुरुषि सत्य बोत्युं जे नावीये स्त्रीनि पोंडि कीनी ” बोत्युं छइ,

भिन्नस्वरमुरावणं दक्षिणः समुत्पतिततेजा ।

भवति हि पापं वृत्ता स्वर्गसनासितः पुरप ॥

मुखनो वण्णे अनइ म्वर निपरीत थाइ, दृष्टि चक्ति होइ अनइ आपण कानधीये बीन्ह तीणि पुरपें पाप कीनु जाणुं

पछइ नावी लानडे मारयो ते बोली न सकतो हौइ पछइ ए ईणे लक्षणे साप-राधी जाणीनइ जणन कहता हौआ, “एन्हे शल्ये चथावो ” पछइ ते नावी बवभूमिनाई आप्यो सन्यासी देखी राजाना आदेशकारी प्रति बोत्यो, “अहो हू राजा समीपि जई आबुं तिहा [लगी] एन्हि शली म वडशारस्यो ” पछइ सन्यासी राजा समीपि जई नारणिनो सरे वृत्तान्त खबो. नावीनइ छोडनीनइ एक श्लोक, जे पाठलि लख्यो छइ, मणतो हौइ, ‘जम्बुको हुड्युद्धन’ ए श्लोक. नाविणि कांडा मूकी. ’

७८ होइ इ व भा-२. ७९ ते इ व भा-२. ८० पठइ इ, पछिइ व, पछेइ भा-२. ८१ सभा इ, समाना व भा-२ ८२ वडठा इ, विशतणहार व, विडगणहार भा-२; आनी पछी व भा-२ इ मा ‘जे पुरुष ते’ एवा शब्दो छे, पछी व भा-२ मा ‘नावीनि [नावीनि] पछता हौआ’ एवो शब्दजम छे. ८३ नावीने पं ३५

५; आनी पट्टी व भा-२ मा नीचे प्रमाणे पाठ छे :

‘ए छारन नाचरीन वा कीधी ? टणी [डणी] छीयें शुं परपुरयमंका कीरो ?’

८४ अरे ड. ८५ मोटुं ड. ८६ ताही ड. ८७ खेहे ड. ८८ कीधुं ड. ८९ छीयें ड. ९० पुम्पुं ड. ९१ कीयो ड. ९२ तूहे ड भा-२, तन्हि व. ९३ मारवानो ड व भा-२. ९४ कीरो ड व भा-२. ९५ अघवा व भा-२. ९६ आनी पट्टी व भा-२ मा ‘तु’ छे. ९७ कने ड, वही व भा-२. ९८ शु ड व भा-२. ९९ छड ड, छेड व भा-२. १०० पट्ट ड, पच्छिड व, पच्छेड भा-२. १ ते ड, ते नारी व भा-२. २ पाम्यो ड व भा-२. [पृ. ७९] ३ ‘थो व भा-२; आनी पट्टी व भा-२ मा ‘काई उत्तर न देनो होउ’ एवो अनु-याद छे. ४ उत्तर ड. ५ छरजनो ड. ६ हाँउ ड. ७ तिवारे ड भा-२, तिवारि व. ८ राभाना जन व भा-२; आनी पट्टी व भा-२ मा ‘सर्ग’ छे. ९ जोउन ड, जोईनि व, जोईने भा-२. १० बन्ना ड व भा-२. ११ हाँआ ड व भा-२. १२ डेणे ड, डेणि व, देणे भा-२. १३ राजने ड भा-२, राजानि व. १४ कथुं ड व भा-२. १५ जे ड व भा-२. १६ नारीयें ड व भा-२. १७ खेहे ड, खीनि व, खीनि भा-२. १८ बोन्नु ड व भा-२. १९ छिड व. २० अनड ड, व भा-२ मा नथी. २१ विररीन ड व भा-२. २२ थाइ ड, व भा-२ मा नथी. २३ चरीन ड, भयभीन व भा-२. २४ होइ ड, व भा-२ मा नथी. २५ अनड ड व भा-२. २६ कामथी ड व भा-२; व भा-२ मा पट्टी ‘पण’ छे. २७ वै ड, व भा-२ मा नथी. २८ वीट्ट ड, वीहि व, वीहि भा-२. २९ तीगें ड व भा-२. ३० पुछे ड व भा-२. ३१ जाणवुं ड व भा-२. ३२ पट्ट ड; व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे छे :

‘पछेड ने नावी लावडे मारयो पण बोलतो न होउ.’

३३ नावी ड. ३४ लावडे ड. ३५ सकनो ड. ३६ होउ ड. ३७ डेणे व भा-२. ३८ लक्षणे ड व भा-२. ३९ अपराती व भा-२. ४० जाणी-नड ड, जानि व भा-२. ४१ जण्ये ड, व भा-२ मा नथी. ४२ हाँआ ड व भा-२. ४३ एने ड, एनि व, एहे भा-२. ४४ झरीये ड व भा-२. ४५ दो व भा-२. ४६ पछे ड, पच्छिड व, पच्छेड भा-२; व भा-२ मा आ पंक्तियो शब्दजस आ प्रमाणे छे :

‘पच्छिड [पच्छेड] तेहि [तेहे] राजनेवक मूर्खिये चटाववा लेई जाता हाँआ.’

૪૭ નાવીનઈ ડ. ૪૮ શૂલી ડ. ૪૯ ચઢાવવા ડ. ૫૦ હેઈ ડ. ૫૧ તે સાથિ વ મા-૨. ૫૨ જાતો હૌડ વ મા-૨. ૫૩ એહ ડ, એહિ વ, એહ મા-૨. ૫૪ તપસી વ મા-૨. ૫૫ કોલીની ડ કોલીનઈ વ મા-૨. ૫૬ ઘરથી ડ, ઘરિથો વ મા-૨. ૫૭ ઝઠીનઈ ડ, ઝઠીનઈ વ મા-૨. ૫૮ પ્રાત.પાલિ ડ; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે અનુવાદ છે :

‘ બાહર થાડિ ઉદકનેઈ અર્થિ દૈવવશથી તિહા મ્યો જિહા તે નાવીન સૂલીયે થે છે [છે]

૫૯ બાહિર ડ. ૬૦ ઉદમ્ને ડ. ૬૧ ગામ ડ. ૬૨ તીણઈ ડ ૬૩ ઠામિ ડ. ૬૪ તિહા ડ ૬૫ જિહા ડ ૬૬ નાવીન ડ. ૬૭ શૂલી ડ. ૬૮ થે ડ. ૬૯ છે ડ. ૭૦ અનઈ ડ, વ મા-૨ મા ‘ પછડ ’ છે ૭૧ નાવીનઈ ડ, નાવિનિં વ, નાવીનહે મા-૨. ૭૨ શૂલી ડ, સૂલી વ મા-૨ ૭૩ વહ-સારવા ડ, વેસારવા વ મા-૨. ૭૪ આળ્યો ડ વ મા-૨. ૭૫ લેપીનઈ ડ, લેપીનિ વ, લેપીને મા-૨. ૭૬ કાપની ડ વ મા-૨. ૭૭ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

તે રાજાના સેવકને કહતો હૌડ, “ અહો હું જાં લગેઈ રાજા કનિહ [કનહે] જાં આર્વું તા લગેઈ એનહે તમિંહ [તમ્હે] સૂલી મ દેશો. ”

૭૮ સેવકને ડ. ૭૯ કહતો ડ. ૮૦ હૌડ ડ ૮૧ ડ મા નથી ૮૨ હૌડ ડ. ૮૩ લગઈ ડ. ૮૪ એનહેઈ ડ. ૮૫ વહસારશ્યુ ડ ૮૬ જેતલ ડ. ૮૭ રાજાન ડ. ૮૮ વહું ડ. ૮૯ તીણે ડ વ મા-૨ ૯૦ તપસ્વીનું ડ વ મા-૨. ૯૧ માન્યું ડ વ મા-૨ ૯૨ પઠઈ ડ, પછિ ડ વ, પછેઈ મા-૨, આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પાઠ છે :

‘ સન્યાસી જૈનેઈ જિહા રાજદ્વારિ ન્યાય કરે છે તિહા તે આગલિ કહતો હૌડ ’

૯૩ પ્રાઘ્ઘણ ડ ૯૪ જૈનઈ ડ. ૯૫ કરે ડ. ૯૬ જૈનઈ ડ ૯૭ કહતો ડ. ૯૮ હૌડ ડ. ૯૯ નાવીનો ડ વ મા-૨. ૧૦૦ નહીં વ મા-૨. ૧ માહી ડ વ મા-૨ ૨ વાર્તા ડ વ મા-૨ ૩ સામ્લો ડ વ મા-૨, આની પછી ડ માં ‘ યે ’ અને વ મા-૨ મા ‘ જે ’ છે ૪ દિનિ રાત્રિ ડ, દિનરાત્રિ વ મા-૨. ૫ લીટુ વ મા-૨. ૬ તે ડ વ મા-૨. ૭ નારિંણીનો વ ૮ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે .

‘ તે સર્વે પૂર્વજાત તેહ આગચી કરી, છોઝાની શ્યામ મળતો હૌડ. ”

[पृ. ७३] ९ कहीनड ट. १० छोडवीनड ड. ११ भणतो इ. १२ होड इ. १३ पाठरि ट. १४ लयो ट. १५ पठड ड, पठिड व, पठेड भा-२. १६ तीणि इ, ते व भा-२. १७ राजनेक व भा-२; आनी पटी व भा-२ मा 'धर्म वरतो ते' एवा शब्दो छे. १८ व भा-२ मा नधी, इ मा 'जाणीनइ रायें वृत्तान' ए प्रमाणे शब्दक्रम छे. १९ जाणी व भा-२. २० आनी पटी व भा-२ मा 'मारीतो' छे. २१ अनि इ, व भा-२ भा नधी. २२ व भा-२ मा वाक्यनो अंतभाग आ प्रमाणे छे :

‘नार्यणिं वान वार्तनइ नावी घरि मोंकनो.’

२३ पठड इ. २४ घरि ट. २५ ग्यु.

२६ ते भणी ट, तेधी व भा-२. २७ पठड ह्यो. २८ हवे ह्यो. २९ जुं ह्यो. ३० वरछुं ह्यो. ३१ घटइ भा-१ इ, घटेड व भा-२. ३२ आरण इ, व भा-२ मा 'तो एवें आरण....' एवा शब्दक्रम छे. ३३ धनुर्धरि ड व. ३४ सुंस्तु ड, मुंस्तो व भा-२. ३५ व भा-२ मा नधी. ३६ एरने व, एरनें भा-२. ३७ मारइ ड, मारिं व, मारे भा-२. ३८ अथवा व भा-२. ३९ नारइ इ, मारे व भा-२. ४० बुद्धिवननी बुद्धि व भा-२. ४१ समेति इ व भा-२. ४२ राज्यने व, राज्यने भा-२. ४३ हणइ ट, मारिं व, मारे भा-२; इ मा आ श्लोकनो सजेरमा अनुवाद आ प्रमाणे छे :

‘सज्ज बाण मृगनट मारइ पुण बुद्धि करी राजा समेति राज्य हणइ.’

४४ समबार्थ व भा-२. ४५ दुक्हुं ट, वक्हुं व भा-२. ४६ आव्यु इ, आवीनइ व भा-२. ४७ व भा-२ मा नधी. ४८ करदवानइ इ, करवाने व भा-२. ४९ आवहुं इ व भा-२. ५० धन इ व भा-२. ५१ राखाने इ भा-२, राखाने व. ५२ अनइ इ व भा-२. ५३ शमाडवानइ ट, शमाडवानिं व, शमाडवाने भा-२. ५४ जे इ, व भा-२ मा नधी. ५५ करवान इ व भा-२. ५६ कीजइ ड, कीजे व भा-२. ५७ प्रमाण इ व भा-२. ५८ सर्वावरन्हे इ, सर्वावरनिं व, सर्वावरने भा-२. ५९ स्वामीणी इ, स्वामीनिं व, स्वामीही भा-२. ६० वरं इ व भा-२. ६१ वोयु इ व भा-२, वोयु व. ६२ छइ ड, छिइ व, छेइ भा-२. ६३ प्रधानने इ, व भा-२ मा 'प्रधान नी राजा विहे' एवा शब्द छे. ६४ प्रीति व भा-२. ६५ जाणवी इ व भा-२; आनी पटी व मा 'अनिइ' अने भा-२ मा 'अनेइ' छे. ६६ वैद्यने इ व भा-२. ६७ जाणवी इ व भा-२. ६८ अन्यथा इ व भा-२ मा नधी. ६९ स्वयं व भा-२, आनी पटी व भा-२ मा

‘कुण एक’ छे ७० होइ इ व भा-२. [पृ. ७४] ७१ मोटो इ भा-२, मोटि व. ७२ कटो व भा-२. ७३ छिइ व, छेइ भा-२. ७४ ते भणी इ, ते व भा-२. ७५ सजीवन थनी इ, सजीवनने व भा-२. ७६ बियोग इ व, बियोग भा-२. ७७ योग्य इ व भा-२. ७८ वोट्युं व भा-२. ७९ छेइ व भा-२. ८० जिपारि इ भा-२, जिपारि व. ८१ व्यसनइ इ, व्यसनने व भा-२. ८२ पडट इ, पामि व, पामे भा-२. ८३ निपारि इ भा-२, तिपारि व. ८४ सेवके इ भा-२, सेवकि व. ८५ खाल्पटि इ. ८६ ते इ व भा-२ मा नथी. ८७ आनी पछी व भा-२ मा ‘तेन्हुं’ छे. ८८ टाल्लुं इ व भा-२. ८९ त्वामी इ व भा-२. ९० व्यगनि इ व भा-२. ९१ पड्यो इ व भा-२. ९२ ये भणी इ, जेथी व भा-२. ९३ सजीवकि इ, सजीवके व, सजीवके भा-२. ९४ वण इ व भा-२. ९५ कीरो इ व भा-२. ९६ छड इ, छिइ व, छेइ भा-२. ९७ मध्ये व भा-२. ९८ एरनी व भा-२. ९९ करतो इ व भा-२. १०० पाण-हार इ व भा-२. १०१ करे इ व भा-२. १ घणु इ व भा-२. २ शुं इ व भा-२. ३ कहीये इ व भा-२. ४ जूड इ व भा-२. ५ बोल्यो इ व भा-२. ६ निम इ व भा-२. ७ तेन्हे इ भा-२, तेन्हे व. ८ रियोग इ. ९ पमा-डेसि इ व भा-२. १० साभलो इ, साभलु व, साभलु भा-२. ११ जे व भा-२. १२ चाले व भा-२. १३ सूनाने भा-१ इ, सोनाने व, सोनान भा-२. १४ सुनै भा-१ इ भा-२, पछी व भा-२ मा ‘करी’ छे. १५ कालो हयो. १६ सर्प व भा-२. १७ मारयो हयो. १८ कहतो भा-१ इ, रहे व भा-२. १९ छिइ व, छेइ भा-२.

[५. वायसदंपती अने काळो साप]

१ ठामि व भा-२ २ मोटो हयो, इ मा आ वार्तानो पूरार्थ सक्षेपमा आ प्रमाणे छे :

‘एर ठामि मोटो वडनो वृक्ष, तिहा कागसगिणि रहि. कापरडिमोहिथी सर्प नीकनी नान्हा सगला सडा पाद पछइ ते वालस पाग देखी कागसगिणि दुपी होआ, विमासि अनिय जईड पण घणा दिननो आशयो तेन्हें छाडी न सकइ.

३ तिहा इ व भा-२ ४ वहि व, विहे भा-२ ५ रहे इ भा-२, रहि व. ६ इ व भा-२ मा नथी ७ तेन्हा इ, तेन्हा व भा-२. ८ गालट्या इ, मालेया व भा-२ ९ नान्हा इ भा-२, नान्हा व. १० सगगलि व, कागलान भा-२.

११ वदनी व भा-२. १२ योगराडिमात्रियो ड व भा-२. १३ नीमर्लनेइ व,
नीमर्लनेइ भा-२. १४ सग ड व भा-२. १५ पछेइ इ मा 'पछेइ ते काग
ते बाळस मां पावा छेपीनई दुपी हाँड' ए प्रमाणे पाठ छे. १६ काग व भा-२.
१७ व भा-२ मा नथी. १८ देगी व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'अनि' छे.
१९ थ्यु व भा-२. २० अनेइ व भा-२. २१ वहु व भा-२. २२ कालनु
व भा-२. २३ जे व भा-२. २४ तेन्ह इ भा-२, तेन्हि व. २५ सके व
भा-२. २६ छट व भा-२. [पृ. ७५] २७ कापुप्प व भा-२, आनी पछी
व भा-२ मा 'अग' छे. २८ व भा-२ मा नथी. २९ व भा-२ मा नथी.
३० आपणो इ व भा-२. ३१ ठाम इ व भा-२. ३२ छाँडि इ व भा-२.
३३ हापी ड व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'ए अपमानथी ठाम छाडी जाइ'
एयो पाठ छे. ३४ आनी पछी व भा-२ मा 'कागडी' छे. ३५ लागीने व
भा-२. ३६ घणा ड व भा-२. ३७ ईणे इ भा-२, ईणि व. ३८ दुष्ट इ व
भा-२. ३९ तेथी व भा-२. ४० अनेरे व भा-२. ४१ रक्षे व, रक्ष भा-२.
४२ जिय व. ४३ योयु इ व भा-२. ४४ समान भा-२. ४५ नहीं ह्यो.
४६ आनी पछी व भा-२ मा 'को' छे. ४७ नहीं ह्यो. ४८ समान भा-२. ४९
नहीं ह्यो. ५० समान भा-२. ५१ नहीं ह्यो. ५२ येहु भा-१, येहुं इ,
जेन्ह व, जेहु भा-२. ५३ बाठे ह्यो. ५४ जेन्ही व भा-२. ५५ परपुपरत
व भा-२. ५६ येन्हे इ, जेन्हि व, जेन्हे भा-२; आ चरणनो अनुवाद व भा-२ मा
आ प्रमाणे छे :

‘जेन्ह [जेन्हे] यह मय्ये सर्पनो वाम’

५७ सर्प ड. ५८ तेन्हि व, तेन्हे भा-२. ५९ नहीं ड व. ६० थको
भा-१ इ, थो व भा-२. ६१ एणि भा-१, ईणे इ, इणि व, ईणे भा-२. ६२
रहता इ व भा-२; भा-१ मा 'आश्विनइ रहिता' एवो शब्दकम छे. ६३ आपणने
इ भा-२, आपणनि व. ६४ घणू भा-१, घणुं इ व भा-२. ६५ थ्यु भा-१,
हाँड व भा-२. ६६ ते माटि भा-१, ति मणि व; पछी व भा-२ मा 'सामल्ला
नथी सल्ला' एवो पाठ छे. ६७ पद्याली इ, पमली व भा-२. ६८ एतले ड,
एतले व भा-२. ६९ जीकिड व भा-२. ७० टिननुं इ व भा-२. ७१ डंडाइ
व भा-२. ७२ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘पण मर्नेनो हुं थन वरेध.’

७३ मोटुं इ भा-२, मोटो व. ७४ आनी पछी व भा-२ मा 'ए कन्ह छेइ’

એવો શબ્દક્રમ છે. ૭૫ આની પહેલાં વ મા-૨ મા 'તું' છે. ૭૬ ચોથો ઇ વ મા-૨. ૭૭ જોઈં ડ, જોહે વ મા-૨. [ષ. ૭૬] ૭૮ મેં ઇ મા-૨; આની પછી ઇ મા 'નહીં' એ મર્મ મરાય ' એવો પાઠ છે. વ મા-૨ મા 'જુ સર્પ નહીં મરાડ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૭૯ તોહે ડ વ મા-૨. ૮૦ ન્યાયગ્રાધનહે વ મા-૨. ૮૧ છંદ ડ, ળિ વ, છે મા-૨. ૮૨ તેહને ડ, તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૮૩ એન્હેં ઇ, એન્હો વ મા-૨. ૮૪ મારવાનો વ મા-૨. ૮૫ થોઢિ વ, થોડે મા-૨. ૮૬ કરીશિ વ, કરાશિ મા-૨. ૮૭ ચોનીનડ ઇ, ચોની વ મા-૨. ૮૮ અનેરે વ, અનેરે મા-૨. ૮૯ ગ્રિઝિ ડ. ૯૦ મ્યો ઇ વ મા-૨. ૯૧ તિ મા-૨. ૯૨ તલે ડ વ મા-૨. ૯૩ રહતો વ મા-૨. ૯૪ ષ મા-૨ માં નથી. ૯૫ તેન્હો વ મા-૨; ૯૬ તેન્હિ વ. ૯૭ ઘોલાવીની વ, ઘોલાવીનેડ મા-૨. ૯૮ નિવેયુ ઇ, કર્યું વ મા-૨. ૯૯ અને વ મા-૨. ૧૦૦ કરતો ઇ વ મા-૨. ૧ હોડ ઇ વ મા-૨. ૨ આની પછી વ મા-૨ મા 'તેં' એ છે. ૩ મવ વ મા-૨. ૪ મં ઇ. ૫ કરચુ ડ, કરચો વ મા-૨. ૬ આપણો ઇ વ મા-૨. ૭ મોટો ઇ વ મા-૨. ૮ ઘેરી ડ, શત્રુ વ મા-૨. ૯ છેંદ વ મા-૨. ૧૦ તીળે ઇ; વ મા-૨ મા આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘અનિઠ [અનેકે] ઘાલ તીળિ [તીળે] મારયા [મારયા]’

૧૧ મા-૧ મા વાર્તાનો આ ભાગ સંલપમા નીચે પ્રમાણે છે :

‘તે વાગનિ સીયાલ મિત્ર, તે આગલિ મર્મ વાન સ્ત્રી અનિ કરું, “મિત્ર એન્હિ સર્પનિ મારિ.” સીયાલ ચોલ્યું, જુ દુકલ ન કરવું, જુ પાપિ જીંદ પાપિ નાશ પામશે.”

૧૨ મેં ઇ વ મા-૨. ૧૩ વ મા-૨ મા નથી. ૧૪ અનુમચ્યું ઇ, અનુમચ્યો વ મા-૨. ૧૫ ળિ વ મા-૨. ૧૬ કર્યું ઇ વ મા-૨. ૧૭ એન્હે ઇ મા-૨, એન્હિ વ; પછી વ મા-૨ મા ‘જ’ છે. ૧૮ પાપે ઇ વ મા-૨. ૧૯ પામશિ વ, પામશિ મા-૨. ૨૦ ચોત્યું ઇ વ મા-૨. ૨૧ છેંદ વ મા-૨. ૨૨ ષ મા-૨ મા નથી. ૨૩ કપરિ મા-૧ વ મા-૨. ૨૪ ચીનવીયે હ્યો. ૨૫ તેન્હે મા-૧ ઇ મા-૨, તેન્હિ વ. ૨૬ પાપે મા ૧ ઇ મા-૨, પાપિ વ. ૨૭ પરં મા-૧ ઇ, પરિ વ મા ૨; આની પછી વ મા ૨ મા ‘જાશિ’ વિચાપદ છે. ૨૮ પહેં મા-૧ ઇ. ૨૯ ‘ધૂયતે વ’ વ મા-૨ મા નથી. ૩૦ સામલીયે મા-૧ વ મા-૨. ૩૧ ળિ વ, છે વ મા-૨. ૩૨ મત્સ્યન વ મા-૨. ૩૩ આની પછી વ મા-૨ માં આ

प्रमाणे अनुवाद छे :

‘वहि कडाई [मडाई] पातो [पावो] देखी गले भाही मारयो. ’

३४ वर्मटने भा-१. ३५ तेतले भा-१ इ. ३६ चोम्या भा-१ व, वोले भा-२. ३७ झीआल व भा-२. ३८ कहनो हयो.

[६. वगलो अने करचलो]

१ एकि व, एके भा-२. २ तलाबनेट व भा-२. ३ काढे व भा-२. ४ वर व भा-२. ५ रहइ भा-१, रहि व, रहे भा-२; इ मा आ वार्ता सभेपमा आ प्रमाणे छे :

‘एन ठामि तलाबनइ काठि बग रहइ; माहि घणी जानिना मत्स्य ए विस्तार-बधा जागर्ना जान. फुलार ति छेडे दाल इक्को गयो. निहारि कुलीरे पगु, “मामा सरुबर मोदू ते मिहा ?” वन्ही शिला ऊपरि हाड मक्यनो टग देयाव्यो, कपूँ, “आ ते.”’

फुलार चीनवतो हौड, “येनलाएक विचक्षण आपणुं राज माधवानं शनु ते मिन थाइ, मिन ते शनु थाइ.

भला शनुशु मेठ न परवो, मेल बीरा पछी नाथ पमाइइ जिम उन्हु पाणी वैधानरनं शमाउइ.

ते भणी ठगे जोणोइ छड सही सबला मत्स्य पाधा हाड एवडा बीमइ छइ. ते भणी माहो इ काल आव्यो.” कुलीरि घोटि करही मारयो.

६ ति व. ७ माटि व, माटे भा-२. ८ माउलनं इ, व भा-२ मा नधी. ९ मुखि भा-२. १० पायनं व भा-२. ११ चीनवतो होउ व, चीनवतो हौड भा-२. १२ व भा-२ मा नधी, पछी व मा ‘पछिइ तिहा’ अने भा-२ मा ‘पछेइ तिहा’ छे. १३ समीर व, समीपे भा-२. १४ आवे व भा-२. १५ नि व, जो भा-२. १६ तेहि व. १७ पाद व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा ‘अने’ छे. १८ वेग्रे व. १९ रहि व. २० तिहा व भा-२. २१ सरं व भा-२. २२ व भा-२ मा नधी. २३ नामे इ, नामि व, नामें भा-२. २४ रहि व, रहे भा-२. [पृ. ७७] २५ जैनइ उ, जे व भा-२. २६ व भा-२ मा नधी. २७ पहिला व भा-२. २८ माउला व भा-२. २९ भक्ष व

મા-૨. ૩૦ હવે વ, હવે મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'નથી મશ્વતા તેમે ?' એવો પાઠ છે. ૩૧ ચોર્યો ડ વ મા-૨. ૩૨ લગે વ મા-૨. ૩૩ તમ્હને વ મા-૨. ૩૪ મુલ્ય પ્રતમાંથી પડી ગયેલો આ પાઠ ડ માંથી લીધો છે. ૩૫ મુપે વ મા-૨. ૩૬ રહતા વ મા-૨. ૩૭ પટી વ મા-૨. ૩૮ તમ્હને ડ, તમ્હને વ, તમ્હને મા-૨. ૩૯ ટેપું ડ વ મા-૨. ૪૦ છડે ડ, છુ વ મા-૨. ૪૧ તીંગે વ મા-૨. ૪૨ મૂંઢે ડ, મૂંઢિ વ, મૂંઢે મા-૨. ૪૩ ગરદપળે વ મા-૨. ૪૪ ભાજશિ વ, ભાજગે મા-૨. ૪૫ મ્હિ વ, ક્ઢે મા-૨. ૪૬ છે વ મા-૨. ૪૭ વ મા-૨ માં નથી. ૪૮ 'પાતો નથી' એવો શબ્દક્રમ છે. ૪૯ અમ્હને વ. ૫૦ છું ડ વ મા-૨. ૫૧ છિ વ, છે ડ મા-૨. ૫૨ ચોલ્યુ ડ. ૫૩ મિ વ. ૫૪ કૈટા ડ, કૈટા વ. કૈટા મા-૨. ૫૫ તલાવનિડ વ, તલાવનિડ મા-૨. ૫૬ કાંઠડ ડ, કાઠે વ મા-૨. ૫૭ મસ્યપાતી વ મા-૨. ૫૮ નાવડા ડ વ મા-૨. ૫૯ સામભ્યા ડ મા-૨, સામભ્યા વ. ૬૦ વ મા-૨ માં નથી. ૬૧ તલાવનિડ વ. ૬૨ માઠલં ડ. ૬૩ છિ વ છે મા-૨. ૬૪ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘તે વિગાણિ [વિગાણે] પરમિ [પરમે] જાલ પાતી સમસ્ત માહલા મારશું [મારશું].’

૬૫ માઠલા ડ. ૬૬ મારશું ડ. ૬૭ તેથી વ મા-૨. ૬૮ એહં ડ, એહું વ મા-૨. ૬૯ સામભ્યાનિ વ, સામભ્યાને મા-૨. ૬૯ વિશેષે ડ; વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે :

‘તમ્હને [તમ્હને] વિશેષિ [વિશેષે] મ્હું છું [છું]

૭૦ નહીં ડ વ. ૭૧ રહડ ડ, રહિ વ, રહે મા-૨. ૭૨ તેથી વ મા-૨; આની પછીનો મુલ્ય પ્રતનો ‘તમ્હને મ્હું છડ જે’ એ પાઠ વ મા-૨ માં નથી. ૭૩ સમીપિ ડ, કમિ વ, ક્ઢે મા-૨. ૭૪ મોટો દ્રઢ વ મા-૨. ૭૫ છે વ મા-૨. ૭૬ તિટા વ મા-૨. ૭૭ જૈયે ડ વ, જૈયે મા-૨. ૭૮ હું ડ વ મા-૨. ૭૯ દુઃખિત વ મા-૨. ૮૦ વ મા-૨ માં નથી. ૮૧ હું ડ વ મા-૨. ૮૨ ગરદ-પળ ડ વ મા-૨. ૮૩ માટે વ મા-૨. ૮૪ પછિ વ, પછે મા-૨. ૮૫ દુષ્ટનુ વ, દુષ્ટનું મા-૨. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ સામભી વ મા-૨. ૮૮ ચીહીતા ડ. ૮૯ ચમા વ મા-૨. ૯૦ વગનિ વ, વગને મા-૨. ૯૧ વહતા વ મા-૨. ૯૨ વ મા-૨ માં ‘મામા [મામા] વગ’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૯૩ છિ વ, છે મા-૨. ૯૪ અમ્હને વ, અમ્હને મા-૨. ૯૫ વહે વ મા-૨. ૯૬ અને વ પ ૩૬

મા-૨ ૧૭ મરતાં ડ વ મા-૨ ૧૮ આની પટ્ટી વ મા-૨ માં 'પહે' છે
 ૧૯ યો-યો * વ મા-૨ ૧૦૦ વ મા-૨ માં 'જે હુ પર્ણી અન તે મનુચ' એ
 પ્રમાણે પંક્તિની શરૂઆત છે ૧ તેજુ વ મા-૨ ૨ મૂનિ વ, મૂનિ મા-૨ ૩
 છિ વ, છે મા-૨ ૪ વ મા-૨ માં નથી ૫ ચીત્ત ડ વ મા-૨ ૬ તલાવ વ
 મા-૨, આની પટ્ટી ડ મા 'માહિ' અને વ મા-૨ માં 'મધ્ય' છે ૭ લેઈ વ
 ડ આગાં ડ, જાડ વ મા-૨ ૯ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે.

‘તે તગર મોટું, જલ ઘણુ, કમલે નરયું’

૧૦ તિર્ણ ડ વ મા-૨ ૧૧ તમ્હન ડ વ મા-૨ ૧૨ લેઈ વ ૧૩
 જાડ ડ, જાડ વ મા-૨. ૧૪ પઠિં વ, પડ મા-૨ ૧૫ ચગગને ડ, થગલ વ
 મા-૨ ૧૬ ચચને ડ, વ મા-૨ માં નથી ૧૭ માંધાધી વ મા-૨ ૧૮
 ચાલતા વ મા-૨ ૧૯ માંમા વ મા-૨ ૨૦ આની પટ્ટી મા-૨ માં 'ચગ'
 શરૂ છે ૨૧ પહિલુ ડ, પહૂ વ મા-૨ ૨૨ મુન્ટ ડ, મૂનિ વ, મૂનિ મા-૨
 ૨૩ લેઈ ડ વ મા-૨ ૨૪ આની પટ્ટી ડ મા 'એર કહિ પહિલુ મુહે લેઈ ના' એ
 પંક્તિ છે વ મા-૨ માં પણ આ પંક્તિ નીચ પ્રમાણ છે

‘એવ કહિ [કહે] પેરુ મુનિ [મુહે] લેઈ જા’

૨૫ મોટો ડ વ મા-૨ ૨૬ તાગુ ડ વ મા-૨ ૨૭ હપગાર મા-૨
 ૨૮ હશિ ડ, હાશિ વ મા-૨ ૨૯ ડિ વ, છે મા-૨ [પ્ર ૭૮] ૩૦
 શમિમાન મા-૨ ૩૧ આગણુ વ મા-૨ ૩૨ જીવિતમણિ વ મા-૨, જીવન ડ
 ૩૩ મુલ્ય પાઠની પ્રતમાધી પઢી ગયેગ આ શબ્દ ડ માધી લીંકા છે ૩૪ ઘર્ગ વ
 મા-૨ ૩૫ વિવ ડ વ મા-૨ ૩૬ મુ ચ ૧ ની પ્રતમાધી પઢી ગયલા અપર
 ડ વ મા-૨ માં મળે છે ૩૭ ગણિ વ, ગણ મા-૨ ૩૮ મિત્રન વ મા-૨ ૩૯
 પટે વ મા-૨ ૪૦ વ મા-૨ માં 'દમનિ [હસીને] અનર્ગન' એવા શબ્દમ્મ છે
 ૪૧ ચીતવતા વ, ચીતવતા મા-૨ ૪૨ હીંડ વ મા-૨ ૪૩ મલા ડ વ
 ૪૪ કીડાં ડ મા-૨ ૪૫ છિ વ, છે ડ મા-૨ ૪૬ મુર્ષે વ મા-૨ ૪૭
 પાઈસે વ મા-૨ ૪૮ ચીતવી મા-૨ ૪૯ વ મા-૨ માં નથી ૫૦ 'માહિયી
 વ મા-૨ ૫૧ મગે વ મા-૨ ૫૨ મત્સ્ય વ મા-૨ ૫૩ એવ એવ વ મા-૨
 ૫૪ લેઈ વ ૫૫ વ મા-૨ માં નથી ૫૬ ઝપરે ડ વ મા-૨ ૫૭ નાંવી વ
 મા-૨ ૫૮ યાતા ડ વ મા-૨ ૫૯ ચાચ વ, મા-૨ માં પટ્ટી 'ચી' છે
 ૬૦ લેઈ ડ ૬૧ 'જાડ બનઈ' વ મા-૨ માં નથી ૬૨ મઢ, નિવ, ન મા-૨
 ૬૩ સદેશો ડ વ મા-૨ ૬૪ વહે ડ વ મા-૨ ૬૫ મુપનો ડ વ મા-૨,

६६ छे व भा-२. ६७ द्रणी इ व. ६८ परें व भा-२. ६९ घीहीतो इ व भा-२. ७० व भा-२ मा नथी. ७१ घणुं घणुं व भा-२. ७२ अहो मामा व भा-२. ७३ मून्हे इ, मुन्हि व, मुन्हे भा-२. ७४ मरतो इ व भा-२. ७५ शीतयतो इ व भा-२. ७६ पाई इ व भा-२. ७७ छुं व भा-२. ७८ ऐह भा-२. ७९ माउलु इ, माउलो व भा-२. ८० छेई व. ८१ एन्ह इ, एन्हि व, एन्हें भा-२. ८२ आम्वादि व भा-२. ८३ चीतवीनि व, चीतर्वनि भा-२. ८४ कुलीरन्ने इ व, कुलीरन्ने भा-२. ८५ लेईनइ इ, लेई व भा-२. ८६ पठे व भा-२. ८७ मपला ८८ मूकीनि व भा-२. ८९ जे व भा-२. ९० ऊही व भा-२. ९१ जेतले व, जेतलें भा-२. ९२ ऊतारे व भा-२. ९३ तैतलें इ व भा-२. ९४ होउ इ, हौउ भा-२. ९५ मामा व, मामा भा-२. ९६ मोटु इ, मोटुं व भा-२. ९७ पठे व भा-२. ९८ हसी इ, हसीनि व, हसीने भा-२. ९९ बौन्धु इ, बौन्धो व भा-२. १०० देये इ, देय व, दैयी भा-२. १ छइ इ, छि व, छे भा-२; पछी व भा-२ मा 'तुं' छे. २ उन्ही इ, ऊही व, उन्ही भा-२. ३ सघला व भा-२. ४ माउला व भा-२. ५ हीआ व भा-२. ६ दहा इ. ७ तुहइ इ, तुहि व, तुन्हे भा-२. ८ थापसि इ व भा-२. ९ पछि व, पछे भा-२. १० कुलीरक व भा-२. ११ हेडु इ, हेडु व भा-२. १२ 'बाल उपरि' व भा-२ मा नथी. १३ हाडनो इ, हाडनो भा-२; आनी पछी भा-२ मा 'वटकानो' शब्द छे. १४ टगलो इ व भा-२, आनी पछी भा-२ मा 'वेये' छे. १५ मोटो इ, व भा-२ मा नथी. १६ चीतवतो व भा-२. १७ होउ व. १८ आपणुं व भा-२. १९ कार्य व भा-२. २० थाइ इ व, थाई भा-२. २१ मुख्य प्रतमाथी पढी गयेयो अनुवाद इ माथी लीखो छे. २२ थाइ व, थाई भा-२. [पृ. ७९] २३ छुं व भा-२. २४ करवो इ भा-२, करवौ व. २५ कीधा इ व भा-२. २६ पमाइइ इ, पमाडि व, पमाडे भा-२. २७ उन्हुं इ, ऊन्हुं व, ऊन्हुं भा-२. २८ शमाडे व भा-२. २९ तेथी व भा-२. ३० इण इ, ईण व भा-२. ३१ व भा-२ मा नथी. ३२ जे मणी व भा-२. ३३ दीशइ इ, दीस व भा-२. ३४ छि व, छे भा-२. ३५ ए व भा-२. ३६ चीतवीये इ व, चीतवीये भा-२. ३७ मोटा इ. ३८ गर्बे इ, गर्बे व भा-२. ३९ पाय्या पछी व भा-२. ४० आ चरणनो अनुवाद व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘ए कार्य कीजद [कीजई] अथवा न कीजे एहु [एहु] न जाण.’

૪૧ વરિને વ મા-૨. ૪૨ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ કાર્જ દ, વાર્ય વ મા-૨. ૪૪ ચોયો ડ વ મા-૨. ૪૫ કેનલિ વ, કેનલે મા-૨. ૪૬ છે વ મા-૨. ૪૭ હું દ વ મા-૨. ૪૮ માર્તી દ, માર્ટિ વ, માર્ટે મા-૨. ૪૯ મારિ વ, મારે મા-૨. ૫૦ થાકો ડ વ મા-૨. ૫૧ હૈશિ વ મા-૨. ૫૨ વ મા-૨ માં નથી; પછીની પંક્તિ વ મા-૨ માં 'પડટ' થી શરૂ થાય છે. ૫૩ ચીત-વતો દ, ચીતવતો વ મા-૨. ૫૪ વેગલે વ મા-૨. ૫૫ આવ્યો છેદ વ મા-૨; આની પછીની પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘ હવે મું દેવતાં નિમ જાણિ [જાશિ] ? ’

૫૬ જાશિ દ. ૫૭ અર્ધુ દ વ મા-૨. ૫૮ ચીતવી વ મા-૨. ૫૯ હોડ દ. ૬૦ જિહા વ મા-૨. ૬૧ ટિદ વ છેદ મા-૨. ૬૨ શિલા વ મા-૨. ૬૩ કારિ વ મા-૨. ૬૪ વ મા-૨ માં નથી. ૬૫ કરેશિ દ વ મા-૨. ૬૬ ચર્ગિ વ મા-૨. ૬૭ પછી વ મા-૨. ૬૮ કુર્લારકે વ મા-૨. ૬૯ વરહીને વ મા-૨. ૭૦ મારેને વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘ વગનું ગન્દ સાહી હન્દ હલ્દ આપણા તલ્લવ મળી આવ્યો. ’

૭૧ પટિદ વ, પટેદ મા-૨. ૭૨ મુરય પ્રતમાથી પછી ગયેલો આ શબ્દ દ વ મા-૨ માં છે. ૭૩ કુર્લારક વ મા-૨. ૭૪ કાઈ, વાઈ વ મા-૨. ૭૫ આવ્યો વ મા-૨. ૭૬ શ મા-૨; આની પછી વ માં ‘ તુન્દિ ’ અને મા-૨ માં ‘ તુન્દે ’ છે. ૭૭ અપશરુન ડ વ મા-૨. ૭૮ વ મા-૨ માં વાક્યની શરૂઆત ‘ અને ’ થી થાય છે. ૭૯ સ્યું વ મા-૨. ૮૦ રીંગે વ મા-૨. ૮૧ વ મા-૨ માં ‘ કુર્લારક હાસ્ય કરીને ’ એવો શબ્દયમ છે. ૮૨ ‘ અહો સર્વ માછલા મૂર્ખ ’ એ રીતે વ મા-૨ માં વાક્ય શરૂ થાય છે. ૮૩ વગે વ મા-૨. ૮૪ વાહીને વ મા-૨. ૮૫ એ શિલા વ મા-૨. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ સર્પે વ મા-૨. ૮૮ કુદે વ મા-૨. ૮૯ ડગણો ડ વ મા-૨. ૯૦ તેનું મા-૨, વ માં આ પંક્તિ નથી. ૯૧ જાગીને મા-૨. ૯૨ મે દ મા-૨. ૯૩ તેહની મા-૨. ૯૪ છે મા-૨. ૯૫ હવે દ મા-૨, હવે વ. ૯૬ હોશિ વ મા-૨.

૯૭ માટે વ મા-૨. ૯૮ કહું વ મા-૨. ૯૯ છેદ વ મા-૨. ૧૦૦ વોલ્યો વ મા-૨. ૧ શીયાલ દ, શિયાલ વ મા-૨. ૨ સર્પ દ વ મા-૨. ૩ મારીશિ દ વ, મારીને આ-૨. ૪ શિયાલ વ મા-૨. [પૃ. ૮૦] ૫ વ મા-૨ માં ‘ એક વો ’ પાઠ છે. ૬ રાજાને વ મા-૨. ૭ જૈન્ટ મા-૨. ૮ ચાવે

૩ મા-૨. ૧ ધરીનિ વ, ધરીને મા-૨. ૧૦ રિહ્દ ઇ, રહિ વ, રહે મા-૨. ૧૧ ટિ વ, છે મા-૨. ૧૨ નિઠા વ મા-૨. ૧૩ િમાહિ ઇ વ, મહિ મા-૨. ૧૪ મૂંફિ વ મા-૨. ૧૫ સર્વને વ મા-૨. ૧૬ મુપિ વ, મૂપિ મા-૨. ૧૭ મારે વ મા-૨. ૧૮ પૂઠિ વ, પૂઠિ મા-૨. ૧૯ એહું વ મા-૨. ૨૦ સામલીને વ મા-૨. ૨૧ ડગ્ગા વ. ૨૨ મો એક વ મા-૨. ૨૩ રાજાની મા-૨. ૨૪ વ મા-૨ મા નથી. ૨૫ જૈ ઇ, જૈને વ, જૈનેઠ મા-૨. ૨૬ વૈઠી ઇ, વિઠી વ મા-૨. ૨૭ શ્રી ઇ વ મા-૨. ૨૮ 'સઘર્ના' વ મા-૨ મા નથી; તેની પછીલું 'તિહા' ઇ વ મા-૨ મા નથી. ૨૯ મુસીનહ ટ, મૂર્ચને વ, મૂર્ચને મા-૨. ૩૦ નાઢા વ, નાઢા મા-૨. ૩૧ િમાહિ ઇ વ મા-૨. ૩૨ પેઠી ઇ, પેઠી વ મા-૨. ૩૩ તેતલે ટ, તેતલં મા-૨. ૩૪ ઇ વ મા-૨ મા નથી. ૩૫ સોનાનો ઇ; વ મા-૨ મા 'તિહાથી સોનાનો દાર....' એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૬ લેઢ ઇ, લેઢનિ વ, લેઢને મા-૨. ૩૭ હોઈ ઇ વ, હોઈ મા-૨. ૩૮ પછેઢ વ મા-૨. ૩૯ રાજનિવક ઘ. ૪૦ લેઢ વ, લેઈ મા-૨. ૪૧ લેઈ ટ, વ મા-૨ મા નથી. ૪૨ સર્પનહ વ મા-૨. ૪૩ ટામિ ટ વ મા-૨. ૪૪ હોઈ વ. ૪૫ પછિ વ, પછે મા-૨. ૪૬ થૈ ઇ વ મા-૨. ૪૭ જે વ મા-૨. ૪૮ રાજાને વ મા-૨. ૪૯ તિહા વ. ૫૦ માહિ વ. ૫૧ જણુ વ. ૫૨ વ મા-૨ મા 'ઝપરિ વૃદ્ધિ ચઢ્યો' એવો વાક્યનો ઉત્તરાર્થ છે. ૫૩ કાગને વ મા-૨. ૫૪ માલે વ મા-૨. ૫૫ કાલો ઇ વ મા-૨. ૫૬ દેવે વ મા-૨. ૫૭ સર્પ વ મા-૨. ૫૮ લાક-ઢીયે ઇ, લાઝીયેં વ મા-૨. ૫૯ મારી વ મા-૨. ૬૦ વ મા-૨ મા નથી. ૬૧ ઝનારયો વ મા-૨. ૬૨ સઘાતે ટ. ૬૩ રઘા ઇ; વ મા-૨ મા આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

૧. 'પછેઢ તે કાગઢી વેર સાધીને કાગ વિહિ [વિહિ] તિહા મુપે ચાલક લેઢ [લેઈ] રઘા.'

૧. ૬૪ નિ વ. ૬૫ માટઢ ઇ, માટિ વ. ૬૬ વહું ઇ, વહુ વ મા-૨. ૬૭ છુ ટ, છું વ મા-૨. ૬૮ પુરુપિ વ, પુરુપે મા-૨. ૬૯ ઇ વ મા-૨ મા નથી. ૭૦ મુક્યો ટ, મુક્યો વ મા-૨. ૭૧ વ મા-૨ મા નથી. ૭૨ કરટકનિ વ. ૭૩ વહતો હ્યો. [પૃ. ૮૧] ૭૪ જેહન મા-૧, જેહને ઇ, જેહનિ વ, જેહનેઢ મા-૨. ૭૫ તેહને ઝ મા-૧, તેહને ઝ ટ, તેહને વ મા-૨. ૭૬ પાપે મા-૧ ઇ, પિના વ મા-૨. ૭૭ પુરુપન મા-૧, પુરુપને ટ, વ મા-૨ મા નથી. ૭૮ શશે મા-૧ ટ, સમે વ મા-૨. ૭૯ મારો મા-૨. ૮૦ વહતો વ મા-૨.

[૭. સિંહ અને સસલો]

૧ નામે વ, નામે મા-૨. ૨ વ મા-૨ માં નથી. ૩ રહે વ મા-૨. ૪ જેતલા ધ મા-૨. ૫ 'માહિ વ મા-૨, માહિં ધ, માહિં મા-૨. ૬ મા-૨ માં 'રહે જીવ' એવો પાઠ છે; 'વેગ' વ માં નથી. ૭ તેતલ્યા મા-૧ ટ, તેતલ્યાંનિ વ, તેતલ્યાંન મા-૨. ૮ મારે વ મા-૨. ૯ વ મા-૨ માં 'પટે વનના રત્નસ્વ જીવ મિત્રને' એ પ્રમાણે પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૧૦ ધે ટ, ધા ધ મા-૨. ૧૧ મુલે વ મા-૨. ૧૨ લેરેનિ વ, લેરેન મા-૨. ૧૩ વ મા-૨ માં નથી. ૧૪ મિત્રને ઇ; વ મા-૨ માં વાત્સલ્યો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘તે વીનતી વરવાનિ [વરવાને] વન્તિ [વન્હે] ગ્યા.’

૧૫ વ મા-૨ માં 'તે યુક્ત નહી' એ શબ્દોથી વાક્ય પૂર્ણ થાય છે, આની પછીની પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી. ૧૬ એહું ટ. ૧૭ વરસ્યુ મા-૧, વરસ્યુ ઇ. ૧૮ વ મા-૨ માં નથી. ૧૯ પરલેક ધ મા-૨. ૨૦ લોયુ વ મા-૧ વ મા-૨. ૨૧ છિદ વ, છેદ મા-૨. ૨૨ જન્મને ધ મા-૨. ૨૩ તેહા મા-૧ ઇ, તેહા વ મા-૨. ૨૪ વરડ મા-૧. ૨૫ છઈ મા-૧. ૨૬ મોગવીદ વ મા-૨. ૨૭ જીળે મા-૧ વ મા-૨. ૨૮ જીળે હપ્રો. ૨૯ પાહું વ મા-૨. ૩૦ હોદ વ મા-૨. ૩૧ જીળે હપ્રો, આની પછી વ મા-૨ માં 'કર્મે' છે. ૩૨ જૈયે હપ્રો. ૩૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'કર્મે' છે. ૩૪ વાઈ ઇ, વાદ વ મા-૨. ૩૫ વરે વ મા-૨. ૩૬ તેથી વ મા-૨. ૩૭ જાણને વ મા-૨. ૩૮ ફેડવા મા-૧ ટ, નાશ વરવા વ મા-૨. ૩૯ અનેઈ વ મા-૨. ૪૦ આહારને વ, આહારને મા-૨. ૪૧ લગો વ મા-૨. ૪૨ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ 'સિંહાસી મોક્તલ્યું' એવો શબ્દક્રમ વ મા-૨ માં છે. ૪૪ ચાલશે વ મા-૨. ૪૫ અનેઈ વ મા-૨. ૪૬ અમ્હારા વ મા-૨. ૪૭ જીવનો વ મા-૨. ૪૮ છિદ વ. [૫ ૮૦] ૪૯ પટિદ વ, પટેદ મા-૨. ૫૦ રાજધર્મે ઇ. ૫૧ જાણીનિદ વ મા-૨. ૫૨ ચાતવતો વ મા-૨. ૫૩ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી. ૫૪ આની પછી ઇ માં 'માહી' છે. ૫૫ એહું ઇ. ૫૬ ચીતવી ઇ; આ પંક્તિનો પાઠ વ મા-૨ માં 'પટે લોચો' એ પ્રમાણે છે. ૫૭ 'અટો મુગો વિદ્યાણે સુમુહૂત છેદ' એ પ્રમાણે વ મા-૨ માં આ પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૫૮ વિદ્યાણે ઇ, વિદ્યાણું વ મા-૨. ૫૯ હીદો વ મા-૨. ૬૦ પટર ઇ મા-૨, પટિદ વ. ૬૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'દ્ય્યાં ચિકા' એવો શબ્દ છે. ૬૨ આપણે વ મા-૨. ૬૩ ગ્યા વ

भा-२. ६४ लागो इ, लागो व भा-२. ६५ अनेको व भा-२. ६६ 'मोरु-
लता होआ सिहने आगमने अर्थि' ए प्रमाणे व भा-२ मा पत्तिनो उत्तरार्ध छे.
६७ पछे व भा-२. ६८ केनले द व भा-२. ६९ काले ड व भा-२. ७०
जाते इ, जाति व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'मव्य' छे. ७१ सरानो व
भा-२. ७२ सघले ड व भा-२. ७३ ससो व भा-२. ७४ चीतवतो इ व,
चीतवतो भा-२. ७५ हो इ. ७६ मुन्हे इ, मुन्हि व, मुन्हे भा-२. ७७ घटि
व, घटे भा-२. ७८ बुद्धिमंतने इ, बुद्धिवंतनि व, बुद्धिवंतने भा-२. ७९ काई
काई व भा-२. ८० नहीं व भा-२. ८१ बुद्धि व भा-२. ८२ साधीये इ व
भा-२. ८३ योलड व भा-२. ८४ सेन्हि व. ८५ आनी पछी 'एर' छे.
८६ उद्यमीशु इ, उद्यमीने व भा-२. ८७ पामि इ, पामे व भा-२. ८८ पछिइ
व, पछेइ भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'ते समो' छे. ८९ आनी पछी व
भा-२ मा 'जातो होउ' छे. ९० जातो इ. ९१ वूड द व भा-२; आनी पछी
व भा-२ मा 'एक' छे. ९२ देखतो इ, व भा-२ मा 'दीठो' छे. ९३ होउ इ,
९४ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे

‘ते माहि जोइ तो आपणपानी छाया देखतो होउ.’

९५ रघा द. ९६ तो इ. ९७ देखतो इ. ९८ होउ इ. ९९ पछिइ
व, पछेइ भा-२. १०० ससो व भा-२. १ व भा-२ मा नथी. २ चीतवतो
व भा-२. ३ भलो व भा-२. ४ ठिइ व, छेद भा-२, आ कियापड व भा-२ मा
पंक्तिनो अंत छे. ५ बुद्धि व भा-२. ६ एन्हि इ, व भा-२ मा नथी. ७ कूयि
इ, कूइ व भा-२. ८ नापुं इ, नापू व, नापू भा-२. ९ एहुं इ व भा-२.
१० चीतवीनइ इ, चीतवी व भा-२. ११ गाली व भा-२. १२ असुरपो इ,
असुरपु व भा-२. १३ कन्हि व, कन्हे भा-२. १४ ग्यु व, ग्यु भा-२. १५
तो इ व भा-२. १६ भूयो व भा-२. १७ पाम्यो व भा-२. १८ चादतो इ
व भा-२. १९ पासी इ, पास विहि व भा-२. २० धंठा इ, धंठा व भा-२.
२१ आनी पछी व भा-२ मा 'कोथे' अने भा-२ मा 'कोधे' छे. २२ मारवाने
व भा-२. २३ एहुं इ, एहो व भा-२. २४ चीतवतो होउ व भा-२; पछी
इ मा 'ये' छे, व भा-२ मा 'जे' छे. २५ विगणे इ, व्यागणे व भा-२; व
भा-२ मा पंक्तिनो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘सगै जीवनों सहार रई.’

२६ मारेसि इ. २७ एहुं इ, एहेइ व भा-२. २८ 'हृद हृद रासो जे

રહ્યો' એવો વ મા-૨ નો પાઠ છે. ૨૯ ઝમો રહ્યો વ મા-૨. ૩૦ વ મા-૨ માં પંક્તિની શરૂઆતમા 'તે' દેખી ' છે. ૩૧ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

અહો પ્રમાદી દુષ્ટ જ્ઞાના મેં જોય્યો પછી તું મારવો અનડ કેમ્હે મારવો, તું વઢ અસૂર વેલા કરી ધા આવ્યો ?'

૩૨ ત દ. ૩૩ તોન્દ દ. ૩૪ અનેડ વ મા-૨. ૩૫ તેન્હો વ મા-૨. ૩૬ આની પછી વ મા 'તે' અને મા-૨ માં 'તે' છે. ૩૭ વાડ વ મા-૨. ૩૮ કીધો ડ વ મા-૨. ૩૯ મુખ્ય પ્રતમાધી પઢી ગયેલી અહીંથી શરૂ થતી બે પંક્તિઓ ડ માધી લીધી છે. ૪૦ સસો વ મા-૨. ૪૧ બીન્હો વ મા-૨, [પૃ. ૮૩] ૪૨ વ મા-૨ માં 'દશ દિશિ જોતો હોડ, ચોથો' એવો પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે. ૪૩ મું વ મા-૨. ૪૪ વ મા-૨ માં પછી 'સેવરુ' છે. ૪૫ સપરિ વ મા-૨. ૪૬ કરો વ મા-૨. ૪૭ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

'વેલા મિ [મેં] નથી ગાઠી, અસૂર નથી મિ [મેં] કીધું ; અનેરે જીવે નથી કીધું.'

૪૮ પછિડ દ, પછેડ વ મા-૨. ૪૯ હોડ દ, હોડ વ મા-૨. ૫૦ ધૂળે વ મા-૨. ૫૧ કીધું વ મા-૨. ૫૨ શશુ દ, સસો વ મા-૨. ૫૩ અહીં શરૂ થતી બે પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

'મ્યામિન્દુ એક સિંહ ધીજો માર્ગ હંધી રહ્યો છેડ અનેડ તીને [તીને] હું ધીલાગ્યો મિ [મેં] આવતા [આવતા] ફેરિ [ફેરે] આવ્યો તેથી [તેથી] અસૂર થ્યું.'

' ૫૪ હું દ. ૫૫ ધ્યો દ. ૫૬ શશાનું દ, સસાનું વ મા-૨. ૫૭ સાંભ-લીને વ મા-૨. ૫૮ કોવ્યોધો વ મા-૨. ૫૯ ચોલનો હોડ વ મા-૨. ૬૦ હુ દ, અરે હુ વ મા-૨. ૬૧ વ મા-૨ માં નથી. ૬૨ છેડ વ મા-૨. ૬૩ સમો વ મા-૨. ૬૪ પચ્છિડ વ, પચ્છેડ મા-૨. ૬૫ ચીતવતો વ મા-૨. ૬૬ શશુ દ, સસો વ મા-૨. ૬૭ મારવાધી વ મા-૨. ૬૮ હુસે વ મા-૨. ૬૯ એન્દિ વ, એન્હે મા-૨. ૭૦ સિંહનિ વ, સિન્હે મા-૨. ૭૧ પછેડ વ મા-૨. ૭૨ મું દ મા-૨, મું વ. ૭૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'વાપડો' છે. ૭૪ જાશિ દ વ મા-૨. ૭૫ એહું દ મા-૨, એહું વ. ૭૬ ચીતવીનડ વ, ચીતવીનડ મા-૨. ૭૭ સમાનં વ મા-૨. ૭૮ નિ વ. ૭૯ સ્થાનક દ વ મા-૨. ૮૦ વ મા-૨ માં નથી. ૮૧ માશો વ મા-૨. ૮૨ વૈસી દ વ મા-૨. ૮૩ છિડ વ મા-૨. ૮૪ સમો મા-૨. ૮૫ હસી વ મા-૨. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ આણે વ મા-૨. ૮૮ અધિ વ મા-૨. ૮૯ વ મા-૨ માં નથી. ૯૦ સિંહનિ

व. ९१ जलनो ड व भा-२ ९२ कूड ड व भा-२. ९३ 'अपाडतो होड' क्रियापद व भा-२ मा छे. ९४ बोलतो ड. ९५ होड ड. ९६ डंढा इ व, ईहा भा-२. पंक्तिनी शब्दात्मा व भा-२ मा 'अहो' छे. ९७ छेड व भा-२. ९८ कूआ० ९९ जोतो ड व भा-२. १०० होड ड. १ तो इ व भा-२. २ व भा-२ मा नथी. ३ व मा 'आपणि प्रतिविब' जने भा-२ मा 'आपणो प्रतिविब' एनो शब्दक्रम छे. ४ देखतो होड व भा-२. ५ प्रतिविबनिड व भा-२; प्रतिविबनि ड. ६ 'सिंह जाणीनड' व भा-२ मा नथी. ७ करीनइ व भा-२. ८ व भा-२ मा नथी. ९ मामलीने व भा-२. १० जाणे व भा-२; पछी व भा-२ मा 'ए' छे. ११ करि व, करे भा-२. १२ छि व, छे भा-२. १३ पछे व भा-२. १४ ऊछी ड व भा-२. १५ पल्लो इ व भा-२. १६ 'माहि इ. १७ मूड ड; व भा-२ मा 'पल्ला पछी घूही मुड' एवा पाटनी आ पंक्ति छे.

१८ तेथी व भा-२. १९ छुं ड भा-२ छु व २० जांहे व भा-२. २१ तोहे व भा-२. २२ पाघेड व भा-२. २३ व भा-२ मा नथी. २४ दमनक हप्पो. २५ कहिनो इ. २६ होड हप्पो २७ एहु भा-१ ड, एहु व भा-२. २८ कहेजे ड. २९ होड हप्पो. ३० आनी पछी भा १ मा 'उद्यम करता निधि देवता साक्ष करड को दोष न काट्इ.' एना पंक्तियो उत्तरार्थ छे ३१ निधि भा-२. [ष्ट ८४] ३२ नित्ये इ व भा-२ ३३ जे व भा-२ ३४ करे व भा-२. ३५ तेन्हे इ भा-२, तेन्हि व. ३६ व भा-२ मा आ चरणनो अनुनाड आ प्रमाणे छे :

‘देव करजेइ एहुं कापुरुष कहि [कहे].’

३७ एहुं ड ३८ करता ड व भा-२ ३९ जो ड व भा-२. ४० कोण व भा-२. ४१ तेथी व भा-२ ४२ आश्रयनि व भा-२. ४३ सर्जवक्ने भा-२. ४४ छन्धाव्यास इ, छडात्रेमि व भा-२ ४५ कहतो इ, व भा-२ मा 'बोयो' क्रियापद छे ४६ तो व भा-२ ४७ कीम्ह ड, व भा-२ मा नथी. ४८ जाणजे इ, जाणजे व भा-२ ४९ तो व भा-२. ५० मारजे इ व भा-२. ५१ व भा-२ मा नथी ५२ ये ड व भा-२ ५३ करे ड, करे व भा-२. ५४ तेन्हे इ व भा-२ ५५ आनी पछी व भा-२ मा 'पण' छे. ५६ सहाय व भा-२. ५७ छेड व ५८ पृठि ड, पृठि भा-१, पन्ठि व भा-२. ५९ सहायने भा-१, महायने ड, सहाय व भा-२. ६० पामे हप्पो. ६१ कोलीने पं ३७

भा-१ व भा-२. ६२ सहायने भा-१ व भा-२. ६३ पाम्या हप्रो ६४ ये ३
भा-१. ६५ पारनट भा-१, पारने व भा-२; आ ओरुनो अनुवाद ३ मा पाउळधी
वार्ता घर धनो आप्यो छे. ६६ पामेड व भा-२. ६७ विजुने भा-१ व भा-२.
६८ रुपे भा-१ भा-२, रुपि व. ६९ राजानी भा-१, राजन्याने व भा-२
७० भोगतो भा-१ व भा-२. ७१ होउ भा-१ व भा-२ ७२ वान्यो व
भा-२. ७३ बोयु इ, घो यो व भा-२.

[८. वणकर अने राजकन्या]

१ नामे ३, नामे व भा-२. २ निहो व भा-२ ३ अनद हप्रो, [पृ ८५]
४ आपणि भा-१, आपणे व भा-२. ५ आपणिइ भा-१, आपणे व भा-२. ६
आवे इ व. ७ घजं व भा-२. ८ 'धन ऊगज्यु' ए प्रमाणे व भा-२ मा शब्द-
क्रम छे. ९ मूलनो ३ भा-१, आ पक्किशी शरु धनो वार्तानो केंद्रलोक भाग व
भा-२ मा आ प्रमाणे छे.

'घणा भला वन पन्तरतो हीआ [होआ], फूल तांगुल कपूर कस्तूरी एहा जे
परिमल सीमे सुगव शरीर करता हीआ ते विहि प्रहर नय्य काम करे, पछिड [पछेड]
भला नाही, भला शुगार करी, उत्तम म्थाने जोता विनोद जोता सव्या आपणे म्थानि
आवता हीआ इणी [इणी] परि कतला दिन गया पच्छि [पच्छे] महोमव आयो.
महोसवने दिवसि ते नगरमाहि शुगार करी लोक सपले वेदरे जोवा हीडता हीआ
अनेइ ते कोली अनेइ सूतधार विहि शुगार करी, ठामि ठामि लोक मिन्या शुगार करी
रवा तेन्हे जोता तथा तथा घवलगुहना गोप मथ्य रही अनेक शुगार करी उच्च कठिण
स्थूत जे मन ते युक्त मुदर खनि कटि पातली, निर्नव मोटा, चडनपुष्पचचित एणी
श्रान कमल सग्ग मुय, अनि श्याम भस्तक्या केश, वानि सुवर्णहीराशडी झाति,
निद्रानी परि सर्व अननं जेन गृहती, सखीजने परिवरी, हाधिणी ऊसरि वेठी [वेठी],
एणी राजानी कुंअरि अधिका जोवानि [जोवान] आवती हीई तेन्हि [तेन्हे]
सूतधार मोली विहि जोता हीआ. पच्छि [पच्छे] कोली ते कन्या जोई कपे मूळयो
[मूळ्यो] धको मोटे कष्ट घरि आव्यो. सर्वे जने ते कुंअरि देवी पछइ ते कोली
चचलचित मोटा निव्वास करतो ऊपरली पांढि [पांढि] पच्यो पच्यो ते राजकन्याने
चीतवतो [चीतवतो] हाउ लोक भणतो होउ.

१० पहरतो भा-१ इ. ११ सूतहार भा-१ इ. १२ नाहायू इ, नाहणूआ

મા-૧. ૧૩ ઉત્તમ ઉત્તમ મા-૧ ડ. ૧૪ સ્થાનિ ડ મા-૧. ૧૫ સ્વ્યાઈ ડ,
સ્વ્યાઈ મા-૧. ૧૬ ઢન ડ. ૧૭ આવ્યેઝ મા-૧ ડ. ૧૮ થકે મા-૧ ડ.
૧૯ મહોમચનેદ મા-૧ ડ. ૨૦ દેહરે મા-૧ ડ. ૨૧ હૌઆ મા-૧ ડ. ૨૨
સૂતઝાર મા-૧ ડ. ૨૩ વિહિ મા-૧ ડ. ૨૪ વેઠી મા-૧ ડ. ૨૫ માયઝના
મા-૧ ડ. ૨૬ તોક્ના મા-૧ ડ. ૨૭ નેનને મા-૧, નેનને ડ. ૨૮ જોવાને
મા-૧. ૨૯ કુંઅરિને મા-૧, કુંઅરિને ડ; મા-૧ મા પછી 'તે' છે. ૩૦ રાજ-
કન્યાને મા-૧, રાજકન્યાને ડ. ૩૧ મા-૧ ડ મા નથી. ૩૨ નિશ્વાસને મા-૧ ડ.
૩૩ મુન્તો મા-૧ ડ. ૩૪ પાઝ ડ. ૩૫ વિપિ ડ. ૩૬ પઝો મા-૧ ડ.
૩૭ ચીતવતો મા-૧ ડ. ૩૮ મા-૧ મા 'કહિતો હૌઝ' છે. ૩૯ દૈવિ મા-૧,
દૈવે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા 'જો' છે. ૪૦ મારવાને હપ્રો. ૪૧
ઝોવા વ મા-૨. [પૃ. ૮૬] ૪૨ જે મળી વ મા-૨. ૪૩ વ મા-૨ મા
નથી. ૪૪ આની પછી વ મા-૨ મા 'મર્વ' છે. ૪૫ જેથી વ મા-૨. ૪૬
આની પછી વ મા-૨ મા 'મલી વિરહે' એવા શબ્દ છે. ૪૭ ઘરીરને મા-૧ વ
મા-૨. ૪૮ છિ વ, છે મા-૨. ૪૯ માઝ હપ્રો. ૫૦ જેથી વ મા-૨. ૫૧
ચિ ડ, વ મા-૨ મા નથી. ૫૨ તેન્દિ વ, તેન્દે મા-૨. ૫૩ વ મા 'પામ્યું
છિટ' અને મા-૨ મા 'પામ્યું છેડ' છે. ૫૪ છાઈ વ મા-૨. ૫૫ ચેતનાઈ વ
મા-૨. ૫૬ કઠિન વ મા-૨. ૫૭ ચીલા મા-૧ વ મા-૨. ૫૮ વ મા-૨ મા
નથી. ૫૯ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા 'અનેથી' થી શરૂ થાય છે. ૬૦ પીઝિ વ.
૬૧ નહીં મા-૧ વ મા-૨. ૬૨ આ શ્લોકનો અનુવાદ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

[પૃ. ૮૭] 'હાથીના કુંમસ્થલ સરપા, કુંકુમના પર્વત સરપા એહા જે
શ્રીના સ્તન તીણે પેદ પામ્યો તેન્દો હ્યુ વાથમાહિ ઘાલી તિવારે સુણિ ?'

૬૩ તીણે મા-૧ ડ. ૬૪ તેન્દુ મા-૧, તેન્દુ ડ. ૬૫ તિહારે ડ. ૬૬
અમૃત્ય વ મા-૨. ૬૭ સ્ત્રી વ મા-૨. ૬૮ જિહા હપ્રો. ૬૯ વહીયે વ મા-૨.
૭૦ જાણવો હપ્રો. ૭૧ જીણે વ મા-૨. ૭૨ વસઈ મા-૧ ડ, વસે વ, વસે
મા-૨. ૭૩ રાષે વ મા-૨. ૭૪ મુર્ષ મા-૧ ડ, મુર્ષિ વ મા-૨. ૭૫ હદિ વ
મા-૨. ૭૬ છિ વ, છે મા-૨. ૭૭ અનદ મા-૧ ડ, અને વ મા-૨. ૭૮
આની પછી વ મા-૨ મા 'હું' છે. ૭૯ વ મા-૨ મા આ શ્લોકનો અનુવાદ આ
પ્રમાણે છે :

'સ્ત્રીના સગમથી વિરહ મળો, જેથી મગમને વિષે તે એક જ હોઈ અનદ વિરહ
છતા સર્વે સસાર હીમય હોઈ '

૮૦ વિધિ ૬; પછી મા-૧ માં 'તે' છે. ૮૧ લીસડ મા-૧ ડ. ૮૨ ચિરહ મા-૧ ડ. ૮૩ દિશાને વ મા-૨. ૮૪ વિપદ મા-૧; આ પંક્તિનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘દિશાને વિધિ, મૂર્તિને વિપેદ આગાશ સપહેદ લીસે.’

૮૫ આની પછી વ મા-૨ માં ‘વળ’ છે. ૮૬ જાતાડ વ મા-૨. ૮૭ પરિં વ મા-૨. ૮૮ પંક્તિ વહે મા-૧ મા-૨ ટ પંક્તિન કહિં વ. ૮૯ જે વ મા-૨. ૯૦ સંભોગ દ્રો. ૯૧ જે મળી દ્રો. ૯૨ ક્ષાંતિ મા-૧ વ મા-૨, ક્ષાંતિ ડ. [છ. ૮૮] ૯૩ કુંળીં વ મા-૨. ૯૪ ઘણું મા-૧, ઘણુ દ, ઘણો વ મા-૨. ૯૫ વરતો વ મા-૨. ૯૬ મોટું મા-૧ મા-૨. ૯૭ વટે વ મા-૨; આની પછી વ માં ‘તેનિંહ’ અને મા-૨ માં ‘તેનિંહે’ છે. ૯૮ ગં દ્રો. ૯૯ ધીંત્રે વ મા-૨. ૧૦૦ તિમહ વ મા-૨. ૧ તીળીં જ મા-૧ ડ, તીળીં વ મા-૨. ૨ કોલીંને વ મા-૨. ૩ ચિરિ ડ. ૪ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘જેડ તો તે કોઠી ઝગરલીં પાટે બિલાવ કરતો પચ્ચો દેવતો હોડ.’

૫ પછે વ મા-૨. ૬ તેનિંહે ટ વ મા-૨. ૭ નીસાશો ટ, નીસાસા વ મા-૨. ૮ દેપીનેડ વ મા-૨. ૯ સૂનગાર વ મા-૨. ૧૦ ચોત્યો મા-૨. ૧૧ આની પછી વ મા-૨ માં ‘હું’ છે. ૧૨ ફીળીં વ મા-૨. ૧૩ અવસ્થાડ વ મા-૨. ૧૪ કાદ વ મા-૨. ૧૫ ડળીં વ. ૧૬ પરિં મા-૨. ૧૭ ઘગું વ મા-૨. ૧૮ ઘળું વ મા-૨. ૧૯ સૂનગારે વ, સૂનગારે મા-૨; પછી વ મા-૨ માં ‘પૂછ્યો તોહે બોલે નહીં’ એવો પાઠ છે. ૨૦ તિગારે વ, તિગારે મા-૨. ૨૧ મળતો દ વ મા-૨. ૨૨ જેનિંહા વ મા-૨. ૨૩ ઝગજડ મા-૧ ડ, ઝગજેડ વ મા-૨. ૨૪ અનેડ વ મા-૨. ૨૫ જિં વ, જે મા-૨. ૨૬ આળીયે વ મા-૨. ૨૭ ‘સેવા કીજડ’ વ મા-૨ માં નથી. ૨૮ હોડ દ્રો. ૨૯ તેહ જ વ મા-૨. ૩૦ માતાની વ મા-૨. ૩૧ પરિં વ મા-૨. ૩૨ ઝગજડ મા-૧ ડ, ઝગજેડ વ મા-૨. ૩૩ પછે વ મા-૨. ૩૪ સૂનહાર ડ, સૂતહાર મા-૧. ૩૫ કોલીંને વ મા-૨. ૩૬ હૃદય વ મા-૨. ૩૭ કહતો મા-૧ ડ, જોતો વ મા-૨. ૩૮ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘અરે કોલીં તુઝિંદ [તુનિંહે] જ્વર તા નથી, તુ દુ અવસ્થા કંદર્પની.’

૩૯ કહતે મા-૧, કહતે ડ, કહતા વ મા-૨. ૪૦ લેહે મા-૧, વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ કોલીંને મા-૧, કોલીંનડ વ મા-૨; પછી વ માં ‘આધિ’ છે. ૪૨ વંઠો ધે મા-૧ દ મા-૨, વિગો ધો વ. ૪૩ વો-યો વ મા-૨. ૪૪ જાણિંદ વ,

जोगड भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'ते' छे. ४५ चितने व, चितने भा-२. ४६ चालड भा-१ ड, चालनी व भा-२. ४७ जे भा-१. ४८ आगटि व भा-२. ४९ निनेदिये तु व भा-२. ५० धैये व भा-२. ५१ एहुं ह्यो. ५२ बोली-नइ व भा-२. ५३ 'टर्मननु भा-१ ड. ५४ बोयो भा-२. ५५ छठि व भा-२. ५६ रगनि व भा-२. ५७ जमि ह्यो. ५८ ते ह्यो. ५९ करेमि व भा-२; आनी पछीना पछी गयेला शब्द भा-१ माधी लीया छे; आनी पछी व भा-२ मा आ पाठ छे.

‘जीणि [जीणि] तुं राजकन्यान्हें भोगयेनि.’

[पृ. ८९] ६० एहुं ह्यो ६१ साभर्खनइ व भा-२. ६२ व भा-२ मा नथी. ६३ रगतो ह्यो ६४ दिवनि व भा-२. ६५ वाने व भा-२. ६६ हलावे भा-१, हलावे ट न भा-२. ६७ छडट भा-१ ट, छडे व भा-२. ६८ घडिट भा-१ ट, घेमे न भा-२. ६९ करीनड व भा-२. ७० फोलीने व भा-२. ७१ आणीनड ट, व भा-२ मा नथी. ७२ पछेड भा-२. ७३ काठना गळनि व, काठना गळने भा-२. आनी पछी व भा-२ मा ‘ऊपरि वसी’ छे. ७४ आनी पछी व भा-२ मा ‘जिहा चीनचीये तिहा जाइ’ एवो पाठ छे ७५ तिहा भा-१. ७६ जडेये भा १, आनी पछीनी पक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘जेवारे [जिवारे] पीली ऊघाडीये तिवारे धसि.’

७७ तिवारे ड, तिवारे भा-२ ७८ पछेड नथी व भा-२. ७९ बसी भा-१ ड, बसी व भा-२ ८० ऊपरी व भा-२ ८१ आनी पछी व भा-२ मा वाक्यनो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘निना रानि महु सुता पछी विणुनो वेप करी तिहा जाइ.’

८० छेदेनइ भा-१ ८३ जडे भा-१ ड. ८४ राजकन्यानि व, राजकन्यान भा-२. ८५ वहेजे व ८६ आनी पछी व भा-२ मा ‘आव्यो छु’ छे. ८७ पहिला व भा-२ ८८ तुन्हे व भा-२ ८९ शहआतमा व भा-२ मा ‘तु’ छे ९० एहु भा-१ भा-२ व, एहु ड ९१ पछि भा-१ व भा-२. ९२ कुमारी भा-१ ड, राजकुमारी व भा-२. ९३ तुन्हे ड, तुन्हि व, तुन्हे भा-२. ९४ भजसे व भा-२. ९५ तेशु ट, तेशु भा-१ ९६ भोगवजे व भा-२. ९७ शो व भा-२. ९८ दिवस व भा-२. ९९ गाढे व भा-२ १०० दूधि ड, कटि व, फटे भा-२. १ छेदेनइ भा-१, नीगमीनइ व, नीगमीनइ भा-२ २ पछी व भा-२ ३ करी व भा-२ पछी व भा-२ मा ‘मुवेप’ छे ४ चदनि भा-१.

चंदनि इ, चंदन व भा-२. ५ सूधधारि इ, सूधधारि व भा २. ६ पछेइ व, पछिइ भा-२. ७ ीधी व भा-२. ८ गरुडि व भा-२. ९ जाणी व भा-२. १० पलेगिधी व भा-२. ११ ऊतरी व भा-२. १२ व भा-२ मा नथी. १३ पछेउ व भा-२. १४ जोदी व भा-२. १५ म्वप्न व भा-२. १६ विपिड व भा-२. १७ पछेट व भा-२. १८ पठै व, पछे भा-२. १९ घोयो हप्रो. २० तारु व भा-२. २१ आव्यो व भा-२. २२ हौंड व भा-२. २३ व भा-२ मा 'तम्हे तेथी' एवो शब्दम्न छे. २४ एहुं व भा-२. २५ महीं व, नथी भा-२. २६ बोत्थो हप्रो. २७ आनी पछी व भा-२ मा 'शाप साहूथी ईगे' एवो पाठ छे. २८ ह्वे हप्रो. २९ छेइ हप्रो. ३० जाएमि हप्रो. ३१ व भा-२ मा 'तेन्हुं एहुं' एवो शब्दम्न छे. [पृ. १०] ३२ साभली हप्रो, पछी व भा-२ मा 'तेन्ह' छे. ३३ हयैथी व भा-२. ३४ व भा-२ मा 'तेन्ह' छे. ३५ आनी पछी व भा-२ मा 'म्यामिन जिस युक्त होउ निम' एवी पंक्ति छे ३६ पछेउ त व भा-२. ३७ हौंड व भा-२. ३८ आपणपाणे इ, आपणपाणे भा-१ व भा-२. ३९ ईणी भा-१ इ, ईणी व भा २, आनी पहेला व भा-२ मा 'पछेइ' छे. ४० परि हप्रो. ४१ 'मुख भोगवता' व भा-२ मा नथी. ४३ अहीथी शरू धती बेण पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाण छे :

‘ते कोन्ही ऊनी प्रोहोडीये कतौ हौंड जे हुं वैकुंठि जाउ छुं. [*एहुं कही गरुडि बैसी ऊनी परि जातो हौंड, उम सदा कन्यानि भोगवनो हौंड.] पछेउ कनले दिने पोसरा ते कन्यानि जोउ ते पुग्ग भोगवी होउ एहा चिह्न देवीनइ भयथी राजा आगलि कहता होआ एवान समये. ’

४४ वैकुंठि भा-१ इ. ४५ जोउ भा-१. ४६ होइ भा-१ इ. ४७ होइ इ, हौंडि भा-१. ४८ रहता भा-१ इ. ४९ होआ इ, होआ भा-१. ५० जे व भा-२. ५१ तेन्हें भा-१ व भा-२, तेन्ह इ. ५२ सीस व भा-२. ५३ छट भा-१ इ, छे व, छे भा-२. ५४ जोयुं हप्रो. ५५ अम्हारे व भा-२. ५६ न आवे व भा-२. ५७ चीनवतो व भा-२, चीनवतो भा-१. ५८ जप्पा व भा-२. ५९ पितानि इ. ६० घणी व भा-२. ६१ होइ हप्रो. ६२ वेन्दि व भा-२. ६३ पछी व भा-२. ६४ हुसि भा-१, हुसि इ, हुमे व, हुमे भा-२. ६५ नही होउ व भा-२. ६६ पिताने इ, पिताने भा-१. ६७ दुप भा-१ इ. ६८

થે મા-૧ ડ; છેડા ચરણનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘ તે માટે કન્યાના પિતાને દુઃસ દોડ કન્યા પિતાને આપદારૂપ દુ સ થે ’

૬૧ પિતાને ડ, પિતાને મા-૧. ૭૦ છેડ વ મા-૨ ૭૧ વ મા-૨ મા નથી.
૭૨ દુઃસ મા-૧ વ મા-૨. ૭૩ આની પછી વ મા-૨ મા ‘ જલે કરી ’ છે
૭૪ તટનં વ મા-૨. ૭૫ પાડિડ ડ, પાડે વ મા-૨. ૭૬ આની પછી વ
મા-૨ મા ‘ દોંયે કરી ’ છે. ૭૭ પાડેડ વ મા-૨. [પૃ. ૯૧] ૭૮ ઘણો વ
મા-૨. ૭૯ વિમાસી વ મા-૨. ૮૦ રાણીને વ, રાણીને મા-૨. ૮૧ વ
મા-૨ માં નથી. ૮૨ નહતો દુપ્રો. ૮૩ સ્યું વ મા-૨. ૮૪ છે વ મા-૨;
પછી વ મા-૨ મા ‘ જે અમ્મ ’ એવા શબ્દ છે. ૮૫ જેથી વ મા-૨. ૮૬ કન્યાઈ
૮૭ દુઃસ દુપ્રો. ૮૮ દુઃસ વ મા-૨. ૮૯ રહી દુપ્રો. ૯૦ પદિ વ મા-૨.
૯૧ પ્રણયતી દુપ્રો. ૯૨ યૌવન મા-૧ ડ, યૌવના વ મા-૨. ૯૩ હાંઆ મા-૧
ડ. ૯૪ છડં મા-૧ છે વ મા-૨. ૯૫ માઈ મા-૧, માઈ વ મા-૨. ૯૬ જેહું
વ મા-૨. ૯૭ હૌડં મા-૧ વ મા-૨, હોડ વ ૯૮ નહતી દુપ્રો ૯૯ રાત્રિ
દુપ્રો, આની પછી વ મા ‘ બાબી ભોગવે છેડ ’ અને મા-૨ મા ‘ આવી ભોગવે છેડ ’
એવો પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે. ૧૦૦ માનતો દુપ્રો. ૧ જો વ મા-૨. ૨ દુહુ
વ મા-૨. ૩ છેડ વ મા-૨. ૪ તે જે વ મા-૨. ૫ માહરો વ મા-૨. ૬
વિશુ વ મા-૨. ૭ તેનહે વ મા-૨. ૮ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘ રાજન્ન યાપ, હું વિશુને દેવાડી સકુ, તમ્હે સદ્ સૂતા પછી જાલીયે આવી રાને
જોખ્યો, વિશુ આવિશિ. ’

૧ જિવારે મા-૧, જિવારે ડ ૧૦ હોડં મા-૧. ૧૧ તિવારિં મા-૧.
૧૨ તિવારિ મા-૧, તિવાર ડ. ૧૩ અવિશિ મા-૧, આવિશિ ડ ૧૪ સૂતે વ
મા-૨. ૧૫ વ મા-૨ મા નથી, આ પંક્તિ વ મા ૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘ પછડ રાજા રાત્રિ સદ્ સૂતે જોડ તો વિશુ અતરિશયો કતરતો ડેવી મનમાહિ
નારાયણને નમ્કાર કરી હર્ષ્ય થકો ઘરમાહિ જાતો હૌડ. ’

૧૬ આવતો મા ૧, આવ્યતો ડ. ૧૭ કતરતો મા-૧ ડ. ૧૮ પછિડ વ,
પછેડ મા-૨, વ મા-૨ મા પછી ‘ જૈ ’ છે. ૧૯ આની પછી વ મા-૨ મા ‘ હૌડ ’
છે. ૨૦ સરપા વ મા-૨, પછી વ મા-૨ મા ‘ કોડ ’ છે. ૨૧ નહી વ મા-૨.
૨૨ પુર્નાન મા-૧ વ, પુર્નીનં મા-૨ ૨૩ સ્વયે મા-૧, સ્વયે ડ, સ્વયે વ મા-૨.
૨૪ ભોગવે વ, ભોગવે મા-૨ ૨૫ હિ મા-૧ ડ વ, હે મા-૨. ૨૬ પુહોતા
મા-૧ ડ, પોહોતા વ મા ૨ ૨૭ તદીં મા-૧ ડ, તિવાર વ મા-૨. ૨૮ પછી

व भा-२. २९ मोह्यतो ह्यो. ३० सघाते भा-२; पटी व भा-२ मा 'यधे' छे. ३१ होड ड. ३२ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

'एह गमय ते राजा ऊपरि लक्ष ग्रामनो ग्यामि [ग्यामि] विजयमेन तेनं वदत ते राजा वनि [वन्दे] वर लेवा आल्या.'

३३ तेन्हा भा-१ ड. ३४ रपनो भा-१ ड. ३५ जार्णन व भा-२. ३६ छे भा-१ भा-२, छे ट व. ३७ तेन्हि व, तेन्हे भा-२. ३८ परतो ह्यो. ३९ हीड भा-१ व भा-२. ४० गिणुनो ह्यो; पटी व भा-२ मा 'हुं' छे. ४१ शगरो भा-१ ट, शगरो व भा-२. ४२ गहुं जार्ण व भा-२. ४३ व भा-२ मा नथी. ४४ दीधे भा-१ ट भा-२, दीधे व. ४५ दिवस व भा-२. ४६ हौडआ व. ४७ ते व भा-२. ४८ शुं ह्यो. ४९ तन्नि भा-१, तन्नि ट, तन्नि व, तन्ने भा-२; आनी पटी व भा-२ मा 'शुं' छे. ५० छेड व भा-२, छि ट. ५१ नें व भा-२. ५२ कोप ऊपजायना व भा-२. ५३ हीडि भा-१, हीडि व, हीडे भा-२. ५४ छे व भा-२. ५५ जे ह्यो. ५६ आनी पटी व भा-२ मा 'राजा माहुं' एवा वद छे. ५७ तन्नि व. [पृ. ९२] ५८ आनी पटी पंक्तिन अन्ते व भा-२ मा 'कर नही आरुं' छे. ५९ व भा-२ मा 'वधारी कहना होआ' एवा पंक्तिनो उत्तरा' छे. ६० अर्जुनी शर धनी धनी वे पंक्तिनो अनुवाद भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

'पछे ते विजयमेन कोप करी चतुरंग मेना लेड ते राजा ऊपरि युद्धन आग्यो, सेवनन कहतो हीड.'

६१ सैन्यने भा-१. ६२ पटग्रड भा-१ ट. ६३ आनी पटीन अनुवाद व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

'अयना मेरु पर्वति इंद कन्हट शरणि जाड तोहे मे ए मारवा ए माही प्रतिजा '

६४ आनी पटी भा-१ मा 'मई' छे. ६५ मारवा भा १ ड. ६६ अर्जुनी शर धनी वे पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

'पछे ते तेन्हा देस दिहावी मारनो होड पीयाणे पीयाणे. पेट ते डेमना लेंच पुद्र नगरने द्वारे रही वाहवता होआ ते राजा ज ड माभर्ण होन वानतो हाड.'

लोसोनो भा-१ ड. ६८ पामनो भा १ ट. ६९ पट्टि व, पच्छेड भा २, आनी पटी व भा-२ मा 'पुद्र नगर नीणे वीह्या पटी' एवा पंक्तिनो पूर्वार्थ ट. ७० वीह्या भा-१, वीह्या ट. ७१ नगरलोक व भा-२. ७२ राजान भा-१ व

भा-२, राजाने इ. ७३ चीनप्रता ह्यो. ७४ होआ ह्यो. ७५ आनी व भा-२. ७६ नगरने व भा-२. ७७ हंघी व भा-२. ७८ पटी व भा-२ मा 'छे' छे ७९ निश्चि व भा-२. ८० छो व भा-२. ८१ 'एहुं सीमली' ए रीजे व भा-२ मां पंक्ति शरु घाय छे. ८२ पुनीन व भा-२. ८३ तेडावीनेड व भा-२. ८४ कहतो ह्यो. ८५ बलि व भा-२. ८६ मे भा-२, मे व. ८७ 'हुं व भा-२ ८८ कीरुं व भा-२. ८९ छे व भा-२. ९० रानि भा-१ व भा-२; आनी पटी व भा-२ मा 'हुं' छे. ९१ विष्णुने भा-१ भा-२, विष्णुने व. ९२ वीनयि व, वीनये भा-२. ९३ जेम व, जिम भा-२. ९४ प्रभाति व भा-२. ९५ ए बेरीने व, ए बेरीने भा-२. ९६ पडइ ह्यो; आ पंक्ति व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘पड ते वचन मुदर्शना रानि कौली आगलि कहती हाई विशेष मनुत्.’

९७ बिशेषि भा-१, विशेषे भा-२. ९८ योलतो भा-१ ट, रहतो व भा-२. ९९ मनुष्य ह्यो. १०० पूर्व ट, व भा-२ मा 'पूर्व मे' एवो शब्दक्रम छे. १ हिरण्यरुशिपु ह्यो २ आनी पटी व भा-२ मा 'रायण' छे. ३ आनी पटी व भा-२ मा 'मे' अने भा-२ मा 'मे' छे ४ तेथी व भा-२ ५ राजाने भा-१, राजाने इ व भा-२, आनी पटी व भा-२ मा 'हुं' अने भा-२ मा 'तु' छे ६ निश्चित व भा-२. ७ राने भा-१ इ भा-२, पटी व भा-२ मा 'जे' छे. ८ आनी पटी व भा-२ मा पंक्तियो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘प्रातःकालि विष्णु चक्रे [चक्रे] करि निधि [निधि] ए शत्रुने [शत्रुने] मारशि [मारशि]’

९ ‘पड ते वचन अन्याड प्रभाति’ ए प्रमाणे व भा-२ मा पंक्ति शरु घाय छे. १० पटी व भा-२ मा 'यरा' छे ११ वजावतो ह्यो १२ प्रातःकालि भा-१ ट, व भा-२ मा नथी १३ क्रिमसेनन व भा-२ १४ व भा-२ मा नथी १५ पटी व भा-२ १६ व भा-२ मा 'जे वस्तु जे दटे ते तेन्ही' एवो शब्दक्रम छे. [पृ ९३] १७ घोडा व भा-२ १८ आनी पटी व भा-२ मा 'सागद रघ' छे १९ 'जे दटे ते तेन्ही ज' एवा शब्दोधी व भा-२ मा पंक्ति पूरी घाय छे. २० तेन्ही भा-१. २१ पटी व भा-२. २२ छेट व भा-२ २३ तोहे व भा-२. २४ पामतो ह्यो २५ व भा-२ मा नथी. २६ प्रभाति व भा-२. २७ मारशि भा-१ इ, मारशि ज व भा-२. २८ भोग व भा-२. २९ छाडी व भा-२. ३० उचाव्यो ह्यो ३१ आनी पटी व भा-२ मा 'वनमाहि' छे. पं ३८

૩૨ ચીનવતો મા-૧ વ મા-૨ ૩૩ હૌડ ત્યો ૩૪ હવે દ્યો ૩૫ મે
 મા-૧, મે ડ વ મા-૨ ૩૬ ઝૂં વ મા-૨ ૩૭ ઘટેડ વ મા-૨ ૩૮ હુ મા-૧
 ડ, ૪ મા-૨ મા નથી ૩૯ રામડનેડ વ મા-૨ ૪૦ ગમ્હિ મા ૧, ગમ્હિ ડ
 વ મા-૨ ૪૧ વૈસી મા-૧, વૈસી ડ, વૈસી વ મા-૨ ૪૨ જાણુ ડ, જાણુ
 વ, જણુ મા-૨ ૪૩ આની પટી વ મા-૨ મા 'અનડ ઇ' ડે ૪૪ લેડે મા-૧
 ડ, લૂની વ મા-૨ ૪૫ વરયાન વ મા-૨ ૪૬ તાહેડ વ મા-૨ ૪૭ વ
 મા-૨ મા નથી ૪૮ વ મા ૧ ડ, વ વ મા-૨ ૪૯ તોહડ વ મા-૨ ૫૦
 માટડ ના-૧ ડ, માટેડ વ મા-૨ ૫૧ તેથી વ મા-૨ ૫૨ અવગ્ય વ મા-૨
 ૫૩ ગમ્હિ મા-૧, ગમ્હિ ડ વ મા-૨ ૫૪ વ મા-૨ મા નથી ૫૫ નામેડ વ
 મા-૨ ૫૬ પુગ્યન વ મા-૨ ૫૭ વ મા-૨ ૫૮ વ મા-૨ મા નથી
 ૫૯ હોડ વ ૬૦ નિગારિ ડ, નિગારે મા-૨ ૬૧ અન્યગ્યનો વ મા-૨ ૬૨
 ન્યાય હ્યો ૬૩ પછેડ વ, પછેડ મા-૨ ૬૪ પાયાન વ મા-૨ ૬૫ ર્યા
 મા-૧ ૬૬ આ શ્લોકનો અનવાદ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે ડે

‘ મહાતે [મહાત] વર્ચ ધરણુ, વટ, સક્રુ હોડ તોહે ધૈયે [ધૈયે] દુગીયે ’

૬૭ વરવાનો હ્યો ૬૮ વરનો વ મા-૨ ૬૯ હૌડ વ મા-૨ ૭૦
 તિહિ ડ, તેહે વ મા-૨ ૭૧ વિણુહે વ મા-૨ ૭૨ લીનવતો હ્યો ૭૩ પુટ
 વ મા-૨ ૭૪ નગરને વ મા-૨ ૭૫ વિપેદ વ મા-૨ ૭૬ ધરી વ મા-૨.
 ૭૭ કન્યાન વ મા-૨ ૭૮ ભોગને વ મા-૨ [પૃ ૯૪] ૭૯ છે વ
 મા-૨. ૮૦ અહાથી શરુ વની વે પશિઓ ૮ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે

‘ ને રાનાનુ નગર, લેરી જે રાના તીયે લીટુ છેડ નિર્દો કોગીયે રાગરને રાનાવ
 કરવા યુદ્ધન નિશ્ચય લીનો છેડ ’

૮૧ લાશરને મા ૧ ડ ૮૨ સહાયણુ મા ૧ ડ ૮૩ ફેડ વ મા-૨
 ૮૪ લોનાન મા ૧ વ મા-૨, લોગીનુ ડ ૮૫ મોહિ વ મા-૨ ૮૬ મારસિ
 ના-૧, મારસિ ડ, મારસ વ મા-૨ ૮૭ તો હ્યો ૮૮ કમ્હિ મા ૧ કમ્હિ ડ,
 કમ્હ વ મા-૨. ૮૯ લેશન મા-૧ મા-૨, લેશને ડ, લેશનિ વ ૯૦ રાનાડ
 મા-૧ વ મા-૨ ૯૧ વિણુ વ મા-૨ ૯૨ લેને મા ૧ ડ ૯૩ પુટિ મા-૧
 ડ, પુટી વ મા-૨ ૯૪ યજની મા-૧ યજનો ડ, યજન વ મા-૨ ૯૫ હોશિ વ
 મા-૨ ૯૬ છાંહો વ, છાંહો મા-૨ ૯૭ ડપી ડ વ ૯૮ ધમ્હડ હ્યો
 ૯૯ પટી વ મા-૨ ૧૦૦ મોમિ વ મા-૨ ૧ આ પશિ વ મા-૨ મા આ
 પ્રમાણે છે.

‘ પચ્છડ ક્યાત પાવેડ પ્રનાનાડ દોશિ. ’

२ 'पच्छेइ एहुं साम्नी' ए रीने व भा-२ मां पंक्ति शह थाय छे. ३ नारायणव, नारायणे भा-२. ४ विमांस्युं व, विमांस्युं भा-२. ५ जोई व भा-२. ६ व भा-२ मां नथी. ७ आनी पछी व भा-२ मां 'ते' छे. ८ देवनो हप्रो. ९ दैत्यनो भा-१ इ; पंक्तिनो आ उत्तरार्ध व भा-२ मा नथी. १० वधनें हप्रो. ११ सार्ज्यु भा-१ इ, सज्यो व भा-२. १२ हुं भा-१ इ; व भा-२ मा पंक्तिने अन्ते 'मे अयतरवुं' छे. १३ कोलीनि व, कोलीने भा-२. १४ 'अनइ गरट हुं यंत्र मध्ये अयतरि' एवो आ पंक्तिनो उत्तरार्ध व भा-२ मा छे. १५ आनी पछी व भा-२ मा 'तुं' छे. १६ कोलीनि व, कोलीने भा-२. १७ मुदर्शति व भा-२. १८ अवतरो भा-१ इ. १९ इणी भा-१. २० परि व भा-२. २१ प्रातः-कालि व भा-२. २२ एहुं हप्रो. २३ देईनइ भा-१ इ, देई व भा-२. २४ अयतरया तिहा व भा-२. २५ तेहि व, तेई भा-२. २६ नारायणनो हप्रो. २७ करी व भा-२. २८ मुरय प्रतमः की पछी गयला आ शब्द अन्य हप्रो मा छे. २९ पहिरि व भा-२. ३० जेहा व भा-२. ३१ एवो भा-१ इ, एवा व भा-२. ३२ उपरि इ, ऊपरि भा-१ व भा-२. ३३ घेरीनइ भा-१ इ, घेरी व भा-२; आनी पछी वाक्यनो उत्तरार्ध व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘आमानि आवी विहि सैन्य जोई विक्रमसेनना सैन्य मध्य आवी पज्यो.’

३४ सैन्यनिह भा-१ इ. ३५ विधि भा-१ इ. ३६ ते भा-१ व भा-२. ३७ जे भा-१ व भा-२. ३८ तीणि व. ३९ व भा-२ मा नथी. ४० कोलीये व भा-२. ४१ छेइ व, छेई भा-२. ४२ कोलीने व भा-२; कोलीनइ भा-१ इ. ४३ पछे व भा-२. ४४ सर्ग सैन्य व भा-२. ४५ मारयुं व भा-२. ४६ पछेइ व भा-२. ४७ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे ।

‘केतला कहवा लाग्ग, “नारायणशु [नारायणस्युं] विरोध हुं कीजेइ ?” इस करी करी आवी मिया, स्तुति करता हौआ’

४८ करी भा-१ इ. ४९ मित्या भा-१ इ. ५० केतलाइ व भा-२. ५१ मुंआ भा-१ इ, मूआ व भा-२. ५२ ईणी व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा वानानो अन्त नीचे प्रमाणे छे :

‘ईणी परि कोली विजय पानी घरि राजकन्या [सघाते] आव्यो. विजुनो वेप लीये समरत लोफ नमतो हौउ. पच्छेइ राजकन्याहुं सभोग करतो हौउ. पछेइ ते देरी समस्त राजा पुंद्बर्द्धमान राजानी मेना करना हौआ.’

५३ लेईनइ भा-१ इ. ५४ आपणपें भा-१, आपणपे इ. ५५ वहुं व भा-२. ५६ छूं व भा-२. [पृ. ९५] ५७ थोयो व भा-२. ५८ व भा-२ मां 'ते' छे. ५९ एहो व भा-२. ६० तुन्हें व भा-२. ६१ हव्यो व भा-२. ६२ पछी व भा-२. ६३ छठी व भा-२. ६४ कन्हें भा-२. ६५ खु ट, ग्यो व भा-२. ६६ करी व भा-२. ६७ पछेइ व भा-२. ६८ मिहें व, मिहं भा-२. ६९ पूछुं व भा-२. ७० व भा-२ मां 'अहो' नथी पण 'जे' श्री पंक्ति शरु थाय छे. ७१ तुं इ व भा-२. ७२ दिवने व भा-२. ७३ छे व भा-२. ७४ कांई इ व भा-२. ७५ मोटुं व भा-२. ७६ जे व भा-२. ७७ तेहिं व, तेन्हें भा-२. ७८ बाछु इ; व भा-२ मां 'आव्यो छुं' क्रियाइ छे. ७९ छु इ. ८० घणो व भा-२. ८१ व भा-२ मां नथी. ८२ हांड इ व भा-२. ८३ तीण इ, तीणें व भा-२. ८४ थको व भा-२. ८५ येन्हे इ, जेन्हे व, जेन्हें भा-२. ८६ बान्छिये व भा-२. ८७ तेन्हें व. ८८ व भा-२ मां 'अणपूछपा छाई कह्युं' एवो अनुवाद छे. ८९ व भा-२ मां नथी. ९० 'अहो तुं थोलि' ए प्रमाणे व भा-२ मां पंक्ति छे. ९१ जे व भा-२. ९२ पछीइ व भा-२. ९३ बचनने इ, बचन व भा-२. ९४ स्थानक व भा-२. ९५ जाणयां भा-२. ९६ राजन् व भा-२. ९७ थोले इ, व. ९८ ऐहा व. ९९ घणाइ व भा-२. १०० होइ इ व भा-२. १ आर्मा पछी व भा-२ मां श्लोकनो अनुवाद व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘अप्रिय छुंइ हितवारी बचन तेहना बोलणहार अनइ सामेलणहार [सामेलणहार] दुर्लभ होइ.’

२ अनइ इ. ३ पंगलक इ. ४ बोलणहार-छि व भा-२. ५ हांठि इ, व भा-२ मां नथी. ६ बोलो इ. ७ छेइ व भा-२. ८ पंक्तिनो पूर्वार्थ व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

[पृ. ९६] ‘ते सश मुं आगलि वात वरतो कहतो हांड.’

९ स्वामीनुं व भा-२. १० व भा-२ मां नथी. ११ व भा-२ मां नथी. १२ जाणुं छुं व भा-२. १३ हवें व भा-२. १४ कियसी व भा-२. १५ व भा-२ मां नथी. १६ कहतो इ व भा-२. १७ छूं व भा-२. १८ हीडेइ व भा-२. १९ छेइ व. २० माटे व भा-२; पछी व भा-२ मां 'जे' छे. २१ तूं व भा-२. २२ पछी व भा-२ मां 'छेइ' छे. २३ तेथी व भा-२. २४ व भा-२ मां नथी. २५ वीनवूं व भा-२. २६ छूं व भा-२. २७ दमनमूं व भा-२. २८ कठिण व

भा-२. २९ सांभलीनइ व भा-२. ३० मोहनिं व. ३१ तिवारि व. ३२ काई व, काई भा-२. ३३ चोत्यो व भा-२. ३४ तेंहु इ, तेन्हो व भा-२. ३५ विमांसीनइ व भा-२. ३६ चोत्यो व. ३७ आनी पछी व भा-२ मा 'ज' छे. ३८ अतियायो इ, अतिशयें व भा-२. ३९ जे व भा-२. ४० प्रधान इ व भा-२. ४१ अनेइ व भा-२. ४२ तेहिं व; तन्हें भा-२. ४३ व भा-२ मां नथी. ४४ सहेइ व भा-२. ४५ विहुनो इ, विहूनो व भा-२. ४६ सहेइ व भा-२. ४७ तेथी व भा-२; मुख्य प्रतमांथी पडी गयेसो अनुवाद इ मांथी लीधो छे. ४८ विहुंमाहि व भा-२. ४९ एकनं व भा-२. ५० त्येजेइ व, त्येजेइ भा-२. ५१ भागो इ व भा-२. ५२ ये इ. ५३ आनी पछी व भा-२ मां 'जे' छे. ५४ एकलानं व भा-२. ५५ ऊपेडीयें व भा-२. ५६ करे इ व भा-२. ५७ वान्छेइ व भा-२. ५८ कार्य करतो व भा-२. ५९ व भा-२ मां नथी. ६० मुख्य प्रत 'वि' अने 'इ' मांथी पडी गयेसो आ शब्द व भा-२ मां छे. ६१ होइ इ व भा-२. ६२ तोहे व भा-२. [पृ. ९७] ६३ व भा-२ मां नथी. ६४ सांभली व भा-२. ६५ व भा-२ मा 'अहो' थो पंक्ति शब्द थाय छे. ६६ माहरो व भा-२. ६७ करणेइ व भा-२. ६८ राजलक्ष्मीनिं व भा-२. ६९ लगे व भा-२. ७० इ व भा-२ मां नथी. ७१ लगे व भा-२. ७२ सेवें व भा-२. ७३ चोर्युं इ, चोर्यो व भा-२. ७४ तोहिइ व, तोहिइ भा-२; व भा-२ मां 'माहुं चित्त' पछी आ शब्द छे. ७५ वाहो इ, एहो व भा-२. ७६ बोलइ व भा-२. ७७ करें व भा-२. ७८ चित्तने व भा-२. ७९ विषे व भा-२. ८० होइ इ व भा-२. ८१ अने व, अने भा-२. ८२ कार्य व भा-२; मुख्य प्रत 'वि' मांथी पडी गयेसो आ शब्द 'इ' मांथी लीधा छे. ८३ करे व भा-२. ८४ एहुं व भा-२. ८५ व भा-२ मां नथी. ८६ वातहु इ, वल्लभ व भा-२. ८७ होइ इ. ८८ व भा-२ मां नथी. ८९ आप्रिय व भा-२. ९० करे व भा-२. ९१ थको इ व भा-२. ९२ तेह व भा-२. ९३ व भा-२ मां नथी. ९४ चोत्यो व भा-२. ९५ व भा-२ मां 'अत एव राजानो दीप' एवी पंक्ति छे. ९६ दि व भा-२. ९७ छेइ व भा-२. ९८ हरे व भा-२. ९९ छेइ व भा-२. [पृ. ९८] १०० तीणिं व भा-२. १ छिइ व, छेइ भा-२. २ राजलक्ष्मीनी इ. ३ वाळे व भा-२. ४ छें व भा-२. ५ मित्र व भा-२. ६ आनी पछी व भा-२ मा 'पण' छे. ७ एहे व भा-२. ८ माहे व भा-२. ९ करे व भा-२. १० आपणूं व भा-२. ११ वान्छेइ भा-२. १२ 'वैयारि लोकमाहे पण एहुं' एवो शब्दक्रम व भा-२ मां छे. १३ तीणिं व भा-२. १४ सोनिं व भा-२. १५ सुं व भा-२. १६ कीजे

व भा-२. १७ जीणे व भा-२. १८ जूडे व भा-२. १९ अने व भा-२. २०
 जेड व भा-२. २१ माटे व भा-२. २२ उपभाने व भा-२. २३ होइ व भा-२.
 २४ व भा-२ मा नथी. २५ राजानू व भा-२. २६ करे व भा-२. २७ मदोनमत
 ट व भा-२. २८ तंणे व भा-२; पछी व भा-२ मा 'पण' छे. २९ शुइ, शु व शुं
 भा-२. ३० फीजेइ व भा-२. ३१ अने व भा-२. ३२ नान्हों व भा-२. ३३ करे
 व भा-२. ३४ भलु व भा-२. ३५ उपरि व भा-२. ३६ करि व, करे भा-२.
 ३७ छे व भा-२. ३८ सतनू व भा-२. ३९ छाईनेइ व भा-२. ४० असतनू
 व भा-२. ४१ करे व भा-२. ४२ कालड ड, काठि व, कालि भा-२. ४३
 पामनि व भा-२. ४४ पथात्ताप व भा-२. ४५ करे व भा-२. [पृ. ९९]
 ४६ जे व भा-२. ४७ हड्डं व भा-२. ४८ करे व भा-२. ४९ ति व.
 ५० घेगो व भा-२. ५१ धे व भा-२. ५२ बेरीने व भा-२. ५३ वरा व
 भा-२. ५४ पामि व, पामे भा-२. ५५ जेड व भा-२. ५६ होइ इ व
 भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'अनेइ' छे. ५७ परिणामि इ व भा-२. ५८
 होइ इ व भा-२. ५९ होइ इ, होई व भा-२. ६० कार्य व भा-२. ६१
 घाहीये इ, वाहवा व भा-२. ६२ तेथी व भा-२. ६३ येइ, व भा-२ मा नथी.
 ६४ व भा-२ मा नथी. ६५ तेथी व भा-२ मा नथी. ६६ अने व भा-२.
 ६७ ए व भा-२. ६८ व भा-२ मा नथी. ६९ व भा-२ मा नथी. ७०
 आनी पछी व भा-२ मा 'सेवक' छे. ७१ जेजो व भा-२. ७२ ननो व भा-२.
 ७३ राज्यनो इ व भा-२. ७४ व भा-२ मा नथी. ७५ बोलिशि व भा-२.
 ७६ सवादाने व भा-२. ७७ बिपइ इ, त्रिये व भा-२. ७८ वसो व भा-२.
 ७९ तेन्हे इ व. ८० जे व भा-२. ८१ राये व भा-२. [पृ. १००]
 ८२ जार्जनि व भा-२. ८३ मेड व भा-२. ८४ तेन्हे इ; व भा-२ मा 'तन्ह
 आगलि' छे. ८५ तेथी व भा-२. ८६ वरसे व भा-२. ८७ तोहे व भा-२.
 ८८ एन्हि व, एन्ह भा-२. ८९ नही व भा-२. ९० माटे व भा-२. ९१
 व भा-२ मा नथी. ९२ कोपइ भा-१ इ, कोपे व भा-२. ९३ व भा-२ मा नथी.
 ९४ उपकारे व भा-२. ९५ तूमे व भा-२. ९६ नही इ व भा-२. ९७ व
 भा-२ मा नथी. ९८ परि व भा-२. ९९ आनी पछी व भा-२ मा 'ए' छे.
 १०० कोपइ भा-१ इ व, कोपेइ भा-२. १ अनड भा-१ इ, अने व भा-२. २
 तूम भा-१, तूमे इ व भा-२. ३ आपणे व, आपणे भा-२. ४ मीहालो भा-१,
 कोडलो व भा-२. ५ घस्वोउ भा-१ इ, घसीये पण व भा-२. ६ निर्मल ह्यो.
 ७ माट भा-१, माटे इ व, अहीथी गरु थती वे पंकि व मा नथी. ८ माहुं भा-१,

मां ड भा २ ९ तम्हे भा-१ ड भा २ १० होट भा-१ भा-२, होई ड, आनी
पटी पत्तिनो उन्नरार्थ भा-२ मा नथी ११ छेड व भा-२ १२ भन व भा-२
१३ चलें हप्रो १४ तुल्य भा-१ इ १५ मर्मन भा-१ भा २, मर्मन ड, मर्मनि
व १६ जाणे व भा-२ १७ आनी पटी व भा-२ मा 'ते' छे १८ हण
व भा-२ १९ मिन्न भा-१, मिन्न ड, मर्नानि व, मर्नान भा-२ २० व
भा-२ मा नथी २१ मारे व भा २ २२ मित्रि भा-१, मर्नाने, प्रधान भा-२,
व मा 'महा गी ते' एवो पाठ छे २३ मारीये भा १ २४ शु हप्रो २५
सामन्य भा १, सामन्य व भा-२ [ष्ट १०१] २६ एतगन व भा-२
२७ व भा-२ मा नथी २८ मड भा-१, मेड ड, मे व भा २ २९ कीट व
भा २ ३० तेदी व भा-२ ३१ जे व भा-२ ३२ तीणे हप्रो ३३ व
भा-२ मा नथी ३४ घोचो हप्रो ३५ वन्तो हप्रो ३६ हाउ ड

[९. यज्ञदत्त ब्राह्मण, वाच, वानर अने साप]

१ वी व भा-२ २ नगर मध्ये व भा-२ ३ वसे व भा ४ सदा
व भा २ ५ वहे व भा-२ ६ छड भा १ इ, छे व, छे भा २ ७ तु भा १,
आ पत्ति व भा-२ मा 'अनड' बी शरु थाय छ ८ हृदय भा-१ इ ९ छ
भा १ छे इ, आखी पत्ति व भा २ मा आ प्रमाणे छे

‘अत इ तु हृदय कठिन ये निखित छि [छ] ते शु [शु] ?’

१० कीही व, कीही भा-२ ११ व भा-२ मा नथी १२ जडनइ भा-१,
जैनइ इ, जैनेड व भा-२ १३ छे व भा-२ १४ सामली व भा २ १५
माटे व भा-२ १६ मिश्रानड व भा २ १७ मये व भा २ १८ तरस्यो
व भा-२ १९ सोवतो व भा २ २० हाउ भा १ व भा-२ २१ पडें व
भा-२ २२ दपे व भा-२ २३ एतग इ, एतगन भा-२ २४ देवतो ड व
भा-२ २५ हाउ व भा २ २६ मनुष्यने इ व भा-२ २७ देपीने ड व
भा २ २८ हर्ष्या इ, हरष्या व भा-२ २९ ते व भा २ ३० एवो इ,
वी व भा-२ ३१ घोया इ व भा २ ३२ मनुष्य ड व भा २ ३३ छेड
व भा-२ ३४ ते भणी व भा-२ ३५ मन्हे इ, व भा-२ मा नथी ३६
करीनेइ व भा-२ ३७ सुतारि वाडि व भा २ ३८ मागू ड व भा-२ ३९
कृत्वने इ, कृत्व एन्हे व भा २ ४० म्लि व, आ सदा भा-१ मा ससेपमा आ

प्रमाणे छे :

“अहो मनुष्य अम्हनि का[टि]; जीव राख्यानुं मोट्ट पृष्य.” ते बोव्यो,
“तम्हा[रो] वीग्याम मृन्दि नही.”

४१ बोव्यो व भा-२. ४२ ताहि द, ताहें व भा-२; आनी पहेला इ मा
‘अहो सिंह’ अने व भा-२ मा ‘अहो ख्याग्र’ छे. ४३ नामि ड, नामें भा-२;
आनी पछी ट व भा-२ मा ‘मनुष्य’ छे. ४४ वीहि व, वीहें भा-२. ४५
बोव्यो भा-१ व भा-२. ४६ ब्रह्मरत्ना व भा-२. ४७ एतलाने व, एतलानें
भा-२. ४८ छेट व भा-२. ४९ कृत्तज्जनें भा-१ ड, कृत्तज्जनें व भा-२. ५०
छटको व भा-२. [पृ. १०२] ५१ अनट व भा-२. ५२ सम व भा-२,
५३ लुंड व भा-२. ५४ लुंहि ड, व भा-२ मा नही. ५५ माहुं ट व भा-२.
५६ मुधी ट. ५७ आणेदि द व भा-२. ५८ करिन्द ट. ५९ काटि व
भा-२. ६० पटोड भा-२, व भा-२ मा नही. ६१ ब्राह्मणे ट, ब्राह्मणि व,
ब्राह्मणे भा-२. ६२ विमाम्युं व, विमाम्युं भा-२. ६३ जे व भा-२. ६४ जो
व भा-२. ६५ विरुडे व भा-२. ६६ तो व भा-२. ६७ एहुं ड व भा-२.
६८ चीनकी व भा-२. ६९ ऊतारी काट्यु व भा-२. ७० पछिट व, पटोड
भा-२. ७१ बोव्यो व भा-२. ७२ साधू भा-२. ७३ मृन्ह ड, मृन्हें व,
मृन्हें भा-२. ७४ उतारि व. ७५ एहुं ट; व भा-२ मा ‘पटोड’ थी पंक्ति
गळ थाय छे, ते वच्चे प्रतीमा ‘एहुं साभरी’ नही. ७६ ब्राह्मणे व भा-२. ७७
वानर द व भा-२. ७८ ऊतारयो व भा-२. ७९ पटोड व भा-२. ८० सर्प
द व भा-२. ८१ बोरयो द व भा-२. ८२ मृन्हे ड, मृन्ति व, मृन्हे भा-२.
८३ एहु व भा-२. ८४ बोव्यो व भा-२. ८५ भय व भा-२. ८६ ऊजें
व भा-२. ८७ फीजे व भा-२; आनी पछी व मा ‘ते’ अने भा-२ मा ‘तो’ छे.
८८ आनी पहेला व भा-२ मा ‘गच्छे’ छे. ८९ बोव्यो व भा-२. ९० प्युटा
व, प्टा भा-२. ९१ पापे व भा-२. ९२ ड्युं व भा-२. ९३ ड्युं व भा-२.
९४ सम ड व भा-२. ९५ छे व भा-२. ९६ मुंवीड व भा-२. ९७ नीहेदि
ड. नावणे ड, ब्राह्मणे व भा-२. ९९ सर्प ड. १०० ऊतारयो द व भा-२.
१ कदना व. २ होआ इ; भा-१ मा तःन सःरेम्मा नीकेना कान्चोपी वाना
आगळ वये छे :

‘अहि अनुजलि इन सम कीरा. पटड ते अणि काट्या पटड वाच वानर सर्प
कदना होआ.’

૩ વ મા-૨ માં નથી. ૪ પાપનું વ મા-૨. ૫ કુતારલું વ મા-૨. ૬ આ પંક્તિનો પૂર્વાર્ધ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘અહો જે મોટા શૂંગનો પર્વત એ હીસે છડ તેન્હિ [તેન્હે] ઉત્તરમાગિ ગુફા છેદ.’

૭ મોટા મા-૧ હ. ૮ જે વ મા-૨. ૯ માર્તે વ મા-૨. ૧૦ તૂરહે મા-૧ મા-૨, તૂરિંહ વ. ૧૧ ઉપકાર હપ્રો. ૧૨ ઉપકારનો મા-૧ હ, ઉપકારનું વ મા-૨. ૧૩ અનેરિ મા-૧. ૧૪ મલિ-જન્મિ મા-૧, જન્માતરે વ, જન્માતરિ મા-૨. ૧૫ રણ વ, રિણિ હ. ૧૬ હો મા-૨. ૧૭ એહું હપ્રો. ૧૮ ચાલ્યો વ મા-૨. ૧૯ કન્હિ વ, કન્હે મા-૨. ૨૦ આધ્રમનો વ મા-૨. ૨૧ છે વ મા-૨. ૨૨ પધારવું વ મા-૨. ૨૩ વહી મા-૧ વ મા-૨. ૨૪ ગ્યો વ મા-૨; પછીની પંક્તિ વ મા-૨ મા ‘પચ્છેડ’ થી શરૂ થાય છે. ૨૫ ગાટં મા-૧, ગાંહિ હ વ, ગાટું મા-૨. ૨૬ હોડ હપ્રો. ૨૭ તિહા હ; વ મા-૨ મા ‘તિવારેં તેં હું સ્પરવો’ એવો પંક્તિનો ઉત્તરાર્ધ છે. ૨૮ હું મા-૧ હ. ૨૯ એહ વ મા-૨; મા-૧ મા આ પંક્તિ નથી. ૩૦ પચ્છે વ મા-૨. ૩૧ મા-૧ માં નથી. ૩૨ ંથી વ મા ૨. ૩૩ વલી વલી હપ્રો. ૩૪ લાગો હપ્રો. ૩૫ મુન્હિ વ, મુંન્હે મા-૨. ૩૬ વાડિ વ, વાહિ મા-૨; આ પંક્તિ મા-૧ મા નથી. ૩૭ કૂપાઈ મા-૧, કૂપાઈ હ, કૂપા વરી વ મા-૨. ૩૮ જાણી મા-૧. ૩૯ પચ્છે મા-૨; આ પંક્તિ વ મા-૨ મા નથી. ૪૦ ચોત્યો મા-૧ હ મા-૨. ૪૧ ઘ મા-૨ માં ‘અહો’ થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૪૨ મુગુરદિઠ વ મા-૨. ૪૩ ઘઘવું મા-૧ હ. ૪૪ વેવવું મા-૧ હ. ૪૫ હોડ મા-૧ હ. ૪૬ તિવારિ હ; આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જો તમ્હારે સુવર્ણ ઘઘવું વેવવું હોડ તિવારે મું મળી કૂપા કરગ્યો.’

૪૭ ચોલી મા-૧ વ મા-૨. ૪૮ ચું મા-૧, ચ્યો હ વ મા-૨. ૪૯ પછેડ હ વ મા-૨. ૫૦ તીણે હ, તીણે વ મા-૨. ૫૧ દ્રાહાણે હ વ મા-૨. ૫૨ મમતા હ વ મા-૨. ૫૩ વાઈ હ, વાઈ વ મા-૨. ૫૪ પાસુ હ. ૫૫ પછે વ મા-૨. ૫૬ મળી વ મા-૨. ૫૭ ચાલતા હ વ મા-૨. ૫૮ સ્પરીત હ, સાંસ્પરીત હ વ મા-૨. ૫૯ કન્હે હ, સમીતિ વ મા-૨. ૬૦ આવ્યો હ વ મા-૨. ૬૧ વાનર હ વ મા-૨. ૬૨ વીઠો હ વ મા-૨. ૬૩ વાનરેં મા-૨. [પૃ. ૧૦૩] ૬૪ રુઢા મા-૨. ૬૫ આળી મા-૨. ૬૬ દ્રાક્ષણેં હ વ મા-૨. ૬૭ કીયુ હ, કીયો વ મા-૨. ૬૮ આની પછી વ માં, ‘વાઈ’ અને પં ૩૯

भा-२ मां 'कड़ि' छे. ६९ दिहाडी इ, सड़ा व भा-२. ७० तें भा-२. ७१ कीधू व भा-२. ७२ मुन्हें व, मुन्हें भा-२. ७३ वानरी व, वानरि भा-२. ७४ बाधि इ, व्याघ्र व भा-२. ७५ संतोषी व भा-२. ७६ ब्राह्मणनि व. ७७ बहेरपा व भा-२. ७८ व भा-२ मां 'व्याघ्र बोल्हो' एवो शब्दकर्म छे. ७९ व भा-२ मां 'अहो' भी पंक्ति सरू थाय छे. ८० राजानो इ व भा-२. ८१ आनी पछी व भा-२ मां 'असवार थै' एवा शब्द छे. ८२ मुं व भा-२. ८३ पठें व भा-२. ८४ में इ व भा-२; व भा-२ मां पंक्तिनी सारआतमां 'ते' पछी 'में' छे. ८५ तेहु इ, तेहुं व भा-२. ८६ व भा-२ मां अहीं 'ए' छे. ८७ जाड व भा-२. ८८ सर्व व भा-२. ८९ जाणीने व भा-२. ९० पछेइ व भा-२. ९१ तीगें व भा-२. ९२ मुन्हें इ, मुन्हि व, मुन्हं भा-२. ९३ व भा-२ मां अहां 'हंहा' छे. ९४ दे व भा-२. ९५ बोयो व भा-२. ९६ मे इ, में व भा-२. ९७ व भा-२ मां नयी. ९८ बेनी इ व भा-२. ९९ आवि व भा-२. १०० घोयो व भा-२. १ 'सोनूं देगडो' एवो शब्दकर्म व भा-२ मां छे. २ व भा-२ मां 'पठइ' पंक्ति सरू थाय छे. ३ पछी व भा-२. ४ चीनवतो व. ५ चीतवी व भा-२. ६ बोयो व भा-२. ७ केन्हें इ, केन्हि व, केन्हें भा-२. ८ आबु इ व भा-२. ९ बेतु इ, बेसो व भा-२. १० जे व भा-२; आनी पछी व भा-२ मां 'बोल्हो' छे. ११ व भा-२ मां पंक्तिनो पूर्वार्ध आ प्रमाणे छे :

‘ते सर्व ग्रहण देपी राजा बोल्हो.’

१२ तें भा-२. १३ पारु इ. १४ माद्रो व भा-२. १५ तीगे इ, तीणि व, तीगें भा-२. १६ आबु इ, व भा-२ मां आनी पछी 'छेइ' छे. १७ पठिइ व, पछेइ भा-२. १८ चीनवतो इ, चीतवतो व भा-२. १९ ईणें व भा-२. २० माद्रो व भा-२. २१ रामाई इ व भा-२. २२ विहाणे व भा-२. २३ सूती इ व भा-२. २४ लखो इ, लखु व भा-२. २५ तीणे व, तीगें भा-२. २६ ब्राह्मो व भा-२. २७ व भा-२ मां पंक्तिनो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘बाघी मारतां पछी ते सर्प स्मरणो.’

३८ सर्प इ. ३९ स्मर इ. ३० पच्छे व भा-२. ३१ स्मरणो व भा-२. ३२ घोयो व भा-२. ३३ कन्हें इ, कन्हि व, कन्हें भा-२. ३४ बोयो व भा-२; पछी व भा-२ मां 'जे' छे. ३५ मुंहि व, मुन्हें भा-२. ३६ मुकावि इ भा-२, मुकावि व. ३७ सर्प इ व भा-२. ३८ कंतयो व भा-२; आनी पछी व

મા-૨ માં 'જે' છે. ૩૯ છીન્હિ વ, છીન્હે મા-૨. ૪૦ ફ્સુ વ મા-૨. ૪૧
 અનેરાને વ મા-૨. ૪૨ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ વ મા-૨ માં 'મત્રે ઔપથ'
 એવો શબ્દક્રમ છે. ૪૪ તાહુ વ મા-૨. ૪૫ ક્તારેશિ વ મા-૨. ૪૬ મુંવા-
 એશિ ઇ, મુંવાએશિ વ મા-૨. ૪૭ ઈડ વ મા-૨. ૪૮ પ્ત્છે વ મા-૨. ૪૯
 સર્પ ઇ, સર્પે વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં 'તે' છે. ૫૦ મા મા-૨ માં નથી.
 ૫૧ પ્ત્છે વ મા-૨. ૫૨ ઘર૦ વ મા-૨. ૫૩ આકુલ વ મા-૨.
 [પૃ. ૧૧૪] ૫૪ ક્તારે વ, ક્તારેઈ મા-૨. ૫૫ પછે ઇ, પ્ત્છં વ મા-૨.
 ૫૬ ફરપો ઇ, ફેરવ્યો વ મા-૨. ૫૭ ટંહેરો ઇ. ૫૮ સામલી વ મા-૨.
 ૫૯ વહતો ઇ વ મા-૨. ૬૦ વ મા-૨ માં નથી. ૬૧ રાણીને વ મા-૨. ૬૨
 ક્તારેશિ વ મા-૨. ૬૩ પ્ત્છી વ મા-૨. ૬૪ રાજના સેનક વ મા-૨; પછી
 વ માં 'તેન્હિ' અને મા-૨ માં 'તેન્હે' છે. ૬૫ બ્રાહ્મણને ઇ, બ્રાહ્મણને વ મા-૨.
 ૬૬ વ મા-૨ માં નથી. ૬૭ હેડ વ મા-૨. ૬૮ ય્યા ઇ વ મા-૨. ૬૯
 ચોરયો ઇ વ મા-૨. ૭૦ રાણીન્હિ વ, રાણીન્હે મા-૨. ૭૧ પછેઈ વ મા-૨.
 ૭૨ સમીપિ વ મા-૨. ૭૩ જૈનેઈ વ મા-૨. ૭૪ માડલા વ મા-૨. ૭૫
 પછેઈ વ મા-૨. ૭૬ તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૭૭ થે ઇ વ મા-૨. ૭૮ દેપી-
 નેઈ વ મા-૨. ૭૯ વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ કીધી વ મા-૨. ૮૧ પૂછ્યો વ
 મા-૨. ૮૨ કહે વ મા-૨. ૮૩ પ્રગરે વ, પ્રગરે મા-૨. ૮૪ તે વ મા-૨.
 ૮૫ સામલીનેઈ વ મા-૨. ૮૬ માનીને વ મા-૨. ૮૭ સોનારને ઇ, સોનારને
 વ મા-૨. ૮૮ વેશોડ્ઠ ઇ, વેશોટો વ મા-૨. ૮૯ વ મા-૨ માં 'વેતો હૌડ
 અનદ' એવો પાઠ છે. ૯૦ વેઈનેઈ વ મા-૨. ૯૧ કરતો હૌડ વ મા-૨. ૯૨
 તીણે ઇ, તીળે વ મા-૨. ૯૩ વ મા-૨ માં નથી. ૯૪ આળી વ મા-૨. ૯૫
 સધાતે ઇ, સધુત વ મા-૨, પછી વ મા-૨ માં 'અનેક' છે. ૯૬ ભોગવતો વ
 મા-૨. ૯૭ વ મા-૨ માં 'સુપે થજ ઘણા કરતો રહ્યો એવો પતિનો ઉત્તરાર્થ છે.
 ૯૮ રહુ ઇ.

૯૯ તેથી વ મા-૨. ૧૦૦ ચોરયો ઇ વ મા-૨. ૧ જાતી વ મા-૨. ૨
 જો વ મા-૨; આ ચરણનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જો ઘારધા ન રહે તો જે હિત દોડ તે વરાવું.’

૩ તોહે મા-૧ ઇ. ૪ વરવું મા-૧ ઇ. [પૃ. ૧૧૫] ૫ હિત વ મા-૨.
 ૬ કરતા મા-૧ વ મા-૨. ૭ સતનો વ મા-૨. ૮ વરેઈ મા-૧ ઇ, વરેઈ વ
 મા-૨. ૯ મુલ્ય પ્રત 'વિ' માંથી પડી ગયેલો આ અનુવાદ મા-૧ માં લીધો છે.

૧૦ અહિન વ મા-૨. ૧૧ કરે વ મા-૨. ૧૨ તેનું મા-૧ ૬, તેનું વ મા-૨. ૧૩ મલો વ મા-૨. ૧૪ ફેડે વ મા-૨. ૧૫ તેહ જ વ મા-૨. ૧૬ નિ પાપ વ મા-૨. ૧૭ તેહ જ વ મા-૨. ૧૮ ચિત્તને વ મા-૨. ૧૯ અનુસરે દ્રો. ૨૦ વ મા-૨ માં 'યુદ્ધિમત' પછી 'તે' છે. ૨૧ જેનું મા-૧ ૬ મા-૨, જેનું વ. ૨૨ માને દ્રો. ૨૩ વ મા-૨ માં 'લક્ષ્મી તે' એવો શબ્દક્રમ છે. ૨૪ કરેદ વ મા-૨. ૨૫ એ દ્રો. ૨૬ ક્ષીયે મા-૧ ૬, ક્ષી દેવી વ મા-૨. ૨૭ પામે મા-૧ ૬, પામે વ મા-૨. ૨૮ વ મા-૨ માં આ ચરણના ઉત્તરાર્ધનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘નિઃશંક હિત કહે’

૨૯ પાનેદ વ મા-૨. ૩૦ સરેગ વ મા-૨. ૩૧ પાનેદ વ મા-૧. ૩૨ તેથી વ મા-૨. ૩૩ તમ્હેને દ્રો. ૩૪ નો વ મા-૨. ૩૫ વામને વ મા-૨. ૩૬ માનું દ્રો. ૩૭ માન્યા ૬ વ મા-૨; મા-૧ માં 'ન માનો તો' એવો પાઠ છે. ૩૮ ઇચ્છાઈ વ, ઇચ્છાઈ મા-૨. ૩૯ પ્રવર્તો ૬ પ્રવર્તોશુ વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ સેવરને મા-૧, સેવરને ૬, સેવરને વ મા-૨. ૪૨ દેવો વ મા-૨. ૪૩ વામ વ મા-૨. ૪૪ ચિયે વ, ચિયે મા-૨. ૪૫ ને વ મા-૨. [પૃ. ૧૦૬] ૪૬ વિમાશિદ મા-૧, વિમાશિદ ૬, વિમાસે વ મા-૨. ૪૭ મદનમત ૬. ૪૮ પરિ દ્રો. ૪૯ હીંટિ વ, હીંટિ મા-૨. ૫૦ વ મા-૨ માં નથી. ૫૧ જિવારિ વ. ૫૨ અભિમાનેદ વ મા-૨. ૫૩ સેવરને વ મા-૨. ૫૪ દુષણ વ મા-૨. ૫૫ રો વ મા-૨. ૫૬ આરણો વ મા-૨. ૫૭ ચીતવતો મા-૧ મા-૨, ચીતવતો ૬ વ. ૫૮ ણિ મા-૧, ણિ વ મા-૨. ૫૯ શાસ્ત્રદિ વ મા-૨. ૬૦ વહું વ મા-૨. ૬૧ પામ્યો વ મા-૨. ૬૨ છેદ વ. ૬૩ વિમાસો વ મા-૨. ૬૪ વૈરી ૬ વ મા-૨. ૬૫ રૂં વ મા-૨. ૬૬ વિમાશીનદ ૬, વિમાશીનદ વ મા-૨. ૬૭ કાલને વ મા-૨. ૬૮ નિામે વ મા-૨. ૬૯ વ મા-૨ માં નથી. ૭૦ એહો ૬, એહું વ મા-૨. ૭૧ છું વ મા-૨. ૭૨ માટે વ મા-૨. ૭૩ વહવા વ મા-૨. ૭૪ મુરય પ્રત 'વિ' માંથી પડી ગયેલ આ શબ્દ ૬ માંથી લીધા છે. ૭૫ છું વ મા-૨. ૭૬ ચોલ્યું મા-૨. ૭૭ ડિઈ વ, છેદ મા-૨. ૭૮ અણપૂઝ્યા ૬, અણપૂઝ્યા વ મા-૨. ૭૯ ઇચ્છ્યે ૬, ઇચ્છ્યે વ મા-૨. ૮૦ ચોલ્યો ૬ વ મા-૨. ૮૧ આ અને આની પછીની પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

“અહો ન્યાય છતાં ત્યાં શું નિરા કરીયે?” દમનક ચોલ્યો, “એ રાખીયે

[રાપીયે] એ કિતાબો ન્યાય ?”

૮૨ ન્યાય ૬. ૮૩ નરા ૬. ૮૪ કરવો ૬. ૮૫ ચોલુ ૬. ૮૬ ઉપ-
વાર ૬ વ મા-૨. ૮૭ નહીં વ મા-૨. ૮૮ તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૮૯ વમે
૬, વમે વ મા-૨. ૯૦ વ મા-૨ માં નથી. ૯૧ ઘાણીયે વ મા-૨. ૯૨ નહીં
વ મા-૨. ૯૩ ચોત્યો ૬ વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં ‘જે’ છે. ૯૪ કરે વ
મા-૨. [પૃ. ૧૦૭] ૯૫ પાડડ ૬. ૯૬ એ વ મા-૨. ૯૭ અન્ને વ
મા-૨. ૯૮ ભક્ષ કરે વ મા-૨. ૯૯ તોહે વ મા-૨. ૧૦૦ ય મા-૨ માં
નથી. ૧ જો વ મા-૨. ૨ આળપે ૬, આળપહે વ મા-૨. ૩ ન વ મા-૨.
૪ કરે વ મા-૨. ૫ તો વ મા-૨. ૬ પાહિં વ મા-૨. ૭ કરાવશિ ૬,
કરાવિશે વ મા-૨. ૮ લોકને વ મા-૨. ૯ સમર્થ હોઈ પ્રેરે વ મા-૨. ૧૦
પાહાળની વ મા-૨. ૧૧ શલ વ મા-૨. ૧૨ આળપહે ૬ વ મા-૨. ૧૩
સમર્થ ન હોઈ વ મા-૨. ૧૪ તોહે ૬, તોહે વ મા-૨. ૧૫ પાહાને વ મા-૨.
૧૬ છેરાવે વ મા-૨. ૧૭ ચોત્યો વ મા-૨. ૧૮ કરશિ ૬, કરશે વ મા-૨.
૧૯ ચોત્યુ ૬, ચોત્યો વ મા-૨. ૨૦ તેહને ૬, તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૨૧
તાદ્રે વ મા-૨. ૨૨ શરીરિ વ, શરીર મા-૨. ૨૩ વ મા-૨ માં નથી. ૨૪
ચાંદા વ મા-૨. ૨૫ હોઈ ૬, થાઈ છે વ મા-૨. ૨૬ પાસે વ મા-૨. ૨૭
કરે વ મા-૨. ૨૮ પડિશિ ૬, પડશે વ મા-૨. ૨૯ તાદ્રા વ મા-૨. ૩૦ વ
મા-૨ માં ‘ક્ષત ચાદામાહિ’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૧ પૈસી વ મા-૨. ૩૨ તાદ્રા
વ મા-૨. ૩૩ પૈસસે વ મા-૨. ૩૪ તોહઈ ૬, અહીંથી ક્ષત થતો પંક્તિનો
હતારાર્થ વ મા-૨ માં નથી. ૩૫ પામેશિ ૬. ૩૬ જેન્હું હપ્રો. ૩૭ તેન્હે
મા-૧ ૬, તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૩૮ દેવો હપ્રો. ૩૯ ટિશિમ વ મા-૩. ૪૦
વ મા-૨ માં અહીં ‘જે’ છે. ૪૧ તેન્હે મા-૧ ૬ મા-૨, તેન્હિ વ. ૪૨ દોપે
હપ્રો. ૪૩ નામિ મા-૧, નામે વ મા-૨. ૪૪ ચોત્યો વ મા-૨. ૪૫ કર્શો
મા-૧. ૪૬ હોઈ ૬.

[૧૦. જૂ અને માકળ]

૧ વાસને ૬ મા-૧, વાસને ૬, વાસના વ મા-૨. ૨ હુતી મા-૧. [પૃ. ૧૦૮]
૩ પછેહીત ૬ વ મા-૨. ૪ નામે વ મા-૨. ૫ રહે વ મા-૨. ૬ કરે વ મા-૨.
૭ દેપાઈ વ મા-૨. ૮ રહે વ મા-૨. ૯ વ મા-૨ માં ‘ઈણી પરિ’ નથી પણ
તેની પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૧૦ વ મા-૨ માં નથી. ૧૧ ક્યેચા વ મા-૨.

૧૨ કારિ વ મા-૨. ૧૩ વ મા-૨ માં 'તિહાં રાજાનાં શયન' એવો પાટ છે. ૧૪ ઓછાં હયો. ૧૫ ગંગાની વ. ૧૬ આની પછી વ મા-૨ માં 'અનહ' છે. ૧૭ 'એહું શયન' મા-૧ માં નથી. ૧૮ દેવીનહ દ. ૧૯ મહા દ, મા-૧ વ મા-૨. ૨૦ 'તે વોમલ.....મારણ' પંક્તિનો આ પૂર્વાર્ધ મા-૧ માં નથી. ૨૧ માટે વ મા-૨. ૨૨ અમતો હયો; વ મા-૨ માં પંક્તિનો ઉત્તરાર્ધ આ પ્રમાણે છે :

'.....મારણ તિહાં અમતો હોઁ; તેન્દિ તિહાં મંદવિસારિણાં નામે જૂ મિત્રી.'

૨૩ વે મા-૧ દ. ૨૪ મારણ મા-૧, મારણને દ, મારણને ઘ, મારણને મા-૨. ૨૫ દેહીનહ વ મા-૨. ૨૬ દુ.પ મા-૧ વ મા-૨, દુપેને દ. ૨૭ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

'અહો અમિમુચ તું કિહાં રાજાનેં શયનિ કિમ આવ્યો ?'

૨૮ તિહાં મા-૧ દ. ૨૯ વેગો વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં 'તું' છે. ૩૦ પરહુ મા-૧, પરહુ દ, વ મા-૨. ૩૧ પછેદ વ મા-૨. ૩૨ વોલ્યુ મા-૧ દ, વોયો વ મા-૨. ૩૩ વ મા-૨ માં નથી. ૩૪ શાણનનેં વ મા-૨. ૩૫ પછી વ મા-૨ માં 'વયો' છે. ૩૬ વ મા-૨ માં 'વર્ણનેં સપલાનેં' એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૭ મર્તાર વ. ૩૮ સર્વેનો વ મા-૨; મા-૧ માં 'અનહ સર્વેનહ અતિથિ શુદ્ધ' એવો શબ્દક્રમ છે. ૩૯ અનેદ વ મા-૨. ૪૦ સનનિ વ, સતનેં મા-૨. ૪૧ મા-૧ માં નથી. ૪૨ 'વાત કશા' શબ્દ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ હેદ વ મા-૨. ૪૪ મિલા વ, મિલ્યા મા-૨. ૪૫ કીર્ણ વ મા-૨. ૪૬ સાથેં મા-૧, સાથે દ, સાથે વ મા-૨. ૪૭ વાલ્યા મા-૧ દ. ૪૮ પરિ વ મા-૨. ૪૯ મારેદ વ, મારેદ મા-૨. ૫૦ તાહો મા-૧ દ, તાહે વ મા-૨. ૫૧ મેં મા-૧ વ, મે દ મા-૨. ૫૨ મુલે મા-૧ દ, મુલે વ, મુલેં મા-૨. ૫૩ તેહનાં વ મા-૨. ૫૪ મુઠિનેં મા-૧ દ, મુઠિ વ મા-૨. ૫૫ વરેં વ મા-૨. ૫૬ વે મા-૧ દ. ૫૭ આહા મા-૧ દ, આહા વ મા-૨. ૫૮ શયન વ મા-૨. ૫૯ વિરદ મા-૧ દ, વિવેદ વ મા-૨. ૬૦ તેન્દું હયો. ૬૧ નિશિત વ મા-૨. ૬૨ વ મા-૨ માં નથી. ૬૩ સરપુંડં વ મા-૨. ૬૪ મુલ્ય પ્રન વિ ના 'તે અનેક ઓપધ, ઉત્તમ' આ શબ્દ વ મા-૨ માં નથી. [પૃ. ૧૦૯] ૬૫ છત વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં 'શર્કેરા' છે. ૬૬ હોસે વ મા-૨. ૬૭ વ મા-૨ માં 'અહો' થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૬૮ હું વ મા-૨. ૬૯ વ મા-૨ માં 'આ' પંક્તિને અન્તે છે. ૭૦ આળગનેં મા-૧ વ મા-૨, આળગનેં દ. ૭૧ વ મા-૨ માં નથી. ૭૨ અળગિમાઝિ દ, વિમલ્યા પાપે વ મા-૨. ૭૩ વ મા-૨ માં નથી. ૭૪ વરે

૪ મા-૨. ૭૫ વ મા-૨ માં નથી. ૭૬ પામેઈ વ મા-૨. ૭૭ પટે વ મા-૨. ૭૮ તીર્ગીં ઘ, તીર્ગીં મા-૨; પંક્તિની શરૂઆતમાં ઘ માં 'પછી' અને મા-૨ માં 'પછે' છે. ૭૯ દાઘને વ મા-૨. ૮૦ અંગીકાર ઇ. ૮૧ ધ્યુ વ મા-૨. ૮૨ તીર્ગે મા-૧ ઇ મા-૨, તીર્ગે વ. ૮૩ માંકળે મા-૧ મા-૨, માંકળે ઇ, માંકળિં ઘ. ૮૪ વ્યા હપ્રો. ૮૫ જુ ઇ, તે વ મા-૨. ૮૬ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પછે તે જૂં સાંભલી.’

૮૭ માંકળિં મા-૧, માંકળિ ઇ, માંકળે વ મા-૨. ૮૮ મળુ મા-૧ ઇ, મળ્યો વ મા-૨. ૮૯ ચે મા-૧ ઇ. ૯૦ પુગે મા-૧ ઇ, પોગે વ મા-૨. ૯૧ કોવ્યો મા-૧ ઇ, કોપ૦ વ મા-૨. ૯૨ થકો મા-૧ ઇ, ંથી વ મા-૨. ૯૩ માનેઈ વ મા-૨. ૯૪ તીર્ગે મા-૧ વ મા-૨, તીર્ગે ઇ. ૯૫ એ હપ્રો. ૯૬ નિપ્ય મા-૧ ઇ, નપ્ય વ મા-૨. ૯૭ અન્માન્ય હપ્રો. ૯૮ એહું હપ્રો. ૯૯ સાંભલી વ મા-૨. ૧૦૦ વ મા-૨ માં ‘અહો’ થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ઘ મા ‘માંનળ’ શબ્દ નથી. ૧ જોડેનઈ મા-૧ ઇ, જોડેનેઈ મા-૨, જોડે વ. ૨ રાજા ઘ મા-૨. ૩ મક્ષવો ઘ મા-૧. ૪ માંકળ મા-૧. ૫ થોલ્યો ઇ વ મા-૨. ૬ અહુ વ, અહુ મા-૨. ૭ વ મા-૨ માં ‘હુ ન જાણુ’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૮ હું ઇ, વ મા-૨ માં ‘તૂ વહિ’ શબ્દ નથી. ૯ જિવારેં હપ્રો. ૧૦ અન્ય હપ્રો. માં નથી. ૧૧ રૂને વ. ૧૨ તિવારેં મા-૧ ઇ મા-૨, તિવારેઈ વ. ૧૩ પુગ વ મા-૨. ૧૪ વિવે વ મા-૨. ૧૫ ડસવો હપ્રો. ૧૬ માંકળે મા-૧ ઇ મા-૨, માંકળિં વ. ૧૭ પઢઈ મા-૧ ઇ, વ મા-૨ માં નથી. ૧૮ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘એહ રાજા પ્રથમ રાત્રિ [રાત્રે] શય્યાઈ આવી સૂતો તિવારેં ॥ માંકળેં ભૂચેંધેં [ભૂચેંધેં] વામે ઢસ્યો રાજા, અવસર વિના ઢસ્યો.’

૧૯ તીર્ગે મા-૧, તીર્ગે ઇ. ૨૦ પાપેઈ મા-૧, પાપેઈ ઇ. ૨૧ ઘાંશઈ મા-૧ ઇ. ૨૨ ઢસ્યો મા-૧. ૨૩ દાધો હપ્રો. ૨૪ વીઝીયેં વ મા-૨. ૨૫ પાધો હપ્રો. ૨૬ હોઈ હપ્રો. ૨૭ તેહો મા-૧ ઇ, એહો ઘ મા-૨. ૨૮ વેગો હપ્રો. ૨૯ ઝકી વ મા-૨. ૩૦ વાસો હપ્રો. ૩૧ ચચૂઆલતો મા-૧ ઇ, ચચૂઆલવા લાગો વ મા-૨; પછીનો પાઠ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘પાસે સેવરુ હતા તેન્હિ [તેત્હે] વહુ [વચું], જે હું જીવિં વેહિં [વેહેં] વાધો તે જોડ. પછઈ તે માંકળ રાજાવુ વચન સાંભલીનેઈ [સાંભલીનેઈ] પાટલાની

[પાટલાની] ધોળરાઢિમાહિ પેટો ચીડીતુ. તે સેનક રીવેં કરી તિટાં જોતાં જોતાં પાટપટેડીને [પાટપટેડીને] છેદિ મંદવિમર્ષિણી જૂ ધીઠ પરિવાર સમેતે. પછે તે જૂ પરિવાર સમેતે મારી.

૩૨ પાસે મા-૧ ડ. ૩૩ રતું ડ. ૩૪ ચે મા-૧ ડ. [ષ. ૧૧૦] ૩૫ તેન્દ મા-૧ ડ. ૩૬ હોડ મા-૧ ડ. ૩૭ હું મા-૧ ડ. ૩૮ ઘાપ્યાં મા-૧ ડ. ૩૯ જીપિ ડ. ૪૦ પારો મા-૧ ડ. ૪૧ હું મા-૧ ડ. ૪૨ મા-૧ માં 'તે જોડ' શબ્દોધી પત્તિ પૂરિ યાય છે. ૪૩ આની પછી મા-૧ માં 'નારી' છે ૪૪ ચીડીતો મા-૧, ચીડતો ડ. ૪૫ વડતો મા-૧ ડ. ૪૬ તીંગે મા-૧ ડ. ૪૭ સેનકે મા-૧ ડ. ૪૮ ચીવીવેં મા-૧, ચીવીવે ડ. ૪૯ લાગા મા-૧ ડ. ૫૦ છેદિ મા-૧ ડ. ૫૧ પરિવાર મા-૧ ડ. ૫૨ સમેતે મા-૧ ડ. ૫૩ પછી મા-૧ માં 'તે' છે.

૫૪ વડતો મા-૧ ડ વ, વડતી મા-૨. ૫૫ હોડ મા-૧ ડ વ, હોડં મા-૨. ૫૬ હું મા-૧ ડ, હું મા-૨. ૫૭ તેયી વ મા-૨. ૫૮ સ્વામી વ મા-૨. ૫૯ વ મા-૨ માં નથી. ૬૦ વ મા-૨ માં નથી. ૬૧ ન કીરૂં વ મા-૨. ૬૨ ચોલ્યુ મા-૧, ચોલ્યૂં વ મા-૨. ૬૩ છેડ વ મા-૨. ૬૪ આળો વ મા-૨. ૬૫ છાદી વ મા-૨. ૬૬ પરવર્ગનેં મા-૧ ડ, જે પરવર્ગ વિરેં વ મા-૨. ૬૭ હોઈ મા-૧ ડ, વ મા-૨ માં નથી. ૬૮ મૂલ્યુ વ મા-૨. ૬૯ પામેં હુનો. ૭૦ વડુદ્રુમ વ મા-૨; મુલ્ય પ્રતમાધી પદી ગયેલા કૌંસમાના શબ્દ મા-૧ માંથી લીધા છે. ૭૧ મુલ્ય પ્રતમાધી પદી ગયેલો શ્લોકનો અનુવાદ અને ધીજા કેટલાક શબ્દ વ માંથી લીધા છે. મા-૧ ડ માં શ્લોકનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘આખ્યંતરના ચીંગેં લયજા, બાહિરિના અખ્યંતર કીયા તે મૂર્ષેં ચઢલ મુર શહ
ઠિદ જિમ તિમ તે પુલ્ય થાદ.’

૭૨ ચોલ્યુ મા-૧ ડ.

[૧૧. ગઢીચી રંગાયલો શિયાઠ]

૧ મા-૧ માં 'કો' થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૨ વ મા-૨ માં નથી. ૩ દરદૂં વ મા-૨. ૪ 'રહે' વ મા-૨ માં પંક્તિને અન્તે છે. ૫ અહિં વ. ૬ નામેં મા-૨. ૭ મૂળ્યો વ મા-૨. ૮ રાને વ મા-૨; વ મા ૨ માં 'મૂયો' - પટી

राने' छे ९ आनी पछी भा १ मा नीचे प्रमाणे शब्द छे

‘ए दृष्टात सविन्तर सय्येगो छइ’

१० कीधुधु भा १ इ, कीधो व, कीधो यका भा २ ११ व भा २ मा नधी
१२ नासतोयु भा १ इ, नासतो व भा २ १३ व भा २ मा पक्तिनो उत्तरार्ध
आ प्रमाणे छे

‘घर मर्ख आब्यो, आवुल य गरीना बुड मध्ये पज्यो’

[पृ १११] १४ पल्लु भा-१ इ १५ पहेइ व भा-२ १६ आ
पंक्ति भा-१ मा ‘पछइ सीयाल नीकली वनमाहि ग्यो’ ए प्रमाणे छे व भा-२ मा
भा पक्ति आ प्रमाणे छे

‘पहेइ शीयाल पटे गलाना बुडयी नीकली वनमाहि ग्यो’

१७ वनमाहिना व भा-२ १८ गलीपरज्यु व भा-२ १९ बीहता भा-१
२० वृहता व भा-२ २१ मोटो हप्पो, आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे

‘ए मोटो अपूर्व जीव दीसे छेइ, वनमाहि नवो आब्यो छेइ’

२२ वन० भा १ इ २३ तेन्हो व भा २ २४ जाणीये हप्पो, पछी व
भा २ मा ‘जे’ छे २५ वेहो व भा २ २६ मारखे भा-१ व भा २ २७
अनेयि भा १, अनरे व भा २ २८ भा १ मा नधी २९ जईइ भा १, जैये इ
व भा २ ३० योत्यो व ३१ छे व भा २ ३२ जेन्ही व, जेन्ही भा-२
३३ आनी पछी व भा २ मा ‘ए’ छे ३४ जाणीये भा १ इ, जाणीये व भा २
३५ तेन्हो व भा २ ३६ करवो हप्पो ३७ जो व भा २ ३८ कुशल व भा २
३९ घाछीये व भा २ ४० तो हप्पो ४१ चीतवता व भा २ ४२ माहू
भा १ इ, माहू व भा २ ४३ देपीन व भा २ ४४ नासि व, नासि भा-२
४५ छ भा २ ४६ बुद्धि व भा २ पछी व भा २ मा ‘करी’ छे, भा १ मा आ
पक्ति आ प्रमाणे छे

‘तु एह सेजक कर बुद्धि करी’

४७ जीवने हप्पो ४८ मुधी हप्पा ४९ सब व भा-२ ५० भा १ व
भा २ मा नधी ५१ माक्यु भा १ इ, मोक्यो व भा २ ५२ सब व भा-२
५३ मुन्हि व, मुन्हे भा २ ५४ दीधू व भा २ ५५ छि व, छे भा २
५६ पछे व, पछ भा २ ५७ सामली व भा २ ५८ व भा २ मा नधी
५९ व्याघ्र व भा २ ६० चीतरा व भा २ ६१ ससा व भा २ ६२ हरिण
व ४०

६३ त व भा २ ६४ सपगइ व भा २ ६५ मरता ह्य्रा
६६ यटा इ आ पछि व भा २ मां आ प्रमाण छे

‘पठ त गिदादिह हसीना मांग आणीन पैठा शीशान्न पररायता होआ’

आ अन आनी पटीनी पाक भा १ मां नथी

६७ पाग व भा २ ६८ शीआगे व भा २ ६९ कन्हया व भा २
७० व भा २ मां ‘आपणा शीआ’ तयो दादकम छे ७१ करी व भा २
७२ व भा २ मां नथी ७३ व्याघ्रात्स्निइ व भा २ ७४ रायता इ व भा २
७५ तागइ इ, तीग १ भा २, भा १ मां नथी ७६ सिंहन ह्य्रा ७७ आना
पछी व भा २ मां ‘शीआ’ छे ७८ सोमर्नल व भा २ ७९ आपणइहें व
भा २ ८० भा १ मां इ नथी व भा २ मां ‘माटे उनाती [ऊताता] हाँउ’ एवां
पैत्तिनो उत्तराध छे ८१ शब्द भा १ ८२ करता ह्य्रा ८३ तह व
भा २ ८४ शब्द करी व भा २ ८५ व भा २ मां नथी ८६ शीआलाउ
भा १, शीयालीयु इ ८७ अन्य ह्य्रो मां नथी ८८ बाझा व भा २ ८९
चाणी व भा २ ९० तेह भा १ इ भा २

[४ ११२] ९१ तथी व भा २ ९२ ए भा १ इ एहु व भा २
९३ सोमलानइ व भा २ ९४ पिमठ भा १ ९५ बात्या ह्य्रा ९६ त व
भा २ ९७ जाणीने व भा २ ९८ एह व भा २ ९९ युद्धवाना ह्य्रा
१०० गु ह्य्रा १ बाग व भा २ २ पिदार ह्य्रा ३ बीहता भा १ ४
मारवान ह्य्रा ५ हाइ ह्य्रा ६ तिवारि भा १ इ तिवार व भा २ ७ मारश
व भा २ ८ व भा २ मां नथी ९ बाली व भा २ १० गु भा १ इ तयो
व भा २ आनी पछी भा २ मां एक पाक नथी ११ ति व १२ कह भा १
भा २, कन्ह इ, कहि व १३ सरयो भा १ इ, व भा २ मां अहा ‘ये’ छे
१४ रखा ह्य्रो १५ बात्या व भा २ १६ छेइ व छेइ भा २ १७ नि
इ दिवसे व भा २ १८ बीछु भा १ इ बीछो व भा २ १९ छ व भा २
२० सेवक व भा २ २१ छे व छि भा २ २२ ये० भा १ इ २३
चित्तन ह्य्रा २४ लट्ठात ह्य्रा २५ व भा २ मां नथी २६ रातसेवक व,
रातसेवकन भा २ २७ होइ व भा २ २८ व भा २ मां नथी २९ पछे व
भा २ ३० पछे व भा २ ३१ दुखें व भा २ ३२ व भा २ मां नथी
३३ थाण ह्य्रा ३४ बापीया व भा २ ३५ सदा व भा २ ३६ सवक
व भा २ ३७ करेइ इ ३८ कह व भा २ ३९ मुआ व भा २

[૫ ૧૧૩] ૪૦ ચે મા-૧ ૬ ૪૧ વ મા-૨ મા નથી ૪૨ કીધડ ૬;
 વ મા-૨ માં 'કીધું' પછી 'રહું' છે. ૪૩ કૃતિરો મા-૧ ૬, થાન વ મા-૨,
 આની પહેલાં વ મા-૨ મા 'જેથી' છે. ૪૪ રહ્ણ વ મા-૨. ૪૫ રહિં વ,
 રહેં મા-૨. ૪૬ વ મા ૨ માં 'રાજાની આજ્ઞા રહે' એવો પક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે
 ૪૭ સુવુ મા-૧, સૂવુ ૬ વ મા-૨ ૪૮ લ્પુ વ મા-૨ ૪૯ મોનન વ મા-૨
 ૫૦ ચતીન હપ્રો. ૫૧ કરે વ મા-૨ ૫૨ કરે વ મા-૨. ૫૩ એ વ મા-૨.
 ૫૪ આપણો હપ્રો ૫૫ અનેં વ મા-૨. ૫૬ પીયારા હપ્રો ૫૭ ચિત્તની
 મા-૧ ૬, ચિત્તન વ, ચિત્તને મા-૨ ૫૮ વ મા-૨ મા નથી ૫૯ વ મા-૨ માં
 નથી ૬૦ તેન્હે મા ૧ ૬, તે વ મા-૨ ૬૧ કરે વ મા-૨ ૬૨ તીળ હપ્રો
 ૬૩ આપણુ વ મા-૨ ૬૪ અહીં વ મા-૨ માં 'તેથી' છે ૬૫ સેવકન હપ્રો
 ૬૬ કહે મા-૧, કહે ૬, વ મા-૨ મા નથી ૬૭ પામીનેં વ મા-૨. ૬૮
 વ્યસનીની વ મા-૨ ૬૯ છે વ મા-૨ ૭૦ કૂળનુ વ મા-૨. ૭૧ પ્રહુ વ
 મા ૨ ૭૨ છે વ મા-૨ ૭૩ વ મા-૨ મા આ પક્તિ આ પ્રમાણે છે

‘દુર્જનની જાલ મધ્ય પડ્યો કૂળ ગ્યો છેડે ?’

૭૪ પર્ચ વ મા ૨ ૭૫ ચીતવવુ વ મા ૨ [૫ ૧૧૪] ૭૬ વ
 મા-૨ માં નથી ૭૭ બોલવા વ મા-૨ ૭૮ વોલ્યો વ મા ૨ ૭૯ તૂ વ
 મા ૨ ૮૦ છેડે વ મા ૨ ૮૧ સિંહ વ, સિંહે મા-૨, આની પછી વ મા-૨ મા
 નીચે પ્રમાણે પાઠ છે

‘. . . જે સજીવકન મારી આજ સમસ્ત જીવ તૃપ્ત કર તેન્હિ [તેન્હે]
 સામલી મોટુ કષ્ટ પામ્યો છુ તો હુ કહૂ છુ મ સિંહને [સિંહન] કચ જે સ્વામિન એ
 યુક્ત નહી જે મિત્રદોહ કીને * [પછેં ક્રોડ્યો સિંહ બાલ્યો, તૃણ મન્ય કરે તેસુ
 અમ્હારે સ્વમાર્ગે વૈર, તેરણે દાપ નહી હવે યુક્ત હોઈ તે કરિ] પછેં સજીવક વચ્ચ
 પડ્યા સરપુ વચન સામલી ટુલ પામ્યો, દમનકના વચનનો વિક્ષાસ આળીને પરમ
 પરમ ટુલ પામ્યો પછે ચૈનના પામીનેં કોગ્તો હૌડ ’

૮૨ કહતા મા ૧ ૬ ૮૩ હોઈ મા-૧ ૬ ૮૪ ચે મા-૧ ૬ ૮૫
 વોલ્યો મા ૧ ૮૬ કરે વ મા ૨ ૮૭ કુપાનનિ વ ૮૮ પોસે વ મા-૨
 ૮૯ કહિં વ ૯૦ અને વ મા ૨ ૯૧ મધ્ય વ મા ૨ ૯૨ વરસેં વ મા ૨.

* આની પછી વ મા બે પક્તિ પડી ગયેલા છે, તેટલા પૂરતો કાસમા મા-૨ નો
 પાઠ છે

९३ व भा २ मां आ श्लोकानो अनुवाद आ प्रमाणे छे

‘राना आराध्य छनां जे नथी आराधता ते एह ज विशेष जे सवी तौइ शत्रु पाइ, ए राजाना कोष टागवा ’

९४ छेइ व भा २ [पृ ११५] ९५ दर्शने व भा २ ९६ ज्ये
भा १, जे व भा २ ९७ करि व, करे भा २ ९८ पच्छि व भा २ ९९
व भा २ मां नथी १०० पापे व भा २ १ करे व भा २ २ रानें भा २
३ माहि हप्रो ४ तेन्हि व ५ धोलां हप्रो ६ जाणी व भा २, पछी व
भा २ मां ‘त’ छे ७ भ्रम पाम्यो व भा २ ८ व भा २ मां नथा ९ दये
व भा २ १० व भा २ मां आ श्लोकानो अनुवाद आ प्रमाणे छे

‘जे राजान बैद्य गमत्तु बोलें, यथाय न कह, ते राजानो रोग न जाइ जे
राजान ओसी गमत्तु बोलें ते रानाने पुभ नही जे रानाने प्रधान गमत्तु बालि निहां
भंडार नाश पामे ’

११ पाइउ व भा २ १२ पछी व भा २ मां ‘छेइ’ छे १३ बोल्हो व
भा २ १४ पापेइ व भा २ १५ पाइउ व भा २, आनी पछी व भा २ मां
‘न’ छे १६ करे व भा २ [पृ ११६] १७ भजता व भा २ १८
करतां व भा २ १९ करता व भा २ २० व्यवहारनां व भा २ २१ तख
व भा २ २२ तेहनें भा १ इ, तेन्हि व, तेहें भा २ २३ पृठ भा २ २४
आपदानो हप्रो २५ माटिइ भा १ इ तथा व भा २ २६ संदेहनें हप्रो २७
करै व भा २ २८ मगरे व भा २ २९ हणें भा १ इ, हणे व भा २ ३०
भोगवतने व, भोगवतन भा २ ३१ विदमख भा १, मुख व भा २ ३२
केलजी व भा २ ३३ व्यापी व भा २ ३४ बलाखिनी इ व भा २ ३५
हणी व ३६ परें व भा २ ३७ व भा २ मां ‘सर्वे रत्नन उपद्रव छइ’ एवा
पैकिनो उत्तराय छे ३८ पुरुयनें व भा २ ३९ विषे व भा २ ४० गुणवत
पुरुषना व भा २ ४१ पामेइ व भा २ ४२ क्कारि व भा २ ४३ चंद्रनां
व भा २ [पृ ११७] ४४ रानि व भा २ ४५ चीगसो व भा २ ४६
कीया व भा २ ४७ भुइ भा १ व भा २ ४८ घणाइ व भा २ ४९ ऊता
भा १ इ, ऊत व भा २ ५० छुछ व भा २ ५१ कृतरानू व भा २ ५२
नमाज्जु हप्रो ५३ बहिराने भा १ इ बाहरान व भा २ ५४ वान भा १ इ,
कानि व भा २ ५५ शण्णारथुं भा १ इ, शिदगारथु व भा २ ५६ व भा २ मां
नथी ५७ अनइ व भा २ ५८ व भा २ मां नथी ५९ जाणीनइ व भा २

૬૦ દોહો વ મા-૨ ૬૧ દેપીને વ મા-૨ ૬૨ ધ્રાતિ હપ્રો ૬૩ પાવૈયુ
મા-૧ ૬, પાવૈયો વ મા ૨ ૬૪ દેપીનદ વ મા ૨ ૬૫ વાચને વ મા-૨
૬૬ વિપે વ મા ૨, આની પછી વ મા ૨ માં આ પ્રમાણે અનુવાદ છે

‘... મળિહુદિ હૌદ, જે મે કૃતધ્ન રાજા સેવ્યો ’

૬૭ કરે વ મા-૨ ૬૮ મૂગો વ મા ૨ ૬૯ છેદ વ મા-૨ ૭૦ વ
મા ૨ માં ‘અનેદ’ થી પંક્તિ શરૂ થાય છે ૭૧ ચોરે વ મા-૨ ૭૨ વ મા-૨ માં
‘ તો કહે જગ્યવ છેદ’ એવો પક્તિના ઉત્તરાર્થ છે ૭૩ વ મા-૨ માં નથી
૭૪ કરે વ મા ૨ ૭૫ વ મા ૨ માં ‘ કહ ચીહે છેદ’ એવો પક્તિનો ઉત્તરાર્થ
છે ૭૬ કહેદ, કહિદ મા ૧ ૭૭ કાંઈ મા ૧ ૬ ૭૮ સહેદ વ ૭૯
છેદ વ મા ૨ ૮૦ પાસે વ મા-૨, આની પહેળી વ મા ૨ માં ‘જો’ છે ૮૧
રહે વ મા ૨ ૮૨ ઘટ છેદ વ મા ૨ ૮૩ કહે વ મા ૨ ૮૪ રહ વ મા ૨
૮૫ કહ વ મા ૨, આની પછી વ મા ૨ માં ‘અજાણ છેદ’ એવો પક્તિનો અન્તભાગ
છે ૮૬ તેથી વ મા ૨ ૮૭ અતિ વ મા ૨ ૮૮ યોગીશ્વરન વ મા ૨,
પછી વ મા ૨ માં ‘પણ’ છે ૮૯ મોત્પણન મા ૨, માત્પણનિં વ ૯૦ વ
મા ૨ માં નથી ૯૧ નમે વ મા-૨ ૯૨ છાહ મા-૧ ૬, યૌ વ, યૌ મા ૨
[પૃ ૧૧૮] ૯૩ મુલની વ મા ૨ ૯૪ કામનાદ વ મા ૨ ૯૫ તેથી વ
મા ૨ ૯૬ આની પછી વ મા ૨ માં ‘મૂપ નથી’ એવો પાઠ છે ૯૭ જે વ
મા ૨ ૯૮ જીવ વ મા ૨ ૯૯ તિગાહા વ મા ૨ ૧૦૦ વ મા ૨ માં નથી
૧ જેહ મા ૧ ૬ મા ૨, જેન્હિ વ ૨ વ મા ૨ માં નથી ૩ તન્હિ ૬, તેન્હિ
વ, તેહ મા ૨ ૪ મુવેદ વ ૫ તેન્હિ વ ૬ વહે વ મા ૨ ૭ વ
મા ૨ માં નથી ૮ જૈ વ મા ૨ ૯ સર્પને વ મા ૨ ૧૦ મારે વ મા ૨
૧૧ કાર્યના વ મા ૨ ૧૨ વ મા ૨ માં ‘મોટા’ ‘સવ’ની પહેળી આવે છે
૧૩ પમાઙિં વ, પમાઙિં મા ૨ [પૃ ૧૧૯] ૧૪ લાગે વ મા ૨ ૧૫
નાવહે વ મા-૨ ૧૬ કન્દાચિ મા ૧ વ મા ૨ ૧૭ વાધ્યા વ મા ૨ ૧૮
સાત્રિ વ મા ૨ ૧૯ છે વ મા ૨ ૨૦ કરં હપ્રો ૨૧ વ મા-૨ માં ‘
શાસ્ત્રની પરિ જાણે’ એવો પક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે ૨૨ શીગ્પણુ મા ૧ ૬, ‘શીગ્પણૂ’
વ મા ૨ માં ‘શીલવત્તન’ પછી આવે છે ૨૩ સતોપન વ મા ૨ ૨૪ કરે વ
મા ૨ ૨૫ કલ્મ વ મા ૨ ૨૬ અપરાધન હપ્રા ૨૭ વીસરે વ મા ૨
૨૮ વ મા ૨ માં ‘મેદદ નહીં’ ને સ્થાને ‘સ્મરે’ વિગાપદ છે ૨૯ તેથી વ
મા ૨ ૩૦ સવ વ મા ૨ ૩૧ મર્ચ્ય વ મા ૨, આની પહેળીનો ‘પુરુષ’ શબ્દ

૧ મા-૨ માં નથી. ૩૨ ૧ મા-૨ માં નથી. ૩૩ ૧ મા-૨ માં નથી. ૩૪ શું
મા-૧ ૬. ૩૫ જેન્દિ ૧, જેન્દે મા-૨. ૩૬ કરે ૧ મા-૨. ૩૭ તેન્દિ ૧.
૩૮ થાંદ ૧ મા-૨. [પૃ. ૧૨૦] ૩૯ જોડેને મા-૨. ૪૦ સૂઝાને મા-૨.
૪૧ જે હપ્રો. ૪૨ સરણું હપ્રો. ૪૩ હોશિ ૬. ૪૪ ચીંતવીને ૬ મા-૨.
૪૫ સૂંદે ૧ મા-૨. ૪૬ ાત્ર ૧ મા-૨. ૪૭ જોયું ૧ મા-૨. ૪૮ તેહે ૧
મા-૨. ૪૯ ઘાઈ ૧ મા-૨. ૫૦ હડયું ૧ મા-૨. ૫૧ તેથી ૧ મા-૨. ૫૨
જાણી ૧ મા-૨. ૫૩ સેવ્યો ૧ મા-૨. ૫૪ ચોલ્યું હપ્રો. ૫૫ છેદ ૧ મા-૨.
૫૬ કુમિરની ૧ મા-૧ ૬, કુમિરની ૧ મા-૨. ૫૭ ધનુપે મા-૧; ૧ મા-૨ મા
આની પછી આ પ્રમાણે અનુવાદ છે :

‘..... ધનુપના શરણી મારયો.’

૫૮ મુંક્યો મા-૧. ૫૯ તીળે મા-૧, તીળે ૬. ૬૦ ચોલ્યો ૧ મા-૨.
૬૧ વહતો હપ્રો.

[૧૨. હંસ અને ઘુવડ]

૧ વેદા મા-૧ ૬, કો એક ૧ મા-૨. ૨ રહે ૧ મા-૨. ૩ ૧ મા-૨ માં
નથી. ૪ યો ૧ મા-૨. ૫ પટે ૧ મા-૨. ૬ હંતને ૧ મા-૨; આની પછી
૧ મા-૨ માં ‘નાશ કર્યા ઘૂઝ આવ્યો’ એવો વંકિનો સત્તરાર્થ છે. ૭ ચોલ્યો ૧
મા-૨. ૮ આ વંકિ ૧ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘અહો હુ મિદાથી અવળ્ય મધ્યે આવ્યો ?’

૧ ચોલ્યો ૧ મા-૨. ૧૦ ૧ મા-૨ માં ‘હુ’ વંકિની શરૂઆતમા આવે છે.
૧૧ છેદ ૧ મા-૨. ૧૨ સપલીએ ૧ મા-૨. ૧૩ તેથી ૧ મા-૨. ૧૪ કન્દિ
૧, કન્દે મા-૨. ૧૫ આવ્યો ૧ મા-૨. [પૃ. ૧૨૧] ૧૬ તૂ ૧ મા-૨.
૧૭ સપાતે મા-૧, ૧ મા-૨, સપાતે ૬. ૧૮ ગગાને ૬, ગંગાને ૧, ગગાને મા-૨.
૧૯ પામીને ૧, પામીને મા-૨. ૨૦ થાંદ હપ્રો. ૨૧ હસ્તનો ૧ મા-૨. ૨૨
સર મા-૨. ૨૩ આની પછી ૧ મા-૨ માં ‘ચેદ’ છે. ૨૪ છે ૧ મા-૨.
૨૫ સપરં ૧ મા-૨. ૨૬ કોન્દે ૧ મા-૨; આની પછી ૧ મા-૨ માં ‘મોટો ન
કરે ?’ એવો વંકિનો સત્તરાર્થ છે. ૨૭ ઘંડો મા-૧ ૧ મા-૨. ૨૮ ચોલ્યો ૧
મા-૨. ૨૯ આ વંકિ ૧ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘અહો મિત્ર આપણ એ સરોવરમાદિ સુવે રહ્યું.’

૩૦ પન્નિ મા-૨; આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘ પલ્લ [પન્નિ] હંગ ધૂઅડ તે મરોપર મય્યે રહતે [રહતે] ઘળો વાલ હોડ. ’

૩૧ પલ્લેદ વ મા-૨. ૩૨ અગરિ વ મા-૨. ૩૩ વ મા-૨ માં નથી.
૩૪ ઘો-યો વ મા-૨. ૩૫ જાયોગ મા-૧, જાયેદા દ. ૩૬ જો વ મા-૨.
૩૭ મેં વ મા-૨. ૩૮ કરે વ મા-૨. ૩૯ પ્રોહણો વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં
નથી. ૪૧ આળે વ મા-૨. ૪૨ આથમેં વ મા-૨. ૪૩ મ્યો વ મા-૨.
૪૪ કેન્હલેં વ મા-૨. ૪૫ આળે વ મા-૨; આની પહેળી વ મા-૨ માં ‘ હું ’ છે.
૪૬ રહતો હમો. ૪૭ મરટો મા-૧, મરટો દ વ મા-૨. ૪૮ હોડ દ. ૪૯
કેન્હિ વ મા-૨. ૫૦ જાગું વ મા-૨. ૫૧ તેથી વ મા-૨; આ પંક્તિ વ
મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘ તેથી મિત્ર જે ધૂઅડ તિહાં જાઉં. ’

૫૨ મુન્દિ વ, મુંદે મા-૨. ૫૩ હોશેં વ, હોશે મા-૨. ૫૪ ચીતલી હમો.
૫૫ ધૂઅડ મા-૧. ૫૬ વન્દિ મા-૧ વ, વન્દે દ મા-૨. ૫૭ મ્યો વ મા-૨.
૫૮ તેન્દિ વ. ૫૯ મય્યેં વ મા-૨. ૬૦ દેપે વ મા-૨. ૬૧ દિન વિષે વ
મા-૨. ૬૨ ચોતરમાહિ મા-૧ દ; વ મા-૨ માં ‘ ચોતર મધ્ય પળ્યો છેડ ’ એવો
પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે. ૬૩ ધૂઅડેં મા-૧, ધૂઅડેં દ. ૬૪ કીધો મા-૧ દ;
વ મા-૨ માં ‘ ઘો-યો ’ ક્રિયાવદ છે. ૬૫ વ મા-૨ માં ‘ હંસ ’ ‘ મિત્ર ’ પછી આવે
છે. ૬૬ તાહો વ મા-૨. ૬૭ આની પછી વ મા-૨ માં ‘ તો ’ છે. ૬૮ તાહુ-
માહુ મા-૧ દ, તાહોમાહો વ મા-૨. ૬૯ રાને વ મા-૨. ૭૦ હોસેં વ મા-૨.
૭૧ રાનિ વ મા-૨. ૭૨ રહા વ મા-૨. ૭૩ પચ્છી વ મા-૨. ૭૪ રહી વ
મા-૨. ૭૫ સૂતો હમો. ૭૬ પલ્લેદ વ મા-૨. ૭૭ તિહાં વ મા-૨.
[પૃ. ૧૨૨] ૭૮ મોટદ દ. ૭૯ કતરસો વ મા-૨. ૮૦ રાનિ દ, રાનિ
વ મા-૨. ૮૧ સંગે વ મા-૨. ૮૨ કઠ્ઠી વ મા-૨. ૮૩ જાત્યો દ; વ
મા-૨ માં નથી. ૮૪ કઠ્ઠુ દ, કઠ્ઠો વ મા-૨. ૮૫ પેટો દ, પેટો વ મા-૨.
૮૬ તે વ મા-૨. ૮૭ સગ્ને વ, સગન મા-૨. ૮૮ માહા વ મા-૨. ૮૯
સાથનો વ મા-૨. ૯૦ કરે વ મા-૨. ૯૧ છેડ વ મા-૨. ૯૨ ‘ મય્યેં વ
મા-૨. ૯૩ લીટો વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘ પચ્છદ ’ છે. ૯૪ વહતા
વ મા-૨. ૯૫ અહીંથી શરૂ થતી બે પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘ આ જે દુ પક્ષી અપશુકન કરે છેડ. પલ્લેદ વાળ મુંકી હંસ મારયો. ’

૧૬ તેથી વ મા-૨. ૧૭ વહું વ મા-૨. ૧૮ છૂં વ મા-૨. ૧૯ પિંગલ મા-૧. ૧૦૦ પ્રથમ વ મા-૨. ૧ વાચા વ મા-૨. ૨ કરેદ વ મા-૨. ૩ દ્વો વ મા-૨. ૪ વર્જવો વ મા-૨. ૫ ભરયો વ મા-૨. ૬ મૂંદ્ર મા-૧ ઇ, મુપિ વ મા-૨. ૭ અનુમલ્યો મા-૧ વ મા-૨. ૮ ણ મા-૧ વ મા-૨. ૯ ઝી વ મા-૨. ૧૦ ઝંચો વ મા-૨. ૧૧ કરેડ વ મા-૨. ૧૨ અર્દાસન વ મા-૨. ૧૩ દેપાડિ વ મા-૨. ૧૪ ગાટું વ મા-૨. ૧૫ કરે વ મા-૨. ૧૬ તુલ્ય વ મા-૨. ૧૭ વાહરિ વ મા-૨. ૧૮ વ મા-૨ માં નથી. ૧૯ વ મા-૨ માં નથી. ૨૦ દત્તાનિ વ, દત્તાને મા-૨; આની પછીનો 'વાના' શબ્દ વ મા-૨ માં નથી. ૨૧ નાટશાલાં વ મા-૨. ૨૨ મલ્યો વ મા-૨. [પૃ. ૧૨૩] ૨૩ ઘણો વ મા-૨. ૨૪ વ મા-૨ માં નથી. ૨૫ કરે વ મા-૨. ૨૬ અનેદ મા-૨. ૨૭ મથ્યે મા-૨. ૨૮ સંતોષેદ વ મા-૨. ૨૯ નિફલ વ મા-૨. ૩૦ જે વ મા-૨. ૩૧ વચને વ. ૩૨ આની પછી મા-૨ માં 'કરી' છે. ૩૩ સંતોષેદ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે અનુવાદ છે :

‘.....હેડે પિગુનણું દુટ્ટા કરે, અપમાન કરે, મલિણ થાઈ, દ્વો અટુર્નન દુટ્ટ કૂળે નિમ્યોં તે દુટ્ટને ધિક્.’

૩૪ વોલ્યો વ મા-૨. ૩૫ સેવાથી હયો. ૩૬ મુંદિ વ. ૩૭ દ્વ મા-૨. ૩૮ પાળહાર તેન્હો વ મા-૨. ૩૯ કુલં વ મા-૨. ૪૦ જોન્દે મા-૧, જોન્દ ઇ, જોન્દિ વ, જોન્દે મા-૨. ૪૧ જોન્દિ વ. ૪૨ કુલ વ મા-૨; આની પછીનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘.....તે પ્રીતિ અને વિવાહને પરસ્પરે [પરસ્પરે] યોગ્ય પણ અધિક ભોગ યોગ્ય નહીં.’

૪૩ સટાને મા-૧. ૪૪ વ મા-૨ માં આ અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘જિવારે સૂર્ય અર્ધગત હોઈ તિવારે અનર તુર્વાર્તથી કમલ મથ્યે મકરદ પુગરત પીવા પેનેદ; પણ આરણવાનું કમલ મથ્યે કુંધન ન જાણે, જે મુન્યાઈ કમલ નિન્મેદ તે ન જાણઈ તિન મનુન્ય ફલનો વાલો આપણો નાસ ચીતવે.’

૪૫ દંધાતુ મા-૧ ઇ. ૪૬ ફલનો મા-૧ ઇ. [પૃ. ૧૨૪] ૪૭ વ મા-૨ માં આ અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘વનના મદમત હમ્નીન કુંમરથક્તો દણ માત્ર મદનાવાદવધથી ધનર મેધિ; તે

कगं विहना मरगो भुई पन्ना यस्त वमउ मव्यनी क्रीडानें स्मरें ए गुणवंतनो न गेय, '

४८ सुंभस्तलनें भा-१, सुंभस्थलने ड. ४९ सेरें भा-१, सेवे इ. ५० वहुना भा-१ इ. ५१ गुणवंतनो भा-१ इ. ५२ व भा-२ मां आ ओवनो अनुवाद सेवे प्रमाणे छे :

'पलनो भार स्वरुक्षशागानें नमाडेइ, मोरना पिच्छनो भार गति क्षीघ्रनें केडे, भलो चालनो जे अक्ष ते गृहगनी परि वाहीये निम गुणवंतना गुण पुरुषनें वरी थाई. '

५३ बाहि इ. ५४ पुरुषने इ, पुरुषनें भा-१. ५५ धाई भा-१ इ. ५६ यमुनाना हप्रो. ५७ 'मथ्ये व भा-२. ५८ 'बाजल सरयो' व भा-२ मां नथी. ५९ बीसतां भा-१ इ, बीसतो व भा-२. ६० जोता भा-१ इ, व भा-२ मां नथी. ६१ जो व भा-२. ६२ माघेड व भा-२. ६३ द्योतता व भा-२. ६४ रीगता व भा-२. ६५ तेधी व भा-२. ६६ जीणे भा-१ इ, जीणें व भा-२. ६७ मोटाई भा-१ इ, उषाउ व भा-२. ६८ पामें भा-१ भा-२, पामे इ, पामि व. ६९ तीणे हप्रो. [पृ. ३२५] ७० ऊसरटा व भा-२. ७१ घणू व भा-२; पछी व भा-२ मां 'तो' छे. ७२ 'मथ्य व भा-२. ७३ गुर्ये व भा-२. ७४ निगं व भा-२; याकीना चरणोनो अनुवाद व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

'जे नरनें गुणे वरी मोटपणुं ते मिथ्या जेथी गुणवंत कथा पच्छी मनुष्यने न गेये, '

७५ कहनें भा-१. ७६ राजानुं व भा-२. ७७ व भा-२ मां आ चरणनो अनुवाद आ प्रमाणे छे :

'हम्नी मदधी अरुशे वरी मस्तकि कटनें पाम्या. '

७८ मैन व भा-२. ७९ विना व भा-२. ८० रहित व भा-२. ८१ परं व भा-२. ८२ ईणे व भा-२. ८३ रमेकडे व भा-२. ८४ रमेइ व भा-२. ८५ छेइ व भा-२. ८६ तेधी व भा-२; पछी व भा-२ मां 'वली' छे. ८७ मुन्हें भा-१ भा-२, मुन्हेइ, मुन्हि व. ८८ 'मथ्य व भा-२. ८९ पछी व भा-२. ९० जाणें हप्रो. ९१ आ चरणनो अनुवाद व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

'एहा चतुर घणा जे परमार्ये नष्ट करी आपणू काम करें. '

९२ काम भा-१ इ. ९३ करें भा-१, करे इ. ९४ ऊटनें व भा-२. ९५ विपें व भा-२. ९६ बोत्यो व भा-२.

[૧૩. સાગરદત્ત વાણિયો, ઝંટ અને સિંહ]

૧ કોઈક દ્રો. ૨ નગરને વ મા-૨. ૩ વિષેટ વ મા-૨. ૪ નામેં દ્રો. ૫ તે દ્રો. ૬ પેળાં મા-૧ [પુ. ૧૨૬] ૭ મુલ્નાં મા-૧ વ મા-૨. ૮ લેડ મા-૧ ૬, વ મા-૨ માં નથી. ૯ ડટ વ મા-૨. ૧૦ વ મા-૨ માં નથી. ૧૧ મરીનદે વ મા-૨. ૧૨ કેહે મા-૧, પેહે ૬, કોઈક વ મા-૨. ૧૩ ચાચ્યો દ્રો. ૧૪ ઘાળીયાનો મા-૧ ૬, યાળીયાનેડ વ મા-૨. ૧૫ અદિ વ. ૧૬ વ મા-૨ માં 'જે ઝંટ તે' એવો પાઠ છે. ૧૭ મારિં વ મા-૨. ૧૮ વ મા-૨ માં નથી. ૧૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'થયો' છે. ૨૦ ચેડુ ૬, વેટો વ મા-૨. ૨૧ વ મા-૨ માં નથી. ૨૨ વ મા-૨ માં નથી. ૨૩ તેનું મા-૧, તેનુ ૬, તેનુ વ મા-૨. ૨૪ વિહિચીનદ ૬, વહંચી વ મા-૨. ૨૫ અનૈરાં મા-૧, ધીજા વ મા-૨. ૨૬ ઝગરિ વ મા-૨. ૨૭ ઘણવી વ મા-૨. ૨૮ વાળીયુ મા-૧ ૬, વાળીયો વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘.....મયથી તે વિકટને તિહાં મૂરી સખાત સાથિ ચાચ્યો.’

૨૯ માટેં મા-૧. ૩૦ પછી વ મા-૨. ૩૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'હલ હલ' શબ્દ છે. ૩૨ મુલેં વ મા-૨. ૩૩ પાતો મા-૧ ૬, મથ પરતો વ મા-૨. ૩૪ વ મા-૨ માં નથી. ૩૫ ઝટ વ મા-૨. ૩૬ દિને દ્રો. ૩૭ ચાલવતાર વ મા-૨. ૩૮ ધ્યો વ મા-૨. ૩૯ મયેં વ, મયે મા-૨. ૪૦ મદોવટ દ્રો. ૪૧ નામેં મા-૨. ૪૨ રહેડ વ મા-૨. ૪૩ તેનુ દ્રો. ૪૪ વ મા-૨ માં નથી. ૪૫ શીયાલ દ્રો. ૪૬ તીગે દ્રો. ૪૭ ધીટો દ્રો. ૪૮ કશપિ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'ન લીટો એલો' પાઠ છે. ૪૯ વ મા-૨ માં નથી. ૫૦ દેપીનદ વ મા-૨. ૫૧ પૂછતો મા-૧ વ મા-૨. ૫૨ વ મા-૨ માં 'અહો' થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૫૩ વન વ મા-૨. ૫૪ મયે વ મા-૨. ૫૫ વ માં આની પછી 'પૂછોધો વહતો હુવટ' એવો મૂલ પ્રતથી જુદા અનુરોમાં લખેજો પાઠ છે. ૫૬ કુળનું મા-૨. ૫૭ ચોલ્યો વ મા-૨. ૫૮ ઝંટ વ, ઝટ મા-૨. ૫૯ પૂછ્યો વ મા-૨. ૬૦ વ મા-૨ માં 'અહો' થી પંક્તિ શરૂ થાય થાય છે. ૬૧ વિદ્યાથી વ મા-૨. ૬૨ આની પછી વ મા-૨ માં 'છે' છે. ૬૩ તીગે મા-૧ ૬; વ મા-૨ માં 'પછે' થી પંક્તિ શરૂ થાય છે, તે પ્રતોમાં 'તીગે' નથી. ૬૪ ઝંટડ વ. ૬૫ આપણું વ મા-૨; આની પછીનો 'જે' વ મા-૨ માં નથી. 'આપણું' પછી વ માં 'સગલો' અને મા-૧ માં 'સર્વે' છે. ૬૬

આવવાનું વ. ૬૭ પટેલ વ મા-૨. ૬૮ તેમ્નિ વ, વ મા-૨ માં 'મિલે' પછી
આ શબ્દ આવે છે. ૬૯ વ મા-૨ માં 'યન ગય્ય રહતો' એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે.
૭૦ ચિતારદક વ, ચિતારેદક મા-૨. ૭૧ પાસો વ મા-૨. ૭૨ ફાગ્ગો વ
મા-૨. ૭૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'દાંતની પીઠાથી' શબ્દ છે. 'સિંહ' પછીના
'શત માટડ' શબ્દો વ મા-૨ માં નથી. ૭૪ રગ્ગો વ મા-૨. ૭૫ વ મા-૨ માં
આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પાટડ [પહેડ] રિન પોંચ પછી મિહના તે સંવક કુધાઈ વટમાદ પડ્યા.’

૭૬ યોન્ચો વ મા-૨. ૭૭ પ્રદારિ ડ. ૭૮ આદરનડ મા-૧, આદરનં ડ
વ મા-૨. ૭૯ મુરય પ્રન ‘રિ’ માંથી પછી ગયેલા આ શબ્દ મા-૧ માંથી લીધા
છે. ૮૦ પંડડ વ મા-૨. ૮૧ તમ્નિ વ મા-૨. ૮૨ કર્તી વ મા-૨. ૮૩
વ મા-૨ માં ‘આદરે શું કરે ?’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૮૪ વ મા-૨ માં ‘જે’ થી
પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૮૫ વ મા-૨ માં નથી. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭
તો વ મા-૨. ૮૮ મુંનિ વ, મુંનંદે મા-૨. ૮૯ આદાર વ મા-૨. ૯૦ આયો
વ મા-૨. ૯૧ વ મા-૨ માં નથી. ૯૨ વ મા-૨ માં નથી. ૯૩ આની પછી
વ મા-૨ માં ‘સિંહ’ છે. ૯૪ પછી વ મા-૨. ૯૫ ચોયો વ મા-૨. ૯૬
વ મા-૨ માં નથી. ૯૭ મિહિં વ મા-૨. ૯૮ વધું વ મા-૨. ૯૯ છાજો વ
મા-૨. ૧૦૦ જીવનં મા-૧. ૧ આદરને ડ, આદરનિ વ, આદરને મા ૨,
મા-૧ માં નથી. ૨ જોડ ડ વ મા-૨, જોડ મા-૧. ૩ હું હપ્રો, આની પછેલી વ
મા-૨ માં ‘જિમ’ છે. ૪ કરાવું વ મા-૨. ૫ કયા વ મા-૨. ૬ પછી વ
મા-૨. ૭ વ મા-૨ માં ‘સૌ તે’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૮ વ મા-૨ માં નથી.
૯ મધ્ય વ મા-૨. ૧૦ પેટા દપ્રો. ૧૧ છાઈનિંદ વ મા-૨. ૧૨ તે વ
મા-૨. ૧૩ મા-૧ માં નથી. ૧૪ ચોયો વ મા-૨. ૧૫ વ મા-૨ માં ‘મક્ષ
છતા’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૧૬ અમ્હે વ, અમ્મા મા ૨. ૧૭ પટેલ વ મા-૨.
[ટી. ૧૨૭] ૧૮ સગો વ મા-૨. ૧૯ વ મા-૨ માં ‘ચીજો સિંહ’ એવો
શબ્દક્રમ છે; મા-૧ માં આ અને આની પહેલાંની પંક્તિ નથી. ૨૦ સાથી વ મા-૨;
પછી વ મા-૨ માં ‘રિમ’ છે. ૨૧ ચોલ્યુ મા-૧ ડ, ચોલ્યો વ મા-૨. ૨૨ છતાં
ડ વ મા-૨. ૨૩ આની પહેલાં વ મા-૨ માં ‘અહો’ છે. ૨૪ બેહિ ડ. ૨૫
‘અહો વાગ સ્વામી’ આ શબ્દો મા-૧ માં નથી. ૨૬ સ્વામીયે વ મા-૨. ૨૭
વ મા-૨ માં નથી. ૨૮ છે વ મા ૨. ૨૯ તેથી વ મા-૨. ૩૦ ચોલ વ
મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘તિ’ છે. ૩૧ ચોલ્યો મા-૧ વ મા-૨. ૩૨

તમ્હે મા-૧ ૬ મા-૨, તમ્હિ વ. ૩૩ રહિ વ, રહો મા-૨. ૩૪ અહું ૬, મા-૧
 .વ મા-૨ માં નથી. આ સ્પષ્ટે વ મા-૨ મા 'હું' છે. ૩૫ સિહનહ મા-૧, સિહનિ
 વ, સિહને મા-૨. ૩૬ આની પછી વ મા-૨ મા 'એ' છે. ૩૭ સાચોસ વ
 મા-૨. ૩૮ વ મા-૨ માં નથી. ૩૯ કન્દિહ વ, કન્દેહ મા-૨. ૪૦ વ
 મા-૨ મા 'જે પૂછતો હોત' એ પ્રમાણે અન્તભાગ છે. ૪૧ સિહ વ મા-૨. ૪૨
 ચોલ્યો વ મા-૨. ૪૩ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તમ્હિ [તમ્હે] કાઝ જીવ લીટો ?’

૪૪ જેનિ વ, જેને વ મા-૨; આની પહેલા વ મા-૨ મા ‘અહો’ છે. ૪૫
 શરીરે વ મા-૨. ૪૬ આની પછી વ મા-૨ મા ‘ન’ છે. ૪૭ દટિ વ મા-૨.
 ૪૮ આની પછી વ મા-૨ મા ‘ન’ છે. ૪૯ દેવે વ મા-૨. ૫૦ અમ્હે વ મા-૨.
 ૫૧ સર્વે વ મા-૨. ૫૨ પાયે વ મા-૨. ૫૩ આની પછી વ મા-૨ મા ‘ધ્યા
 હું’ છે. ૫૪ રહત વ મા-૨. ૫૫ તમ્હિ વ. ૫૬ છતે વ, છતે મા-૨.
 ૫૭ આહારે વ મા-૨. ૫૮ આપણુ ૬, વ મા-૨ મા નથી. ૫૯ વ મા-૨ મા
 નથી. ૬૦ છડતા મા-૧ ૬, છેતા વ મા-૨. ૬૧ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ
 પ્રમાણે છે :

‘અરે ટુટ શું કહે છે ?’

૬૨ કહે મા-૧ ૬. ૬૩ અન્દે મા-૧ ૬, વ મા-૨ માં ‘તેનું મે’ એવો
 શબ્દક્રમ છે. ૬૪ છે વ મા-૨. ૬૫ છે વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં ‘જે’ છે
 ૬૬ ગૌદાન મા-૧. ૬૭ મહિપીદાન વ મા-૨. ૬૮ અનદાન વ મા-૨; આની
 પછી ૬ મા-૧ મા ‘એતલા દાન’ એવા શબ્દ છે. વ મા-૨ માં આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ
 આ પ્રમાણે છે :

‘એતલા દાન [દાન] અમયદાનની તુલાઈ ન આવે.’

૬૯ તમ્હનિ વ, તમ્હેન મા-૨. ૭૦ હેદ વ મા-૨. ૭૧ એ વ મા-૨.
 ૭૨ વર્વન મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા ‘હર’ છે, પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ વ મા-૨ માં
 આ પ્રમાણે છે :

‘જે શરીર રાપવાનિ [રાપવાન] પાપ પળ કીજિ [કીજે].’

૭૩ કુલાનિ વ, કુલને મા-૨. ૭૪ લજવો દપો. ૭૫ પ્રામનેદ વ મા-૨.
 ૭૬ દેશને વ, દેશને મા-૨. ૭૭ આમાને વ મા-૨. ૭૮ પૃથિવી વ મા-૨.
 ૭૯ લજવી દપો [જ. ૧૦૮] ૮૦ અમુમ વ મા-૨. ૮૧ જે વ મા-૨.

૮૨ કીણે વ, કીળે મા-૨. ૮૩ આ પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘ઉપાયે આપડિ કરી શરીર રાપરું.’

૮૪ યે વ મા-૨. ૮૫ આ શબ્દ વ મા-૨ મા નથી. ૮૬ ડંટને વ મા-૨. ૮૭ મિં વ, ૮૮ મારવાનુ વ મા-૨. ૮૯ છેડ વ મા-૨. ૯૦ મિંહ હપ્રો. ૯૧ ઘોંચો વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘તે’ છે. ૯૨ ઘોંચો વ મા-૨. ૯૩ આ શબ્દ મા-૧ મા નથી; અમ્હનિ વ. ૯૪ આની પછી વ મા-૨ મા ‘અર્થિ’ છે. ૯૫ સચેના વ મા-૨. ૯૬ આપણો વ મા-૨. ૯૭ જીવ વ મા-૨. ૯૮ હીંહિ વ, હીંહે મા-૨. ૯૯ છેડ વ મા-૨. ૧૦૦ ‘તે વહડ છડ’ આ શબ્દો વ મા-૨ માં નથી. ૧ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તે વાગ એહું વગા પછી કોથેન ઘોંચો.’

૨ પઠડ વ મા-૨; આની પછીના શબ્દોનો ક્રમ ‘તે વાગ’ એ પ્રમાણે વ મા-૨ મા છે. ૩ રૂંહિયો વ, રૂંહ્યો મા-૨. ૪ મધલા મા-૧ દ, સર્વે મા-૨. ૫ હુતા મા-૧, ડિ વ, છે મા-૨. ૬ રયો વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા ‘જે ઘોંચો’ એવા શબ્દ છે. ૭ જંનેડ વ મા-૨. ૮ અક્ષમને વ મા-૨. ૯ આ શબ્દ વ મા-૨ મા નથી. ૧૦ આપણાના વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘પ્રાણ’ છે. ૧૧ સાંભલીયે વ મા-૨. ૧૨ છેડ વ મા-૨; મા-૧ માં નથી. ૧૩ હંદ્ર હપ્રો. ૧૪ હોલાને રપિ મા-૧, હોલાને રપિ ટ, હોલાને રપે વ મા-૨. ૧૫ અતિયિ હપ્રો. ૧૬ આવ્યો હપ્રો. ૧૭ માસે હપ્રો; આની પછી ‘.....માસે કરી રાપ્રો’ એવા શબ્દો વ મા-૨ મા પંક્તિના ઉત્તરાર્થમા છે. ૧૮ યે મા-૧ દ. ૧૯ દેવતાં હપ્રો. ૨૦ સ્વામી વ મા-૨. ૨૧ આપડાને વ, આપડાને મા-૨. ૨૨ પામે વ મા-૨. ૨૩ વ મા-૨ મા નથી. ૨૪ વ મા-૨ મા ‘આપડા પ્રાણ’ એવો શબ્દક્રમ છે. ૨૫ રાપે વ મા-૨. ૨૬ તો હપ્રો. ૨૭ વહિવું મા-૧ દ, વહવું વ મા-૨. ૨૮ ‘અક્ષક હપ્રો, સર્વે પ્રતોમા ‘અક્ષક વ’ ને સ્થાને ‘અક્ષક’ છે. ૨૯ અમ્હારે હપ્રો. ૩૦ શરીર મા-૧, દ; શરીરિ વ મા-૨, આની પછી મા-૧ મા ‘આહાર’ છે. ૩૧ કરો હપ્રો. ૩૨ એહો વ મા-૨. ૩૩ સર્વે વ મા-૨; વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે :

‘વિવટ સવાતે સર્વે.....’

૩૪ પચ્છિદ વ, પચ્છે મા-૨. ૩૫ ‘નમસ્કાર કરી’ મા-૧ મા નથી. ૩૬ ઘોંચો મા-૧ વ મા-૨. [પૃ. ૧૨૯] ૩૭ માહિં વ. ૩૮ શરીરિ મા-૧ વ મા-૨. ૩૯ રાપ્રો વ મા-૨. ૪૦ મા-૧ વ મા-૨ મા નથી. ૪૧

बोल्नु भा-१, बोलो ह, बोल्यो व भा-२. ४२ व भा-२ मा 'अहो' धी पंक्ति शर घाय छे. ४३ ताहरिं इ, ताहिं व, ताह्ने भा-२. ४४ अम्हे भा-१ इ भा-२, अम्हि व. ४५ थाउं ह्यो. ४६ भा-१ मां अहीधी शरू थतो वार्तानो अन्तभाग नीचे प्रमाणे छे :

‘.....पउइ इम ज सीयालि कथूं मिहि तिम ज प्रतिठतर कथो. सघलानइ न पोहचइ. पउइ बीजि मिहि कथुं ‘ए विहुं पिहि माहुं शरीर मोटुं छइ, पारणुं सरपो.

जौं करी घणा जौंवे तिहा ते यने रापीये. ते नाश पाम्ये कुल नाश पामइ जिम नाभिने नागे आरा नाश पामे.

ते मिह प्रति सिंह राजा कहतो हाउ, “ताहुं शरंग अत्य, ते युक्त कथुं पण नखाधुने ठाकुर किम पाइ ? अनइ स्वजाती न खानुं.” पउइ विकटक र्थातवनो हाँउ, “मूर्खपणे दहो कोइ मारयु नहीं. तु हुँइ एहुं कहुं” पउइ उंट सिंह प्रति बोल्थो, “स्वामिन्, सेनक स्वामिनइ अर्थि प्राण छोडीनइ जे गति पामे ते गतिने याज्ञिक योगीश्वर न पामे.

एहना शरीरधी माहुं शरीर मोटुं छइ. माह्ने शरीरे तम्हारा प्राण रापो.” एहुं कथा पूठि सिंह-सीयाल विहइ उंटना पारा फारी मारीनइ पावा लागे.

४७ आ वाक्य व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘काग एहु कथा पछी सीयाल बोयो, “तुं स्वामिन् [स्वामिन्] अम्हारें शरीरे [शरीर] तम्हारा प्राण रापो, काग पहि [पहे] माहुं शरीर मोटुं छइ, माह्ने शरीरे पारणुं [पारण] करो.” सिंह बोल्थो, [सर्वने तु न पोहोचै.]’

४८-कहतो इ. ४९ माह्ने इ. ५० शरीरे इ. ५१ माह्ने इ. ५२ करो इ. ५३ इ मां आ वाक्य आ प्रमाणे छे :

‘पउइ सिंह कहवा लागे, “सर्वने न पोहोचई.”

५४ म्यां इ व भा-२. ५५ पछि व भा-२. ५६ पीजो इ व भा-२. ५७ सिंह इ व भा-२. ५८ बो-यो व भा-२. ५९ विहू व भा-२. ६० पहे व भा-२. ६१ माहुं इ व भा-२. ६२ मोटु इ व भा-२. ६३ माह्ने इ व भा-२. ६४ शरीरे इ व भा-२. ६५ कग व भा-२. ६६ आनी पहेलानो ‘निहा’ शब्द व भा-२ मां नथी. ६७ रापनो व भा-२. ६८ पाम्ये इ व भा-२.

૬૯ પામેટ વ મા-૨. ૭૦ વ મા-૨ માં આ ચરણ આ પ્રમાણે છે :

‘ જિમ પેઢાની નામિ વિના આરા ન રતિ. ’

૭૧ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘ તે રાજા સિદ્ધ, સેરમ મિંદને વહતો હોડ. ’

૭૨ તોટું ડ વ મા-૨. ૭૩ તેં મા-૨. ૭૪ નમનુક્ત જીમને. ૭૫ આની પછી વ મા-૨ માં ‘ ન ગાંડે ’ એવા શબ્દ છે. ૭૬ સ્વજાતિનો વ મા-૨. ૭૭ ગ્વાલો વ મા-૨. ૭૮ પઠડ ડ, પઠિ વ, પછે મા-૨. ૭૯ ત્રિકટ વ મા-૨. ૮૦ ચિતવતો વ મા-૨. ૮૧ મૂર્ચણિ વ, મૂર્ચણે મા-૨. ૮૨ કૈણિ વ, કૈણે મા-૨. ૮૩ મારણો વ મા-૨. ૮૪ નહી ડ વ મા-૨. ૮૫ તૌ મા-૨. ૮૬ હુંડ ડ, હુંડ વ, હુડ મા-૨. ૮૭ ડમ વ મા-૨. ૮૮ પછિડ વ, પછેડ મા-૨. ૮૯ હંટ વ મા-૨. ૯૦ વઠિં વ, વઠે મા-૨. ૯૧ જૈનડ ડ. ૯૨ ઘોલ્યો વ મા-૨. ૯૩ સ્વામીને વ, સ્વામીને મા-૨. ૯૪ છાંડીને વ મા-૨. ૯૫ ચે વ મા-૨. ૯૬ પામે ડ વ મા-૨. ૯૭ માઠું વ મા-૨. ૯૮ ઘરીરિ ડ, ઘરીરિ વ મા-૨. [પૃ ૧૩૦] ૯૯ પૂઠે ડ, પછી વ મા-૨. ૧૦૦ વિહડે ડ, વિહિં વ મા-૨. ૧ મારી વ મા-૨.

૨ તેથી વ મા-૨. ૩ વઠું વ મા-૨. ૪ છડે ડ, છૂં વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘ જે ’ છે. ૫ અહો હપ્રો. ૬ રાજાનો વ મા-૨. ૭ આની પછી વ મા-૨ માં ‘ છેડ ’ છે. ૮ તેથી વ મા-૨. ૯ સેવકને ડ, સેવકનિં વ, સેવકને મા-૨. ૧૦ હોડ વ મા-૨. ૧૧ હસ વ મા-૨. ૧૨ કાઈ મા-૧ વ મા-૨. ૧૩ હોડ વ મા-૨. ૧૪ મુંડાને ડ મા-૧ મુંડાને વ મા-૨. ૧૫ ચે ડ મા-૧, ડ વ મા-૨. ૧૬ તે હપ્રો. ૧૭ કરે વ, કરે મા-૨. ૧૮ વ મા-૨ માં નથી. ૧૯ સરણોડ વ મા-૨. ૨૦ મિત્રને હપ્રો. ૨૧ ઝઠિણ મા-૧ ડ, ઝઠિન વ મા-૨. ૨૨ વચને હપ્રો. ૨૩ હોડ હપ્રો. ૨૪ પછિડ વ, પછેડ મા-૨. ૨૫ શત્રુને વ મા-૨. ૨૬ વશ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘ કિમ ન ’ છે. ૨૭ વ મા-૨ માં ‘ તે શુ ’ ને સ્થાને ‘ તેલું ’ પાઠ છે. ૨૮ સામલીયે વ મા-૨. ૨૯ છેડ વ મા-૨. ૩૦ ચે મા-૧ ડ. ૩૧ માટે વ મા-૨. ૩૨ પાસે વ મા-૨. ૩૩ અનેડ વ મા-૨, ‘ વિ ’ વ્રતમાં શબ્દો પડી ગયા હોવાથી, કૌસમા મૂર્ચ્છા સેટલા શબ્દ મા-૧ માંથી લીધા છે. ૩ માં મા-૧ પ્રમાણે જ પાઠ છે. ૩૪ તીર્થી વ મા-૨. ૩૫ પામે વ મા-૨. ૩૬ છેડ વ મા-૨. ૩૭ ચલ્યો વ મા-૨. ૩૮ મલો વ મા-૨. ૩૯ વઠે મા-૧. ૪૦ છે વ મા-૨.

[૧૪. સુધાર અને સિંહ]

૧ વોલ્ક હપ્પો. ૨ ચિંચે વ મા-૨. ૩ આની પઢી મા-૧ ટ મા 'નામિ' અને વ મા-૨ માં 'નામે' છે. ૪ સૂતાર મા-૧, સૂતદાર વ મા-૨. ૫ વસે વ મા-૨. ૬ અઠોંચી શર વગે, '...ચિમલ નામેંડ મિદ રહડ,' છાં મુધીનો 'ચિ' મુલ્ય પ્રત નો પાઠ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘તે વનમાહિ માયિ માત લેડે મ્યો. તિર્ણ સ્તંભ વાટના ચિમલ નામેં સિંહ લીટો.’

૭ રૂઢે મા-૧ ડ. ૮ નામેં મા-૧, નામે ડ. ૯ નિદ મા-૧ ડ.

[ધ. ૧૩૧] ૧૦ આની પઢી વ મા-૨ માં ‘એક વાગ, વીજો શિઆલ’ તે બેહુણ [ગિહુણ] ધ્રમતેં સૂતધાર લીટો’ એવા ગદ્દ છે. ૧૧ લીટો મા-૧ ડ. ૧૨ સૂતધાર વ મા-૨. ૧૩ સિન્નેં હપ્પો. ૧૪ વીહીનો હપ્પો. ૧૫ એહી વ મા-૨. ૧૬ એહી મા-૧ ડ, એહી વ મા-૨. ૧૭ આની પહેલા વ મા-૨ મા ‘પચ્છડ’ છે. ૧૮ જૈ વ મા-૨. ૧૯ વોચો વ મા-૨. ૨૦ નિહ મા-૧ વ મા-૨. ૨૧ આની પઢી વ મા-૨ મા ‘કરી’ છે. ૨૨ આની પઢી મા-૧ ટ માં ‘વા’ છે. ૨૩ આ પંક્તિ મા-૧ મા નથી. ૨૪ છીયે દ વ. ૨૫ છેદ વ મા-૨. ૨૬ માડે મા-૧ હ; વ મા-૨ મા ‘માહો માડે’ એ પ્રમાણે છે. ૨૭ છિ વ. છે મા-૨. ૨૮ વ મા-૨ મા ‘પછે’ થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૨૯ વોચો હપ્પો. ૩૦ મુંનિ વ, મુંનેં મા-૨. ૩૧ વ મા-૨ મા ‘હું માસ-મસક હું’ એવો પાઠ છે. ૩૨ તોદિ વ મા-૨. ૩૩ પ્રીતિતે વ મા-૨; આની પઢી વ મા-૨ મા ‘અયિ’ છે. ૩૪ આની પઢી વ મા-૨ મા ‘હું’ છે. ૩૫ હું વ મા-૨. ૩૬ સૂતધારિ વ, સૂત ધારેં મા-૨. ૩૭ આળી મા-૧ ડ, વાઢી વ મા-૨. ૩૮ પટેદ વ. ૩૯ પવાજ હપ્પો ૪૦ સતાપાયો વ મા-૨. ૪૧ પછે વ મા-૨. ૪૨ મિદિ મા-૧, મિદે દ વ મા-૨. ૪૩ સૂતધારનં મા ૧, સૂતધારનં વ મા-૨. ૪૪ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘આજ પઢી તેં અવડય ડેહી આવવું.’

૪૫ રનિડ વ, પચ્છે મા-૨. ૪૬ સૂતદાર મા-૧. ૪૭ વોચો મા-૧ વ મા-૨. ૪૮ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘રામિનુ એ વાર માહું અજ દિન પ્રતિ મસવું.’

૪૯ વીજો વ મા-૨. ૫૦ આની પહેલા, કોદેં વ, કોદ મા-૨. ૫૧ વન્દ

મા-૨. ૫૨ ફીંઈ મા-૧, ફીંઈ વ, ફીંઈ મા-૨. ૫૩ પરિ મા-૧ વ મા-૨.
 ૫૪ પ્રાંતિ મા-૧ વ મા-૨. ૫૫ ઘણો વ મા-૨. ૫૬ હૌઝ મા-૧ વ મા-૨,
 હોઈ ઇ. ૫૭ નિંઢ મા-૧ વ મા-૨. ૫૮ આહારિ તૃપ્ત મા-૧ ઇ, આહારેં તૃપ્ત
 વ મા-૨. ૫૯ ય્યા હપ્રો. ૬૦ પૃઠિ મા-૧ ઇ, પચ્છી વ મા-૨. ૬૧ ગરિ વ,
 કરે મા-૨. ૬૨ પછિ વ, પચ્છેઈ મા-૨. ૬૩ શીઆલ અને વાગ વ મા-૨.
 ૬૪ વિહે વ મા-૨. ૬૫ ંથસા વ મા-૨. ૬૬ ચેતલાઈ વ મા-૨. ૬૭
 વિચમના વ મા-૨. ૬૮ મિત્તેં મા-૧ વ મા-૨. ૬૯ ધીનતી વરતા વ. ૭૦
 છો વ મા-૨. ૭૧ આની પહેલાં, વ મા 'માહી' અને મા-૨ મા 'માટ્ર' છે.
 ૭૨ આચિ વ, આત્રે મા-૨. ૭૩ છેઈ મા-૨. ૭૪ સૂતદાર મા-૧ ઇ મા-૨.
 ૭૫ સંગાતે મા-૧ મા-૨, સંચાનિ વ. ૭૬ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તીળે માતિ [માતિ] નરી હુ[હું] અતિ તૃપ્ત થાઉં છુ.’

૭૭ પટેઈ વ મા-૨. ૭૮ વ મા-૨ મા ફાગ શીયાલ एगो શબ્દક્રમ છે.
 ૭૯ વિહે વ મા-૨. ૮૦ સૂતપારનિ વ. ૮૧ મારીનઈ મા-૧ ઇ, મારી વ મા-૨.
 ૮૨ તેન્હે મા-૧ ઇ મા-૨, તેન્હિ વ. ૮૩ માંમિ મા-૧ ઇ વ, માસેં મા-૨. ૮૪
 મિટ્ર હપ્રો. ૮૫ ઘો-ઘો વ મા-૨. ૮૬ વ માં ‘તેન્હિ મિ’ અને મા-૨ માં
 ‘તેન્હ મેં’ एगो શબ્દક્રમ છે. ૮૭ છિઈ વ, ચ્છેઈ મા-૨. ૮૮ કારિ મા-૨.
 ૮૯ મનસાઈ હપ્રો. ૯૦ અણુમ હપ્રો. ૯૧ ચીતવીયે હપ્રો. ૯૨ તમ્હનિ વ.
 ૯૩ અનેહં અનેહ મા-૧. ૯૪ મક્ષ વ મા-૨. ૯૫ આળીસે વ મા-૨. ૯૬
 વ મા-૨ મા નથી. ૯૭ મા-૧ મા આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘સૂતપારનેં મથશુ, અનેહં નરી.’

૯૮ મોટેં મા-૧ ઇ. ૯૯ કટે મા-૧ મા-૨, કટે ઇ વ. ૧૦૦ સિહેં મા-૧,
 સિહેં ઇ; વ મા-૨ માં આ શબ્દ નથી. ૧ તહેનું મા-૧, તેન્હે ઇ, તેન્હ વ, તેન્હુ
 મા-૨. ૨ માળિને વ મા-૨. ૩ જાતા મા-૧ ઇ, જાતો વ મા-૨. ૪ વેગલુથો
 મા-૧, વેગુલુથો ઇ, વેગળેથો વ મા-૨. ૫ વિહિ મા-૧ ઇ; વ મા-૨ મા નથી.
 ૬ શીઆલ મા-૧ ઇ, શીયાલ વ મા-૨; વ મા-૨ મા ‘શીઆલ વાગ’ एगो શબ્દક્રમ
 છે, આની પછી હપ્રો. મા ‘યુક્ત’ છે. ૭ આપતો હપ્રો [પૃ. ૧૩૨] ૮ દેવી-
 નેઈ વ મા-૨. ૯ હુષ્ટિ ઇ. ૧૦ ચિન્હ મા-૧ વ મા-૨; ચિન્હે ઇ. ૧૧ સહત
 વ મા-૨. ૧૨ ઝૂઝિ મા-૧. ૧૩ ચઢ્યું મા-૧ ઇ, ચઢ્યો વ, ચઢ્યો મા-૨.
 ૧૪ પનિઝ વ, પઢેઈ મા-૨. ૧૫ સિંહ મા-૧ વ મા-૨. ૧૬ કહતો હપ્રો.
 ૧૭ હપ્રો માં આ પંક્તિ ‘અહો’થી શરૂ થાય છે. ૧૮ નૂન્હે મા-૧ મા-૨, નૂન્હે
 વ ૪૨

૬, મૃદ્ધિ વ, ૧૯ દેપી વ મા-૨. ૨૦ ઝગરિ હપ્રો. ૨૧ વાદ વ મા-૨.
 ૨૨ ચઢ્યુ મા-૧ ૬, ચઢ્યો વ મા-૨. ૨૩ તાદ્રો વ મા-૨. ૨૪ નામિ મા-૧
 નામિ ૬, નામિ ધ, નામે મા-૨. ૨૫ તું મા-૧ ૬ મા-૨. ૨૬ વીદેશિ મા-૧ ૬.
 ૨૭ ંયો મા-૧, યુ ૬, યી વ મા-૨.

૨૮ રેથી વ મા-૨; વ મા-૨ માં આની પછી ‘હું’ છે. ૨૯ વહું મા-૧ વ
 મા-૨. ૩૦ હું હપ્રો. ૩૧ છુદનો વ મા-૨. ૩૨ વીટ્યો વ, વંટ્યો મા-૨.
 ૩૩ પરિય રમેં હપ્રો. ૩૪ ન હપ્રો. ૩૫ વરિ વ, કરે મા-૨. ૩૬ લોરમો વ
 મા-૨. ૩૭ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘તે પિગલ [પિગલ] મું ઝગરિ [ઝુણિ] કોપગો ?’

૩૮ આની પછી વ મા-૨ માં ‘વળ’ છે. ૩૯ પઢિ વ, પઢેં મા-૨. ૪૦
 ડિ વ, છે મા-૨. ૪૧ પઢ્ઢ વ, પચ્છેદ મા-૨. ૪૨ વાનનદ મા-૧ ૬, વાનને
 વ મા-૨. ૪૩ વિષેદ મા-૧ વિણિ વ, વિણ મા-૨. ૪૪ દેં મા-૧ ૬, ધિં વ, ધેં
 મા-૨. ૪૫ તેહેને મા-૧ ૬, તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૪૬ મનુના વ. ૪૭ જેહુ
 મા-૧, જેહો ૬, વ મા-૨. ૪૮ હોદ હપ્રો. ૪૯ તેહં વ, તેહો મા-૨. ૫૦
 છિદ મા-૧ ૬. ૫૧ છદ મા-૧ ૬, છેદ વ મા-૨. ૫૨ અઝાર્ય હપ્રો; આની
 પછી વ મા-૨ માં ‘જાણતો ન હોદ’ એવો શબ્દનમ છે. ૫૩ જાણે મા-૧ ૬.
 ૫૪ તોહોદ મા-૧ ૬. ૫૫ તેન્હેં મા-૧ ૬ મા-૨, તેન્હિ વ; આની પછી વ મા-૨ માં
 ‘વળ’ છે. ૫૬ નિં વ. ૫૭ વ મા-૨ માં આ ચરણ આ પ્રમાણે છે :

‘ધણેન ઝાવેન વ ચાન્તિ શ્રા:’

[પૃ. ૧૩૩] ૫૮ વ મા-૨ માં આ અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘જે દાનિ [દાનિ], તણિ [તપે], અનેક ચઢે કરી પામીયે તે પ્રાણદાન
 [પ્રાણદાને] કરી પામીયે.’

૫૯ દાને મા-૧. ૬૦ છાંડતો મા-૧ ૬. ૬૧ પરિપાલનીશ: વ મા-૨.
 ૬૨ ઇતલો વ મા-૨. ૬૩ ચુદે વરતાં વ, ચુદ વરતાં મા-૨. ૬૪ રાવવાં
 વ મા-૨. ૬૫ ચુદને વ મા-૨. ૬૬ વિષે વ મા-૨. ૬૭ સરીયે વ મા-૨;
 આની પછી વ મા-૨ માં ‘તે’ છે. ૬૮ વૈરીનદ મા-૧ ૬, વૈરીને વ મા-૨. ૬૯
 વશિ મા-૧ ૬, વશ વ મા-૨. ૭૦ વ મા-૨ માં આ પંક્તિનો અંત આ પ્રમાણે છે :

‘જીવીયે તે વાંદે નહી, તે મુઠે.’

૭૧ મૂઠ મા-૧ ૬. ૭૨ ચકો વ મા-૨. ૭૩ પામે વ મા-૨. ૭૪

શત્રુને મા-૧ મા-૨, શત્રુનિ વ. ૭૫ ઝીંધી વ મા-૨. ૭૬ છુ મા-૧; વ મા-૨ માં નથી. ૭૭ પામે વ મા-૨. ૭૮ શરનિ વ, શરને મા-૨. ૭૯ રિ વ મા-૨. ૮૦ જે વ મા-૨. ૮૧ ચેટો વ મા-૨. ૮૨ ધીંદે વ મા-૨. ૮૩ તેનિ વ. ૮૪ વિમુખ્યિત વ. ૮૫ પોઢાં વ મા-૨. ૮૬ એત્ત વ મા-૨. ૮૭ પદાર્થ વ મા-૨. ૮૮ હોડ હપ્રો.

૮૯ ચીનરતો મા-૧ દ, ચીંતવતો વ મા-૨. ૯૦ હોડ દ. ૯૧ ટિ વ, છે મા-૨. ૯૨ મારદો વ મા-૨. ૯૩ છેડ વ, ચેડ મા-૨. [ટ. ૧૩૪] ૯૪ રિં વ મા-૨. ૯૫ હુદ મા-૧. ૯૬ દાન હપ્રો. ૯૭ આની પછી વ મા-૨ માં 'દહ' છે. ૯૮ પનિ વ, પત્તે મા-૨. ૯૯ અંદે મા-૧ દ, અંદિ વ, અંદે મા-૨; આની પછી મા-૧ માં 'ચુદિ' છે. ૧૦૦ ચાંતની હપ્રો. ૧૦૧ ચોરયો વ મા-૨. ૨ આ શબ્દ હપ્રો માં નથી. ૩ જે વ મા-૨. ૪ જે વ મા-૨; મા-૧ માં નથી. ૫ ઝિના વ મા-૨. ૬ ધરિ વ, ધરે મા-૨. ૭ હપ્રો માં નથી. ૮ પાને વ મા-૨. ૯ ટાટડોઢી મા-૧ દ, ટોટોડી વ મા-૨. ૧૦ પામ્યો વ મા-૨. ૧૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'કયા' છે.

[૧૫. ટોટોડો અને સમુદ્ર]

૧ જે વ મા-૨. ૨ તેનિ વ. ૩ એ વ મા-૨. ૪ તટને વિપે વ મા-૨. ૫ ટીટુહી મા-૧ દ, ટીટોહોધી વ મા-૨. ૬ વ માં 'રહિ વિહિ' અને મા-૨ માં 'રહેં વિહિ' એવો શબ્દમત છે. ૭ ટીટોહોધો વ મા-૨; આ શબ્દ પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પાઠ છે :

‘તે આગલિ છી વહતી હોરે’

૮ ટીટુહીયે મા-૧ દ. ૯ મુનિ વ. ૧૦ છેડ વ મા-૨. ૧૧ મળી વ મા-૨. ૧૨ મલો વ મા-૨. ૧૩ આની પછી વ મા-૨ માં 'એ' છે. ૧૪ મૂતું વ મા-૨; આની પછીનો પંક્તિનો અન્તમાત્ર વ મા-૨ માં નથી. ૧૫ ટીટુહો વ, ટીટુહોધો મા-૨. ૧૬ લોયો વ મા-૨. ૧૭ રહા વ મા-૨. ૧૮ આ, ને વ, આપણા મા-૨. ૧૯ જૂનો વ મા-૨. ૨૦ માવાસ્ના વ મા-૨. ૨૧ વરાનો વ મા-૨. ૨૨ વ મા-૨ માં નથી. ૨૩ તિહાં વ મા-૨. ૨૪ જે વ મા-૨. ૨૫ ટીટુહી મા-૧, ટીટુહી દ, ટીટુહી વ મા-૨. ૨૬ રહા હપ્રો. ૨૭ પૂનિમને વ મા-૨. ૨૮ દિન વ મા-૨. ૨૯ આવશે વ મા-૨. ૩૦

જાઈ વ, જાઈ મા-૨. ૩૧ વ મા-૨ માં નથી. ૩૨ તીર્થે મા-૧, તીર્થે ઇ, તેથી વ મા-૨. ૩૩ સ્થાનક વ મા-૨. ૩૪ વાઈ વ મા-૨. ૩૫ નહી વ મા-૨. ૩૬ પાતે જ વ મા-૨. ૩૭ વેલિ મા-૧; વ મા-૨ માં નથી. ૩૮ ટીંટુટો મા-૧ ઇ, ટીટોટો વ મા-૨. ૩૯ વોત્યો વ મા-૨. ૪૦ છી મા-૧ વ મા-૨. ૪૧ મુંહિ વ. ૪૨ જાણે વ મા-૨. ૪૩ છે વ મા-૨. ૪૪ સાથિ વ મા-૨. ૪૫ કરવા વ મા-૨. ૪૬ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘તે એ સાંભલ્યું નથી ?’ [પૃ. ૧૩૫]

૪૭ વ મા-૨ મા આ શ્લોરનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

જે પુત્ર પરથી મય પામી આપણું સ્થાનક છાડે [છાડે] તીર્થે પુત્રે જરી તેન્હી માતા અપુત્રિણી થાક્ષિ જાણવી.

૪૮ વીહીતો મા-૧ ઇ. ૪૯ સ્થાન મા-૧ ઇ. ૫૦ તીર્થે મા-૧. ૫૧ થોક્ષિગી મા-૧ ઇ. ૫૨ મારપો હપ્રો. ૫૩ હરનીની વ મા-૨. ૫૪ છાયાને હપ્રો. ૫૫ કરઈ મા-૧ ઇ. ૫૬ વ મા-૨ મા આ અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

હિમાચલનો જે વાયુ અને પ્રભાતની અતિ ટારો જે વાયુ તીર્થે જરી ટાટો [ટાટો] થકો વુણ મુપે જલે જરી ટાટિ ફેડે.

૫૭ પરલોજ૦ વ મા-૨. ૫૮ હરતનિ મા-૧ મા-૨, હરતનિ વ મા-૨. ૫૯ નિશરે મા-૧, વિશરે ઇ વ મા-૨. ૬૦ છો વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં ‘જે’ છે. ૬૧ સિટ મા-૧ વ મા-૨; આની પછી વ મા ‘નિહિ’ અને મા-૨ માં ‘તેન્હે’ છે. ૬૨ સૂતાને મા-૧ ઇ મા-૨, સૂતાનિ વ. ૬૩ યોળ વ મા-૨. ૬૪ યમને વ મા-૨. ૬૫ જાવાનિ મા-૧, જાવાનિ ઇ, જાવાને વ મા-૨; આની પછી મા-૧ માં ‘સૂતો સિહ’ છે. ૬૬ કઠાડિ વ, કઠાડે મા-૨. ૬૭ યમના હપ્રો. ૬૮ સ્થાનને હપ્રો. ૬૯ પામોનેઈ વ મા-૨. ૭૦ યમને મા-૧ મા-૨, યમને ઇ, યમનિ વ. ૭૧ ઇમ હપ્રો. [પૃ. ૧૩૬] ૭૨ ચહિ વ, પહે મા-૨. ૭૩ જે હપ્રો. ૭૪ છ માહિ વ મા-૨. ૭૫ વ મા-૨ માં નથી. ૭૬ વ મા-૨ માં આની પહેલાં ‘નિતૂમ’ છે. ૭૭ વ મા-૨ માં નથી. ૭૮ તે વ મા-૨. ૭૯ મત્યે વ મા-૨. ૮૦ રોચ્ટાઈ વ મા-૨. ૮૧ પેમે વ મા-૨. ૮૨ ચોલે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘તું’ છે. ૮૩ આની પછી વ મા-૨ માં ‘જિમ’ છે. ૮૪ સગો વ મા-૨. ૮૫ રોને વ મા-૨. ૮૬ આપુણાને મા-૧ ઇ, આપુણાને વ મા-૨. ૮૭ આની પછી વ મા-૨ માં ‘અધવા’ છે. ૮૮ જાણીયે મા-૧, જાણીયે ઇ વ મા-૨. ૮૯ મુન્હે મા-૧, મુન્હે વ, વ, મુંહે

મા-૨. ૧૦ ચેન્હે મા-૧ ડ, ચેન્હિ વ, ચેન્હે મા-૨. ૧૧ હોઈ હપ્રો. ૧૨ તે હપ્રો. ૧૩ યોગ્ય હપ્રો. ૧૪ રૂળે મા-૧, રૂળે ડ, રૂળિ વ મા-૨. ૧૫ આની પછી વ મા-૨ માં 'એ' છે. ૧૬ વિચારે ઘ મા-૨. ૧૭ તેન્હા વ મા-૨. ૧૮ કાર્ય વ મા-૨. [પૃ. ૧૩૭] ૧૯ હિતને મા-૧ ડ, હિત વ મા-૨. ૧૦૦ ચે તપ્રો. ૧ વ મા-૨ માં નથી. ૨ કરેઈ વ મા-૨. ૩ અનુવાદની આ પશ્ચિનો સ્થાપાર્થ અહીંથી આ પ્રમાણે છે :

‘..... તે પુરુષ દુર્યુધિ કાઠણાની પરે પગો નાશ પામે.’

૪ કાઠણાની મા-૧. ૫ પામ્યુ મા-૧ ડ. ૬ પામડ મા-૧ ડ. ૭ ટોટુ-હડ મા-૧ ડ, ટોટોહોડો વ મા-૨. ૮ પૂછે વ મા-૨. ૯ છે વ મા-૨. આની પછી વ મા-૨ માં 'કથા' છે. ૧૦ ટીટુંદી મા-૧ ડ, ટીટોંદોદી વ મા-૨. ૧૧ વહા મા-૧ ડ, વહે વ મા-૨. ૧૨ ડિ ય, છે મા-૨.

[૧૬. ચે હંસ અને કાચઘો]

૧ મધ્ય વ મા-૨. ૨ નામે ઘ મા-૨. ૩ કાઠન હપ્રો. ૪ યૈ વ, યસે મા-૨. ૫ તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૬ નામે હપ્રો; આની પછી હપ્રો. માં 'મિ' છે. ૭ ઘણો હપ્રો. ૮ કરે મા-૧ ડ મા-૨, કરિ વ. ૯ હપ્રો માં નથી. ૧૦ સરોવરનિ ઘ, સરોવરને મા-૨. ૧૧ વ માં 'ધેઠા રહિ' અને મા-૨ માં 'ધેઠા રહે' એ પ્રમાણે પશ્ચિનો અન્તભાગ છે. ૧૨ કદે મા-૧ ડ. ૧૩ સાંસિ ઘ, સામે મા-૨. ૧૪ આપણે વ મા-૨. ૧૫ આપણિ વ, આપણે મા-૨. ૧૬ રહતા હપ્રો. ૧૭ કેતલે મા-૧, કેતલે ડ વ મા-૨. ૧૮ આની પછી વ મા-૨ માં 'કરી' છે. ૧૯ વહેઈ વ મા-૨. ૨૦ વયુર્માવને હપ્રો. ૨૧ વહતા હપ્રો. ૨૨ સુકું વ મા-૨. ૨૩ છિઈ વ, છેઈ મા-૨. ૨૪ સું વ મા-૨. ૨૫ કરેઈ હપ્રો. ૨૬ અમ્હનિ વ, અમ્હને મા-૨. ૨૭ ઘણું વ મા-૨. ૨૮ છેઈ વ મા-૨. ૨૯ સામલીનિ વ મા-૨. ૩૦ ચોર્યો વ મા-૨. ૩૧ અમ્હનઈ મા-૧. ૩૨ પાપિ વ, પાપે મા-૨. ૩૩ નહી વ મા-૨. ૩૪ છેઈ વ મા-૨. ૩૫ મિનને વ મા-૨. ૩૬ વાઘવને વ મા-૨. ૩૭ કરે વ મા-૨. ૩૮ ન હપ્રો. ૩૯ કરે વ મા-૨. ૪૦ વરિદિ મા-૧, કરે વ મા-૨. ૪૧ કરે વ મા-૨. ૪૨ મુંહે મા-૧ ડ, મુંહિ વ, મુંહે મા-૨. ૪૩ વિદો મા-૧ ડ. ૪૪ પારો મા-૧ ડ. ૪૫ સાહી હપ્રો. ૪૬ મર્ચે વ મા-૨. ૪૭ લાફટે વ મા-૨. ૪૮

વ મા-૨ માં નથી. ૪૯ સાહેસિ વ મા-૨. ૫૦ રૂંળીં હપ્રો. ૫૧ પરિં હપ્રો. ૫૨ મુન્હે મા-૧ ડ, મુંદિ વ, મુંન્હે મા-૨. ૫૩ તમ્હે મા-૧ ડ; વ મા-૨ માં નથી. ૫૪ મયું હપ્રો. ૫૫ હોડ હપ્રો. ૫૬ તિહા હપ્રો. ૫૭ લેડ હપ્રો. ૫૮ જાડ હપ્રો. ૫૯ તેં હપ્રો. [પૃ. ૧૩૮] ૬૦ મુંવયું હપ્રો ૬૧ તો હપ્રો. ૬૨ પછેડ વ મા-૨. ૬૩ તીળે મા-૧ ડ મા-૨, તીળિ વ, ૬૪ મિત્રે હપ્રો. ૬૫ યિહો મા-૧ ડ, યિહૂ વ મા-૨. ૬૬ વારો મા-૧ ડ. ૬૭ વ મા-૨ માં નથી. ૬૮ વાચ્છવાનં હપ્રો. ૬૯ આ પક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘પછેડ જાતા હેડું જોડ તો એક નગર દેવેડ.’

૭૦ જાત મા-૧ ડ. ૭૧ હેડું મા-૧ ડ. ૭૨ મા ૧ ડ મા આ પંક્તિનો અન્તભાગ આ પ્રમાણે છે :

‘જોડ તો દેવડ.’

૭૩ તેન્હે મા-૧ ડ, તેન્દિ વ, તેન્હે મા-૨. ૭૪ દેર્પને વ મા-૨. ૭૫ ર્યેડુ ડ. ૭૬ છડં હપ્રો. ૭૭ જોડ હપ્રો. ૭૮ રોડનો હપ્રો. ૭૯ વાચ્છવો મા-૧ વ મા-૨. ૮૦ ઘોરયો વ મા-૨. ૮૧ શુ મા-૧ વ મા-૨, રુ ડ. ૮૨ ઘોલે ડ, ઘોલતો જ વ મા-૨. ૮૩ તેતલેં મા-૧ ડ; વ મા-૨ માં નથી. ૮૪ મુંદં મા-૧ ડ, મુંદં વ મા-૨. ૮૫ પડુ ડ, પડ્યો વ મા-૨. ૮૬ આની પછી વ મા-૨ માં ‘મારી’ છે. ૮૭ ઘાધો વ મા-૨. ૮૮ ટીંદુહડી મા-૧ ડ. ટીંદોહોડી વ મા-૨. ૮૯ આગિમ મા-૨; આ શ્લોડનો અનુવાદ મા-૧ ડ મા નથી, કોસમા મૂકેલો અનુવાદ વ નો છે. ૯૦ અનં મા-૨. ૯૧ સ્વાજે મા-૨. ૯૨ તે મા-૨. ૯૩ મવિચ્યને મા-૨. ૯૪ ટીંદુહડો ડ, ટીંદોહ વ, ટીંદોહ મા-૨. ૯૫ વ મા-૨ માં ‘એ વયા કિમ ?’ એકો શબ્દજ્ઞ છે. ૯૬ ટિંદીમિ મા-૧ ડ, ટિંદોડી વ, ટીંદોડી મા-૨. ૯૭ વહદ મા-૧ ડ, વોડી વ મા-૨. ૯૮ પ્ર મા-૨ માં નથી.

[૧૭. અનાગતવિધાતા, પ્રત્યુત્પન્નમતિ અને યદ્મવિપ્ય]

૧ મધ્યં વ મા-૨. ૨ મત્સ્ય વ મા-૨. ૩ વ મા-૨ માં નથી. ૪ રહે વ મા-૨. ૫ ત્રીનો વ મા-૨. ૬ ત્રીઓ વ મા-૨. ૭ તે મધ્યે વ મા-૨. ૮ લકનેડ વ મા-૨. ૯ કરાચે વ મા-૨. ૧૦ એડં મા-૨. ૧૧ જે વ

મા-૨. ૧૨ ઘણે વ મા-૨. ૧૩ મત્સ્યે-વ મા-૨. ૧૪ ભયો વ મા-૨. ૧૫ છેડ વ મા-૨. ૧૬ પ્રમાતિ વ મા-૨. ૧૭ મત્સ્યવંધન વ મા-૨. ૧૮ વરુ મા-૧ ઇ, કરી છેડે જાણું વ મા-૨. ૧૯ વચનને વ મા-૨. ૨૦ સાંભલી વ મા-૨. ૨૧ ચીતવતો મા-૧ મા-૨. ૨૨ સાંક્ષ વ મા-૨. ૨૩ વિહાણદ મા-૧; આની પછી વ મા-૨ માં 'સર્વે મત્સ્યને' છે. ૨૪ સાદાશિ મા-૧ ઇ, સાદાસે વ મા-૨. ૨૫ કરીશે વ મા-૨. ૨૬ તેથી વ મા-૨. ૨૭ વ મા-૨ માં નથી. ૨૮ પ્રત્યુત્પન્નમતિને વ મા-૨. ૨૯ અને વ મા-૨. ૩૦ યદ્ભવિષ્યને વ, યદ્ભવિષ્યને મા-૨. ૩૧ વ મા-૨ મા નથી. [પૃ. ૧૩૯] ૩૨ વ મા-૨ માં નથી. ૩૩ અનેરે વ મા-૨. ૩૪ દ્રહિ મા-૧ ઇ; આની પછી ઇ માં 'પ્રવાહિ' છે; અને વ મા-૨ માં 'જલદ્રહ મયે' છે. ૩૫ છેડે વ મા-૨. ૩૬ પચ્છે વ મા-૨. ૩૭ પૂઝતો મા-૧ વ મા-૨. ૩૮ હોડ ઇ. ૩૯ ચોલ્યો વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'આપણને' છે. ૪૨ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ વ મા-૨ મા નથી. ૪૪ જો વ મા-૨. ૪૫ આવિને વ મા-૨. ૪૬ આની પછી વ મા-૨ માં 'આપણું' છે. ૪૭ વ મા-૨ માં નથી. ૪૮ કરી વ મા-૨. ૪૯ રાક્ષોસ મા-૧ રાપણું વ મા-૨. ૫૦ ઘણા મા-૧ ઇ; આ આવી પંક્તિ વ મા-૨ મા નથી. ૫૧ છે મા-૧ ઇ. ૫૨ ઘટે મા-૧ ઇ. ૫૩ આદા વ મા-૨. ૫૪ તેથી વ મા-૨. ૫૫ ઠામ હપ્રો. ૫૬ જન્મનો વ મા-૨. ૫૭ દાઢીયિ ઇ, દાઢીયે વ મા-૨. ૫૮ છેડ વ મા-૨. ૫૯ સિદ્ધિ હપ્રો. ૬૦ જાઈ હપ્રો. ૬૧ તેથી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં '૯' છે. ૬૨ પ્રવર્તે વ મા-૨. ૬૩ છેડ વ મા-૨. ૬૪ વ મા-૨ માં 'પચ્છેડ' થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૬૫ અનેરે વ મા-૨. ૬૬ દ્રહ મા-૧ ઇ, દ્રહિ વ. ૬૭ ગ્યું મા-૧ ઇ, ગ્યો વ મા-૨. ૬૮ આ અને આની પછીની પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘પછિ પ્રત્યુત્પન્નમતિ અને યદ્ભવિષ્ય ચિદિ રહ્યા. એહે એક દિવસિ સઘણા મત્સ્યના ઢીવર આવી, સડુડુંબ આવી જાલે કરી તે સર્વે સાધા.’

૬૯ સગાને મા-૧ ઇ. ૭૦ જાલે મા-૧ ઇ. ૭૧ સાણા ઇ. ૭૨ પચ્છેડ વ મા-૨. ૭૩ મત્સ્ય વ મા-૨. ૭૪ જાલને વ મા-૨. ૭૫ છેદ મા-૧ ઇ, છેડે વ મા-૨. ૭૬ સરણી મા-૨. ૭૭ રહ્યો વ મા-૨, આની પછી વ મા-૨ માં 'નિશ્ચલ થે રણો' એ પ્રમાણે પાઠ છે. ૭૮ આકળીયે હપ્રો. ૭૯ મુડ મા-૧ ઇ, મુડ વ મા-૨. ૮૦ જાણી હપ્રો. ૮૧ કઠિ વ મા-૨. ૮૨ નાપ્યો

व भा-२. ८३ पछे व भा-२. ८४ ऊडी भा-१ इ. ८५ व भा-२ मा 'ते मरय छडी' ए प्रमाणे शब्दक्रम छे. ८६ पछेइ व भा-२. ८७ व भा-२ मा नथी. ८८ तीगें भा-१, तीगें इ व भा-२. ८९ मायों व भा-२. ९० मुउ व भा-२. ९१ तेथी व भा-२.

९२ टीटोडु व भा-२. ९३ तुं ह्यो. ९४ मुंहे भा-१ भा-२, मुंहे इ. ९५ सरयो ह्यो. ९६ माने ह्यो. ९७ छि व, छे भा-२. [पृ. १४०]
९८ अनुवाइनो अन्तर्भाव आ प्रमाणे छे :

‘एताने घणो अन्तर परस्परें.’

९९ मुंहे भा १ इ, मुंहे व, मुंहे भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'कन्होइ [केन्होइ] पराभव नहीं' ए प्रमाणे पाठ छे. १०० मेरुया व भा-२. १ व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे छे :

‘पूर्वे समुद्रे टीटोडीनुं वाक्य साम्प्रतों ते स्मरी समुद्र चीनवतो हौउ, ” अहो वचन ए साधु. ”

२ वाक्य भा-१. ३ आगने व भा-२. ४ करे व भा-२. ५ टीटुहडु भा-१ इ, टीटोडो व, टोटोडो भा-२. ६ आनी पछीनो अनुबाइ व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘आम पडवानें भयें उंचा पग [पगे] करी सूउ.’

७ पडतो भा-१ इ. ८ जाणी भा-१ इ. ९ व भा-२ मा नथी. १० तेथी व भा-२.

११ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘ए छुं करे, एन्ही ईडी हहं.’

१२ एहुं इ भा-२. १३ व भा-२ मा नथी. १४ चीतवीनि व भा-२. १५ त्रिवारें ह्यो. १६ टीटुहडु भा-१ इ, टीटोडु व भा-२. १७ टीटुहडी भा-१ इ, टीटोडी व, टोटोडी भा-२. १८ आनी पछी व भा-२ मा पंक्तिनो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘विहि चिण रेग कभ्या त्रिवारें समुद्रे कौनुकें सेन्हां ईडां बेलि करी ताणी लीया. ’

१८ आनी भा-१ इ व मा 'विहि' छे. १९ फीही भा-१ इ. २० छडी भा-१ इ. २१ ग्या भा-१ इ. २२ तेकले भा-१ इ. २३ कौतकें भा-१ इ.

२४ तेन्हें व भा-२. २५ ईडां हप्रो. २६ देपेइ व भा-२. २७ देपेइ व भा-२. २८ पठइ भा-१ इ, पछे व भा-२. २९ भर्तारनं हप्रो. ३० बहवा लागी इ. ३१ हाँइ हप्रो. ३२ हप्रो मां आनी पहेलां 'आ जो' छे; माह्रा हप्रो. ३३ ईडां हप्रो. ३४ समुंद्र भा-१ इ, समुंद्र व भा-२. ३५ माहुं भा-१ इ, माहसं व भा-२. ३६ में भा-१ व भा-२, मे इ. ३७ तून्हें भा-१, तूहे इ, तून्हि व, तून्हें भा-२. ३८ ईहाथी हप्रो. ३९ जेये हप्रो. ४० पठइ व भा-२. ४१ तुं हप्रो. ४२ आनी पछी व भा-२ मा 'दुर्बुद्धिनी परि' एवो पाठ छे. ४३ व भा-२ मां नथी. ४४ व भा-२ मां आ पंक्ति व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘आहां हुं अग्निप्रवेश करेसि.’

४५ पञ्चोश भा-१. ४६ टीटुहड्ड भा-१, टीटुहड्ड इ, टीटोडो व भा-२. ४७ बोल्यो व भा-२. ४८ माहु हप्रो. ४९ ए हप्रो. ५० गाजे व भा-२. ५१ छेइ व भा-२. ५२ मुन्हें भा-१, मुन्हइ इ, मुन्हें भा-२. ५३ माने भा-२. ५४ ज्ये भा-१, जे व भा-२. ५५ निर्गुण व भा-२. [पृ. १४१] ५६ आरणगनं हप्रो. ५७ ये भा-१. ५८ वपाणि व, वपाणें भा-२. ५९ झूर हप्रो. ६० पाहुडं हप्रो. ६१ बोले व, बोले भा-२. ६२ दिहाड भा-१ इ; व भा-२ मां नथी. ६३ मारे व भा-२. ६४ व भा-२ मा नथी. ६५ एतलां हप्रो. ६६ पुरपणं हप्रो. ६७ करं हप्रो. ६८ मुन्हि भा-१, मुन्हि इ; आ श्लोकनो अनुवाद व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘ए समुद्र मुहें क्षमायुक्त देपी असमर्थ जाणेइ छइ [छेइ]. एहो पुरुष समर्थ नोहे एम जाणे छि.’

६९ बोली व भा-२. ७० व भा-२ मां 'पक्षी बोलावी' एवा शब्द छे. ७१ मोर व भा-२. ७२ ये व भा-२. ७३ माहु व भा-२. ७४ फेडो व भा-२. ७५ पछेइ व भा-२. ७६ पापे व भा-२. ७७ समुद्रनइ भा-१. ७८ लान्या हप्रो; आनी पछीनी वे पंक्ति भा-१ मा नथी. ७९ पछे व, पछे भा-२. ८० एरु व भा-२. ८१ पक्षी व भा-२. ८२ बोल्यो व भा-२. ८३ धूलें व भा-२. ८४ पाहाणे व भा-२. ८५ पूरिये व भा-२. ८६ पछेइ व भा-२. ८७ धूलें व भा-२. ८८ व भा-२ मा नथी. ८९ पछेइ व भा-२. ९० समुद्रछें व भा-२. ९१ अनेरे हप्रो. ९२ बीजेइ व भा-२. ९३ गरुड भा-१ इ, गरुड भा-२; आ पंक्ति व भा-२ मा नथी. ९४ रहइ भा-१ इ, रहे भा-२. पं ४३

૧૫ છ વ મા ૨ ૧૬ આગળને મા ૧ ડ, આગળ મા ૨ ૧૭ વ મા ૧ ડ
 ૧૮ હોડ મા-૧ ડ, હોડ વ મા ૨ ૧૯ તેડુ દપ્રા ૧૦૦ વચન વ મા ૨
 ૧ વરુ વ મા ૨, આની પછીનો અનુવાદ વ મા ૨ માં આ પ્રમાણ છે

‘ચિમ હસનુ ચૂથ વામાહિ વાંચુ તે ગદગી બુદ્ધિ મુમતુ

૨ પૂછતા વ મા ૨ ૩ હોઆ વ મા ૨ ૪ વર્તા ડ કહતા વ મા ૨
 ૫ હોડ મા ૧, હોઆ ડ વ મા ૨ [પૃ ૧૪૨]

[૧૮. વૃદ્ધ હસ અને વડ ઉપરની વેલ]

૧ ફોસમાંના શબ્દ મા ૧ ના છે ૨ મય વ મા ૨ ૩ શાગનો હપ્રો
 ૪ આની પછી વ મા ૨ માં ‘અ’ છે ૫ ટડૂ વ મા ૨ ૬ રહડ વ મા ૨
 આ આવી વાર્તા મા ૧ મા સનેપમાં આ પ્રમાણે છે

‘અ વનમાહિ મોગી શાગના વડ નિહાં હસનુ ટોલુ રા[૩] તે વડ તન્દ
 અ વેલી કાગી પછડ ગરના હસે પરિગાર પ્રતિ વાનુ ‘અ વેલિ પાડુડ નાહાં છેડા’
 તે ન માનુ પછી થાસ વાંચ્યાં ગરદાની બુદ્ધિ નાલી થયા અ છત ત થળો વેસ્તર
 છડ હી સરુ

૭ વડ વ મા ૨ ૮ તલે વ મા ૨ ૯ વેલિ ડ વ મા ૨ ૧૦ આ
 પત્તિ વ મા ૨ મા આ પ્રમાણ છે

‘તે દેપી તે હસ-ચૂથમાહિથી વૃદ્ધ હસ હતા તે થેસ્થો’

૧૧ આની પછી વ મા ૨ માં ‘ઓ છેડ તે શવ્વો છે ૧૨ પાડુડ વ મા ૨
 ૧૩ વો વ મા ૨ ૧૪ લગે વ મા ૨ આની પછી વ મા ૨ મા ‘વાવે થરી
 છેડો’ છે ૧૫ વ મા ૨ માં નથી ૧૬ આની વળી વ મા ૨ મા આ પ્રમાણે
 પત્તિ છે

‘નળી તો વાચ્યાં પછી અથી યાન છેડ, વા ચની યાન કરશે’

૧૭ પછેડ વ મા ૨ ૧૮ વળ વ મા ૨ ૧૯ વ મા ૨ મા નથી ૨૦
 પછેડ વ મા ૨ ૨૧ તાળી વ મા ૨ ૨૨ વ મા ૨ માં નથી ૨૩ વ
 મા ૨ મા નથી ૨૪ વળી વ મા ૨ આની પછી વ મા ૨ માં ‘થેનડ’ અને
 મા ૨ મા ‘થેનડ’ છે ૨૫ હસનડ વ મા ૨ માલે વ મા ૨ ૬ વાધી વ
 મા ૨ ૨૭ યો વ મા ૨ ૨૮ સાંઝે ડ વ મા આ પત્તિ નથી મા ૨ માં

આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પચ્છેદ્દ સાદે હંસ સર્વે આવ્યા વૈટા, તેતલે વંચાગા પાસે વગી.’

૨૯ તીણે દ. ૩૦ વડિ દ. ૩૧ વૈટા દ. ૩૨ પચ્છેદ્દ વ, પચ્છેદ્દ
મા-૨. ૩૩ તમ્હે દ વ મા-૨. ૩૪ માદુ દ, માદુ વ મા-૨. ૩૫ માન્યુ દ
વ મા-૨. ૩૬ કઠમાહિ દ, પાશમાહિ વ મા-૨. ૩૭ પજા વ મા-૨. ૩૮
મૂઆ વ મા-૨. ૩૯ હવે દ વ મા-૨. ૪૦ ઘટેદ્દ વ મા-૨; આની પછી વ
મા-૨ મા આ પંક્તિ છે : ‘કાઈ [કાઈ] ડગાય વહો.’ ૪૧ વ મા-૨ માં નથી.
૪૨ ચોલ્યો દ વ મા-૨. ૪૩ જો વ મા ૨. ૪૪ માદુ દ, માદુ વ મા-૨.
૪૫ કચુ વ મા ૨. ૪૬ વારે દ વ મા ૨. ૪૭ આવે વ મા-૨; આની પછી વ
મા-૨ મા ‘તિ વારે’ છે. ૪૮ હાલશુ દ, હાલશો વ મા-૨; આની પહેલા વ
મા ૨ મા ‘ધૈ રહ્યો’ છે. ૪૯ મા વ મા-૨. ૫૦ જાણશે વ મા-૨. ૫૧
આની પછી વ મા-૨ મા ‘આફળીદ્’ છે. ૫૨ વ મા-૨ માં નથી. ૫૩ પચ્છેદ્દ
વ મા-૨. ૫૪ ચઢીનેદ્દ વ, ચઢીનેદ્દ મા-૨. ૫૫ તમ્હેને દ, તમ્હેને વ, તમ્હેને
મા ૨; આની પછી વ મા-૨ મા ‘આફળીયે’ છે. ૫૬ નાપશિ દ, નાપસે વ મા-૨.
૫૭ મુંદ્દ વ મા-૨. ૫૮ તિગરં વ મા-૨. ૫૯ નાપી વ મા-૨. ૬૦ જેતલે
વ મા-૨ મા નથી. ૬૧ કુરિં વ, કુરે મા-૨. ૬૨ તેતલે દ મા-૨. ૬૩
‘સપલા સાથે જ ડહ્યો’ એ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે. ૬૪ એદ્દ વ, એદ્દ મા-૨.
૬૫ પચ્છી વ મા-૨. ૬૬ આવ્યો દ વ મા-૨. ૬૭ તો વ મા-૨. ૬૮ વ
મા ૨ મા નથી. ૬૯ સર્વે વ મા-૨. ૭૦ દિપદ્દ દ, દેપેદ્દ વ મા-૨. ૭૧
પચ્છેદ્દ વ મા-૨. ૭૨ તીણે દ, તીણિ વ, તીણે મા-૨. ૭૩ સર્વે વ મા-૨.
૭૪ છોડી વ મા-૨. ૭૫ મુરં દ વ મા-૨. ૭૬ પછેદ્દ વ મા-૨. ૭૭ તે
વ મા-૨. ૭૮ કુરેદ્દ વ મા-૨. ૭૯ તેતલે દ, તેતલે વ મા-૨. ૮૦ શુદ્ધ
વ મા-૨. ૮૧ હંસના દ વ મા-૨. ૮૨ વચનથી વ મા-૨. ૮૩ સાયિં વ
મા-૨. ૮૪ ય્યા દ વ મા-૨.

૮૫ વગા વ મા-૨. ૮૬ પછી વ મા-૨. ૮૭ સર્વે વ મા-૨. ૮૮
પંતી મા-૧, પંત્રી દ, પચ્છી વ મા-૨. ૮૯ વઢે મા-૧ દ, વઢિ વ, વઢે મા-૨.
૯૦ જરૂને વ મા-૨. ૯૧ તિહા વ મા-૨. ૯૨ પચ્છે વ મા-૨. ૯૩ ચોલ્યો
વ મા-૨. ૯૪ તમ્હે મા-૧ દ મા-૨, તમ્હે વ. ૯૫ હંસ વ મા-૨; આની પછી
વ મા-૨ મા આ શબ્દશ મળે છે. ‘છિદ્દ [છેદ્દ] તે વઢિ [વઢે] જાડ, તમ્હે
સર્વે જાડ.’ ૯૬ તમ્હેને મા-૧, તમ્હેને દ. [પૃ. ૩૪૩] ૯૭ ફેડશિ મા-૧

૬; આ પંક્તિ ય મા-૨ માં નથી. ૧૮ આ પંક્તિ ય મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જે અન્નંદ કરું’

૧૧ મરઘને મા-૧ હ, મરઘને વ મા-૨. ૧૦૦ કરગરો વ મા-૨.
૧ વન્દઈ મા-૧ હ, વન્દઈ ય, વન્દઈ મા-૨. ૨ દુરૂ મા-૧ હ. ૩ સમય હપ્રો.
૮ વ મા-૨ માં નથી. ૫ મારવાને વ મા-૨. ૬ ચોલાવ્યો હપ્રો. ૭ છેડ વ.
૮ રાવે ય મા-૨. ૯ વ મા-૨ માં નથી. ૧૦ વ મા-૨ માં નથી. ૧૧ પ્વામી
ય મા-૨. ૧૨ છે વ મા-૨. ૧૩ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘અમિહ [અમ્હે] દુર્બલ જાળીનેહ સમુદ્ધે અન્ધારાં રૂંઢા લીયા ’

૧૪ સમુદ્ધે મા-૧ હ. ૧૫ સાંભર્ત્યે હપ્રો. ૧૬ છે વ મા-૨. ૧૭
દરિદ્રિ મા-૧, દરિદ્રીયે ય, દરિદ્રીયં મા-૨. ૧૮ વિજેરે હપ્રો. ૧૯ રિહે ય મા-૨.
૨૦ મીડો ય મા-૨. ૨૧ મારપો ય મા-૨. ૨૨ પૂછે મા-૨. ૨૩ છે મા-૨.
૨૪ મરઘ મા-૧ હ, મરઘ ય મા-૨. ૨૫ ચોલ્યો ય મા-૨.

[૧૯. સિંહ અને ઘેડું]

૧ કોઈક હપ્રો; ય મા-૨ માં ‘મીંઢુ’ શબ્દ આની પછી આવે છે. ૨ વ
મા-૨ માં નથી. ૩ ંહો મા-૧ હ, ંહી ય મા-૨. ૪ મૂલો વ મા-૨. ૫ મીંઢુ
મા-૧. ૬ માતો વ મા-૨. ૭ દુહો વ મા-૨. ૮ મધ્યે વ મા-૨. ૯ એકે વ
મા-૨. ૧૦ સિંહિ મા-૧ હ, સિંહે વ મા-૨. ૧૧ ઘીડુ મા-૧ હ, ઘીટો વ મા-૨.
૧૨ તેન્હે મા-૧ મા-૨, તેન્દિ વ. ૧૩ દેપીનદ મા-૧ હ. ૧૪ વામ્યો વ મા-૨.
૧૫ ચીતવતો મા-૧ વ મા-૨. ૧૬ હોશે વ મા-૨. ૧૭ મૂંદિ ય, મૂંદે
મા-૨. ૧૮ મારે વ મા-૨. ૧૯ વિમાડીનહ હ, વિમાડી વ મા-૨. ૨૦
મોઢહ હ, દુલ્લ વ મા-૨. ૨૧ મુઢઈ મા-૧, હલ મા-૨, વ મા-૨ માં નથી. ૨૨
વેગલે મા-૧ હ, વેગલો વ મા-૨. ૨૩ યુ મા-૧ હ, યો વ મા-૨. ૨૪ વ્લે
વ મા-૨. ૨૫ ય મા-૨ મા આની પછી ‘મીડો’ શબ્દ છે. ૨૬ માહિ વિ મા-૧
હ, વનમાહે વ મા-૨. ૨૭ જોહ વ મા-૨. ૨૮ પાતો હપ્રો. ૨૯ દીડુ હપ્રો.
૩૦ પચ્છે વ મા-૨. ૩૧ ચીતવતો ય, ચીતવતો મા-૨; પછી ય મા-૨ માં
‘હૌડ’ છે. ૩૨ વ મા-૨ માં નથી. ૩૩ છેડ વ મા-૨. ૩૪ આની પછી
વ મા-૨ મા ‘અન્દિ’ અને મા-૨ મા ‘અન્હે’ છે. ૩૫ હસિ મા-૧ હ, હોસિ વ
મા-૨. ૩૬ મેં હપ્રો. ૩૭ વીધો વ મા-૨. ૩૮ અંદુ હપ્રો; આ પંક્તિ ય

भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘एहुं चीतवीनि [चीतवीनि] सिहिं [सिहिं] उच्छली मीउे थापिं [थापें] माखो, मुउं.’

१९ हुं हप्रो. ४० वहुं हप्रो. ४१ छुं हप्रो. ४२ पक्षीनि भा-१, पक्षीने इ, हंस पक्षीनी व भा-२. ४३ होउ द. [पृ. १४४] ४४ नारायणने हप्रो. ४५ व भा-२ मां नथी. ४६ छेइ व भा-२. ४७ मुहिं व. ४८ पञ्चउ भा-१ इ, पञ्चो व भा-२. ४९ ताहो व भा-२. ५० जेथी व भा-२. ५१ आश्रयोथो भा-१ इ, आश्रयथी व भा-२. ५२ करे व भा-२. ५३ समुद्रने व भा-२. ५४ कहता हप्रो. ५५ व भा-२ मां ‘अहो समुद्र’ थी पकि शाह थाय छे. ५६ टीट्टहडाना भा-१ इ, टीटोडीना व भा-२. ५७ व भा-२ मा आनी पछी पक्तिनो उत्तरार्ध आ प्रमाणे छे :

‘आमियाल्ल मुंकी आमियाल्ल बाणे सवें शोपेशि.’

५८ आमिय भा-१ इ. ५९ तुनं भा-१ इ. ६० शोपेश भा-१ इ. ६१ चीतवतो हप्रो. ६२ होउ हप्रो. ६३ टीट्टहडाना भा-१ इ, टीटोडीना व भा-२. ६४ माहु इ, माहो व भा-२. ६५ ऊपनु भा-१ इ, ऊपनो व भा-२. ६६ एहुं हप्रो. ६७ विमासीनइ भा-१ इ, विमासीनिइ व भा-२. ६८ नारायणने हप्रो. ६९ करीने व भा-२. ७० टीट्टहडाना भा-१ इ, टीटोडीना व भा-२. ७१ ईडा भा-१, ईडा व भा-२.

७२ वहुं हप्रो. ७३ छु हप्रो. ७४ दमनकें हप्रो. ७५ पृठि भा-१ इ, पठी व भा-२. ७६ पूछतो भा-१ इ, बोखो व भा-२. ७७ दया भा-१ इ, दिशा व भा-२. ७८ कहो व भा-२. ७९ बोखो व भा-२. ८० बंसे व भा-२. ८१ ब्यारि भा-१ इ; व भा-२ मां नथी. ८२ पुग व भा-२. ८३ वेगलोयो भा-१ इ, वेगलो थको व भा-२. ८४ तुन्हि व, तुन्हें भा-२. ८५ जाणवो व भा-२. ८६ छे व भा-२. ८७ वन्हइ भा-१ इ, वन्हि व, वन्हें भा-२. ८८ रयो व भा-२. ८९ करटकं भा-१ इ, करटकें व भा-२. ९० पूछूं व भा-२. ९१ बोखो व भा-२. ९२ परस्परि व, परस्परि भा-२. ९३ फंरें हप्रो. [पृ. १४५] ९४ मेइने हप्रो. ९५ परि हप्रो. ९६ जाणे व भा-२. ९७ स्थिरमतिने भा-१ इ भा-२, स्थिरमतिनि व. ९८ मेइं व, मेइं भा-२. ९९ महा हप्रो. १०० पूर हप्रो. १ दिव्यने भा-१ इ भा-२,

शिलाभि व; आनी पछी व भा २ मा 'पण' छे. २ भेदे व भा-२. ३ बोयो हप्रो. ४ नेदऊगोनिइ व भा-२. ५ पुण्य भा-१ इ, पुण्यनि व, पुण्यनं भा-२. ६ आगुं व भा-२. ७ जे व भा-२. ८ जाणी हप्रो. ९ न भा-१ व भा-२, न इ. १० वरे व भा-२. ११ तेहनें भा-१ इ, तेहि व, तेहें भा-२. १२ शाखनो हप्रो. १३ जानवो व भा-२. १४ बोल्यो हप्रो. १५ जोइये भा-१ इ, जोइये व भा-२. १६ आगुं व भा-२. १७ विम भा-१ इ. १८ भोगवें व भा-२. १९ तेहि व, तेहें भा-२. २० व भा-२ मा नथी. २१ व भा-२ मा नथी. २२ जानें भा-१ इ भा २, जानि व. २३ बांभो व भा-२. २४ छेद व भा-२. २५ हृदयनि व, हृदयनं भा-२. २६ दाडानी घर व भा-२. २७ कीजे व भा २. २८ कीजेइ व भा-२. २९ बिना व भा-२. ३० क्षुणें हप्रो. ३१ हांशि व भा-२. [पृ. १४६] ३२ वरी-निइ व, वरीनेइ भा-२. ३३ व भा-२ मा नथी. ३४ व भा-२ मा नथी. ३५ मध्य व भा-२. ३६ बोल्यो व भा-२. ३७ बोल्यो व भा-२.

[२० घरु अने सिंहने छेतरनारो शियाळ]

१ मध्य व भा-२. २ व भा-२ मा 'श्रीशो शंडु, स्पर्ण चोथो' ए प्रमाणे शब्दप्रम छे. ३ आनी पछी व भा-२ मा 'तिहा' छे. ४ नामें हप्रो. ५ मिह व भा-२. ६ रहि व, रहे भा-२. ७ तेहि व, तेहें भा-२. ८ आनी पछी व भा-२ मा 'हांड' छे. ९ व भा-२ मा नथी. १० आनी पछी व भा-२ मा 'कीरा' छे. ११ कहनो हप्रो. १२ हांड हप्रो. १३ बांइ भा-१ इ. १४ लेथी व भा-२. १५ व भा-२ मा नथी. १६ तमहि व. १७ ऊज्जवुं व भा-२. १८ पछिइ व, पछेइ भा-२. १९ प्रवान व भा-२. २० मागीनिइ व, मागीनेइ भा-२. २१ मध्य व भा-२. २२ पाम्यो व भा-२. २३ चीत-वतो व. २४ जो व भा-२. २५ अनेउ भा-२. २६ एन्हे भा-२. २७ माटे व भा-२. २८ छेइ भा-१ इ, छे व भा-२. २९ मारे व भा-२. ३० गव्य व भा २. ३१ बुद्धिमंतनं हप्रो. ३२ व भा-२ मा नथी. ३३ सर्वे हप्रो; आनी पछी व भा-२ मा 'काम' छे. ३४ बुद्धि व भा-२. ३५ तेयी व भा-२. ३६ चीतवीनेइ व भा-२. ३७ व भा-२ मा आनी पछी 'छुग वरी' छे. ३८ पारि व, पारि भा-२. ३९ पीडाइ व भा-२. ४० छिइ व, छेइ भा-२. ४१ अम्बि व, जम्हे भा-२; पछी व भा-२ मा 'सर्व' छे. ४२ मृत्युने व, मृत्युने

વ મા ૨ ૧૭ આપ્યા હપો ૧૮ આ પકિ વ મા ૨ માં આ પ્રમાણે છે

‘તો દેવેડ તો દેવાનુ માંસ તે દે ન દેપિ [દેવે] મ્યુ’

૧૯ ચતુરસ્ન ઇ વ મા ૨ ૨૦ વહતો ઇ વ મા ૨ ૨૧ હોડ ઇ વ મા ૨
૨૨ એહુ મા ૧ ઇ, એન્હા મા ૨, વ માં નથી ૨૩ ચોલ્તાંધા ઇ, ચોલ્તાં ધ
મા ૨ ૨૪ ચોરો ડ, ચોરુ વ મા ૨ ૨૫ નાસવાન વ મા ૨, નામવાને ઇ
૨૬ હલાવનો ડ, હલાવતે વ મા ૨ ૨૭ સીયાલ્ના ઇ, સીમાલ્ના વ મા ૨
૨૮ મુશ ઇ, મુશ વ મા ૨ ૨૯ સામ્હુ ઇ વ મા ૨ ૩૦ હીડ ઇ વ મા ૨
૩૧ ચોયો ઇ વ મા ૨ ૩૨ વ મા ૨ માં નથી ૩૩ વ મા ૨ માં નથી
૩૪ વ મા ૨ માં નથી. [૫ ૧૪૮] ૩૫ નાગ વ મા ૨ ૩૬ ચીતવતો
ઇ વ, ચીતવતો મા ૨ ૩૭ નો વ મા ૨ ૩૮ ચો વ મા ૨ ૩૯ લોકનો
વ મા ૨ ૪૦ સાથ ઇ વ મા ૨ ૪૧ ચાલે વ મા ૨ ૪૨ પાતો વ મા ૨
૪૩ હીડ વ મા ૨ ૪૪ મથ્ય વ મા ૨ ૪૫ આગર્થિયા ઇ ૪૬ મગો વ
મા ૨ ૪૭ મલે વ મા ૨ ૪૮ છેડ વ મા ૨ ૪૯ વ મા ૨ માં આ પકિ
આ પ્રમાણે છે

‘તે ટોજરાનો મેટો શબ્દ સાંભળી સિંહ ચતુરજ પ્રતિ વન્તો હીડ, ‘અહો
નાસિ જિમ વેગો નગાદ તિમ’

૫૦ સીમાજ વ મા ૨ ૫૧ ચોયો વ મા ૨ ૫૨ વ મા ૨ માં નથી
૫૩ ચીજાવ ધ, ચીજાવે મા ૨ ૫૪ છે વ મા ૨ ૫૫ ચોડુ ઇ, વા ચો વ
મા ૨ ૫૬ તો વ મા ૨ ૫૭ તુ વ મા ૨ ૫૮ તો વ મા ૨ ૫૯
આવે વ મા ૨ ૬૦ છે વ મા ૨ ૬૧ તોડ વ મા ૨ ૬૨ ચોયો વ
મા ૨ ૬૩ ચતુરકનુ આ વચન વ મા ૨ માં આ પ્રમાણે છે

‘‘સ્વામિન્ આજ્ઞા મારયા તો એ ધર્મરાજ હટ મારણુ દેરી તુ ઝાગરિ કોપ્યો
છડ તે હન્તાં ત્રિ શરીર માગવા આવે છેડ વહિ [વહ] છેડ જે હુ પન્ વાંડી રીઓ
અને એ હટ વા મારણ એહુ પાળી મળી ધર્મરાજ આવે છેડ હુ શતગુણ
[શતગુણ] શરીર એ વહિ [વહે] ત્રેશિ’

૬૪ સાંભળી વ મા ૨ ૬૫ ચોયો વ મા ૨ ૬૬ વ મા ૨ માં નથી.
૬૭ વરુ વ મા ૨ ૬૮ વહિ ઇ વ મા ૨ ૬૯ ગો વ મા ૨ ૭૦ વ
મા ૨ માં નથી ૭૧ એહુ મા ૧ ઇ, એહો વ મા ૨ ૭૨ પછી વ મા ૨
૭૩ મૃત વ મા ૨ ૭૪ હટ મા ૧ ઇ, હટન વ મા ૨ ૭૫ નાટો વ મા ૨

७६ एरुले व भा-२; पंक्तिनो उत्तरार्ध व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘ते घणा दिन लगे पाधो.’

७७ पागो भा १ इ. ७८ तेथी व भा-२. ७९ हुं हप्रो. ८० कहुं हप्रो. ८१ छुं भा-१ इ, छेइ व, छेई भा-२. ८२ पच्छिड व. ८३ ग्या भा-१ इ, ग्या व भा-२. ८४ चीनवतो हप्रो. ८५ होउ भा-१ व भा-२, होउ इ. ८६ मारशि भा-१ इ, मारशे व भा-२. ८७ सकीये व भा-२. ८८ स्वामीनो व भा-२. ८९ नरीनेइ व भा-२. ९० केगो व भा-२. ९१ छुं हप्रो. ९२ सुहुं हप्रो. ९३ साहीनेइ व भा-२. ९४ प्रमाडीने व भा-२. ९५ ताणे व भा-२. ९६ परि हप्रो. ९७ विमाशीनड भा-१, विमाशीनइ इ, विमासी व भा-२; मुख्य पाठ तरीने स्वीकारेली ‘वि’ प्रतमाथी पडी गयेला शब्द व माथी लीग छे. [ष्ट. १४९] ९८ कन्हइ भा-१. ९९ जातउ भा-१, जानो इ व भा-२. १०० केगलुधु भा-१ इ, केगलोवो व भा-२. १ हौउ हप्रो. २ होउ हप्रो ३ जे व भा-२. ४ मध्यें व भा-२. ५ होइ हप्रो ६ होउ हप्रो. ७ मध्यें व भा-२. ८ हप्रो. मां नथी. ९ एदा व भा-२. १० सेवरु व भा-२. ११ कनि व, कन्हे भा-२, कन्ड इ. १२ पछिइ व. १३ माथी य. १४ नन्दि व. १५ मिहे व भा-२. १६ तेन्नी भा-१ इ, व भा-२ मा नथी. १७ एही व भा-२. १८ डेइ व भा-२. १९ पड्यो व भा २. २० व भा-२ मा आ पंक्ति आ प्रमाणे मळे छे :

‘मिहि नखे करी विदारे ते पेटमाहि सखीवकें शीगे करी गिह मारपो, पेट फाडी मोदि [मोटें] कष्टे नाठो.’

२१ निहूनि व, बिहून भा-२. २२ हौउ हप्रो २३ विहुना भा-१ इ, बिहूना व भा-२. २४ करटरु हप्रो २५ ठमनकनि व २६ कहतो हप्रो. २७ हीउ हप्रो. २८ व भा-२ मा पंक्तिनो पूर्वार्ध आ प्रमाणे छे :

‘अरे दुरात्मा जेहिने ते

२९ उपजाव्यो व भा-२ ३० तें व भा-२. ३१ कीरुं भा-१, कीरुं इ भा-२, कीरु व. ३२ कीरुं हप्रो. ३३ जाणि भा-१, जाणे इ व भा-२. ३४ साथीये हप्रो ३५ तेन्हे व, तेन्हे भा-२. [ष्ट. १५०] ३६ शमाटेइ भा-२. ३७ जाणवा हप्रो. ३८ अन्याड व भा-२. ३९ करि इ, १४ य. ४० जाणे व भा-२. ४१ तीगे हप्रो. ४२ स्वाणर्णे भा-१ इ, चाभुरीयं व भा-२, पं ४४

४३ करवा व भा-२. ४४ व भा-२ मां आ पंक्तिनो अनुवाद आ प्रमाणे छे :

‘जे चातुरीये कीजेइ ते टट होइ.’

४५ ऊपजेइ व भा-२. ४६ वडं व भा-२; आनी पटी व भा-२ मां ‘सूर्यनं नेजि [तेजे]’ छे. ४७ फीटे व भा-२. ४८ स्थानस्थे भा-१ इ, स्थानस्थे व भा-२. ४९ पामेइ व भा-२. ५० वांछि व, वाछे भा-२. ५१ छट भा-१, छट इ, छे व भा-२. ५२ अनेइ व भा-२. ५३ टाम व भा-२. ५४ जाणनो भा-१, जाणनो इ, जाणतु व भा-२. ५५ करे व भा-२. ५६ छि व, छे भा-२. ५७ थ्यारि व भा-२. ५८ साहे व भा-२. ५९ टाजरो व भा-२. ६० जो व भा-२. ६१ होइ ह्यो. ६२ करवा ह्यो. ६३ व भा-२ मां नथी. ६४ नमेइ व भा-२. ६५ पाइये ह्यो, [पृ. १५१] ६६ ये व भा-२. ६७ ये व भा-२. ६८ चुतु भा-१ इ, चोथो व भा-२. ६९ पुरुषनं भा-१ इ भा-२, पुरुषनि व. ७० मूरुं व भा-२. ७१ पापेइ व भा-२. ७२ शूट भा-१ इ. ७३ निफट भा-१, निफल व भा-२. ७४ एढाया भा-१, एढा थक्रे व भा-२. ७५ कीजेइ व भा-२. ७६ जोट्टेइ व भा-२. ७७ मण्यो व भा-२. ७८ छे व भा-२. ७९ छे व भा-२. ८० तोहइ व, तोहोइ भा-२. ८१ नादाने व भा-२. ८२ इंद्रिय व भा-२. ८३ बस व भा-२. ८४ बुद्धिनं ह्यो. ८५ करे व भा-२. ८६ प्रवृत्ति व भा-२. ८७ जीणी व भा-२. ८८ विद्याइ व भा-२. ८९ व भा-२ मां नथी. ९० नामेइ व भा-२. ९१ अही व भा-२ मां ‘न’ छे. ९२ व भा-२ मां नथी. ९३ शाति व भा-२. ९४ न करे व भा-२. ९५ जे व भा-२. ९६ बस व भा-२. ९७ न करे व भा-२. ९८ तीर्थ भा-२. ९९ विद्या व भा-२. १०० कीजेइ व भा-२. [पृ. १५२] १ विपेइ व भा-२. २ पांच ह्यो. ३ प्रकारनो व भा-२. ४ बोयो व भा-२. ५ करे व भा-२. ६ देशमाले भा-२. ७ स्वागिने व भा-२. ८ वट व. ९ तेन्हो व भा-२. १० करे व भा-२. ११ बुद्धि व भा-२. १२ जे व भा-२. १३ करेइ व भा-२. १४ आनी पटी व भा-२ मां ‘जाणवी’ छे. १५ एर भा-१ इ, व भा-२ मां नथी. १६ होइ व भा-२. १७ करता व भा-२. १८ जाणे व भा-२. १९ तूं व भा-२. २० ऊपजावें व भा-२. २१ व भा-२ मां नथी. २२ करे व, करेइ भा-२. २३ घूडाइनें भा-२, घूमेइने व. २४ आधरों व भा-२. २५ व भा-२ मां आ श्मेनो अनुवाद आ प्रमाणे छे :

‘ज्ञान मय्ने [मय्ने] ने ज्ञाने मद पामेइ तेहि [तेहि] उपाय नथी. लिख

અમૃત મિષ થાઈ તેન્હિ [તેન્હે] ઉપાય નથી. ’

૨૬ ધ્યામી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે શબ્દક્રમ છે :

‘ વઘ પામ્યો દેખી વોલ્લો હૌડ. ’

૨૭ ઝાનું છેડ વ મા-૨. [ટ. ૧૫૩] ૨૮ યે વ મા-૨. ૨૯ કરે મા-૧, કરે ડ વ મા-૨. ૩૦ કરેં હપ્રો. ૩૧ છટ્ટીયે હપ્રો. ૩૨ માહે વ મા-૨. ૩૩ કરે વ મા-૨. ૩૪ અનેડ મા-૨. ૩૫ સમીપિ વ મા-૨. ૩૬ છેડ વ મા-૨. ૩૭ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે વંત્તિ શરૂ થાય છે :

‘ ગુણવત રાજાનો પ્રવાન ’.

૩૮ વન્હિ વ, વન્હે મા-૨. ૩૯ ન આવે વ મા-૨. ૪૦ મચ્યે વ મા-૨. ૪૧ વ મા-૨ અન્તભાગના શબ્દોનો ક્રમ આ પ્રમાણે છે :

‘ વો માહિ ન પૈસે. ’

૪૨ જાણે વ મા-૨. ૪૩ છે વ મા-૨ ૪૪ વ મા-૨ મા ‘ તે હું મૂપે ટિ [છે] ’ એકા શબ્દ છે. ૪૫ પરિવરયુ મા-૧ ઇ, પરિવરયો વ મા-૨. ૪૬ સોમે વ મા-૨. ૪૭ વ્દાચે વ મા-૨, ‘ વિ ’ માથી પછી ગયેલા શબ્દ મા-૧ માથી લીધા છે. ૪૮ શોમે વ મા-૨. ૪૯ ચે વ મા-૨. ૫૦ કીજે વ મા-૨. ૫૧ હોઈ મા-૧ ડ મા-૨. ૫૨ અને મા-૨. ૫૩ કીજે મા-૨. ૫૪ સરપો વ મા-૨. ૫૫ નિ વ. ૫૬ ટિ વ, છે મા-૨. [ટ. ૧૫૪] ૫૭ ધૂર્તપણે હપ્રો. ૫૮ મિત્રનેં હપ્રો. ૫૯ વાટે હપ્રો. ૬૦ મલિનપણિ વ. ૬૧ પર વ મા-૨. ૬૨ વાટેઈ વ મા-૨. ૬૩ મુપિ મા-૨ ૬૪ વાછે વ, વાચ્છ મા-૨. ૬૫ વઠિનપણે મા-૧ ડ મા-૨, વઠિનપણિ વ. ૬૬ જીનેં મા-૧ ઇ મા-૨, જીનિં વ. ૬૭ વાટે મા-૧, વાન્છઈ ઇ વ મા-૨. ૬૮ જીણેં હપ્રો. ૬૯ લાધૂં વ મા-૨. ૭૦ હુડ વ મા-૨. ૭૧ મોટો વ મા-૨. ૭૨ વીહાડ્યો વ મા-૨. ૭૩ શરપળૂ વ મા-૨. ૭૪ છાહે વ મા-૨ ૭૫ વ મા-૨ મા પચિનો ઉત્તરાર્ધ આ પ્રમાણે છે :

‘ સમુદ્રના તટ ત્રૂટે કરી ડહોલો ન થાઈ. ’

૭૬ હુજ્લો મા-૧, હુહોલો ઇ ૭૭ ધાઈ મા-૧ ઇ; આની પછી વ મા-૨ મા ‘ અનઈ ’ છે. ૭૮ ચલઈ મા-૧ ઇ, ચલેઈ વ મા-૨. ૭૯ ડોલઈ મા-૧ ડ ૮૦ કરે વ મા-૨ ૮૧ યે વ મા-૨. ૮૨ રમેઈ વ મા-૨. ૮૩ રક્ષ્મિનેં હપ્રો. ૮૪ મોગવેં વ મા-૨. ૮૫ વાર્તા વ મા-૨. ૮૬ વહઈ મા-૧.

[४ १५५] ८७ नाम ह्यो ८८ तीण ह्यो ८९ भ्रमण ह्यो ९०
दया व भा २ ९१ कीधो ह्यो ९२ आपणन ह्यो ९३ वोच्यो व भा २

[२६. राजा, मंत्री अने नग्न भ्रमण]

१ मध्य व भा २ २ नामि व ३ सज्जन व भा २ ४ व भा २ मा
नधी ५ आवी व भा २ ६ याई ह्यो ७ छ व भा २ ८ व भा २ मा
नधी ९ वनपाग्न व भा २ १० राजाई व भा २ ११ नाम भा १ इ,
मा २, नामि व १२ चांगवीनिड व, चांगवीनद भा २ १३ दुष्ट भा १ इ
भा २, दुष्टनि व १४ मारुता ह्यो १५ पच्छी व भा २ १६ पैठा
व भा २ १७ पतल व भा २ १८ आना पछी व भा २ मा 'अनक' छै
१९ प्रहार व भा २ २० व भा २ मा नधी २१ चौसीन भा १ इ, चौसीन
व भा २ २२ माभग्री ह्यो २३ चांगरी व भा २ २४ आपी व भा २
२५ पूछो व भा २ २६ पीयारो व भा २. २७ अभिप्राय ह्यो. २८ आ
पकि व भा २ मा आ प्रमाण छ

तम्हि [तम्ह] पूछा हु जाण छु '

२९ करेइ व भा २ ३० व भा २ मा पचि आ प्रमाणे पूरी धाय छै

'सदा जाइ आवइ '

३१ व भा २ मा आना पछी 'चासी' छ ३२ करा व भा २ ३३
कन्ह भा १ इ, कहि व कन्ह भा २ ३४ राजान भा १ इ भा २, राजानि व
३५ कहतो ह्यो ३६ हाउ ह्यो ३७ व भा २ मा नधी ३८ निवहु
भा २ ३९ सूकी व भा २ ४० त्वेइ व भा २ ४१ आनी पछी व
भा २ मा 'पाग' छै ४२ दरनाय व ४३ वया व भा २ ४४ हतो व
भा २ ४५ व भा २ मा अही 'राजा' छ ४ सुरथन ह्यो ४७ छेइ व
भा २ ४८ याम्याथा ह्यो ४९ वोचो ह्यो ५० तू व भा २ ५१
रवगि व भा २ ५२ व भा २ मा नधी ५३ पच्छ व भा २ ५४ मानी
व भा २ ५५ राजकाय व भा २ ५६ छाडी व भा २ [४ १५६]
५७ खु व भा २ ५८ एइ व भा २ ५९ फेडी भा १, फेडी इ व भा २
६० आनी पछी व भा २ मा पचिनो उत्तरार्थ आ प्रमाणे छै

'त राजा सज्जन गव गहा करी चासी सघात [सघात] बानाई वया सीग

૬૧ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા નથી. ૬૨ પછે વ મા-૨. ૬૩ તેણે વ મા-૨. ૬૪ પ્રધાને વ મા-૨. ૬૫ પૂઠયું વ મા-૨. ૬૬ ચોત્યો વ મા-૨. ૬૭ તેનું હપ્રો ૬૮ તું વ મા-૨. ૬૯ જાણે મા-૧ વ મા-૨. ૭૦ છિ વ, છે મા-૨. ૭૧ ચોત્યો વ, ચોત્યો મા-૨. ૭૨ મલ્યે વ મા-૨. ૭૩ જાણીયે વ, જાણીયે મા-૨; આની પઠી વ મા-૨ માં પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘એ આચાર્ય જે એ સ્વર્ગિ દેવલોકિ જાઈ છેદ.’

૭૪ પછે વ મા-૨. ૭૫ ચોત્યો વ મા-૨. ૭૬ આની પછી મા-૧ હ માં ‘જો’ છે. ૭૭ પૈદીનડ મા-૧ હ, પૈસી વ મા-૨. ૭૮ રણો વ મા-૨ ૭૯ માત્ર વ મા-૨. ૮૦ રહીનેઈ વ મા-૨. ૮૧ ચોરયો વ મા-૨. ૮૨ આવશે વ મા-૨. ૮૩ વ મા નથી. ૮૪ ચોત્યો વ મા-૨ મા નથી. ૮૫ વ મા-૨ મા ‘તું નાઈ’ છે. ૮૬ ઉતાવળો હપ્રો. ૮૭ છે વ મા-૨. ૮૮ થીજું વ મા-૨. ૮૯ છેઈ વ. ૯૦ સ્વર્ગ મા-૧ હ, વ મા-૨ મા નથી. ૯૧ વ મા-૨ માં નથી. ૯૨ જાણે વ મા-૨ મા નથી. ૯૩ ચોત્યો વ મા-૨. ૯૪ આણી વ મા-૨. ૯૫ મઠી હપ્રો. ૯૬ વલે વ મા-૨. ૯૭ તીણઈ મા-૧ હ, તીણે વ મા-૨. ૯૮ શરીરિ વ, શરીરે મા-૨; આની પઠીના શબ્દ વ મા-૨ મા પઢી ગયા છે. ૯૯ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા નથી.

[૨૨. સર્પને પરણનારી રાજકન્યા]

૧ વ મા-૨ મા આ પંક્તિના શરૂઆતના શબ્દો પઢી ગયા છે, ‘દેવશર્મા વાઘ્નપ હૌડ’ એટલા શબ્દ મળે છે. ૨ છોર હપ્રો. ૩ ગાઢઈ મા-૧ હ, ગાઢે વ મા-૨. ૪ રોઈ હપ્રો ૫ કહતો હપ્રો. ૬ કરેસિ વ મા-૨ ૭ કરધોસ વ મા-૨. ૮ આની પઠી વ મા ‘તીણે’ અને મા-૨ મા ‘તીણે’ છે. ૯ પુનાર્થિ વ મા-૨. ૧૦ કીવો હપ્રો ૧૧ ફરટેઈ વ મા ૨. ૧૨ હાંડ વ મા ૨. ૧૩ તાદ્રિ વ મા ૨. ૧૪ હુસે વ મા-૨. [પૃ. ૧૫૭] ૧૫ સોમલી વ મા-૨. ૧૬ હર્પ્યું વ મા-૨ ૧૭ ચોત્યો વ મા-૨ ૧૮ પ્રસવ વ મા ૨. ૧૯ કટુવના વ મા-૨ ૨૦ વ મા ૨ મા ‘પટ્ટ તીણી વાઘ્નપીયે’ એ રીતે પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૨૧ અનાદરી વ મા-૨ ૨૨ ચોરટેઈ વ મા-૨. ૨૩ માંદળ હપ્રો. ૨૪ કેતલે વ મા-૨. ૨૫ વ મા-૨ મા નથી. ૨૬ વ મા-૨ માં નથી ૨૭ ‘દેવીનડ’ વ મા-૨ મા નથી. ૨૮ રોતીથી હપ્રો, વ મા-૨ મા આ શબ્દ પંક્તિને

છેડે આવેલો છે. ૨૯ ચાધી વ મા-૨. ૩૦ દેશાંતરિ વ મા-૨. ૩૧ ટુકુટ મા-૧, ટુકુટ ડ, ટુકુટ વ, ટુકુટ મા-૨. ૩૨ નગર વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા 'તિહા' છે. ૩૩ ત્યો વ મા-૨. ૩૪ સર્વધીનિ વ, સર્વધીનિ મા-૨. ૩૫ ત્યો વ મા-૨. ૩૬ વ મા-૨ માં નથી. ૩૭ વ મા-૨ માં નથી. ૩૮ વ મા-૨ માં નથી. ૩૯ વ મા-૨ માં નથી. ૪૦ પ્રાતઃવાલિ વ મા-૨. ૪૧ તીંગો દપ્રો. ૪૨ આહા વ મા-૨. ૪૩ મે કાયે વ મા-૨. ૪૪ આની પછી વ મા-૨ માં 'અનહ' છે. ૪૫ જાશુ દપ્રો. ૪૬ વ મા-૨ માં આ પક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પુનની કન્યાને અર્ધિ આવ્યો છે.’

૪૭ ઘરનો વ મા-૨. ૪૮ વહનો દપ્રો. ૪૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'ધરિ' છે. ૫૦ છેદ વ મા-૨. ૫૧ વ મા-૨ માં નથી. ૫૨ તમ્હારા વ મા-૨. ૫૩ પુનન વ મા-૨. ૫૪ ત્યો વ મા-૨. ૫૫ કન્યાના વ મા-૨. ૫૬ પરિવારને વ મા-૨. ૫૭ છેદ વ મા-૨. ૫૮ આપણે મા-૧ ડ, આપણે વ મા-૨. ૫૯ હાંડ હનો. ૬૦ આની પહેલા વ મા-૨ માં 'અહો' છે. ૬૧ સુંદરી વ મા-૨. ૬૨ સર્પન વ મા-૨. ૬૩ વાહ વ મા-૨. ૬૪ વ્રાહ્મણને વ મા-૨. ૬૫ છેદ વ મા-૨. ૬૬ દેશુ વ મા-૨. ૬૭ રેઈ વ મા-૨. ૬૮ અહીં વ મા 'તમ્હ' અને મા-૨ માં 'તમ્હે' છે. ૬૯ સર્પન દપ્રો. ૭૦ ચમન મા-૧, ચમને ડ વ મા-૨. ૭૧ જાશહ મા-૧ ડ, જાસે વ મા-૨. ૭૨ પછેઈ વ મા-૨. ૭૩ રહો દપ્રો. ૭૪ ધોલિ વ મા-૨. ૭૫ ચોલે મા-૧ ડ, ચોલેઈ વ મા-૨. ૭૬ વ મા-૨ માં આની આ પ્રમાણે પાઠ મળે છે :

‘કન્યા એ વાર જ કીલે, એ ગળ્ય એક ચચન હોડ.’

[પૃ ૬૫૮] ૭૭ જતાંત વ મા-૨, આની પછી વ મા-૨ માં 'દેવે' છે. ૭૮ કીડ વ મા-૨, કીડુ મા-૧ ડ. ૭૯ વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ શકીયે દપ્રો. ૮૧ પૂછતું મા-૧ ડ મા-૨, પૂછતું વ.

[૨૩. ઇન્દ્રનો સૂડો]

૧ ઇંદ્રને વ મા-૨. ૨ સૂડો વ મા-૨. ૩ વિદ્યાવ્રત વ મા-૨. ૪ મળ્યુ મા-૧, વ મા-૨ માં નથી. ૫ રપ વ મા-૨. ૬ કદાચેક મા-૧ ડ, કદાચે વ મા-૨. ૭ ચેટો દપ્રો. ૮ પામ્યો વ મા-૨. ૯ કરવાન વ, કરવાને મા-૨.

१० यमनं व भा-२. ११ अनी पटी भा-१ इ मा 'सुद उठी' छे; व मा 'सुडो ऊडी' छे. १२ नायो व भा-२. १३ पच्छेट व भा-२. १४ देवताए व भा-२. १५ पूछयो व भा-२. १६ सुडा व भा-२. १७ तूं व भा-२. १८ देवीनट व भा-२. १९ काड व भा-२. २० नायो व भा-२. २१ सुडो व भा-२. २२ चोत्यो भा-१ व भा-२. २३ जीवनो व भा-२. २४ नासीये भा-१ इ, नासीये व भा-२. २५ एहुं भा-१ भा-२, एहुं व. २६ साभली हप्रो. २७ गडानो भा-१ इ, सुडानो व भा-२. २८ यमनं हप्रो. २९ कहता हँअ व भा-२. ३० आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘अहो यम, तन्हि [तन्हे] अम्हारा बोलधी सुडो न मारवो. ’

३१ चोत्यो व भा-२. ३२ जाणूं व भा-२. ३३ मोडो व भा-२. ३४ छेड व भा-२. ३५ देवता हप्रो. ३६ वन्हि व, वहे भा-२. ३७ कालनि व, कालने भा-२. ३८ मारेधि व भा-२ मा आनी पछी वार्त्तानो अन्तभाग व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘हु न जाणे, मरु जाणे. पन्छड मृत्युन्हि [मृत्युन्हे], “मृत्यु नाद्रा दर्शनधी सह मरे छेइ.” मृत्यु अगीकार करषा पन्ठी सर्व आपणे आपणे ठामि गुं ’

४० मन्हि व. ४१ जागीनेड व भा-२ ४२ माराप व भा-२. ४३ सर्पनं हप्रो. ४४ देना हीआ व भा-२. ४५ सपे हप्रो. ४६ आ पंक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘पच्छे ते सर्पनं मदा भक्ति दुःप्रपानादि करीर [करावें]. ’

४७ व भा-२ मा नवी ४८ ीधी व भा-२. ४९ नीसरीनइ व, नीसरी-नेड भा-२. [पृ. १५९] ५० पुष्पनेड व भा-२, पुष्पनइ भा-१ इ. ५१ आकारइ भा-१ ५२ छेइ व भा-२ ५३ व भा-२ मा ‘एहुं कही कागनी’ ए प्रमाणे शब्दक्रम छे

५४ जाएशि हप्रो. ५५ आ पक्ति व भा-२ मा आ प्रमाणे छे :

‘एहुं कही छान प्रतीति देपाडवानि [देपाडवान], सर्पशरीर लेइ पेडारीमाहि पेठो [पेटो], वस्त्र मनुष्यशरीर लेइ नीकृत्यो पछद ते श्री तेन्हि [तेन्हें] रत्न कुंडल बहिरमा मुकुट भूषित देपीनइ पोगे लागी. ’

५६ पछे व भा-२. ५७ प्रकारे व भा-२. ५८ देपतो व भा-२. ५९ शरीरमाहे व भा-२. ६० पैमेइ व भा-२. ६१ राने व भा-२. ६२ छेट व

મા-૨. ૬૩ મું ન મા-૨. ૬૪ ચાર્યુ દપ્રો. ૬૫ પુત્રને વ મા-૨. ૬૬ વ મા-૨ માં નથી. ૬૭ દારીરે વ મા-૨. ૬૮ રપો વ મા-૨. ૬૯ પછેદ વ મા-૨; આની પછી ૩ મા-૨ માં 'પ્રમાણિ' છે. ૭૦ ગામગમરાને દપ્રો. ૭૧ માયાપાને દપ્રો. ૭૨ વ મા-૨ માં નથી. ૭૩ પોમે વ મા-૨. ૭૪ મુને વ મા-૨. ૭૫ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તે પ્રાગ્ગ પુત્રને દેવારી લોક આગતિ દ્યોં હીટ.’

૭૬ ધમણના વ મા-૨. ૭૭ માતિનૂ વ મા-૨. ૭૮ રહે વ મા-૨. ૭૯ દારીરે વ મા-૨. ૮૦ અદા જ વ, આને જ મા-૨. ૮૧ આરમે વ મા-૨. ૮૨ દેવારી વ મા-૨. ૮૩ દારીર વ મા-૨. ૮૪ વ મા-૨ માં ‘મદી સમેતિ’ શબ્દપ્રમ છે. ૮૫ ચાલનો દપ્રો.

૮૬ ચાલનો દપ્રો. ૮૭ તેથી વ મા-૨. ૮૮ હું દપ્રો. ૮૯ વ મા-૨ માં નથી. ૯૦ આપનો વ મા-૨. ૯૧ સ્વાર્થે મા-૧ ડ. ૯૨ ડિદ વ, ડેડ મા-૨. ૯૩ તોટ્રે વ મા-૨. ૯૪ પિતાઈ વ મા-૨. ૯૫ તં વ મા-૨. ૯૬ આ શ્લોકનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જેટો પિતાનો આચાર તેણે જ પુત્રનો આચાર, જિગ હું કેતરીનદ રૂક્ષિ આમલો લાગિ [લાંગ] ? ન લાગિ [લાંગ].’

[પૃ. ૧૬૦] ૧૭ જે વ મા-૨. ૧૮ છિ વ, છે મા-૨. ૧૯ તેન્દિ વ, તેન્દે મા-૨. ૧૦૦ વ મા-૨ માં નથી. ૧ પડિ વ, પડે મા-૨. ૨ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી. ૩ ચાલપણે મા-૧ ડ. ૪ વ મા-૨ માં આ શ્લોકનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘કુળ યને [યતે] મોરના કરવાતું [કિરવાતું] મ્યાન જોતું જો મોર રવયે નાચવાને [નાચવાને] પીચ્છની કલ્પ ન કરતો ?

૫ યને ડ. ૬ કરના ડ. ૭ તો ડ. ૮ નમતુ વ, નમતું મા-૨. ૯ વ મા-૨ માં નથી. ૧૦ આની પછી વ મા-૨ માં ‘વળ’ છે. ૧૧ નમે વ મા-૨. ૧૨ વ મા-૨ માં નથી. ૧૩ વ મા-૨ માં ‘કાપાળ સર્થે ન ડોલાઈ’ એવો શબ્દ-પ્રમ છે. ૧૪ સૂત્રીપુત્રીનો વ મા-૨. ૧૫ હીનને વ મા-૨. ૧૬ વ મા-૨ માં નથી. ૧૭ વિરહ મા-૧ ડ, વિરે વ મા-૨. ૧૮ મુલ વ મા-૨. ૧૯ હૂડ વ મા-૨. ૨૦ વોલ્યો વ મા-૨.

[૨૪. સૂચીમુખ પક્ષી અને ચાંદરાઓ]

૧ મચ્છે વ મા-૨. ૨ વાનરનું વ મા-૨. ૩ રહેદ વ મા-૨. ૪ વ મા-૨ માં નથી. ૫ વ મા-૨ મા નથી. ૬ તીળેં ઇ, વ મા-૨ મા નથી. ૭ વાનરિ વ, વાનરે મા-૨. ૮ ચીઠો વ મા-૨. ૯ પાનઢા ઇ વ મા-૨. ૧૦ ચૈટા વ મા-૨. ૧૧ સેકલાને વ મા-૨. ૧૨ વ મા-૨ માં નથી. ૧૩ ઘઢોલતા વ મા-૨. ૧૪ હોઆ ઇ. ૧૫ મચ્છે વ મા-૨. ૧૬ વ મા-૨ મા 'સીતિ' [સીતિ] ગાઢો પીઝ્યો 'એવો શબ્દમ છે. ૧૭ મૂટૈ ઇ, મૂટે વ મા-૨. ૧૮ શક્તીમુપી વ મા-૨. ૧૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'ચઢકલી કહતી હૈઈ' એવા શબ્દ પક્તિના અન્તે છે. ૨૦ તાપસો વ મા-૨. ૨૧ આની પછી વ મા-૨ માં 'હેઈ' છે. ૨૨ તેન્હિ વ, તેન્હુ મા-૨, અનાદરીનિઈ વ, અનાદરીનેઈ મા-૨. ૨૩ ફૂરતો ઇ, ફૂરતા વ મા-૨. ૨૪ હૈઆ વ મા-૨. [પૃ. ૧૬૧] ૨૫ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા નથી. ૨૬ ત્વા પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘વલી તિમ્હ જ સૂચીમુપીયેં કથું.’

૨૭ પચ્છેઈ મા-૨. ૨૮ અહીં વ મા-૨ મા 'તે' છે. ૨૯ વ મા-૨ માં નથી. ૩૦ તેન્હિ વ, તેન્હે મા-૨. ૩૧ સાહી વ મા-૨. ૩૨ પાઠાણ ઇ વ મા-૨. ૩૩ આચ્છેટીનિ મા-૨, આચ્છેટીનિ વ. ૩૪ કરહી વ મા-૨. ૩૫ કુપાનનેઈ વ મા-૨. ૩૬ વિપિ વ, વિપે મા-૨. ૩૭ કરે મા-૨. ૩૮ ઘઢા-માહિ વ મા-૨. ૩૯ હીપનો વ મા-૨. ૪૦ હોઈ વ મા-૨. ૪૧ છિઈ વ, છિ મા-૨. ૪૨ હોઈ હપ્રો ૪૩ કહીયે વ મા-૨. ૪૪ કહીયે વ મા-૨. ૪૫ હોઈ હપ્રો ૪૬ કહીયે વ મા-૨. ૪૭ ચૈવનૈ વ. ૪૮ ઘલેં મા-૨. ૪૯ ધરા વ મા-૨. ૫૦ વહે વ મા-૨. ૫૧ તીળેં વ મા-૨. ૫૨ પુત્રેં વ મા-૨. ૫૩ હોઈ હપ્રો. ૫૪ વ મા-૨ મા નથી. ૫૫ રાજાને વ, રાજાને મા-૨. ૫૬ છેઈ વ મા-૨. ૫૭ વહેઈ વ મા-૨. ૫૮ ચીતો વ મા-૨. ૫૯ પુત્રેં હપ્રો. ૬૦ પંઢિતપણે મા-૧ ઇ મા-૨, પંઢિતપણિ વ. [પૃ ૧૬૨] ૬૧ ચોલ્યો હપ્રો.

[૨૫. ધર્મવુદ્ધિ અને પાપવુદ્ધિ]

૧ વિપિ વ મા-૨. ૨ વાણિયાના હપ્રો. ૩ વ મા-૨ માં નથી. ૪ કોઈમનો વ મા-૨. ૫ ટકાનો વ મા-૨. ૬ વ મા-૨ માં નથી. ૭ મરણો વ પં ૪૫.

મા-૨. ૬ ઘટો વ મા-૨. ૯ સંપાર્તિ વ. ૧૦ જૈયે ડ વ મા-૨. ૧૧ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘એહું ચીતવી આઘ્ના ગામનેઈ [ગામનેઈ] ગુર્આરેં [ગુર્આરે] આઘ્યા.’

૧૨ ‘વિ’ પ્રતમાંથી શબ્દ પછી ગયેલો છે; શુટતા શબ્દ વ માંથી લીધા છે; ૨ માં ‘પટડ’ ધમેયુદ્ધિ શ્દ્ધુ’ એવો પાઠ છે. ૧૩ આની પછી વ મા-૨ માં ‘પટડ’ છે. ૧૪ વ મા-૨ માં અહીં ‘વગી’ છે. ૧૫ ચોત્થો વ મા-૨. ૧૬ જૈયે વ, જૈયે મા-૨. ૧૭ અગીં વ માં ‘પટડ’ અને મા-૨ માં ‘પટેઈ’ છે. ૧૮ આની પછી વ મા-૨ માં ‘નિહાં’ છે. ૧૯ ઢાટીનિઈ વ, ઢાટીનિઈ મા-૨. ૨૦ પચ્છિઈ વ, પચ્છેઈ મા-૨. ૨૧ મધ્યે વ મા-૨. ૨૨ વ મા-૨ માં નથી. ૨૩ વ મા-૨ માં નથી. ૨૪ વ મા-૨ માં નથી. ૨૫ રહ્યો વ મા-૨. ૨૬ પચ્છેઈ મા-૨. ૨૭ ત્રાધું દ્રપ્પો. ૨૮ ‘શ્મ છતાં’ ના સ્થાને વ મા-૨ માં ‘પચ્છે’ છે. ૨૯ ચીંતવતો વ મા-૨. ૩૦ વ મા-૨ માં નથી. ૩૧ હવિં વ, હવેં મા-૨. ૩૨ આકળીયિં વ, આકળીયે મા-૨. ૩૩ આઘ્યો વ મા-૨. ૩૪ તેહેઈ વ, તેહેઈ મા-૨. ૩૫ મધ્યે વ મા-૨. ૩૬ વ મા-૨ માં પંક્તિના પૂર્વાર્ધમાં ‘ધન’ પછી કુમારેં [કુમારેં] છે. ૩૭ વ મા-૨ માં નથી. ૩૮ લીજિં વ, લીજે મા-૨. ૩૯ લીજેઈ વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ આની પછી વ મા-૨ માં ‘તિહા’ છે. ૪૨ દેપિં વ, દેપેં મા-૨. ૪૩ વ મા-૨ માં અહીં ‘પચ્છેઈ’ છે. ૪૪ હેઈ વ મા-૨. ૪૫ માર્થુ ડ વ મા-૨. ૪૬ લાગો ડ વ મા-૨. ૪૭ તેં મા-૨. ૪૮ લીધું વ મા-૨. ૪૯ આની પછી વ મા-૨ માં ‘માઠું’ છે. ૪૯ નહિ તો વ મા-૨. ૫૦ ચોત્થો વ મા-૨. ૫૧ કહેતિં વ મા-૨. ૫૨ ચોરી દ્રપ્પો. [પૃ. ૧૬૩] ૫૩ વ મા-૨ માં નથી. ૫૪ વ મા-૨ માં નથી. ૫૫ વર્હાયે મા-૧ ડ. ૫૬ પીયારી મા-૧ ડ. ૫૭ જ્ઞાનિં વ. ૫૮ માતાની વ મા-૨. ૫૯ શર વ મા-૨. ૬૦ દેપિં વ મા-૨. ૬૧ વ મા-૨ માં નથી. ૬૨ પર વ મા-૨. ૬૩ દેગની વ મા-૨. ૬૪ દેપેઈ વ મા-૨. ૬૫ વ મા-૨ માં નથી. ૬૬ વ મા-૨ માં નથી. ૬૭ આમાની વ મા-૨. ૬૮ દેપિંઈ વ, દેપેઈ મા-૨. ૬૯ દેસ્તા; આની પછી વ મા-૨ માં ‘અનેરા અડ’ છે. ૭૦ પરસ્પરની મા-૧ ડ, પરસ્પરિં વ મા-૨. ૭૧ કરતાં વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં પંક્તિનો અન્ત આ પ્રમાણે છે :

‘રાત્રદ્વારિ ગ્યા ધર્મસ્થાનિ.’

૭૨ જૈ વ મા-૨. ૭૩ મધ્યે વ, મધ્યે મા-૨. ૭૪ વિમાસી વ મા-૨.

૭૫ ઘોત્યો વ મા-૨. ૭૬ માદ્દિ વ, માદ્દે મા-૨. ૭૭ સાર્પી વ મા-૨. ૭૮ ઊં વ, ઊં મા-૨. ૭૯ કરો વ મા-૨. ૮૦ ન્યાય કર્તાઈ વ મા-૨. ૮૧ પૂછુ વ મા-૨. ૮૨ તાદ્દિ વ, તાદ્દે મા-૨. ૮૩ સાક્ષિ વ, સાહિ મા-૨. ૮૪ છે વ, છે મા-૨. ૮૫ વ મા-૨ માં નથી. ૮૬ વ મા-૨ માં નથી. ૮૭ ાથી વ મા-૨. ૮૮ દેગાડ્યોસ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'તો તમ્હિ [તમ્હે] માનજ્યો' એવા શબ્દ છે. ૮૯ પછેઈ વ મા-૨. ૯૦ પામી વ મા-૨. ૯૧ ચીંતવતા વ મા-૨. ૯૨ પાપિ વ, પાવે મા-૨. ૯૩ ચોલશે વ મા-૨. ૯૪ પદ્ધ વ મા-૨. ૯૫ વિહાણિ વ, વિહાણે મા-૨. ૯૬ જોઈસિ વ મા-૨. ૯૭ જૈ વ મા-૨. ૯૮ પિતાનિ વ, પિતાને મા-૨. ૯૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'સોનાના' છે. ૧૦૦ માદ્દિ વ, માદ્દે મા-૨. ૧ વ મા-૨ માં નથી. ૨ જો વ મા-૨. ૩ વહે વ મા-૨. ૪ રહે વ મા-૨. ૫ વ મા-૨ માં 'તઈં રાત્રિ' નથી પણ તેને સ્થાને 'ફાવેં તો હું' છે. ૬ ડાટવાનેં વ, ડાટવાને મા-૨. ૭ ઠામિ વ. ૮ તેન્હી હપ્રો. ૯ આની પછી વ મા-૨ માં 'રહિ' છે. ૧૦ તિવારેં વ મા-૨. ૧૧ સાક્ષિ વ. ૧૨ તિવારેં વ મા-૨. ૧૩ દેજો વ મા-૨. ૧૪ તેન્હો વ મા-૨. ૧૫ ઘોલ્થો વ મા-૨. ૧૬ આપણ હપ્રો. ૧૭ જૈથી વ મા-૨. ૧૮ આપણો વ મા-૨. ૧૯ પુરુપિ વ. ૨૦ અને વ મા-૨. ૨૧ વિહે મા-૨. [પૃ. ૧૬૪] ૨૨ વહે વ મા-૨. ૨૩ છેઈ વ.

[૨૬. વગલો, સાપ અને નોઝિયો]

૧ મધ્યે વ મા-૨. ૨ સરોવરનિ વ, સરોવરને મા-૨. ૩ વાઠિ વ, વાઠે મા-૨. ૪ વિહે વ મા-૨. ૫ રહે વ મા-૨. ૬ તેન્હીં વ, તેન્હે મા-૨. ૭ મધ્યથી વ મા-૨. ૮ વાલક વ. ૯ તીણિ વ. ૧૦ વિહે વ. ૧૧ પાધા વ; આ પંક્તિની અવગચથી શરૂ થઈ, પછીની કેટલીક પંક્તિઓ મા-૨ માં નથી ૧૨ પાપિ વ. ૧૩ તલાવનિ વ. ૧૪ વાઠે વ. ૧૫ રહે વ મા-૨. ૧૬ વ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પછેઈ તિહાં જીવ બોલ્યો.’

૧૭ વહતો મા-૧ વ. ૨ ૧૮ હૌડ મા-૧ વ. ૧૯ આની પછી વ માં ‘કિમ તમ્હિ’ છે. ૨૦ વ માં નથી. ૨૧ પાપેં વ. ૨૨ ફિહો વ. ૨૩ પછેઈ વ. ૨૪ ચોલ્યો વ. ૨૫ વ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘તમ્હિં દુઃખ સાથી કરનું છિ ?’

૨૬ વ માં નથી. ૨૭ વ માં નથી. ૨૮ મધ્ય કરિં વ. ૨૯ જીળેં વ.
૩૦ મરે વ. ૩૧ વ માં નથી. ૩૨ વહિંકડો વ. ૩૩ વંસનો વ. ૩૪
કીજે વ. ૩૫ કીજેડ વ. ૩૬ શનુનડ મા-૧ ડ, શનુનેં વ. ૩૭ દીજેડ વ.
૩૮ વહિંકડો વ. ૩૯ વઘનો વ. ૪૦ વ માં નથી. ૪૧ નોઝીયા વ.
૪૨ છેડ વ. ૪૩ આ પંક્તિ વ મા-૨ મા આ પ્રમાણે છે :

‘તેહના ઠામથી સર્પના સ્થાન લો મત્સ્યના માસ તમ્હ વેરી મુંકો મુદ્. પચ્છડ
તેન્હા લોમથી નોલીયા સર્પ લો આવસેં, સર્પનેં પાસે પડડ [પછે].’

૪૪ આશિદિ ડ. ૪૫ સર્પ મા-૧ ડ. ૪૬ પાશિ મા-૧ ડ. ૪૭ પચ્છે
મા-૨. ૪૮ વરી વ મા-૨. ૪૯ વ મા-૨ મા નથી. ૫૦ ‘તીળડ માર્ગિ
ટુક્કનડ’ આ શબ્દો વ મા-૨ મા નથી. ૫૧ પામી વ મા-૨. ૫૨ સર્પનેં વ
મા-૨. ૫૩ પચ્છેડ વ મા-૨. ૫૪ સર્વ વગનો વ મા-૨. ૫૫ કીથો
વ મા-૨. ૫૬ તે વ મા-૨. [પૃ. ૧૬૫] ૫૭ હું મા-૧ ડ, હું વ મા-૨.
૫૮ કહું મા-૧ ડ, કહું વ મા-૨. ૫૯ હું મા-૧ ડ, હું વ મા-૨.

૬૦ તેન્હો વ મા-૨. ૬૧ વ મા-૨ માં ‘ટુક્કની કોપરાડિ મખે પૈટો’ એવો
પક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે. ૬૨ પહિરિ વ, પહિરી મા-૨. ૬૩ ધર્મયુદિને વ, ધર્મ-
યુદિનેં મા-૨. ૬૪ તેહી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘રાજદારિ જૈ રાજ-
લોક તેહી’ એવા શબ્દ છે. ૬૫ કન્હિ વ, કન્હે મા-૨. ૬૬ જૈ વ મા-૨.
૬૭ મોટે વ મા-૨. ૬૮ કરતો વ મા-૨. ૬૯ વ મા-૨ માં નથી. ૭૦ દિન
વ મા-૨. ૭૧ ઇતલો વ મા-૨. ૭૨ મનુષ્યનો વ મા-૨. ૭૩ જાણિ વ.

૭૪ અમ્હ વ મા-૨. ૭૫ મધ્યેં વ મા-૨. ૭૬ યો વ મા-૨. ૭૭
પછી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘તેન્હો રૂદ પિના તે સમી મધ્યથી ચોરયો’
એવો શબ્દક્રમ છે. ૭૮ લીધુ વ મા-૨. ૭૯ વિસ્મય વ મા-૨. ૮૦ પામ્યા
વ મા-૨. ૮૧ વ મા-૨ માં ‘પડડ જેતલે’ થી પંક્તિ શરૂ થાય છે. ૮૨
ધર્મયુદિને વ, ધર્મયુદિનેં મા-૨. ૮૩ ચોરવાનો હપ્રો. ૮૪ વિમાંતેં હપ્રો.
૮૫ ચેતલેં હપ્રો. ૮૬ ચીતવતો હપ્રો. ૮૭ પટે વ મા-૨; આની પછી વ
મા-૨ માં આ પંક્તિ મળે છે :

‘દેવતાની અંતરિક્ષ વાળી તો ન હોડ.’

૮૮ છેડ વ મા-૨. ૮૯ વ મા-૨ માં નથી. ૯૦ છેડ વ મા-૨. ૯૧
ચાંતવી હપ્રો. ૯૨ લોક્કનેં મા-૧ ડ, લોક્કિં વ, લોક્કહેં મા-૨. ૯૩ કરતો
હપ્રો. ૯૪ ચોરયો વ મા-૨. ૯૫ છેડ વ મા-૨. ૯૬ મડ મા-૧, મેં વ મા-૨.

૧૭ ફરંદ વ મા-૨. ૧૮ પામ્યો વ મા-૨. ૧૯ અગી વ મા-૨ માં 'અને' છે. ૧૦૦ નિર્માસ્તું વ મા-૨; પછી વ મા-૨ માં 'જે' છે. ૧ હેડે દ્યો. ૨ હું દ્યો. ૩ ફરંદ વ, વ ફરંદે મા-૨. ૪ 'તેને' દ્યુ કરીશિ' વ મા-૨ માં નથી. ૫ તે દ્યો. ૬ મેં વ મા-૨. ૭ મળે વ મા-૨. ૮ હેતાનિ વ. ૯ મળે વ, મળે મા-૨. ૧૦ હેદ વ મા-૨. [૪. ૩૬૬] ૧૧ મર્યે વ, મર્યે મા-૨. ૧૨ ધર્માર્થિ વ મા-૨. ૧૩ પાવનાદ વ મા-૨. ૧૪ છે વ મા-૨, હિ મા-૧ ૬. ૧૫ પચ્છે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં 'હું' છે. ૧૬ તપોમ વ મા-૨. ૧૭ પડે વ મા-૨. ૧૮ તો વ મા-૨. ૧૯ ફરંદો વ મા-૨. ૨૦ આવી વ મા-૨. ૨૧ અદી વ મા-૨ માં 'મેં' છે. ૨૨ માદ્યું મા-૧, માદ્યું વ મા-૨. ૨૩ મર્યેવી વ મા-૨. ૨૪ વ મા-૨ માં નથી. ૨૫ મોટો દ; વ મા-૨ માં અદી 'ફર' છે. ૨૬ નીચ્યો વ મા-૨. ૨૭ તેન્દિ વ. ૨૮ આની પછી વ મા-૨ માં 'મેં' છે. ૨૯ 'કોમરાહિ અસિ પાલી દેતો હીઠ' એ પ્રમાણે વ મા-૨ માં પંચિનો અન્ત છે. ૩૦ માહિયુ વ મા-૨. ૩૧ વ મા-૨ માં 'અરે' થી પંચિ શરૂ થાય છે. ૩૨ વ મા-૨ માં આની પછીની પંચિઓ આ પ્રમાણે છે :

‘પચ્છે વૈધાનર પ્રગટ ધ્યા પછી તપલે થલત્તું ધ્યુ સે માહિની દુષ્ટમુદિનો પિતા થો-થો. પછડ આંધિ પૂટી, ગર્વાંગ થયું, માધાના નીમાલા સરયા. અધપાયો કાંઈએક સત્તનો ફરંદો દુષ્ટમુદિનો પિતા પડ્યો. પચ્છડ સર્વે લોક આવી તે કાંતુક જાંતા હીઠઆ. પછડ સર્વે તેન્દે પૂડતા હીઆ.’’

૩૩ આરણપું વ મા-૨. ૩૪ કાંઈ મા-૨. ૩૫ ફરંદે વ મા-૨. ૩૬ મોટે વ મા-૨. ૩૭ ધ્યપનિ વ મા-૨. ૩૮ પડ્યો વ મા-૨, પાડ્યુ મા-૧. ૩૯ વહનાં વ મા-૨. ૪૦ મુંડ વ મા-૨. ૪૧ શમીની મા-૧ ૬, શમીની વ મા-૨. ૪૨ હાલે વ મા-૨. ૪૩ કંપે વ મા-૨. ૪૪ મુંડ મા-૧ ૬, માયે વ, માં વ મા-૨. ૪૫ વ મા-૨ માં નથી. ૪૬ પહિં વ, પહેં મા-૨. ૪૭ સંતોષાવતા વ મા-૨.

૪૮ વહું વ મા-૨. ૪૯ છું વ મા-૨. ૫૦ થોયો વ મા-૨. ૫૧ જીવિ વ, જીવે મા-૨. ૫૨ છે વ મા-૨. ૫૩ તેં મા-૧, વ મા-૨. ૫૪ દલ્યો વ મા-૨. ૫૫ વ મા-૧ માં આ ચરણનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘વંધુના દેયાનો બેદક સ્ત્રી.’

૫૬ પિઠુનનું મા-૧ ૬, પિઠુનને વ મા-૨. ૫૭ સાંમલે વ મા-૨. ૫૮

મુલનો વ મા-૨. ૫૯ વ મા-૨ માં અહીં 'અને' છે. ૬૦ મનુષ્યનો વ મા-૨. ૬૧ મુપિ વ મા-૨. ૬૨ ત્રિહા વ મા-૨. ૬૩ હોઈ વ મા-૨. ૬૪ તેહનો વ, તેન્હેં મા-૨. ૬૫ કોળ વ મા-૨. ૬૬ વીગતે વ મા-૨. [પૃ. ૧૬૭] ૬૭ યે વ મા-૨. ૬૮ વ મા-૨ માં પંક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘સર્પ દુષ્ટ એન્હાં મુગ વિગ જાગરાં’.

૬૯ મુંદિ વ, મુંદેં મા-૨. ૭૦ કાઝે વ મા-૨. ૭૧ છેડ વ મા-૨. ૭૨ મેં ઇ વ મા-૨. ૭૩ સેવ્યો વ મા-૨. ૭૪ વ મા-૨ માં નથી. ૭૫ જાળી વ મા-૨. ૭૬ કરવો ઇ વ મા-૨. ૭૭ વ મા-૨ માં પંક્તિનાં ઉત્તરાર્થનો શબ્દક્રમ આ પ્રમાણે છે :

‘જિમ ઘળોડ ફાલ સેવીયે પળ વીમત્સો સાપ પાદ.’

૭૮ સેવીયદ ઇ. ૭૯ વ મા-૨ માં આ શ્લોકનો અનુગ્રહ આ પ્રમાણે છે :

‘જિમ ચંદનના ફાટનોદ વહિ દહેદ તિમ ઉત્તમ કુલિ કાનોદ દુષ્ટ વહિ [વે].’

૮૦ પામે વ, પામેઈ મા-૨. ૮૧ છેડ મા-૨. ૮૨ મૂદનો ઇ વ મા-૨. ૮૩ અવગુણ વ મા-૨. ૮૪ ઘોલ્યાને વ મા-૨. ૮૫ સમર્થ વ મા-૨. ૮૬ ઘોલે વ મા-૨. ૮૭ અનેઈ વ મા-૨. ૮૮ આભારહેં વ મા-૨. ૮૯ દેવેં વ મા-૨. ૯૦ દંડ્યો વ મા-૨. ૯૧ હોઈ ઇ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘તોહિ’ છે. ૯૨ હીડિ વ, હીડે મા-૨. [પૃ. ૧૬૮] ૯૩ તેથી વ મા-૨. ૯૪ આની પછી વ મા-૨ માં આવો શબ્દક્રમ છે :

‘મનુષ્યનો સ્વભાવ જાળી સગતિ કરવી.’

૯૫ છેડ વ મા-૨. ૯૬ પુર્યે વ મા-૨. ૯૭ ત્રિપિં વ મા-૨. ૯૮ સરલ વ મા-૨. ૯૯ વ મા-૨ માં નથી. ૧૦૦ હોઈ વ મા-૨. ૧ જે વ મા-૨. ૨ તે ઉગરિ વ મા-૨. ૩ કીજેઈ વ મા-૨. ૪ વ મા-૨ માં નથી. ૫ લગ્ગવો વ મા-૨. ૬ ન વ મા-૨. ૭ વિખ્યાસ્યો વ, વિખાસ્યો મા-૨. ૮ રાજાનો વ મા-૨. ૯ પમાડ્યો વ મા-૨. ૧૦ તેથી વ મા-૨. ૧૧ તાઢે વ મા-૨. ૧૨ બનેરો વ મા-૨. ૧૩ મનુષ્ય વ મા-૨. ૧૪ વ મા-૨ માં નથી. ૧૫ વ મા-૨ માં નથી. ૧૬ સહસ્રતુલા વ મા-૨. ૧૭ હંદિરા વ મા-૨. ૧૮ પાંઈ વ મા-૨. ૧૯ શીંચાળો વ મા-૨. ૨૦ હાથીને વ, હાથીને મા-૨. ૨૧ હરેઈ વ, હરેઈ મા-૨. ૨૨ વાલ્ફ વ મા-૨. ૨૩ વોલ્યો વ મા-૨. ૨૪ ઘોલ્યો વ મા-૨.

[૨૭. લોહું ઝંદર खाई गया!]

૧ વ મા-૨ માં નથી. ૨ વમે વ, વસે મા-૨. ૩ દેસાંતરિ વ મા-૨. ૪ આળસનો વ મા-૨. ૫ ચોનવતો વ મા-૨. ૬ હૌઝ હપ્રો. ૭ પંક્તિનો પૂર્વાર્ધ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જિહાં પુરુષાર્થે ભોગ નાના પ્રકાર મોગવ્યા હોઈ.’

૮ પાપે વ મા-૨. ૯ વમે વ મા-૨. ૧૦ પુરુષાધમ વ મા-૨. [પૃ. ૧૬૧] ૧૧ પૂર્વેઈ ૬, પૂર્વે વ મા-૨. ૧૨ હોઈયે વ મા-૨. ૧૩ પીધાં વ મા-૨. ૧૪ હોઈ વ મા-૨. ૧૫ ચોલે વ મા-૨. ૧૬ નિંદે વ મા-૨. ૧૭ ચીંતવી વ મા-૨. ૧૮ વાળીયાનો ૬ વ મા-૨. ૧૯ પૂર્વેજની ૬ વ મા-૨. ૨૦ નામે વ મા-૨. ૨૧ તેન્હે વ મા-૨. ૨૨ મૂવીનં વ, મુકી મા-૨. ૨૩ દેસાંતરિ વ મા-૨. ૨૪ મ્યુ ૬, મ્યો વ મા-૨. ૨૫ દેશિ ૬, વદેશિ વ મા-૨. ૨૬ હીજ્યો વ મા-૨. ૨૭ હુભાગ્યમાહે વ મા-૨. ૨૮ વ મા-૨ માં નથી. ૨૯ કાઈ વ મા-૨. ૩૦ ઘળો વ મા-૨. ૩૧ હૌઝ ૬ વ મા-૨; આની પછીનો પંક્તિનો ઉત્તરાર્ધ વ મા-૨ માં નથી. ૩૨ સીળ ૬. ૩૩ આવતો ૬. ૩૪ આવીનેઈ વ મા-૨. ૩૫ વન્હે મા-૨. ૩૬ માગતો હપ્રો. ૩૭ વાળીયાને ૬. ૩૮ વહતો ૬. ૩૯ હૌઝ ૬; વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘વટઈ લક્ષ્મણ વાળી ચોલ્યો.’

૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ વત્છેઈ મા-૨, વટિઈ વ. ૪૨ હોઝ ૬, હુઝ વ, હૌઝ મા-૨. ૪૩ જો વ મા-૨. ૪૪ લોહ પળ વ મા-૨. ૪૫ તલા-વેઈ વ મા-૨. ૪૬ સૂકાઈ વ. ૪૭ અને વ મા-૨. ૪૮ ચોલ્યો વ મા-૨. ૪૯ વ મા-૨ માં નથી. ૫૦ કરે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં ‘અને મધુર હોઈ’ શબ્દો છે. ૫૧ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘વટે હર્ષ્યુ તે લક્ષ્મણ તે પ્રોહોળાનં ધરિ લેઈં પગ ખોઈં પૂજતો હૌઝ.’

૫૨ ચોલ્યો વ મા-૨. ૫૩ છેઈ વ મા-૨. ૫૪ તેન્હિ વ. ૫૫ વરવાનો વ મા-૨. ૫૬ આપી વ મા-૨. ૫૭ સાથે મા-૨. ૫૮ ચોલ્યોયો વ મા-૨. ૫૯ વ મા-૨ માં નથી. ૬૦ રાજદ્વારિ વ મા-૨. ૬૧ મ્યો વ મા-૨ [પૃ. ૧૭૦] ૬૨ ચોલ્યો વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પાઠ છે :

“ए पुहोणें मान् पुन कीही[कीहीं] रयाव्यो एहि[एन्ह] रापो ” पछे ते लोक[लोके] पूछयो ”

६३ एहो व भा २ ६४ बाया व भा २ ६५ शीचाणा व भा २
६६ लेइ व भा ६७ ग्या व भा २ ६८ पछेइ व भा २ ६९ विस्मय
व भा २ ७० पाग्या व भा २ ७१ अहाइ व भा २ ७२ बो-यो व भा २
७३ इहां व भा २ ७४ शु व भा २, आ पकि व भा २ मा नथी पण तने
स्थाने व भा २ मा आ पकि छे

‘शीचाणा लेइ पाइ तिहां शु आख्यर्थ ?’

७५ लोह व भा २ ७६ पाइ भा २, पाइ व ७७ इइ पाइ व भा २
७८ एहा इ ७९ गुइ व भा २ ८० करणहार व भा २ ८१ गहि व,
सैंन्हें भा २ ८२ कहतो इ व भा २ ८३ हाउ भा २ ८४ तेन्ही व, तेही
भा २ ८५ व भा २ मा नथी ८६ तेहो व भा २ ८७ पुनइ व भा २
८८ अणाय्यो व भा २

८९ व्यर्थ व भा २ ९० जल्माहे व भा २ ९१ सूर्य व भा २ ९३
व भा २ मा आने स्थाने ‘इहा’ छे ९४ पामि व, पाम भा २ ९५ येन्ही
भा १ इ, जेन्ही व भा २ ९६ पामि व, पामे भा २ ९७ भग्ने व भा २
९८ बाना व भा २ ९९ साथ व, साथे भा २ १०० कृतप्लाइ व भा २
१ साथ व भा २ २ आवें व, आवे भा २ [पृ १७१] ३ भा १ मा
‘कीर्ति निमलया’ की पकि शरू थाय छ ४ शु व भा २ ५ मरे व भा २
६ तह व भा २ ७ कहिइ इ कहीइ भा १ ८ मदा व भा २ ९ पामेइ
व भा २ १० व भा २ मा नथी ११ तीवि व भा २ १२ यहु व भा २
१३ अहा व भा २ १४ छेइ व भा २ १५ ताहो व भा २ १६ निदे व
भा २ १७ आ चरणनो अनुवाद व भा २ मा आ प्रमाण छे :

‘हुमगा सौमस्यवर्तीन निद’

१८ निद व भा २ १९ निदें व भा २ आनी पछी व भा २ मा अनुवाची
पकिओ पढी गयेली छे २० आ चरणनो अनुवाद भा १ इ मा आ प्रमाण छे

‘पडितनइ [पडितन] मूर्य निदइ ’

२१ पडितनैं हया २२ द्वेवि व, द्वये भा २ २३ निर्धन भा १ इ २४
धनाम्यन हयो २५ निदि व, निदें भा २ २६ तपरवीनि व, तपस्वीनि भा २

૨૭ કરે વ મા-૨. ૨૮ ધ્યમિવારિણી દ્વપ્રો. ૨૯ કુલ્લવર્તનિં વ મા-૨. ૩૦ વ મા-૨ માં નથી. ૩૧ કરે વ મા-૨. [પૃ. ૩૦૨] ૩૨ 'હ જે' વ મા-૨ માં નથી. ૩૩ આપણા વ મા-૨. ૩૪ સરપો વ મા-૨. ૩૫ તેન્દિ વ તેન્દે મા-૨; પંતિનો ઉત્તરાર્પ વ મા-૨ માં નથી. ૩૬ કરે વ મા-૨. ૩૭ તેન્દિ વ તેન્દે મા-૨. ૩૮ જેન્દિ વ જેન્દે મા-૨. ૩૯ લાગિ વ લાગે મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં પક્તિ આ રીતે શરૂ થાય છે :

‘અરે તેન્દિ[તેન્દે] ઝાવેશ શું કરે ?’

૪૧ કરી વ મા-૨. ૪૨ વ મા-૨ માં નથી. ૪૩ વ મા-૨ માં નથી. ૪૪ લાગેડ વ મા-૨. ૪૫ સ્થાને વ મા-૨. ૪૬ સપાને વ મા-૨. ૪૭ રહ્યું વ મા-૨. ૪૮ જોહે વ મા-૨. ૪૯ તોહે વ મા-૨. ૫૦ જમેલી વ, જમલી મા-૨. ૫૧ લામે વ મા-૨. ૫૨ માહે મા-૨. ૫૩ પહીયે વ મા-૨. ૫૪ આની પછીનો અનુવાદ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘મૂર્ખની સંગતિ કાંઈ[કાંઈ] નહીં.’

૫૫ ‘તેન્દાં ચિદ’ વ મા-૨ માં નથી. ૫૬ રિયે, થ રિપં મા-૨. ૫૭ વ મા-૨ માં ‘અહો રાજન્’ નથી પણ ત્યાં ‘અનદ’ છે. ૫૮ વ મા-૨ માં આ પક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પ્રયક્ષ તે[તે] એ દીઠું છડ જે સગતિથી દોષગુણ હોઈ.’

[પૃ. ૩૦૩] ૫૯ દમનકિં વ મા-૨. ૬૦ થોલ્યો વ મા-૨.

[૨૮. રાજા અને સુદાના વે પુત્ર]

૧ સાગા વ મા-૨. ૨ ય્યો વ મા-૨. ૩ ચીજો વ મા-૨. ૪ રિદિનેદ વ મા-૨. ૫ ય્યો હ, આલ્યો વ મા-૨. ૬ પોશુ હ, પોશો વ મા-૨. ૭ કોણક હ વ મા-૨. ૮ વશથી વ મા-૨. ૯ રહે વ મા-૨. ૧૦ ઠિ વ, છે વ મા-૨. ૧૧ તિહાં વ મા-૨. ૧૨ મચ્યેં વ મા-૨. ૧૩ સૂઝ હ, સૂઝો વ મા-૨. ૧૪ જોહ વ મા-૨. ૧૫ આલ્યો વ મા-૨. ૧૬ સૂહ હ, વ મા-૨ માં નથી. ૧૭ ઘોડે વ મા-૨. ૧૮ વિગે વ મા-૨. ૧૯ આવે વ મા-૨. ૨૦ ઘોટો વ મા-૨. ૨૧ ત્યો વ મા-૨. ૨૨ ઢુઢાવી વ મા-૨. ૨૩ ઘને વ મા-૨. ૨૪ ય્યો વ મા-૨. ૨૫ રિપિનો વ મા-૨. ૨૬ લીટો વ મા-૨. પં ૪૬

૨૭ તિહાં વ મા-૨. ૨૮ સૂઝો વ મા-૨. ૨૯ છેદ વ મા-૨. ૩૦ એન્દે મા-૨, એન્દિ વ. ૩૧ ઘ મા-૨ માં નથી પણ વ માં અહીં 'ચો' છે. ૩૨ આની પછી વ મા-૨ માં 'સર્વ ચો' એવો પંક્તિનો અન્તમાગ છે. ૩૩ પામી વ મા-૨. ૩૪ ચોત્યો વ મા-૨. ૩૫ મેં વ મા-૨. ૩૬ મચ્યે વ મા-૨. ૩૭ આવી વ મા-૨. ૩૮ સૂઝો વ મા-૨. ૩૯ એક વ મા-૨. ૪૦ વ મા-૨ માં નથી. ૪૧ લીટો વ મા-૨. ૪૨ વહે વ મા-૨. ૪૩ રાજાને વ મા-૨. ૪૪ માઠ વ મા-૨. ૪૫ વ મા-૨ માં નથી. ૪૬ વાંધો વ, વાધો મા-૨. ૪૭ વ મા-૨ માં નથી. ૪૮ પછેડનું વ મા-૨. ૪૯ શુભ વ મા-૨. ૫૦ પછેડ વ મા-૨. ૫૧ સૂઝો વ મા-૨. ૫૨ સાંભળી વ મા-૨. ૫૩ ચોલતો વ મા-૨. ૫૪ સંપાતેં વ મા-૨. ૫૫ તેં વ મા-૨. ૫૬ મૂયે વ મા-૨. [પૃ. ૧૭૪] ૫૭ શત્રુ મા-૧ ઇ મા-૨. ૫૮ તેં મા-૧ ઇ મા-૨. ૫૯ વ માં આ ચરણનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘પણ હિત કરતો મૂયે વાંઈ નહીં.’

૬૦ વધને વ મા-૨. ૬૧ મારપો વ મા-૨. ૬૨ વાનરિં મા ૧ ઇ; આ ચરણનો અનુવાદ વ મા-૨ માં નથી. ૬૩ ચોત્યો વ મા-૨. ૬૪ કહે વ મા-૨. ૬૫ છેદ વ મા-૨.

[૨૯. પંડિત શત્રુ અને મૂર્ખ મિત્ર]

૧ રાજાનો હયો. ૨ મહ્નો હયો. ૩ મિત્ર હ, મય્ય વ મા-૨. ૪ હોઈ હ, હોઈ વ મા-૨. ૫ હીઠેં વ મા-૨. ૬ મોગવે વ મા-૨. ૭ ચડિ વ, ચડે મા-૨. ૮ કરે વ મા-૨. ૯ કરિ વ, કરેદ મા-૨. ૧૦ રાજાઈ વ મા-૨. ૧૧ તેં વ મા-૨. ૧૨ પુત્રનેં વ મા-૨. ૧૩ કીધો ઇ વ મા-૨. ૧૪ કીધો ઇ વ મા-૨. ૧૫ પછેડ વ મા-૨. ૧૬ રાજાનિં વ. ૧૭ પચિં વ, પચ્છે મા-૨. ૧૮ આપણનેં મા-૨. ૧૯ માલિ વ મા-૨. ૨૦ ચેં વ મા-૨. ૨૧ મૈનીયેં વ મા-૨. ૨૨ જાણું વ મા-૨. ૨૩ હવે વ, હવેં મા-૨. ૨૪ માંભલી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ સ્વદ્વચ્ચ છે :

‘દુપી ચિદે ધ્યા.’

૨૫ રાજાનો વ મા-૨. ૨૬ ચોત્યો વ મા-૨. ૨૭ કીટી દ વ મા-૨. ૨૮ છાંયી વ મા-૨. ૨૯ પરદેશ વ, પરદેશિ મા-૨. ૩૦ વ મા-૨ માં નથી. ૩૧ પુમિ વ, પુરુષેં મા-૨.

३२ सर्वे व भा-२. ३३ निपेइ व भा-२. ३४ आमुं व भा-२. ३५ पछे व भा-२. ३६ वाणीयानो व भा-२. ३७ बोरयो व भा-२. ३८ वांजे व भा-२. ३९ पामेइ व भा-२. ४० तेथी व भा-२. ४१ द्रोहणाचल व भा-२. ४२ तिहो व भा-२. ४३ व भा-२ मां नथी. ४४ आर्णनि व भा-२. ४५ पछेइ व भा-२. ४६ व भा-२ मां नथी. ४७ मानी व भा-२. ४८ भाग्य-वराधी व भा-२. [पृ. १७५] ४९ तीणि इ भा-२, तीणि व. ५० विमांशुं इ, विमांशुं व भा-२. ५१ मय्ये व भा-२; आनी पहेलानो 'दुष्ट' व भा-२ मां नथी; आनी पजी व भा-२ मां 'अमूरय' छे. ५२ छेइ व भा-२. ५३ जागुं व भा-२. ५४ भट्टो इ व भा-२. ५५ घेटो इ व भा-२. ५६ बोल्यु इ, बोल्यो व भा-२. ५७ प्रधाननो व भा-२. ५८ तम्हनें इ व भा-२. ५९ हु इ व भा-२. ६० ए इ व भा-२. ६१ छेइ व भा-२. ६२ आगपणा व भा-२. ६३ गिली व भा-२. ६४ यालो इ व भा-२. ६५ व भा-२ मां नथी. ६६ जाणि व, जाणो भा-२. ६७ एहो व भा-२. ६८ भोजनवेला व भा-२. ६९ व भा-२ मां नथी. ७० पोह मध्यथी व भा-२. ७१ गिलता व भा-२. ७२ देपी व भा-२. ७३ चीनवती इ व भा-२. ७४ ईणे व भा-२. ७५ रखो व भा-२. ७६ आ पंक्ति व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘एहनां वाटे जाता पेट फाडी रल ल्युं’

७७ चारयो व भा-२. ७८ बोल्यो व भा-२. ७९ एकरो व भा-२. ८० दीहुं व भा-२. ८१ हुं व भा-२. ८२ माझे इ व भा-२. ८३ ने व भा-२; आनी पछी व भा-२ मां 'सघलाइ' छे. ८४ 'मध्य व भा-२. ८५ अधिक व भा-२; आनी पछी व भा-२ मां 'संघाती' छे. ८६ तेन्हि व, तेन्हें भा-२. ८७ साधि व, साधें भा-२. ८८ मध्ये व भा-२. ८९ मध्ये व, मध्य भा-२; आनी पछी व भा-२ मां 'एक मील मिल्यो' एवा शब्द छे. ९० पक्षीनी इ, पक्षीनीं व भा-२. ९१ जाणेइ व भा-२. ९२ सर्वे व भा-२. ९३ मध्य व भा-२. ९४ मध्यथी व भा-२. ९५ चात्यो व भा-२. ९६ पक्षी मध्ये व भा-२. ९७ व भा-२ मां नथी. ९८ 'थी व भा-२. ९९ व भा-२ मां आ पंक्ति वा प्रमाणे छे :

‘ते मील पक्षीनो शब्द सांभली तेन्हो विचार जोइ घरि आवी सर्वे मीलनें ओलावीनइ कहती हीठ.’

१०. छेइ व भा-२. १ मार्गे व, मार्गे भा-२. २ आवें व भा-२. ३

છિડ વ, છેડં મા-૨. ૪ તેહ વ મા-૨. ૫ કહિ વ કન્હે મા-૨. ૬ છે વ મા-૨. ૭ ચહુ વ મા-૨. ૮ મૂલ્ય વ મા-૨. ૯ છે મા-૨. ૧૦ ત્યો વ મા-૨. ૧૧ કહિં વ, કહે મા-૨. ૧૨ પચ્છિડ વ, પચ્છેડ મા-૨. ૧૩ સર્વ વ મા-૨. સોમર્લી વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા પક્તિનો ઉત્તરાર્થ આ પ્રમાણે છે :

‘એકત્ર મિલી વાટં જોતા હૌઆ.’

૧૫ જોઈ મા-૨. ૧૬ તો ડ વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ મા ‘વાટં ચ્યારિ જણા [જણ] આવે છે.’ એવો શબ્દમ્મ છે. ૧૭ ચ્યારિ વ મા-૨. ૧૮ પચ્છેડ વ મા-૨. ૧૯ વ મા-૨ માં નથી. ૨૦ પક્ષી ડ વ મા-૨. ૨૧ તિમ્હ જ વ મા-૨. ૨૨ લાગો વ મા-૨. ૨૩ જોતલં વ મા-૨. ૨૪ તેતલે વ, તેતલે મા-૨. ૨૫ વ મા-૨ માં ‘પક્ષી શબ્દ ગાટો કરડ’ એવો પક્તિનો ઉત્તરાર્થ છે. ૨૬ મીલિ વ, મીલિ મા-૨, મીલિ ડ. ૨૭ વચું ડ વ મા-૨. ૨૮ કન્હિ વ, કન્હે મા-૨. [પૃ. ૧૭૬] ૨૯ છેડ વ મા-૨. ૩૦ કહે વ મા-૨. ૩૧ છિડ વ, છેડ મા-૨. ૩૨ કદાપિ વ મા-૨. ૩૩ ચોલિ ડ વ, ચોલે મા-૨. ૩૪ સર્વ વ મા-૨. ૩૫ હોડ વ મા-૨. ૩૬ વીસિ વ, વીસે મા-૨. ૩૭ ચોલ્યો વ મા-૨. ૩૮ વ મા-૨ માં ‘એ પક્ષી’ પક્તિની શરૂઆતમા છે. ૩૯ કહે વ મા-૨. ૪૦ છિડ વ, છેડ મા-૨. ૪૧ તમ્હારા વ મા-૨. ૪૨ મધ્યે વ મા-૨. ૪૩ હોસિ વ મા-૨. ૪૪ ચહાણ ડ, વિહાણે વ મા-૨. ૪૫ જોઈશિ ડ, જોઈસિ વ મા-૨. ૪૬ એહું ડ વ મા-૨. ૪૭ ચરીયાણિ વ, ચરીયાણે મા-૨. ૪૮ રાચ્યા વ મા-૨. ૪૯ પહેડ વ મા-૨. ૫૦ મધ્યે વ મા-૨. ૫૧ થોથો વ મા-૨. ૫૨ મિલ્યો વ મા-૨. ૫૩ છેડ વ મા-૨. ૫૪ ચીન-વતો વ મા-૨. ૫૫ જિગરે વ મા-૨. ૫૬ ફાઢશે મા-૨, ફાઢનાં ડ, ફાઢશિ વ. ૫૭ આની પહેલાં અણિ વ, અણે મા-૨. ૫૮ નૌસરસં વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે પક્તિનો અન્તમાગ છે :

‘અને માહુ પેટ ફાઢશે જ તોહે મૃત્યુ આવ્યું’

૫૯ વ મા-૨ માં નથી. ૬૦ જાશિ વ, જાશે મા-૨. ૬૧ જો વ મા-૨. ૬૨ કીજે વ મા-૨. ૬૩ મહાતનૂ વ મા-૨. ૬૪ વ મા-૨ માં આની પછી ‘અમૃતનીં પરિ’ એવા શબ્દ છે. ૬૫ વિવેડ વ મા-૨. ૬૬ કરે વ મા-૨. ૬૭ હું ડ વ મા-૨. ૬૮ માહું ડ વ મા-૨. ૬૯ પ્રથમ વ મા-૨. ૭૦ દેરી-નડ વ મા-૨. ૭૧ મીઝાનાં વ મા-૨. ૭૨ ફાઢિ વ ફાઢે મા-૨. ૭૩

વરનાં વ મા-૨. ૭૪ રાચ્યાનું વ મા-૨. ૭૫ મૂંદિ વ, મૂંદે મા-૨. ૭૬ હોદિ
વ મા-૨. ૭૭ પછેદ વ મા-૨. ૭૮ ય્યાં વ મા-૨. ૭૯ પછી વ મા-૨. ૮૦
મીછે વ મા-૨. ૮૧ ફાઢવાનિં વ, ફાઢવાનિં મા-૨. ૮૨ તિયારે વ મા-૨. ૮૩
ચોચ્યો વ મા-૨. ૮૪ વ મા-૨ માં 'ભાઈ માહૂનાં' એવો શબ્દક્રમ છે. ૮૫
માહું વ મા-૨. ૮૬ ફાઢો વ મા-૨. ૮૭ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘પટ્ટડ તીંગે મીંને તે ચોરનું પેટ ફાણું અનદ જોતા હોંઆ પણ રત્ન ન સીંદું.’

૮૮ પછે વ મા-૨. ૮૯ કરતો દ વ મા-૨. ૯૦ મેં વ મા-૨. ૯૧
પટાંનિં વ મા-૨. ૯૨ વચનં વ મા-૨. ૯૩ ફાણું વ મા-૨. ૯૪ વ
મા-૨ માં ‘મદ જાણું જે’ શબ્દો આ પંક્તિની શરૂઆતમાં આવે છે. ૯૫ પછેદ વ
મા-૨. ૯૬ જ્યુદ્ધનં વ મા-૨. ૯૭ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘અદો તમ્હારાં પેટ એન્હી [એન્હી] ગરિ ઠાલાં હુસિ [હુસેં].’

૯૮ તમ્હિ વ. ૯૯ છાંરી વ મા-૨. ૧૦૦ ચોદ વ મા-૨. ૧ નગરિ
મા-૨. ૨ નામિં વ, નામેં મા-૨. [ય. ૧૭૦] ૩ વ મા-૨ માં નથી. ૪
તીંગે વ મા-૨. ૫ મ્હ્યો વ મા-૨. ૬ વ મા-૨ માં ‘સપ્ત પણિ[પણ] પંઢિત’
પદ્ધો શબ્દક્રમ છે. ૭ ઉચ્ચક વાર્તા મા-૧ માં સજેવમાં દગેર પંક્તિમાં
આપેલી છે. ૮ ઘાળીયાનો દ વ મા-૨. ૯ મિણ્ય દ, વ મા-૨ માં નથી. ૧૦
વેરાચ્યાં વ મા-૨. ૧૧ આની પછીની પંક્તિઓ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘પટ્ટડ[પછેદ] ઘણું ધન આળી, તે ધનબલેં પ્રવાન મેચી, તે વેશના રાજાઈ સુદ
ધરી, રાજાને[રાજાને] મારી તીણિ[તીંગે] પુણિ[પુને] રાજ્ય લીંદું. પછેદ તે રાજા
મિત્ર પટિ[પહે] રાજ્ય ચલાવતો હોડ. તે રાજ્યભાર મિત્રનિ[મિત્રને] મૂની આપણ
પટિ[પહે] પિલાસનાં સુરા ભોગવતો હોડ.’

૧૨ મધ્યે છતાં વ મા-૨. ૧૩ પાસે વ, પાસેં મા-૨. ૧૪ માહે મા-૨.
૧૫ ઘાધ્યો દ, વ મા-૨. ૧૬ હતો વ મા-૨. ૧૭ રાજાને વ મા-૨. ૧૮
પ્રિય દ વ મા-૨. ૧૯ પોસી વ મા-૨. ૨૦ વાનરનિં વ, વાનરનેં મા-૨.
૨૧ વટમપણિ વ, વટમપણેં મા-૨, વાલ્હા દ. ૨૨ હસ્તિ વ મા-૨. ૨૩ આપેદ
વ મા-૨. ૨૪ આની પછી વ મા-૨ માં ‘પર’ છે. ૨૫ છેદ વ મા-૨. ૨૬
તિહાં વ મા-૨. ૨૭ ચોલ્યાવી વ મા-૨. ૨૮ સંઘાતિં વ મા-૨. ૨૯ વ
મા-૨ માં નથી. ૩૦ આ પંક્તિ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘તે વાલીનાં અનેક ફૂલ ફલ જોતાં જોતાં થાવો.’

३१ वानरनै इ भा-२, वानरनि व. ३२ होउ व भा-२. ३३ ओही व भा-२. ३४ आ पंक्तिमा व भा-२ मां नीचे प्रमाणे शब्दक्रम छे :

‘कोई तुं मागू शरीरनै उष्यव करतो जोए, सावधान थे वारी[वारें]’

३५ सूतो इ व भा-२. ३६ राजाना व भा-२. ३७ मय्ये व भा-२. ३८ पंक्तिनो उत्तरार्ध व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘कस्तूरीनो परिमल एहा सुगन्ध्या भमरं राजानेइ मस्तकि पूल हतां ते ऊगति बैठे’

३९ इ व भा-२ मां नथी. ४० कोथ्यो व भा-२. ४१ भमरो व भा-२. ४२ कशशिइ इ, कसे छेइ व भा-२. ४३ एहुं व भा-२. ४४ भमरानि व, भमराने भा-२. ४५ लाग्ये इ, लागो व भा-२. ४६ उडाडि व भा-२. ४७ धिसि व, बैसे भा-२. ४८ वार्तानो अन्तभाग व भा-२ मां आ प्रमाणे छे :

‘पउइ वानर कोधे पाडग [पाइ] काडी जिह्वां राजानि [राजाने] मस्तकि भमर बैठेइ तिहो पाडे मारतो होउ ते भमरानि [भमराने], प्रहारि [प्रहारें] राजानुं मागु वाक्युं. पचउइ तिहो सूती हती जे राणी ते आनैइ करी थोली : “अरे मूय वानर ताहो विधास कीधो हतो, तैं चाँडाल हुं कमैं कीधुं.” पचउइ वानरैं कपुं, “मि [मे] तो भमर [भमर ज] ऊडाओ. न ऊठि [ऊठे] तो भमर जाणी पा की गे. पउइ लोके वानर धिकारी वाक्यो.

तीणि [तीगें] यपुमाग श्लोक भणतो होउ ‘न तु मिनमपण्डितं कार्यं, यद्वानरेण वृगो हतः’ इति ते मणी हुं कहुं शुं जे ‘पण्डितोऽपि वरे क्षनु’ ए कया.’

[पृ. १७८] ४९ करवानि व, करवाने इ व भा-२. ५० तू व तू भा-२. ५१ हाहो व भा-२. ५२ मैनानो इ व भा-२. ५३ तू व भा-२. ५४ करि व, करे भा-२. ५५ तू व भा-२. ५६ होइ व भा-२. ५७ होइ व भा-२. ५८ ॥ भा-२ मां आ ओरनो अनुवाद आ प्रमाणे छे :

‘माधु पुरुष कष्टदशानि [कष्टदशाने] पाम्यो होई तोदेइ हितकार्यनै करे जीने आनणो अपयस न होइ.’

५९ व भा-२ मां नथी. ६० करि व, करे भा-२. ६१ गाडोइ व भा-२. ६२ तरशु इ, तरशो व भा-२. ६३ तोहइ इ, पण व भा-२. ६४ चुटोटा-माहितु इ, चोहोटांनी चाटनुं व भा-२. ६५ पीयेइ इ, पीये व भा-२. [पृ. १७९] ६६ जे व भा-२. ६७ होइ इ, होइ व. ६८ व भा-२ मां

‘સપુરયે’ શાની પછી આવે છે. ૬૧ ચંદિ વ મા-૨. ૭૦ હોદ વ મા-૨. ૭૧ તોહે વ મા-૨. ૭૨ કર્યું વ મા-૨. ૭૩ અનુસારનો ઉત્તરાર્થ વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે છે :

‘જે કરવા યોગ્ય તે સપુરયિ [સપુરયે] ચંદ પ્રાણ હોડ તોહડ [તોહેડ] કર્યું.’

૭૪ વ મા-૨ માં આ પંક્તિ આ પ્રમાણે છે :

‘પટ્ટ દમનક વરદાનું ધિર સાર્યું અળમનું ચચન સાંભળી તિહાંયો ઉઠ્યાં.’

૭૫ ‘ધિ ડ. ૭૬ યુ ડ. ૭૭ વરતો ડ; આ પંક્તિ વ મા-૨ માં નથી, પણ પછી વ મા-૨ માં આ પ્રમાણે થાસ્ય છે :

‘ચીન્યું, “અહો માટા પ્રાણ કુન્ય માટો એ મિત્ર મારવો ન પટે તે મારણ, એ અચુકા ફીધું. એ ચચન સાધુ.’

૭૮ વ મા-૨ માં આ અનુવાદ આ પ્રમાણે છે :

‘ભૂમિનો વૃત્તિલોપ, મિત્રનો નાશ, રાજા જે સેવકનું સમાન; ભૂમિ કદાર્થિ પામીયે.’

૭૯ ડ વ મા-૨ માં નથી. ૮૦ પાર્ગયેઈ ડ. ૮૧ રિહિતે વ, રિહેતે મા-૨. ૮૨ દેવી વ મા-૨. ૮૩ વન્દિ વ, વન્દે મા-૨. ૮૪ ધોરયો વ મા-૨. ૮૫ ફીજેઈ વ મા-૨. [ષ્ટ. ૧૮૦] ૮૬ ચે વ મા-૨. ૮૭ વરિંવ, વરે મા-૨. ૮૮ હિન ન વરે વ મા-૨. ૮૯ ચે વ મા-૨. ૯૦ આની પછી વ મા-૨ માં ‘પુરય’ છે. ૯૧ વ મા-૨ માં નથી. ૯૨ ચાલતનેઈ ડ વ મા-૨. ૯૩ ચકો વ મા-૨. ૯૪ પ્રેમ વ મા-૨. ૯૫ વરે મા-૨, વરિ વ. ૯૬ ત્યજીયે વ મા-૨. ૯૭ સર્પે ડ, સર્પિં વ મા-૨. ૯૮ ડર્યુ વ મા-૨. ૯૯ હરત વ મા-૨. ૧૦૦ હેદિયે વ મા-૨. ૧ ફીજઈ ડ. વરિં વ, વરે મા-૨. ૨ ન શક્તીયે વ મા-૨. ૩ મનુષ્યના ડ વ મા-૨. ૪ તેં વ મા-૨. ૫ રાજાને ડ, રાજાના વ મા-૨. ૬ હોદ ડ વ મા-૨. ૭ ચોલે વ મા-૨. ૮ ચોલે વ મા-૨. ૯ ચોલેઈ વ મા-૨. [ષ્ટ. ૧૮૧] ૧૦ વરે વ મા-૨. ૧૧ વરે વ મા-૨. ૧૨ પળો વ મા-૨. ૧૩ વરદ ડ, વરે વ મા-૨, વરિં વ. ૧૪ ધળું વ મા-૨. ૧૫ આંધે વ મા-૨; આની પછી વ મા-૨ માં પંક્તિનો અન્તભાગ આ પ્રમાણે છે :

‘છઠ્ઠા રાજનીતિના ગુણ જાણવા અને વેદ્યાનાઈ જાણવા.’

૧૬ પચ્છિઈ વ, પચ્છેઈ મા-૨. ૧૭ વન્દિ વ, વન્દે મા-૨. ૧૮ આવી વ મા-૨. ૧૯ દમનકલિં વ. ૨૦ આળિં વ. ૨૧ તૈં વ મા-૨. ૨૨ વરિં વ,

करे भा-२. २३ छे व भा-२. २४ अनेइ व भा-२. २५ पाहि व भा-२.
 २६ सीपवीये इ, शीपवीये व भा-२. २७ त्व, तूं भा-२. २८ व भा-२ मा
 'करावें छिद[छेई]' छे; इ मा 'करावाई' छे. २९ कीजेइ व भा-२. ३०
 एतलनिं व भा-२. ३१ 'शी व भा-२. ३२ वइन्हें इ, कोइनिं व, कोइनें भा-२.
 ३३ जय इ व भा-२. ३४ होइ इ व भा-२. ३५ घणानो इ व भा-२. ३६
 थाइ इ व भा-२. ३७ के व भा-२. ३८ होइ इ व भा-२. ३९ करिं व वरें
 भा-२. ४० बांछे व भा-२. [पृ. १८२] ४१ अनें व, अने भा-२.
 ४२ करिं व, वरें भा-२; आनी पछीना 'बुद्धि होइ' शब्दो व भा-२ मा नयी.
 ४३ जेह इ, जे व भा-२. ४४ सानुनिई व, सानुनेइ भा-२. ४५ न्यायनई
 भा-१, नायनें व भा-२. ४६ जणें व भा-२. ४७ एक व भा-२. ४८
 अन्यायना व भा-२; आनी पछी व भा-२ मा 'कल्हनि[कल्हने] त्यजें'. ४९
 करे व भा-२. ५० राजानें व भा-२. ५१ आनी पछी व भा-२ मा 'वचन' छे.
 ५२ एकरुं व भा-२. ५३ व भा-२ मा नयी. ५४ राजाई व भा-२. ५५ पूर्य
 व भा-२. ५६ बांछे व भा-२. ५७ व भा-२ मा नयी. ५८ होइ इ व भा-२.
 ५९ राजाई व भा-२; व भा-२ मा आनी पछी 'सरे प्रधान' छे. ६० जेथी व
 भा-२. ६१ बोन्नुइ इ, बोलाइ व भा-२. ६२ 'माहे व, 'माहे भा-२. ६३ बीनेइ
 व भा-२. ६४ अगीयो व भा-२. ६५ सरणी व भा-२. ६६ बीनेइ व भा-२.
 ६७ न होइ व भा-२. [पृ. १८३] ६८ बांछे व भा-२. ६९ सरणी इ,
 सरणी व भा-२. ७० बीगि व, बीतें भा-२. ७१ बीमें व भा-२. ७२
 परीमाण व, परीभा इ भा-२. ७३ भलुं व भा-२. ७४ तेथी व भा-२. ७५
 अन्यानुं व भा-२. ७६ वरे भा-२, वरें भा-१. ७७ ये व भा-२. ७८
 निमासी इ व भा-२. ७९ वरेइ व भा-२. ८० पामेइ व भा-२. ८१ पणी
 व भा-२. ८२ होइ इ व भा-२. ८३ बुद्धि आणवी व भा-२. ८४ धरें व
 भा-२. ८५ चीनवी भा-१ व भा-२. ८६ व भा-२ मा नयी. ८७ व भा-२
 मा नयी. ८८ जोषो व भा-२. ८९ बीनब्दो व भा-२. ९० आण्णदे भा-१,
 आण्णदे इ व भा-२. ९१ वरनो हयो. [पृ. १८४] ९२ माजें व भा-२.
 ९३ व भा-२ मा आ पुत्तिवा आ प्रमाणे छे :

‘इति धांपिमुगमैणा विरचिते पंचाख्याने शास्त्रीनिमाछे मित्रभेदे

नाम प्रथमे तंत्रे समाप्तं ॥

इ प्रथ अर्थ पूर्ण धार छे, तेमां पछीना तंत्र नयी.

‘प्राचीन गुर्जर ग्रन्थमाला’ना प्रथम प्रकाशन विषे केदलाक अभिप्राय

Shri G. V. Mavlankar (Speaker, Indian Parliament, President, Gujarat Vidya Sabha, Ahmedabad)—“It was a new thing to me to know that our old literature has a number of works in prose. Then there are a couple of points which I appreciate very much. The first is that the book is printed in Devanagari script. The other point is the gradual compilation of a vocabulary consisting of words of special importance. It is essential to have such a vocabulary for the study of our old literature.”

Dr. Sunil Kumar Chatterji (Emeritus Professor of Comparative Philology, University of Calcutta, Chairman, West Bengal Legislative Council)—“I congratulate you on the very fine piece of work which you have brought under the auspices of the University of Baroda. This is a very auspicious start. The book, because of both its language and subject-matter has very great interest for all the students of Indian linguistics and philosophy as well as general culture and the editing has been done in a very fine scholarly style, and on the top of that, the printing and the get up are excellent. It was a very good idea to print the introduction and everything in Gujarati in the Devanagari character. Your work is a valuable addition to the mass of texts in early Gujarati which has been made already available by other scholars. The University of Baroda can be most heartily felicitated for inaugurating this series of *Prācīna Gurjara Granthamala*, which I feel perfectly confident, will become a very honoured series among the various well-known series of texts published by different institutions of India.”

Dr. H. L. Turner (Director, School of Oriental and African Studies, London University)—“I have now been very carefully through your *Shastishataka Prakarana* and I should like to take this further opportunity of saying how much I appreciate

the additions you have made and how useful this type of work will be for elucidating the history of the modern Indo Aryan Languages I have found the vocabulary in particular of the greatest use for my work for the Comparative Dictionary of Indo Aryan I would like to congratulate you on so successfully initiating this series of old Gujarati texts '

Professor Alfred Master (Retired Professor of Indian Philology, School of Oriental and African Studies, London University)—"The edition as the part of a planned series is very welcome, as the number of critical texts in old Gujarati published is still very small, considering the vast amount of manuscripts extant As it is still necessary to emphasise the linguistic rather than the literary significance of old Gujarati texts, the publication of a manuscript of Somasundara's commentary written only fourteen years after his death is of particular importance The book is well-planned, clearly printed and well-bound so that it is a pleasure to the student to handle and read '

Professor G H Bhatt (Director, Oriental Institute, Baroda, in the *Journal of the Oriental Institute* Vol II, p 405)—'We congratulate Dr Sandesara on his excellent edition and we are sure, the new series under his able guidance will, in course of time, supply the necessary sources of a Gujarati Dictionary to be prepared on historical principles—a long felt desideratum "

Dr. A N. Upadhye (Rajaram College, Kolhapur, President, Prakrit and Jainism section, 11th All India Oriental Conference)—"The introduction gives useful material, and the text of the Balavabodhas is very well presented .. I am sure, you will bring out many such books which would give us a connected account of the development of Apabhramsa prose "

Dr. J Filliozat (Professor of Sanskrit, College de France; in *Journal Asiatique*, no 2 of 1953)—

"Premier volume d'une Prâcina Gujar Granthamila "Serie d'ouvrages anciens du Gujarât," publiée à Baroda par L' Université Mahârâja Sayâji Rao, avec une préface en gujarâti par

Mme Hamsa Mehta, Vice Chancellor.....L' édition est très soignée et très bien présentée” (First volume of Prâcîna Gurjar Granthamâlâ ‘series of ancient works of Gujarat’ published at Baroda by the Maharaja Sayajirao University, with a preface in Gujarati by Mrs. Hansa Mehta, Vice-Chancellor...The edition is very careful and very well presented..).

શ્રી. કનૈયાલાલ માળેકલાલ મુનઝી (ગવર્નર, ઉત્તર પ્રદેશ; પ્રમુખ, ભારતીય વિદ્યાભનન, મુંબઈ)—“તમે તો ચૂંચ કામ કરી રહ્યા છો; અને પ્રાચીન ગુર્જર ગ્રન્થમાલા ઘણી જ ઉપયોગી થશે. તમારા પ્રયત્નોને સફળતા ફળું છું.”

શ્રી. હરસિદ્ધિભાઈ દિવેટિયા (વાડસ-ચાન્સેલર, ગુજરાત યુનિવર્સિટી)—“માપા તમે જ વિવેચન રત્નેની દષ્ટિએ પુસ્તક મૂલ્યવાન છે અને તમારા વિવેચન અને નિરૂપણ સ્વચ્છ શબ્દસોશયી તે વધારે મૂલ્યવાન બન્યું છે.”

શ્રી. કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ શેવેરી (વાડસ-ચાન્સેલર, શેઠ ના. દા. ઠા. મહિલા વિદ્યાપીઠ)—“સાધારણ રીતે ઈવી માન્યતા પ્રસરી ગયેલી કે જૂના ગુજરાતીમાં ગદ્ય હતું જ નહિ.....આ સંશોધન, ને તે પળ શાસ્ત્રીય રીતે કરીને તમે આપણા સાહિત્યની પરંપરા પર નવો જ પ્રકાશ પાડ્યો છે.”

વિસ્તાર વિવેચક પ્રો. રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાઠક—“વાચના સંપૂર્ણ સતોષ થયો. તમે જે ઉદ્દેશથી ગ્રન્થમાલા શરૂ કરી છે તેને સિદ્ધ કરવા વધી રીતે ઉપયોગી નીવડે તેથી સંપાદનપદ્ધતિ યોજી છે. આ પુસ્તક હવે પછી પ્રાચીન ગુજરાતી માપાના પુસ્તકસંપાદનનો એક સારો નમૂનો થઈ પડશે. મુદ્રણ ચોક્કસ અને મૂલ્ય પાઠ અને વાચનવર્ગો સ્પષ્ટ જુદા તરી આવે ઈવી રીતે કરેલું છે તે યોગ્ય જ કર્યું છે. અને આપેલો શબ્દ-કોશ મધ્યમમાં ગુજરાતી માપાનો પૂર્વ કોશ કરવો હશે ત્યારે પૂરો ઉપયોગી થશે.”

પ્રો. રમિકલાલ છોટાલાલ પરીસ (અધ્યક્ષ, મો. જે. અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભનન, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ)—“મહારાજા

સયાજીરાવ વિશ્વવિદ્યાલય સ્થાપી મુમૈ રાજ્યે યુનિવર્સિટીના સાચા અર્પમા — ‘ગુરુશિષ્યમંડલ ના અર્થમાં—વિદ્યાત્રીય સંસ્થાનો અલ્પતરો આદર્યો છે આ યુનિવર્સિટી અનેક વિદ્યાશાખાઓ વિસ્તારવા પ્રયત્ન કરે છે, તમા તેનો પ્રશસનીય અને સૌથી વધાર આરંભ પ્રયત્ન ગુજરાતી વિદ્યાવિભાગ લોલગાનો છે સદ્ભાગ્ય આ વિભાગના અધ્યક્ષ તરફે ટો સાહેસરા જેમ કૃતપરિશ્રમ સજોગનકુશલ વિદ્વાનના નિમણૂક થઈ છે હો સાહેસરા પ્રાચીન ગુર્જર પ્રથમાલ્યાની યોજના કરી તના પહેલા પ્રથમ તરીક નમિ ચન્દ્ર મહારી-પ્રિચિત ‘પષ્ટિશતક પ્રસ્થાન’ અને તેના ત્રણ ચાલતગોધોનુ સપાદન કરી પ્રકાશન કર્યું છે તે તેમની કાર્યસાધનતા અને સશોધન દક્ષતા વ્યક્ત કરે છે

ગુજરાતી ભાષાનુ યાસ્તવિક સ્વરૂપ જાણવા માટે તેના વિશ્લેષ અને ઘટતરને જાણવા જરૂરી છે સુનીતિનુમાર ચાતુર્યા પ્રગાલી ભાષાનુ અને પ્રેન્ચ ભાષાશાસ્ત્રી સદ્ગત બ્લોન્ડે મરાઠી ભાષાનુ જે શાસ્ત્રીય પદ્ધતિ નિરૂપણ કર્યું છે તેવુ ગુજરાતીનુ થવુ હજા વારી છે અંગ્રેજી ભાષાનો જેવો શબ્દકાશ ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટી તરફવા વહાર પડ્યો છે તેવો ગુજરાતી ભાષાનો શબ્દકોશ સશોધનોની પ્રતીક્ષા કરે છે પણ આ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરાય તે પહેલા કાલક્રમમા પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યના કૃતિઓનુ શાસ્ત્રીય પદ્ધતિ સશોધન અને પ્રકાશન ગ્રહાલ્યા પ્રમાણમાં થવુ જરૂરી છે આ જરૂરિયાતને લક્ષ્ય કરી હો સાહેસરા આ પ્રથમાલ્યાની યોજના અને આ પ્રથમુ સપાદન કર્યા છે તે શાસ્ત્રીયતાના સાચા માર્ગે જાય છે એવો મારો અભિપ્રાય છે

મહારાજા સયાજીરાવ વિશ્વવિદ્યાલયના, ગુર્જર પ્રથમાલ્યાના આ પહેલા પ્રકાશનને આગ્રહ આપતા અને તેના સપાદનને ધન્યવાદ આપતા મને આનંદ થાય છે. આવી પ્રથમાલ્યાન અગ્રાજ આપવા માટે ગુજરાતી ભાષાના અમ્પાસીઓ વાઈસ-ચાન્સલર શ્રીમતા હસાવહેનને અભિનંદન આપશ ”

વિદ્યાત સાહિત્યમાર શ્રી રમણલાલ વસતલાલ દેસાઈ (‘સયાજી વિજય’ તા ૨૯મી માર્ચ ૧૯૬૩ના અંકમા)—“વડોદરા ૨૧ વની

‘પ્રાચીન કાવ્યમાલા’ની શ્રેણીનો યાદ આપતી અને એ શ્રેણીના કાર્ય-
ઉદ્દેશને વિસ્તાર આપતી ‘પ્રાચીન ગુર્જર ગ્રન્થમાલા’ના પહેલા ગ્રન્થ
તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલું ‘પષ્ટિશતક પ્રકરણ’ સપાદનકાર્યનો એક યશસ્વી
નમૂનો બની રહ્યું છે.”

પ્રો. વિષ્ણુપ્રસાદ ર. ત્રિવેદી (અધ્યક્ષ, શ્રી. તુનીલાલ ગાધી,
વિદ્યાભવન, એમ. ટી. ડી. કોલેજ, સૂરત)—સપાદનની સમગ્ર પદ્ધતિ
નમૂનેદાર છે... .. ગ્રન્થનો દેખાવ આકર્ષક છે, તેનું સપાદન પ્રશંસાપાત્ર
છે, અને તેનું તાત્પર્ય સદૃશ્તિ અને સદ્ધર્મના શોધકને ઉપયોગી નીવડે
તેમ છે.”

પ્રો. અનંતરાય મ. રાવલ (ગુજરાત કોલેજ, અમદાવાદ)—
“આપણી ભાષાના અભ્યાસીઓને માપાવિકાસના ઇતિહાસમા લૂટતા
અંકોડા પૂરા પાડતી તેમ જ સાહિત્યના અભ્યાસીઓને અભ્યાસ અને
વિવેચન માટે નવો મહાર સપડાવતી પ્રાચીન ગુજરાતી કૃતિઓનું પ્રકાશન
આ પુસ્તકથી પ્રારંભતી, તમારા વિશ્વવિદ્યાલયની ‘પ્રાચીન ગુર્જર ગ્રન્થમાલા’
ગુજરાતી સાહિત્યની મોટી સેવા કરશે.”

પ્રો. ડોલરરાય માંકડ (આચાર્ય, દરબાર ગોપાલદાસ મહા-
વિદ્યાલય, અલિયાવાડા)—“યુનિવર્સિટીને યોગ્ય એ પ્રકાશન છે. આપણા
પ્રાચીન ગદ્યના અભ્યાસમા એ ઘણું ઉપયોગી નીવડશે, એમા શંકા નથી.
સંસ્કૃતની પેઠે જૂની ગુજરાતીમા પણ આવી વિવરણશૈલી હતી તે પણ આ
પ્રકાશનથી સ્પષ્ટ થાય છે.”

પ્રો. ગૌરીપ્રસાદ તુ. જ્ઞાલા (સેન્ટ જોસેફ્સ કોલેજ, મુંબઈ)—
“પ્રસ્તાવના અને શબ્દકોશ બન્નેમા તમારી લાક્ષણિકતા—વિદ્વત્તાની,
વિચારની અને શૈલીની—અનાઈ છે અભિનન્દન અને ‘ગ્રન્થમાલા’ને
શુભેચ્છા !”

ડૉ. વાસુદેવ શરણ અગ્રવાલ (કોલેજ ઓફ ઇન્ડોલોજી, બનારસ
હિન્દુ યુનિવર્સિટી)—“નેમિચન્દ્ર મહારી વિરચિત ‘પષ્ટિશતક’ ગ્રન્થ

કો ત્રીજા બાલાચત્રોવ ટીકાઓ કે સાથ પ્રકાશિત દેખ કર અત્યંત પ્રસન્નતા હૃદ્. આપને બઢૌદા વિશ્વવિદ્યાલય સે પ્રાચીન ગુર્જર ગ્રન્થમાલા કા સંપાદન આરંભ કર કે અપને લિયે ઉત્તમ કાર્ય કા સૂત્રપાત કિયા હૈ । ગુજરાતી ભાષા મેં જૈસા આપને ભૂમિકા મેં લિખા હૈ इतना अधिक प्राचीन साहित्य बच गया है जितना अन्य किसी प्रादेशिक भाषा में नहीं । गुजराती का यह साहित्य गुजराती के लिये ही नहीं, हिन्दी की प्राचीन व्युत्पत्तियों के लिये भी अनमोल है । शब्दनिरुक्ति की जो समस्या गुजराती के लिये है, वही हिन्दी के लिये है, वही बंगला और मराठी, पंजाबी के लिये भी है । असम और उडिया भाषा के लिये भी अपभ्रंशजन्य शब्दों की व्युत्पत्ति की सामग्री प्राचीन भाषा साहित्य में से उपलब्ध हो सकेगी । मेरी दृष्टि से ११वीं शती से १५-१६वीं शती तक का साहित्य संस्कृत परिवार की भाषाओं के लिये एक जैसा उपयोगी है । इस गुजराती 'पण्डितक' में कितने ही हिन्दी शब्दों की व्युत्पत्ति मुझे मिल रही है । इस ग्रन्थ से मेरा परिचय कराने के लिये आप का कृतज्ञ हूँ ।”

પ્રાચીન ગુર્જર ગ્રન્થમાલાનાં પ્રકાશનો

૧. નેમિચન્દ્ર ભટ્ટારી-વિરજિત પંડિતશતક પ્રકરણ—યજ્ઞ બાલાચત્રોવ સાહિત. એ જ પ્રાકૃત ગ્રન્થના પદરમા-સોલમા શતક આસપાસ થયેલા યજ્ઞ બાલા ગુજરાતી મથાનુવાદો : પ્રસ્તાવના, પરિચિટો અને શબ્દકોશ સહિત સંપાદક : ડૉ. મોગીલાલ સાહેસરા પૃ ૧૭૪-૧૯૩ મુલ્ય પાંચ રૂપિયા.

૨. મહીરાજકૃત નેલ-દેવદત્તી રાસ—પં. ૧૬૪૧મા વર્તાના હસ્તાક્ષરોમા રચાયેલાં પ્રતિ અનુસાર. સંપાદક. ડૉ મોગીલાલ સાહેસરા પૃ ૨૪+૧૭૪. મુલ્ય રૂપિયા ૪=૨૫ નવા પૈસા.

૩. પ્રાચીન પાણી સમ્રાટ—વિક્રમના ચાંદમાર્થી અઢારમા શતક સુધી રચાયેલાં આઢનીમ પાણી-વાલ્યોનો સમુચ્ચય, પ્રતિપરિચય અને કૃતિપરિચય, પાણી-વિષયક અન્યાસલેખ અને શબ્દકોશ મહિત. સંપાદક. ડૉ મોગીલાલ સાહેસરા અને ડૉ. સોમાભાઈ પારેશ. (દેવનાગરી ટાઈપ) પૃ. ૭૨+૨૧૦ મુલ્ય આઠ રૂપિયા, (વિશર્થી આકૃતિ, ગુજરાતી ટાઈપ) પૃ. ૫૬+૨૮૬. મુલ્ય પાંચ રૂપિયા.

૪. વર્ણક-સમુચ્ચય, ભાગ ૧—મૂલ પાઠ: સાસ્ત્રીય અને સાહિત્યિક ઇતિહાસ માટે મહત્વના પદ્યનુકારી ગદ્ય-વર્ણનોનો સમુચ્ચય. સંપાદક: ડૉ. ભોગીલાલ માડેમરા. પૃ. ૧૨+૨૨૦. મૂલ્ય રૂપિયા ૭=૫૦ નવા પૈસા.

૫. ભાલણકૃત નલાય્યાન—મધ્યકાલીન ગુજરાતીના લક્ષણો જાણવતી શ્રદ્ધેય પ્રતિ અનુસાર પુનઃસંપાદન; પ્રસ્તાવના અને શબ્દકોશ સહિત. સંપાદક: પ્રો. કેશવરામ કા. શાસ્ત્રી. પૃ. ૭૬+૧૭૬. મૂલ્ય આઠ રૂપિયા.

૬. ઉદયભાનુકૃત વિક્રમચરિત્ર રાસ—વિક્રમ-વિષયક વાર્તાચત્રોમા મહત્વના અકોટાદ્ય, મધ્યકાલીન ગુજરાતીની એક પદ્યચરિત્ર સંપાદક: સ્વ. પ્રો. ચલવંતરાય ક. ઠાકોર. પૃ. ૨૬+૬૮. મૂલ્ય બે રૂપિયા.

૭. ભાલણ: એક અધ્યયન—ભાલણના જીવન અને કવનની, ઐતિહાસિક તેમ જ ભાષા-સાહિત્યવિષયક સાગોવાગ સમીક્ષા. લેખક: પ્રો. કેશવરામ કા. શાસ્ત્રી. પૃ. ૧૮૬ મૂલ્ય રૂપિયા ૪=૭૫ નવા પૈસા.

૮. વર્ણક-સમુચ્ચય, ભાગ ૨—સામ્ક્રીય અધ્યયન અને શબ્દસૂચિઓ. કર્તા: ડૉ. ભોગીલાલ માડેમરા અને ડૉ. રમણલાલ ના. મહેતા. પૃ. ૨૫૬. મૂલ્ય રૂપિયા ૮=૨૫ નવા પૈસા.

૯. યશોધીરકૃત પંચાલ્યાન ચાલારબોધ, ભાગ ૧—પ્રથમ તુલ: પ્રસિદ્ધ સંસ્કૃત કથાગ્રન્થ 'પંચતંત્ર'નો, એક વ્રાહ્મણ દ્વારા મોઢીમાં લેખકના જૂની ગુજરાતીમાં કરેલો ગદ્યાનુવાદ.

પ્રાપ્તિસ્થાન :

યુનિવર્સિટી પુસ્તકવેચાણ વિભાગ,

મહારાજા સયાજીરાવ યુનિવર્સિટી ઓફ વરોડા પ્રેસ

(સાધના પ્રેસ). રાજમહેલ દરવાજા પાસે,

રાજમહેલ રોડ, વડોદરા.